

שאגת שו"ת החדשות אריה שאלה א שאלה גוסס שלשה ימים ולא ראוהו שמת ואשתו במקום אחר אם מעידין עליו להשיא את אשתו או אין מעידין עליו: תשובה פיון שפתבו התוס' והרא"ש ברפ"ג דבכורות דף כ' גבי חלב פוטר דעל גוסס אין מעידין עליו להשיא את אשתו אע"ג דקיי"ל רוב גוססין למיתה מ"מ משום חומרא דא"א חיישינן למיעוטי כמו גבי מים שאל"ס דקי"ל שאין משיאין את אשתו אע"ג דרוב הנטבעין אין נמלטין מ"מ משום חומרא דא"א חיישינן למיעוטי דנמלטין א"כ אין לחלק בין גוסס זמן מרובה לגוסס זמן מועט פיון דאיכא מיעוט גוססין דחיים וזה דבר ברור ופשוט ולא הוצרכתי לכתוב זאת אלא משום שראיתי בעל מחבר ס' בית שמואל בא"ה סימן י"ז ס"ק צ"ד שטעה בזה שכתב שם גבי מגיד עליו אבל גוסס שאינו גוסס אבל אם הוא גוסס כתבו תוס' גוסס שהוא מגיד מעידין עליו אבל גוסס שאינו מגיד אין מעידין עליו ואם הוא גוסס ג' ימים מעידין עליו כמ"ש ביו"ד וכ"כ בס' ב"ה ע"כ.

וטעות גדול הוא בינדם שהא שכתבו כמ"ש ביו"ד בנודאי פונונו למ"ש ביו"ד בהלכות אבילות סימן של"ט מי שאמרו לו ראינו קרובה גוסס היום ג"י צריף להתאבל עליו דנודאי כבר מת ע"כ הם סברו דה"ט דצריף להתאבל עליו משום דכיוון דהי' גוסס כ"כ זמן ארוך ג' ימים שוב נודאי א"א לו לחיות וה"ה פיון דא"א לו לחיות מעידין עליו להשיא את אשתו והא דאין מעידין על הגוסס היינו דנוקא היכא שלא ראוהו גוסס כ"כ זמן ארוך דעדיין אפשר לו לחיות ושיבוש הוא בינדם דמ"ש בש"ע דצריף להתאבל עליו באמרו לו ראינו קרובה גוסס זה ג"י לאו למימרא שהיה גוסס כל הג"י אלא מיירי שלפני ג"י ראוהו גוסס איזה זמן אפילו שעה א' וזה שלשה ימים שהלכו מאצלו והניחוהו גוסס מתאבלין עליו וטעמא דמלתא משום דקי"ל רוב גוססין למיתה אזלינן באבילות בתר רובא וחיוב להתאבל עליו ודנוקא היכא שאמרו שהיה גוסס כבר לפני ג"י דכיון דרוב גוססין למיתה ל"ח דלמא נתרפא וחי א"ו סופו למות וכיון דסופו למות מסתמא ימות בתוך ג"י דרוב גוססין אינן חיים ג"י אבל אם אמרו לו ראינו קרובה גוסס זה יום או יומים אפתי א"צ להתאבל עליו דאע"ג דרוב גוססין למיתה מ"מ אין רובן מתים בזמן מועט מהתחלת הגסיסה עד שיעברו עליהם ג"י משהתחילו לגסוס אבל לענין להשיא את אשתו (דלא אזלינן בתר רובא) אין לחלק בין ראוהו גוסס זמן מרובה ובין ראוהו גוסס זמן מועט דאפילו הוא גוסס זמן רב אפתי משום חומרא דא"א איכא למיחש למיעוט גוססין שמתרפאין וחיים אפילו היה גוססין זמן רב מ"מ אפשר לחיות אחר כך.

והיינו דנקט בש"ע ראינו קרובה גוסס היום ג' ימים משמע שהיום ג' ימים שראוהו שהיה גוסס אבל מזמן הגסיסה כמה היה לא אמר העד כי אין נ"מ בזה דל"ש לן בין היו גוסס זמן רב לזמן מועט: ובטור כתב שם הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו אין קושטין את לחייו ואין סכין אותו כו' וכתב ר"מ מרוטנבורג דנוקא בעודו לפנינו חשוב כחי לכל דבריו אבל מי שאמרו לו ראינו בנה או אחיה גוסס היום ג' ימים הוא בחזקת שמת וצריף להתאבל עליו ע"כ הרי שכתב דנוקא בעודו לפנינו חשוב כחי לכל דבריו אבל א"ל ראינו גוסס היום ג"י פלומר ואינו לפנינו הוא בחזקת מת ש"מ דהיום ג"י שאמר שראוהו גוסס לאו שהיה גוסס כל הג"י שהרי מיירי שאינו לפנינו או כדפירשתי שה"פ שכתב פירש ממנו זה ג"י משעה שראוהו שהוא גוסס והואיל דרוב גוססין למיתה אמרינן דרובן אינן חיים ג' ימים ומתאבל עליו מיד אבל אם ראוהו שהתחיל להיות גוסס ומשהתחיל להיות

גוסס הִלְכוּ לָהֶם מִיַּד וְאִין זְמַן מִהֶתְחִלַּת הַגְּסִיסָה עַד שְׁאַמְרוּ לוֹ שֶׁהִתְחִיל לִהְיוֹת גּוֹסֵס ג"י עֲדִינָן אֶפְשָׁר שְׁלֵא מֵת וְאִין מִתְאַבְּלִין עָלָיו עַד תְּשֻׁלוּם ג' יָמִים מִשֶּׁהִתְחִיל לִהְיוֹת גּוֹסֵס דָּאִין רֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה תִּיְכַרְף אֶלְא עַד ג"י וּמ"מ אֶפְּלִיּוּ הוּא גּוֹסֵס כָּל ג"י יוֹתֵר אִין מְעִידִין עָלָיו לְהַשְׁיֵא אֶת אִשְׁתּוֹ מִחַמַּת חוּמְרָא דא"א חִיְיִשִּׁינָן לְמִיעוּט גּוֹסְסִין שְׁחִיִּים וּבְדַבְרֵי הָרֵא"ש בְּסוּף אֵלּוּ מְגַלְחִין מְבֹנָאֵר הַדְּבָר בְּאֵר הַיֵּטֵב שְׁכַתְב תְּנִיָא בְּאַבְל רַבְתִּי הַגּוֹסֵס ה"ה כְּחִי לְכָל דְּבָרֵיו מַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁהִיְתָה רְחוּקָה מִבְּעֵלָה מְהֵלֵף ד' יָמִים וּבָאוּ וְהִגִּידוּ לָהּ הַנְּחֻנּוּ אֶת אִישָׁהּ גּוֹסֵס וְהוֹרָה לָהּ ר"מ שֶׁתְּתַאבְּל דְּאָמְרִינָן בְּפִרְקָא כָּל הַגֵּט (דָּף כ"ח ע"א) הַשּׁוֹלֵחַ גֵּט מִמְדָּה"י וְהִנִּיחוּ זְקֵן אוֹ חוּלָה נוֹתֵן לָהּ בְּחֻזְקָתָא שֶׁהוּא קְנִיָּים וְקָאֵמַר עֲלֶיהָ בְּגִמְרָא ל"ש אֶלְא שֶׁהִנִּיחוּ חוּלָה אֶבְל גּוֹסֵס לֹא דְרֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה דְּאָמְרִינָן דְּלִמָּא מְיִיתָ וְהָא דְּאָמְרִינָן בְּפִרְקָא שְׁבוּעוֹת הַעֲדוּת (דָּף ל"ג ע"א) כְּגוֹן שֶׁהָיוּ פֶת שְׁנַיָּי קְרוּבִין בְּנִשְׁוֹתֵיהֶן וּנְשׁוֹתֵיהֶן גּוֹסְסִין מֵהוּ דְּתִימָא רֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה קַמ"ל אִין לְפָרֵשׁ קַמ"ל דְּלֹא דְהָא אָמְרִינָן בְּפִרְקָא כָּל הַגֵּט רֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה אֶלְא הַפִּירוּשׁ קַמ"ל אַע"ג דְּרֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה מ"מ כְּשֶׁהוּא לְפָנֵינוּ הַגּוֹסֵס ה"ה כְּחִי לְכָל דְּבָרֵיו וְכֵן יֵשׁ בְּסִפְרִים קַמ"ל דְּהַשְׁתָּא מִיְהוּ לֹא שְׁכִיב אֶבְל כְּשֶׁאִינוּ לְפָנֵינוּ וְהִנִּיחוּ גּוֹסֵס תְּלִינָן שְׁכַבְרָא מֵת א"כ בְּנִידָן זֶה רֹב גּוֹסְסִין אִינָן חִיִּים ג' יָמִים אוֹ ד' ע"כ הָרִי בְּהֵיא עוֹבְדָא שֶׁהִיְתָה רְחוּקָה מִבְּעֵלָה ד' יָמִים וְאַמְרוּ לָהּ הַנְּחֻנּוּ אֶת אִישָׁהּ גּוֹסֵס מְסִיִּים עֲלֶיהָ דְרֹב גּוֹסְסִין אִינָם חִיִּים ג' אוֹ ד"י.

וְהִינּוּ כְּדִי מְהֵלֵף שֶׁל אֵלּוּ שְׁאַמְרוּ לָהּ הַנְּחֻנּוּ אֶת אִישָׁהּ גּוֹסֵס וְהֵאֱשָׁה הִיְתָה רְחוּקָה מִבְּעֵלָה מְהֵלֵף ד' יָמִים וּבְזֵה מְיִירֵי שֶׁהוּא לְהֵלֵף אוֹתוֹ הַמְהֵלֵף שְׁאַמְרוּ הַנְּחֻנּוּ אֶת אִישָׁהּ גּוֹסֵס מִמְקוֹם בְּעֵלָה עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְמְקוֹם שֶׁהֵאֱשָׁה שָׁם וְהִינּוּ שֶׁהוּא מְחַלֵּק בֵּין כְּשֶׁהוּא לְפָנֵינוּ הַגּוֹסֵס וּבֵין שְׁאִינוּ לְפָנֵינוּ דְּתִלִּינָן שְׁכַבְרָא מֵת וְדוֹנְקָא בְּכַדִּי שֶׁהָיוּ ג' אוֹ ד' יָמִים מְשַׁעֲהָ שֶׁהִתְחִיל לִהְיוֹת גּוֹסֵס הוּא דְּתִלִּינָן שְׁכַבְרָא מֵת מִטַּעַם שְׁמִסִּיִּים דְרֹב גּוֹסְסִין אִינָם חִיִּים ג' אוֹ ד' יָמִים אֶבְל לֹא אִיְרִי כָּלֵל בְּמִשְׁפָּה זְמַן הַגְּסִיסָה גַם בְּמִרְדְּכִי פ' א"מ הַעֲתִיק מַעֲשֵׂה הַנְּ"ל וְכַתֵּב כְּכָל דְּבָרֵי הָרֵא"ש אֶלְא שְׁמִסִּיִּים א"כ בְּנִידָן זֶה רֹב גּוֹסְסִין אִינָם חִיִּים שְׁנַיָּי יָמִים אוֹ שְׁלֹשָׁה ע"כ מְשַׁמַּע לְעַנְיָן אֶבְיָלוֹת אֶפְּלִיּוּ בְּאוּמַר הַנְּחֻנּוּ אֶת קְרוּבָהּ גּוֹסֵס ב' יָמִים סְגִי וּמִתְאַבְּלִין עָלָיו וּמ"מ בְּעֵינֵי הוֹרָאֵת ר"מ שֶׁהוֹרָה לְהִתְאַבְּל עַל גּוֹסֵס מִשּׁוּם דְרֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה אַע"ג דְּאִיכָּא מִיעוּט גּוֹסְסִין דְּחִיִּים אֲזִלִּינָן בְּתֵר רֹבָא לְהַחְמִיר שְׁדִיִּתִּי בָּהּ נִרְגָא בְּתִשׁוּבָה אַחַת דָּאִין הוֹלְכִין בְּאַבְיָלוֹת בְּתֵר רֹבָא לְהַחְמִיר כַּמ"ש שָׁם מ"מ אִין זֶה עַנְיָן לְנִידָן שְׁלִפְנֵינוּ דַּע"פ דְּסְבִירָא לִי לר"מ דְּלַעֲנִין אֶבְיָלוֹת אֲזִלִּינָן בְּתֵר רֹבָא דְרֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה וּמִתְאַבְּלִין עָלָיו מ"מ בְּגוֹסֵס אִין מְשִׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ דְּמִשּׁוּם חוּמְרָא דא"א לֹא אֲזִלִּינָן בְּתֵר רֹבָא דְרֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה וְחִיְיִשִּׁינָן לְמִיעוּטָא דְּחִיִּים וְהָרִי הָרֵא"ש גּוֹפָא שְׁמַבִּיא הַהוּא עוֹבְדָא דר"מ דְּהוֹרָה לְהִתְאַבְּל בַּא"ל הַנְּחֻנּוּ אֶת אִישָׁהּ גּוֹסֵס מְטַעֲמָא דְרֹב גּוֹסְסִין לְמִיתָה וּמְשַׁמַּע דַּס"ל לְכַוְנִיָּהּ וְאַפ"ה פְּתַב בְּרַפ"ג דְּבְכּוֹרוֹת דְּגּוֹסֵס אִין מְעִידִין עָלָיו לְהַשְׁיֵא אֶת אִשְׁתּוֹ דְּמִשּׁוּם חוּמְרָא דא"א חִיְיִשִּׁינָן לְמִיעוּט גּוֹסְסִין דְּחִיִּים וּמ"מ לְמַדְנּוּ דָּאִין מְעִידִין עַל הַגּוֹסֵס לְהַשְׁיֵא אֶת אִשְׁתּוֹ ל"ש הִי' גּוֹסֵס זְמַן מוּעָט ל"ש הִי' גּוֹסֵס זְמַן רַב אֶפְּלִיּוּ הַרְבֵּה יָמִים מִשּׁוּם דְּחִיְיִשִּׁינָן לְמִיעוּט גּוֹסְסִין דְּחִיִּים וּמִשּׁוּם חוּמְרָא דא"א לֹא אֲזִלִּינָן בְּתֵר רֹבָא וְה"מ לְכַתְחִילָה אֶבְל בְּדִיעֵבַד אִם נִשְׂאֵת אִין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ ל"ש בְּגוֹסֵס זְמַן מוּעָט ל"ש בְּגוֹסֵס זְמַן מְרֹבָה דְּהָרִי מְדַמִּינָן לָהּ לְמִים שְׁאֵל"ס דְּקִי"ל נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא וּדְבָרִים פְּשׁוּטִים וּבְרוּרִים הֵן וְלֹא הֵאֲרַכְתִּי בְּזֵה אֶלְא לְהוֹצִיא מִלֵּב הַטּוֹעִים הִלְלוּ בְּעַל ס'

ב"ש ובעל ס' ב"ה גם להראות לתלמידי דורינו אשר עליהם נאמר פי רבים חללים הפילה זהו תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה: שאלה ב שאלה הא דק"ל ריח גט פוסל מן הפקונה אי הנה דאורייתא או דרבנן ונ"מ אם עמד פהו ונשא אשה זו וילדה ממנו בן אי הנה דין אשה זו פגרושה גמורה ונהה לי' הנולד חלל גמור ומותר לישא נשים הפוסלת לכהונה ולטמא למתים ואם אין אשה זו אסורה לכהן אלא מדרבנן אין הנולד חלל של תורה ואסור לישא נשים הפוסלת לכהונה ואין מטמא למתים: תשובה מפשוטן של הלכה דגיטין (דף פ"ב) ובפרק האשה רבה (דף נ"ב ע"א) ושם (דף צ"ד ע"א) משמע דאסורה מן התורה לכהונה פגרושה גמורה וא"כ הדבר ברור דהנולד שנולד לכהן ממנה הוי חלל של תורה ואפילו לקולא אלא שהרמב"ם מספק עלינו שכתב ברפ"י מה"ג המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם שאע"פ שאין זה גט הרי זו פסולה לכהונה מדבריהם שנאמר ואשה גרושה מאישה ואמרו חכמים אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולא הותרה לכל נאסרה לכהונה וזה ריח הגט שפוסל לכהונה מדבריהם והקשה הה"מ שהרי בפה"מ ג נראה שמדאוריין' היא ששנינו שם המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני ר"א מתיר וחכאו"ס ובגמ' א"ר יוחנן טעמא דר"א מהכא ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה מן הפקונה אלמא הוי גיטא ורבנן איסור פקונה שאני ואם פסול זה אינו מה"ת האיך הוי גליף מיניה ר"א היתר האשה לעלמא ורבנן למה להו למימר איסור פקונה שאני לישני התם לאו מדאורייתא הוא ונדחק מאוד ביישוב קושיא זו ולא עלתה בידו והניח בצ"ע נאני אומר אי משום הא לא איריא שהרי ר' ינאי משום זקן אהד מפרש התם טעמא דר"א אמר קרא ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר אפילו לא התירה אלא לאיש אהד הרי זו מגורשת ורבנן האי איש לכל איש ואיש ומדלא גליף ר' ינאי טעמא דר"א מאשה גרושה מאישה משמע לי' לרמב"ם דל"ל לר"י הא דרשא דאע"פ שלא נתגרשה אלא מאישה פסולה מן הפקונה דאי הנה סבירא לי' האי דרשא היו מסתבר יותר לומר טעמא דר"א מהכא משנאמר דטעמא דר"א מניצאה מביתו כו' דאי ס"ד דהאי לאיש אחר מיירי קרא דאפי' לא התירה רק לאיש אהד הוי לי' לקרא לכתוב האי ריבויא דלא התירה אלא לאיש אהד גבי גרושין של האהד ומפני מה פתוב לי' קרא גבי קדושין של שני ללמד על גרושין של ראשון שלא התירה אלא לא"א בלבד ללמדנו בכה"ג הוי גיטא והשתא לא קשה נמי מה שהוקשה להה"מ ז"ל ל"ל למימר איסור פקונה שאני לימרו התם לאו מדאורייתא היא דוודאי לר"י הנה מדאורייתא אלא לר' ינאי דלא גליף לה לטעמ' דר"א מהאי קרא ס"ל דלאו דאורייתא הוא והלכה כר' ינאי לגב' דר' יוחנן דרב' דר"י הוא וזה שהכריחו להרמב"ם לפרש פן וא"ת דהרי בפרק האשה רבה נמי אמר רב הנה לי' לראב"ע למדרש בהאי קרא מרגניתא ודריש בי' חספא מאי מרגניתא ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה מן הפקונה וזהו ריח גט שפוסל מן הפקונה והביאו ג"כ הה"מ התם וכיון דרב נמי סבירא לי' כר"י דהאי קרא דרשא גמורה היא הנה לי' רב ור"י תרי ואפילו אם תמצא לומר.

דר"י משום זקן אהד לא סבירא לי' דדרשה גמורה הוא ונהה לי' ר"י משום זקן אהד נמי תרי הנה לי' תרי ותרי ומאן אמר לן דלית הלכתא פרב ור"י ומ"ל משום דק"ל רב ור"י הלכה כר"י ומאחר דרב במקום ר"י לית' במקום ר' ינאי דרב' דר"י הוא לכש"כ דליתא

לְדַרְבּ וּאִ"כ ר"י וְזָקֵן אֶחָד עֲדִיפָא לָן מֵרַב וּר"י וְזָהוּ מַה שְּׁנִרְאָה לִי לְלַמּוּד זְכוּת עַל  
הֶרְמֵב"ם שְׁלֵא יְהִי לְהֶדְיָא נֶגֶד הַש"ס וּמ"מ עוֹד צָרִיף לְבְרוּרֵי מִנ"ל לְהֶרְמֵב"ם דְּר"י פְּלִיג  
בְּהָא אֲדַרְבּ וּר"י וְהָרֵי אֲדַרְבָּא כָּל מִיעוּטֵי בְּמַחְלוּקַת טְפֵי עֲדִיף וְאִין לָנוּ לְבָדוּת מִסְבָּרָא  
דְּפְלִיגֵי תְּרֵי תַנְאֵי אוֹ אֲמוּרָאֵי אֶהְדְּדִי אִם לֹא שְׁמִיכְרַח הִכִּי לְהֶדְיָא מִן הַש"ס וְזָה פְּלִל גְּדוּל  
בְּיַד כָּל הַפּוֹסְקִים ז"ל: וּנ"ל שְׁלֵמַד הֶרְמֵב"ם מִמְקוֹמוֹ מִן הַגְּמָרָא שְׁאֲכַתּוּב לְקַמֵּן בַּס"ד  
דַּע"כ אִיפָא לְמ"ד דְּלֹא ס"ל הָא דְרִיחַ הֶגֶט פּוֹסֵל מַה"ת מִן הַפְּהוּנָה דַּע דְּבַמְסַכְתָּ קְדוּשִׁין  
סַפ"ה דָּף ס"ח יְלִיף רַאב"י דְּאִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּח"פ ק"ו מִיְבָמָה מַה יְבָמָה שְׁהִיא בְּלֹא  
לֹא תְּפָסִי בְּהָ קְדוּשִׁין ח"מ וְח"פ לֹא כַּש"כ: וּפְרִיף א"ה שְׁאָר חֲזִיבֵי לְאִוּוּן נְמִי אַר"פ  
חֲזִיבֵי לְאִוּוּן בְּהֶדְיָא פְּתִיב בְּהוּ פִי תְּהִינֵן לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֶהוּבָה וְהָאֶחָת שְׁנוּאָה  
וְכִי יֵשׁ שְׁנוּאָה לְפָנֵי הַמְּקוֹם וְאֶהוּבָה לְפָנֵי הַמְּקוֹם אֲלֵא אֶהוּבָה אֶהוּבָה בְּנִשְׁוֹאִין שְׁנוּאָה  
שְׁנוּאָה בְּנִשְׁוֹאִין וְקֹאֲמַר פִּי תְּהִינֵן וְקֹאֲמַר וּלְר"ע דְּאָמַר אִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּחֲזִיבֵי לְאִוּוּן  
פִּי תְּהִינֵן בְּמֵאֵי מוֹקֵים בְּאַלְמָנָה לְכַה"ג וְכַר' סִימָאֵי כו' וּפְרִיף וּלְר' יִשְׁכָּב דְּאָמַר בָּאוּ וְנִצְנָח  
עַל עֲקִיבָא בְּן יוֹסֵף שְׁהִיו אוֹמַר כָּל שְׁאִין לוֹ בִּיאָה בְּיִשְׂרָאֵל הַנּוֹלָד מִמְּזֹר כו' בְּמֵאֵי מוֹקֵים  
לְהָ מוֹקֵי לְהָ בְּבַעוּלָה לְכַה"ג וּמ"ש מְשוּם דְּהוּהָ לִי עֲשֵׂה שְׁאִינוּ שְׁנָה בְּכָל זָהוּ סְגִיּוֹת  
הַש"ס הֶתֵּם וְאִיפָא לְמִידַק לְמָה לִי לְמַדְחַק לְאוֹקְמֵי הָאֵי פִי תְּהִינֵן בְּכַה"ג לְחוּד וּבַעוּלָה  
הַמ"ל דְּהָאֵי פִי תְּהִינֵן בְּלֹא הַנּוּהַג בְּכָל הַפְּהוּנִים שְׁהָרֵי הֶתֵּם בְּאוֹתוֹ סְגִיָּא וּבַסּוּף פֶּרֶק  
הַחֹלֶץ (דָּף מ"ט) אֲמַרִּינוּ אֲמַר אֲבִי הַכָּל מוֹדִים בְּבָא עַל הַנְּדָה וְעַל הַסּוּטָה שְׁאִין הַנּוֹלָד  
מִמְּזֹר כְּלוּמַר אֲפִילוּ ר"ע דְּסַבִּירָא לִי דִּישׁ מִמְּזֹר מִחֲזִיבֵי לְאִוּוּן מ"מ מוֹדָה בְּבָא עַל הַסּוּטָה  
אַע"פ שְׁהוּא מִחֲזִיבֵי לְאִוּוּן דְּאִין הַנּוֹלָד מִמְּזֹר וּמְפָרֵשׁ טַעְמֵי דְּסוּטָה שְׁם בַּפ"ה דְּהָא תְּפָסִי  
בְּהָ קְדוּשִׁין וּפְרַש"י דְּאָרְף לְאַחַר שְׁזִינְתָה לֹא פִקַּע מִיְנָה קְדוּשִׁין הֶרְאִשׁוּנִים ע"כ וְכַתְּבוּ  
הַתּוֹס' שְׁם בְּפֶרֶק הָאוֹמַר דְּמִשְׁמַע מִתּוֹךְ פְּרוּשׁוֹ שְׁאִינוּ מוֹדָה אֲלֵא בְּסוּטָה שְׁלֵא יִצְאָה  
מִתַּחַת בַּעֲלָה אֲבָל אִם גִּירְשָׁה וְחִזּוּר וּכְנֻסָה הַנּוֹלָד מִמְּזֹר לְר"ע וְקִשָּׁה הָא בְּפֶרֶק יֵשׁ מִןתְּרוֹת  
מִשְׁמַע דְּאֲפִילוּ מִחִזּוּר סוּטָתוֹ אִין הַנּוֹלָד מִמְּזֹר דְּקֹאֲמַר הֶתֵּם מִחִזּוּר סוּטָתוֹ א"ב וּא"כ לֹא  
שְׁיִיף בְּהָ טַעְמָא דְּמְשׁוּם שְׁעֲדִינֵן ק"ת בְּהָ אִין הַנּוֹלָד מִמְּזֹר וּבְמַסְקָנָא פִּירְשׁוּ בְּשֵׁם הַר"ש  
מְדַרְיָנוּשׁ דְּכִיּוּן דְּכָל זְמַן שְׁלֵא גִירְשָׁה לֹא יְהִי הַנּוֹלָד מִמְּזֹר אִין לְאִמַר מְשׁוּם שְׁגִירְשָׁה  
יְהִי אִיסוּר נוֹסֵף דְּמֵאֵי גְרִיעוּתָא יֵשׁ בְּהָ לְאַחַר גְּרוּשִׁין יוֹתֵר מִלְּפָנֵי גְרוּשִׁין וְכִיּוּן דְּסַבִּירָא  
לוֹמַר דְּלְאַחַר גְּרוּשִׁין נְמִי אִין הַנּוֹלָד מִמְּזֹר ה"נ אִיפָא לְמִימַר דְּתַפְסוּ בְּהָ קְדוּשִׁין דְּהָא בְּהָא  
תְּלִיא מִלְּתָא אֵלּוּ דְּבִרְיָהֶם ז"ל וְהִשְׁתָּא לְפִי זָה יֵשׁ לִי לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ כְּהֵן הַמְּגִרְשׁ אֶת  
אִשְׁתּוֹ וְאָמַר לְהָ הָרִי אֶת מְגִרְשָׁתָּ מִמְּנִי וְאִין אִתָּה מְוִתֶּרֶת לְשׁוּם אָדָם דְּגִיטָא לָאוּ גִיטָא  
מ"מ פְּסוּלָה לְכַהֲנָה דְּהִינּוּ רִיחַ גִּט שְׁפוֹסֵל מִן הַפְּהוּנָה דְּהִינּוּ אִשָּׁה גְרוּשָׁה מְאִישָׁה לֹא  
יִקְחוּ דְּדַרְשִׁינוּ אֲפִילוּ לֹא נִתְּגַרְשָׁה אֲלֵא מְאִישָׁה וְלֹא הִתְּרָה לְשׁוּם אָדָם פְּסוּלָה לְכַהֲנָה  
וְהָנָה לִי חֲזִיבֵי לְאִוּוּן וּמ"מ אִין הַנּוֹלָד מִמְּזֹר אֲפִילוּ לְר"ע דְּהָא עֲדִינֵן לֹא פִקַּעֵי מִיְנָה  
קְדוּשִׁין הֶרְאִשׁוּנִים וְה"ה פְּאִשְׁתָּ אִישׁ גְּמוּרָה דְּהָאֵי גִיטָא לָאוּ כְּלוּם הוּא אֲלֵא שְׁפוֹסֵל  
לְכַהֲנָה מְשׁוּם רִיחַ הֶגֶט וְהָנָה לִי לְגַבֵּי כְּהֵן בְּלֹא דְּאִשָּׁה גְרוּשָׁה מְאִישָׁה לֹא יִקְחוּ וּא"כ  
ה"ה נְמִי אִם גִּירְשָׁה בַּעֲלָה כְּהֵן וְחִזּוּר וְהַחֲזִירָה הוּא אוֹ שְׁקִידֵשׁ כְּהֵן אַחַר קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין  
בְּהָ וְאִין הַנּוֹלָד מִמְּזֹר דְּמַה גְרִיעוּתָא יֵשׁ בְּהָ לְאַחַר הַגְּרוּשִׁין מִלְּפָנֵי הַגְּרוּשִׁין שְׁהָרֵי לְפָנֵי  
הַגְּרוּשִׁין נְמִי קִינָא בְּלֹא זָה דְּאִשָּׁה גְרוּשָׁה כו' וּמ"מ לֹא פִקַּעֵי קְדוּשִׁין הֶרְאִשׁוּנִים אַע"פ  
שְׁהִיא אִשְׁתָּ כְּהֵן וְאֲפִילוּ אִם תְּדַחֵק לוֹמַר דְּבִגִירְשָׁה בַּעֲלָה יֵשׁ רִיעוּתָא יוֹתֵר לְאַחַר גְּרוּשִׁין

דאלו לפני הגרושין אינה אסורה אלא משום ריח הגט בלבד ואלו השתא גרושה גמורה היא מ"מ אם מת בעלה אחר שגירשה בריח גט פנה אם קדשה פנה קדושין תופסין בה ואין הולך ממזר דמה גרועותא נוסף בה ע"י מיתת בעלה וא"כ ל"ל להגמרא לאוקמי האי כי תהיין אדר"ע בכה"ג לחוד ובבעולה הנה לי לאוקמי בגרושה ואפילו לכהן הדיוט וכגון שנתגרשה בריח הגט שפסולה לפהונה ואחר מיתת בעלה קידש פנה דקדושין תופסין בה אפילו לר"ע כמו גבי סוטה דאמרינן דמודה בה ר"ע דחד טעמא לתרנוניהו דבשלמא הא דלא מוקי במחזיר סוטה דהאי כי תהיין אדר"ע פבר עמדו עליו בתוס' שם ס"פ החולץ (דף מ"ט) וא"ת בסוף האומר בקדושין ור"ע כי תהיין במאי מוקים לה לוקמי במחזיר סוטה וכ"ת דתהיין מותר וסוטה נפקא לי מקרא דלהיות לו לאשה א"כ היכי מוקים לה באלמנה לכה"ג וכדרכי סימאי הא כתיב לא יחלל חלולין הוא עושה ואין עושה ממזרים וי"ל דלא בעי לאוקמי בסוטה משום דשנואה משמע שהיא שנואה בתחילת נשואין ע"כ אבל בגרושה שנתגרשה ע"י ריח גט וקידש פנה לאחר מיתת בעלה הנה מצי לאוקמי שהרי תחילת נשואיו של שני זה הייתה שנואה ועוד יש לי להקשות דבריש אלו גערות (דף כ"ט) אמרי' ולו תהיה לאשה שמעון התימני אומר אשה שיש בה הונו' רשב"ג אומר אשה הראוי לקיימה ואמרינן מאי בינייהו אמר ר"ז ממזרת ונתינה איפא בינייהו למ"ד יש בה הונו' ה"נ יש בה הונו' למ"ד ראוייה לקיימה הא אין ר"ל ופריה ולר"ע דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאווינן מ"ב כו' וכוליה סוגיא כמו שהיא דפ"ה עד איפא בינייהו בעולה לכה"ג ולמה לא קאמר איפא בינייהו שגירשה בעלה בריח הגט ומת מן הארוסין וכנסה פנה הדיוט למ"ד יש בה הונו' ה"נ יש בה הונו' למ"ד ראוייה לקיימה הא אינה ר"ל שהרי תנו בפ"ק א"נ (דף ל"ח) נערה שנתארסה ונתגרשה ר"ה אומר אין לה קנס ר"ע אומר יש לה קנס וקנסה לעצמה והכא אדר"ע קיימינן ולדידי' לנערה שנתארסה ונתגרשה יש לה קנס וה"ה לנתארסה ומת ואע"ג שיש ליישב קוש' זו בדוחק מ"מ אין נראה וא"צ להאריך בזה ומוכח מהא דריח הגט אינו פוסל לכהונה מה"ת אלא מדרבנן בלבד וא"כ א"א לאוקמי להאי קרא דכי תהיין בהכי וא"ש נמי דלא אמר בפ"ק א"נ איפא בינייהו שגירשה בעלה בריח הגט דא"כ פנה נמי ראוי לקיימה מן התורה ולית בה שום נ"מ אם נאמר אשה שאינה ראוי לקיימה או אשה שיש בה הונו' וכיון דמשמע מסתמא דגמרא דאין ריח הגט פוסל מה"ת ליתא להא דרב ולר"י דס"ל שפוסל מ"ה ואמרינן דקי"ל לסתמא דגמרא דר"י משום דקן אחד פליגי עלייהו וס"ל דאין ריח הגט פוסל מ"ה והלכה פנותייהו פיון דמשמע מסתמא דגמרא דהכי ס"ל זהו מה שנ"ל להעמיד דברי הרמב"ם שפכת דריח הגט אינו פוסל לכהונה אלא מדרבנן ולא תיקשי עליו קושית ה"ה ז"ל ומיהו אינו מוכרח דהא דקי"ל אין הלכה פתלמיד במקום הרב הגי מילי היכי דפליג בהדי אב"ל אי פליג בתי הכי אפשר דהלכה פתלמיד וכה"ג פתב הר"ן בר"פ המגרש גבי הא דתנו התם פיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם דמוקי לה חזק' פרשב"א ור"י תלמידו מוקי לה פ"ב (דקי"ל כר"י) ואי משום דסתמא דגמרא דפ"ק א"נ ובפ"ק האומר דמוקי בבעולה לכה"ג ולא מוקי בנתגרשה ע"י ריח הגט די"ל בכל הפהנים ש"מ דהלכה כר"י לאו ראוי פלל דכיון דבריח הגט א"א לאוקמי לכו"ע ובבעולה לכה"ג אתי שפיר לכו"ע ומה"ט נקט הש"ס לשהיא אוקימתא דאתיא ככו"ע וזה דר"ה הש"ס במקומות אין מספר: עוד

אני אומר דבע"כ אי אפֿשר לפרש טעמי דאבני הנ"ל בסוטה שאין הנולד ממזר ואפילו  
לר"ע דאמר אין קדושין תופסין בח"ל מהאי טעמא דהואיל ולא פקעי קדושין הראשונים  
על ידי שזינתה הילכף אפילו אם גירשה והחזירה נמי קדושין תופסין בה ואין הנולד  
ממזר דמאי גריעותא נוסף יותר לאחר גרושין מלפני גרושין וה"ה דקדושין תפסי בה  
דתפיסת קדושין באין הנולד ממזר תליא מילתא וכמש"כ התוס' בשם הר"ש מדרי"ש  
דא"כ לפי זה פל איסור לאו שאפֿשר שיארע באיש או באשה לאחר קדושין אין הו"מ  
כיון דלא פקעי קדושין הראשונים מהם וה"ה בגירשה והחזירה נמי אין הו"מ דהא לא  
נוסף שום איסור לאחר גרושין מלפני גרושין וה"ה דלאחר גרושין אם החזירה ק"ת  
דהא בהא תליא וא"כ הדבר ברור ל"ש גירשה והחזירה ל"ש גירשה (או) ומת וקדשה  
אחר קדושין תפסי לו בה ואין הנולד ממזר דמה לי הוא ומה לי אחר אטו איסור נוסף  
על אחר יותר מעל הבעל וכיון דאין הנולד ממזר מאחר ה"נ קדושין תופסין לאחר דהא  
בהא תליא וא"כ בפצוע דפא וכרות שפכה קדושין תופסין לר"ע דהא אם נעשה פצוע  
דפא וכ"ש אחר הקדושין לא פקעי קדושין הראשונים ואע"ג דלא שינהו בהו לאמר אין  
הו"מ דלאו בני אולודי גינהו מ"מ כיון דבשאר איסור דכנותייהו אין ה"מ וממילא דתפסי  
קדושין נמי ואפילו לאחר גרושין בין לבעלה בין לאחר ה"נ אע"ג דלאו בני אולודי גינהו  
לענגן תפיסת קדושין אחר הגרושין בין לבעל בין לאחר גרושין או מיתת הבעל לא גרע  
משאר ח"ל דכנותייהו וקדושין תופסין בהן א"כ תקשה לך גיהו דהאי קרא דכי תהיין  
ליפא לאוקמי כדר"ע בפ"ד וכ"ש דת"ק דהאי שנואה מיירי שנואה פשירה דקאי עלה  
בלאו דלא יבוא והאי אהובה מיירי שנואה פשירה דקאי עלה גרים לא אקרי קהל דהא וילדו לו בנים האהובה והשנואה פתיב והני לאו בני אולודי  
גינהו אכל מ"מ בר"פ א"נ הנה מצי לאוקמי איפא בינייהו פ"ד וכ"ש שאנס בת ישראל,  
למ"ד אשה דבת הנוני ה"נ יש בה הנוני אפילו לר"ע ולמ"ד ראוי לקיימה הא אינה ראוייה  
לקיימה ול"ל לדחוק ולאוקמי בבעולה דהאי איסור לא מצי לאוקמי אלא בכה"ג לחוד  
הנה לי לאוקמי בהני איסורין דאמרן דמצי לאוקמי בכל ישראל ועוד קשה לי לפי פירוש  
התוס' שהרי תנו בפרק הערל (דף ע"ט) אמר ר"י שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו  
והסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש אר"ע אני אפרש סריס אדם חולץ  
וחולצין לאשתו מפני שהיו לו שעת הפוש וסריס חמה ל"ח ול"ח לאשתו מפני שלא  
הי' לו ש"ה ובגמרא מפדי שמעין לר"ע חייבי לאווין פח"כ דמי' לאו בני חליצה ויבום  
גינהו ומאי קושלי' הא שאני לאו דפ"ד וכ"ש דאפי' ר"ע מודה דקדושין תפסי בהם מטעמא  
דאמרן והא דאמר ח"ל לר"ע פחייבי כריתות דמיא בתפיסת קדושין תליא מילתא כיון  
דסבירא לי' דח"ל אין קדושין תפסי פח"כ ה"ה דלאו בני חליצה ויבום גינהו פח"כ  
פדאמרן בפ"ק דיבמות (דף כ') ובסנהדרין (דף נ"ג) וכיון דפ"ד וכ"ש קדושין תפסו בהם  
לר"ע ולא דמי לח"כ לענגן ת"ק ה"ה דלענגן חליצה ויבום לא דמי להם דהא בהא תליא  
הילכף הדבר ברור דליתא להאי פ"ל הר"ש מדרי"ש ופירוש שמעמ"תא זו דהפל מודים  
בסוטה שאין ה"מ יתבאר לקמן בס"ד וא"כ אין מהא דהאמר ור"פ א"נ ראי' לדברי  
הרמב"ם פלל דאיפא למ"ד דריח הגט אינו פוסל לכהונה מן התורה וכיון דאשכחן לרב  
ור"י דס"ל להדיא דפוסל מן התורה אין לנו לומר דר"י משום זקן אהד פליג עליהו והא  
דלא ילפי מאשה גרושה לטעמא דר"א משום דא"ל דס"ל דגם ר"א סבירא לי'

דאיסור פֿהונָה שאַני נְעוּד נ"ל ראי' בְּרוּרָה דֶאָפִילוּ לר' ינאי נְמִי אֵית לִי לְהָא דְרָשָׁא דְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מְאִישָׁה אֶפִילוּ לֹא נִתְגַּרְשָׁה אֱלָא מְאִישָׁה נְמִי פְסוּלָה לְכַהֲנָה שְׁהָרִי אֶמְרִינָן הָתָם בר"פ הַמְּגֵרֶשׁ דר"ע הַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי ר"א הָרִי שְׁהִיָּה זֶה שְׁנֶאֱסָרָה עָלָיו פֶּהוּ וּמַת הַמְּגֵרֶשׁ לֹא נִמְצְאָת אֶלְמָנָה אֶצְלוּ וּגְרוּשָׁה אֶצְל כָּל אָדָם וּק"ו מֵה גְרוּשָׁה שְׁהִיא קֵלָה אִסוּרָה מִצַּד גְרוּשִׁין שְׂבֵה אִשׁ שְׁהִיא חֲמוּרָה לֹא כש"כ וְטַעְמָא דֶאֱסוּרָה לְזֶה מִצַּד הַגְרוּשִׁין שְׂבֵה אַע"ג שְׁאֶצְלוּ אִינָה גְרוּשָׁה אֱלָא אֶלְמָנָה (שְׁהָרִי אָמַר אֱלָא לְפִלוּנִי) ע"כ ה"ט מְשׁוּם דְרָשָׁא דְגְרוּשָׁה מְאִישָׁה לְבַדָּה פְסוּלָה מִן הַפְּהוּנָה וְכֵן פִּרְש"י ו"ל וְקָאָמַר רַבָּא הָתָם דְאֵית לִי פֶרְכָּא וְדִיִּיק הַגְּמָרָא מְאִי פֶרְכָּא אִי גִימָא אִיסוּר פֿהונָה שְׁאִנִי הָא ר"א נְמִי מְאִיסוּר פֿהונָה מִיִּתִי לָהּ וּמְשַׁנֵּי רַבָּא כר"י מְשׁוּם זָקֵן אֶחָד קָא מִתְנִי הָרִי רַבָּא אַע"ג דְכַר"י סְבִירָא לִי קָא פֶרִיף אִיסוּר פֿהונָה שְׁאִנִי וְהַשְׁתָּא לָמָּה לִי לְמִימַר אִיסוּר פֿהונָה שְׁאִנִי הָא ר"י לִית לִי לְהָא דְרָשָׁא דְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מְאִישָׁה וּמְמִילָא אֲזַדָּא לִי ק"ו שְׁל ר"ע שְׁאָמַר וּמֵה גְרוּשָׁה שְׁהִיא קֵלָה אִסוּרָה מִצַּד גְרוּשִׁין שְׂבֵה א"א הַחֲמוּרָה לֹא כש"כ שְׁהָרִי אִיסוּר גְרוּשָׁה קֵלָה נְמִי אִינָה אִסוּרָה מִצַּד גְרוּשִׁין שְׂבֵה לְאַחַר מִיתַת הַמְּגֵרֶשׁ פִּינּוּן דְלִית לִי הֵהִיא דְרָשָׁא א"ו ש"מ דר"י פְּלִיג אַהֲהִיא דְרָשָׁא דְכו"ע מוֹדִים דְרִיחַ הַגֵּט פּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה לְכַהֲנָה וְעַפ"ז תִּרְאָה שְׁאֲזַדָּא לִי דְבָרֵי ה"ה שְׁם שְׂרוּצָה שְׁם לְיִשְׁב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם דְּמִסִּיִּים וְכַתֵּב וְאוּלֵי רַבִּינוּ סוֹבֵר דְלִפִּי שִׁיטְתוֹ שְׁל ר"א הַשִּׁיבּוּ בְּגַמ' דֶאָפִילוּ אִם תִּמְצָא לּוֹמַר דְּפִיטוּל זֶה מְדַאוּרֵייתָא לִיכָּא לְמִילַף מִינֵי הֵיתֵר לְעֵלְמָא דֶאֱיסוּר פֿהונָה שְׁאִנִי שְׂרִיבָה הַכְּתוּב בְּפִתְחֵי מִצּוֹת יִתְרוֹת וְהַחֲמִיר בְּהֵן אוֹ שְׁהוּא מְפָרֶשׁ אִיסוּר פֿהונָה שְׁאִנִי שְׁאִין אִיסוּר זֶה אֱלָא מְדַבְרֵיהֶם וְאִין לְלַמּוּד מִמֵּנוּ הֵיתֵר וְקוֹנְשָׂא זֹו צ"ע לְדַעַת רַבִּינוּ עַכ"ל וְהָא לִיתָא דְמַק"ו דר"ע מוֹכַח לְהַדְיָא דְרִיחַ הַגֵּט פּוֹסֵל לְכַהֲנָה מִן הַתּוֹרָה שְׁהָרִי לְהַחֲזוּקִים עַל ר"א מוֹכַח הָתָם בְּכוּלֵי שְׁמַעְתָּתָא דְבַחּוּז מְפִלוּנִי אִינוּ גֵט מִן הַתּוֹרָה וְגַם מִפֶּרְכָּא דְרַבָּא נְמִי מוֹכַח הָכִי דְרִיחַ הַגֵּט פּוֹסֵל לְכַהֲנָה מִן הַתּוֹרָה: וְאַחַר שְׁנַתְּבַרַר בְּרֵאיוֹת דְרִיחַ הַגֵּט פּוֹסֵל לְכַהֲנָה מִן הַתּוֹרָה אִיכָּא לְאַקְשׁוּנֵי עוֹד עַל פִּירוּשׁ הַר"ש מְדַרְיו"ש שְׂבִתוּס' מְפָרֵק הָאוּמַר דְהָרִי כְּבַר נִתְבַרַר דְלִפִּי דְבָרֵי אִשָּׁה שְׁנַתְּבַרַרָה בְּרִיחַ הַגֵּט וּמַת בְּעֵלָה קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ לְכַהֵן וְאִין הַנּוֹלָד מִמְּזוּר מְמַנָּה אִם יִלְדָּה מִן הַכֹּהֵן אֶפִילוּ לר"ע וְהָרִי בְּפָרֵק יֵשׁ מוֹתְרִין (דַּף פ"ה) אֶמְרִינָן ת"ר אֶלְמָנָה לְכַהֵן גְרוּשָׁה וְחַלּוּצָה לְכַהֵן הַדְיוּט יֵשׁ לָהּ פְתוּבָה כו' שְׁנִיּוֹת מְדַבְרֵי סוֹפְרִים אִין לָהֶם פְתוּבָה כו' וּמְפָרֶשׁ רַבִּי טַעְמִי הִלְלוּ ד"ת וְאִין ד"ת צְרִיכִים חִזּוּק וְהִלְלוּ ד"ס וְד"ס צְרִיכִים חִזּוּק דְבַר אַחַר זֶהוּ מְרַגְּלָה זֹו הִיא מְרַגְּלָתוּ וְאַמְרִינָן מְאִי בִינֵיהוּ וְאַמַר רַב יוֹסֵף מִחֲזִיר גְרוּשָׁה מְשַׁנְשָׂתָא אִיכָּא בִינֵיהוּ מ"ד דְאוּרֵייתָא הָא נְמִי דְאוּרֵייתָא וּמ"ד מְפָנִי שְׁהוּא מְרַגְּלָה הָא הִיא מְרַגְּלָה לִי וּפְרִיף וּלר"ע דְאַמַר יֵשׁ מְמִזְר מְסִיבֵי לְאוּנוּן הָא הִיא לֹא מְרַגְּלָה לִי וְלֹא מִיִּדֵי אֱלָא אָמַר רַב פֶּפְא כו' אֱלָא אָמַר ר"א כו' אֱלָא אָמַר מֶר בַּר רַב אֲשִׁי סוּטָה וְנוֹדָאֵי אִיכָּא בִינֵיהוּ פְלוּמַר אִשָּׁה שְׁזַנְתָּה וְגִירְשָׁה וְהַחֲזִירָהּ מ"ד דְאוּרֵייתָא הָא נְמִי דְאוּרֵייתָא (וַיֵּשׁ) לָהּ פְתוּבָה וּמ"ד מְפָנִי שְׁהוּא מְרַגְּלָה הָא הִיא מְרַגְּלָה לִי הוֹאִיל וְאִין הַנּוֹלָד מִמְּזוּר אֶפִילוּ לר"ע כְּדְאַמְרִינָן ה"מ בְּסוּטָה שְׁאִין הַנּוֹלָד מִמְּזוּר וְהַשְׁתָּא הָנּוּה לִי לְמִימַר אִיכָּא בִינֵיהוּ פֶהוּן שְׁנַשְׂא אִשָּׁה בְּרִיחַ הַגֵּט לְמ"ד דְאוּרֵייתָא הָא נְמִי דְאוּרֵייתָא וְלְמ"ד מְפָנִי שְׁמְרַגְּלָה הָא הִיא מְרַגְּלָה לִי הוֹאִיל וְאִין הַנּוֹלָד מִמְּזוּר אֶפִילוּ לר"ע אֱלָא שְׁבָזוּ יֵשׁ לּוֹמַר דְבָהָא הִיא לֹא מְרַגְּלָה לִי וְלֹא מִיִּדֵי פִינּוּן שְׁנַפְסָלָה מִן הַתּוֹרָה ע"י שְׁהָרִי הָאִי טַעְמָא שְׁחַלּוּצָה יֵשׁ לָהּ פְתוּבָה לְכו"ע

אע"ג דאינו אלא מדרבנן משום דכיון דנפסלת מן התרומה ע"י אינה מרגילה ליה ולא מידי אלא הוא מרגיל לה לפיכך קנסו אותו פתובה פדאמרין התם וה"נ האי טעמא (ואע"ג דהא (דגרושה) (תלוצה) גופי' בהא דאמרין דנפסלה מן התרומה ע"י צריף ביאור אין פאן מקום ביאורו): נחזור לענינינו הרי נתבאר ברצ"ל ברורה שריח הגט פוסל לכהונה מן התורה ונראה לי שגם דעת הרמב"ם פן ומה שכתב שזה ריח הגט פוסל מדבריהם היינו שלא נתברר בקרא בהד"ל דסתם גרושה הוא שהיא גרושה גמורה אלא שחכמים למדו מרבוני דאשה גרושה מאישה לריח הגט פוסל לכהונה וכל פהאי גוונא אף על פי שהוא אתי מריבוני דקרא או שהוא גלמד באחד מן המדות שהתורה נדרשת בהן אף דדינו כמפניש בהדיא בקרא לכל דבר ואפילו [לעונשין] מ"מ דרף הרמב"ם שאינו קורא אותם דברי תורה אלא דברי סופרי' או מדבריהם וכבר האריף בזה ה"ה עצמו בריש פ"א מה"א שכתב שם הרמב"ם האשה נקנית בכסף בשטר ובביאה בביאה או בשטר מן התורה ובכסף מד"ס ע"כ ופירש התם ה"ה דהא דכתב בכסף מד"ס שאע"פ שהוא פותב הכסף מד"ס אינו מתקנת חכמים אלא מפלל תורה שבע"פ והוא דבר נאמר למשה ואינו נכתב בפירוש בתורה כו' עכ"ל והכריח שם זה הפירוש מדברי הרמב"ם עצמו וברור הוא וה"ה הא דכתב גפי ריח הגט פוסל לכהונה מדבריהם היינו שאע"פ שהוא מן התורה מ"מ לא נאמר בתורה בפירוש אלא מדבריהם שמענוהו ומקומו הוא מוכרע שיהי בתחילת דבריו שם בפ"י מהלכות גרושין פתב המקורש את אשתו ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל שאע"פ שאין זה גט הרי זה פסול לכהונה שנאמר אשה גרושה אמרו חכמים אפילו לא נתגרשה אלא מאישה כו'.

ומדהביא ראי' לזה מן הכתוב ש"מ דסבירא לי' דדרשה גמורה היא ולא קרי לה מדבריהם אלא משום דלא נתברר בתורה בהדיא. ומהתימא על ה"ה שפאן הניח זאת בצ"ע ולמה לא פ"י כמו שפ"י הוא ו"ל בעצמו את דברי הרמב"ם ברפ"א מהלכות אישות בקדושי פסוף דקרי לה הרמב"ם מד"ס כי אין טעם לחלק בין היכא שכתוב מד"ס להיכא שכתב מדבריהם הא ונדאי דא ונדא אחת היא וזה ברור ואחר שנתברר שלדעת הרמב"ם נמי ריח הגט פוסל לכהונה מן התורה וכן מוכח בגמרא להדיא הדבר ברור דאשה שנתגרשה בריח הגט ומת בעלה ונשאת לכהן הנוולד חלל גמור הוא ואפילו להקל נמי דינו כחלל ומותר לטמא למתים ולישא נשים הפסולות לכהונה ואחר שכתבתי פל זה מצאתי להרשב"א בחדושי אהא דאמרין בפהמ"ג (דף פ"ד) דילכון אמר שאני הכא הואיל וקנאתו לפסול בו לכהונה שכתב הא דמיתנין לעיל טעמא דר"א מאשה גרושה מאישה ש"מ דאורייתא קאמר ועלה קאמר לרבנן איסור פהונה שאני ש"מ דלרבנן נמי דאורייתא קאמר שהיא מפסלת מן הפהונה דאי לא לימא לרבנן התם מדרבנן ומשום איסור פהונה עכ"ל והיינו כמ"ש דריח הגט פוסל לכהונה מן התורה וזה ברור: שאלה ג הנה לפי מה שנתברר בסי' שלפני זה בריח הגט פוסל מן הפהונה מן התורה כגון האומר לאשה הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם אם יש עוד איזה דבר שפוסל לכהונה משום ריח הגט אע"פ שהגט פסול מן התורה ואסורה להנשא וחיוב משום אשת איש: תשובה דבר זה צריף ביאור בכל דיני גט שפסולין מן התורה אם יש בהם משום ריח הגט לפסול מן הפהונה פאשר אבאר בס"ד הנה לכאורה נראה פינו דהא דריח גט ילפינו מאשה גרושה מאישה לא יקחו דאפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה וגרושה היא דאע"ג



דגיטא לאו גיטא מ"מ לכהונה פסלה איפא למימר דדוקא על לא נתגרשה אלא מאישה  
הוא דהקפידה תורה משום דכל שאר דיני גט פשר יש בו אבל אם היה חסר שאר דיני  
גט פשר דכל כה"ג לא הוי גיטא למשרי לעלמא לכהונה נמי לא פסלה דאין לה בו אלא  
מה שריבה קרא בלא נתגרשה אלא מאישה לחוד.

וראיה לזה מהא דאמרינן בר"פ המגרש (דף פ"ב ע"ב) דטעמא דר"א דמכשיר באומר  
הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני מהכא אשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא  
נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן הפהונה אלמא הוי גיטא לרבנן דפסלו איסור פהונה  
שאני ומדיליף ר"א מדפסולה לכהונה בלא נתגרשה אלא מאישה ש"מ דהוי גיטא דאי  
לא הוי גיטא ה"ה דלא נפסלה לכהונה איפא למשמע מני' דשאר פסולי גיטא פגון כתב  
על המחנבר דילפינן לה בפ' ב' דגיטין (דף כ"א ע"ב) מן כתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא  
פתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר פתיבה קציצה ונתינה ואם כתבו על המחנבר מדלא הנה  
גיטא לא נפסלה מן הפהונה דאלו נפסלה מן הפהונה גיטא נמי הוי גיטא פדאמר ר"א גבי  
לא נתגרשה אלא מאישה ומדר"א דסובר פסולי גיטין לא נפסלה מן הפהונה נשמע נמי  
לרבנן דהא בהא לא, שמעינן לרבנן דפליגי עליו דר"א.

אבל אין זה ראיה פלל דא"ל דהא בהא תליא דלר"א דיליף מדפסל רחמנא בלא נתגרשה  
אלא מאישה מן הפהונה וס"ל דהוי גיטא אלמא לא סבירא ליה דאיסור פהונה שאני ולא  
חידש לנו מידי באיסור פהונה וא"כ כל היכא דגיטא לאו גיטא פגון כתבו על המחנבר  
לכהונה נמי לא נפסלה פיון דלא חידש רחמנא באיסור פהונה פלום אבל לרבנן אע"ג  
דבהרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני לא הוי גיטא מ"מ חידש לן רחמנא דפסולה מן  
הפהונה איפא למילף מינן' לכל פסולי גיטין דמ"מ לכהונה נפסלה פדאשפחן גבי לא  
נתגרשה אלא מאישה ומצינו למילף לשאר פסולי גיטא מיניה: עוד אני אומר דע"כ לר'  
אליעזר נמי סבירא ליה דאיסור פהונה שאני ואף על גב דגיטא לאו גיטא מפל מקום  
לכהונה נפסלת בריח הגט שגרי התוס' הקשו שם אדר"י דיליף לטעמא דר"א מאשה  
גרושה מאישה כו' אלמא הוי גיטא וא"ת הרי נודאי דאיסור פהונה שאני דהא אם לא  
נתגרשה אלא מאישה ולא הותרה לשום אדם פשיטא דאפילו לר"א לא הוי גט פלל  
בעלמא ואם מת מותרת להתניבם אע"פ שפסולה לכהונה.

ויש לומר דהכי מיתי פיון דאפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה א"כ פי אומר  
חוץ מפלוני הנה גט גמור דאם לא הוי גט סברא היא דבלא נתגרשה אלא מאישה אפילו  
ריח הגט לא הוי ולא הנה אוסרה הפתוב לפהנים ע"כ וש"מ דאפילו לר"א איסור פהונה  
שאני דהא בלא נתגרשה אלא מאישה מודה דלא הוי גט ואפ"ה נפסלת מן הפהונה ואיפא  
למימר דה"ה בשאר פסולי גיטא אע"ג דלא הוי גיטא מ"מ אפילו לר"א נפסלה מן הפהונה  
כמו בלא נתגרשה אלא מאישה לחוד דאפילו לר"א לא הוי גיטא מ"מ פסלה מן ה אלא  
דר"א יליף לה הכי פיון דבלא נתגרשה אלא מאישה לבד אע"ג דלא הוי גיטא מ"מ פיון  
דמהני לפוסלה מה"כ סברא הוי בחוץ מפלוני דנתגרשה מאישה ומשאך בני אדם דאפילו  
גיטא נמי הנה ורבנן ס"ל דאיסור פהונה שאני ואע"ג דנחתא חד דרגא מ"מ לא הוי גיטא  
וא"כ אין מפאן ראיה פלל אפילו לדר"א דבשאך פסולי גיטא לא נפסלה מן הפהונה דהא  
איהו נמי מודה דבלא נתגרשה אלא מאישה לבד אף על גב דלא הוי גיטא נפסלה מן

הַפְּהוּנָה: אֵלֶּא שְׁיֵשׁ לַעֲיִין בְּזֶה מְהֵא דְתַנּוּ סוּף פֶּרֶק הַמְּגֵרֶשׁ (דָּף פ"ח) גֵּט הַמְּעוֹשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל פֶּשֶׁר וּבְנִכְרִים פֶּסוּל.

וּבְגִמְרָא אָמַר ר"נ אָמַר. שְׁמוּאֵל גֵּט הַמְּעוֹשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל כְּדִין פֶּשֶׁר וְשֵׁלֵא כְּדִין פֶּסוּל וּפּוֹסֵל כְּלוּמַר מִן הַפְּהוּנָה מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט וּבִכְפוּתִים כְּדִין פֶּסוּל וּפּוֹסֵל וְשֵׁלֵא כְּדִין אֶפְיִלוּ רִיחַ הַגֵּט אִין בּוּ וּפְרִיָּה מִמ"נ אִי כּוּתִי בְּנִי עֲשׂוּנִי נִינְהוּ אֶתְכַשּׁוּרִי נְמִי לִיתְכַּשֵּׁר וְאִי לָאוּ בְּנִי עֲשׂוּנִי נִינְהוּ לְפִסּוּל נְמִי לֹא יִפְסוּל וּמְסִיק הַגִּמְרָא כּוּתִי לָאוּ בְּנִי עֲשׂוּנִי נִינְהוּ וְטַעְמָא מֵאִי כְּדִין כְּכִדִין דְּיִשְׂרָאֵל מִיחְלָף וְשֵׁלֵא כְּדִין בְּכִדִין דְּיִשְׂרָאֵל לֹא מִיחְלָף וּפְרִש"י וַא"ל מִיחְלָף בְּשֵׁלֵא כְּדִין דְּיִשְׂרָאֵל וְאֶתִי לְמִימַר וְשֵׁלֵא כְּדִין דְּיִשְׂרָאֵל נְמִי לֹא פֶּסוּל וְאָמְרוּ לְעִיל דְּפּוֹסֵל הִיא גּוּפָא גְזִירָה הִיא אִטּוּ כְּדִין וּגְזִירָה לְגְזִירָה לֹא גְזִירָנָה עכ"ל.

וְכֹן כְּתִב הַר"ן ז"ל אֶלְמָא וְשֵׁלֵא כְּדִין דְּיִשְׂרָאֵל אִינוּ פּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט שְׁהָרִי רִיחַ הַגֵּט פּוֹסֵל לְכַהֲנָה מִן הַתּוֹרָה כִּמ"ש בְּסִי' הַקּוּדָם שֶׁלֶּפ"ז דְּאִי אָמַרְתָּ וְשֵׁלֵא כְּדִין דְּיִשְׂרָאֵל פּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט הֵנָּה לִיהָ לְמַגְזֵר וְשֵׁלֵא כְּדִין דְּכּוּתִי אִטּוּ שֶׁל"כ דְּיִשְׂרָאֵל דְּפּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה וּש"מ דְּשֶׁל"כ דְּיִשְׂרָאֵל הוּאִיל וּפְסוּל וְלֹא הֵנִי גִיטָא אִינוּ פּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט וְלֹא יִלְפִינָה לְהֵאִי פְּסוּלָה מִפְּסוּל דְּלֹא נִתְגַּרְשָׁה אֶלְא מְאִישָׁה דְּאֵע"ג דְּפְסוּל וְלֹא הֵנִי גִיטָא מ"מ פּוֹסֵל מִן הַפְּהוּנָה מִן הַתּוֹרָה מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט מִשּׁוּם דְּהִיכִי דְּגִלִי רַחֲמָנָא גִלִי הִיכָא דְּלֹא גִלִי לֹא גִלִי א"כ ה"ה לְשַׁאָר פְּסוּלֵי גִיטָא כִּינּוּ דְּלֹא הֵנִי גִיטָא לֹא נִפְסְלָה מִן הַתּוֹרָה לְכַהֲנָה וְלֹא גְמָרִינּוּ לְהוּ מְלֵא נִתְגַּרְשָׁה אֶלְא מְאִישָׁה דְּגִלִי בְּהָ קָרָא דְּמ"מ פְּסוּלָה מִן הַפְּהוּנָה אֵע"ג דְּלֹא הֵנִי גִיטָא: מ"מ קָשָׁה דְּהָא תַּנּוּ בְּר"פ ג' דְּגִיטָאִין (דָּף כ"ד) כֹּל גֵּט שְׁנִכְתַּב וְשֵׁלֵא לְשֵׁם אִשָּׁה פְּסוּל כִּיצַד, הֵנָּה עוֹבֵר בְּשׂוּק וְשָׁמַע קוֹל סוּפְרִין מְקָרִין אִישׁ פְּלוּנִי מְגַרֵּשׁ אֶת פְּלוּנִית כּו' וְאָמַר זֶה שְׁמִי וְזֶה שֵׁם אִשְׁתִּי פְּסוּל לְגַרְשׁ בּוּ יִתֵּר מִכֵּן כְּתִב לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ מִצְאוּ בֵּן עִירוֹ וְאָמַר שְׁמִי כְּשִׁמְךָ וְשֵׁם אִשְׁתִּי כְּאִשְׁתְּךָ פְּסוּל לְגַרְשׁ בּוּ יִתֵּר מִכֵּן הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים וְשִׁמּוֹתֵיהֶן שְׁוֹת כְּתִב לְגַרְשׁ אֶת הַגְּדוּלָה לֹא יִגַּרֵּשׁ בּוּ אֶת הַקְּטַנָּה יִתֵּר מִכֵּן אָמַר לְלִבְלָר כְּתוּב לְאִיזוּ שְׁאֲרָצָה אֲגַרֵּשׁ פְּסוּל לְגַרְשׁ בּוּ א"ר כּוֹלֵן פּוֹסְלִין בְּכַהֲנָה חוּץ מִן הָרֵאשׁוֹן וְשְׁמוּאֵל אָמַר אֶף רֵאשׁוֹן נְמִי פּוֹסֵל וְאִזְדָּא שְׁמוּאֵל לְטַעְמָיָה דְּאָמַר שְׁמוּאֵל כ"מ שְׁשָׁנוּ חֻקִּים גֵּט פְּסוּל וּפּוֹסֵל אֶלְמָא לְשְׁמוּאֵל אֶפְיִלוּ רֵאשׁוֹן וְשֵׁלֵא נִכְתַּב לְשֵׁם כְּרִיתוֹת כְּלָל שְׁהָרִי הִיא בְּבָא דְּרִישָׁא דְּהֵנָּה עוֹבֵר בְּשׂוּק וְשָׁמַע קוֹל סוּפְרִין מוֹקִי לָהּ בְּגִמְרָא הֵתָם בְּסוּפְרִין הַעֲשׂוּיִן לְהַתְלַמֵּד עֶסְקִינּוּ וְלֹא נִכְתַּב לְשֵׁם גֵּט כְּלָל וְאֶפ"ה פּוֹסֵל מִן הַפְּהוּנָה מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט וּמ"ש מְגַט הַמְּעוֹשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁל"כ דְּאִינוּ פּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה לְשְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט אֶלְא מִשּׁוּם גְּזִירָה דְּשֶׁל"כ אִטּוּ כְּדִין הָא פְּסוּלָה דְּאִוְרֵיָּתָא וְהָא פְּסוּלֵי דְּאִוְרֵיָּתָא מ"ש דְּהֵאִי פּוֹסֵל מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט לְשְׁמוּאֵל וְהֵאִי אִינוּ פּוֹסֵל לְשְׁמוּאֵל גּוּפִי' מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט אֶלְא מִשּׁוּם גְּזִירָה בְּעֶלְמָא אִי גְמָרִינּוּ לְשַׁאָר פְּסוּלֵי גִיטָא מִפְּסוּל דְּלֹא נִתְגַּרְשָׁה אֶלְא מְאִישָׁה בֵּין בְּגֵט מְעוֹשָׁה שֶׁל"כ בֵּין בְּשִׁנְכְּתִב וְשֵׁלֵא לְשֵׁם אִשָּׁה לְפִסּוּל מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט מִן הַתּוֹרָה וְאִי לֹא גְמָרִינּוּ אֶפְיִלוּ בְּשֵׁלֵא לְשִׁמְהָ לֹא לְפִסּוּל מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט וְאֶפְיִלוּ אִם תִּדְחַק לּוֹמַר דְּהָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל אֶף רֵאשׁוֹן נְמִי פּוֹסֵל וְכֹן הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל כ"מ שְׁשָׁנוּ חֻקִּים גֵּט פְּסוּל פּו"פ לָאוּ מִן הַתּוֹרָה מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט פּוֹסֵל (מִן הַכְּתוּב) אֶלְא מִשּׁוּם דְּמַחְלָף גֵּט פֶּשֶׁר בְּפְסוּל כְּדָאמַר הֵתָם גְּבִי גֵט מְעוֹשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל וְשֵׁלֵא כְּדִין דְּאִינוּ פּוֹסֵל מִשּׁוּם רִיחַ הַגֵּט אֶלְא מִשּׁוּם דְּמַחְלָף פֶּשֶׁר בְּפְסוּל כְּגוֹן נִכְתַּב וְשֵׁלֵא לְשִׁמּוֹ בְּנִכְתַּב לְשִׁמּוֹ וְכֹן בְּשַׁאָר פְּסוּלִין דִּילְמָא מַחְלָף פְּסוּל בְּכַשֵּׁר אֶפְתִּי

תקשה לה שְׁהִי שֵׁם בְּדָף כ"ה אֲמַר זְעִירִי בְּנִי אֵין פּוֹסְלִין חוּץ מִן הָאֲחֵרוֹן וְכֵן אר"א  
בְּנִי אֵין פּוֹסְלִין חוּץ מִן הָאֲחֵרוֹן ור"י אַף אֲחֵרוֹן אֵין פּוֹסֵל וּפְסַק הָרִי"ף וּש"פ וְהִילְכְתָּא  
בְּנִי אֵין חוּץ מִן הָאֲחֵרוֹן ור"א כ' לְמַאי דְּפָסַק דְּלִשְׁמוּאֵל אֵינוּ פּוֹסֵל מִדְּרַבְּנָן מְפָלֵל דְּלִהְיֵי  
רַבְּנָן אֲפִילוּ מִדְּרַבְּנָן אֵינוּ פּוֹסֵל וְהִילְכְתָּא בְּנִי אֵינוּ פּוֹסֵל וְהִילְכְתָּא פְּסַק הָרִי"ף וּש"פ גְּבִי גִט  
הַמְעֻנְשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁל"כ וּבְכוּתֵי כְּדִין דְּפּוֹסֵל וְאֵילוּ בְּהֵי דְּפַכ"ה לְעֵנִין שְׁלֵא לְשַׁמָּה פְּסַקוּ  
דְּלֵא כְּשִׁמוּאֵל דְּאֵינוּ פּוֹסֵל אֲפִילוּ מִדְּרַבְּנָן דְּאֵי אֲמַרְתָּ בְּשַׁלְמָא דְּהֵאֵי פּוֹסֵל וְאֵינוּ פּוֹסֵל  
דְּמִיָּרִי הֵי אֲמַרְתָּ בְּדַאֲוֹרֵיִתָּא פְּלִיגִי וּמֵאֵן דְּפּוֹסֵל מְדַאֲוֹרֵיִתָּא הוּא דְּפּוֹסֵל מִשּׁוּם רִיחַ  
הַגִּט אֲתִי שְׁפִיר דְּאִיפָּא לְמִימַר דְּהֵי רַבְּנָן דְּאֲמַרִי אֵינוּ פּוֹסֵל בְּדַאֲוֹרֵיִתָּא קְאָמְרִי דְּאֵינוּ  
פּוֹסֵל מִשּׁוּם רִיחַ הַגִּט.

ומ"מ מְדַרְבְּנָן מִשּׁוּם אֲחִלוּפֵי כו"ע מוֹדֵי דְּפּוֹסֵל וְכַדְאֲמַרִינָן גְּבִי גִט מְעֻנְשָׁה אֲבָל הַשְׁתָּא  
דְּאֲמַרְתָּ דְּשִׁמוּאֵל דְּאֲמַר פּוֹסֵל גְּבִי שְׁלֵא לְשַׁמָּה הֵינּוּ מִדְּרַבְּנָן מְפָלֵל דְּאֵינוּ פּוֹסֵל, דְּאֲמַרִי,  
שְׁאָר אֲמַרְתָּ וּפְסַקוּ בְּנִי אֵינוּ אֲפִילוּ מִדְּרַבְּנָן אֵינוּ פּוֹסֵל א"כ תִּקְשָׁה לְךָ מ"ט פְּסַקוּ ו"ל  
כְּשִׁמוּאֵל גְּבִי גִט הַמְעֻנְשָׁה דְּפּוֹסֵל מֵהֵא אֲפִילוּ מִדְּרַבְּנָן וְאֵילוּ בְּשַׁלְמָא לְשַׁמָּה פְּסַקוּ דְּלֵא כְּשִׁמוּאֵל  
וְאֲפִילוּ מִדְּרַבְּנָן אֵינוּ פּוֹסֵל: וּבְאֲמַת מַחְמַת קוֹשְׁיָא זֹו נ"ל לְלַמַּד זְכוּת עַל הֶרְמֵב"ם ו"ל  
שְׁפַתְּ בְּסוּף פְּרָק ב' מֵה"ג מִי שְׁהֵדִין נוֹתֵן שְׁכּוּפִין אוֹתוֹ לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא רָצָה לְגַרְשׁ  
ב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵי מְכִין אוֹתוֹ עַד שְׁיֵאמַר רוּצָה אֲנִי וַיִּכְתֹּב הַגִּט וְהוּא גִט כְּשֶׁר כו' וְאֵם  
הַכּוּתִי מְעַצְמוֹ אֲנִסְהוּ עַד שְׁפַתְּ הוּאֵיל וְהֵדִין נוֹתֵן שְׁיִכְתֹּב הָרִי זֶה גִט כְּשֶׁר לֹא הֵיָה הֵדִין  
נוֹתֵן שְׁיִכּוּפוֹ אוֹתוֹ לְגַרְשׁ וְטַעַם ב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל אוֹ שְׁהֵי הֵדִיוֹטוֹת וְאֲנִסְהוּ עַד שְׁגִירְשׁ  
הָרִי זֶה גִט פְּסוּל הוּאֵיל וְיִשְׂרָאֵל אֲנִסְהוּ וְגַמְר וַיִּגְרַשׁוּן אֵם הַכּוּתִים אֲנִסְהוּ לְגַרְשׁ שְׁלֵא  
כְּדִין אֵינוּ גִט וְאֵע"פ שְׁאֲמַר בְּנְכָרִים רוּצָה אֲנִי וְאֲמַר לְיִשְׂרָאֵל כְּתָבוּ וְחַתְמוּ הוּאֵיל וְאֵין  
הֵדִין מְחַיְיָבוּ לְהוֹצִיא וְהַנְּכָרִים אֲנִסְהוּ אֵינוּ גִט עכ"ל הָרִי שְׁפַסַּק בְּגִט מְעֻנְשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל  
כְּדִין כְּשֶׁר וּשְׁל"כ פְּסוּל וּבְכוּתִים כְּדִין פְּסוּל וּשְׁל"כ אֵינוּ גִט וּמ"ש שְׁלֵא כְּסוּגֵיָא דַּפ'  
הַמְגַרְשׁ דְּאֲמַרִי בְּמַסְקָנָא דְּכוּתִים לְאוּ בְּנֵי עֵישׁוּי נִיגְהוּ וְאֵף כְּדִין גְּמִי הַגִּט בְּטַל כְּבָר  
נִתְעוֹרַר בְּזֶה הַכ"מ וּב"י בַּא"ה ס' קל"ד שְׁפַסַּק עֲצָמוּ עַל סוּגֵיָא דַּפ' חֻזְקַת הַבְּתִים (דָּף  
מ"ח) וְאֵינִי תוֹקַע עֲצָמֵי בְּזֶה: אֲבָל אֵי קוֹשְׁיָא לִי הֵא וְדַאי קוֹשְׁיָא לִי שְׁהִי כְּתָב הֶרְמֵב"ם  
בְּרִישׁ פְּרָק י' מֵה"ג כ"מ שְׁאֲמַרְנוּ בְּחַבּוּר זֶה שְׁהַגִּט בְּטַל אוֹ אֵינוּ גִט אוֹ אֵינוּ מוֹעִיל הָרִי  
זֶה גִט בְּטַל מִן הַתּוֹרָה וְעַדִּין הֵיא א"א גְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה כו' וְאֵם הֵיָה בְּעֵלָה כְּהֵן לֹא  
נֶאֱסְרָה עָלָיו מִשּׁוּם גְּרוּשָׁה חוּץ מִן הַמְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֲמַר לֵה הָרִי אֶת מְגוֹרְשָׁתָּ מְמַנִּי  
וְאֵין אֶת מוֹתֶרֶת לְכָל אֲדָם שְׁאֵע"פ שְׁאֵין זֶה גִט הָרִי זֶה פּוֹסֵל לְכַהֲנָה מִדְּבָרֵיהֶם שְׁנֶאֱמַר  
וְאִשָּׁה גְּרוּשָׁה מְאִישָׁה אֲמַרוּ חֲכָמִים אֲפִילוּ לֹא נִתְגַרְשָׁה אֲלֵא מְאִישָׁה כו' וּכ"מ שְׁאֲמַרְנוּ  
בְּחַבּוּר זֶה שְׁהַגִּט פְּסוּל הָרִי זֶה פְּסוּל מִד"ס לְבַד וְנִפְסְלָה בּוּ מִן הַתּוֹרָה לְכַהֲנָה עכ"ל וְיִמְזָה  
יֵשׁ לְלַמּוֹד בְּגִט הַמְעֻנְשָׁה שֶׁל"כ בְּכוּתִים שְׁפַתְּ אֵינוּ גִט הֵינּוּ שְׁהַגִּט בְּטַל מִן הַתּוֹרָה  
וּמִשְׁמַע דַּס"ל דַּמ"מ אֵינוּ פּוֹסֵל לְכַהֲנָה שְׁהִי כְּלָלָא פְּנִיָל דַּכ"מ שְׁפַתְּ אֵינוּ גִט אֵם הֵי  
בְּעֵלָה כְּהֵן לֹא נֶאֱסְרָה עָלָיו מִשּׁוּם גְּרוּשָׁה חוּץ כו' וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ עָלָיו לְפִי שְׁטַתּוֹ דַּס"ל  
כְּדִין דְּכוּתֵי כְּשֶׁר מִן הַתּוֹרָה וְאֵינוּ פְּסוּל אֲלֵא מִד"ס וּפְסוּלָה לְכַהֲנָה מִד"ת דְּהֵא  
מְדַאֲוֹרֵיִתָּא גִיטָא מְעַלְיָ הוּא א"כ שֶׁל"כ בְּכוּתִים הֵיָה לִי לְמַגְזַר לְפְסוּל מִן הַכַּהֲנָה מִשּׁוּם  
כְּדִין דְּכוּתֵי כְּמוֹ שְׁגַזַּר ר"נ שֶׁל"כ דְּיִשְׂרָאֵל אֲטוּ כְּדִין דְּיִשְׂרָאֵל דְּפּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה לְכַהֲנָה  
ה"נ כְּדִין דְּכוּתֵי לְשִׁטְתּוֹ ו"ל פּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה דְּהֵא גִיטָא מְעַלְיָ הוּא מְדַאֲוֹרֵיִתָּא וְה"נ

איפא למיגזר לשיטתו של"כ דכותי אטו של"כ דישראל דהנה לי גיטא מעליא מן התורה  
ופסולה מדאורייתא לכהונה דהא דלא גזר ר"נ של"כ דכותי אטו של"כ דישראל משום  
דשל"כ דישראל לר"נ גופי' גזירה דס"ל של"כ דישראל (של"כ דישראל) אינו גט מה"ת  
ואיך ניקום וניגזר גזירה אכל לשיטתו של"כ דישראל פסולה לכהונה מדאורייתא  
שייך שפיר למגזר של"כ דכותי אטו של"כ דישראל אבל לפי מה שכתבתי א"ש דס"ל  
להרמב"ם דשמואל לטעמי' אזיל דס"ל גבי שלא לשמה נמי בפ' פל הגט דפוסל מן  
הכהונה אע"ג דלא הוי גט מ"ה מ"מ גזר שם אטו גיטא מעלי' וכדאמר כ"מ שישנו חכמים  
גט פסול פסול ופוסל אבל אנן קי"ל כפשאר אמוראי דלא גזרו גט פסול אטו גט פשאר  
לענן פסול כהונה גבי שלא לשמה ה"ה גבי עישויי דכותים נמי לא גזרינו וזה נכון  
לזכות את הרמב"ם ז"ל אבל לשאר רבנותא קשה כמ"ש כו': ועוד קשה לי שרש"י פירש  
בהדיא בפכה"ג אהא דכולן פוסלין מן הכהונה חוץ מן הראשון אבל הנה בתראי פסלי  
דריח הגט פוסל בכהונה (דתני בד' פ"ב) האומר לאשתו הרי את מגורשת ממני ואי את  
מותרת לכל אדם פסלה מה"כ שנאמר ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא  
מאישה ולאחרים לא הותרה פסולה לכהונה ושמואל אמר כו' אפילו ראשון דריח גט  
הנה עכ"ל ש"מ דמן התורה פסולה לכהונה משום ריח הגט דפוסל מדאורייתא והשתא  
תקשה מהא דגט מעושה כיון דכל פסולי גט ילפינו לשמואל דפוסל לכהונה מה"ת מאשה  
גרושה מאישה הנה ליה למפסל גט מעושה דישראל של"כ ובפתי בין פדין של"כ מן  
התורה ודרי משמע התם לשמואל דשל"כ דישראל וכדין דכותי אינו פוסל אלא מדרבנן  
ושל"כ דכותי אפילו מדרבנן אינו פוסל ונ"ל ראיה לדברי רש"י דילפינו לכל הפוסל  
בגט שפוסל לכהונה מה"ת מאשה גרושה מאישה שיהי בפ"ט דגיטין (דף פ"ו) תנו  
שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד פשר כו' יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד כו' ר"א  
אומר אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו בפני עדים פשר וגובה מנכסים משועבדים  
שאין העדים חותמין בגט אלא מפני תקון עולם ובגמרא אמר ר"י בר אידי אמר ריב"ל  
הלכה כר"א בגיטין ור' ינאי אמר אפילו ריח הגט אין בו ומתמה הגמרא ור' ינאי ל"ל  
דר"א ומשני ה"ק לרבנן אפילו ריח הגט אין בו וה"נ אמרינו התם אדר"י דלרבנן אפילו  
ריח הגט אין בו פלומר ולא נפסלה לכהונה אם נתגרשה בגט שאין עליו עדים אלא שנתנו  
לה בפני עדים לרבנן והשתא א"א בשלמא דילפינו לשאר פסולי גט שמ"מ פסולה  
לכהונה מפסול דלא נתגרשה אלא מאישה דגלי קרא דאע"ג דלא הוי גיטא מ"מ לכהונה  
פסולה שפיר איצטריך לר' ינאי ולר"י לאשמוענו דבפיסול זה דאין עליו עדים אלא  
שנתנו לה בפני עדים אפילו ריח הגט אין בו משום דגרע לרבנן משאר פסולין דיש בהם  
ריח הגט אלא אי אמרת דבכל פסולי גט אין בהם, משום ריח הגט חוץ מלא נתגרשה  
אלא מאישה לבד דגלי ביה קרא דפסולה לכהונה ולא ילפינו לשאר פסולין ממנה א"כ  
מאי קמ"ל ר' ינאי ור"י דלרבנן אפילו ריח הגט אין בו פשיטא דמ"ש האי פסול משאר  
פסולי גט שאינו פסולה לכהונה ואי הא גופי' קמ"ל ר' ינאי ור"י דלא ילפינו לשאר  
פסולי גט מפסול דלא נתגרשה אלא מאישה א"כ אמאי אמרי למילתייהו גבי אין עליו  
עדים דהרי לא ס"ל להאי פסולא דאין עליו עדים דהא מתמה הגמרא עללייהו וכי לית  
להו הא דר"א אלמא פשיטא ליה להגמרא דכר"א סבירא להו הנה להו לאשמוענו גבי  
שאר אינה פסולי גיטין מה"ת דאפילו ריח הגט אין בו ועוד דהא ר"י כפר קמ"ל גבי

פסולי דשלא לשמה דכולן אין פוסלין לכהונה אלא ודאי ש"מ דאע"ג דלא גלי קרא ריח הגט דפסולה לכהונה אלא גבי לא נתגרשה אלא מאישה לחוד ס"ד איכא למילף מיני' נמי לשאר פסולי הגט שפוסלין מן הפהונה וקמ"ל ר"י דפסול שלא לשמה לא ילפינו מריח הגט דאשה גרושה מאישה ועוד קמ"ל ר"י ור"י דפסול אין עליו עדים לרבנו נמי לא ילפינו מינה משום דגרועה מהא דאפילו לא נתגרשה אלא מאישה דגלי בה קרא דפוסל מן הפהונה וא"כ לפ"ז צריכה עיונה לברר אינה פסול מפסולי הגט דמי לפסול דלא נתגרשה ואינה מהם גריעי מיני' ולא פסלה מן הפהונה: ובברר הדבר בס"ד כפי מה שהורוני מן השמים ואחלק אותו לחלקים כפי מה שהורוני וכפי שיטת הפוסקים ו"ל שייבוא על נכון ונלמד דריח הגט דילפינו לה מאשה גרושה דאפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה מן הפהונה דאורייתא הוא וכמ"ש בסימן שלפני זה גם נתברר דלפי שיטת הפוסקים חוץ מהרב"ם דגט מעושה בישראל שלא כדין פוסל מן הפהונה מדרבנן אטו גט מעושה בישראל כדין וגט מעושה בפותים כדין פוסל מדרבנן גזירה אטו כדין דישראל דפוסל מן התורה משום ריח הגט.

גם נתברר דגט שאינו עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים דלרבנו דפליגי אדר"א ופסלי לה מ"מ אין בו משום ריח הגט ואינו פסולה ה"ה איפכא לדעת הני רבנותא דס"ל לדין דקי"ל כר"א דאומר עדי מסירה פרתה עדי חתימה בלא ע"מ לא מקני והגט פסול מה"ת (דלא פהרי"ף וסיעתו דס"ל לר"א בחדא סגי ליה או בע"מ או בע"ח דליתא אלא פינן דקי"ל כר"א ע"ח לא מהני כלל אלא דווקא עדי מסירה) כמו שכתבו הרא"ש והר"ן (דהיכא) (דאיכא) ע"ח לחוד בלא ע"מ לא מהני ואפילו ריח הגט אין בו ולא פסלה מן הפהונה מדרבנן דס"ל דע"ח פרתה ע"מ לא מהני כלל ואפילו ריח הגט אין בו נשמע (לדר"א) דע"ח לא מהני מידי אליבא דידן' להני רבנותא דפליגי עליו דרי"ף וסיעתו וה"ה מסתם אפילו ריח הגט אין בו כל היכא דאיכא ע"ח בלא ע"מ דוודאי אין טעם לחלק (בין ע"ח לפי מה) דקי"ל כר"א ובין ע"מ לרבנו דפליגי עלי' דר"א וכמו שאליבא דרבנו קאמרי ר"י ור"י דבע"מ לחוד אפילו ריח הגט אין בו ה"ה לדין דקי"ל כר"א בע"ח לחוד (אפילו ריח הגט אין בו) דלר"א עדי חתימה לא מהני אע"פ שאני תמה על הני רבנותא דס"ל דלר"א עדי ח' בלא ע"מ לא מהני מידי א"כ תקשה לך למאי דאמרי ר"י ור"י אפילו ריח הגט אין בו ומתמה הגמרא וכי ל"ל דר"א ומשני ה"ק לרבנו אפילו ריח הגט אין בו ומשמע דפשיטא ליה לגמרא דר"י ור"י כר"א ס"ל אלא דהא אתו (לאשמועינן דלרבנו) בעידי מסירה בלא ע"ח אפילו ריח הגט אין בו והשתא אדקמ"ל אדרבנו דלית הלכתא פנותיהו דבע"מ לחוד אפילו ריח הגט אין בו יותר הנה להו לאשמועינן אדר"א (דבעי דווקא) מסירה ולא סגי ליה בע"ח דאם נתנו לה בלא ע"מ אלא בע"ח לחוד דאפילו ריח הגט אין בו דהא ונדאי כמו שאליבא דרבנו בע"מ לחוד אפילו ריח הגט אין בו ה"ה (לר"א בע"ח לחוד) אפילו ריח הגט אין בו והא ונדאי תמיה גדולה לומר אם אפשר לר"י ור"י לאשמועינן לשמעתא דידהו אליבא דהלכתא וקא שביקי מלמימר הכי ואמרי (אליבא דרבנו דלא) ס"ל פנותיהו הא מלתא פליאה גדולה היא א"ו ע"כ ש"מ דאדר"א דקי"ל פנותי' דאומר ע"מ פרתה לאו דווקא ע"מ לחוד אלא אפילו בע"ח בלא ע"מ נמי סגי (ומה"ט לא מציי) לר"י ור"י למימר למילתיהו אדר"א דס"ל פנותי' פינון דאליבא דידן' בחדא מינייהו סגי והוי גיטא מעלל' ובע"כ אי אפשר

להו לומר למילתיהו אלא אדרבנן דלא סגי להו (בע"מ אלא בע"ח דאם נתנה לה) בע"מ אפילו ריח הגט אין בו: וזה נראה לי ראיה נכונה לדעת הרי"ף וסיעתו יותר מכל הראיות המבוארים בדברי הקדמונים לשיטתם ו"ל מכל מקום פיון שמשפקי עלינו חבל (הראשונים) שהשיגו על הרי"ף וסיעתו וסבירא ליה דלדין דקי"ל כר"א בע"ח לחוד לא סגי ל"מ דלא הוי גיטא לאנסובי לעלמא אלא אפילו ריח הגט אין בו ואע"ג דבלאו הכי מפעי לן (לחוש לכל) הסברות ובע"ח לחוד אסורה לאנסובי לעלמא לחוש לסברת החולקים על הרי"ף וסיעתו ואם מת אסורה לכהן לחוש לסברת הרי"ף וסיעתו מ"מ נ"מ אם עבר פהו ונסב (להאי איתתא) דאיתגרשה בע"ח בלא ע"מ אחר מיתת המגרש וילדה בן מן הכהן דאי אמרת דהחולקין על הרי"ף ס"ל דע"ח לחוד לא מהני לדין דקי"ל כר"א מ"מ ריח הגט מיהו הנה א"כ הולד אם זכר הוא (חלל הוא) לכו"ע ומותר לטמא למתים ולישא נשים הפסולות לכהונה דהא ריח הגט משוי להולד חלל גמור כמש"כ בס"י שלפני זה אבל לפי מ"ש דלהתולקים על הרי"ף וסיעתו אפילו ריח הגט אין בו אם עבר פהו ונסב לה לאחר מיתת המגרש וילדה ממנה זכר לא הוי חלל לדידהו ו"ל ולדין דמספקא לן הוה ליה ספק חלל ואינו מטמא למתים ואסור לישא נשים הפסולות לכהונה ונותניו עליו חוקרי פהנים וחוקרי ישראל ודינו פדתנן סוף פ"א מס' יבמות גבי מי שלא שיהתה אחר מיתת בעלה ג"ח ונשאת וילדה ואינו ידוע אם בן ט' לראשון אם בן ז' לאחרון זהו מה שנהרא לי בזה ולפנינו יתבאר טעמו של דבר באר היטב בס"ד: שאלה ד ואפתי איכא לברורי בשאר כל הפסולין מן התורה שבגט חוץ מהני תלתא דאמרו בס"י שלפני זה אם פסלה מן הפהונה משום ריח הגט כמו לא נתגרשה אלא מאישה דפסול או נדמי שאר פסולי גט לגט המעושה של"כ בישראל וכדין ושל"כ בכותים דהוי פסול ואינו פוסל משום ריח הגט וכהני דתנן בר"פ כה"ג שנקתב שלא לשמה דפליגי אמוראי אי פסלה מן הפהונה משום ריח הגט וקי"ל כהני אמוראי, דאין בהם משום ריח הגט לפסול מן הפהונה ואע"ג דאחרון פוסל מן הפהונה שלא כר"י דאמר אף אחרון אינו פוסל וכמ"ש בס"י הקודם מ"מ הא דאמר פוסל מן הפהונה לאו למימרא משום ריח הגט הוא דפוסל אלא ה"ט משום דבבא אחרונה היא אמר ללבקר כתוב לאיזה שארצה אגרש פסול לגרש בו וטעמא משום דאין ברירה הוא פדמפרש בגמרא דס"ל להני אמוראי נהי דלקולא אמרינו דאין ברירה ופסול לגרש בו לחומרא יש לחוש לברירה ונהו לה מגורשת ופסולה לכהונה משום ספיקא דדילמא גיטא מעליא הוא ונהו לה גרושה גמורה, וה"ה גמי דאם בא אחר וקדשה חוששין לקדושי שני דלמא יש ברירה ומגורשת מן הראשון וקדושי שני תופסין בה ולא מטעמי דריח הגט הוא דאתינן עלה אלא מספקא לן דלמא מגורשת גמורה היא לכל דבר וכן נראה להדיא בפרש"י שפירש חוץ מן האחרון דלחומרא אמרינו יש ברירה ופסולה לכהונה אבל אינן פוליהו אפילו ריח הגט אין בהם ולא דמי לנתגרשה מאישה ולא התירה לכל אדם דהיא להיא מילתא מיהו לשמו ולשמה נכתב עכ"ל ומה שהכריחו לזה לפרש דהיא חוץ מן האחרון דקאמרי ר"א וזעירי דטעמי משום דלחומרא אמרינו יש ברירה ולא פירש דאע"ג דשארי פבות אין פוסלין לכהונה משום ריח הגט מ"מ אחרון דאין פסולו חמור כל כך פוסל לכהונה משום ריח הגט דהרי לרב דאמר התם פולין פוסלין מן הפהונה חוץ מן הראשון ע"כ ה"ט דכולן פוסלין משום ריח הגט אבל ראשון דפסולו חמור אין פוסל משום ריח הגט כמו

שפירש רש"י גופא התם פולן פל הגיטין השנוין במשנתנו אע"פ שפסולין לגרש להתירן להנשא פוסלין אותם מן הפקונה אם.

בעלה פהו נפסלה עליו משום גרושה חוץ מן הראשון שלא נכתב לשם גרושין פלל אבל הנה בתראי פסלו דריח הגט פוסל לכהונה דתניא בפ"ב האומר לאשתו הרי את מגורשת ממני ואי את מתרת לכל אדם פסלה מן הפקונה שצאמר ואשה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולאחרים לא הותרה פסולה לכהונה ע"כ נראה לי דה"ט שפירש פן משום דאמרינן התם דר"י סובר אף אחרון גמי אינו פוסל ואנדא ר"י לטעמין דאמר ר"א אמר ר"י האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל ואמרינן וצריכא דאי אתמר בהא קאמר ר"י דאין בריה משום דבעינן לה לשמה אבל התם מכר הוא דאמר בחמנא להדר ביובל אבל ירושה ומתנה לא ואי אשמועינן שדה משום דלחומרא אי גמי פתחילה אבל הכא אימא לא צריכי והשתא אי סלקא דעתך דטעמין דר"א וזעירי דאמרי פולן אין פוסלין חוץ מן האחרון משום ריח הגט הוא למה לי להגמרא למימר ואי אמרת שדה משום דלחומרא כו' תפוק ליה דאי אמרת שדה אע"ג דמשדה ש"מ דל"ל לר' יוחנן בריה אבתי הנה אמינא דאחרון פסול משום ריח הגט אע"ג דאין בריה אלא ע"כ ש"מ דלמ"ד פולן אינו פוסלין חוץ מן הראשון הא דאחרון פוסל לאו משום רה"ג דפשיטא ליה להגמרא דאחרון לא קליש פסולא דידין למ"ד אין בריה יותר מהאמצעים חוץ מן האחרון וכמו שאין האמצעים פוסלין משום ריח הגט ה"ה דאין באחרון משום ריח הגט והא דאחרון פוסל לדידהו ע"כ היינו טעמא משום דלחומרא אמרינן בריה וכדפרש"י וכיון דאמר ר"י גבי שדה דאין בריה תו לא איצטריך לאשמועינן דאף הראשון אינו פוסל וש"מ טעמין דאחרון פוסל לר"א וזעירי לאו משום ריח הגט הוא אלא משום דאמרינן יש בריה הרי נתברר לפרש"י והר"ן דאין בשלא לשמה דאחרון פוסל משום דאמרינן יש בריה הרי נתברר לפרש"י והר"ן דאין בשלא לשמה משום ריח הגט למאי דקי"ל פולן אינו פוסלין חוץ מן האחרון וא"כ איכא לדמויי שאר פסולי הגט לשלא לשמה ולגט מעושה וכדאמרן וברי גבי אין עליו עדים ונתנו לה בפני עדים קאמרי גמי ר"י ור"י לרבנן דאפילו ריח הגט אין בו ואינו פוסל מן הפקונה וש"מ מדבשלישה גיטין פסולין הללו דחש בנא אין בהם משום ריח הגט אלקא אין משום ריח הגט אלא בלא נתגרשה אלא מאישה לחוד דגלי קרא אבל בשאר פסולי הגט דלא גלי אין בהם אפילו משום ריח הגט כדאשפתן הני תלתא דאמרון: ולכאורה הדעת נוטה לזה דמדדגני תלתא גיטין פסולין אין בהם משום ריח הגט אלקא לא גמרינן לשאר פסולי גיטין מלא נתגרשה אלא מאישה דגלי בה קרא דפסול משום ריח הגט אבל כי דייקת ביה שפיר יש לומר דכולהו פסולי דגיטא שפיר איכא למילף דפסול מן הפקונה משום ריח הגט מל"נ אלא מאישה דגלי בה קרא מ"מ הני תלתא גיטין פסולין דאמרון ה"ט דאין בהם משום ריח הגט דבגט מעושה ה"ט דלא פסול לכהונה דהא (פתיב) אשה גרושה מאישה לא יקחו וזו לא נתגרשה מאישה פיון שהיא מעושה ואין דעת הבעל לגרשה אלא שאנסוהו ולא גמר ונתן וכן להא דפליגי אמוראי בהני פסולי דמ"ס פולן פוסלין חוץ מ"ה ומר סבר פולן אין פוסלין נ"ל דבהא פליגי דמר מדמי לה לפסול דלא נתגרשה אלא מאישה דאע"ג דפסול מ"מ פוסל מ"ה ה"נ בפסול שלא לשמה אע"ג (דפסול) מ"מ פוסל מן הפקונה ומר סבר פיון דהאי גרושה מאישה ע"כ בכתיבת הגט הוא דקפיד קרא

דאם נתגרשה מאישה בכתיבת הגט ונתינה הוא דפוסל מן הפקונה אבל בעלמא אם אמר לה מגורשת ממני בע"פ בלא כתיבה אינו פוסל מן הפקונה וכן כתב ולא נתן אינו פוסל מן הפקונה וכדתנן בסוף פרק הזורק (דף פ"א) כתב לגרש את אשתו ונמלה כו' ובה"א אע"פ שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי לא פסלה מן הפקונה א"כ האי אשה גרושה היינו ע"י כתיבה ונתינה ונהיה ליה פאלו כתב קרא בהדיא אשה גרושה מאישה ע"י כתיבה ונתינה מאישה לא יקחו וא"כ פנין דכתיב גבי כתיבה זו (שלא נתגרשה) אשה ומאישה בעינן כתיבה זו לשמו ולשמה כדדרשינן בר"פ כ"ה מוכתב לה לה לשמה ואפשר לדייק לה מדכתיב ואשה מאישה האי ואשה מןוטר הוא דהוה ליה לכתוב גרושה מאישה לא יקחו ואשה ל"ל אלא ש"מ דמ"מ בעינן האי גרושה מאישה שפירשנו גרושה ע"י כתיבה דהכתיבה תהיה לשם אשה וה"נ יליף התם מוכתב דווקא לשם איש משמע ומלה לשמה לשם אשה וי"ל נמי דה"ט דאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפ"ע אפילו ריח הגט אין בו לרבנן משום דרבנן דרשי דהאי וכתב אחתימת עדים קאי ונתימת עדים הוא דבעי לשמה אבל כתיבת הגט לא בעי לשמה ואפילו מצאו באשפה חתמו ונתנו לה כשר כדאמרין בפ"ב דגיטין (דף כ"ג) א"כ האי כתיבה דגבי גרושה מאישה דדייקין מיניה דככתב לשמה מיירי אחתימה לשמה הוא דקפיד א"כ אין עליו עדים אע"פ שנתנו לה בפני עדים לאו פלוג הוא דהא אין פאן כתיבה שהוא חתימת עדים וכן לדין דקי"ל כר"א דעדי מסירה פירתי וכתב דכתב רחמנא גבי גט היינו כתיבת הגט מ"מ אם מסר לה בע"ח בלא ע"מ אין פאן פרישות וגרושין ורחמנא אמר אשה גרושה מאישה וזה לאו גרושה מקרי פנין דליפא ע"מ דכרתי וה"ט נמי לר"מ דאמר ע"ח פירתי אין עליו עדים ונתנו לה בפני עדים אין פאן פרישות וגרושין ורחמנא אמר ואשה גרושה מאישה והא לאו גרושה מקרי פנין דאין פאן ע"ח דכרתי ועבדי גרושין: שאלה ה שאלה קטן ששפלה לו יבמה וקודם שהגדיל שינדף לו אביו בת ישאל אחת בת טובים אחר נפילת היבמה והמשוודכת כפר גדלה ואינה רוצה להמתין: תשובה בא"ה סי' קנ"ט כתב רמ"א וי"א בזה"ז דאיפא חר"ג שלא לישא ב' נשים אם נפלה לא שומרת יבם אסור לישא אחרת עד שיחלוץ ליבמתו ודווקא שלא היתה משוודכת לו כפר אבל אם היתה משוודכת לו כפר מותר לכנסה עכ"ל ותחילת דבריו דאסור לישא אחרת עד שיחלוץ ליבמתו היא מסידור ר"י מינץ בשם ר"י מפריש ומדווקא עד סוף הגה"ה הוא מהגהת מרדכי שכתב כ"ז בד"מ וטעמא דמלתא משום דקי"ל יש זיקה אפילו בתרי אחי וזקוקה הנה כאשה ונהיה לי פנושא ב' נשים ועובר על חר"ג וקשה לי נהי נמי דזקוקה הרי היא פאשתו מ"מ אינה פנושאה אלא פארוסה וכמו שאכתוב לקמן בס"ד ונהרי בא"ה סי' א' כתב בש"ע ר"ג החרים על הנושא אשה על אשתו אבל ביבמה לא החרים וכן פארוסה והגיה עליו רמ"א אם אינו רוצה לכנס אלא לפטור וה"ה בכ"מ שיש דיחוי מצנה כגון ששקה עם אשתו עשר שנים ולא ילדה עכ"ל וא"כ פנין דבארוסה לא החרים פשאינו רוצה לכנס אע"ג דאי בעי פונסה שהרשות בידו ועוד דארוסה ה"ה פאשתו גמורה מן התורה כש"כ זיקת יבמין דאינה אלא מד"ס (בארוסה) ומן התורה זיקה לאו פלוג היא ועוד לדעת רוב פוסקים מצנות חליצה קודמת למצנות ייבום ואי בעי לייבם לא שבקינן לי וכמש"כ בא"ה סי' קס"ה לא כש"כ דאין בה משום חר"ג וכן נראה מדברי הג"ה שם מתשובת הר"א שכתב ועוד נראה דאפילו למ"ד דיש זיקה נהי דעדיפא מארוסה דלא בעי מסירה לחופה



ובת ישראל שומרת יבם פהו ונשאה לפניו מן הנשואין אוכלת בתרומה למשנה ראשונה  
ואפילו למשנה אחרונה אם הגיע זמן ואכלה בנתי ארוס מ"מ בשאר מילי לא אלים זיקה  
לשונן נשואה כגון ליורשה ולטמא לה ולמציא אתה ולמעשה ידיה ואם זינתה בעודה  
שומרת יבם לא נאסרה עליו דלית הלכתא כרב המנונא פדאי תא בפרק הי' מביא (סוטה  
י"ח) ושומרת יבם דקתני בשבועות מוקי לה ר"ע היא ע"ש ונהרי מזה אתה רואה  
דשומרת יבם גרועה אפילו מארוסה שיהי ארוסה שזינתה אסורה לארוס פדתנו התם  
גבי שבועת סוטה אין שלא שטיתי ארוסה ונשואה ואי לא היתה אסורה עליו בזינתה מן  
הארוסין לא הי' מתנה עמה פדתנו התם זה הכלל כל שתיבעל ולא היתה אסורה עליו לא  
הי' מתנה עמה ומזה הנה בעי לר"ה להוכיח דשומ"י שזינתה אסורה ליבמה אלא  
שהגמרא מוקי התם דלית הלכתא כרב המנונא ומוקי למתניתין כר"ע דמשנה לחייבי  
לאוין כפרנה והא דשומרת יבם אוכלת בתרומה וארוסה בת ישראל לכהן אינה אוכלת  
בתרומה הא אמרינן בפ' אע"פ (דף נ"ז) ד"ת ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה שגמרא  
פי יקנה נפש קנן כספו והא נמי ק"כ הוא אלא מדרבנו גזירה שמה ימגו לה כוס בבית  
אבי' ותלד ותשקה לאבי' ולאחי' א"נ משום סמפון ובשומ"י ליפא למיחש להכי כמו  
שפירשו התוס' שם בשם ר"ת ואדרבה לרש"י שומרת יבם גרועה טפי מארוסה לענין  
אכילת תרומה דהא ארוסה בת, ישראל מקרי קנן כספו ואוכלת מן התורה ואלו שומרת  
יבם לאו קנן כספו הוא ואינה אוכלת בשום ענין כמו שפרש"י במתניתין שם וכן לענין  
הפרת נדרים קי"ל כר"א דבין שומ"י ליבם אחד בין לב' יבמין אינו מיפר ולא דמי  
לארוסה משום שאין היבמה גמורה ליבם כשם שארוסה גמורה לאשה מפני שאין חייב  
עלי' סקילה כנערה המאורסה פדתנו בנדרים פרק י' (דף ע"ד) וכדמפרש לה רבא בגמרא  
התם אלמא שומרת יבם גרועה מארוסה לענין הפרת נדרים וכיון דאפילו בארוסה  
שגמורה לאישה אין בה משום חר"ג כש"כ בשומרת יבם דגרועה טפי מארוסה דאין בה  
משום חר"ג דלא ישא ב' נשים ואע"ג דמסיים שם רמ"א ויש חולקין וס"ל דחר"ג נוהג  
אפי' במקום מצנה ואפילו במקום ייבום וצריך לחלוץ ובמקום שאין הראשונה בת  
גרושין כגון שנשתטית או שהוא מן הדין לגרשה ואינו רוצית ליקח גט ממנו יש להקל  
ולהתיר לו לישא אחרת וכש"כ אם היא ארוסה ואינה רוצית להנשא ולא לפטור ממנו  
עכ"ל משמע מדבריו דטעמי' דדיעה ראשונה דלא החרים בארוסה היא משום דיחוי  
מצנה וכדמסיים לבתר שהביא י"א דנוהג אפילו במקום מצנה ובמקום שאין הראשונה  
כו' וכ"ש אם היא ארוסה כו' אבל הא ונדאי ליתא דטעמא דלא החרים בארוסה לדיעה  
ראשונה אינו משום דהנה לי' במקום מצנה וכגון שהעיקוב הוא מן האשה שאינו רוצית  
לא להנשא ולא לקבל גט אלא מיירי שהיא אינה מעפכת להנשא אלא שהוא אינו רוצה  
לכנס אלא לפטור וכמו שמסיים עלה רמ"א בעצמו וע"כ היינו טעמא דלא גזר אלא  
בנשא אשה על אשתו אבל במאוס ולא נשא לא גזר ומותר להכניס השני' על ארוסתו  
כש"כ על שומרת יבם שלו שמוותר להכניס ולישא אחרת.

נדע אע"פ שהב"ש בסי' א' פירש האי וכן בארוסה שכתב הש"ע דלאו למימרא דרשאי  
לישא אחרת על ארוסתו אלא לומר דאין כופין אותו לכנס פיון דרוצה לגרשה אבל אם  
אינו רוצה לא לכנס ולא לגרש כופין אותו לכנס אי אפשר לפרש כן דא"כ מה ענין זה  
לחר"ג א"ו כדפי' רמ"א עיקר דבארוסה לא החרים אם אינו רוצה לכנסה מותר לישא

אשה אחרת עלי' והוא מדברי מהרי"ק שורש ק"א למענין היטב דע"כ פיונון כמו שפירש  
רמ"א דבריו ומיירי מנושא אשה אחרת על ארוסתו דאל"כ אינו ענין לחר"ג שהזכיר  
מהרי"ק שם אע"פ שדבריו מעורבין שם מ"מ אי אפשר לפרש דבריו בענין אחר  
כמבואר למענין שם ודלא כב"ש שם שהסיב דברי מהרי"ק לדעת אחרת פפי שישתו  
שפתבתי וליתא אלא כמו שפירש רמ"א עיקר וכ"כ רמ"א בד"מ שדעת מהר"ם פדוואה  
שר"ג לא גזר בארוסה ומסיים ולקמן סימן קנ"ד משמע בתשובה שכתב שם דאף  
בארוסה יש להחמיר וע"ש ונ"ל דהמיקל וסומך ע"ד המתירים לא הפסיד שהרי כתבתי  
למעלה שלא גזר משום חשש איסור דאורייתא ואינו אלא תקנה בעלמא ובשל סופרים  
הלך אחר המיקל וכש"כ בתקנה בעלמא וכן (הוא נראה) מתשובת הר"א ובהגהת מרדכי  
כתובות פ"ק המדיר שכתב ועוד נראה דאפי' למ"ד יש זיקה נהי דעדיף מארוסה דלא  
בעי מסירה לחופה כו' מ"מ בשאר מקלי לא חשיבה זיקה לשונו' נשואה פתח בארוסה  
וסיים בנשואה ועוד דמפרש פגון לירשעה ולטמא לה כו' ש"מ הא דקאמר ל"ח זיקה  
לשונו' נשואה היינו נשואה ממש דאילו ארוסה הא קי"ל אשתו ארוסה מתה אינו יורשה  
ואינו מטמא לה כדאמר בפ"ג דיבמות (דף כ"ט) ובכמה מקומות בגמ' וכן אין מעשה  
ידיה ומציאתה לארוס ונהרי מה"ט כתב לענין שומרת יבם שגפלה לאחד דמותר לישא  
המשונדכת ואין בזה משום חר"ג ואי הוה ס"ל דבארוסה נמי גזר א"כ מאי ראי' היא זו  
להתיר לישא על שומרת יבם משום דלא חשיבה זיקה לשונו' נשואה הרי לפי דעתו זיקה  
עדיפא מארוסה משום דלא בעי מסירה לחופה וכמש"כ בריש דבריו א"כ מה בכך דזיקה  
גרועה מנשואה פיון דעכ"פ עדיפא מארוסה ונהרי דברים ק"ו השתא בארוסה אסור  
בזיקה דעדיפא מיני' לא כש"כ א"ו ס"ל דבארוסה לא גזר אלא בנשואה והשתא אתי  
שפיר דאע"ג דזיקה עדיף מארוסה ואיפא למימר דאע"ג בארוסה לא גזר בזיקה דאלימא  
מיני' גזר מ"מ פיון דאפתי לא חשיבה בנשואה אין בו משום חר"ג דלא גזר אלא בנשואה  
דנוקא דאלימא ולא בזיקה דגרועה מיני' והא דפשיטא לי' בארוסה יותר מבזיקה משום  
דבכל החבורים המזכירים חר"ג כתבו שלא ישא אשה על אשתו משמע בנשואין גזר  
ולא בארוסין והשתא קאמר אע"ג דזיקה אלימא מארוסין ואיפא למימר דאע"ג דבארוסין  
לא גזר מ"מ זיקה דאלימא מיני' גזר הלכך מביא ראי' דזיקה לא חשיבה בנשואה אם כן  
כמו שארוסין אינו בכלל זה דלא ישא ב' נשים הכי נמי אין זיקה בכלל האיסור פיון דלא  
תעשה בנשואה זה נראה לי ברור ונכון בכוננת ר' אליעזר שבהגהות מרדכי: וא"ת הא  
גופי' טעמא בעי מאי טעמא לא גזר ר"ג בארוסה כמו בנשואה הרי עיקר טעם גזירה הי'  
משום תקנת הנשים שלא יהי' קטטה ומריבה ביניהם כמ"ש שם בהגהות מרדכי וכן כתב  
הב"י בשם הר"ן בתשובה וכן כתב מהרי"ק שם בשם תשובת הרשב"א שלא עשו אלא  
לגדור מפני הפריצים והמעוללים בנשותיהם שלא פראוי א"כ מ"ש ארוסה מנשואה  
ומלתא זו יש ללמוד מדברי מהרי"ק שם דכתב ע"כ לא תקן אלא שלא לישא אשה על  
אשתו הנשואה אבל היכא שלא נשאה ורוצה לחזור בו מי יכריחנו לכתוב לה כתובה  
בע"כ ולהתחייב לה בשאר פסות ועונה אם לא תמצא חן בעיניו דבר פשוט הוא דלא  
פייפיון לי' לכנס אלא מחייבין אותו לכנס או לפטור שלא לעגן בנות ישראל ע"כ  
ביאור דבריו דבשלמא שלא לישא אשה על אשתו הנשואה לו פבר שפיר איפא למיגזר  
מפני תקנת אשתו הנשואה לו פבר שלא יהא קטטה ומריבה ביניהם ואין הבעל מפסיד

ע"י זה דהרי אין אנו מקריחין לו מפני תקנת זו להתחייב בדבר חדש שלא הי' חייב עד עכשיו שהרי לאשתו כבר נתחייב כבר בעת נשואין בדברים שהבעל חייב לאשתו הילכף תקן מפני תקנת האשה הראשונה שלא ליקח אחרת אבל בארוסה מי יכריחנו לכנסה ולהתחייב לה בע"כ בדברים שהבעל חייב לאשתו אם לא תמצא חן בעיניו דאטו ר"ג לתקנת הנשים חניש ולתקנת האנשים לא חניש וקא דמסיים דבר פשוט הוא דמחייבין לי' לכנסו כו' פלומר דהקא קי"ל דנודאי ראוי לחוש נמי לתקנת ארוסה שלא לישא עלי' אשה אחרת כדי שלא יניחה ותתעגן מפח תקנת ר"ג משגזר שלא לישא ב' נשים וא"כ פשישא אשה אחרת על ארוסתו ממילא תשא ארוסתו עגונה שהרי אמר נשואי שני אי איפשר לי' ליכנס ארוסתו מפני חר"ג ונמצא ע"י תקנתו תתעגן הארוסה ונהי תקנתו קלקלתה של ארוסה וע"ז מסיק דמ"מ אין פאן משום עגון להארוסה אלא מחייבין אותו לכנס או לפטור שלא לעגן כו' פלומר קודם שישא לשני' אם הארוסה תתבע אותו לדין מחייבין אותו לכנס או לפטור ואין פאן משום עגון כלל וה"נ לאחר שנשא שני' אם לא תבעה אותו הארוסה קודם לכו עכשיו מחייבין אותו לפטור דלהנשא א"א מפני חר"ג ומפאן תבין מה שהב"ש שגג בזה דהוא סבר דלא איירי מהרי"ק בנושא אשה על אשתו אלא מדין כפי' איירי לומר דאין כופין אותו לכנס ואטע"י הא דמסיים מהרי"ק דבר פשוט הוא דלא פייפינו לי' לכנס הוא סבר דאלמעלה קאי וליתא דא"כ מה ענין חר"ג לכאן אלא ונדאי כמש"כ למעלה וזה ברור בעיני הרי נתברר לנו דס"ל להמהרי"ק דבארוסה לא תיקן ר"ג אלא בנשואה דנוקא משום דבארוסה מי יכריחנו וקאי טעמא שייך נמי בשומרת יבם מי יכריחנו ולא מיבעי למאי שפכתתי למעלה דשומרת יבם לא אלימא מארוסה אלא אפילו לדברי הגמרא דשומרת יבם אלימא מארוסה מ"מ פיון דלא אלימא בנשואה א"א ללמוד אותה מתקנת ר"ג שלא להחרים אלא בנשואה דנוקא דאלים טפי וכמש"כ ועוד האי טעמא גופא דלא גזר בארוסה משום מי יכריחנו ה"ט שייך נמי בשומרת יבם מי יכריחנו לכנסה ולייבם אותה להתחייב בדברים שהבעל חייב לאשתו ולא עוד לא מיבעי שאין אנו מקריחין אותו לייבם אלא אפילו אדרבה לפ"ד רוב פוסקים מ"ח קודם למצות יבום וכן דעת האחרונים א"כ אדרבה אנו עושין כל טענה דאפשר כדי שלא לייבם אותה ולכנסה לכש"כ שאין פאן משום חר"ג וא"כ הא ונדאי קשה על רמ"א שהביא ההיא י"א דעכשיו בזה"ז כו' אם נפלה לו שומ"י אסור לישא אחרת עד שיחלוץ ליבמתו וזהו דעת יחידאי ר"י מפרי"ש שהביא מהר"י מינץ וכבר נתבאר מדברי הר"א בהגהת מרדכי ומהרי"ק ומהר"ם דלית להו האי סברא וגם הב"י בסי' א' בש"ע פסק פן ואע"ג שרמ"א כתב בד"מ שמדברי התוס' שכתב בסי' קנ"ד משמע נמי דיש להחמיר בארוסה מ"מ הא כתב בעצמו דראוי לילך אחר המיקל בתקנה זו כמש"כ בפשוט ופאן הפריז על מדותיו להחמיר בשומרת יבם הילכף הדבר ברור שאין ראוי לחוש לזה כלל בשומ"י לאסור לייבם לישא אשה ואין פאן משום חר"ג וקאי נמי משמע להדיא מדברי הגה"מ בתשו' הגונפת מן ה"ר חזקוני השואל ומן ר' אביגדור המשבי שהרי השואל כתב דאע"ג דקי"ל יש זיקה אפילו בתרי אחי מ"מ מסופק אם שייך לחוש לחרם הר"ג מב' נשים דלכאורה לא גזר לישא אשה כל זמן שהיא זקוקה לו דלא אמר אלא דלא ישא ב' נשים מעצמו וקא קמן דלא אסרינו ליה לא באשתו ולא ביבמתו אם הוא נשוי כדאמרינו ביבמות וה"ה דלכתחילה ישא וע"ז השיב הר"א אם אמרו זיקה ככנוסה

בְּעֶרְוֵה הַחַמּוּרָה יֵאָמְרוּ בְּחֶרֶם זֶה הִקְלָה (כִּי אָמְרוּ) בְּתַקְנֹת חֻמְי הַדּוֹר לֹא גָזַר הַגָּאוֹן אֶלָּא דָּלָא לִישָׁא ב' נָשִׁים אָבֵל הָא הָא תְּדָא מְמִילָא אֲתַרְמִי לִי וּלְמִיפְק קְיִימָא מְשׁוּם דְּרָרָא דְּאוּרְיִיתָא לְאַבָּא שְׁאוּל הִלְכָּהּ כְּמִי שְׁאַיְנוּ זְקוּקָה דְּמִי לְגַבֵּי אִיסוּר קַל כִּי הָא לֹא גָזַר הַגָּאוֹן אֶלָּא מְשׁוּם קִטְטָה וְלֹא מְשׁוּם דְּרָרָא דְּאוּרְיִיתָא כְּלָל.

וְהָא קִיִּי"ל שְׁלֹא יִיבָם וְאִין פְּאֵן ב' נָשִׁים עַכ"ל וְנ"ל שֶׁהַמְּשִׁיב אַרְכְּבֵי אַחֲרֵי רִיכְשֵׁי תְּדָא וְעוֹד קְאָמַר תְּדָא דָּלָא אָמְרִינָן זִיקָה כְּכַנּוּסָה בְּאַשְׁה זֹו פִּינּוֹן דְּמִמִּילָא אֲתַרְמִי לִי וְלֹא ע"י מַעֲשִׂיו בְּאָה לְרִשׁוּתוֹ וְהָא דְּמַסְיִים וְלְמִיפְק קְיִימָא מְשׁוּם דְּרָרָא דְּאוּרְיִיתָא לְאַבָּא שְׁאוּל טַעַם אַחֲרֵי הוּא דָּלָא שְׁיִיף פְּאֵן לֹוּמַר זִיקָה כְּכַנּוּסָה דְּמִי אַע"ג בְּעֶלְמָא גַבֵּי אַחֲוֹת אִשְׁה אָמְרִינָן זִיקָה כְּכַנּוּסָה דְּמִיָּא פְּדַתְנָן יְבָמוֹ כ"ו) הֵיִתָּה אַחַת מִהֶן אִיסוּרָה עֲלִיו אִיסוּר מַצְנָה וְאִיסוּר קְדוּשָׁה חוֹלְצָת וְאִינָה מְתִיבְמַת דְּהֵנָּה אַחֲוֹת זְקוּקָה אַע"ג דְּאַחֲוֹתָה אִסְרָא לִי מְשׁוּם מַצְנָה אוֹ קְדוּשָׁה לֹא פִקַּע זִיקָתָה אֶלָּא א"כ הֵיִתָּה אַחַת מִהֶן.

אִיסוּרָה עֲלִיו אִיסוּר עֶרְוֵה ה"ט מְשׁוּם דְּאַחֲוֹת זְקוּקָה אִיסוּרָה עֲלִיו מְשׁוּם דְּרָרָא דְּאַחֲוֹת אִשְׁה דְּאוּרְיִיתָא לֹא פִקַּע זִיקָה אֶלָּא בְּאִיסוּר עֶרְוֵה חַמּוּרָה אָבֵל לֹא בְּאִיסוּר קַל אָבֵל אִיסוּר הַגָּאוֹן דְּקַל דְּלִי בִי דְּרָרָא דְּאוּרְיִיתָא מְדַחֵי זִיקָה מְקַמֵּי אִיסוּרָא רַבָּה דְּכּוֹנֵס שְׁלֹא לְשֵׁם מַצְנָה דְּהֵנָּה פְּפּוֹגַע בְּעֶרְוֵה שְׁלֹא בְּמִקּוּם מַצְנָה וְכַדְמַסְיִים שֶׁם בַּהֲגַה"מ כִּי לֹא גָזַר הַגָּאוֹן בְּשִׁנְיָא אֶלָּא אִם כּוֹ הֵרָאשׁוּנָה הֵיִתָּה רֵאוּיָא לְכַנּוּס וְלִהְיֵי טַעְמָא אֶפְיִלוּ נְפִלָּה הֵיבְמָה לְפָנֵי קוּדְם שְׁשִׁינְדָּה אֶת הַמְּשׁוֹדְכָת לֹו ה"ה דְּמוֹתֵר לְשִׁדְּדָה וְלִישָׁא אִשְׁה אַחֲרַת אַחֲרֵי נְפִילַת הֵיבְמָה וּמְשׁוּם בְּהֵיִא עוֹבְדָא דְּקָא שְׁקִלֵי וְטָרְנִי בִי הֵתָם הִי מַעֲשִׂה שְׁשִׁינְדָּה וְקוּדְם שְׁכַנְסָה נְפִלָּה לֹו יְבַמְתוֹ נְתָן הַשְׁוֹאֵל עוֹד טַעַם לְהַתִּיר וְעוֹד פִּינּוֹן דְּקָדְם וְשִׁינְדָּה קוּדְם שְׁנַפְלָה לְיִיבּוּם אִיף תְּאָסוּר עֲלִיו הַמְּשׁוֹדְכָת מְשׁוּם חֶרֶם ר"ג שְׁלֹא גָזַר עַל הַמְּשִׁדְּדָה (בְּתַקְנֹת שְׁיַחוּל הַחֶרֶם שְׁלֹא יִשָּׂא אַחֲרַת בֵּיבְמָה) וְאִם גִּימָא שְׁשִׁינְדָּה חֶרֶם הַגָּאוֹן בֵּיבְמָה א"כ אַדְרָבָה הַמְּשׁוֹדְכָת תְּאָסַר עֲלִיו יְבַמְתוֹ וְלֹא יְבַמְתוֹ תְּאָסַר הַמְּשׁוֹדְכָת בְּרִישָׁא שְׁהִיא קְדָמָה וְעַל זֶה הוּלְדָה וְסוֹכְבֵי דְּבָרֵי לְהַתִּיר מְשׁוּם דְּהַשְׁיָדוּכִין קְדָמָה לְנְפִילַת הֵיבְמָה וּמְדַמִּין לָהּ לְשׁוּמְרַת יְבָם שְׁקִינְדָּשׁ אַחֲוֵי אֶת אַחֲוֹתָה דְּלָמ"ד יֵשׁ זִיקָה אוֹמְרִים לֹו הַמְּתִין עַד שְׁיַעֲשֶׂה אַחֲוֵי מַעֲשִׂה וּפְיָרֵשׁ דּוּוּקָא קִינְדָשׁ לְאַחֲרֵי נְפִילָה אָבֵל אִם קִינְדָשׁ קוּדְם אִינוּ צָרִיף לְהַמְתִּין ה"נ פִּינּוֹן דְּהַשְׁדּוּכִים קְדָמָה לְנְפִילַת הֵיבְמָה חֶרֶם דְּרַבְּנָן דְּשִׁדּוּכִים פִּקְעֵי הַזִּיקָה לְעַנְנֵן חֶרֶם דְּרַבְּנָן וְעוֹד פְּיָרֵשׁ ר"י דְּקְדוּשִׁין נְמִי לֹא מְפָקֵי זִיקָה וְאִפ"ה אִם קִינְדָשׁ בְּהַתֵּר אִינוּ צָרִיף לְהַמְתִּין כַּש"כ זֶה מְשׁוּם תַּקְנָה בְּעֶלְמָא שְׁלֹא יִצְטָרְף לְהַמְתִּין וְאִח"ז חוּזַר לְדְּבָרֵי הֵרָאשׁוּנִים וּמַסְיִים וְעוֹד שְׁמָא תַּקְנַת הַגָּאוֹן לֹא שְׁיִיכָא כְּלָל בְּמִקּוּם זִיקָה בְּעֶלְמָא פְּלוּמַר אִפִּי אִם נְפִלָּה כְּבָר שׁוּמ"י מ"מ מוֹתֵר לְשִׁדְּדָה וְלְכַנּוּס אַח"כ וְע"ז שְׁהִבִּיא הַשְׁוֹאֵל רֵאִי מִהָא דְּשׁוּמְרַת יְבָם שְׁקִינְדָּשׁ אַחֲוֵי אֶת אַחֲוֹתָה לְעַנְנֵן קְדָמוֹ הַשְׁיָדוּכִין ע"ז הַשִּׁיב הַר"א שְׁיֵשׁ לְחַלְק וּמַסְיִים: וְעוֹד אֶפְיִלוּ שְׁיָדוּכִין מְפָקַע לָהּ כּוֹ מ"מ הַשְׁוֹאֵל וְהַמְּשִׁיב שְׁוִיִּים דָּלָא שְׁיִיף חֶרֶם ר"ג לְגַבֵּי זִיקָה כְּלָל וְטַעְמָא קְמָאֵי אֶלָּא לְרוּחָא דְּמִלְתָּא פְּלִפְלוּ (בְּעוֹבְדָא) דִּידְהוּ (אִי שְׁיִיכָא) ה"ט אִי לֹא הָרִי דְּהַר"ר יְחִזְקִיָּה הַשְׁוֹאֵל וְהַר"א הַמְּשִׁיב וְהַר"ר אִי מְפָרִי"ש שְׁהִבִּיא ר"י מִינְיָן: וְעוֹד דְּאַפִּילוּ בְּשֵׁל סוֹפְרִים קִי"ל דְּהִלְדָּה אַחֲרֵי הַמִּיקַל כַּש"כ בְּתַקְנָה קְלָה כְּזוֹ דְּלִית בְּהָ מְשׁוּם דְּרָרָא דְּאִיסוּר דְּאוּרְיִיתָא כַּמ"ש הַד"מ בְּעַצְמוֹ הִלְכָּהּ הַדְּבָר בְּרוּר דְּלִית דְּחַשׁ לְהַתַּקְנָה לְאַסוּר מְשׁוּם זִיקָה לְשִׁדְּדָה אוֹ

לכנוס קודם חליצה לאחר נפילת היבמה פן נראה לי: שאלה ו ביאור דברי הרמב"ם בענין הלנת מת.

ופרטי דין זה באריכות מתי עוברים על לאו זה וגם ביאור מתי יש עשה דקבור תקברנו: תשובה הרמב"ם כתב בספר המצות שלו בחלק מ"ע מצנה (רלא) היא שצננו לקבור הרוגי ב"ד ביום שנהרגו והוא אמרו יתעלה כי קבור תקברנו ביום ההוא ולשון \*\*\*(הזאת כבר נבטלה מדינא דמלכותא)\*\* ספרי כי קבור תקברנו מ"ע וה"ה בשאר מתים ר"ל שנקבור כל מתי ישראל ביום מותם ולכן המת שאין לו מתעסק בקבורתו נקרא מת מצנה כלומר המת שמצנה על כל אדם לקבורו באמרו קבור תקברנו עכ"ל ובחלק ל"ת מצנה (ס"ו) כתוב שהזהירנו תלוי על עץ ללון כדי שלא יתחדש מזה פרסום ברפת השם כשנראה שאנחנו לא נתלה זולת מגדף ואזהרה מלאו זה לא תלין נבלתו על עץ ולשון ספרי לא תלין נבלתו זו מצנת ל"ת עכ"ל נראה בפירוש מדבריו שעל לאו דלא תלין אין אזהרה אלא שלא להלין התלוי על העץ שנתלה עליו אבל אם הורידו מן העץ בליזה אע"פ שלא קברו אינו עובר בלאו זה א"כ לאו זה אינו ענין לשאר מתים אלא הוא לאו מיוחד למגדף ועובר גלולים שנתלין בלבד והעשה של קבור תקברנו היא מצנת עשה כוללת לנתלה ולשאר הרוגי ב"ד ולכל שאר מתי ישראל שנקבר אותם ביום מותם ואם לא נקברו ביום מותם אעפ"כ מצנה לקברם בכל זמן אע"פ שעברו על מ"ע כי קבור תקברנו ביום ההוא שהוא יום מיתה מ"מ אפתי רמי מצנתו עלינו לקברו בכל עת שצננו לקיימו והיינו דקרי ליה מת מצנה כלומר המת שמצנה על כל אדם לקבורו והדבר ברור שאין מ"מ הנאמר בכל מקום שאפילו כהן גדול ונזיר והולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו מטמא לו ומתעסק עמו לקבורו כדאמרינן בנזיר (דף מ"ח) ובכמה דוכתי שנימא דווקא ביום מיתה הדברים אמורין אלא אפילו מוצא מת אחר ימים רבים למיתתו ואין לו קוברים דוחה את כל הני דאמרן שהרי סתם מת מצנה היא שמוצאו נופל על פני השדה ולא נודע יום מותו: ואני תמה הא במשנה וגמרא איפכא שמעינן לה דתנן בסנהדרין פ' נגמר הדין (דף מ"ו) גבי תלוי ואם לן עובר עליו בל"ת שצננו לא תלין נבלתו על עץ כי קבור תקברנו כי קללת אלקים תלוי וגו' כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבידך את השם ונמצא שם שמים מתחלל וקתני סיפא ולא זו בלבד אמרו אלא כל המלין את מתו עובר בל"ת \* ) הלינהו לכבודו להביא לו ארון ומכריכין אינו עובר עליו ובגמרא אמר ר' יוחנן משום רשב"י מנין למלין את מתו שעובר עליו בל"ת ת"ל כי קבר תקברנו מפאן למלין את מתו שעובר בל"ת \* ) הרי מריבויא דקבור תקברנו יליף למלין את מתו שעובר בל"ת דלא תלין ואלו בעשה לא קאמרי לא המשנה ולא ר' יוחנן וזה היפך מדברי הרמב"ם שסובר דהלאו דלא תלין מיוחד דווקא לנתלה ובא האזהרה שלא להלין תלוי ועומד על העץ ולא בא לאו זה לאזהרת קבורה כלל ועשה דקבור באה למצנת קבורה ומריבוי דתקברנו ילפינן לכל המתים ועוד קשה דידי' אדידי' שכתב בפרק ט"ו מהלכות סנהדרין פיצד מצנת הנתלין אחר שסוקלין אותו משקעין את הקורה בארץ ועץ יוצא ממנה ומקיפין שתי ידיו זו לזו ותולהו סמוך לשקיעת החמה ומתירין אותו מיד ואם לן עוברין עליו בל"ת שצננו לא תלין נבלתו על עץ ומצנת עשה לקבור כל הרוגי ב"ד ביום ההריגה שצננו כי קבור תקברנו ביום ההוא ולא הרוגי ב"ד בלבד אלא כל המלין את מתו עובר עליו בל"ת הלינו לכבודו להביא לו ארון ומכריכין אינו עובר עליו עכ"ל

וקְשָׁה עָלָיו בְּתַרְתֵּי חֲדָא דְכָאן כְּתַב דְּכָל הַמַּת אֶפְיָלוּ אֵינוּ הֲרוּגֵי ב"ד אִם הֲלִינוּ עוֹבֵר בל"ת ובס' הַמְצוֹת כְּתַב שְׁלָאוּ דְלֹא תְלִין מְיֻחָד לְנִתְלִין דְּוִוּקָא וְלָאוּ מְשׁוּם לְתַא דְקַבּוּרָה אֲזַהַר רַחֲמָנָא אֲלֵא מְשׁוּם שְׁלֵא לְהַנְיָחוּ תְלוּי וְעוֹמֵד עַל הָעֵץ דְּוִוּקָא אֲזַהַר רַחֲמָנָא עוֹד שְׁנִית שְׁפָאן כְּתַב מ"ע לְקַבּוּר אֵת כֹּל הֲרוּגֵי ב"ד בְּיוֹם הַהֲרִיגָה מְשַׁמַּע דְּאִין מ"ע זֹו אֲלֵא עַל הֲרוּגֵי ב"ד בְּלֵבֵד וְלֹא עַל שְׁאָר כֹּל אָדָם שְׁהָרִי בְּשְׁאָר כֹּל אָדָם מְסִיִּים כֹּל הַמְלִין אֵת מְתוּ עוֹבֵר עָלָיו בל"ת וְאֵינוּ מְזַכֵּיר לְעֵשָׂה כֹּלֵל וְאֵלוּ בִּס' הַמְצוֹת כְּתַב דְּקַבּוּר תְּקַבְּרֵנוּ הוּא מ"ע שְׁנִקְבֵר כֹּל מְתֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם מוֹתָם וְלֹא עַל הֲרוּגֵי ב"ד בְּלֵבֵד נְאָמַר מ"ע זֹו וְעוֹד קְשָׁה לִי עַל הַרְמַב"ם בְּחַבּוּרוֹ שְׁמַכְנִיס בְּכֹלֵל מ"ע זֹו דְּקַבּוּר תְּקַבְּרֵנוּ אֵת שְׁאָר הֲרוּגֵי ב"ד וּמוֹצִיא אֵת כֹּלֵל אָדָם וְזֹו מְנִין לוֹ אִם בְּמִשְׁמַע לְרַבּוּי מְרִיבּוּי דְּקַבּוּר תְּקַבְּרֵנוּ חוּץ מִן הַנְּתַלִּין גְּרָבָה נְמִי אֵת כֹּל אָדָם וְאִם אֵינוּ בְּמִשְׁמַע אֶפְיָלוּ הֲרוּגֵי ב"ד נְמִי לֹא גְרַבִּי וּמֵאִי חֲזִית דְּקַמְרַבִּית אֵת הֲרוּגֵי ב"ד מְרִיבּוּי דְּקַבּוּר תְּקַבְּרֵנוּ בִּמ"ע זֹו וּמְמַעַט אֵת כֹּל אָדָם שְׁהָרִי בל"ת דְּלֹא תְלִין קְמַרְבִּינֵן לְהַרְמַב"ם בְּחַבּוּרוֹ אֵת כֹּל אָדָם אֶפְיָלוּ לָאוּ מְהָרוּגֵי ב"ד וְע"כ מְרִיבּוּי דְּקַבְּרָה תְּקַבְּרֵנוּ קַא אֲתִיָּא דַּאֲל"כ שְׁאָר כֹּל אָדָם דְּלָאוּ מִן הַנְּתַלִּין מְנָא לִיהּ וּבְנוּדָאֵי דְּבָרִים אֵלוּ תְמוּהִים מְאֹוד וּמַה שְׁהַשִּׁיגוּ יְדֵי בְּבִיאָוֹר דְּבָרֵי הַרְמַב"ם אֵלוּ וּבִישׁוּבָם אֲכַתְּוּב כָּאן בִּס"ד: וְזֶה הוּא מַה שֶּׁנ"ל בְּזֶה דְּנוּדָאֵי הָאֵי לָאוּ דְלֹא תְלִין בְּתַרְתֵּי קַא מְיִירִי קַרָא חֲדָא שְׁלֵא לְהִלִּין אוֹתוֹ אֶפְיָלוּ לִילָה אַחַת בְּלֹא קַבּוּרָה וְאֶפְיָלוּ הוֹרִידוּהוּ מִן הָעֵץ עוֹבֵר בל"ת בְּהִלְנָה בְּלֵבֵד בְּלִתֵּי קַבּוּרָה וְעוֹד קַמ"ל קַרָא אִיסוּר הִלְנָה עַל הָעֵץ שְׁאִם לֹן עָלָיו וְלֹא הוֹרִידוּהוּ עוֹבֵר בל"ת וּנ"מ דָּאֵם א"א לְקַוְבְּרוֹ בְּלִילָה כְּגוֹן שְׁסַקְלוּהוּ וְתַלוּהוּ בְּעַרְב שְׁבַת אוּ בְעִי"ט וְלֹא הָיוּ שְׁהוּת בְּיוֹם לְמַקְבְּרִי קוֹדֵם שְׁקִיעַת הַחַמָּה וְאִין קַבּוּרָתוֹ דוֹחָה שְׁבַת וּיּו"ט וְע"כ צְרִיף לְהִלִּינוּ בְּלֹא קַבּוּרָה לְהַמְתִּין מְלַקְבְּרוֹ עַד מוֹצָאֵי שְׁבַת וּיּו"ט מ"מ צְרִיף לְהוֹרִידוֹ מִן הָעֵץ בְּלִיל שְׁבַת וּיּו"ט וְאִם לֹא הוֹרִידוּהוּ עוֹבֵר בְּלֹא תְלִין נְבִלְתוֹ עַל הָעֵץ וְכֹל כַּה"ג הִיכָא שְׁלֵא קַבְּרוּהוּ קוֹדֵם שְׁקִיעַת הַחַמָּה וְגַם בְּאַיְרַע אֵיזָה אֲוֹנָס שֵׁא"א לְקַבְּרוֹ כֹּל הַלִּילָה שְׁלֹא חֲרִיו מ"מ אֶסְרוּ לְהִלִּינוּ עַל הָעֵץ וְאִם לֹן עוֹבֵר עַל לֹא תְלִין נְבִלְתוֹ עַל הָעֵץ.

וע"כ מְתַנִּיתִין דְּנִגְמַר הַדִּין נְמִי מְהִי תַרְתֵּי גְוֹנֵי הִלְנָה אֵיירִי וְרִישָׁא דְקַתְנִי וְאִם לֹן עוֹבֵר עָלָיו בל"ת פִּי' אִם לֹן עַל הָעֵץ שְׁלֵא הוֹרִידוּהוּ מְמַנּוּ עוֹבֵר בל"ת מְצַד הִלְנָתוֹ עַל הָעֵץ וְהֵינּוּ דְנִסְיָב תְּלַמוּדֵי לְמִילְתֵּי שְׁנַאָמַר לֹא תְלִין נְבִלְתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קַלְלַת אֱלֹקִים תְּלוּי וּמְפָרְשׁ ר"מ מְפַנֵּי מַה תְּלוּי זֶה מְפַנֵּי שְׁבִירָה אֵת הַשֵּׁם וְנִמְצָא שֵׁם שְׁמַיִם מְתַחֲלֵל וְה"ט לֹא שְׁיִיף אֲלֵא בְּעוֹדוֹ תְלוּי עַל הָעֵץ דְּוִוּקָא וְלֹא הוֹרִידוּהוּ מְמַנּוּ וְהָאֵי וְאִם לֹן אַדְלַעִיל מְיַנֵּיהּ קַאֵי אַהָא דְסַלִּיק מְיַנֵּי דְקַתְנִי מְתִירִין אוֹתוֹ מִדְּ כְלוּמַר מִן הָעֵץ וְעֵלָה קַאֵי וְאִם לֹן כְּלוּמַר שְׁלֵא הוֹרִידוּהוּ מִן הָעֵץ עוֹבֵרִין עָלָיו בל"ת וְזֶהוּ ל"ת מְיֻחָד לְנִתְלִין בְּלֵבֵד מְטַעְמָא דִּיהִיב קַרָא כִּי קַלְלַת אֱלֹקִים תְּלוּי וְכַד מְפָרְשׁ ר' מְאִיר טַעְמָא מְפַנֵּי מַה זֶה תְלוּי מְפַנֵּי שְׁבִירָה אֵת הַשֵּׁם וְנִמְצָא ש"ש מְתַחֲלֵל וְסִיפָא דְקַתְנִי לֹא זֹו בְּלֵבֵד אֶמְרוּ אֲלֵא כֹל הַמְלִין אֵת מְתוּ עוֹבֵר בל"ת מְשׁוּם הִלְנָה בְּלִתֵּי קַבּוּרָה הַשְׁיִיף בְּכֹל הַמְתִּים וְגַם הַנְּתַלִּין בְּכֹלֵל וּקַרָא נְמִי חֲזִינֵן דִּיהִיב תְּרֵי טַעְמֵי לְמִילְתֵּי כִּי קַלְלַת אֱלֹקִים תְּלוּי וְלֹא תַטְמָא אֵת אַדְמַתָּה וְהָאֵי כִּי קַלְלַת אֱלֹהִים תְּלוּי ע"כ לֹא שְׁיִיף אֲלֵא בְּתַלוּי וְעוֹמֵד עַל הָעֵץ וּבְנִתְלָה לְבַד אֵיירִי וְלֹא תַטְמָא אֵת אַדְמַתָּה כּוֹלֵל לְנִתְלִין וּלְכֹל אָדָם בְּהִלְנָה בְּלֵי קַבּוּרָה כִּי הַדְּבָר יְדוּעַ שְׁאִין שְׁיִיף טוּמְאָתַּה הַאֲדַמָּה בְּהִלְנָה לְנִתְלִין יוֹתֵר מִהִלְנָת שְׁאָר מְתִים וְכּוֹלֵן שְׁוִוִין בְּטוּמְאָה זֹו אַרְף הָעֵשָׂה דְּקַבּוּר תְּקַבְּרֵנוּ כּוֹלֵל לְנִתְלִין וּלְכֹל אָדָם בְּשׁוּנָה וְעַל זֶה לֹא צְרִיף לֹן קַרָא דְּקַבּוּר תְּקַבְּרֵנוּ דְּכַפֵּל

קרא לדיבורו ללמוד דכל אדם שנה לנתליו בעשה זו דקבורה ביום המיתה דבלא קרא יתירא מסברא ידעינו לה דהפל שווינו בזה וילפינו קבורת פל אדם במה מציינו מקבורת נתליו כמו שבכל התורה פולה ילפינו דבר מדבר במה מציינו אי ליכא מידי למיפרה אבל בל"ת דלא תליו סד"א דווקא קפיד קרא על הלקנתו על העץ ומטעמא פי קללת אלקים תליו אבל אקבורה לא קפיד רחמנא לעבנר עליו בל"ת דלא תליו בין בנתליו בין בכל אדם קמ"ל קרא יתירא דקבור תקברנו דעל לא תליו בלתי קבורה נמי קאי האי לאו דלא תליו וממילא פל אדם שווינו לנתליו בל"ת זו פינו דאקבורה קאי מה לי נתליו מה לי פל אדם והא דאמר ר' יוחנן משום רשב"י מניין למלין את מתו שעובר בל"ת אין פירושו מנין למלין את מתו שעובר בלא תעשה כמו שמליו את הנתליו ולמימרא דצריה קרא לרבווי פל אדם לדין הנתליו לקבורה ביתורא דקרא דליכא למימר הכי פינו דאפתי לא קם לן קרא יתירא דקבור תקברנו נתליו גופי דומיא דכל אדם מנ"ל דעובר על ל"ת משום קבורה אם הורידוהו מן העץ ולא קברוהו מנא לן אלא ע"כ הכי פירושו מניין למלין את מתו שעובר בל"ת פלומר מנ"ל דקרא דלא תליו לא קפיד במליו על העץ לחוד אלא אפילו אם מליו על הארץ בלתי קבורה נמי קפיד קרא וכינו דבהלנה בלתי קבורה קפיד ממילא לא שגי לן בין נתליו לכל אדם בעסקי קבורה תלמוד לומר כי קבור תקברנו וע"כ הכי הוא כדפירשתי דעל עסקי קבורה לא בעי קרא יתירא לרבווי פל אדם אלא פינו דגלי קרא בנתליו ה"ה נמי ממילא בלא ריבוי דקרא פל אדם במשמע דאלת"ה תקשי לה מנא ליה לר' יוחנן משום רשב"י ללמוד מריבוי דקבור תקברנו למלין את מתו שעובר בל"ת להוציא מפשטי דפשטי דקרא משמע דלא תליו על העץ קאי דלא שייך אלא בנתליו נימא דריבוי דקרא דקבור תקברנו אעשה דקבורה לחוד קאי וליכא שום ל"ת בהלנה בלתי קבורה אפילו בנתליו דקרא לא קפיד אלא על הלקנת העץ חדא דלא נעקר לקרא מפשוטי ועוד שהרי ריבוי יתירא דתקברנו גבי עשה דקבורה פתיב והוא קא עקר לקרא מעשה דסמיה ליה ושיד' לל"ת דלא סמוך ליה אלא ע"כ דלעסקי קבורה לא צריה קרא יתירא לרבווי לכל אדם לדין נתליו דממילא שמעינו ליה ולא צריה קרא יתירא אלא לריבוי דאיכא נמי ל"ת בהלנה בלתי קבורה אע"פ שאינו מלינו על העץ וכינו דאיכא ריבוי דאיכא ל"ת בהלנה בלתי קבורה ממילא פל אדם שווינו לנתליו בעסקי קבורה מסברא בלא ריבוי דקרא ואע"ג דאמרינו דקרא דלא תטמא את אדמתה ע"כ יהיב טעמא לקבורה ולא להלנה על העץ מ"מ סד"א דאעשה דכי קבר קאי האי קרא דלא תטמא ולא אל"ת דלא תליו קמ"ל ריבוי דקבור תקברנו דאיכא נמי ל"ת דלא תליו אלינה בלא קבורה נכון דאלינה בלא קבורה קפיד קרא פל אדם שווינו לנתליו בזה בלי ריבוי מיתורא דקרא: והשתא דאתית להכי א"ש מה שהקשינו דהרמב"ם בספר המצות דחשיב בלאונו לאו דלא תליו בנתליו דווקא קא מיירי בלינת העץ שזה מיוחד דווקא לנתליו ואין לשום אדם שייכות ללאו זה ובאותו ספר אין עסק של הרמב"ם אלא במנין המצות לבד לא מנה אלא כפי פשטא דקרא בלתי ריבוי דקבור תקברנו דאיירי האי לאו דלא תליו בהלנת עץ לנתליו דווקא ואף על גב דאיירי נמי קרא בכל אדם ובכל תליו בלא קבורה מ"מ שניהם אין עולין למנין במנין המצות אלא ללאו אהד נקט הדבר המפורש בהדיא למנינו ואין נ"מ בזה מדרשא זו דקבור תקברנו דמרה לכל אדם דמ"מ אין נמנין שניהם אלא ללאו אהד וניחא נמי בזה שבמתניתין אינו מזכיר במלין את מתו אלא דעובר

בל"ת משום דלא צריף להזכיר דעובר נמי בעשה דממילא שמעינו לה דכינו דעובר  
בל"ת אע"ג דפשטי' דקרא הל"ת דלא תלין על העץ ולא איירי מלינה בלא קבורה  
מ"מ מריבוי דקבור תקברנו מריבוי נמי שקהלנה בלא קבורה אפילו מלינו שלא על העץ  
וכינו שנתרבה הלנה בלי קבורה לעבור על כל תלין גבי הנתלין ממילא ילפינו דכל אדם  
שנה לנתלין בנה וכל המלין את מתו עובר בל"ת דהיינו מל"ת דלא תלין דכתיב גבי  
נתלין כש"כ דעבר על מ"ע דקבורה דכתיב בהדיא גבי נתלין ומטעם קבורה קא אתי  
קרא עליו דה"ה בשאר כל אדם דנוהג בהם מ"ע זו של קבורה ביום מותם מפשטא דקרא  
בלי שום ריבוי והיינו דכתב הרמב"ם במגן המצות דמ"ע זו דקבור תקברנו ביום ההוא  
שונים בכל אדם משום דפשטא דקרא בלי שום ריבוי נתלין וכל אדם שנים ואין טעם  
לחלק ביניהם וכשכתב רחמנא מ"ע זו גבי נתלין כל אדם נמי במשמע מפשטי' דקרא  
ודברי הרמב"ם בפט"ו מהלכות סנהדרין הכי פירושו דאחר שביאר גם באותו פרק  
מצוות של כל ארבע מיתות ב"ד פתב זאת פיצד מצנת הנתלין כו' האי ואם לן עובר עליו  
בל"ת פירושו אם לן על העץ ולא איירי בלן בלתי קבורה והיינו שמסיים שנאמר לא  
תלין נבלתו על העץ והא דכתב ועוד מ"ע לקבור כל הרוגי ב"ד ביום ההריגה שנאמר  
כי קבור תקברנו ביום ההוא משום דאיירי הכא בהאי פירקא בהרוגי ב"ד נקט נמי שמצנת  
עשה לקבור הרוגי ב"ד ביום ההריגה וה"ה לכל אדם כמ"ש בהדיא בספר המצות קל"א  
וגם בחבורו פ' י"ב מהלכות אבל כתב אם צנה שלא יקבור אין שומעין לו שקהבורה  
מצנה שנאמר כי קבור תקברנו וכינו שכתב שקהבורה מצנה היא ולמד לקבורת כל אדם  
ממצנת קבור תקברנו דכתיב גבי נתלין ממילא משמע שמ"ע לקבור את כל אדם ביום  
המיתה כמו שנאמר גבי נתלין כי קבור תקברנו ביום ההוא דאיף אמת ללמוד כל אדם  
מנתלין לתצאין למצנת קבורה ולא ביומו דווקא והא דמסיים ולא הרוגי ב"ד בלבד אלא  
כל המלין את מתו עובר עליו בל"ת הנה בלא"ה יש לתמוה עליו ז"ל דמאי ענין הלנת  
מתו שעובר עליו בל"ת לכתוב בהאי פרקא שמיירי מהרוגי ב"ד בלבד ודין כל אדם פבר  
פתוב בפרק ד' מהלכות אבל וכל המלין את מתו עובר בל"ת אלא א"כ הלינו לכבודו  
ולהשלים צרכיו עכ"ל אלא ע"כ היינו טעמא שכתב פאן האי דינא דכל המלין את מתו  
משום דתנן בהדיא במתניתין כל המלין את מתו עובר בל"ת מביא הא לראיה דאע"ג  
דלא תלין לא נאמר רק בנתלה לבד מ"מ למדו חכמים מנחלין לכל אדם וה"ה דילפינו  
לעשה דקבור תקברנו ביום ההוא דכתיב גבי נתלין דאזהר רחמנא לב"ד לשאר הרוגי  
ב"ד ושמור פלל זה בדברי הרמב"ם פי בנה יתיישב לה בהרבה מקומות בחבורו וא"ת  
מ"מ תקשי לה למה ליה לרמב"ם לפרש דין זה מיוחד גבי הרוגי ב"ד שמ"ע לקבורו  
ביום ההריגה הרי המה בכלל כל אדם שכתב בהלכות אבל יש לומר דאע"ג דבהא שוין  
הרוגי ב"ד לכל אדם דשניהם מ"ע לקבורם ביום מותם מ"מ חלוקים הם לענין שקהרוגי  
ב"ד מצנת קבורתם ביום מותם ואיסור הלנתם לב"ד קא מזהר רחמנא כמו בנתלין משום  
שקהרוגי ע"פ ב"ד (ומצנת) קבורת כל אדם ביום מותם ואיסור הלנתם לקרובים קא  
אזהר רחמנא והיינו דנקט במשנה וגמרא וברמב"ם לישנא דהמלין את מתו היינו קרובים  
שהמת נקרא מתו מהאי טעמא נקט הרמב"ם דין קבורת הרוגי ב"ד ביום מותם בפ"ע  
ודין קבורת כל אדם ביום מותו בפני עצמו משום דלשני מיני בני אדם אזהר רחמנא על  
קבורתו ובזה יבוא הפל על נכון פמין חומר כס"ד ותו לא מידי ולמדנו מזה שכל אדם



מ"ע לקבורו ביום מותו ואם לן עובר עליו על כל תלין א"כ מי שמת ביום צריף לקבורו קודם הלילה \*) פדי שלא לעבור עליו בעשה: סימן ב מיהו אפתי איכא לעיוני אם עברו או נאנסו ולא קברו אותם ביום מותם וגם אם הלינו ועבר עליו לילה אחת בלי קבורה אם עוברין עליו מפאן ואילף בכל לילה וליילה בלאו דלא תלין וכן אם עוברין עליו על כל יום ויום בעשה דקבור תקברנו ביום ההוא או דלמא אין עוברין עליו בלאו דלא תלין אלא לילה ראשונה בלבד וכן מ"ע דכי קבור תקברנו אין עובר עליו אלא יום ראשון בלבד אם לא קברוהו קודם הלילה ואע"ג דמצות עשה של קבורה מוטלת ונדאי על הקרובים או על שאר כל אדם אם אין לו קרובים עד שיקברוהו כדמוכח מהא דכה"ג ונזיר והולף לשחנט את פסחו ולמול את בנו שמשמא למת מצנה והינו משום מ"ע דקבורה כמו שפכתתי למעלה בתחילת תשובה זו (ובתשובה ס"י) מ"מ פיון שעבר עליו יום מיתה ולא נקבר שוב אין לו זמן קבוע למצות קבורה כמו גבי מילה שאם לא מל ביום השמיני שוב אין זמן קבוע למצותה וכל הימים שוונים: ונ"ל דעובר עליו על כל לילה וליילה שלא נקבר על לא תלין וראי' לדבר מהא דאמרין במסכת בבא מציעא פ' המקבל (דף ק"י) תנו רבנן ממשמע שנאמר לא תלין פעולת שכיר אתה אינו יודע שעד בוקר מה ת"ל עד בוקר ללמד שאינו עובר עליו אלא בוקר ראשון בלבד מפאן ואילף \*\* (אבל לא כן עמא דבר, כי חכמת הרפואה החדשה הראתה לדעת שיש אנשים נראים כמתים אחר הגסיסה ובאמת הטה חיים וקיימים ויכולו לחזור לבריאותם כבראשונה וכל המקדים וקוברם הרי הוא שופך דמים: \*\*) משום מאי עובר משום כל תשעה אר"י מאי קרא אל תאמר לרעה לך נשוב ומחר אתן ויש אתה טעמא דכתב רחמנא עד בוקר הא לאו הכי הוה אמינא דעובר על לא תלין פעולת שכיר אתה על כל לילה וליילה משום הכי כתב רחמנא עד בוקר ללמד שאינו עובר אלא על בוקר ראשון בלבד.

והכא גבי לא תלין דקבורה דלא מיעט רחמנא ש"מ דעובר על לא תלין כל לילה וליילה עד הקבורה: והכי אמרינן בפרק קמא דר"ה (דף ו') דאמר רבא פיון שעבר עליו שלשה רגלים בכל יום ויום עובר על כל תאחר אלא שראי' זו יש לדחות קצת מ"מ ראיה ראשונה מלא תלין פעולת שכיר היא ראיה ברורה שאין עלי' תשובה אבל מ"מ אפתי לא יצאנו מידי ספיקא לענין מ"ע של קבור תקברנו ביום ההוא אם עוברין על כל יום ויום או על יום ראשון בלבד דאע"ג דעוברין על לא תלין על כל לילה וליילה שאני התם דכתיב לא תלין סתם וכל לילה וליילה שעוברין עליו קודם קבורה הרי ל' אבל במ"ע של קבורה ביום המיתה קבור תקברנו ביום ההוא כתיב איכא למימר דמאותו היום ואילף כל אימתי דקבר ליה אינו עובר עליו בעשה אלא על יום המיתה בלבד דביום ההוא מיעוטא הוא דמשמע ההוא יומא ותו לא עובר עליו וכל אימתי דקבר לי' שפיר דמי ואינו עובר רק על לא תלין בלבד על כל לילה וליילה שאחר לילה ראשונה ונראה לי דגם על מ"ע דקבורה זו נפקא לן מריבוי דקבר תקברנו עובר עליו על כל יום ויום וראיה לדבר מהא דשמעתין בפרק נגמר הדין דיליף ר"י משום רשב"י מריבוי דקבור תקברנו לכל המתים שעוברים עליהם על לא תלין ועקר ליה ללאו דלא תלין מפשוטי' לגמרי וגם קא עקר ליה לקרא ממקומו דכתיב גביה עשה דקבורה וקא שדי' לי' להאי ריבויא דכי קבור תקברנו על ל"ת דלא תלין כמ"ש לעיל הוה לי' למדרש ריבוי דקרא דקבר תקברנו כפשוטו על העשה דקבורה דסמוך ליה והאי ריבויא דקבור תקברנו קא משמע לן לעבור

על פל יום יום על מ"ע זו דקבורה אלא ע"כ ש"מ דבלאו הכי עובר על פל יום ויום על מ"ע דקבורה ולא צריף קרא לרבוני דמסברא ידעינו לה וע"כ קא אמי ריבוי דקרא דקבור תקברנו לכל המלין את מתו שעובר בלא תעשה הוא דאמי וכדדרניש לה ר"י משום רשב"י: ברם אפתי איכא לעיוני אם מת בליילה אם עובר עליו על לא תלין תיקף פשעלה עמוד השחר או דלמא אינו עוברין עליו על לא תלין אלא א"כ מת קודם הליילה ועבר עליו פל הליילה אחר מיתתו ולא קברו ונראה לי דגם ספק זה נתברר לי מהאי ל"ת דלא תלין פעולת שכיר אתה דתנו התם במס' ב"מ פ' המקבל שכיר יום גובה פל הליילה שכיר לילה גובה פל היום שכיר שעות גובה פל הליילה וכל היום שכיר שבת שכיר חודש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה פל היום יצא בליילה גובה פל הליילה וכל היום ובגמרא אמר רב שכיר שעות דיום גובה פל היום שכיר שעות דליילה גובה פל הליילה ושמאל אמר שכיר שעות דיום גובה פל היום ושכיר שעות דליילה גובה פל הליילה וכל היום ופריף עלה דרב ממתניתין דתנו הי' שכיר שבת שכיר חודש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה פל היום יצא בליילה גובה פל הליילה וכל היום ומסיק תנאי היא וקי"ל הלכתא פרב באיסורי וכן פסקו פל הפוסקים ז"ל.

הרי אע"פ ששכיר יום גובה פל הליילה ובעמוד השחר עוברין על לא תלין פעולת שכיר אתה עד בןקר מ"מ בשכיר שעות דליילה שוב אינו גובה אלא פל הליילה ובעמוד השחר עוברין על לא תלין אע"פ שלא הגיע זמן גביית שכרו אלא בתוף הליילה שהרי הוא שכיר שעות דליילה ושכירות אינה משתלמת אלא לבסוף מ"מ קרינו בי' לא תלין וה"ה בנידון דידן אם מת בליילה אע"פ שבכניסת הליילה הי' עדיין חי מ"מ קרינו ביה בעמוד השחר לא תלין ועוברין טו ונאפילו לשמאל דפליג אדרב בהא דשכיר שעות דליילה יש לומר דמודה נמי בלא תלין דגבי קבורה ועיין בספר המאור במלחמת ד' ואין להאריף פאן בזה פינן דבלאו הכי קי' בהא פרב: שאלה ז פהן שמת לו ולד ספק אם עברו עליו שלשים יום ספק אם עדיין לא עברו עליו שלשים יום מהו שיטמאו לו אביו או אחיו פהן: תשובה אע"ג דתנאי בת"כ לבנו ולבתו כו' יכול אפילו נפלים ת"ל לאביו ולאמו מה אביו ואמו בני קיימא אף בנו ובתו בני קיימא יצאו נפלים וכתבו להא ברייתא הרי"ף בהלכות טומאה ושאר רבנותא ז"ל ומסיים הרא"ש הלכה אין פהן מטמא לקטנים אלא א"כ מת ביום ל"א ואם קים ליה שפלו חדשיו מטמא לו ע"כ וכן פסקו האחרונים ז"ל ב"ד סי' שע"ד והנה דבר זה למדו ז"ל מהא דאמר רשב"ג במסכת שבת פרק ר"א דמילה (דף קל"ו) פל ששהא למד יום באדם אינו נפל מדייקינו מינ' הא לא ששה ספיקא הוי ואיפסקא התם הלכתא פנותיה ומ"מ הא דפסקינו בדלא ששה דלמא נפל הוא אינו אלא מדרבנן מדאורייתא אזלינו בתר רובא ורוב וולדות אינו נפלים כמש"כ במקום אחר באריכות וא"כ הכא נמי מדאורייתא פהן מטמא לתינוק בן יומו דאזלינו בתר רובא אלא דרבנן גזרו שלא לטמא לנפל שלא ששה שלשים יום ולחוש למיעוטי דנפלים אי משום דמיעוטי דנפלים שכיחי וחשו רבנן למיעוט המצוי או משום שלא לבוא (להתיר) בערונה החמורה כמש"כ שם בשם התוספת ושאר רבנותא ז"ל (ויש פח בינד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה ועקרו חיוב טומאת קרובים דקים לן לה יטמא מצנה לחוש למיעוטיא עד דששה שלשים יום) א"כ בספק אם ששה שלשים יום (אם) לא הנה אלא ספיקא דרבנן וכל ספיקא דרבנן לקולא אזלינו וכיון דלא גזרו רבנן על ספק ומותר

לטמא לספק שְהָא שְלִישִׁים יוֹם מִמִּילָא חֲזִיב לטמא לוֹ שְהָרִי מִן הַתּוֹרָה בְּתַר רַבָּא אֶזְלִינְן אֶפְילוּ בְדָלָא שְהָא וְזֵה נ"ל בְּרוּר אֶלָּא שְהַרְמַב"ן מְסַפֵּק עֲלֵינוּ שְכַתְבַּת בַּת־הָא (אָהָא שְאַמְרוּ) הַגְּאוּנִים ו"ל דְאַבְיָלוֹת יוֹם רֵאשׁוֹן דְּאוּרְיִית' וְהִקְשׁוּ עֲלֵיהֶם חֲכָמֵי צְרַפְתִּי מָהָא דְלָא שְהָא שְלִישִׁים יוֹם בְּאַדָּם וְקו"ל דְהִנֵּה סָפֵק גַּפְלֵי וְאִין מִתְאַבְּלִין עֲלֵיוּ וְאִי אֲבִיָלוֹת יוֹם רֵאשׁוֹן דְּאוּרְיִיתָא וְכִי הֵיכָן מְצִינוּ שְלֵא נְחוּשׁ לְרוּב לְהַחְמִיר בְּשַׁל תּוֹרָה וְלִילָה אַחַר הַמִּיעוּט לְהַקֵּל וְהַשִּׁיב הַרְמַב"ן ו"ל וְזוֹ שְהִקְשִׁינוּ לְמָה הַקְּיָלוּ בְּסַפֵּק וְנִלְדוּת (נִרְאָה בְּעֵינֵי) שְלֵא מִפְּנֵי סָפֵק שְלֵא דְבִרְיָהֶם הַקְּיָלוּ בְּהֶם אֶלָּא שְכַל סָפֵק בְּן שְלִישִׁים אִין לְבוּ שְלֵא אָדָם דְּוָה עֲלֵיו וְלֹא מְקַיִים בִּיהַ וְאַחְרִיתָהּ כְּיוֹם מָר הַלְּפָה אִינוּ מִתְאַבְּלֵי עֲלֵיו וְתַנְיָא בְּסַפְרֵי יְכוּל בְּבָנוּ וּבְבַתּוֹ הַנְּפִלִים ת"ל לְאַבְיוֹ וְאַמּוֹ מָה אָבִיו וְאַמּוֹ בְּנֵי קַיִימָא אַף בְּנוּ וּבַתּוֹ בְּנֵי קַיִימָא יֵצְאוּ בְנוּ וּבַתּוֹ הַנְּפִלִים שְאַיְנָם בְּנֵי קַיִימָא וּמִינָהּ דְלַגְמָרֵי מִיעֻטָּהוּ רַחֲמֵנָא מָה אָבִיו וְאַמּוֹ ב"ק יֵצְאוּ נְפִלִים וְאִין הוֹלְכִין בְּהֶם אֶפְילוּ אַחַר הָרֹב אֶלָּא כֹּל שְלֵא הוֹחֲזֹק בְּן קַיִימָא אִינוּ מְטַמָּא (לוֹ) וְכִינּוּן שְאַיִן כִּהֵן מְטַמָּא לוֹ אִין מִתְאַבְּלִין עֲלֵיו דְנְפִלִים לְאוּ מְשׁוּם סְפִיקָא קָא מְמַעֵט רַחֲמֵנָא דְהָא בְנוּ הוּא וְנֹדַאי אֶלָּא (גְּזִירַת הַפְּתוּב) הוּא שְלֵא יְטַמָּא לְנְפִלִים וְלַמְדוּ חֲכָמִים אֲבִיָלוֹת מְטוּמָאָה וְכוּן לְעַנְיָן אֲבִיָלוֹת עַכ"ל הָרִי לְפִי דַעְתּוֹ ו"ל מִיעֻט רַחֲמֵנָא לְכֹל שְלֵא שְהָא דְלָא אֶזְלִינְן בְּתַר רַבָּא לְעַנְיָן טוּמְאַת כִּהֵן אֶלָּא דְוֹקָא אִם הוּא וְנֹדַאי שְאַיִי אֶלָּא מְסַפֵּק (וְכֹל הָא) דְמִתְרַתְּרָא לְכִהֵן לְטַמָּא לוֹ דְדוּמְיָא דְאַבְיוֹ וְאַמּוֹ בְּעֵינֵי שְהָא וְנֹדַאי בְּנֵי קַיִימָא וַא"כ בְּנִידוֹן שְלֵנוּ שְהוּא סָפֵק אִם שְהָא ל' יוֹם אִין כִּהֵן מְטַמָּא לוֹ דְהִנֵּה לִי סְפִיקָא דְאוּרְיִיתָא כִּינּוּן דְבִלָּא שְהָא וְנֹדַאי אֶסוּר לְכִהֵן לְטַמָּא לוֹ מִן הַתּוֹרָה וְאִין הוֹלְכִין בְּתַר רַבָּא לְעַנְיָן נְפִלִים לְגַבֵּי טוּמְאַת כִּהֵן אֶלָּא שְאַיִי תַמָּה עַל הַרְמַב"ן ו"ל דְמַנְלֵן הָא דְלַגְמָרֵי מִיעֻט רַחֲמֵנָא בְנוּ וּבַתּוֹ מְשׁוּם דְדוּמְיָא דְאַבְיוֹ וְאַמּוֹ בְּעֵינֵי שְהָא בְּנֵי קַיִימָא וְנֹדַאי וְאִין הוֹלְכִין בְּהֶם בְּתַר רַבָּא הָא כִּינּוּן דְקו"ל דְאַזְלִינְן בְּתַר רַבָּא מִן הַתּוֹרָה כְּדִאֲמַרְיִנּוּ בְּחֻלּוֹיִן (דָּף י"א) וְאַפְילוּ בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת שְהַתּוֹרָה אֶמְרָה וְשְפִטּוּ הַעֲדָה וְהַפִּילוּ הַעֲדָה מ"מ אֶזְלִינְן בְּתַר רַבָּא וְקַטְלִינְן לִי לְגַבְרָא כְּדִמְסַקֵּן בְּסִנְהֶדְרֵי בְּפָרְק בֶּן סוּרֵר וּמוֹרָה (דָּף ס"ט) אֶלָּא רַבָּא כְּנֹדַאי (דְּאוּרְיִיתָא) וְסָמְכִינוּ עֲלֵיו לְהַקֵּל וְאַפְילוּ בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת דְיִינִינְן לִי כְּנֹדַאי וַא"כ סִתְּם וְנִלְדוּת שְלֵא שְהָא שְלוּשִׁים יוֹם כִּינּוּן דְרֹב וְנִלְדוּת לְאוּ נְפִלִים הֵם אֶזְלִינְן בְּתַר רַבָּא וְלֹא חֲזִינְשִׁינוּ לְמִיעוּטֵי וּמִתְרַתְּרָא לְכִהֵן לְטַמָּא לְסִתְּם וְנִלְדוּת דְלָא שְהָא ל' יוֹם וְלֹא מִיעֻט רַחֲמֵנָא מְהַאי הַקְּיָשָׁא אֶלָּא שְלֵא לְטַמָּא לְנֹדַאי נְפִלִים נְמִי בְנוּ וּבַתּוֹ הֵם וְיְטַמָּא לְהֶם קמ"ל הַקְּיָשָׁא דְדוּמְיָא דְאַבְיוֹ וְאַמּוֹ בְּעֵינֵי שְהָא בְּנֵי קַיִימָא אֲבָל בְּסִתְּם וְנִלְדוּת אַע"פ שְלֵא שְהוּ ל' יוֹם מ"מ כִּינּוּן דְרֹב וְנִלְדוּת אִינָם נְפִלִים וּמִן הַתּוֹרָה אֶזְלִינְן בְּתַר רַבָּא וְכְנֹדַאי דְמִיָּא אֶפְילוּ לְהַקֵּל (אַ"כ דְסִתְּם וְנִלְדוּת) הִנֵּה לִי כְּנֹדַאי מִחֲמַת רַבָּא דְמִיָּא לְאַבְיוֹ וְאַמּוֹ דְלָא נְפִלִים נִינְהוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן הַחְמִירוּ לְחוּשׁ לְמִיעוּטֵי דְנְפִלִים כֹּל שְלֵא שְהָא וַא"כ בְּסַפֵּק שְהָא הִנֵּה לִי סְפִיקָא דְרַבָּנָן וְאִין כָּאן אִיסוּר טוּמְאַה וּמִמִּילָא שְמַחְזִיב לְטַמָּא לְהֶם כִּינּוּן דְקו"ל לָהּ יְטַמָּא מְצוּה וְרַבָּנָן נְמִי לֹא גְזָרוּ עַל סָפֵק שְהָא וּגְדוּלָה מְזוֹ נ"ל דְאַפְילוּ בְּסַפֵּק שְקוּל אִם וְלָד זֵה נְפִל אוֹ לֹא כְּגוֹן כְּנֹדַאי בֶּן ח' וּכְגוֹנֵי דְאַיִתָּא בְּפ' הַעֲרֵל (דָּף פ') דְלְכוּ"ע סָפֵק נְפִל הוּא מ"מ אִם נְטַמָּא לוֹ אָבִיו אוֹ אַחִיו כִּהֵן אִינוּ לּוֹקָה דְדִלְמָא בְּן קַיִימָא הוּא דְלָא חֲזִידֵשׁ לָן רַחֲמֵנָא בְּהַאי הַקְּיָשָׁא דְכְּבוֹ וּבַתּוֹ לְאַבְיוֹ וְאַמּוֹ אֶלָּא לְמַעוּטֵי וְנֹדַאי נְפִלִים דְסַד"א שְמַטְמָא לְהֶם דְהָא מ"מ אַף נְפִלִים בְנוּ וּבַתּוֹ הֵם קמ"ל דְוִמְיָא דְאַבְיוֹ וְאַמּוֹ בְּעַנְיָן דְלָאוּ נְפִלִים נִינְהוּ וּמִינָהּ דְסַפֵּק נְפִל אִינוּ אֶלָּא כְּשִׂאָר סָפֵק אִיסוּרֵי דְקו"ל סְפִיקָא

דאָרײַתא לחומרא לאיסורי בעלמא מחומרי ספיקא ואין לוקין עליו ומה שדחקו לרמב"ן לומר פן הוא משום דקשני' לי דברי הגאונים דאבילות יום ראשון דאורייתא א"כ אמאי קא אמרינן שאינו מטמא בספק שקה ומש"ה חידוש לן דבעינן גבי טומאה ונדאי ב"ק ואפילו בתר רובא לא אזלינן אכל שתי תשובות בדבר חדא דדברי הגאונים בזה דחו רוב רבנותא ז"ל וכמש"כ שם ועוד הרי אפילו לדברי הגאונים אינו מוכרח לומר פן דהא איהו ז"ל תירץ להאי קושני' מטעמא דאין לבו של אדם דנה עליו ועוד שקה בדעבד אם מת הבן בתוך ל' יום ועמדה ונתקדשה לכהן סמכינן אדרבנן דאמרי אע"פ שלא שקה בן קיימא הוא.

אם כן אף בדלא שקה הנה ודאי ב"ק ואין לנו להחמיר אפילו בספק שקה אפילו להרמב"ן לענין טומאת פהו (והא שכתבתי בספק שקול דנפלים אין לוקין לכהן שנטמא לו בתשובה שאחר זו תראה למאי נ"מ) הלכך נ"ל דבספק שקה פהו מטמא לו פן נראה לי: שאלה ח שאלה למה דקי"ל לה יטמא מצוה שמצוה לטמא לשבעה מתי מצוה האמורים בפ' אם דווקא פהנים מצוונים על זה ולא ישראל או דלמא אפילו ישראלים חייבים לטמאות לשבעה מתי מצוה הללו: תשובה הרמב"ם פתב בפרק ב' מהלכות אבילות לה יטמא מ"ע שאם לא ירצה להטמא מטמאין אותו בע"כ בד"א בזכרים שהם מוזהרים על הטומאה אבל הפהנת שאין מוזהרות על הטומאה אינן מצוות להתטמא לקרובים אלא אם רצו מתטמאות ואם לאו לא מתטמאות ע"כ ולפי זה ה"ה בישראל נמי שאין מוזהרין על הטומאה אינם מצוונים להטמא לקרובים שהרי הרמב"ן ז"ל בתה"א פירש טעמו שכתב אבל לא נתברר מהיכן יצא לרבינו זה הסברא ושמה הוא דורש כל שישנו בלא יטמא ישנו בייטמא והני נשי הואיל וליתניהו בלא יטמא ליתניהו במצות יטמא א"נ כי פתיב בני אהרן ולא בנות אהרן על כולא ענינא פתיב ע"כ וא"כ הני תרי טעמי שייכי נמי [בבני ישראל שהרי ליתניהו בלא יטמא וה"ה אי פתיב בני אהרן אפולא ענינא אין לויים וישראלים בכלל והראב"ד ז"ל פתב על דברי הרמב"ם הנזכרים קשי' הא דמניא אשתו ארוסה לא אוגן ולא מטמא לה וכן היא לא אוגנת ולא מטמאת לו הא נשואה מטמאת לו ע"כ והרמב"ן שם פתב עליו ולפ"ז הא דמניא ולא מתטמאת לו לאו דווקא אלא שיטפני' נקט עכ"ל לדברי תימה הם דאם פן למה נקט פלל לא מטמאה לו פיון דלא שייך לגבה לא איסור טומאת מת ולא מצות טומאת קרובים וא"כ לא שייך למתני פלל לא מטמאה לו לא משום איסורא ולא משום חיובא נרש"י פירש ספ"ק דב"מ (דף י"ח) ולא מטמאה לה לאו משום פהונה קאמר דאין פהנות מוזהרות על הטומאה דכתיב בני אהרן אלא שאינו זקוקה לטמא לו לא פהנת ולא ישראלית שמצוה להתעסק בשבעה מתי מצוה האמורים בפירשה דכתיב לה יטמא ומניא לה יטמא מצוה כו' עכ"ל וקצת ק"ל שעל לא מטמא לה פירש אם פהו הוא דכתיב כי אם לשארו והינינו אשתו והיא לאו שארו היא דלא באו עדיין לידי קירוב בפיר עכ"ל הרי שפירש לא מטמא לה דרישא בכהן ומשום איסור טומאה נגע בה והינינו שאסור לטמא לה ולא מטמאה לו דסיפא פירש בישראלית וקמ"ל דאינו זקוקה לטמא לו דהא לגבי אשה לא מצי למימר איסור טומאה לעולם לא בכהנת ולא בישראלית הנה לי לפירש רישא וסיפא בחד גונוי ולא מטמא לה דרישא מיירי נמי בישראל וקמ"ל דאין זקוק לטמא לה כמו בסיפא שהרי לפי פירוש ישראל נמי מצוה לטמא לשבעה מתי מצוה האמורים בפירשה דלא גרע מישראלית ולמה פירש

בתרי גונוני דלא מטמא דרישא מיירי בכהן שאסור לטמא לה ואינו מטמא לה לוי דסיפא  
ע"כ פירש שאינה זקוקה לטמא לו דהא לגבי דידה ליפא איסורא אפילו בכהנת.

ובסנהדרין פ' זה בורר (דף פח ע"ב) פרש"י ואינו מטמא לה לוי אינה מצוה להתעסק בו  
ואידי דתני לא אוננת תני לה ולא דווקא דנשים דכהונה לא הוזהרו על הטומאה ע"כ  
והא דפירש לאו דווקא היינו בדברי הרמב"ן שכתב אלא שיטפני' דלישני' נקט מ"מ תמי'  
לי פיון שפירש אינה מצוה להתעסק בו משמע שנשים מצוות להתעסק בשבעה מתי  
מצוה האמורים בפרשה א"כ למה מסיים אידי דתני כו' ולא דווקא הא דווקא ודווקא  
הוא ואידי למה לי אלא קמ"ל טובא שאינה מצוה להתעסק בו מה שא"כ בגשואה  
מצוה להתעסק בו ואי משום שפירש ואין מטמא לה דרישא בכהן מש"ה ע"כ הסיפא  
מיירי בדבר וחילופו מן הרישא וא"כ לאו דווקא הוא מ"מ הא גופא תקשה הנה לי' לפרש  
אין מטמא דרישא בישראל ואינו מצוה לטמא לה כמו בסיפא והנה נמי אין מטמא לה לוי  
דסיפא דווקא ודווקא וא"צ לפרש בדוחק דמשום אידי תני לה ומ"מ מדברי רבינו ז"ל  
למדנו דישראלית וה"ה ישראל נמי מצוה לטמא לה לטמא לה לוי מטמא לה לוי  
(דף כ"ט) פירש.

ולא מיטמאת אינה צריכה להתעסק בו ולא דווקא כו' אלא אידי דתני ולא אוננת  
דאיצטרה לי' נקט ולא מיטמאת דבעי למתני תרתי בדידה כמו בדיד' פד שמעתי ול"ב  
ולא מיטמאת פגון ברגל שישראלים מוזהרו על הטומאה מנבלתם לא תגעו במסכת ר"ה  
(דף ט"ז) וכ"כ התוס' שם ולא מיטמאת פי' ברגל שהוזהרו על הטומאה כדאמר בר"ה  
נעוד יש לומר דא"מ היינו שאינה מחויבת לטמא לו למ"ד בסוטה לה יטמא חובה עכ"ל  
ס"ל ז"ל נמי דאפילו נשים מצוה על חובה דלה יטמא ולמדנו מדברי רש"י ותוס' תירוץ  
לדברי הרמב"ם מהשגת הראב"ד דהא דתניא לא מטמא לה לוי באשתו ארוסה דמשמע הא  
גשואה מטמא לה לוי לאו משום חובה דלה יטמא אלא ברגל מיירי שהוזהרו על הטומאה  
ונ"ל ללמוד זכות על הראב"ד שהשיג על הרמב"ם מהא דלא מטמא לה לוי שהרי הכי  
אמרינו בפ"ק דר"ה (דף ט"ז) חייב אדם לטהר עצמו ברגל שצאמר ובנבלתם לא תגעו  
יכול יהיו ישראלים מוזהרו על מגע נבילה ת"ל אמור אל הפהנים בני אהרן בני אהרן  
מוזהרים בני ישראל אין מוזהרו ונהלא דברים ק"ו מה טומאה תמורה פהנים מוזהרו  
בני ישראל אין מוזהרו טומאה קלה לא כש"כ אלא מה ת"ל ובנבלתם לא תגעו ברגל  
וע"כ ה"ט דמוקא לקרא דבנבלתם לא תגעו ארגל משום דברגל חייבין לטהר א"ע כדי  
שיוכלו לקיים מצוות (ראי') כדכתיב שלש פעמים בשנה יראה כל זכור וכן קרבנות  
הבאים חוב ברגל אלא שמפני קרבנות ראי' ותגיגה אין מוזהר אלא על טומאה אריכת  
הזמן שהרי יש לה תשלומין כל שבעה אבל על טומאה קלה כגון של נבלה שאינו אלא  
טמא טומאת ערב (אינם מצוה) אלא משום שלמי שמחה שחובה עליו לאכול בכל יום  
ויום מהרגל ונהרי בר"פ קמא דתגיגה תנו הפל חייבין בראי' חוץ מחש"ו ונשים וש"מ  
שנשים פטורין ממצוות ראי' ומעולת ראי' כמו שכתבו התוס' ה"תם וכן מתגיגה נשים נמי  
פטורין ואם פן ע"כ אי אפשר לפרש להא דא"מ לו ברגל משום דמוזהרו על הטומאה  
דהא לא שייך אזהרה זו אלא באנשים משום מצוות ראי' וקרבנות חובה הבאים ברגל  
אבל לגבי נשים לא שייך אזהרה זו של רגל דמ"ש רגל משאר ימות השנה לגבי דידהו  
פיון דאין חייבין במצוות אלו של חובת רגל וע"כ אי אפשר לחייב נשים לטהר עצמם

בְּרָגֶל אֵלָּא מְשׁוּם שְׁלָמִי שְׁמַחָה לְחֹד כַּמ"ד דְּנָשִׁים נְמִי חֲיִיבוּת בְּשַׁמְחָה דְּהָכִי אֶמְרִינּוּ  
בפ"ק דר"ה (דף ו' ע"ב) בְּעֵי ר' זִירָא נָשִׁים מְהוּ בַב"ת מִי אֶמְרִינּוּ הָא לֹא מַחֲיִיבָא בְּרֵאשִׁי  
אוּ דְלָמָּא הָא אֵיתָא בְּשַׁמְחָה אָמַר לִי אַבְיִי ת"ל דְּהָא אֵיתָא בְּשַׁמְחָה וּפְרִיָּהּ מִי אָמַר אַבְיִי  
הָכִי וְהָאֵמַר אַבְיִי אֵשֶׁה בְּעֵלָה מְשַׁמְחָה כְּלוּמַר דְּאִין חֲיִיבוּת בְּשַׁמְחָה אֵלָּא עַל בְּעֵלָה הַטִּיל  
הַפְּתוּב שְׁחֵיב לְשַׁמְחָה בְּרָגֶל וּמִשְׁנֵי (לְדַבְּרֵי דר"ז קָאֵמַר וּלִי לֹא סְבִירָא לִי) הָרִי לְאַבְיִי  
אִין אֵשֶׁה בְּעֵצְמָה חֲיִיבָת בְּשַׁמְחָה וַא"כ אִין אֵשֶׁה מְחֻנְיָבָת לְטַהַר עֵצְמָה בְּרָגֶל כִּינּוּן שְׂאִין  
מוֹטֵל עֲלֵיהָ שׁוּם מְצָנָה מְחֻבָּת הָרָגֶל ל"ש גְּבִי דִידָה בֵּין רָגֶל לְשַׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אַבְל לר'  
זִירָא דס"ל דְּאֵשֶׁה בְּעֵצְמָה חֲיִיבָת בְּשַׁמְחָה א"כ נָשִׁים נְמִי הֵם בְּאַזְהָרַת בְּנִבְלָתָם לֹא תִגְעוּ  
בְּרָגֶל וְחֲיִיבוּת נְמִי לְטַהַר עֵצְמָן בְּרָגֶל מְשׁוּם שְׁלָמִי שְׁמַחָה שְׁחֵיבוּת בְּרָגֶל וּכְבָר מְצִינוּ  
לְהֶרָאב"ד וְהֶרְמַב"ם שְׁנַחְלִקוּ בְּהָא אִם הִלְכָה כר"ז אוּ כְּאַבְיִי שְׁהָרִי כְּתַב הֶרְמַב"ם בפ"א  
מֵהֵלְכוֹת חֲגִיגָה וּשְׁתִּים מְצוֹת הִלְלוּ שְׁהוּ הֶרָא' וְהַחֲגִיגָה אִין הַנָּשִׁים חֲיִיבוּת בְּהוּן וְהַשְׁמַחָה  
הָאֵמֹרָה בְּרָגֶלִים הוּא שְׁיִקְרִיב שְׁלָמִים יָתַר עַל שְׁלָמִי חֲגִיגָה כּו' וְנָשִׁים חֲיִיבוּת בְּמְצָנָה זֹ  
ע"כ הָרִי שְׁפֹסֵק כר' זִירָא וּכְמַש"כ בְּמַקּוּם אַחַר וּדְלָא כְּהִבְנַת הַכ"מ שְׁם אַבְל הֶרָאב"ד  
הַגִּיהַ עֲלֵיו אָמַר אַבְרָהָם לֹא בְּקָרְבָן אֵלָּא בְּשַׁמְחָה שְׁתַּשְׁמַח עִם בְּעֵלָה שְׁתַּעֲלָה עִמּוֹ וְהוּא  
יְשַׁמַּח אוֹתָהּ ע"כ הָרִי שְׁפֹסֵק כְּאַבְיִי וְכִינּוּן שְׂאִין הַנָּשִׁים חֲיִיבוּת כְּלוּם בְּמְצוֹת שֶׁל חוֹבַת  
הָרָגֶל אֶפְיָלוּ בְּשַׁמְחָה תּוּ אִין חֲיִלּוּק לְגַבִּי דִידָהוּ בֵּין רָגֶל לְשַׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וְאִין מְוַזְהָרִין  
שְׁלֹא לְטַמֵּא בְּרָגֶל וְאִי אֶפְשָׁר לְאוּקְמִי לְהָא דְּאֵינָה מְטַמְּאָת לוֹ דְּתַנְיָא גְּבִי אֵשֶׁתּוּ אַרוּסָה  
בְּרָגֶל כִּינּוּן שְׂאֵינָה מְוַזְהָרַת עַל טוּמְאָה בְּרָגֶל וְע"כ הָאִי אֵינָה מְטַמְּאָת לוֹ פִּירֵשׁ שְׂאֵינָה  
חֲיִיבָת לְטַמְּאָה לוֹ וְש"מ דְּנִשְׁוֹאָה חֲיִיבָת לְטַמֵּא לוֹ מְשׁוּם דְּעַל הַנָּשִׁים נְמִי מוֹטֵל חוֹב דְּלָה  
יְטַמֵּא אַבְל לְהֶרְמַב"ם ז"ל (דְּסוּבָר) דְּנָשִׁים חֲיִיבוּת בְּשַׁמְחָה נְמַצָּא מְוַזְהָרוֹת עַל  
הַטוּמְאָה בְּרָגֶל כְּאַנְשִׁים יֵשׁ לְפָרֵשׁ הָאִי דְּאֵינָה מְטַמְּאָת לוֹ הֵינּוּ בְּרָגֶל וַא"כ אִין רֵאשִׁי מְכָאן  
שְׁהַנָּשִׁים חֲיִיבוּת בְּחוֹבַת שֶׁל לָהּ יְטַמֵּא: גַּחְזוֹר לְעַנְיִינֵינוּ שְׁלִדְעַת הֶרְמַב"ם אִין כְּהִנְת  
מְוַזְהָרַת עַל חוֹבַת לָהּ יְטַמֵּא וְה"ה דְּאִין יִשְׂרָאֵלִים מְוַזְהָרִים עַל זֶה אֵלָּא כְּהִנְתּוּ בְּלַבַּד  
וּלְדַבְּרֵי רִש"י וְתוֹס' וְהֶרָאב"ד כְּהִנְתּוּ נְמִי חֲיִיבָת בְּחוֹבַת דְּלָהּ יְטַמֵּא וְכֵן נִרְאָה שְׁנוּטָה דְּעַת  
הֶרְמַב"ן לְזֶה שְׁהָרִי מְסִיִּים שְׁם אַחַר שְׁכַתְבֵּי שְׁם טַעַם לְדַבְּרֵי הֶרְמַב"ם שְׂאִין כְּהִנְתּוּ מְחֻנְיָבָת  
לְטַמֵּא לְקָרוֹבִים וְהַדְּבָר צָרִיף תְּלִמוּד וְהֶרָא' שְׁכַתְבֵּי בְּהֵלְכוֹת טוּמְאָה וְהֶרְמַב"ן ז"ל נִדְחַק  
לְפָרֵשׁ מְנָא לִי לְהֶרְמַב"ם הָא וְלֹא נִתְיַשְׁבוּ לִי דְּבָרֵי כִי הֶרְבֵּה צָרִיף רֵאשִׁי לְפָטוֹר הַנָּשִׁים  
מְצָנָה זֹ ע"כ הָרִי גַם דְּעַת הֶרְמַב"ן וְהֶרָא' שְׁ כְּהִנְתּוּ חֲיִיבָת בְּמְצָנָה זֹ וַא"כ יִשְׂרָאֵלִים  
נְמִי חֲיִיבִים בְּמְצָנָה זֹ וְכִמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִש"י בפ"ק דב"מ וְכִמוֹ שְׁכַתְבֵּי לְעִיל בְּשִׁמּוֹ וְכֵן  
פְּסָקוּ הַטוֹר וְהָאֲחֵרוֹנִים בִּי"ד (ס' ע"ג) דְּאֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאֵשֶׁה בְּמְצָנָה זֹ וּמִדְּלָא  
נְקֻטִי אֶחָד כְּהוּן וְאֶחָד כְּהִנְתּוּ בְּמְצָנָה זֹ ש"מ דְּאֶפְיָלוּ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵלִית נְמִי חֲיִיבִים בְּמְצָנָה  
זֹ וְכֵן רַבּוֹנְתָא דְּפְלִיגִי עַל הֶרְמַב"ם הַזְּכִירוּ בְּדַבְּרֵיהֶם נָשִׁים סְתָם מְשַׁמְעֵי אֶפְיָלוּ יִשְׂרָאֵלִית  
וַא"כ ה"ה דְּיִשְׂרָאֵלִית (נְמִי חֲיִיבָת) בְּמְצָנָה זֹ לְדַעְתָּם ז"ל וְדַבָּר בְּרוּר הוּא דְּאִין לְחַלֵּק  
בֵּין יִשְׂרָאֵלִים לְיִשְׂרָאֵלִית וּבֵין כְּהִנְתּוּ מְטַעְמָא דְּפִירֵשְׁתִּי וְזֶה בְּרוּר וּדְלָא כְּהַשְׁ"ף שְׁכַתְבֵּי  
הָא דְּכְתוּב בְּש"ע (אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאֵשֶׁה) שְׁהִיא כְּהִנְתּוּ מְצָנָה לָהּ לְטַמְּאוֹת ע"כ דְּמִשְׁמַע  
מְדַבְּרֵי כְּהִנְתּוּ דְּנוֹקָא וְלֹא יִשְׂרָאֵלִית וְטַעוֹת הֵיאָבִידוּ דְּנוֹדָאִי אִין חֲיִלּוּק בֵּין כְּהִנְתּוּ  
לְיִשְׂרָאֵלִית וְיִשְׂרָאֵל וְכַדְכְּתִיבָנָא גַם לֹא דִיִּיק לְיִשְׁנָא דְּאֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאֵשֶׁה דְּלֹא מְשַׁמְעֵי  
כְּדַבְּרֵי וּלְעַנְיֵן הִלְכָה נִרְאָה לִי עֵיקַר כְּדַבְּרֵי רִש"י וְסִיעֵתוֹ דְּסְבִירָא לְהוּ דְּאֶפְי' כְּהִנְתּוּ וְה"ה

ישראל וישראלית חייבים במצוה זו (דלה יטמא) וראני' ברורה לזה מהא דאמרינו בפ"ב בסופה (דף כ"ה) בשבתה בביתה פרט לעוסק במצוה ופריה ועוסק במצוה פטור מן המצות מהכא נפקא מהתם נפקא דתניא ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם אותן אנשים מי היו כו' ר' יצחק אומר כו' אלא עוסקים במת מצוה היו שחל שביעי שלקהם בערב פסח שנאמר ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא לא יכלו לעשות הא למחר יכולין לעשות ופירש רש"י ו"ל טמאי מ"מ לאו מת מצוה דווקא קאמר דאפילו מתיהו נמי מת מצוה קרי להו דמצוה להתעסק בהו כגון האמורים בפ' פהגים שהפכו מטמא להם עכ"ל ופירושו מוכרח הוא דאי אמרת טמאי מת מצוה ממש ובמת מצוה שאין לו קוברין איירי דא"כ מאי פריה התם ועוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא כלומר מבשבתה בביתה דאמר התם מהתם נפקא טמאי מת מצוה שחל שלקהם בע"פ (ומדטימאו) עצמן אע"פ שנדחו מפסח ש"מ עוסק במצוה פטור ממצוה דלמא מת מצוה שאני שדוחה את כל מצוות שבתורה בשב ואל תעשה אפילו פסח ומילה ואי אפשור ללמוד ממנו לשאר מצוות שעוסק במצוה פטור מן המצוה אלא ע"כ מת מצוה דאמרינו היינו שנטמאו לקרובים (וסבירא לי' לר' יצחק כמ"ד לה יטמא מצוה) וכדפרש"י וקרי ע"כ אותן אנשים לא היו פהגים שהרי באותו שעה לא היו שום פהגים בעולם אלא אהרן ושני בניו בלבד וש"מ דאפילו ישראלים מצוונים נמי על חובת של לה יטמא וכמדומה לי שזו ראי' שאין עליו תשובה: ואחר שנתברר לנו שאפילו ישראלים ונשותיהם מצוונים ליטמאות לשבעה מתים האמורים בפרשה פהגים אפתי נשאר לן לברר על כל שלא שקה שלושים יום באדם דקי"ל פרשב"ג דספיקא הוי כמו שפכתתי בסימן שלפני זה אם ישראל מחויב לטמא לקרובו שלא שקה דאע"ג דאין פהו מטמא לו איכא למימר דשאני פהו דאיכא דררא דטומאה דאורייתא דאי וולד זה שלא שקה הוי נפל ואין פהו חובת דלה יטמא וא"כ מטמא הפהו למת שלא במקום מצוה ומחויב על לאו דלנפש לא יטמא הלכה שב ואל תעשה עדיף אכל לגבי ישראל אדרבה מחויב לטמא לו ולא מיבעי להאי וולד שלא שקה דהא פינו דרוב וולדות בני קיימא ולא נפלים הו הרי בכל מקום אזלינו בתר רובא ונהו לי' פנודאי אם פן מחויב לטמא לו מן התורה ודלא פהרמב"ן דמפרש דמהאי היקשא דבנו ובתו לאביו ואמו ילפינו נמי לכל שלא שקה שאין פהו מטמא לו דבעינו דומיא דאביו ואמו שהם ונדאי בני קיימא ולא משום רובא וחזקה ולדבריו ה"ה בישאל נמי אע"ג דליכא דררא דאיסורא לגביל' מ"מ אינו מחויב לטמא אלא לונדאי פן קיימא דומיא דאביו ואמו שהרי פירש הרמב"ם טעמא דכל שלא שקה אינו מחויב עליו לדעת הגאונים דס"ל דאבילות יום ראשון דאורייתא משום ה"ט דלמדו אבילות מטומאת פהגים שאע"פ דליכא דררא דאיסורא אם מתאבל במקום שאינו חייב להתאבל מ"מ כל שאינו ונדאי פן קיימא רחמנא פטרני' מהא היקישא דלאביו ואמו מגזרת הכתוב (כש"כ) בזה דראוי לנו למילף חובת טומאת קרובים גופי' של ישראל משל פהו מ"מ הא פבר נתבאר בסימן שלפני זה דליתא לדברי הרמב"ן בהא דלא חידש לנו רחמנא בהאי היקישא אלא שלא לטמא לונדאי נפל אכל בשלא שקה אפילו פהו מותר לטמא לו מן התורה דאזלינו בתר רובא דולדות דלאו נפלים נינהו ורבנן הוא דגזרו לחוש למיעוטי דאפילו) מחמת איסור טומאת פהו אכל לגבי ישראל ונדאי אזלינו בתר רובא וסחיב לטמא לו (בלא שקה) אלא אפילו בספק שקול כגון ספק אביו ספק אינו אביו נמי יש

לדון בזה מפל מקום למדנו דכל אנשים ונשים חייבים לטמא לשבעה מתי מצנה האמורים  
בפרשה אבל בשלא שקה שלשים יום ישראלים ונשים אפילו פהנת מחניבות לטמא לו  
דקא אזלינו בטר רנבא אבל פהנים אין מטמאין לו מדברי סופרים מפל מקום אם נטמא  
אינו לוקה דקא מן התורה בני טמוני ניהו דקא אזלינו בטר רנבא מן התורה ונהרי רוב  
ולדות לאו נפלים ניהו ודלא פהרמב"ן ז"ל וכמו שנתבאר פן נראה לי: עוד נ"ל ראי'  
ברורה דאפילו ישראלים נמי חייבים במצות טומאת קרובים מן התורה מהא דתניא במס'  
זבחים פ' טבול יום (דף ק' ע"א) רע"א נפש אלו הקרובים מת אלו הרחוקים לאביו אינו  
מטמא אבל מטמא הוא למת מצנה לאמו שאם הי' פהו ונזיר לאמו אינו מטמא אבל מטמא  
הוא למת מצנה והשפא אי אמרת דאין מצות טומאת קרובים נוהג אלא בפנהנים ולא  
בישראל א"כ מנ"ל דלאמו לדיוקא אצטריף ללמד למת מצנה הוא דאתי שאפילו פהו  
ונזיר מותר לטמא למת מצנה דלמא לגופי' אצטריף דאפילו פהו ונזיר אינו מטמא  
לקרובים סד"א דכי אסר רחמנא לטמא נזיר לקרובים ה"מ בישראל נזיר שאינו מצנה  
לטמא לקרוביו אבל לא בכהו ונזיר דאיכא גבי' מ"ע לטמא לקרוביו סד"א דאתי עשה  
דטומאת קרובים ודחי ל"ת דנזיר וידחה דעל נפש מת לא יבוא קמ"ל קרא דמ"מ אין  
מטמא להו ונאפילו לפי מה שפתיבתי במקום אחר דגבי נזיר שנטמא איכא נמי עשה דכל  
ימי נזרו קדוש הוא לה' וכדפירש רש"י על התורה פל ימי נזרו קדוש הוא זו קדושת  
הגוף מליטמא למתים ע"כ ונהרי שאין עשה דטומאת קרובים של פהו דוחה ל"ת ועשה  
דנזיר וקרא למעוטי למה לי הא קי"ל בפ"ק דיבמות מראשו דמצורע דעשה דוחה לעשה  
ול"ת דנזיר משום דקיל דינשו בשאלה מ"מ אין זה ראי' דאע"ג דעשה ול"ת דנזיר קילי  
ועשה דוחה להו ה"מ בשאר עשה דחמירי פגון עשה דמצורע שנוהג בכל אבל עשה  
דכהו שאינו נוהג בכל ואי אין עשה דמצנת טומאת קרובים נוהג בישראל אלא בפנהנים  
בלבד הנה לי' עשה שאינו שנה בכל כיון שאינו נוהג בישראל ואין פח בעשה זו לדחות  
עשה ול"ת דנזיר משום דקילי הרי העשה דכהו נמי אית בה קולא אחריתא משום שאינו  
בכל כדאמר שם ביבמות דמה"ט אצטריף לזקנו דמצורע לזקן פנהנים מ"מ לא ילפינו  
מינן' דאתי עשה ודחי ל"ת ועשה דשאני עשה ול"ת דמצורע שאינו שנה בכל וכיון  
דקילי לא הנהו ס"ד לדחות את העשה ולא תעשה דנזיר משום דקילי כיון דעשה דטומאת  
קרובים נמי קילי שאינו שנה בכל וע"כ כי אצטריף קרא לדיוקא ולהתיר מת מצנה הוא  
דאתי ועמ"ש בטורי אבן ר"ה ט"ז ד"ה חייב אדם כו': ונאפילו לפי מה שנתראה מדברי  
הרמב"ם דליכא עשה בטומאת נזיר למת אלא לא תעשה בלבד כמש"כ במקום אחר אם  
פן איכא למימר דקרא דלאמו לגופי' הוא דאתי דאפילו פהו אינו מטמא לקרובים אם  
הוא נזיר דסד"א דאתי עשה דטומאת קרובים של פהו אע"ג דקיל שאינו שנה בכל ודחי  
מיהת ל"ת דנזיר דקיל נמי שפן ישנו בשאלה וא"כ אפתי תקשה מנ"ל לר"ע לדרוש  
לאמו לדיוקא קא אתי ולהתיר למת מצנה הא איכא למימר דלגופי' קא אתי דאפילו פהו  
דאיכא גבי' עשה לטומאת קרובים מ"מ אינו דוחה ל"ת דנזיר יש לומר לדברי הרמב"ם  
דכל נפש הוא לקרובים ע"כ משום נזיר פהו אצטריף דאלו משום נזיר ישראל למה לי  
קרא לקרובים פשיטא גבי ישראל מה לי קרובים מה לי רחוקים הא לגבי טומאת קרובים  
נמי רשות הוא לדעת הרמב"ם וכי אצטריף נפש לקרובים משום פהו אצטריף.



דְּהָא לַגְבִּי אִיפָּא מ"ע לְטוּמְאַת קְרוּבִים וּסד"א דִּיבּוּא עֲשֵׂה וַיִּדְחָה לל"ת קמ"ל נֶפֶשׁ דְּלָא  
וא"כ פִּינּוּ דְאִין פִּהּוּ וַנְזִיר מְטַמָּא לְקְרוּבִים מִנְפָּשׁ נֶפְקָא לִי ע"כ. פִּי אֲתִי לִי אֲמוּ אַנְזִיר  
וְכֵהּוּ לְדִיּוּקָא לְמִשְׁרֵי פִהּוּ וַנְזִיר לְטַמָּא לְמַת מְצִנָּה דְאִילוּ מִשׁוּם טוּמְאַת קְרוּבִים הָא כְּבַר  
מִיַּעַט רַחֲמֵנָא מִנְפָּשׁ דְאִין פִּהּוּ וַנְזִיר מְטַמָּא לְהוּ מ"מ לְדַעַת רַש"י דְמִפְרָשׁ דְּכָל יְמֵי נְזִרוּ  
קְדוּשׁ הוּא זֵו קְדוּשַׁת הַגּוֹף מְלַטְמָא לְמַתִּים הָרִי נְזִיר שְׁטִימָא לְמַת עוֹבְרַבְעֵשָׂה וּל"ת וְאִם  
כֵּן לְמָה לִי קְרָא דְעַל נֶפֶשׁ לְמַעוּטֵי קְרוּבִים אִי אֶמְרַת דְאִין מְצַנַת טוּמְאַת קְרוּבִים נוֹהֵג  
אֵלָא בְּכֵהוּ בְּלִבְד הַנִּי לִי מְצַנַת עֲשֵׂה שְׂאִינוּ שְׁנָה בְּכָל וּמַהֲיָכִי תִּיְתִי שְׁנִדְחָה לְעֲשֵׂה וְלֹא  
תַעֲשֵׂה דְנְזִיר אַע"ג דְקִילֵי שְׂיִשְׁנָה בְּשִׂאֵלָה הָרִי עֲשֵׂה דְטוּמְאַת קְרוּבִים נְמִי קִילֵי שְׂאִינוּ  
נוֹהֵגַת אֵלָא בְּכֵהֲנִים בְּלִבְד: וְהָרִי ע"כ נֶפֶשׁ לְקְרוּבִים בְּשִׂבִיל פְּהֵגִים אֲתִי (דְאִילוּ) מִשׁוּם  
יִשְׂרָאֵל מָה לִי קְרוּבִים מָה לִי רַחוּקִים תְּרַנּוּיָהוּ שְׁנוּיִם וְלֹא אֶצְטְרִיף מִיַּעוּטָא מִשׁוּם  
יִשְׂרָאֵל אֵלָא מִשׁוּם פְּהֵגִים.

וְהָרִי אֶפִּילוּ מִשׁוּם פְּהֵגִים לֹא צְרִיף קְרָא לְמַעוּטֵי הָא אִין עֲשֵׂה דוֹחָה לְעֲשֵׂה וּל"ת דְנְזִיר  
אַע"ג דְקִילֵי הָרִי עֲשֵׂה דְכֵהוּ נְמִי קִילֵי אֵלָא וְנִדְאִי ש"מ דְעֲשֵׂה דְטוּמְאַת קְרוּבִים נוֹהֵג נְמִי  
בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בְּפִהֲנִים וְהָרִי לִיָּה עֲשֵׂה הַשְׁנָה בְּכָל וּסד"א דְתִדְחָה אֵת עֲשֵׂה וּל"ת דְנְזִיר  
דְקִילֵי קמ"ל נֶפֶשׁ דְלֹא וְכִינּוּ שְׁנַתְבָּאָר בְּמַקּוּם אַחַר דְלִשְׁיַטַת רַש"י עִיקָר דְטוּמְאַת נְזִיר  
הָהּ לִי עֲשֵׂה וּל"ת ש"מ דְטוּמְאַת קְרוּבִים נוֹהֵג בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בְּכֵהֲנִים: וְאִגַּב אוֹרְחָא מִתּוֹךְ  
מָה שְׁכַתְבַתִּי תְרָאָה טוֹב טַעַם וְדַעַת לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם שְׁלֹא חָשַׁב לְטוּמְאַת נְזִיר אֵלָא ל"ת  
בְּלִבְד דְאִזְזִיל לְשִׁיטַתוֹ דְאִין מ"ע שְׁל טוּמְאַת קְרוּבִים נוֹהֵג אֵלָא בְּפִהֲנִים בְּלִבְד וְהָהּ לִיָּה  
עֲשֵׂה שְׂאִינוּ שְׁנָה בְּכָל דְאִי ס"ד דְטוּמְאַת נְזִיר הָהּ לִיָּה עֲשֵׂה וּל"ת א"כ נֶפֶשׁ לְמַעוּטֵי  
קְרוּבִים לְמָה לִי (דְאִי מִשׁוּם) יִשְׂרָאֵל לֹא אֶצְטְרִיף לְמַעוּטֵי קְרוּבִים דְמַהֲיָכִי תִּיְתִי לְחַלְק  
בֵּין רַחוּקִים לְקְרוּבִים גְּבִי יִשְׂרָאֵל הָא תְּרַנּוּיָהוּ שְׁנוּיִם הֵם אֶצְלוּ פִּינּוּ דְאִינוּ מְצַנּוּהָ עַל  
טוּמְאַת קְרוּבִים אֵלָא אֶפִּילוּ מִשׁוּם פְּהֵגִים לֹא אֶצְטְרִיף נֶפֶשׁ לְמַעַט קְרוּבִים וְאִי מִשׁוּם  
דְמְצַנּוּהָ עַל מ"ע דְטוּמְאַת קְרוּבִים וּסד"א דִּיבּוּא עֲשֵׂה דְטוּמְאַת קְרוּבִים וּמִדְחָה לְעֲשֵׂה  
וּל"ת דְנְזִיר דְקִילֵי שְׁכֵן יִשְׁנּוּ בְּשִׂאֵלָה מִשׁוּם הָא נְמִי לֹא צְרִיף קְרָא לְמַעוּטֵי פִינּוּ דְעֲשֵׂה  
דְטוּמְאַת קְרוּבִים נְמִי קִיל דְאִינוּ שְׁנָה בְּכָל וְהִיָּכִי תִּיְתִי שְׁיִדְחָה לְעֲשֵׂה וּל"ת אֶפִּילוּ דְקִילֵי  
פִּינּוּ שְׁעֲשֵׂה זֵו נְמִי קִילֵי בְּעֶצְמָה וְהָא וְנִדְאִי לֹא מְסַתְפַר לְחַלְק בֵּין קִילֵי דְעֲשֵׂה זֵו לְקִילֵי  
דְעֲשֵׂה וּל"ת דְנְזִיר מִשׁוּם דְאִין קוֹלָא שְׂבִשְׁנִיָּהֶם הָהּ מִחַמַת דְבַר (אַחַד) אֵלָא ע"כ אִינוּ  
בְּטוּמְאַת נְזִיר אֵלָא ל"ת גְּרִידָא וּסד"א דִּיבּוּא עֲשֵׂה דְטוּמְאַת קְרוּבִים אַע"ג דְקִילָא שְׂאִינוּ  
שְׁנָה בְּכָל מ"מ יִדְחָה ל"ת דְנְזִיר דְהָא הָא ל"ת נְמִי קוֹלָא אַחַרְתִּי יֵשׁ בָּהּ שְׁכֵן יִשְׁנּוּ בְּשִׂאֵלָה  
א"כ יְבוּא עֲשֵׂה דְקִילֵי וַיִּדְחָה ל"ת דְקִילֵי כְּמוֹ (שְׂמִדְחָה) עֲשֵׂה דְחַמִּירֵי לל"ת דְחַמִּירֵי  
קמ"ל נֶפֶשׁ דְלֹא: אֲבָל רַש"י לְטַעֲמִיָּה אִזְזִיל דְסַבִּירָא לִיָּה דְטוּמְאַת קְרוּבִים שְׁנָה בְּכָל  
דְנוֹהֵגַת בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ בְּכֵהֲנִים וְא"כ דְרִישׁ לְקְרָא כְּפִשְׁטֵי דְכָל יְמֵי נְזִרוּ לְקְדוּשַׁת הַגּוֹף  
מְלַטְמָא לְמַתִּים הוּא דְאֲתִי וְאַע"ג דְאִיפָּא עֲשֵׂה וּל"ת מ"מ אֶצְטְרִיף נֶפֶשׁ לְמַעוּטֵי קְרוּבִים  
וְאַע"ג דְאִין מ"ע דוֹחָה לְמ"ע וּל"ת סד"א דִּיבּוּא עֲשֵׂה דְטוּמְאַת קְרוּבִים דְחַמִּירֵי שְׁהָרִי  
שְׁנוּהָ בְּכָל וַיִּדְחָה לְעֲשֵׂה וּל"ת דְנְזִיר דְקִילֵי קמ"ל נֶפֶשׁ דְלֹא וּמְסַתְפַרָא פְּדַבְרֵי רַש"י ז"ל  
דְהָאִי קְרָא דְכָל יְמֵי נְזִרוּ קְדוּשׁ הוּא אִי אֶפְשֵׁר לְמַדְרֵשׁ אֵלָא לְמ"ע שְׁל קְדוּשַׁת הַגּוֹף לְטַמָּא  
לְמַתִּים וְא"כ בַּע"כ ש"מ דְמ"ע שְׁל טוּמְאַת קְרוּבִים נְמִי נוֹהֵג בְּיִשְׂרָאֵל דְאִי ס"ד שְׂאִינוּ  
נוֹהֵג אֵלָא בְּכֵהֲנִים נֶפֶשׁ לְמַעוּטֵי קְרוּבִים לְמָה לִי הָא הָהּ עֲשֵׂה שְׂאִינוּ שְׁנָה בְּכָל וּמַהֲיָכִי

תיתי שתדחה לעשה ול"ת דנזיר אע"ג דקילי פיון דהעשה נמי קילי אלא ונדאי ש"מ דטומאת קרובים נוהג בכל וסד"א דתדחה לעשה ול"ת דנזיר דקילי שפן ישנו בשאלה קמ"ל נפש דלא: והא ונדאי אין לדחות ראיה זו דמה"ט פתב רחמנא נפש לקרובים גבי נזיר דסד"א דכמו שאיסור טומאת פהו נדחה מפני הקרובים פדכתיב פי אם לאמו ולאביו גו' הכי נמי ידחה איסור טומאת נזיר נמי אצל הקרובים.

קמ"ל קרא דלא דהא ליכא למימר הכי ונדאי אי אפשר ללמוד שתדחה טומאת נזיר אצל הקרובים מדנחה טומאת פהו אצלם שהרי טומאת פהו קל משל נזיר דטומאת פהו למת שאינו קרובו אינו אלא ל"ת בלבד פדכתיב לנפש לא יטמא בעמיו אבל אינו עובר בעשה אבל טומאת נזיר למת עובר בעשה ול"ת א"כ האיד ס"ד ללמוד נזיר החמור שאם נטמא למת עובר בעשה ול"ת מפהו הקל שאם נטמא למת אינו עובר אלא בל"ת בלבד וכי אפשר לדון חמור מקל להקל על החמור הא ונדאי לא ועוד שהרי לר"ע קנימינן דאיהו דריש נפש אלו הקרובים והרי ר"ע סבירא ליה לה יטמא מצוה פדאמרן התם בפ' טבול יום (דף ק') וילדידן' ונדאי תקשה למה לי נפש למעוטי קרובים הא ונדאי אי אפשר ללמוד נזיר מפהו לענן טומאת קרובים דכהו דין הוא שיטמא לקרובים שפן אתי עשה דלה יטמא נדחי לל"ת דטומאת פהו אבל נזיר דאיסור טומאה אצלו הנה עשה ול"ת אינו עשה דלה יטמא דוחה לעשה ול"ת דטומאת נזיר אלא ונדאי ש"מ דעשה דלה יטמא הנה עשה שנה בכל וסד"א שיידחה את עשה ול"ת דנזיר דקילי שפן ישנו בשאלה קמ"ל נפש אלו הקרובים דמ"מ אין נזיר מטמא לקרובים: עוד נראה לי ראיה ברורה מההיא שמענתא דפ' טבול יום דף ק') גופי' דמצות עשה דטומאת קרובים נוהג בישראל כמו בכהנים שהרי אביי מחלק התם בין שמת קודם חצות לשמת לאחר חצות מת קודם חצות דלא אחזי לפסח חזיילא עלי' אנינות לאחר חצות לפסח לא חזיילא עלי' אנינות וקאמר מנא תימרא דשאני לן בין קודם חצות לאחר חצות דתנא לה יטמא מצוה.

(לא רצה מטמאין) אותו בע"כ ומעשה ביוסף הפהו שמתה אשתו בערב פסח ולא רצה ליטמא וטמאוהו אחיו הפהנים בע"כ ורמינהו ולאחותו מה תלמוד לומר הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו כו' ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא יכול פשם שאינו מטמא לאחותו כו' אינו מטמא למת מצוה ת"ל לאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה מאי לאו פאן קודם חצות פאן לאחר חצות ופריה ממאי דלמא אידי ואידי לאחר חצות והא ר"י הא ר"ע דתניא לה יטמא רשות ר"ע אומר חובה.

ומשני לא סלקא דעתך (דרישא דההיא) ר"ע קתני לה. דתניא ר"ע אומר נפש אלו הקרובים כו' לאמו כו' לאחיו שאם הי' פהו גדול ונזיר לאחיו הוא דאינו מטמא אבל מטמא למת מצוה ולאחותו מה ת"ל כו' אבל מטמא למת מצוה הרי שרצה לאוקמי הא דלאחותו דיתירא דההולך לשחוט את פסחו דאינו מטמא לה כמ"ד לה יטמא רשות.

אלא מוקי לי' כר"ע משום דההיא ר"ע קתני לה דאמר לה יטמא מצוה והשתא אי ס"ד דאפילו ר"ע דאומר לה יטמא מצוה אינו אלא בכהו בלבד אבל לא בישראל (א"כ) אפתי תקשי מנא ליה לאביי לחלק בין קודם חצות בין לאחר חצות משום דקשיא לי' מעובדא דיוסף הפהו שטמאוהו בע"כ באשתו שמתה (בערב פסח) והכא תניא דאין מטמא לאחותו בהולך לשחוט את פסחו דלמא הא דהולך לשחוט את פסחו לאו ארישא קאי דמייירי

בכהן אלא מלתא באפה נפשה היא ולא ארישא קאי דמיירי מפהן ונזיר אלא מישראל מיירי שהי' הולך לשחוט את פסחו לפיכך אם שמע שמת לו מת (א"צ) לטמא לו משום דלגבי ישראל ליכא שום מצוה לטמא לקרובים הלכך ההולך לעשות פסחו אינו רשאי לטמא לאחותו דלא אתי טומאת מת ודחה למצות פסח אבל גבי יוסף הפהו שמתה אשתו בע"פ פיון שפכה הנה ולגבי דידי' לה יטמא חובה אתי מצות טומאה בקרובים ודחי למצות פסח משום דפסח (יש לה) תשלומין בפסח שני אלא ונדאי ש"מ דלמ"ד לה יטמא חובה וקיי"ל פנותי' מצות טומאת קרובים נוהג מן התורה בין בכהנים בין בישראלים ותו לא מידי: שאלה ט אחר שנתברר לנו בסימן הקדום בראיות ברורות שאפילו ישראל מצוה על טומאת קרובים מן התורה ראוי לברר אם חייב לטמא על הספיקות.

כגון ספק אחיו ספק אינו אחיו ספק בנו ספק אינו בנו או דלמא אינו חייב לטמא א"ע רק לקרובים הנודאים אבל לא לספיקות: תשובה מצד הסברא הדבר ברור דכיון דישאל נמי מצוה לטמא לקרובים מן התורה א"כ דה"ה דחייב נמי לטמא לספק קרובים דהא הנה ליה ספיקא דאורייתא וכיון דספיקא דאורייתא הוא לחומרא אזלינן כדקי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא אזלינן וכן נראה מדברי הרמב"ן בתה"א דכתב בזה הלשון ועכשיו אני חוזר לסייע על דברי הגאונים ז"ל שישנו באבל ספק שהוא אחיו ספק אינו אחיו ספק שהוא בנו.

ספק אינו בנו מתאבל ואונן ואינו מטמא כו' הרי בכאן ספק אבילות להחמיר אלמא ספק תורה היא וזו שהקשינו למה הקילו בספק ונלדות ונראה בעיני שלא מפני ספק של דבריהם הקילו בהו.

אלא שכל ספק בן קיימא אין לבו של אדם דנה עליו. ולא מקיים בו ואחריתה כיום מר כו' עד וכן לענין אבילות וכמו שהעתיקתי דבריו למעלה (בסי' הקודם) ומסיים הרמב"ן שם ואע"ג דתני התם לה יטמא על הנודאי הוא מטמא ואינו מטמא על הספק ואפילו הכי מתאבל ואונן על הספק.

לענין ספיקות ליכא למגמר אנינות ואבילות מטומאה דהתם איכא איסורא דטומאת פהו ולא אתי עשה דספק ודחי ל"ת דנודאי משא"כ בנפלים דנודאי בנו ובתו הו והוציאן הפתוב מן הפלל ואני סובר שנה שאמרו לה יטמא לנודאי הוא מטמא ואינו מטמא על הספק אסמכתא בעלמא היא דנקט בקרא.

ולא אצטריך קרא למעוטי ספיקא לטומאה שאין ספק מצוה מוציא מידי ונדאי איסורא ע"כ. הרי משמע בהדיא מדבריו דדווקא פהו אינו מטמא לספק קרובים משום שאין ספק מצוה דטומאת קרובים מוציא מידי ונדאי איסורא דטומאת פהו שאסור לטמא למתים אבל לגבי ישראל דליכא גביה איסורא לטמא למתים אפילו לרחוקים א"כ מחויב לטמא א"ע לספק קרובים כמו שמתאבל עליהם מספק משום דספק של תורה הוא כמו שכתב הרמב"ן ז"ל וה"ט שייך נמי לענין טומאת קרובים לגבי ישראל שמחויב לטמא א"ע מספק.

אלא בספק בן קיימא לדעת (הרמב"ן ז"ל) נראה לי שאין צריך לטמא בו מספק אפילו ישראל שהרי אפילו בדלא אשתיה באדם שלשים יום דהנה פספק נפל לר"ש בן גמליאל

אע"ג דרוב וולדות לאו נפלים ניהו מ"מ אין פהן מטמא לו וטעמא משום דבעינן בנו ובתו דומיא דאב ואם שהם נודאין בני קיימא ולא משום ספק מייעטיניהו רחמנא ולחומרא אזלינן גבי טומאת פהנים דא"כ הנה לן למיזל בתר רובא ורוב וולדות לאו נפלים ניהו אלא נודאי דלגמרי מייעטיניהו רחמנא שאין צריך לטמא לבנו ובתו אלא דומיא דאב ואם שאי אפשר לספק בהם כלל אם הם בני קיימא ומה"ט למדו ממנו להקל באבילות אע"ג דאבילות יום ראשון הנה דאורייתא לדעת הגאונים ו"ל א"צ להתאבל עליו כל שלא שקה אע"ג דאם מתאבל עליו ליכא ספק איסורא מ"מ פטרי' רחמנא ש"מ דאפילו ישראל אין צריך א א"ע לבנו ובתו כל שלא שקה דאם הנה צריך לטמא א"ע ללא שקה וא"כ ע"כ הא דאין פהן מטמא לו היינו משום ספק איסורא דטומאת פהן א"כ אי אפשר ללמוד אבילות ממנו לומר שאין מתאבל עליו כמו שאי אפשר ללמוד שאינו מתאבל על שאר ספיקות מדאין פהן מטמא לספק קרוב מטעמא דאין ספק מצנה מוציא מידי נודאי איסורא דטומאת פהן (אלא נודאי) אפילו ישראל א"צ לטמא א"ע לבנו ובתו כל שלא שקה אע"ג דרוב וולדות לאו נפלים ניהו כש"כ שאין צריך לטמא א"ע בספק שקול אם בן קיימא הוא או לא כגון ספק בן ח' ספק בן ט'.

מיהו כל זה לדעת הרמב"ן אבל לדידי איפכא מסתברא דנודאי לבנו ובתו כל שלא שקה שלשים יום מחויב ישראל לטמא להם מן התורה דאזלינן בתר רובא ונהרי רוב וולדות לאו נפלים ניהו אלא גבי פהן חששו חכמים למיעוטי דלמא נפל הוא מחמת איסור טומאה דכהונה אבל ישראל מחויב לטמא להם אבל בכל הספיקות כגון ספק קרובו ספק אינו קרובו או בספק שקול של בן קיימא דליכא למימר זיל בתר רובא בזה נודאי יש לדון אם מחויב ישראל לטמא להם מספק ככל ספיקא (דאורייתא) דאזלינן לחומרא וכמו שמתאבל על ספק בנו או אחיו מן התורה לדעת הגאונים דס"ל אבילות יום ראשון דאורייתא או נימא פיון דתניא בספרי לה יטמא על הנודאי הוא מטמא ואינו מטמא על הספק יש לומר דדרשא גמורה היא ומשום פהן לא צריך למעוטי ספיקות מלטמא להם.

דהא פשיטא שאין ספק מצנה מוציא מידי נודאי איסורא דטומאת פהן וכי אצטריף קרא למעוטי ספיקות מלטמא להם משום ישראל אצטריף דליכא גבי דררא דאיסורא אם אינו קרובו הספק הזה שמתמא לו ונהנה אמיןא שחייב לטמא לו מספק דהא ספיקא דאורייתא לחומרא קמ"ל קרא לה יטמא על הנודאי הוא מטמא ואין צריך לטמא על הספק אע"פ שאינו מוזהר על הטומאה רחמנא פטרי' מהאי קרא דלה יטמא דספיקות לאו בני חיובא ניהו לטמויי מגזירת הפתוב דאזיל רחמנא גבי מ"ע זו דטומאת קרובים (לקולא) בספיקא משא"כ בכל הפתובים דקי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא ונהכי מסתברא דהשתא הנה דרשא דספרי דווקא ולא אסמכתא בעלמא: ומכאן נמי יש להוכיח דישראלים נמי מצוונים על טומאת קרובים דאם לא פן קרא למעוטי ספק למה לי (קרא) פשיטא הא לא אתי ספק מצנה ודחי לנודאי איסורא וכדברי הרמב"ן אבל אי ישראל מצוונה על מצנה זו אתי שפיר דממעט ספק דאפילו ישראל דליכא גבי איסורא מ"מ ספיקא רחמנא פטרי' מלטמא לו והיינו דצריף קרא דלה יטמא דבלא קרא ה"א דחייב לטמא מספק ככל ספיקא דאזלינן לחומרא בדאורייתא קמ"ל קרא דלה יטמא דכאן אין צריף לטמא על הספק אלא שגם בזה י"ל לדעת הרמב"ם דס"ל דכהנת אינה מצוונה על טומאת קרובים משום דבני אהרן פתובים בפרשה ולדידן' ה"ה דישראל נמי אין מצוונים

על טומאת קרובים פינו דבני אהרן ונוקא וא"כ תקשה לי למה לי למעוטי ספיקות מן לה יטמא הא קי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא ופשיטא דלא אתי ספק מצוה ודחי לנודאי איסורא דטומאת פהו דלדידן' ע"כ מעוטי דספיקות לכהנים לחוד אצטרף דאילו ישראל אינו מצווה לא על איסור טומאה ולא על מצות טומאת קרובים וכיון דמעוטי דספיקות לכהנים לחוד אתי א"כ למה לי למעט ספיקא פשיטא הא בלא קרא נמי הנה אמינא דכהן אינו מטמא לספק פינו דקי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא דהא לא קשה מידי דהרמב"ם לטעמי' אגיל שפכת בפ' תשיעי מהלכות טומאת מת דבר ידוע שכל אלו הטומאות וכיוצא בהן שהן משום ספק הרי הן של דבריהם ואין טמא מן התורה אלא מי שנטמא טומאה ונדאי אבל כל הספיקות בין בטומאת כו' בין בעריות ושבתות אין להם אלא מדברי סופרים ע"כ וכן פתב הרמב"ם בסוף הלכות פלאים וא"כ צריך קרא למעוטי את הספיקות מן לה יטמא דאי לא מעט רחמנא הנה אמינא פינו דאחותו ספק היא ורחמנא שרי' לטמא לאחותו ונדאי לספק אחותו סד"א ד'טמא אם ירצה דהא כל ספיקא דאיסורא מן התורה שרי' קמ"ל קרא דלא נדע שהרבה מחכמי הדורות חלקו על הרמב"ם בזה וס"ל דכל ספק איסור אסור מן התורה ולא הודה לו אלא איש ריבו הרמב"ם ד"ל ויש לי אריכות דברים בזה אלא שאין זה מקומו להאריך בו רק מפני שנוגע לענינו אבאר אפס קצתו ממנו דע שהר"ן בסוף פ"ק דקדושין פתב שהרשב"א נחלק עליו וס"ל ספיקא דאורייתא איסורא מדברי תורה (והביא ראיה מדאיבעי) לו בפ"ק דחולין מנא הא מלתא דאמור רבנו זיל בתר רובא ואמרינו למפשטא משבירות עצם בפסח ודכונת' כדאייתא התם דרחמנא אמר עצם לא תשפרו בו וניחוש שמה ניקב קרום של מוח אלא דאמרינו זיל בתר רובא ואם איתא מאי ראיה מהני לרובא דעלמא דאתחזק איסורא דהא הני אפילו לא אזלינו בתר רובא שרי' דהא ספק טריפות ניהו וכל ספק איסורא רחמנא שרי' אלא ונדאי משמע דמאי דאמרינו דספיקא דאורייתא לחומרא דבר תורה הוא ולא מדבריהם ע"כ וזה הוא הראיה היותר חזקה שהביאו להשיב על דברי הרמב"ם ו"ל ולדידי לאו ראיה היא פלל שהרי איתא בפ"ק דחולין (דף ט) ועיין בביצה (דף כ"ה) אמר רב הונא בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שינודע לה במה נשחטה ופרש"י בחזקת איסור עומדת שהרי אסורה עליו משום אבר מן החי עכ"ל ומה"ט כל ספק בשחיטה אמרינו דאסורה דהעמד אותה על חזקתה הראשונה שהיתה אסורה משום אבר מן החי ומה"ט ראוי לאסור ספק טריפה משום חזקתה הראשונה שהיתה אסורה משום אבר מן החי ואע"ג דמסיים שם רב הונא למלת' נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שינודע לה במה נטרפה אע"ג דאית לה ריעותא פדמפרש הש"ס התם הא דאמרינו נשחטה בחזקת היתר עומדת לאו מטעם חזקה קאתינו עלה דאיזה חזקת היתר יש לה משנשחטה אפילו אם תמצא לומר דאין מחזיקין חזקת איסור מאיסור לאיסור כגון מחזקת אבר מן החי לחזקת טריפה וא"כ ספק טריפה אין לה חזקת איסור משום דבהמה בחי' בחזקת איסור אבר מן החי עומדת ורישא דמלתא דרב הונא דאמר דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שינודע לה במה נשחטה לאו מחזקת איסור אבר.

מן החי מיירי אלא חזקת איסור שאינה זבוחה כמו שכתבו התוס' וכמו שאכתוב לקמן מ"מ נהי דבהמה לאחר שנשחטה אין לה חזקת איסור מ"מ גם חזקת היתר אין לה וא"כ

מאי נשחטה בחזקת היתר עומדת דקאמר איזה חזקת היתר יש לה אלא ע"כ האי נשחטה בחזקת היתר עומדת דקאמר רב הונא לאו דווקא חזקת היתר מצד חזקה קאמר אלא נקט נשחטה בחזקת היתר עומדת כלומר דמסתמא מחזקינן לה בחזקת היתר ומטעם רובא אתינן עלה משום דרוב בהמות פשירות הו והא דנקט לישנא נשחטה בחזקת היתר עומדת אידי דתנא רישא בהמה בחיי בחזקת איסור עומדת דהנה דווקא לישנא דחזקה שבתיה יש לה חזקת איסור אבר מן החי נקט נמי סיפא נשחטה בחזקת היתר עומדת לישנא דחזקה ולא דווקא מטעם חזקה מתירין אותה אלא משום רובא בהמות פשירות הו וזה ברור וכו פירש הר"ן שם וכו' בהמה בחיי בחזקת איסור עומדת שהרי אסורה משום אבר מן החי נשחטה הרי היא בחזקת היתר אע"פ שנולד בה ספק טריפות כל שיש לתלות לאחר שחיטה מוקמינן לה בחזקת היתר דסתם בהמות אינן טריפות ותלינן בלאחר שחיטה וכשיירה ע"כ הרי בהא דאמרין נשחטה בחזקת היתר עומדת היינו מטעם דרוב בהמות אינם טריפות והיינו סתם בהמות אינן טריפות דנקטי רש"י ונה"ן כלומר דרוב בהמות אינן טריפות קאמרי אבל אי לאו משום טעמא דרוב בהמות אינן טריפות משנשחטה נמי בהאי חזקת איסור גופי' עומדת כמו בחייה שעומדת בחזקת איסור אבר מן החי שמהאי טעמא בעינן עד שיונדע שנשחטה משום דמחזקינן איסור מאיסור לאיסור מחזקת אבר מן החי לחזקת גבילה ה"נ משנשחטה בספק דטריפות ראוי להעמידה בחזקת איסור שבתיה היתה אסורה משום מן החי.

ומחזקינן חזקת איסור מאיסור לאיסור מאיסור אבר מן החי לאיסור טריפות הרי שאין בין עד שידוע שנשחטה לעד שידוע במה נטרפה שניהם שונים בהא שמצד חזקה חזקת איסור יש להם שהוא איסור אבר מן החי אלא בנטרפה יש לה מעלת היתר משום רובא דרוב בהמות אינן טריפות.

משא"כ בנשחטה: והשתא מייתי הש"ס שפיר דאזלינן בתר רובא בשבירת עצמות בפסח ודכנותי' דניחוש שמה ניקב קרום של מוח ונהרי הכא נמי בחזקת איסור עומדת שהרי בהמה משנשחטה יש לה אותו חזקת איסור גופי' של אבר מן החי.

אלא למאי דקי"ל דאזלינן בתר רובא אתי רובא ומרעא לחזקת איסור דקי"ל רובא וחזקה רובא עדיף כדאמרין בקדושין דף פ') ובכמה מקומות משום הכי אמרינן נשחטה בחזקת היתר עומדת דהיינו רובא דרוב בהמות אינם טריפות.

אבל אי אמרת דלא אזלינן בתר רובא א"כ פיון דאמתחוק איסורא דאבר מן החי נחוש שמה טריפה היא משום שמה ניקב קרום של מוח דכינן דאמתחוק איסורא מדאורייתא מספיקא אזלינן לחומרא אלא ונדאי ש"מ דאזלינן בתר רובא אפילו במקום דאמתחוק איסורא נמי דהנה ליה ספיקא דאזלינן לחומרא בדאורייתא במקום דאמתחוק איסורא אפילו הכי אזלינן בתר רובא משום דרובא וחזקה רובא עדיף ומהכא פשיטא ליה להגמרא בכל דוכתא דרובא וחזקה רובא עדיף דהא הכא חזקת איסור יש לבהמה אפי' משנשחטה נאפי' הכי אזלינן בתר רובא וש"מ דרובא עדיף מחזקה ואע"פ שהתוס' כתבו שם (ביצה ד' כ"ה) אהא דמייתי הש"ס התם מלתא דבהמה בחיי בחזקת איסור עומדת ופרש"י בחזקת אבר מן החי ולא נהירא דא"כ למא ליה עד שיונדע במה נשחטה פיון דחזינו שמה א"כ לא שייך בה איסור אבר מן החי דאיסור אבר מן החי לא שייך אלא

מחיים לכן נראה לי דחוקת איסור ר"ל חזקת שלא נשחטה עד שינודע לה כו' ומשום איסור שאינה זבוחה דרחמנא אמר תזבח ואכלת שחוט ואכול ובזה ניחא אפילו למ"ד בהמה בחי' לאו לאכול עומדת ע"כ ולפי פירושים דחוקת איסור, דבהמה בחי' הוא משום שאינה זבוחה א"כ בנשחטה אפילו אם תימצא לומר דלא אזלינן בטר רובא מ"מ אין לה חזקת איסור אפתי תקשה אי ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא אזלינן אלא א"כ במקום דאמחזק איסורא א"כ מאי ראי' מיימי דאזלינן בטר רובא מה דלא חיישינן שמה ניקב קרום של מוח דלמא שאני הכא דלא אמחזק איסורא א"כ אפילו אם ת"ל דלא אזלינן בטר רובא מ"מ בספיקא אזלינן בדאורייתא לקולא לסברת הרמב"ם והראב"ד ואפתי היכא דאמחזק איסורא מנלו דאזלינן בטר רובא מ"מ יש בידי הוכחות ברורות דפרש"י עיקר דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת דקאמר היינו בחזקת אבר מן החי קאמר והא דקשה להתוס' דא"כ למה ליה לומר עד שינודע במה נשחטה פגון דחזינו שמתה א"כ לא שייך בה אבר מן החי כו' לא קשה מידי דכיון דבחי' בחזקת איסור עומדת אע"ג דעכשיו שנשחטה אי אפשר להעמידה על אותו חזקת איסור גופי' דאבר מן החי מחיים מ"מ דכיון שהיא עומדת בחזקת איסור מחזיקין מאיסור אהד לאיסור אחר וכדמוכח בפרק (ארבעה אחין דף ל"א) גבי ספק קדושין וגרושין של ערוה לעגן ייבום ועיין שם בתוס' ומה דילפינן התם משבירת עצם בפסח ודכונותי' דאזלינן בטר רובא דקי"ל דרובא וחזקה רובא עדיף ומנא ליה הא בשלמא לפרש"י אתי שפיר דבהמה משנשחטה נמי בחזקת איסור עומדת אלא משום דאזלינן בטר רובא (ואמרינן) נשחטה הותרה ש"מ דרובא וחזקה רובא עדיף אבל אא התוס' אע"ג דילפינן לה דאזלינן בטר רובא משבירת עצם בפסח אפתי מנא לן דרובא וחזקה רובא עדיף פינו דגב' פסח ודכונותי' דאיתא התם ליכא חזקת איסור ועיין מה שפכתבו תוס' שם גבי מנא האמלתא דאמור רבנו זיל בטר רובא וכן פסק הרי"ף פ"ק דחולין דהא דאמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת היינו בחזקת איסור אבר מן החי ואין כאן מקומו להאריך בזה וזה נראה לי נכון להציל את הרמב"ם והראב"ד ז"ל מקוש' שהקשו עליהם חכמי דורות ז"ל: אבל עוד הקשו עליהם כשמ"כ ה"ן שם דא"כ אשם תלוי למה וכי תימא שאני התם דאמחזק איסורא הניחא למ"ד דבעי התם חתיכה אחת משתי חתיכות אבל למאן דלא בעי מאי איכא למימר ואע"ג דסתם לן תנא בפרק פל היד דבעינן חתיכה א' משתי חתיכות לא משמע דאיהו ותנא דברייתא דלא בעי בהכי פליגי ע"כ וכתב הכ"מ שם בפרק ט' מהלכות טומאת מת ודבר זה יישבו רבינו שמצאתי פתוב בספר יצן בסוף פרק זה בלשון הזה ואעפ"כ דבר שזדונו חייבין עליו פרת ספיקו אסור מן התורה שהרי העושה אותו חייב אשם תלוי עכ"ל ואני אומר דהא ונדאי ראיה ברורה היא דא"כ אשם תלוי למה ומה שמחלק בין ל"ת גרידא ובין דבר שחייבין עליו על זדונו פרת דספיקו אסור מן התורה אי אפשר לחלק בהכי דהא בפרק ה' דמס' סוטה (דף כ"ט) אמרינן (אמר רב גידל אמר רב) דבר שיש בו דעת לישאל ואין בו דעת לישאל מהאי קרא נפקא כלומר הא דקי"ל דבר שיש בו דעת לישאל ספיקו טמא ושאין בו דעת לישאל אפילו ברה"י ספיקו טהור מהאי קרא נפקא.

והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל ונדאי טמא הוא דלא יאכל הא ספק טמא טהור יאכל אימא סיפא והבשר כל טהור יאכל בשר טהור ונדאי הוא דיאכל הא ספק טמא

ספק טהור לא יאכל אלא לאו ש"מ כּאן שׁיֵישׁ בו דעת לישׁאל כּאן שׁאין בו דעת לישׁאל והשׁתא אי ס"ד דׁישׁ חילוק בין איסור שׁאין בו כּרת דספיקו מותר מן התורה ובין איסור שׁיֵישׁ בו כּרת דספיקו אסור מן התורה.

א"כ מנא לי לרב להוכיח מפאן לחלק בין דבר שׁיֵישׁ בו דעת לישׁאל דספיקו טמא ובין דבר שׁאין בו דעת לישׁאל דספיקו טהור הא בלאו הכי לא קשה מידי רומינא דקרא אהדדי דהא טעמא רבה איפא למלתא דרישא דקרא והבשׁר אשׁר יגע בכל טמא לא יאכל דמייירי בטומאת בשׁר שׁאינו אלא בלאו גרידא פּדאמרינון במסכת זבחים (דף ל"ד) ובכמה דוכתי לפיכך ונדאי טמא הוא דלא יאכל הא ספק טמא יאכל כּינן שׁאין איסורו של טומאת בשׁר אלא בלאו גרידא ולא בכרת ספיקא שרי' מן התורה אבל סיפא דקרא דוהבשׁר כל טהור יאכל בשׁר דממעט טומאת הגוף דבכרת לפיכך ונדאי טהור הוא דיאכל בשׁר הא ספק טהור ספק טמא לא יאכל דטומאת הגוף הוא איסור של כּרת היכא שׁאזכל קדשים בטומאת הגוף לפיכך ספיקו אסור מן התורה ואסור לאכול ספק טמא ספק טהור דמן התורה חיישינו להאי ספיקא אלא ונדאי ש"מ דכל ספק איסור אסור מן התורה לא שנא ספק איסור גרידא ל"ש ספק איסור כּרת הלכך שפיר ש"מ מרומינא דקרא אהדדי שׁיֵישׁ חילוק בין ספק שׁיֵישׁ בו דעת לישׁאל ובין ספק שׁאין בו דעת לישׁאל דהבשׁר כל טהור יאכל מייירי מטומאת גברי דישׁ בו דעת (לישׁאל) מה"ט ספק טמא ספק טהור לא יאכל כּינן שׁיֵישׁ בו דעת לישׁאל ספיקו טמא אבל הבשׁר אשׁר יגע בכל טמא דרישא דקרא דאיירי מטומאת בשׁר שׁאין בו דעת לישׁאל משום הכי ונדאי טמא הוא דלא יאכל הא ספק אם הבשׁר טמא או טהור יאכל כּינן דהנה ליה דבר שׁאין בו דעת לישׁאל ספיקו טהור ואין לדחות ראיה זו דשאני התם דאיכא חזקת טהרה וספיקו לקולא אזלינו אפילו באיסור כּרת פּדמוכח בהאי דפּרק ארבעה אחין שפּתבתי וכדמוכח בהרבה מקומות בגמרא א"כ אי אפּשר דה"ט דכל טהור יאכל בשׁר הא ספק טמא ספק טהור לא יאכל משום דבאיסור כּרת אזלינו בספיקו לחומרא.

הא במקום חזקה אפילו באיסור כּרת אזלינו לקולא ונהרי ישׁ לו חזקת טהרה לההיא גברא דהעמידהו על חזקתו הראשונה שהי' בחזקת טהרה ואי מייירי הא דספק טמא ספק טהור בגברא שהיה טמא וקודם שנטהר מטומאתו הראשונה אירע לו ספק טומאה אחרת שׁאין טבילה בת יומא עולה לו כּגון שהיה בעל קרי או טומאת מת או גבילה וקודם שטבל מטומאתו הראשונה אירע לו ספק טומאת מת או זיבה ואח"כ טבל לטומאתו הראשונה אבל לטומאה שני' אם נטמא בה אין טבילה זו מטהרתו עד לבתר שבעה ימים אם נטמא א"כ אין חילוק נמי בכה"ג בין איסור כּרת ללאו שׁהרי העמידהו בחזקת טומאה אפילו באיסור לאו ספיקא אסור מן התורה במקום דאיכא חזקה להחמיר ועוד דא"כ אמאי כתב רחמנא גבי טומאת בשׁר והבשׁר אשׁר יגע בכל טמא לא יאכל משמע הא דונדאי טמא הוא דלא יאכל הא ספק טמא ספק טהור יאכל הרי ע"כ בטומאת בשׁר אי אפּשר למשכח לה חזקת טומאה שׁהרי אין טומאה פורחת ממנו וכינן שנטמא שוב אין לו טהרה לעולם במקנה וע"כ האי ספק טמא ספק טהור דטומאת בשׁר לא מצוי למימר אלא בשלא נטמא מעולם אלא באותו פעם לחוד אירע לה ספק טומאה מתוך חזקת טהרה ובע"כ בכה"ג נמי מייירי האי ספיקא דספק נטמא ספק לא נטמא דסיפא בטומאת גברי דאל"כ למה פליג רחמנא בין טומאת גברי לטומאת בשׁר לענין ספיקא דטומאת



גברי טמא וטומאת בשר טהור הא בטומאת גברי גופני דומיא דטומאת בשר שיש לו חזקת טהרה ספיקא טהור אלא ע"כ האי ספיקא דטומאת גברי דטמא מיירי דומיא דטומאת בשר שיש לו חזקת טהרה ואפ"ה ספיקא דטומאת גברי טמא.

וא"כ ליפא למתלי משום דטומאת גברי הוה ספק פרת דאזלינן ביה לחומרא מדאורייתא דהא במקום חזקה לעולם אזלינן לקולא אפילו במקום פרת וע"כ ליפא למתלי טעמא דטומאת גברי ספיקו טמא אלא משום שיש בו דעת לישאול והבשר ספיקו טהור שאין בו דעת לישאול וכדרב גידל אמר רב ומטעמא דאמרן נמי אי אפשר למימר להא ספק טמא ספק טהור דגבי טומאת גברי בספק טבל ספק לא טבל דיש לו חזקת טומאה הא גבי טומאת בשר אי אפשר למימר הכי: אבל מ"מ אי אפשר לומר פן דמשום דגבי טומאת גברי אית ליה חזקת טהרה משום הכי אי אפשר למתלי טעמא דספק טמא ספק טהור לא יאכל משום דטומאת הגוף דכרת ובספק פרת מדאורייתא אסור שהרי פיון שיש לו חזקת טהרה ספיקו מותר אפילו באיסור פרת משום דאזלינן בתר חזקה הלכה ע"כ טעמא משום דטומאת גברי דבר שיש בו דעת לישאול הוא משום הכי ספיקו טמא שהרי ע"כ השתא נמי הא דספיקו טמא ע"כ חידוש לן רחמנא גבי טומאה בדבר שיש בו דעת לישאול דלא אזלינן בתר חזקה דחזקת טהרה כמו דאזלינן בכל ספק פרת דכל התורה פולה בתר חזקה אפילו לקולא אבל לגבי (טומאה) גלי לן קרא דחזקת טהרה לא מהני מידי והחזקה כמאן דליתיה דמא וכוון דע"כ מוכרחים אנו לאמר דחזקה גבי טומאת גברי כמאן דליתא דמי א"כ מנ"ל לרב גידל אמר רב למתלי טעמא דאע"ג דחזקה כמאן דליתיה דמא ה"מ לגבי טומאת גברי משום דיש בו דעת לישאול לפיכך ספיקו טמא.

ונ"מ דבספק (שאירע) בטומאת גברי אם נטמא או לא נטמא אפילו בטומאת בשר מטמאין ליה. דאם ספק זה יגע בבשר קודש מטמאין ליה נמי לבשר הואיל והספק אירע בתחילה למי שיש בו דעת לישאול כדמוכח בכולה סדר טהרות ובהרבה מקומות בגמרא דלמא הא דדייק מקרא דספק טומאה דטומאת הגוף לא יאכל ולא מהני חזקת טהרה הכא מגזירת הכתוב היינו משום דכוון דלא מהני פאן חזקת טהרה לפיכך ספק טמא לא יאכל דכוון דגלי לן קרא דחזקת טהרה כמאן דליתיה דמי לגבי טומאה א"כ ספיקא דטומאת הגוף דכרת הוא דלא יאכל ספיקו לחומרא פיון דלא מהני פאן חזקה לדידי' גופא אזלינן לחומרא אבל אם נגע ספק זה בבשר קודש הוה ליה כספק טומאת בשר דרחמנא אמר והבשר אשר יגע בכל טמא בנודאי טמא הוא דלא יאכל אבל לא בספק טמא וטעמא דמלתא משום דטומאת בשר בלאו וכל ספק לאו גרידא רחמנא שרי בכל התורה פולה הלכה הכא נמי א"עג דלא מהני חזקת טהרה מידי לגבי טומאה מ"מ לטומאת בשר דבלאו דל חזקה מכאן הא בלאו הכי ספיקו שרי ככל ספק לאו ולא שפא אם אירע טומאת בשר בבשר עצמו פגון ספק נגע בטומאה ספק לא נגע ול"ש נודאי נגע אדם בבשר קודש זה אלא שהאדם ספק טמא ספק טהור אע"ג שהאדם גופני אסור לאכול בקדשים היינו משום דלגבי דידה' הוה ליה טומאת הגוף דכרת וספיקו אסור אבל אם נגע אדם ספק טמא זה בבשר קודש אע"ג שפגון נגע בטהרה ספק לא נגע ול"ש נודאי נגע אדם ספק טמא הוא והוה ליה הבשר נמי ספק טמא ספק טהור לגבי טומאת בשר שאינו אלא בלאו ספיקו טהור אלא נודאי כל ספיקא דאיסורא לחומרא אזלינן מן התורה ל"ש איסור לאו גרידא ל"ש איסור פרת הלכה לא מתוקמא טעמא דרומיא דקרא אלא כדרב גידל

אמר רב והרבה דקדוהי דברים יש לי בזה אלא שאין פאן מקומו ש"מ דכל ספיקו דאורייתא אסור מן התורה: ומעתה נבוא לנידון שלפנינו דכיון דכל ספק אסור אסור מדאורייתא ש"מ דהא דתנא בספרי לה יטמא על ונדאי הוא מטמא ואינו מטמא על הספק ישאל נמי מצונה על מ"ע דטומאת קרובים וכי אצטרף קרא ללמדנו ספיקו משום ישראל אצטרף דסד"א דמספק חייב לטמא פכל ספיקא דאורייתא דאזלינו לחומרא קמ"ל קרא דלא דאלו לפהגים למה לי קרא למשרי ספיקות פשיטא דלא אתי ספק מצנה נדחי ונדאי אסור פינו דהספיקות של אסור אסורין מן התורה ואפילו למאי דס"ל להרמב"ם והראב"ד דספק (אסור שרי מן התורה ואינו אלא מדרבנן) יש לי לדון דאין צריך למעוטי דאין פהו מטמא לספק אחרותו פינו דטומאת פהו לקרובים דיחוי הוא ולא הותרה כמ"ש הרמב"ם בפ"ב (מהלכות אבל) וא"כ איכא למימר דלא שרי רחמנא לכהן (לטמא לקרובים) אלא משום מ"ע דלה יטמא לדידן דקי"ל כר"ע דלה יטמא חובה דוחה ל"ת דטומאת פהו וכה"ג מצינו להרמב"ם שכתב הוא עצמו בסוף הלכות פלאים לגבי בגדי פהונה דהוי של פלאים דאם לבש שלא בשעת עבודה משום דהא דשרי רחמנא פלאים בבגדי פהונה הוא משום דאתי עשה נדחי לל"ת נמצא אפילו פשטמא פהו לקרובים אסור טומאה איכא אלא שנדחה מפני העשה וכיון דכל הספיקות מן התורה לא חיישינו להו בין ספק אסור בין ספק מ"ע מספיקא אין צריך לקיימה מן התורה.

א"כ בספק אחרותו אצל פהו אין צריך קרא למעוטי שיהי פינו דספק אחרותו היא אנדא לה לגמרי מ"ע דלה יטמא דספיקו (אינו דמאי ונדאי) לענין מ"ע דלה יטמא א"כ הל"ת דלנפש לא יטמא ממילא פדקאי קאי (הוא) וא"כ אינו מטמא לספק פאלו היא ונדאי אינו אחרותו ואפילו הי הותרה טומאה לגמרי יש לדון פן כש"כ עכשיו שדחוי' הוא כש"כ שיש לדון פן ומ"מ לדעת הרבה מרבנותא ז"ל שהם (הרשב"א) בת"ה והרא"ה בב"ה והר"ן דס"ל דספיקא דאסור מן התורה היא דאסור א"כ הא ונדאי דלה יטמא משום פהו לא צריך למעט שאינו מטמא על הספק.

אלא משום ישראל דאינו מונהר על הטומאה וש"מ דאין צריך לטמא א"ע לספק קרוב אפילו ישראל וה"נ מוכח מדברי רש"י ותוס' במקומות הרבה שדעתם פדעת הרשב"א [וסיעתו ואין זה מקום ביאורו והכי משמע מדברי הרמב"ן אלו שכתב דהאי לה יטמא אסמכתא הוא משום דפשיטא שאין ספק מצנה מוציא מידי ונדאי אסורא ש"מ שס"ל דספיקות של אסור אסור מן התורה ואע"פ שכתב הכ"מ שם (בפ"ט מהלכות ט"מ) שדעת הרמב"ן פדעת הרמב"ם לא מצינו לו ז"ל שכתב פן וכמזונה לי שנוסח הר"ן בספרים שלנו בפ"ק דקדושין איתא שכתב שהרמב"ן הביא ראיה בתשו' שהספיקות מותרות מדקי"ל ממזר ונדאי הוא דלא יבוא ספק ממזר יבוא ובאמת ט"ס הוא וצריך להיות שהרמב"ם כתב בתשו' וכן הוא להדיא בת"ה להרשב"א ז"ל וכן כתב הר"ן בתשובה סי' נ"א בשם תשובה להרמב"ם אלא שיש לדחות דאע"ג דסבירא לי להרמב"ן ז"ל פהרמב"ם והראב"ד מ"מ כתב דאסמכתא בעלמא הוא האי לה יטמא דממעט לספק ומטעמא שיש לדון שכתבתי למעלה לדעתו ז"ל: ומ"מ אני תמה על הרמב"ן ז"ל שהרי כתב בתה"א בשער הפהגים תני ר' חייא בר אמי אשתו ארוסה לא אוגן ולא מטמא לה וכן היא לא אוגנת ולא מטמאת לו כתב ר"ש אינו מטמאת לאו משום פהנת נקט לה שלא

הוֹנְהָרוּ פְּהָנוֹת לִטְמֵא לַמֵּתִים אֲלֵא ה"ק אֵינּוּ חַיִּיבֵת לְהִתְעַסֵּק וּלְטַמְּאָת לּוֹ בֵּין פְּהָנֵת בֵּין יִשְׂרָאֵלִית אַע"פ שְׁמִצְוֹנָה לְטַמְּא לַמֵּתִים הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה אֵינּוּ חַיִּיבֵת דְּלֹא שְׂאָר הִיא אֲבָל הֶרֶמְב"ם ז"ל פֶּתַח הַפְּהָנוֹת הוֹאִיל וְאִין מְוַזְהָרוֹת עַל הַטּוֹמְאָה כִּף אֵינּוּ מְצֻוִּין לְטַמְּאָת לְקֻרְבִּים כו'.

וּכְמוֹ שֶׁהֶעֱתִיקָתִי לְמַעַלָּה בְּתוֹשִׁיבָה הַקּוֹדֶמֶת עַד א"נ כִּי פְּתִיב בְּנֵי אֶהְרֹן וְלֹא בְּנוֹת אֶהְרֹן אֲפֹלָא עֲנִינָא פְּתִיב וְאֲפִילוּ עַל בַּל תְּקִיף וּבַל תִּשְׁחִית הַפְּתוּבִים בְּסוּף הַפְּרִשָׁה כְּדֹאֲתָמַר בַּפ"ק דְּקִדּוּשִׁין וְאֲפִילוּ לְמ"ד הֵתָם לֹא אֲפֹלָא עֲנִינָא פְּתִיב מִשׁוּם דְּלֵה יִטְמֵא הַפְּסִיק הָעֲנִינּוּ וְלֹא קָאֵי מִשָּׁם וְאֵילֶף מוֹדָה דְּלֵה יִטְמֵא בְּכָלֵל מִיעוּט הוּא בְּנֵי אֶהְרֹן וְלֹא בְּנוֹת אֶהְרֹן וְאֵתוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִק"ו מֵה פְּהָנִים שְׂרִיבָה בְּהֵם הַפְּתוּב מְצֻוִּב יְתִירוֹת בְּנֵי אֶהְרֹן וְלֹא בְּנוֹת אֶהְרֹן יִשְׂרָאֵל לֹא כַש"כ וְכִדְאִיתָא הֵתָם לְהַקְפֵּת זְקֵן וְהַדְּבָרִים צְרִיכִים תְּלַמּוּד עַכ"ל וְכִינּוּן שֶׁדַּעְתּוֹ נוֹטָה דְּכֹהֲנֵת נְמִי מְחַוֵּבֵת בְּחֻבָּה דְּלֵה יִטְמֵא א"כ לְמָה פְּתַב דְּהָא דְּסִפְרֵי דְּלֵה יִטְמֵא עַל הַנּוֹדָאֵי הוּא מְטַמֵּא וְאֵינּוּ מְטַמֵּא עַל הַסֶּפֶק הֵנּוּ אֲסַמְכְּתָא מִשׁוּם דְּלֹא אֲתִי סֶפֶק מְצָנָה וּמוֹצֵיא מִיַּדִּי נּוֹדָאֵי אִיסוּר הָא יוֹתֵר רָאוּי לוֹמַר דְּדִרְשָׁה גְמוּרָה הִיא וּלְפָהֲנֵת וַיִּשְׂרָאֵל אֲצֻטְרִיף שְׂאִינָם מְצֻוִּים עַל הַטּוֹמְאָה וּסד"א דְּחַיִּיבִין לְטַמְּא מְסַפֵּק דְּסִפְיָא דְּאוֹרֵייתָא לְחַוְמָרָא קָא מִשְׁמַע לֵן קָרָא דְּבִהָאֵי חוּבָה דְּלֵה יִטְמֵא אֲזֵלִינּוּ לְקוֹלָא מְגֻזְרֵת הַפְּתוּב' וְאִי ס"ל לְהֶרֶב ז"ל דְּכָל סִפְיָא בֵּין סֶפֶק אִיסוּר בֵּין שָׁל מ"ע לְקוֹלָא אֲזֵלִינּוּ מִן הַתּוֹרָה א"כ לְמָה לִּיה לְמִימַר דְּאֲסַמְכְּתָא הִיא מִשׁוּם דְּפִשִׁיטָא דְּלֹא אֲתִי סֶפֶק מְצָנָה וְדַחֵי לְנוֹדָאֵי אִיסוּרָא הָא אִיכָא לְמִימַר דְּסד"א דְּכִינּוּן דְּשָׂרֵי רַחֲמָנָא לְטַמְּא לְאַחֻתּוֹ וְנוֹדָאֵי לְסֶפֶק אֲחֻתּוֹ נְמִי יִטְמֵא דְּדִילְמָא אֲחֻתּוֹ הִיא וְאִין כָּאֵן אִיסוּר טוֹמְאָה קמ"ל קָרָא דְּלֹא דְּבִטְוִמָאָת פְּהָנִים גְּזִירַת הַפְּתוּב הוּא דְּסִפְיָא אִיסוּר מִשְׂא"כ בְּשָׂאָר סֶפֶק אִיסוּרָא דְּמִתָּר מִן הַתּוֹרָה.

וְאוּלַי סְבִירָא לִיה לְהֶרֶמְב"ן כִּהָאֵי יֵשׁ לְדוֹן שְׁפַתְבְּתִי לְמַעַלָּה. וְהֵינּוּ שְׁתֵּלָה לְטַעֲמֵי שְׁסֶפֶק מְצָנָה אֵינּוּ דוֹחָה לְנוֹדָאֵי אִיסוּרָא וּמְדַקְרִי לִיה וְנוֹדָאֵי אִיסוּרָא ש"מ דס"ל דְּבִמְקוֹם מְצָנָה נְמִי אִיסוּרָא אִיכָא אֲלֵא דמ"מ דַּחֵי לל"ת דְּאִי בְּמְקוֹם מְצָנָה לִיכָא אִיסוּרָא לֹא הֵנּוּ קָרִי לִיה וְנוֹדָאֵי אִיסוּר דְּהָא אִיכָא לְסִפּוּקֵי דְּלִמָּא אֲחֻתּוֹ הִיא וְהֵנּוּ לִיה סֶפֶק אִיסוּר כְּמוֹ שְׁקָרִי לִיה סֶפֶק מְצָנָה מִשׁוּם דְּלִמָּא לֹא אֲחֻתּוֹ הִיא.

ה"נ הֵנּוּ לִיה לְמַקְרֵי סֶפֶק אִיסוּר מִשׁוּם אִידָף גִּיסָא דְּלִמָּא אֲחֻתּוֹ הִיא וְלִיכָא אִיסוּרָא כָּלֵל וְכִינּוּן דְּהֵנּוּ לִיה סֶפֶק מְצָנָה וְסִפְיָא מִן הַתּוֹרָה לְקוֹלָא אֲזֵלִינּוּ מִמִּילָא קָם לְנוּ אִיסוּר טוֹמְאָה וְנוֹדָאֵי אִיסוּרָא וְאֲפִשֵׁר דְּלֹא דִק כָּף בְּלִישְׁנֵי וְסְבִירָא לִיה כְּאִינְךָ רַבּוֹנוֹתָא דְּסִפְיָא דְּאוֹרֵייתָא לְקוֹלָא אֲזֵלִינּוּ מִן הַתּוֹרָה וְהָא דְּלֹא מוֹקִי לָהּ בְּכֹהֲנֵת וַיִּשְׂרָאֵל דָּא"כ לְטַמְּא לְסֶפֶק קְרוֹבִים מִשׁוּם דְּלֹא בְּרִירָה לִיה דְּבְנוֹת אֶהְרֹן נְמִי בָּלָה יִטְמֵא מְצָנָה גְּכָלֵלוּ וְכְמוֹ שְׁמִסִּיִּים וְהַדְּבָר צְרִיף תְּלַמּוּד אֲבָל מ"מ לְדִידוֹן דְּכָבֵר בְּרַנּוּ דִּישְׂרָאֵל וְכֹהֲנֵת נְמִי בְּכָלֵל לָהּ יִטְמֵא מְצָנָה וְקִי"ל דְּסִפְיָא דְּאִיסוּר וְדְּמְצָנָה אֲזֵלִינּוּ לְחַוְמָרָא מִן הַתּוֹרָה וְהָא דְּלֵה יִטְמֵא דְּדִרְשִׁישׁ בְּסִפְרֵי דָאִין מְטַמֵּא עַל הַסֶּפֶק אִין לְנוּ לוֹמַר דְּאֲסַמְכְּתָא הִיא בְּלֹא רְאִיָּה וְהֶכְרַח לָזָה הָא וְנוֹדָאֵי לְכֹהֵן לֹא צְרִיף קָרָא דְּאֵינּוּ מְטַמֵּא עַל הַסֶּפֶק הָא בְּלֹא הֵכִי לְסִפְיָא לְחַוְמָרָא אֲזֵלִינּוּ מִן הַתּוֹרָה וְכִי אֲצֻטְרִיף קָרָא לְפָהֲנֵת וַיִּשְׂרָאֵל שְׂאִינָם מְצֻוִּים עַל הַטּוֹמְאָה אֲבָל מְצֻוִּים עַל מ"ע דְּטוֹמְאָת קְרוֹבִים וְסִלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא הוֹאִיל וְסִפְיָא לְחַוְמָרָא אֲזֵלִינּוּ מִן הַתּוֹרָה

לטמא מספק דדילקמא מצנה איפא נהרי איסורא ונדאי ליפא קא משמע לן קרא דלה יטמא דאין צריה לטמא לספק קרובדגזירת הפתוב דבהאי ספיקא לקולא אזלינן.

משא"כ בכל התורה כולה בכל הספיקות לחומרא אזלינן מן התורה וכדאמרו: שאלה י שאלה מי שישמע שמת לו מת שחייב להתאבל עליו ואינו יודע אם הוא תוך שלשים וסחייב להתאבל עליו או הוא לאחר שלשים ונהיה לי' שמועה רחוקה ובמקצת היום סגי לי': תשובה הט"ז פיו"ד סי' שצ"ז פתב בשם מהר"מ מיינץ דנראה לי להחמיר משום דתנן בפרק פל הגט (דף כ"ח) המביא גט והניחו זקן או חולה נותן לה בחזקת שהיא קיים כו' ע"כ יש לומר העמד המת על חזקתו והשתא הוא דמת ולא החליט הפסק ולבסוף מסיק דאין לו ראיה ברורה לא לחייב ולא לפטור ובתשו' בן לב והב"ח פסקו לחייב מטעם חזקה דפרק כה"ג עכ"ד ובאמת אין ראיה מההיא דפרק כה"ג לגידן זה דשאני התם ולא איתרע מחזקתו הלכך נותן לה בחזקת שהיא קיים אבל הקא ונדאי מת רק שאינו ידוע אימתי מת אי אפשר לה להעמידו על חזקתו פנין דכבר איתרע חזקת חיים שלו פנין שפבר מת הלכך אי אפשר להעמידו על חזקת חיים למפרע פנין דכבר איתרע חזקתו מפאן ולהבא וכמו שאכתוב לקמן בס"ד: ותדע לה בההיא דהמביא גט אם שמע שמת הבעל ואינו יודע אימתי מת.

אם קודם שנתן לה השליח הגט או אח"כ לא מיבעי בהניחו זקן או חולה אלא אפילו בהניחו ילד או בריא וכי תעלה על דעתך שגייטא גט ואינה זקוקה לייבום הא ונדאי לא דכינן שוודאי מת ואיתרע חזקתו אין להעמידו על חזקת חיים למפרע ה"נ אין להעמידו למפרע על חזקת חיים ונימא דהשתא מת ומתאבלין עליו אלא הדבר שקול ונהיה לי' ספק אבלות ואזלינן לקולא ככל ספיקא דרבנן דאזלינן לקולא וכש"כ בספק אבלות דהקילו חכמים יותר משאר ספיקא דדבריהם דאפילו יחיד במקום רבים אזלינן להקל כדאמרינן בכמה מקומות בגמרא משא"כ בשאר איסור דרבנן אלמא דבאבילות הקילו טפי וכמו שכתוב אצלי במקום אחר: ונהיה בעל ט"ז פתב שיש בידו ראיות ברורות להקל ואני רואה שאינן ברורות ואינן מחנורות פלל וכמו שאכתוב לקמן ראשונה הביא ראי' מהא דתנן במס' פסחים דף צ"א) האונן והמפקח את הגל כו' שוחטין עליהם כו'.

לפיכך אם אירע בהם פסול פטורין מלעשות פסח שני חוץ מן המפקח בגל שהוא טמא מתחילתו וכתבו התוס' תימא מפקח את הגל נמי גימא חי הי' פשהתחיל לפקח ויש לומר פנין שמצאו מת אית לן למימר שמתחילתו הי' מת שכל הטומאות פשעת מציאתו הרי דלא אמרינן אוקים אותו בחזקת חי והשתא הוא מת ואין לומר דלא ילפינן איסור מטומאה דהא במתניתין הדיא ילפינן שחייב לעשות פסח שני ולא חשבין לי' לספק דלמא מיימי חוליו בעזרה אלא דבר ונדאי חשבין לי' דמת מעיקרא וליף מטומאה והכא נמי גימא לענן אבילות עכ"ד ועוד האריף בדברים מגומגמים ואין לאבד זמן להעתיק אותם ולהשיב עליהם גם לשונו מגומגם גלל כן אי אפשר להעתיק דבריו כהוונתו.

רק מן ההכרח להעתיק תמצית פוננתו ולא לשונו ז"ל ממש ועתה נבוא לעיקר ראיתו וראה אתה המעיין איה נשתבש בדבריו שפתב דליפא למימר דלא ילפינן איסור מטומאה דהא בההיא מתניתין ילפינן דחייב לעשות פסח שני אלמא ילפינן איסור מטומאה וה"ה לענן אבילות נמי ילפינן מיינץ' וזה שבוש גדול (דאי אמרת) דלא ילפינן איסור מטומאה

הא נודאי דלא אפשר למילף לענגו אבילות מפאן וְהָא דחייב לעשות פסח שני לאו משום דבגוה ילפינו איסור מטומאה אלא משום דהא בְּהָא תליא דכינון דאמרינו גבי טומאה.

דכל הטמאות כשעת מציאתו וכינון שמצאו מת אית לך למימר שמתחלתו הי' מת ונהנה לי' טמא נודאי א"כ הדיא דטומאה גופי' ממילא גורם שחייב לעשות פסח שני כינון שקיו בנודאי טמא מתחילתו ואין פסח שעשה בראשון עולה לו דהא טמא נפש רחמנא דחיי' לפסח שני ואין זה נקרא יליף איסור מטומאה אלא הטומאה עצמה גורמת לו זאת אבל לענגו אבילות הא נודאי איכא למימר דלא ילפינו איסור מטומאה שאין טומאה גורמת לאבילות כמו שגורמת לפסח שני וזה דבר ברור שאפילו תינזקת של בית רבן יודעים ועוד שהרי תנו בפרק ה' ממסכת טהרות ומייתי לה הגמרא בריש גדה (דף ד') נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי אם מת.

ולמחר עמד ומצא מת ר"מ מטהר ונחמם מטמאין שכל הטמאות כשעת מציאתו נהרי ר"מ לית לי' שכל הטמאות כשעת מציאתו וסתם משנה ר"מ היא ועוד דאפילו לחכמים דמטמאין משום דכל הטמאות כשעת מציאתו הא לא (מטמא) אלא לתרומה וקדשים בלבד ולא לחולין כמו שכתבו התוס' בעירובין בפ"ב (דף ל"ה) בשם ר"י אלמא לא אמרינו מדהשתא מת אית לן למימר שמתחלתו הי' מת.

דא"כ אף בחולין הי' טמא וע"כ הא דאמרינו במפקחין את הגל מדהשתא מת מתחילתו הי' מת הטעם משום דאיתרע לי' חזקת חיים משעוה שפפל עלי' הגל הלכך אם מצאו מת אמרינו נודאי מדהשתא מת ה"נ מת מעיקרא ונטמא המפקח עליו את הגל והי' טמא מתחלתו ונחייב לעשות פסח שני בנודאי אבל באבילות איכא למימר דהשתא מת ועדיין הנה לי' שמועה קרובה ונחייב להתאבל עליו וְהָא דנקטי התוס' שכל הטמאות כשעת מציאתו רהיטא דלישנא דמתניתין דמס' טהרות נקטא וְלָאו דוּנְקָא מַה"ט לחוד שהרי בחולין לא אזלינו בתר שעת מציאתו אפילו לענגו טומאה וש"מ הא דאזלינו בתרומה וקדשים אחר שעת מציאתו אינו אלא חומרא בעלמא דהא נודאי מן התורה אין לחלק בין איסור לטומאה וא"כ במפקח את הגל ומצאו מת אמאי אזלינו להקל לעשות פסח שני אלא נודאי ה"ט משום דמשעוה שפפל עליו הגל איתרע חזקת חיים דידי' ולפיכך אפילו להקל אזלינו בתר שעת מציאתו ואמרינו מדהשתא מת משעוה שפפל עליו הגל הנה נמי בחזקת מת ונחייב לעשות פסח שני ואין כאן משום חולין בעזרה עוד יש לי דקדוקי דברים בדברי התוס' אלא שאין כאן מקומו ודי בְּמָה שפכתתי לסתור ראיות של בעל ט"ז מהדיא דמפקח את הגל.

עוד הביא ראי' בעל ט"ז מפרק המדיר (דף ע"ו) דאמר רב יהודא אמר שמואל המחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור על בעל החמור להביא ראי' שהי' חמורו קיים בשעת משיכת הפרה וקשה למה יביא ראי' לזה אמאי לא נוקי אותו בחזקת שהי' חי תחלה והשתא הוא דמת וכן במסקנא שם דאמר רמי בר יחזקאל על בעל הפרה להביא ראי' שמת תחלה כינון שהספק נולד ברשותו פירש שבעל החמור עשה ככר משיכה בפרה.

אמאי הוצרך לומר דהספק נולד ברשותו הנה למימר דמוקמינו בחזקת חי פהדיא דפרק כל הגט דלעיל דמ"ש חזקת אדם חי או בהמה חי עכ"ל ואין זה ראי' פלל דשאני התם

דחוקת הגוף דחמור לא מהני לבעלי נהרי דיליף התם מפלה בבית אבי ולקדושין וכמו שפירשו התוס' התם ד"ה פלה בבית אבי ואדרבה משם ראי להיפוך לפום רהיטא לאק שפירי מתחילה מיייתי ראי להא דרב יהודא אמר שמואל מפלה בבית חמי ואמרינו ואפתי לא דמי התם בעל מיייתי ראי ומרע לי לתזקה דאב הכא בעל החמור מיייתי ראי ומוקי לה לתזקה בידן וכדפירש"י שאף חזקת הגוף מיפה את פוחו שפשתאמר העמד החמור בשעת משיכה על חזקתו הקודמת בחזקת חי תעמידנו וברשות בעל הפרה מת ולמהאפה מצריכו ראי עכ"ל אלא דכל ההיא שקלא וטרי לא קם במסקנא ולרונחא דמלתא קאמר לה דחזקת הגוף מסייע לבעל החמור ונה ברור למעיני היטב בפוגיא זאת מ"מ עכ"פ אין ראיה הט"ז ראי מפאן וכמו שפכתתי: עוד הביא ראי מהא דאיתא בא"ע סי' י"ז מצאו הרוג ומכירין אותו בטביעת עין ואינו ידוע מתי נהרג דאשתו אסורה להנשא משום דחיישינו דלמא נהרג יותר משלשה ימים וקו"ל דאין מעידין אלא עד שלשה ימים ואמאי לא אמרינו דהשתא הוא דנהרג.

ונוקמי בחזקת חי כמעיקרא עד השתא עכ"ד ואין זה ראי כל עיקר דאדרבה מוקי לאשתו בחזקת איסור כמו שהיתה עד עכשיו בחזקת אשת איש וחזקת חי של הרוג זה אפרעי דהרי מת לפניה וכה"ג קרי לה תרתי לריעותא גבי המניח את החביות להיות מפריש עליו והולך ואח"כ נמצאת חומץ כל ג' ימים ונדאי מפאן ואילך ספק משום דהנה תרתי לריעותא העמד טבל על חזקתו וחזקת יין אפרעי דהרי החמיץ לפניה וה"נ אמרינו כן גבי מקנה שנמדד ונמצא חסר וגם (חולין י') גבי טבל ועלה אמרי הכי וה"נ יש לומר העמד אשה זו בחזקת א"א ואין זה בעלה דאע"ג דמכירין אותו בטביעת עין שהוא בעלה של אשה זו הא איכא למימר שמת קודם שלשה ימים ונשתנה צורתו ואין זה בעלה וחזקת חי של הרוג זה ליתא דנימא נעמיד אותו על חזקת חיים דמעיקרא ועכשיו מת בתוך ג' ימים ולא נשתנה צורתו ונהרי הוא בעל אשה זו דהא חזקת חיות של הרוג זה אפרעי שפירי מת לפניה וגם אין ראי להיפוך מדניש מקילין בנמצא הרוג ואינו ידוע מתי נהרג כמו שמבאר בא"ה סי' י"ז וש"מ דמעמידין אותו על חזקת חי והשתא הוא דנהרג: וה"נ נימא גבי אבילות דעכשיו מת ומתאבלין עליו דהא ליתא דע"כ במצאו הרוג אי אפשר להעמידו בחזקת חי דמעיקרא דהא הנה לי תרתי לריעותא וכדאמרן אלא ה"ט דמקילין משום דס"ל דהא דתנו בשלהי יבמות אין מעידין אלא עד ג' ימים משום דלאחר שלשה ימים חיישינו שמה נשתנה צורתו היא אינו אלא חששא דרבנן ומדאורייתא לא חיישינו שמה נשתנה צורתו כדמוכח למעיני בדברייהם היטב וכבר נתבאר אצלי זה במקום אחר כל הצורך בע"ה בתשו' ואין זה מקומו: ומ"ש הט"ז וע"כ לתרץ הני שלשה קושיות אלימות דע"כ לא אמרינו בפרק כה"ג דמוקמינו לנו בחזקת חי אלא כל שלא ידענו עדיין שמת משא"כ בהנה תלת מילי דהשתא ונדאי שפיר אמרינו דכבר הי' מת וכמשמעות לשון התוס' בפסחים שזכרנו שפכתו פיון שמצאוהו מת אית לן לומר שמתחלתו הי' מת ואין להקשות מ"ש משאר חזקות שאסרינו חזקה אפילו בכה"ג פגון במקנה דפרכינו בריש גדה דנימא השתא הוא דחסר וכן בסימן פ"א לעיל בגבינות שנעשו מחלב בהמה ונמצאת טריפה דאמרינו השתא הוא דנטרפה וכן בהרבה דוכתי נראה לע"ד לומר דשאני במיתה דכל חי הוא עומד למות והוא עומד לקח בלי ספק ע"כ אמרינו שפיר דנודאי כל זמן שאינו מבותר שמת אמרינו חי הוא אבל כשמבותר שמת

אזלא החזקה לענין שנאמר השתא הוא דמת דאדרבה אמרינן שמעיקרא הי' מת פינן שעומד לכך עכ"ל והא ונדאי ליתא שנימא לענין מיתה מדהשתא מת מעיקרא נמי מת הי' בנודאי מפני שקל חי עומד למות וכמו שהוכחתי למעלה מהא דתנן נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי אם מת כו' דאפילו חכמים דפליגי עלי' דר"מ ואזלא בטר שעת מציאתן אינו אלא לתרומה וקדשים אבל לא לחולין וש"מ דלא אמרינן גבי מיתה דמדעכשיו מת מעיקרא נמי מת הי' בנודאי ועוד היכא דראוהו חי בערב אפילו לרבנן טהור כמש"כ הר"ן בפ"ק דנדה ועוד מהאי דפרק המדיר (דף ע"ו) קשה עליו שהרי אמילתא דרב יהודה א"ש דאמר גבי המחליף פרה בתמור כו' דעל בעל התמור להביא ראיה שהי' תמורו קיים בשעת משיכת הפרה ואיתותב שמואל התם מהא דתניא גבי מחט שנמצא כו' הוגלד פי המכה בידוע שהוא ג' ימים קודם שחיטה לא הוגלד פי המכה המוציא מחבירו עליו הראיה ואי לא יהיב דמי בעי להביא ראיה ומפיק כו' ומאי קוש'י' בשלמא גבי מחליף פרה בתמור שפיר אמרינן על ב"ה להביא ראיה שהי' תמורו קיים במשיכת הפרה דהרי ליפא למימר העמד תמור בחזקת חי בשעת משיכת הפרה דגבי מיתה פל בעל חי עומד למיתה לכך אמרינן מדהשתא מת מעיקרא קודם משיכת הפרה נמי מת אבל גבי מחט בבה"כ דאין בהמה עומדת לטרון ואדרבה רוב בהמות אין טריפות הלכך בעי טבחי לאתויי ראיה בדניהיב דמי שפכר נטרפה בשעת מכירה ואי לא מיייתי ראיה אמרינן העמד אותה בחזקת שלא נטרפה עד עכשיו שהרי רוב בהמות אינם טריפות ולא שייך פלל לומר פינן מדהשתא טריפה מעיקרא נמי טריפה הייתה בשעת מכירה אלא אמרינן השתא ברשות הטבח נטרפה.

ועוד דאמרינן התם במסקנא גבי מחליף פרה בתמור הכי אמר שמואל פל הנולד ספק ברשותו עליו להביא ראיה ותנא תונא פלה ופירשו התוס' היינו פלה בבית חמי' דכי היכא דמוקמינן לה בחזקת שלימה והשתא הוא דאיתי מום אע"ג דמוחזק הבעל ה"נ אוקי התמור בחזקת שהיא קיימת והשתא היא מתה ע"כ והיאף יליף להא דהמחליף דמוקי התמור בחזקת שהיא קיים מכלה בבית חמי' דמוקמינן לה בחזקת שהיא שלימה עד השתא דלמא פלה בבית חמי' שאני דהרי אין אדם מיועד ועומד למום הלכך שפיר איכא למימר דהשתא היא דנולדה בה מומין אלו ועד עכשיו מוקמינן לה בחזקת שהיא שלימה אבל גבי תמור הא פינן דבעלי חיים מועדין ועומדים למיתה נימא מדהשתא מת מעיקרא מקודם משיכת הפרה כפר מת ועל בעל התמור להביא ראיה אלא ונדאי ש"מ דליתא להאי סברא פלל ולא אמרינן מדהשתא מת מעיקרא נמי מת הי' ועוד היאף לא השמיע בעל ט"ז לאזניו מה שיצא מפיו שהרי התם מביא ראיה מהא דמצאו הרוג ואינו ידוע מתי נהרג דאי אפשר להנשא הרי דהתם אי אפשר לומר טעמא דידן' משום דכל ב"ח מועדין ועומדין למיתה דהא תינח היכא שמת במיתה טבעית איכא למימר הכי אבל בנהרג לא שייך לומר פן וכי אדם מועד ועומד ליהרג הא ונדאי לא וא"כ אמאי לא מוקמינן לי' בחזקת חי כמעיקרא אלא ונדאי טעמא דפירשתי עיקר דלא שייך לומר העמד אותו בחזקת חי פינן דהרי מת לפניך אחרע חזקתו וחיישינן דלמא מת כפר ולא אמרינן מדהשתא מת מעיקרא נמי מת הנה אלא הנה לי' ספק שקול אם השתא מת או מת כפר והא דאמרינן גבי מקנה דנימא השתא הוא דחסר הא ונדאי לא קשי' מידי דהתם פריף אהא דמטמא אפילו ברשות הרבים אע"ג דקי"ל ספק טומאה בר"ה ספיקו טהור אלמא

בְּנוֹדָאֵי חֶסֶר מְחֻזְקִינֵן לְהַמְקִינֵן לְמַפְרַע וְהָא דְקָאֵמֵר הֵתֵם גְּבִי הִי' בּוֹדֵק אֶת הַחֲבִיּוֹת הֵתֵם  
נְמִי (נִימָא) הַשְׁתָּא הוּא דְאַחְמִיץ לְאוּ מִשּׁוּם חֻזְקָה דְמַעְמִידִין הַחֲבִיּוֹת בְּחֻזְקַת זֵין עַד הַשְׁתָּא  
קָאֵמֵר הִכִּי אֵלֵא קָאֵי אֵהָא דְקָאֵמֵר הֵתֵם גְּבִי דִם נְדָה הַשְׁתָּא הִיא דְחֻזְקָא פְּרִיָּה דְנִימָא נְמִי  
הַשְׁתָּא הִיא דְאַחְמִיץ וְהָא דְאַמְרִינֵן (בְּנְדָה הַשְׁתָּא הוּא דְחֻזְקָא וְקָם) גְּבִי גְבִינּוֹת שְׁמַבִּיא בְּעַל  
ט"ז כְּבָר עֲמָדוּ הַתּוֹס' עַל זֶה שֶׁם בְּנְדָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים וְאִכְמ"ל בְּזֶה: וְהִנֵּה אַף  
עַל פִּי שְׁנַתְּבַרְר דְלֵא אֲמַרִינֵן מְדַעְכְּשִׁין מֵת מַעֲיָקְרָא נְמִי מֵת הִנֵּה אֵלֵא הִנֵּה לִי סִפְקָא שְׁקוּל.

א"כ בְּאַבְיָלוֹת הִנֵּה לִי סִפְיָקָא דְרַבְּנֵן וְלִקְוֹלָא אֲזֵלִינֵן מ"מ אֶכְתִּי אִיפָא לְמִידֵק דְכִינֵן דְקִי"ל  
דְשִׁמוּעָה רְחוּקָה מִיְהוּ נוֹהֵג אַבְיָלוֹת יוֹם אֶחָד וְכָאֵן דְאַפִּילוּ אִם ת"ל דְהָא שְׁשִׁמְעַע שְׁמַת  
כְּבָר קוֹדֵם ל' יוֹם לְשִׁמוּעָתוֹ (הִי') נְהִיָּה לִי שְׁמוּעָה רְחוּקָה מ"מ פִּינֵן דְחַל עָלָיו אַבְיָלוֹת  
יוֹם אֶחָד עַכ"פּ וְנִחִית לְתוֹרַת אַבְיָלוֹת בְּמֵאֵי לְסִלְקָא מִינֵי' וְחִיָּיב לְהַתְּאַבֵּל כָּל שְׁלִשִׁים יוֹם  
וְכֵהָא גּוֹנָא אֲמַרִינֵן (פ"ק דְנִזְיָר דָּף ח') דְתַנֵּן הֵתֵם הַרְיָנִי נְזִיר מְלֵא הַבַּיִת אוּ מְלֵא הַקְּנֵפֶה  
בּוֹדֵקִין אוֹתוֹ אִם אֲמַר אַחַתְּגָדוּלָה נְזִירִי נְזִיר שְׁלִשִׁים יוֹם וְאִם אֲמַר סֵתֵם נְזִירִי רוֹאִין אֶת  
הַקְּנֵפֶה כְּאֵלוֹ הִיא מְלֵאָה חֲרָדֵל וְנְזִיר כָּל יְמֵי וּפְרִיָּה בְּגַמ' וְאִמָּאֵי לְחֻזְקָא פְּאֵלוֹ הוּא מְלֵאָה  
קְשׁוּאִין וְדְלוּעִין וְתִהְיֵי לִי תַקְנָתָא אֲמַר חֻזְקָא כו' ור"ש כו' דְתַנֵּינָא הַרְיָנִי נְזִיר עַל מְנַת  
שְׁיָהָי' בְּכָרִי זֶה מְאָה כּוֹר כו' שְׁסַפְקָא נְזִירוֹת לְהַחְמִיר ור"י מִתִּיר שְׁסַפְקָא נְזִירוֹת לְהַקְּלֵר ר'  
יֻחְסְנֵן אֲמַר אפ"ת ר' יְהוּדָה הֵתֵם לֹא נְחִית לִי לְנְזִירוֹת הֵכָא נְחִית לִי לְנְזִירוֹת בְּמֵאֵי  
לְסִלוּקֵי מִינֵי' וּפְרִיָּה אִמָּאֵי לֹא לְחֻזְקָא לְקַנְפֵּה כְּמוֹ קְשׁוּאִין וְדְלוּעִין וְתִהְיֵי לִי תַקְנָתָא הָא  
ס"ד נְזִירוֹת הוּא דְקַבִּיל עֲלֵי' כְּלוּמַר הִיאָּה אֲמַרִינֵן הֵכָא נְזִיר לְעוֹלָם דְהָא בֵּין מְלֵאָה חֲרָדֵל  
בֵּין מְלֵאָה קְשׁוּאִין נְזִירוֹת חַל עָלָיו מ"מ"נ בְּמֵאֵי לְסִלוּקֵי מִינֵי' הִרִי נִימָא כְּאֵלוֹ קַבֵּל עָלָיו  
קְשׁוּאִין וְכִי שְׁלִים מְנִין נְזִירוֹת דְמְלֵאָה קְשׁוּאִין הִנֵּה לִי מְסוּלָק וְעוֹמֵד וְכְאֵלוֹ לֹא נְחִית  
לְנְזִירוֹת דְמִי' וּמְשַׁנֵּי ר' יְהוּדָה סְבִירָא לֵה כר' כו' כְּלוּמַר דְהָא נְזִירוֹת חֲדָא נְזִירוֹת אַרְנוֹפֶה  
הִיא וְלֹא מְצִי לְגַלְחָה לְעוֹלָם הַלְכָּהּ הֵכָא נְחִית עַכ"פּ לְחַד נְזִירוֹת וְכִינֵן שְׁאֵתָה מוֹרִידוֹ  
לְנְזִירוֹת אֶפִּילוּ לר' יְהוּדָא תוּ לֹא מְצִי לְהַסְתַּלֵּק מִינֵי' דְשְׁמָא חֲרָדֵל קִיבֵל עָלָיו וְנִגִּידוֹן עַד  
יוֹם מוֹתוֹ חַד נְזִירוֹת אַרְנוֹפֶה עָלָיו וְלֹא דְמִי לְהֵיָּא דְכָרִי דְהֵתֵם אִינוּ יוֹרֵד לְנְזִירוֹת כְּלָל  
לר' יְהוּדָא וְהֵכָא נְמִי אע"ג דְקִי"ל סִפְקָא אַבְיָלוֹת לְהַקְּלֵר הִנֵּי מִיָּלִי דְלֹא נְחִית לְאַבְיָלוֹת כְּלָל  
מְסַפִּיקָא כְּגוֹן בְּלֹא שְׁהָה שְׁלִשִׁים יוֹם בְּאַדָּם דְהִנֵּה סִפְקָא נְפִישׁ וְאִינוּ מ"ע כְּלָל אֶבֶל הֵכָא  
נְחִית מ"מ"נ לְתוֹרַת אַבְיָלוֹת דְאַפִּילוּ אִי הִנֵּה שְׁמוּעָה רְחוּקָה מְכָל מְקוֹם מְקַצַּת הַיּוֹם חִיָּיב  
לְהַתְּאַבֵּל כְּכָל דִּינֵי אַבְיָלוֹת וְכִינֵן דַּע"פ נְחִית לְאַבְיָלוֹת אִי אֶפְשֵׁר לְסִלוּקֵי מִינֵי' בְּסִפְקָא  
דְדִלְמָא שְׁמוּעָה קְרוּבָה הִיא וְנוֹהֵג שְׁבַעָה וּשְׁלִשִׁים וּבְכַה"ג סִפְקָא אַבְיָלוֹת לְהַחְמִיר  
כְּדִאֲמַרִינֵן גְּבִי נְזִיר לר"י דס"ל סִפְקָא נְזִירוֹת לְהַקְּלֵר מ"מ הִיכָא דְמ"מ"נ נְחִית לְנְזִירוֹת מוֹדָה  
דְאַזְלִינֵן בְּסִפִּיקָא לְהַחְמִיר וְעוֹד דְאִית לָן לְאוּקְמִי עַל חֻזְקַת חִי עַד עַכְשָׁיו וְהַשְׁתָּא הוּא  
דְמַת וְהִנֵּה לִי שְׁמוּעָה קְרוּבָה וְנוֹהֵג ז' וּשְׁלִשִׁים וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּרִישׁ מַס' נְדָה גְּבִי הָא דְתַנֵּן  
שְׁמַאי אוֹמֵר כָּל הַנְּשִׂים דִּינֵן שְׁעָתָן וְהִלֵּל אוֹמֵר מְפִקִידָה לְפִקִידָה וְאֶפִּילוּ לְיָמִים הַרְבֵּה  
וְאַמְרִינֵן בְּגַמְרָא מ"ט דְשְׁמַאי כו' וְאִשָּׁה בְּחֻזְקַת טְהֵרָה כו' כִּי אֲמַרִינֵן הַעֲמֵד דְבָר עַל חֻזְקַתוֹ  
הִיכָא דְלִיכָא רִיעוּתָא מְגוּפִי' אֶבֶל אֶתְתָּא פִּינֵן דְמַגּוּפָה קָא חֻזְקָא לֹא אֲמַרִי' אוּקְמִי עַל חֻזְקַתָּה  
וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' אֶבֶל אִי לֹאוּ הִיא טַעְמָא הִנֵּה מוּקְמִינֵן לֵה אַחְזוּקַת טְהֵרָה אע"ג דְהַשְׁתָּא וְנוֹדָאֵי  
טַמְאָה כְּמוֹ שְׁנַגְעַע בְּאַחַד דְמַטְהֵרִין אַף רַבְּנֵן בְּרִאוּהוּ חִי מְבַעֲרָב וְאע"ג דְהַשְׁתָּא הוּא מֵת  
וְלִיכָא עוֹד חֻזְקַת חִיּוֹת עַכ"ל וְדְבָרֵי הַתּוֹס' אֵלוּ נְעַלְמָה מְבַעֲלֵי הַט"ז הִרִי נְתַבְּרָר דַּע"ג



דעכשין מת מ"מ לא אמרי' מדהשפא מת כו' אלא מעמידין אותו בחזקת חי ה"נ לענן  
אבילות נעמידנו בחזקת חי עד השפא ונהו לי' שמועה קרוכה ונוהג ז' ושלשים מ"מ  
נראה לי דהא לא תברא דאע"ג דאמרינו בכל דוכתא דאזלינו בטר חזקה דחזקת חיים  
עד השפא והשפא הוא דמת ואפילו לקולא אזלינו בטר חזקה זו כדאשפחינו גבי נגע  
באחד בליה דאפילו לרבנן בחולין טהור וכמו שפתינו לעיל ובראוהו חי מבפניו נמי  
מודו רבנן דאפילו בתרומה וקדשים טהור וכמו שפתינו התוס' מ"מ אבילות קיל טפי  
שקרי לא אזלינו באבילות להחמיר משום חזקה שקרי בכל התורה פולה אזלינו בטר  
רובא ואפילו בדיני נפשות דחמיר אזלינו נמי בטר רובא וקטלינו לי' כדאמרינו בר"פ בן  
סורר ומורה (דף מ"ז) ואלו גבי אבילות אמרינו כל שלא שקה שלשים יום אין מתאבלין  
עליו.

ארץ על גב דרוב וולדות בני קנימא ניהו מ"מ אזלינו בטר מיעוטי דנפלים להקל באבילות  
ולסברת הרי"ף דס"ל בטבע במים שאין להם סוף דמתאבלין עליו אע"ג דרוב אין נמלטין  
דהא קי"ל אם נשאת לא תצא ש"מ דלא אזלינו להחמיר באבילות אפילו בטר רובא אלא  
אפילו להני רבנותא דס"ל דטבע במים שאין להם סוף מתאבלין מ"מ בלא שקה אין  
מתאבלין עליו משום דמיעוטי דנפלים מצוי הוא אזלינו להקל בתרא גבי אבילות ולא  
חיישינו לרובא ואזלינו להקל בטר מיעוטי כש"כ דלא אזלינו בטר חזקה דגרע מרובא  
להחמיר באבילות הלכך לא חיישינו לחזקה ואין צריך מחמת זה להתאבל פן נראה לי:  
שאלה יא שאלה פהנים בזמן הזה שסתמן הם בחזקת טמאי מתים אם מונהרים שוב על  
טומאת מת או נימא פון שפבר הם טמאים לטומאת מת שוב אין עליהם אזהרת של  
לנפש לא יטמא: תשובה במסכת נזיר פ' ג' מינים (דף מ"ב) אמרינו אתמר אמר רבה  
אמר רב הונא מקרא מלא דבר הפתוב לא יטמא כשהוא אומר לא יבא להזהירו על  
הטומאה להזהירו על הביאה אבל טומאה, וטומאה לא ורב יוסף אמר האלהים אמר רב  
הונא אפילו טומאה וטומאה דאמר רב הונא נזיר שקה עומד בבית הקברות והושיטו לו  
מתו ומת אחר ונגע בו חייב הא מיטמא וקאים אלא לאו ש"מ אמר רב הונא אפילו טומאה  
וטומאה איתב' אביי כהן שקה לו מת מונח על פתיכו והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע  
בו יכול יהא חייב ת"ל ולא חלל במי שאינו מחולל יצא זה שהוא מחולל ועומד אמר לי'  
ותקשה לך מתני' דתנן הי' מיטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל  
תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת ואמאי הא מיטמא וקאים אלא קשיא אהדדי  
ל"ק פאן בחבורין פאן שלא בחבורין פלומר בעודו מחובר למת אז נגע במת א' פטור  
מפני שהוא מחולל ועומד אבל שלא בחבורין דהיינו לאחר שפירש מן המת נגע במת  
אחר חייב מפני שמוסיף טומאה על טומאתו דלאחר שפירש מן המת הנוגע בו אינו טמא  
אלא טומאת ערב ובעודו עומד נוגע במת הנוגע בו טמא וטומאת ז' ובתר הכי קאמר אבל  
טומאה וטומאה לא, דהא מיטמא וקאים טומאה וביאה נמי הא מיטמא וקאי ואסיק ר"פ  
כגון שנקנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה.

דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין מר בר רב אשי אמר כגון דעניל כשהוא גוסס ונפק  
נשמתו אדיתייב' דטומאה וביאה בהדי הדדי קאתיין ופסק הרמב"ם בפ' ג' מהלכות  
אבילות דכהן שנגע במת ופירש ונזיר ונגע חייב על כל נגיעה ונגיעה אבל אם נגע ולא  
פירש או שקה עומד בבית הקברות ונגע במתים אחרים אינו חייב אלא אחת דהא מחולל

ועומד הוא כל זמן שלא פירש ובטומאה וביאה בבת אחת פסק פאוקימתא דרב פפא ומר בר אשי דחייב שתיים וכן אם נטמא מקודם ואח"כ בא אל האהל חייב אף על הביאה וכתב עליו הראב"ד הא לא מיחנור דסוגיא דשמעתא פרבה דטומאה וטומאה שלא בחיבורין נמי לא מחייב וכ"ש בחיבורין.

וטומאה וביאה נמי לא מחייב אלא היכא דאתו בבת אחת ע"כ וכתב הפס"ק משנה נראה שהוא ו"ל סובר דהא דאוקימנא פאן בחיבורין פאן שלא בחיבורין אליבא דרב יוסף הוא דאוקימנא הכי אבל לרבה שלא בחיבורין נמי פטור ורבינו סבר דאליב"ל דכ"ע אוקימנא הכי ואני בעניי לא ירדתי לעומק דברי הראב"ד דהא מגו דקשיין אהדדי מתני' וברייתא אנו צריכין לחלק בין בחיבורין ושלא בחיבורין ואין רבה ולא שום אמורא יכול להכחיש זה ע"כ ודבריו תמוהין דאם רבה נמי מודה דיש לחלק בין בחיבורין ושלא בחיבורין א"כ מה איפא בין רבה לרב יוסף דלמחנוריהו בחיבורין פטור ושלא בחיבורין חייב כדתנן אמרו לו אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת ועוד מה שמכריח מגו דקשיין אהדדי מתני' וברייתא ע"כ אנו צריכין לחלק בין בחיבורין לשלא בחיבורין הרי ר"י אליב"ל דרב הונא מכחיש האי חילוקא להאי גיסא דאפילו בחיבורין חייב שהרי אמר נזיר שהי' עומד בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר חייב והיינו טומאה בחיבורין ומחייב אנגיעת המת שהושיטו לו: אבל באמת נעלם מהפס"ק משנה דברי הראב"ד ושכח דברי עצמו.

שפירק ה' מהלכות נזירות פסק הרמב"ם גבי נזיר נמי פהאי גוונא וכתב עליו הראב"ד עיינתי בשמועה במס' נזיר וראיתי דלדעת ר"י טומאה וטומאה בחיבורין של אדם במת אפילו התרו בו על כל א' וא' אינו חייב אלא א' כדתניא נזיר שהי' מת על פתופו והושיטו לו מת אחר ונגע בו פטור.

אבל פירש וחזר ונגע חייב שתיים וטומאה וביאה אפילו בחיבורין חייב שתיים. ודווקא בב"א כגון שגכנס לבית שיש בה גוסס והיה שם עד שמת הואיל והם שני מיני שמות ובאין בב"א חייב שתיים ורבה פליג עלי' ככל טומאה וטומאה אפילו שלא בחיבורין אינו חייב אלא א' הואיל וטמא הוא ומתני' דקתני אל תטמא והוא מטמא חייב על כל א' וא' מוקים לה בטומאה וביאה והא דאמר ר"ה נזיר שהיה עומד בבית הקברות והושיטו לו את המת ונגע בו חייב לימא דהא בחיבורין הוא וכיון דקיי"ל רבה ור"י הלכתא פרבה מעתה טומאה וטומאה אפילו פירש וחזר ונגע פטור והפנהגים בזמן הזה טמאי מת הן ועוד אין עליהם חיוב טומאה והמחייב אותם עליו להביא ראיה ע"כ הרי מוקי הראב"ד למתני' דחייב על כל א' וא' אליבא דרבה בטומאה וביאה ובב"א איירי וברייתא בטומאה וטומאה ואפילו שלא בחיבורין אינו חייב אלא א' והתם הספיק הפס"ק משנה לדברי הראב"ד שדבריו נכונים אליבא דרבה אלא שכתב שהרמב"ם פסק כר"י אליבא דר"ה וא"א דהדבר פשוט שהרמב"ם פסק פרבה אליבא דר"ה והראב"ד ו"ל לא שם עין עיונא היטיב בזה דליכא לפרש דהאי דקא פסיק פאן בחיבורין פאן שלא בחיבורין דאליבא דר"י אתי שהרי משתבע האלקים אמר ר"ה אפילו טומאה וטומאה ומייתי ראיה למילתא מהא דר"ה נזיר שהי' עומד בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו חייב והא מלתא לטומאה וטומאה בחיבורין דמי וכמ"ש הראב"ד גופא בסוף דבריו אלמא לרב

[הונא] אליבא דר"י אפ"י בחיבורין חייב: אלא ע"כ פירש דשמעתתא דרבה דאמר אכל טונמאה וטונמאה לא סתום דבריו ולא פירש אי דווקא בחיבורין הוא דטונמאה וטונמאה לא אכל שלא בחיבורין אפ"י טונמאה וטונמאה נמי חייב שמים וקא דנקט להזהירו על הטונמאה להזהירו על הביאה ולא חילק בטונמאה וטונמאה גופא בין בחיבורין לשלא בחיבורין היינו משום דקרא בטונמאה וביאה איירי ולא בטונמאה וטונמאה שלא בחיבורין או דלמא קא דקאמר אכל טונמאה וטונמאה לא איירי בין בחיבורין בין לשלא בחיבורין ור"י אשתבע דאפ"י בטונמאה וטונמאה אמר ר"ה חייב שמים.

ומדמייתי ראיה למלת' להא דאמר ר"ה נזיר שהיה עומד בבה"ק והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו חייב וקא לטונמאה וטונמאה בחיבורין דמי אלמא לר"ה אדר"י אפילו טונמאה וטונמאה בחיבורין חייב שמים ולא אמרינו יצא זה שמחולל ועומד ואקשי לי אב"י לר"י מברייתא דאמר יצא זה שמחולל ועומד וא"ל ר"י לאב"י תקשה לך מתני' אמרו לו אל תטמא אל תטמא חייב על כל א' וא' ואמאי קא מיטמא וקאמי אלמא לא אמרינו יצא זה שמחולל ועומד וכיון דמתני' פליג אברייתא סמי ברייתא מקמי מתניתין ואפ"י בטונמאה וטונמאה חייב שמים ומקשי סתמא הש"ס אלא קשי אהדדי ולא מדברי ר"י ואב"י הוא אלא סתמא הש"ס קאמר לה ומשני פאן בחיבורין פאן שלא בחיבורין וא' דרבה הוא דקא משנינו לה הכי וקא דאמר רבה אכל טונמאה וטונמאה לא איירי בחיבורין דווקא כברייתא ומתניתין בטונמאה וטונמאה כשלא בחיבורין דווקא ואפ"י אליבא דרבה חייב על כ"א נאחת אכל ר"י איתומב מהאי ברייתא דאלו לדידך אר"ה אפילו בטונמאה בחיבורין חייב שמים כדאמר ר"י משמ' דר"ה נזיר שהיה עומד בבה"ק והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו חייב וקא טונמאה בחיבורין הוא וכיון דאיתומב ר"י אליבא דר"ה דלדידך קשיא מתניתין וברייתא אהדדי אע"ג דאמר האלקים הלכתא כנותי' דרבה כדקי"ל בכל מקום רבה ור"י הלכה כרבה ועוד דקא איתומב \*\* (נזמן הגה דאין בית דין סמוכים אין דנין דיני מלקות ודיני מכות מרדות וגם חדלו הלכות נזירות וטונמאות לישאל) \*\* ר"י וא"כ פהנים בזמן הגה חייבין על הטונמאה אפ"י לרבה דכל שלא בחיבורין מחייב שמים וכ"ש לר"י דאפילו בחיבורין חייב שמים והרוצה לפוטרו אינו אלא מן המתמיהין דאפילו לרבה חייבו כל שפן לר"י ותדע דע"כ מודה רבה בטונמאה שלא בחיבורין דחייב שמים דאל"כ תקשה נמי לדידך מהאי ברייתא גופא דאיתומב אב"י לר' יוסף דמה איירי דנקט שפטור פהן שהי' מת מונח על פתיפו והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו הנה ליה למתני רבותא יותר דאפילו בטונמאה וטונמאה שלא בחיבורין פוטר משום שהוא מחולל ועומד כש"כ קא דהנה ליה טונמאה בחיבורין דבעוד שהמת מונח על פתיפו נגע במת אחר.

אלא ע"כ כל שלא בחיבורין רבה מודה נמי דחייב שמים וכבר שמענו למצות הראב"ד שכתב והמחייב עליו להביא ראיה דכבר בררנו בראיה ברורה שהם חייבים: ועוד ידי נטויה לברר הדבר בעז"ה בראיות ברורות שהן חייבין בזמן הגה על טונמאת מת שהרי בפ"ב דשבועות (דף י"ז) ובפ"ג דנזיר (דף י"ז) בעי ר' אשי נזיר בקבר בעי שהיה למלקות \*) או א"צ בפנים גמירי שהיה בחוץ לא גמירי שהיה או דלמא באונס גמירי שהיה ל"ש בפנים ל"ש בחוץ ועלתה בתיקו והקשה בתוספת למה ילקה על שהיה כל זמן שלא פירש קא הוי טונמאה בחיבורין ותמצו דקא דפטר לי כשהושיטו לו מת אחר היינו בשלא הספיק להשליך מת הראשון מעליו לפיכך אינו מוסיף טונמאה אכל הקא

הוא מוסיף טומאה שפכל שעה הוא מוזהר לפרוש מן הקבר עכ"ל ולדברי הראב"ד לא משפחת לה להאי איבעי אליבא דרבה דהלכתא פנותיה דלדעתו ז"ל דפטור ליה בטומאה וטומאה אפי' פירש וחרו ונגע כ"ש פששה פדי לפרוש מן הקבר והיותר מן התימא שיש לי על הראב"ד ז"ל שיקרי הרמב"ם פתוב בפ"ו מה' נזירות נכנס לשם בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה ונטמא אע"פ ששהה שם אין לוקה אבל מפני אותו מכות מרדות אם שקה והשיג עליו הראב"ד אין דרף הסוגיא פן אלא הסוגיא פד הוא נכנס בשידה תיבה ומגדל ונזר שם ובא חבירו ופרע עליו את התקרה ונטמא מי בעי שקה או לא בעי וכו' אלמא היכי דשהה לית בה ספקא דתייב מלקות ואם לא שקה הוי ספקא ע"כ אלמא לדידן ז"ל היכי דשהה תייב מלקות ואמאי הא ס"ל דבטומאה אפי' פירש וחרו ונגע פטור וכ"ש בטומאה בחיבורין א"כ מלקות דנזיר בקבר היכי משפחת לה בשהיה וגם מה שפירשו התוס' שם בשם ר"ת שפירש דהכא איירי בשנטמא סמוך לחשיכה דכשלא פ"י נמי מוסיף לו יום א' ע"י ששהיה ע"כ לדברי הראב"ד לא א"ש שיקרי לדבריו פהנים בזמה"ז טמאי מתים הן ועוד אין עליהם חיוב טומאה כלל אלמא לדידן פינון שנטמא זה ימים רבים כמו פהנים בזה"ז שוב אין עליהם חיוב טומאה לעולם אם לא תדחוק לומר דמפרש דרף הסוגיא וליה לא ס"ל אלא לדידן פינון שפסק רבה אפילו בשהה פטור ולא השיג על הרמב"ם אלא למאי דס"ל להרמב"ם דבטומאה וטומאה שלא בחיבורין תייב וא"כ איכא לפרש סוגיא זו פתירין קמא של תוספות והיה לו לחייב בנודאי באם שקה דכל פהאי צריך נגר להקלמו ואין ראוי לסתום אלא לפרש אבל לפי מה שפירשתי א"ש דע"כ לא פטור רבה וקי"ל פנותיה בטומאה וטומאה בחיבורין אלא בשהיה עומד בבה"ק והושיטו לו מת ונגע בו עד שלא הספיק לצאת ממקום טומאה של בה"ק אבל בשהספיק לצאת ממקום טומאה לא.

והשתא שפיר קא מבעי ליה נזיר בקבר צריך ששהיה למלקות או א"צ ועוד קשה לי דבפ"ג דנזיר (דף ט"ז) פליגי ר' יוחנן ור"ל במי שנזר והוא בבה"ק ומסיק במסקנא במיחל נזירות עלי' בבה"ק כ"ע לא פליגי דחיילי פי פליגי למילקי.

ר"י סבר פינון דחיילי לקי ור"ל סבר לא לקי וחיילי ואיתומב ר"ל ה"תם מהא דתנו מי ששהה טמא ונזיר אסור לגלח ולשתות יין ולטמא למתים ואם גילח ושתה יין ונטמא למתים הרי זה סופג את הארבעים ואסיק בתיובתא והשתא אי כדברי הראב"ד דאפי' בטומאה וטומאה שלא בחיבורין אינו תייב ואפילו לזמן ארוך כמו פהנים בזמה"ז לדבריו ז"ל.

א"כ אם נטמאו למתים בימי טומאתם אמאי לוקה לרבה נהרי נזיר וכהן שניהם שוין בזה כדמוכח כולא סוגי' דפ"ג מינים דמקשה מפהן אנזיר ומנזיר אפהן ולדברי הראב"ד הוי תיובתא דרבה מהאי ברייתא ועוד קשה דא"כ הוי ההיא דרבה ור' יוסף לדברי הראב"ד דלא כר"י ודלא כר"ל דאלו לר"י אפילו נזיר בבה"ק לוקה ואילו לרבה אפילו בטומאה שבבה"ק קא פטור ליה ולר"י בטומאה בחיבורין מיהא פליגא ואפילו לר"ל דס"ל דאינו לוקה היינו דווקא משום שנטמא פבר קודם שנזר הא אם נזר בטקרה ונטמא וחרו ונטמא ואפילו בטומאה בחיבורין דומיא דנזר והוא בבה"ק אפילו ר"ל מודה דלוקה

על כל טומאה וטומאה כמ"ש לקמן ולא אמרינו הא מיטמא וקאים וליכא למימר דהא דלוקה לר"י וילתנא דבריינתא משום לאו דבל יחל וה"ה משום בל תאחר.

דאינתני בנזיר ולינתני גבי פהו וכדדרשינו בפ"ק דנדר' דף ג' מלנדור נדר נזיר להזיר מקיש נזירות לנדר מה נדרים עובר בבל יחל ובבל תאחר אף נזירות עובר בב"י ובב"ת ומוקי לה ראב"י לב"ת דנזירות דמשפחת לה פגון דנדר והוא בבה"ק ועובר בב"ת דנזירות טהרה ואמר רב אשי הואיל וכן נזיר שטימא עצמו במזיד עובר בב"ת דנזירות טהרה וה"נ איכא למימר דהא דבעי ר"א נזיר בקבר בעי שהי למלקות או א"צ מיירי ממלקות דבל יחל או בל תאחר ולא ממלקות דלא יטמא דהא מחולל ועומד אבל גבי פהו שלא שנייה גבי לאו דב"ת ולא דב"י דברו שהרי קדושתו מרחם ואין איסור טומאה חל עליו ע"פ מעשה ודיבורו דהא ליתא דא"כ מאי קאמר ליה ר"י לאביי תקשה לך ממתינתין א"ל אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת ואמאי הא מיטמא וקאים מאי קושיא דילמא מתנינתין דחייב על כ"א ואחת לאו משום לא יטמא הוא אלא משום בל יחל שהרי גבי נזיר תנינן לה להאי מתנינתין אלא ע"כ כל היכא דלא לקי הנזיר על לא יטמא מטעמא דמחולל ועומד לא לקי נמי על ב"י: ועוד ראיה לדברי שהרי שם בנדרים פריה אהאי הקישא דנזירות לנדרים בשלמא ב"י דנדרים משפחת לה פגון דאמר כפר זו אוכל ולא אכלה עובר משום בל יחל דברו אלא ב"י דנזירות היכי משפחת לה פגון דאמר הריני נזיר ה"ל נזיר אכל קם לי בבל יאכל שתה קם ליה בבל ישתה ומשני רבא לעבור עליו בשנים ובתריה פריה ב"ת דנזירות היכי משפחת לה פגון דאמר הריני נזיר ה"ל נזיר אכל קם לי בבל יאכל באומר לכשארצה אהא נזיר ואי אמר לכשארצה ליכא בל תאחר ומשני רבא פגון דאמר לא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר ור' אחא ב"י משני פגון דנדר והוא בבה"ק וקם ליה בב"ת משום דקא מאחר נזירות דטהרה ומשמע דר"א ב"י לא שני שנויי דידן אלא אקושיא דב"ת דנזירות היכי משפחת לה אכל בב"י דנזירות איהו נמי כשנויי דרבא ס"ל דלעבור עליו בשנים והשתא אס"ד דכל היכא דמחולל ועומד אע"ג דלא לקי על לא יטמא מפל מקום לקי על לאו דבל יחל א"כ לא קשה מידי בל יחל דנזירות היכי משפחת לה אכל קם בבל יאכל שתה קם ליה בבל ישתה הרי מ"מ משפחת לה ב"י דנזירות לגבי טומאה פדמפרש ראב"י לב"ת דנזירות לענין טומאה לחוד ואע"ג דכשאמר הריני נזיר ה"ל נזיר נטמא קם ליה בבל יטמא נ"מ פגון שנטמא כפר ואי חוזר ומטמא בל יטמא ליכא לרבה לפי הרבא ב"ד לרבה אפילו שלא בחבורין ולר"י פטור בחבורין) שהרי הוא מחולל ועומד ואלו ב"י איכא ואין פאן לעבור עליו בשנים אלא לאו ש"מ דכל היכא שמחולל ועומד דליכא משום בל יטמא איסור ב"י נמי ליתא וטעמא דמילתא נראה לי משום שהרי האי לא יחל דברו דמייתינן לה בהיקשא דנזירות לנדרים הרי אע"ג כשמקבל נזירות על עצמו אינו מפרש בהדיא שאוסר א"ע פנין ובתגלחת ובטומאה מ"מ פנין שאסרה תורה עליו שלשה דברים הללו כשאמר הריני נזיר והוא יודע שקבלת נזירות גורם לאסור עליו אותן שלשה דברים כמפרש בהדיא דמי וכשעובר עליהם עובר על בל יחל דברו וכיון דכל היכא שמחולל ועומד תו לא אסרה תורה עליו מחמת קבלת נזירות איסור לא יטמא א"כ אין איסור טומאה מעתה נכלל בקבלת הנזירות וכשנטמא מעתה אינו מחלל דבריו ואין פאן איסור ב"י דברו אלא שאפתי קשה לי נהי דכל היכא שמחולל ועומד תו ליכא איסור בל יטמא מ"מ איסור ב"ת איכא היכא דחזר

ונטמא אע"פ ש'מחולל כ'ר ח'דא ש'הרי ג'בי ב"ת לא ש'יידה האי טעמא ד'אמרן ג'בי ב"י ד'הא אע"ג ש'מחולל ועומד מ"מ פ'שחוזר ונטמא הא מאחר נזירות ד'טהרה ואיכא משום ב"ת ועוד ש'הרי ראב"י מוקי לב"ת ד'נזירות כ'גון ש'נדר והוא בבה"ק אלמא אע"ג ד'נטמא כ'ר קודם ש'קבל עליו הנזירות וכ'שקבל עליו הנזירות הרי הוא מחולל ועומד וליכא משום כל יטמא ואפ"ה קם ליה כ'בל ת'אחר משום ד'קא מאחר נזירות ד'טהרה ולפ'נינו נ'אריד כ'זה בס"ד ל'ישוב הד'ר על מ'כוננו ועוד ק'שה לי ל'מאי ד'מפרש ה'ראב"ד ל'מתניתין אליב' ד'ר'בה דא"ל אל תטמא אל תטמא ח'יב על כ"א וא' ד'מייירי ב'טומאה ובי'אה דא"כ ח'יב על כ"א נ'אחת ד'קתני משמע ד'חייב הר'בה מ'לקות.

ח'יב ש'תים מ'בעי ל'יה ל'מיתני ד'הא לא מ'שכחת לה א'לא ב' מ'לקות ל'חוד ותו לא דאע"ג ד'האי מ'תניתין ת'ני ב'רישא, נ'זיר ש'היה ש'ותה י'ן כ'ל היום אינו ח'יב א'לא א'חת. א"ל אל ת'שה אל ת'שה והוא ש'ותה ח'יב על כ'ל א' נ'אחת ה'יה מ'גלח כ'ל היום אינו ח'יב א'לא א'חת א"ל אל ת'גלח אל ת'גלח והוא מ'גלח ח'יב על כ"א נ'אחת ל'כא ל'ממר ד'אגב ד'תני ג'בי ש'ותה י'ן ו'היה מ'גלח כ'ל היום ל'ישנא ד'חייב על כ"א נ'אחת ו'התם ונדאי ח'יב ה'ר'בה מ'לקות כ'הר'בה ה'תראות.

ת'ני נ'מי ג'בי מ'טמא ל'מתים כ'ל היום ח'יב על כ"א נ'אחת אע"ג ד'לא מ'שכחת לה א'לא ב' מ'לקות נ'אפי' כ'התראות ה'ר'בה הא לאו מ'ילתא היא ל'מיתני מ'חמת אגב מ'ילתא ד'ליתא ב'דיד' ד'כיון ד'אינו ח'יב א'לא ב' מ'לקות לא ש'יידה ל'מיתני ב'דיד' ח'יב על כ"א נ'אחת אגב א'חרינא וגם ל'ישנא כ'ל היום לא ש'יידה ל'מיתני ג'בי ה'יה מ'טמא ל'מתים א'לא ג'בי י'ן ו'תגלחת ל'חוד ל'דברי ה'ראב"ד אליב' ד'ר'בה ולא א'מרינו אגב כ'כל ד'וכתא א'לא אע"ג ד'לא צ'ריד ל'מיתני ב'דיד' ת'ני ל'יה אגב א'חרינא א'בל מ'ילתא ד'ליתא ב'דיד' לא ש'יידה ל'מיתני אגב א'חרינא א'בל ל'מאי ש'פרשתי א"ש ד'אפילו ר'בה מ'ודה ד'ב'טומאה ו'טומאה ש'לא ב'חיבורין ל'קי על כ'ל ה'תראה ו'התראה אפי' פ'עמים ה'ר'בה וכ"ש לר"י אליב' דר"ה ד'אפי' ב'טומאה ב'חיבורין ל'קי על כ'ל ט'ומאה ו'טומאה (ד'מצוי ל'אשכ'חי) ה'ר'בה מ'לקות: הרי נ'תברר לנו ד'כהנים בזמה"ז אע"פ ש'פולן טמאי מתים מ'זוהרין על ה'טומאה ו'טעמא ד'מילתא כמ"ש ל'מעלה שאע"פ ש'דרשינו ולא י'חלל ב'מי ש'אינו מחולל ועומד מ"מ ב'חיבורין מ'וסף ט'ומאה על ט'ומאתו ש'לאחר ש'פירש מ'טומאה ראשונה ה'נוגע בו אינו טמא א'לא ט'ומאת ע'רב.

וכ'ש'נוגע ב'טומאה ש'נית עד ש'לא פ'ירש מ'פנה ה'נוגע בו טמא ט'ומאת ש'בעה וכן פ'י ה'תוס' ש'ם ב'ש'בעות ו'במ'סכת נ'זיר ד'היינו טעמא ד'שאני ל'ן ב'ין ט'ומאה ב'חיבורין ל'שלא ב'חיבורין ואיכא ל'מידק ד'שם ב'פ' ג' מ'ינים מ'קשה ע'לה ד'האי א'וקימתא ד'כאן ב'חיבורין ו'כאן ש'לא ב'חיבורין ו'טומאה ב'חיבורין ד'אורייתא הוא הא, א'מר ר' י'צחק בר' י'וסף א"ר ינאי לא א'מרו ט'ומאה ב'חיבורין א'לא ל'תרומה ו'קד'שים א'בל ל'נזיר וע'ושה פ'סח לא נאי א'מרת ד'אורייתא מ"ש ו'משני פ'אן ב'חיבורי א'דם ב'אדם פ'אן ב'חיבורי א'דם ב'מת ו'כתב ה'תוס' בד"ה ב'חיבורי א'דם ב'אדם פ'י ר"י ש'הש'לישי ה'נוגע ב'נוגע ב'מת ד'הוא נ'נדאי מ'דרב'נן טמא ש'בעה ד'כי א'מר ד'יקרב ב'דיקרב ד'אורייתא ד'ווקא ד'נגע ב'נוגע ב'מת ו'פרק אין מ'עמידין (ד'ף ל"ז) א'מרע'לה ה'עיד י'וסף כ'ן י'ועזר ד'יקרב ב'דיקרב מ'סאב ו'פ'ריד ד'אורייתא היא כ'ל א'שר יגע בו ה'טמא יטמא ו'מסיק ד'אורייתא ב'חיבורין טמא ש'בעה ש'לא

בחיבורין טמא טומאת ערב ע"כ אבל חיבורי אדם במת הוי דיקרב בדיקרב וטמא שבועה מדאורייתא מש"ה אם נטמא למת ופירש וקזר ונגע חייב משום לא יטמא בין פהו בין נזיר ואע"פ שמחולל ועומד שהרי משפירש הנוגע בו אינו טמא אלא טומאת ערב וכשחוזר ונוגע במת יש פאן תוספות טומאה שהנוגע בו בעוד שנוגע במת עד שלא פירש טמא השני טומאת שבועה וטעמא פדמפרש בע"ז פרק ב' (דף ל"ז) דכתיב הנוגע במת לכל נפש אדם יטמא שבעת ימים וכתוב כל אשר יגע בו הטמא יטמא ומדלא פתיב וטמא עד הערב טומאת שבועה במשמע כסתם טומאת מת וכתוב נפש הנוגע תטמא עד הערב הא פיצד פאן בחיבורין פאן שלא בחיבורין והרי הרמב"ם פסק בפ"ה מהלכות טומאת מת אדם שנגע באדם שנטמא במת בין שנגע בו אחר שפורש מטמאין בין שנגע בו כשהוא עדיין נוגע במת הרי זה השני טמא טומאת ערב שנטמא והנפש הנוגע תטמא עד הערב זהו ד"ת אבל מד"ס הנוגע במת ונגע באדם אחר ועדיין הוא מחובר במת שניהם טמאים טומאת שבועה.

וכאלו נגע זה השני במת עצמו כמה דברים אמורים לענין תרומה וקדשים אבל לנזיר ולעושה פסח בין בשעת חיבור בין אחר שפורש אינו טמא אלא טומאת ערב כדין תורה ע"כ הרי שפסק דטומאה בחיבורין לאו דאורייתא ואפי' השני הנוגע בראשון בעוד שלא פירש מן המת אינו טמא אלא טומאת ערב ורפנו גזרו עליו טומאת שבועה לתרומה וקדשים אבל לא לנזיר ולעושה פסח וטעמא דידן משום דאמרינן שם בע"ז גבי עדות של יוסף בן יועזר שהעיד ועל דיקרב למיתה מסאב ופריד דאורייתא היא דכתיב כל אשר יגע בו הטמא יטמא אמרו רבנו קמי' דרבא משמ' דמר זוטרא ברי' דר"נ דאמר משמ' דר"נ דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורין טומאת שבועה שלא בחיבורין טומאת ערב ואתו אינהו וגזרו אפי' שלא בחיבורין טומאת שבועה ואתו איהו ואוקמה אדאוריית'.

ודייק הש"ס דאורייתא מאי היא ומפרש מקראי דכתיבנא למעלה הדר קאמר אמר להו רבא לא אמינא לכו לא תיתלו בי בוקי סריקי בר"נ הכי אמר ר"נ ספק טומאה בר"ה התיר להם וכתב הכ"מ בשם הר"י קורקוס דסבר הרמב"ם מאחר שאמר רבא בן ממילא נתבטל כל מה שאמרו תחלה משמ' דר"נ והאי דרשה דדריש התם מדכתיב הנוגע במת גו' יטמא ז' ימים וכתוב כל אשר יגע בו הטמא יטמא דמשמע ליה יטמא שבעת ימים כסתם טומאת מת ליתא.

אלא יטמא עד הערב קאמר ע"כ א"כ אדחי לגמרי האי שנויי דכאן בחיבורין פאן שלא בחיבורין דאפי' לאחר שפירש מן המת כשחוזר ונוגע בו אין פאן תוספת טומאה לטמא את השני טומאת שבועה ואפי' בכה"ג איפא למפטרא לתנא דברייתא משום דיצא זה שמחולל ועומד ואפתי תקשה מתניתין וברייתא אהדדי ועוד דתקשי גם להרמב"ם דידן אדידן דכיון דפסק דטומאה בחיבורין לאו דאורייתא א"כ אמאי פסק בכהו ונזיר פירש וקזר ונגע חייב אמאי הא מחולל ועומד הוא וכמו שהנוגע ולא פירש פטור על הנגיעה שני משום דמחולל ועומד הוא ה"נ בשפירש מחולל ועומד הוא ואין פאן תוספת טומאה בנגיעה שניה וע"כ האי שנויי דכאן בחיבורין פאן שלא בחיבורין דמשני הש"ס במס' נזיר הוא למאי דאמרו רבנו קמי' דרבא משמ' דמר זוטרא ברי' דר"נ דאמר משמ' דר"נ אבל הרמב"ם דס"ל דלית ליה לרבא טומאה בחיבורין פלל והלכתא פנותי' ליתא להאי

שנויי פלל ובאמת התוס' פתבו שם דיקרב בדיקרב בחיבורין פלי פגון ראובן שנגע במת  
ובא שמעון נגע בו בעודו נוגע במת וטומאה בחיבורין ונדאי הוי מדאורייתא והא דאמר  
רבא לא תיתלו בי בוקי סריקי בר"נ לאו משום דאית ליה טומאה בחיבורין לאו  
דאורייתא אלא משום דקסבר ר' יוסף בן יועזר לא איירי בהכי וכן משמע בגזיר פ'  
שלשה מינים עכ"ל וסבירא להו ז"ל דרבא נמי מודה דטומאה בחיבורין הוי דאורייתא  
אבל לשיטת הרמב"ם קשה לי שהרמב"ם אינו מפרש כפי התוס' אלא כפי המפרש  
שפתוב פאן שלא בחיבורין דנגע במת זה והלה ונטמא במת אחר ודכונותי נמי במתניתין  
דמתייב על כל אחת ואחת פגון שנטמא בזה והלה נגע במת אחר וכי תנו הכא דאינו  
חייב אלא אחת בטומאת חיבורין שבעוד שמונח לו מת על פתיפו נגע במת אחר וכדתני  
לה בהדיא דהכא הוא דאינו חייב אלא אחת דכטומאה אחת דמי הואיל ולא נסתלק  
מטומאה ראשונה עוד פלי קושיא המקשה וטומאה בחיבורין מי הוי לה דאורייתא כחדא  
טומאה משום דהוי מחובר עדיין במת ראשון קאמרת לה דכי הדר נגע במת זה הוי לה  
לכולה חדא טומאה מדאורייתא והא אר"י ב"י לא אמרו טומאה בחיבורין אם אדם נוגע  
ידו במת ואוחז בו וידו אחרת נתונה בידי חברו לא אמרת שיהא גם אותו חברו כמו  
שהוא מחובר ונוגע בטומאה זו ואהא דמשכי פאן בחיבורי אדם באדם פלי פלומר מי דמי  
ההוא בחיבורי אדם באדם שזה נוגע במת והוא בחברו ומש"ה לא חשובה ליה טומאת  
חיבורין לענין גזיר ועושה פסח אבל הכא טומאה בחיבורי מת במת הוי ומש"ה ה"ל  
טומאת חיבור חשובה כחדא ואין חייב אלא אחת דהא מיטמא וקאים ואמר מר שמי  
שאינו מחולק יצא זה שמחולק והוקשו גזיר וכהנים כאחת לענין הפרשת טומאה ע"כ  
פירושו אבל קשה לי לפירש המפרש דהאיך ס"ד דמקשה לדמות הא טומאה בחיבורין  
דשמעת דמייירי בעודו מחובר במת נגע במת אחר לטומאה בחיבורין דמייירי ר' ינאי  
דמייירי שבעוד שאדם נוגע במת נגע בו אדם אחר הא לא דמי להדדי אפי' פאוכלא לדנא  
אבל לפי התוס' אתא שפיר דה"פ מדאמר פאן בחיבורין אם נגע במת אחר פטור משום  
דמחולק ועומד הוא פאן שלא בחיבורין חייב על כל טומאה וטומאה וטעמא דכשהוא  
חוזר ונוגע במת לאחר שפירש מוסיף חילל על חילולו דעכשיו אדם הנוגע בו טמא  
שבעה פריף שפיר וטומאה בחיבורין דאורייתא מדמתייבת ליה שלא בחיבורין על כל  
טומאה וטומאה ומטומאה שלא בחיבורין דחייב מוכיח המקשה דע"כ טומאה בחיבורין  
דאורייתא הלקף מפשטא דשמעתא משמע כפי התוס' דטומאה בחיבורין דיקריב  
בדיקריב דאורייתא וטמא השני טומאת שבעה ועוד שהרי התם בע"ג סתמא הש"ס הוא  
דפריף לה דיקרב בדיקרב נמי דאורייתא הוא אלמא כ"ע קי"ל הכי ואין לנו לדחות פולי  
סוגיא מפני דברי רבא שאמר לא תיתלי בי בוקי סריקי בדבר נחמן דאפשר דאיהו נמי  
לא פליג אדיקרב בדיקרב אלא דסבירא ליה דעדותו של יוסף ב"י לא פירשו רב נחמן  
הכי אלא דמפרש איהו משמי' דר"נ ספק טומאה ברה"ר התיר להם ובכ"מ דרף מפרש  
הש"ס לדחוק בכל מה דאפשר כדי למעט במחלוקת ואיך יפרש הכא להיפך מכל דוכתא  
ונעשה מחלוקת חנם מה שאין פשט הסוגיא מוכיח הכי ובפרט להקל לטהר דיקרב  
בדיקרב מדאורייתא וכל פי האי גוונא אין דרף הש"ס לסתום אלא לפרש: ועוד ברייתא  
שבתלמוד ירושלמי הביאו הרמב"ן בס' ת"ה והתוס' מוכח להדיא דיקריב בדיקרב הוי



דאורייטא דתנן התם יצא ונכנס ר"ט פוטר ור"ע מחייב אמר ליה ר"ט וכי מה הוסיף זה חילל על חילולו א"ל ר"ע בשעה שהיה הוא שם טמא טומאת ז' פירש טמא טומאת ערב.

חזר ונכנס טמא טומאת שבועה פירש הנוגע בו [א"ל ר"ט לר' עקיבא כל הפורש ממך כפורש מחיים וזה מבואר להדיא בדברי התוס' ו"ל גם ההיא סוגיא דכל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע דפ"ק דשבט (דף י"ז) מוכח להדיא דיקרב בדיקרב הנה דאורייטא וכמו שפירשו התוס' שם ולפי מ"ש דיקרב בדיקרב הנה דאורייטא מדמקשי הש"ס מהא דר' ינאי דאמר לא אמרו טומאה בחיבורין אלא לתרומה וקדשים אבל לנזיר ועושה פסח לא ואי טומאה בחיבורין דאורייטא מ"ש פלומר ואפי' לנזיר ועושה פסח נמי טמא.

והאי לנזיר פירשולסתור נזירתו וילגלח ולהביא קרבן ומוקי הש"ס בחיבורי אדם באדם פלומר שהשלישי אינו טמא טומאת ז' אלא לתרומה וקדשים אבל לנזיר ועושה פסח לא. אבל דיקרב בדיקרב שהוא השני טמא טומאת ז' מדאורייטא ואפי' לנזיר ועושה פסח נמי טמא וסותר נזירתו ומגלח ומביא קרבן ש"מ דכהן מונהר על דיקרב בדיקרב ואסור ליגע באדם הנוגע במת בחיבורין עד שלא פירש דתניא באבל רבתי כל טומאה מן המת שהנזיר מגלח עליו פהו מונהר עליו כל טומאה שאין הנזיר מגלח עליו אין פהו מונהר עליו וכן פסקו כל הפוסקים פהאי ברייתא דאבל רבתי ואע"ג דכתבו התם בפ' מי שמתו (ד' י"ט) בשם ר"ת דליתא להניי פללא דאמרינו התם רביעית דם אין הנזיר מגלח עליו עד שיהא חצי לוג ואפי' הכי פהו מונהר עליו כדאמרינו בפ' בהמה המקשה דרביעית דם הפא מב' מתים טמא ומפקינן ליה מעל כל נפשות מת לא יבא וכ"כ התוס' בשמו בכמה מקומות מ"מ אף ר"ת לא נחלקו אלא אסיפא דכל טומאה שאין הנזיר מגלח עליו אין פהו מונהר עליו משום דקשה לי' האי דרביעית דם אבל ארישא דכל טומאה שהנזיר מגלח עליו פהו מונהר עליו אפי' לר"ת איתא להאי פללא וכינון שהנזיר מגלח על דיקרב בדיקרב פהו מונהר עליו מ"מ בזה אני מודה לדברי הראב"ד ו"ל דבזמן הזה שהכהנים טמאי מתים הם מותרים בדיקרב בדיקרב שהרי טעמא דטומאה וטומאה שלא בחיבורין דחייב עליו משום דכשהוא חוזר ונוגע מוסיף חילל על חילולו לטמא את הנוגע בו טומאת ז' אבל דיקרב בדיקרב אין מטמא את השלישי הנוגע בו אפי' בחיבורין וא"כ פשהו טמא כפר וכן פהנים בזמה"ז שהם סתמן בחזקת טמאי מתים דאע"ג שאסורים ליגע בטומאה מפני שמוסיפין חילל לטמא את אחרים טומאת שבועה מ"מ דיקרב בדיקרב שרי שאין פאן תוספ' טומאה לא לעצמו שהרי בלא"ה טמאי מתים הן.

ולא לאחרים שהנוגע בדיקרב בדיקרב אפי' בחיבורין אינו טמא אלא טומאת ערב ובלבד שלא יהי בו אסור משום הא דאמרינו בסוטה פרק משוים מלחמה (דף מ"ד) מת תופס ד' אמות לטומאה דאסור לכהן להלך ולעמוד בתוך ד' אמות של מת מדרבנן גזירה שפא יגע בו ומשכחת לה פגון שאדם אחד הוא באהל עם המת ופשט ידיו חוץ לאהל מותר לכהן טמא ליגע בידיו שחוץ לאהל דהיכי דמסיימי מחיצות לא גזרו רבנן משום ד' אמות של מת כדאמרינו התם בסוטה פן נראה לכאורה אבל אפתי יש לעיין בזה שהרי תניא באבל רבתי פ"ד הנה עומד וקובר את מתו עד שהוא בתוך הקבר מקבל מאחריו וקובר פיה הרי זה לא יטמא נטמא בו ביום.

ר"ט מחייב ור"ע פוטר נטמא לאחר אותו היום הפל מודים שהוא חייב מפני שהוא סותר יום אחד ור"ת סמוך אבריית' זו להקל ומתיר לטמא בו ביום (שבועות י"ז) וכל הפוסקים וכן בתו' בפ' דם הנידה (ד' נ"ז) חולקין עליו וסומכין אהיהא דבפ"ג מינים דמחלק בין בחיבורין בין שלא בחיבורין כמ"ש פל זה באר היטיב הרמב"ן ז"ל בס' ת"ה וקעתיקו הרא"ש ז"ל מ"מ איכא למימר דע"כ לא נחלקו עליו אלא משום דס"ל דאפי' בו ביום אסור לחזור ולטמא ואע"ג דאין סותר פלוס מ"מ מוסיף חילול על חילול שבעוד שהוא חוזר ונוגע במת עד שלא פירש מטמא לאחרים טומאת שבועה משום דיקרב בדיקרב אבל מ"מ בסברא זו דבנטמא יום שלאחריו שיש תוספ' טומאה וחילול משום שסותר יום אחד כ"ש בנטמא לאחר ימים עד שלא נטהר מטומאה ראשונה שסותר יותר שאסור לטמא ולוקה משום שמוסיף ימים בטומאה שסותר את ימים הקודמים ונ"מ לנידון דידן דאם היה פה טמא מ"מ אסור ליגע בדיקרב למת בחיבורין אחר אותו יום שנטמא בראשונה ואע"ג דאין פאן תוספ' טומאה לא לעצמו שהרי הוא מחולל ועומד ולא לאחרים שהרי דיקרב בדיקרב אינו מטמא לאחרים טומאת ' מ"מ פיון דיקרב בדיקרב הוי דאורייתא וכהן מונהר עליו שהרי נזיר מגלח עליו וכדכתיבנא אפתי איכא תוספ' חילול על חילולו שהרי בטומאה זו של דיקרב בדיקרב סותר את ימים הקודמים ומתחיל למנות מהיום שבועה ימי טומאה והימים הראשונים יפלו וא"כ פהנים בזמה"ז אע"פ שחזקתן טמאי מתים הם מ"מ אינו אלא טומאה ישנה ואם יטמא א"ע עכשיו דיקרב בדיקרב איכא תוספ' ימים של ימי טומאה שהרי סותר את ימים הקודמים ואין להתיר דיקרב בדיקרב ככהן: שאלה יב פהן שוכב ערום בלילה ופתאום מת אחד בבית אם צריך הוא לרוץ ערום מתוך הבית או ימתין עד שילבש איזה בגד עליו ולא ירוץ ערום לחוץ מפני כבוד הבריות: תשובה בתרומת הדשן סי' רפ"ה פתוב פהן שוכב על מטתו ופשט בגדיו בדרך העולם ופתאום קראו לו ואמרו מת באהל צריך הוא לקפץ ערום ממש ולרוץ חוץ לאהל כדי שלא ישא בטומאה או שרי משום כבוד הבריות לשהות באהל עד שילבש מקצת בגדיו תשובה ראה דמשום כבוד הבריות לא נעשה שום איסור דאורייתא כדאיתא בהד"ל בפ' מי שמתו שהיי' בטומאת אהל המת לכהן איסור דאורייתא היא כדאיתא בהד"ל בסמ"ג וכדמוכח נמי באשר"י פ"ב דכתובות אמנם אותם שקוראים לכהן לצאת וזהו בתחלה שלא יגידו לו מיד שיש מת באהל אלא יקראו לו בסתם לקום ולצאת אליהם וכשילבש יגידו לו ובדרך זה שרי משום כבוד הבריות ואע"פ שפניחים אותו שוהא בטומאה הואיל והוא לא ידע ושוגג הוא שרי ע"כ והא דכתב כדמוכח באשר"י פ"ב דכתובות פיון על מה דכתב הרא"ש שם אהיהא דירושלמי אין מדקדקין לא במת ולא בכלאים בבית המדרש כתב וזהו דירושלמי הכי פירושא אין מדקדקין בבית המדרש פהן שיושב בבית המדרש וטומאה מאהלת עליו אין מצריכין אותו לצאת דסבר דמותר לטמאות לתלמוד תורה ובגמרא דידן פליגא דלא שרי אלא בבית הפרס וחוז' לארץ אבל טומאה דאורייתא לא ע"כ ולא היה צריך להוכיח מדברי הסמ"ג והרא"ש שהרי גמרא ערוכה היא כמו שאכתוב לקמן בס"ד ולכאורה יש להקשות עליו מהא דברכות גופא דאמר בפרק מי שמתו (דף י"ט) אמר רב יהודא אמר רב המוצא פלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק מאי טעמא אין חכמה ואין תבונה לנגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד להרב ואקשינן עליו בסוף הסוגיא ת"ש ולאחותו מה

תלמוד לומר הרי שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ לִשְׁחֹט אֶת פֶּסַחֹו וְלִמּוֹל אֶת בְּנֵו וְשָׁמַע שְׁמַת לוֹ מֵת יְכוּל יְחֻזֵּר וַיִּטְמֵא אֶמְרַת לֹא יִטְמֵא יְכוּל כְּשֵׁם שְׂאִינֹו מִטְמֵא לָהֶם.

כִּי אִינֹו מִטְמֵא לְמַת מְצָנָה ת"ל וְלֹאֲחֹתוֹ לֹאֲחֹתוֹ הוּא דְאִינֹו מִטְמֵא אֲבָל מְמָא מְטָמָא הוּא לְמַת מְצָנָה אֲמַאי לִימָא אִין חֲכֵמָה וְאִין תְּבוּנָה וְאִין עֲצָה לְנִגְדָה וְיִמְשִׁי שְׂאִינֹו הֲכָא דְכְּתִיב וְלֹאֲחֹתוֹ וּפְרִיָּה וְלִגְמַר מִיָּנָי.

וּמְשִׁי שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׂאִינֹו וְכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׂאִינֹו וּ"ת נְזִיר וְכֵהֵן גְּדוּל קוּם עֲשֶׂה הוּא דִיטְמֵא לְמַת וְתִרְצֵן רַש"י דְקָרָא גְלוּי לֵן דְלָאוּ דְלָא יִטְמֵא לֹא נֶאֱמַר גְּבִי מַת מְצָנָה וְלֹא נִהִירָא דַא"כ כֹּל מְקוּם דְאֶמְרִינֵן שְׁעֲשֶׂה דוּחָה ל"ת לְקָרִי שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְהֵאִיף קָרִי לִיָּה דְחִיָּיָה אִימָא שְׂאִינֹו דְחִיָּיָה דְהֵתָם לֹא נֶאֱמַר הֲלָאוּ וְעוֹד דְהָא מִיָּלָה וְתִמִּיד וּפְסַח דְדְחִי שְׁבַת כְּדֶאֱמְרִינֵן בְּפ' אֵלוּ דְבָרִים אֲלֵמָא מְקָרִי שְׁפִיר דְחִיָּיָה אֲלֵא נִרְאָה דְמִנְזִיר לֹא גְמָרִינֵן דְמָה לְנְזִיר שְׁכֵן יִשְׁנוּ בְּשִׂאלָה וְכֵן מְפָהֵן מָה לְכֵהֵן שְׁכֵן לָאוּ שְׂאִינֹו שְׁנָה בְּכָל ע"כ וְכֵן כְּתִב הֶרְמֵב"ן בְּסִפְרוֹ דְאִיכָא גְנוֹסְחֵי עֲתִיקֵי דְגָרְסִינֵן וְכִי תִימָא גְלוּי מְפָהֵן מָה לְכֵהֵן שְׁכֵן לָאוּ שְׂאִינֹו שְׁנָה בְּכָל וְכִי תִימָא גְלוּי מְנְזִיר מָה לְנְזִיר שְׁכֵן יִשְׁנוּ בְּשִׂאלָה וּ"כ עכ"פ גְּמוֹר לְגוּפִי' וּמְדַכְּהֵן וְנְזִיר מִטְמֵאִים ל"מ ש"מ דְאִיסוּר טוּמְאָת כְּהֵן וְנְזִיר נְדַחִין מְפָנִי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וּ"כ אִין צְרִיָּה כְּהֵן לְרוּץ לְחוּץ עָרוּם אֲלֵא יִשְׁהָא בְּבֵית עַד שְׁיִלְבַּשׁ אִיזָה בְּגָד דְאִיסוּר טוּמְאָת כְּהֵן וְנְזִיר נְדַחָה מְפָנִי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׁהִיָּה הַתִּירָה לֹולְטְמֵא לְמַת מְצָנָה אֲלֵמָא לָאוּ דְטוּמְאָה נְדַחָה מְפָנִי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת אֲבָל כִּי דִיִּיקַתְּ שְׁפִיר לְק"מ דְּוַנְדַאי קְבוּרַת מַת מְצָנָה מְצָנָת עֲשֶׂה הִיא כְּשִׂאָר כֹּל מְצָנָת שְׁבַתוֹרָה דְהִיָּינֹו דְקָרִי לִיָּה בְּכָל דְּוַנְדַאי מ"מ.

אֲבָל קְבוּרַתוֹ מְצָנָה הִיא פְּאֻחַת מְכָל הַמְצָנָת וְכֵן מָה שְׁכֵתֵב הֶרְמֵב"ם בְּסִפְרַת הַמְצָנָת שְׁלוֹ בְּחֻלְק מ"ע מְצָנָה (רל"א) הִיא שְׂצוּנֹו לְקַבְּרוֹ הַרוּגִי ב"ד בְּיוֹם שְׁנֵהֲרָגוּ וְהוּא אֲמָרוּ יִתְעַלָּה כִּי קָבַר תְּקַבְּרֵנוּ בְּיוֹם הַהוּא וְלִשׁוֹן סְפָרִי כִי קְבוּרַת תְּקַבְּרֵנוּ מְצָנָת עֲשֶׂה וְה"ה בְּשִׂאָר מַתִּים ר"ל שְׁנֵהֲקָבַר כֹּל מַת יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם מוֹתָם וְלִכֵּן הַמַּת שְׂאִין לוֹ מִי שְׁיִתְעַסֵּק בְּקְבוּרַתוֹ נִקְרָא מַת מְצָנָה כְּלוֹמַר הַמַּת שְׁמְצָנָה עַל כֹּל אָדָם לְקַבְּרוֹ בְּאֲמָרוֹ קְבוּרַת תְּקַבְּרֵנוּ ע"כ וּבְוַנְדַאי אִם לֹא קָבְרוּ אֶת הַמַּת בְּיוֹם מוֹתוֹ עַדִּין לֹא נִתְבַּטְּלָה מְצָנָה זוֹ וְתִיָּיב לְקַבְּרוֹ לְמַחַר וְלֹא מֵאֲחָרָא.

אֲלֵא שְׂאִם לֹא קָבְרוּ בְּיוֹם מוֹתוֹ עוֹבֵר בַּעֲשֶׂה וְעַדִּין מְחַוְּיָיב לְקַבְּרֵי מְצָנָה זוֹ שְׁל קְבוּרַת תְּקַבְּרֵנוּ לְעוֹלָם וְכִינֵן דְקְבוּרַת הַמַּת מְצָנָת עֲשֶׂה הוּא דִין הוּא שְׁתַּדְּחָה אֶת ל"ת כְּכָל מְצָנָת עֲשֶׂה דְקִי"ל אֲתָא עֲשֶׂה וְדוּחָה אֶת ל"ת וְלָאוּ מְשׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת מְפָנִי שְׁהַמַּת מְנוּטֵל בְּבִיזוֹן דוּחָה אֶת הַל"ת.

אֲלֵא גְזִירַת הַמְלָךְ הִיא כְּכָל מְצָנָת עֲשֶׂה שְׁבַתוֹרָה שְׁדוּחִין אֶת מְצָנָת ל"ת בְּקוּם וְעֲשֶׂה וּמַה"ט נְמִי דְחִי קְבוּרַת מַת מְצָנָה לְאִיסוּר טוּמְאָת כְּהֵן וְנְזִיר מְפָנִי שְׁהוּא מַת מְצָנָה וְלֹא מְשׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְאֵע"ג דְכֵהֵן שְׁמְטָמָא אֶת עֲצָמוֹ עוֹבֵר בַּעֲשֶׂה וּ"ת שְׁנֶאֱמַר קְדוּשִׁים יְהִי לְנַפְשׁ לֹא יִטְמֵא וְכֵן בְּנְזִיר נֶאֱמַר עַל נַפְשׁ מַת לֹא יָבֵא זָהוּ ל"ת וְכִתְיָב כֹּל יְמֵי נְזִירוֹ קְדוּשׁ הוּא לֵה' וּפְרִיָּשׁ רַש"י בְּפִירוּשׁ הַתּוֹרָה זוֹ קְדוּשַׁת הַגּוּף מְלִטְמָא לְמַתִּים [וּמַהֲתִימָא עַל הֶרְמֵב"ם שְׁלֹא חָשׁוּב זֹאת לְמְצָנָת עֲשֶׂה לֹא בְּסִפְרַת הַמְצָנָת וְלֹא בַּהַל' נְזִירוֹת] מ"מ הָא יְלַפִּינֵן בְּפ' קָמָא דִיבְמוֹת דְרַאשׁוֹ וְזִקְנוֹ בְּמְצוּרַע אֲתִי לְרַבּוּי רַאשׁוֹ שְׁל נְזִיר וְזִקְנוֹ שְׁל כְּהֵן

שְׁמַגְלִיחִין תְּגַלְחַת מְצֻנָה וְלִמְצֻנָרַע דָּאֲתוּ עֲשֵׂה דְוַגְלַח אֶת כָּל שְׁעָרוֹ וְדַחֵי לְהוּ וְאֵע"ג דְּאִין עֲשֵׂה דוֹחָה אֶת ל"ת וְעֲשֵׂה נְאִיסוֹר תְּגַלְחַת דְּכֹהֵן וְנִזְיָר הָיִי בְּעֲשֵׂה וּל"ת מְשׁוּם דְּשִׂאֲנֵי הָיִי ל"ת וְעֲשֵׂה דְקִילֵי דְמָה לְכֹהֵן שְׁכֹן לְאוּ שְׂאִינוּ שְׁנָה בְּכָל וּמָה לְנִזְיָר שְׁכֹן יִשְׁנוּ בְּשִׂאֲלָה מִש"ה אֲתוּ עֲשֵׂה גְרִידָא וְדַחֵי לְעֲשֵׂה וּל"ת דִּידְהוּ דְקִילֵי וְהִיָּנוּ טַעְמָא גְמִי דְרָאוּי לִמ"ע דְקַבּוּרָה לְדַחּוֹת אֶת עֲשֵׂה וּל"ת דְּטַנְמָאֲת מֵת דְּכֹהֵן וְנִזְיָר דְקִילֵי מִצַּד מ"ע שְׂבָה אֶפְיִלוּ בְּלֹא הָאִי טַעְמָא דְכְבוֹד הִבְרִיּוֹת דְשִׂיָּיָהּ בְּמִצְוֹת קַבּוּרָה אֲלֵא פִשְׁאָר מְצֻנֹת עֲשֵׂה שְׂאִין בְּהֵם מְשׁוּם כְּבוֹד הִבְרִיּוֹת וְאִפ"ה דוֹחָה לְמִצְוֹת עֲשֵׂה וּל"ת בְּכֹה"ג דְקִילֵי וְהָכִי פִירוּשָׁא דְגִיְרַסַּת וְנִסְחָא עֲתִיקָא וְכִי תִימָא גִילְף מִפְּהוּ פְלוּמֵר מְדַמְטָמָא פְּהוּ לְמַת מְצֻנָה ע"כ לְאוּ מְטַעְמָא דָּאֲתוּ עֲשֵׂה וְדוֹחָה ל"ת הוּא שְׂהָרֵי גְבִי טַנְמָאֲת פְּהוּ אִיכָא עֲשֵׂה וּל"ת וְאֵלוּ מְצֻנֹת קַבּוּרָה אִינוּ אֲלֵא עֲשֵׂה לְחוּד וְאִין עֲשֵׂה דוֹחָה עֲשֵׂה וּל"ת אֲלֵא וְנִדְאִי הָא דְכֹהֵן מְטַמָּא לְמַת מְצֻנָה מְשׁוּם כְּבוֹד הִבְרִיּוֹת לְחוּד וְלֹא מְשׁוּם מְצֻנֹת עֲשֵׂה דְקַבּוּרָה וּשְׂמ"מ דְגָדוּל כְּבוֹד הִבְרִיּוֹת שְׂדוּחָה אֶת אִיסוּרֵי תוֹרָה אֶפְיִלוּ בְּקוּם וְעֲשֵׂה דְהָא לִיתָא דְמָה לְכֹהֵן שְׁכֹן לְאוּ שְׂאִינוּ שְׁנָה בְּכָל וְקִיל וְנִדְחָה עֲשֵׂה וּל"ת דִּידְנִי מְפָנִי עֲשֵׂה אַחַת לְחוּד וְהִשְׁתָּא אִיכָא לְמִימֵר דַּה"ט דְנִדְחָה אִיסוּר טַנְמָאֲת פְּהוּ מְפָנִי מ"ע דְקַבּוּרָה לְאוּ מְשׁוּם כְּבוֹד הִבְרִיּוֹת אֲלֵא פִינּוּ דְאִיסוּרֵי דִידְנִי אִינוּ שְׁנָה בְּכָל כּו' וּמ"ע דְקַבּוּרָה לְדַחּוֹת אֶת מ"ע וּל"ת דְּטַנְמָאֲת פְּהוּ מְפָנִי מְצֻנֹת עֲשֵׂה שְׂבָה לְחוּד וְלֹא מְטַעְמָא דְכְבוֹד הִבְרִיּוֹת שְׂיִשׁ בְּמִצְוֹת קַבּוּרָה וְכֹן תְּפָרֵשׁ דְהָא דְמְסִיִּים וְכִי תִימָא גִילְף מְנִזְיָר מָה לְנִזְיָר שְׁכֹן יִשְׁנוּ בְּשִׂאֲלָה וְכִינּוּ דְקִילֵי אֲתִי עֲשֵׂה דְקַבּוּרָה וְדַחֵי לְעֲשֵׂה וּל"ת דִּידְהוּ וּמְטַעְמָא דְעֲשֵׂה דְקַבּוּרָה הוּא דְקָא דַחֵי לְהוּ וְלֹא מְשׁוּם דְכְבוֹד הִבְרִיּוֹת דַחֵי לְעֲשֵׂה וּל"ת דִּידְהוּ וְא"כ הִיכָא דְלִיכָא מ"ע דְקַבּוּרָה אֲלֵא כְבוֹד הִבְרִיּוֹת לְחוּד כְּגוֹן פְּהוּ שְׂשׁוּכְב עָרוּם וּמַת בְּאֵהֶל צְרִיף לְרוּץ עָרוּם מִתוּף הָאֵהֶל וְאִין כְּבוֹד הִבְרִיּוֹת לְחוּד דְלִית עִמּוֹ שׁוּם דְרָרָא דְמְצֻנָה דוֹחָה אֶפְיִלוּ עֲשֵׂה וּל"ת דְכֹהֵן וְנִזְיָר דְקִילֵי וּמַת מְצֻנָה שְׂאֲנֵי דְמְצֻנֹת עֲשֵׂה דְקַבּוּרָה הוּא דְקָא דַחֵי לְהוּ לְאִיסוּר טַנְמָאֲת פְּהוּ וְנִזְיָר דְקִילֵי כְּדִאֲמָרְן מִשִּׂא"כ מְדַדְחֵי קַבּוּרַת מַת מְצֻנָה לְפָסַח וּמִלָּה דְחִמְרֵי שְׂפִיר אִיכָא לְמִילְף מְנִי דַע"כ מְשׁוּם דְגָדוּל כְּבוֹד הִבְרִיּוֹת דְקָא דַחֵי לְהוּ דְאֵלוּ עֲשֵׂה דְקַבּוּרָה אִין בְּהַ פַּח לְדַחּוֹת לְעֲשֵׂה דְפָסַח וּמִלָּה שְׂאִין דוּחִין אוֹתָן מְצֻנֹת עֲשֵׂה דְטַנְמָאֲת קְרוּבִים דְהָא הָאִי בְּרִיָּתָא דְלֹאֲחוֹתוֹ כַּר"ע אֲתִי דַס"ל לְהַ יְטַמָּא חוּב דְהָכִי מוֹקִי לְהַ בְּזִבְחִים ר"פ ט"ו (דָּף ק') וְאִפְי' לְהַרְמָב"ם דַס"ל דְעֲשֵׂה דְטַנְמָאֲת קְרוּבִים אִינוּ נוֹהֲגָת בְּנָשִׁים כַּמ"ש בְּפָרָק שְׁנֵי מָה' אֲבָל וְא"א לְמִילְף מְטַנְמָאֲת קְרוּבִים דְקִילֵי שְׂאִינוּ נוֹהֲגָת בְּכָל וְאִיכָא לְמִימֵר דַּמָּה"ט נְדַחִית מְפָנִי פָסַח וּמִלָּה מִשִּׂא"כ עֲשֵׂה דְקַבּוּרָה שְׂנוֹהֲגָת בְּכָל מ"מ אֲשַׁפְחוּן בְּהַדְיָא בְּרָא"ש פ' תְּמִיד נְשַׁחֲט (דָּף נ"ט) דְאֲתִי עֲשֵׂה דְפָסַח שְׂיִשׁ בְּהַ פֶּרֶת וְדַחֵי לְעֲשֵׂה דְהַשְׁלָמָה וּבִרְפ"ג דְנִזְבְּחִים אֲמַרִינּוּ דְאֲתִי עֲשֵׂה דְפָסַח שְׂיִשׁ בְּהַ פֶּרֶת וְדוּחָה לְעֲשֵׂה דְטְבוּל יוֹם הַנִּכְנָס בְּמַחְנֵה לוֹי' וְלַחַד פִּי' שֶׁל תּוֹסֵף שֶׁם טְבוּל יוֹם הַנִּכְנָס בְּמַחְכָּה לוֹי' עוֹבֵר בְּעֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה וְע"כ הָא דְמַת מְצֻנָה דוֹחָה לְפָסַח וּמִלָּה לְאוּ מְשׁוּם עֲשֵׂה דְקַבּוּרָה הוּא אֲלֵא מְשׁוּם כְּבוֹד הִבְרִיּוֹת וְשְׂפִיר רְצָה הַש"ס לְמִילְף מִיָּנִיָּה דְכְבוֹד הִבְרִיּוֹת דוֹחָה אֶת ל"ת שְׂבִתוֹרָה אֲלֵא שְׂדַחָה שְׂאִי אֲפָשֵׁר לְמִילְף מִיָּנִיָּה אֲלֵא בְּשִׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה דוּמִיָּא דְפָסַח וּמִלָּה וְלֹא בְּקוּם וְעֲשֵׂה: וְתַדַּע לָהּ דַע"כ הָאִי דְמַת מְצֻנָה דוֹחָה לְאִיסוּר טַנְמָאֲת פְּהוּ וְנִזְיָר אִינוּ מְשׁוּם כְּבוֹד הִבְרִיּוֹת לְחוּד אֲלֵא מְשׁוּם מ"ע שְׂבָה כְּדִאֲמָרְן דַּל"כ תְּקַשִּׁי לָהּ הָא דְקִיָּיִמָא לֹן לְמָאֵן דְקָרִי וְתַנִּי מְטַמָּא לוֹ כְּהוּ וְנִזְיָר עַד דְאִיכָא שְׂיָתָא

אלפי גברי ומאן דמתני וכן לנשיא אין לו שיעור ולעולם מטמא לו פהו ונזיר אפילו יש  
לי הרבה מתעסקים מטמא לכהן ונזיר עם הפל כי כבודו בכל אדם.

כמ"ש הרמב"ן בספר תורת האדם והרא"ש והטור"ר יו"ד סי' (ע"ד) והוא מהירושלמי  
והרי אם ימנעו הכהן והנזיר מלמטמאות לו אין פאן בזיון. שהרי יש לו מתעסקים בלא"ה  
כדי צרכו קבורה ויותר ולא יהי מוטל בבזיון ואין משום העדר כבוד שהרי כבודם בכל  
אדם מ"מ משום כבוד לחוד אין נדחה שום דבר מן התורה אפילו בשב ואל תעשה אם  
לא משום בזיון אלא ע"כ הטעם דכיון ששיערו חכמים שיעור של כל אחד ואחד כבודו  
בכמה הוי לי עשה דכבוד תורה וכל שאין לו מתעסקים שיעור של כל אחד ואחד כבודו  
טומאת פהו ונזיר מפנו עשה דכבוד תורה ואמאי הרי טומאת פהו ונזיר ה"ל עשה ול"ת  
והיא דכבוד תורה דליכא אלא עשה בלבד דוחה אותם וע"כ הטעם משום דעשה ול"ת  
דכהן ונזיר קילי ואתי עשה לחוד דכבוד תורה ודחי אותן וא"כ ה"ה דמצות קבורה של  
כל אדם דוחה עשה דקבורה לחוד לעשה ול"ת דכהן ונזיר ולא משום כ"ה נגע בה ואין  
לדחות דשאני עשה דכבוד תורה דחמיר מדע שהרי יש בה פח לדחות לשאר עשה  
כדאמרין במסכת שבועות ר"פ שבועות העדות (דף ל' ע"ב) רב יימר הוי ידע לי  
סהדותא למר זוטרא אתי לקמי' דאמימר אותבינהו לכולהו א"ל ר"א לאמימר והאמר  
עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדות ד"ה בעמידה א"ל האי עשה והאי עשה עשה  
דכבוד תורה עדיף פלומר האי עשה ועמדו שני האנשים והאי עשה דאת ה' אלוקיך תירא  
לרבי' ת"ח עשה דכבוד תורה עדיף משא"כ לעשה דקבורה דקיל ואין דוחה לשאר עשה  
משום דמאי אלימא האי עשה מהאי עשה ואיכא למימר דהא דדחי עשה דכבוד תורה  
דקרי ומתני לעשה ול"ת דכהן ונזיר לאו משום דטומאת פהו ונזיר קילי אלא משום  
חומרא דעשה דכבוד תורה אבל שאר עשה וכן עשה דקבורה דלא חמירי אין בהם פח  
לדחות לעשה ול"ת דטומאת פהו ונזיר דלא היא שהרי במסכת חולין אמרינן שלח תשלח  
אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מנין ת"ל תשלח מ"מ ומעיקרא דחיק הש"ס  
לאוקמי למצות שלוח הקן על עשה דשלח תשלח לחוד דליכא ל"ת דלא תקח אם על  
בנים משום דאל"כ לא צריף קרא למעוטי לדבר מצוה משום דהאי עשה והאי עשה ול"ת  
ואין עשה דוחה ל"ת ועשה ואח"כ פריף מכדי האי עשה והאי עשה מאי אלימא דהאי  
עשה מהאי עשה ומשני סד"א הואיל ואמר מר גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי  
אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושהא על המים ותאי מצורע כיון דכמה דלא  
מטהר אסור בתשמיש המטה דכתיב וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים אהלו זו אשתו מכאן  
שאסור בתשמיש המטה.

מ"ד כיון דאסור בתשמיש המטה לייתי עשה דידי' ולידחי עשה דשלוח הקן קמ"ל אלמא  
אפילו עשה דמצורע שיש עמו הטלת שלום שבין איש לאשתו שדוחה את כבוד המקום  
דחמיר מכבוד תורה לא צריף קרא למעוטי אלא שלא ידחה לעשה דשלוח הקן לחוד  
אבל לעשה ול"ת לא צריף קרא למעוטי דבלא"ה לא דחי עשה דחמיר לשאר עשה ול"ת  
וה"ה לעשה דכבוד תורה אין ראוי לדחות מתמת חומרא דידי' לעשה ול"ת דכהן ונזיר  
א"ו ה"ט דדחי עשה דכבוד תורה לעשה ול"ת דכהן ונזיר משום קילותא דידהו דמה  
לפהו שפון שאינו שנה בכל ומה לנזיר שפון ישנו בשאלה וגריעי טפי מפל עשה ול"ת  
שבתורה וה"ה עשה דקבורה נמי דוחה אותם מה"ט ועוד שהרי מקשה בפרכות לרב

דאָמער המוצא פלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק מהא דתנו והתעלמת מהם פעמים שאפה מתעלם מהם ופעמים שאין אפה מתעלם מהם הא פיצד פהו והוא בבית הקברות או שהי זקן ואינו לפ"כ או שהיתה מלאכתו מרובה משל חבירו לכך נאמר והתעלמת אמאי לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' ומשני שאני התם דכתיב והתעלמת מהם ופריף וליגמר מנה ומשני איסורא ממונא לא ילפינו ונהרי בזמן ואינו לפי כבודו איפא (משום) עשה דכבוד תורה כמש"כ הרא"ש בפ' אלו מצויאו' ויראה לי פיון שפוטרו תורה את הזמן שאין לו לזלזל בכבודו הוא לגבי דידי' שמזלזל לכבוד תורה במקום שאין חייב כו' ע"כ אפילו הכי בממונא דהשבת אבידה הוא דדחי עשה דכבוד תורה לעשה ול"ת דהשבת אבידה דהוי עשה ול"ת פדאמרינו (בב"מ דף ל') הא באיסורא לא דחי אפילו הכי דאיפא בזיון קצת דומיל' דהשבת אבידה לזמן ואינו לפי כבודו מ"מ באיסורא אפילו בכה"ג דאיפא בזיון קצת לא דחי עשה דכבוד תורה לעשה ול"ת דאיסורא ואמאי דחי לעשה ול"ת דטומאת כהן ונזיר אע"פ שיש לו מתעסקים כל צרכו ואין פאן בזיון כלל רק מניעת כבוד בלבד למאן דקרי ותני או מתני ונשיא ואין פאן משום בזיון כלל אלא עשה דכבוד תורה לחוד ודחי לעשה ול"ת דידהו של איסורא אלא ונדאי היינו טעמא משום קילותי דאיסורא דידהו פדאמרון וא"ת א"כ למה לי קרא יתירה דלאביו אינו מטמא אכל מטמא הוא למת מצנה פדאמרינו בר"פ כהן גדול (דף מ"ז) ת"ל דאתי עשה דקבורה ודחי את איסור טומאת מת דכהן ונזיר ואם משום דאית ביה עשה ול"ת הא מראשו וזקנו פכר שמעינו לה דעשה דוחה את עשה ול"ת דכהן ונזיר גבי תגלחת ומשום דקילי וי"ל דממצנות גילוח לא הנה מצי למילף למצנות קבורה אי לאו דכתב רחמנא לאביו להיתר מת מצנה משום דשאני מצנות גילוח דבעידנא דקעקר לעשה ול"ת דכהן ונזיר קא מקנים לעשה דגילוח אכל קבורת מ"מ בעידנא דמתעסק במ"מ לטלטלו ולקוברו קעקר לי' לעשה ול"ת דכהן ונזיר ואפתי לא מקנים למ"ע דקבור תקברנו עד דקבור לי' מקבר ואע"ג דבעשה דקיל דהודחה מפני עשה דחמור לא בעינו בעידנא דקא עקר לעשה דקיל לקנים לעשה דחמיר כמ"ש התוס' שם בפסחים נ"ט ד"ה אחי אמרינו בל"ת קיל אכל בשבת ר"פ ר"א דמילה (ד' קל"ג) דבעי בעידנא דקא עקר ללאו לקנים לעשה וסד"א דאין עשה דגילוח דוחה את ל"ת דכהן ונזיר קמ"ל קרא דלאביו דאפילו הכי דחי להו ולא דמי לשאר מצנות עשה דבעינו בעידנא דקא מתעקר לאו קא מקנים עשה שאני הני לאוין דקילי וא"ת ראשו וזקנו ל"ל גילוף מדמטמא למת מצנה מלאביו י"ל דה"א דשאני מת מצנה דחמיר שהרי פסח שיש בו כרת דוחה אותו ונהרי בסנהדרין פרוק אחד דיני ממונות (דף ל"ה) רוצה לומר הש"ס שתהא קבורת מת מצנה דוחה שבת מק"ו מעבודה שנדחה מפני מת מצות מלאחותו ודחי רציחה תוכיח שדוחה את העבודה ואינו דוחה את השבת ורציחה גילוף התם מקראי דלא דחי שבת אכל מצנות גילוח דכהן ונזיר לא שייך משום דיקחוי דפסח אצלו ואע"ג דלא שייך מ"מ פרכינן שפיר כמו שפריף בפ' החובל מה לאשה שאינה במילה פלומר ומש"ה פסולה לעדות תאמר בעבד שישנו במילה אע"ג דלא שייך מצנות מילה גבי אשה פרכינן שפיר וכן פתבו (התם) בכמה מקומות ועוד הא דאיצטריף קרא דטומאה בגילוח דנזיר נדחה מפני מ"ע ולא ילפינו חד מחבירו משום דהוי ילפינו מאיסור יין דנזיר מק"ו דכתיב מיין ושכר יזיר לאסור יין מצנה פניין רשות פדאמרון בפ' ג' מינין (דף מ"ד): נמצא הא דנוסחי עתיקא פירשתי היטב דלא תקשי להוראת בעל

תְּרוּמַת הַדָּשָׁן ו"ל אֵלֶּא שְׁכַנּוּנַת הַתּוֹ' א"נ לְפָרֵשׁ כֹּן שְׂאִין הַדֶּרֶךְ הַתְּנָא לְסַתְּנָם כ"כ אֵלֶּא לְפָרֵשׁ מ"מ כִּינּוֹן דְּאִיכָא לְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּנִדְחָה כֹּהֵן וְנִזְיָר מִפְּנֵי מ"מ מְשׁוּם מְצֻנָת עֲשֵׂה שְׂבֵהֵן וְלֹא מְשׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְכַדְפְּרִשְׁתִּי אֵין בּוֹ פֶּת לְדַחֲוֹת טְוּמָאֵת כֹּהֵן וְנִזְיָר מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת לְחֻד וְנִפְּה כ' בַּעַל ת"ה ו"ל שְׁהֲרִי גַם שְׁהֲרִי בְּטוּמָאֵת אֵהֵל הַמַּת וְכֹהֵן וְנִזְיָר אִיסוּרֵי דְּאוֹרְזִיתָא הוּא כְּמוֹ שְׂבִיִּאֲרֵתִי הֵיטִיב בְּסִימָן הַקּוּדָם לְזָה מֵהֵיֵא סוּגְלִ' דַּפ' ג' מִינִין מֵהָא דְּאִמְרִינּוּ הַתָּם לְהַזְהִירָה עַל הַטּוּמָאָה לְהַזְהִירָה עַל הַבִּיֵּאָה וּמִבְּעֵינָן דְּנִזְיָר בְּקָבֵר בַּפ' ב' דְּשִׁבּוּעוֹת וּבַפ' ג' דְּנִזְיָר וּכְבָר נְתַבָּאָר שָׁם כָּל הַצְּנִרָה בְּזָה וְאֵין צְרִיף לְכַפֹּל אֵת הַדְּבָרִים וְגַם אֵין לְהַתִּיר לְשִׁהוֹת כֹּהֵן וְנִזְיָר בְּאֵהֵל הַמַּת מְשׁוּם דְּהוּי לִי שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה כִּינּוֹן שְׁהוּא כְּבָר, בְּאֵהֵל עִם הַמַּת וְאֵין עָלֵיו אֵלֶּא מְצֻנָת פְּרוּשׁ בְּלָבָד דְּהָא נָמִי לִיתָא דָּאָם כֹּן תִּקְשִׁי לָךְ הָא דְּרַב דְּאָמַר הַמוֹצָא כְּלָאִים בְּבִגְדוֹ פּוֹשְׁטָן אֶפְּיָלוֹ בְּשׁוּק אַמְאִי כִּינּוֹן דְּיִלְפִינּוּ מִלְּאֲחֻתוֹ דְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה נִדְחָה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְהָרִי הֵכָא כִּינּוֹן שְׂכָבֵר הוּא מְלֻבָּשׁ בְּכָלֵאִים אַמְאִי פּוֹשְׁטָן אֶפְּיָלוֹ בְּשׁוּק הָרִי אֵין כָּאֵן קוּם וְעֲשֵׂה דְקוּם וְעֲשֵׂה שָׁל כְּלָאִים אֵינוֹ אֵלֶּא בְּשִׁעַת לְבִישָׁה שְׁעוּשָׁה מְעֻשָׁה בְּלִבִּישָׁתוֹ אֲבָל הַמוֹצָא כְּלָאִים בְּבִגְדוֹ שְׂכָבֵר עוֹמֵד וּמְלֻבָּשׁ וְקוּם וְעֲשֵׂה שָׁל שְׁעַת לְבִישָׁה כְּבָר חֲלַף וְהֵלֵךְ לוֹ וּמְאִי דְּהוּי הוּי וְא"א בְּתַקְנֻתִי וְעַכְשָׁיו אֶפְּיָלוֹ לֹא יִפְשִׁיטָנָה מְעָלֵיו אֵינוֹ אֵלֶּא שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה וְאַמְאִי אֵינוֹ נִדְחָה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְנ"ל דְּהֵינּוּ טַעְמָא כִּינּוֹן שְׂתַחֲוִילַת הַלְּבִישָׁה ע"י מְעֻשָׁה בָּא וּמְשׁוּם הֵכִי כָּל זְמַן שְׁהוּא עוֹמֵד וּמְלֻבָּשׁ בְּהַ חֲשִׁבִינּוּ לוֹ כְּעוּשָׁה מְעֻשָׁה בְּיָדִים.

וְהַפֵּל נִגְרַר אַחַר תַּחֲוִילַת הַלְּבִישָׁה שְׁהִיתָה ע"י מְעֻשָׁה וְכָל זְמַן שְׁהוּא מְלֻבָּשׁ בְּהַ כְּעֻשָׁה מְעֻשָׁה בְּיָדִים דְּמִי וְרָאִי לְזָה מֵהָא דְּתַנּוּ בְּמַסְכַּת מַכּוֹת (ד' כ"א) הִי לְבוּשׁ בְּכָלֵאִים כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חֲזִיב אֵלֶּא אַחַת א"ל אֵל תִּלְבָּשׁ אֵל תִּלְבָּשׁ וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוּבָשׁ חֲזִיב עַל כַּאו"א וּבִגְמָ' א"ר בִּיבִי א"ר אֶסִי לֹא פּוֹשֵׁט וְלוּבָשׁ מִמֶּשׁ אֵלֶּא אֶפְּיָלוֹ מְכַנִּים וּמוֹצִיא בֵּית דִּ' אֲוֹנְקִלִי שְׁלוֹ מְחוּי ר"א בְּרִי דַר' אִיקָא עִיּוּלִי וְאַפּוֹקִי רַב אֲשִׁי אֹמַר אֶפְּיָלוֹ לֹא שְׁהָה אֵלֶּא כְּדִי לְפִשׁוּט וְלִלְבוּשׁ חֲזִיב וְדַע שְׁהַגִּירָסָא בְּסַפְרִים שְׁלַנּוּ הִיא מְשׁוּבָּשֶׁת בְּמִילְתִּי דַר"ב וּכְפִי מֵהַ שְׂכַתְבִּתִּי הָא הַגִּירָסָא לְהַרִי"ף וְשָׂאָר פּוֹסְקִים וְעִיקָר וּפִי שָׁם נ"י אֶפִי לֹא שְׁהָה כְּלוּמַר אֶפְּיָלוֹ לֹא הַכְּנִים וְהוֹצִיא בִי אֵלֶּא שְׁהָה אַחַר הַתְּרָאָה וְעַמֵּד לְבוּשׁ כְּדִי שְׁהִי יְכוֹל לְפִשׁוּט וְלִלְבוּשׁ אַרְבָּעָה אוֹ חֲמֵשָׁה פְּעֻמִּים חֲזִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת וְאַף עַל פִּי שְׂאֵינוֹ עוּשָׁה מְעֻשָׁה דְּכִינּוֹן שְׂמַתְחִילָה עֲשֵׂה מְעֻשָׁה כְּשִׁלְבָשׁ.

וְעַתָּה שׁוּהָה כְּדִי לְפִשׁוּט וְלִלְבוּשׁ חֲשִׁיב מְעֻשָׁה כִּינּוֹן שְׁהַתְּרוּ בּוֹ עַל כָּל שְׁהֲרִי וְשְׁהֲרִי ע"כ אֵלֶּמָא אֶפְּיָלוֹ לְעַנְנּוּ מִלְּקוֹת דְּקִי"ל לָאוּ שְׂאִין בּוֹ מְעֻשָׁה אֵין לְוֹקִין עָלָיו מ"מ בְּשְׁהָה כְּדִי לְפִשׁוּט וְלִלְבוּשׁ כִּינּוֹן שְׂמַתְחִילָה עֲשֵׂה מְעֻשָׁה כְּשִׁלְבָשׁ כָּל שְׁהִי וְשְׁהֲרִי שְׁשׁוּהָה אַחַר הַלְּבִישָׁה שְׁיֵשׁ בְּהַ כְּדִי לְפִשׁוּט וְלִלְבוּשׁ חֲשִׁבִינּוּ לִי כְּעוּשָׁה מְעֻשָׁה וְלוֹקִין עַל כָּל הַתְּרָאָה וְהַתְּרָאָה דְּכָל שְׁהִי וְשְׁהֲרִי וְה"נ דְּכִנּוּתִי חֲשִׁבִינּוּ לִי כְּעוּשָׁה מְעֻשָׁה וּמִש"ה פּוֹשֵׁט אֶפְּיָלוֹ בְּשׁוּק וְאֵין נִדְחָה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת.

כִּינּוֹן שְׂדַמִּינּוּ לִי כְּעוּשָׁה מְעֻשָׁה וְאֵין אִיסוּר תּוֹרָה נִדְחָה בְּקוּם וְעֲשֵׂה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְהֵכָא נְמִי בְּנִידָן דִּידוּכִינּוֹן דְּתַחֲוִילַת בִּיאָתוֹ לְאֵהֵל הִי ע"י מְעֻשָׁה מִש"ה חֲזִיב לְרוּץ עָרוּם מִן הָאֵהֵל וְאֵינוֹ נִדְחָה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת דְּכָל שְׁהִי וְשְׁהֲרִי חֲשִׁבִינּוּ לִי כְּעוּשָׁה מְעֻשָׁה כִּינּוֹן שְׂמַתְחִילָה עֲשֵׂה מְעֻשָׁה כְּשָׂבָא לְאֵהֵל דְּוִמְנִ' דְּכָלֵאִים מ"מ אַפְּתִי אִיכָא לְעִיּוּנֵי אִי אִיכָא

לפלוג'י בִּהַאי עֲנִינָא לַעֲנִין טוֹמָאָת פִּהוּ בְּאֵהֶל הַמַּת בֵּין קָדִים מִיתַת הַמַּת לְבִיאַת הַפִּהוּ אֵל  
הָאֵהֶל וּבֵין קָדִים בִּיאַת הַפִּהוּ לְמִיתַת הַמַּת וְאַח"כּ כְּשֶׁהוּא בְּתוֹךְ הָאֵהֶל מֵת הַמַּת דְּבַכְה"ג  
אִיפֵא לְמִמֵּר הוּאִיל בְּשַׁעַת פְּנִיסַתוֹ לְאֵהֶל דְּקָא עֲבִיד מַעֲשֵׂה הִי' בְּהִיתֵר נְדָחָה אִיסוּר  
טוֹמָאָה מְפַנֵּי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׁהֵרִי כְּשֶׁנּוֹלַד הָאִיסוּר דְּהִינּוּ בְּמִיתַת הַמַּת מַעֲכָשְׁוּ לֹא קָא  
עֲבִיד הַפִּהוּ שׁוּם מַעֲשֵׂה וְהָהּ לִי' (שָׁב וְאַל תַּעֲשֵׂה) דְּנְדָחָה מְפַנֵּי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְהִנֵּה עֲנִין  
זֶה מִלְתָּא עֲמִיקְתָּא הִיא וְצָרִיךְ בִּיאוּר רְחֵב וְדַע דְּבָרִישׁ פ"ב דְּשִׁבְעוֹת (דָּף י"ד) תָּנּוּ  
נְטָמָא בְּעִזְרָה וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ טוֹמָאָה וְזָכוּר אֵת הַמְקַדָּשׁ נִעְלָם הִימְנוּ מְקַדָּשׁ וְזָכוּר הַטוֹמָאָה  
נִעְלָם מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה וְהִשְׁתַּחֲוֶה אוֹ שְׁשָׂהָ פְּדֵי הַשְׁתַּחֲוּוּי' אוֹ בָּא לֹו בְּאַרְנוּפָה חֲזִיב בְּקִצְרָה  
פְּטוּר וּבְגָמ' דָּף ט"ז בְּעֵי רַבָּא צָרִיךְ שְׁהֵינִי' לְמַלְקוֹת אוֹ אִין צָרִיךְ שְׁהֵינִי' לְמַלְקוֹת לְקַרְבָּן  
גְּמִירִי שְׁהֵינִי' לְמַלְקוֹת לֹא גְמִירִי שְׁהֵינִי' אוֹ דִּילְמָא בְּפָנִים גְּמִירִי שְׁהֵינִי' ל"ש לְקַרְבָּן ל"ש  
לְמַלְקוֹת וְהַקְשׁוּ בְּתוֹס' מֵהָא דָּאֵר"א גְּבִי כְּלָאִים אֶפְּלוּ לֹא שְׁהָה אֵלָא פְּדֵי לְפִשְׁט וְלִלְבוּשׁ  
חֲזִיב מְכָלָל דְּלֵרֵב בִּיבִי לֹא מְחִיב בְּשְׁהֵינִי' וְחִירְצוּ דְּרֵב בִּיבִי לֹא פְּלִיג עַל ר"א אֵלָא דְלֹא  
נְחִית לְאַשְׁמוּעֵינּוּ חֲדוּשׁ שֶׁל שְׁהֵינִי' אֵלָא לְאַשְׁמוּעֵינּוּ דְּבַהֲכַנְסַת בֵּית אֲנוּקְלִי חֲזִיב אַע"פ  
שְׁאִינוּ לֹוּבֵשׁ כָּל הַמְלָבוּשׁ א"נ לֵרֵב בִּיבִי לֹא לְקִי אֲשְׁהֵינִי' מִשׁוּם דְּהוּי לֹאוּ שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה  
וְהָכָא אֲיִירִי לְמָאן דְּאָמַר לֹאוּ שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה לֹוּקִין עֲלִיו א"נ אֲיִירִי לַעֲנִין אִיסוּר מְלָקוֹת  
וְלֹא לַעֲנִין חֲזִיב וּר"א דְּפְלִיג עַלִי' הַתָּם וְחֲשִׁיב שְׁהִי' כְּמַעֲשֵׂה פִּינּוּ דְּתַחֲזִילַת הַלְבִּישָׁה ע"י  
מַעֲשֵׂה.

וְהָכָא אֶפְּלוּ אִי לֹא בְּעֵינּוּ שְׁהֵינִי' פְּדֵי הַשְׁתַּחֲוּוּאָה מ"מ בְּעֵינּוּ פְּדֵי יִצְיָאָה וּכְנִיסָה. אָבֵל  
בְּפָחוֹת מְפָאן לֹא.

כִּי הִיא דְּבְעֵינּוּ גְּבִי כְּלָאִים פְּדֵי פְּשִׁטָּה וְלְבִישָׁה ע"כ וְהֵרִי הָאִי אִיבְעֵי דְּרַבָּא דְּצָרִיךְ שְׁהֵינִי'  
לְמַלְקוֹת אוֹ לֹא אֲנִטְמָא בְּעִזְרָה קָאִי דְּכְנִיסַתוֹ לַעֲזָרָה הִנֵּה בְּהִיתֵר מ"מ לר"א חֲשׁוּב שְׁהִי'  
כְּמַעֲשֵׂה פִּינּוּ דְּתַחֲזִילַת פְּנִיסַתוֹ הִיָּתָה ע"י מַעֲשֵׂה אַע"פ שְׁמַעֲשֵׂה זֹו שֶׁל כְּנִיסָה בְּשַׁעַת הִיתֵר  
הִיָּתָה וְלִשְׁנוּי' קָמָא שֶׁל הַתוֹס' אֶפְּלוּ ר' בִּיבִי לֹא פְּלִיג עֲלֵהּ דַּר"א בְּהָא.

וה"נ בְּנִידוֹן דִּידוֹן אַע"פ שְׁבִשַׁעַת פְּנִיסַת הַפִּהוּ בְּתוֹךְ הָאֵהֶל הִנֵּה בְּהִיתֵר שְׁהֵרִי עֲדִינּוּ לֹא  
הִי' שׁוּם מֵת בְּאֵהֶל אֵלָא שְׁאֵח"כּ מֵת עֲלִיו מֵת בְּתוֹךְ הָאֵהֶל מ"מ ע"י כְּנִיסָה רֵאשׁוּנָה  
שְׁהֵיָתָה ע"י מַעֲשֵׂה אַע"פ שְׁבְּהִיתֵר הִיָּתָה חֲשׁוּב הַשְׁהֵינִי' שֶׁל אִיסוּר אַחַר שְׁמַת עֲלִיו הַמַּת  
כְּמַעֲשֵׂה וְהוּי לִי' כְּקוּם וַעֲשֵׂה שְׁאִינוּ נְדָחָה מְפַנֵּי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת: אֵלָא שְׁמַדְבְּרִי הַתוֹס'  
בְּמַסְכַּת נְזִיר פ' ג' מִינִין (דָּף מ"ג) לֹא מִשְׁמַע הֵכִי שְׁהֵרִי מֵהָא דְּאָמַר רַבָּה אָמַר ר"ה הַתָּם  
מְקַרָּא מְלֹא דִּיבֵר הַפְּתוּב לֹא יִטְמָא כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר לֹא יָבֵא לְהַזְהִירָה עַל הַטוֹמָאָה לְהַזְהִירָה  
עַל הַבִּיאָה אָבֵל טוֹמָאָה וְטוֹמָאָה לֹא וְקַדְדִּיק הַש"ס מ"ש טוֹמָאָה וְטוֹמָאָה דְלֹא דְהָא מִיִּטְמָא  
וְקָאִים טוֹמָאָה וּבִיאָה נְמִי הָא מִיִּטְמָא וְקָאִים וּשְׁנִי ר"פ כְּגוֹן שְׁנַכְנַס בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמַגְדֵּל  
וּבָא חֲבִירוֹ וּפְרַע עֲלִיו אֵת הַמַּעֲזִיבָה דְּטוֹמָאָה וּבִיאָה בְּהִי הַדְּדִי קְאָתִינּוּ מְר ב"ר אֲשִׁי  
אָמַר כְּגוֹן דְּעִיִּיל כְּשֶׁהוּא גּוֹסֵס וּנְפַק נְשַׁמְתוֹ אֲדִיתִי' דְּטוֹמָאָה וּבִיאָה בְּהִי הַדְּדִי קְאָתִינּוּ  
וְכַתֵּב הַתוֹס' כְּגוֹן שְׁנַכְנַס בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמַגְדֵּל כו' צ"ל דְּהָהוּא מְסִייעַ לְהַסִּיר הַמַּעֲזִיבָה  
דְּהָא בְּהִתְרוֹ בּוֹ לְמַלְקוֹת אֲיִירִי ע"כ וְלְדְבָרֵיהֶם אֵלוּ שְׁבַנְזִיר ע"כ צ"ל דְּמִשְׁמַע דָּאֵם אִינוּ  
מְסִייעַ לְהַסִּיר הַמַּעֲזִיבָה אִינוּ חֲזִיב מְלָקוֹת מִשׁוּם דַּה"ל לֹאוּ שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה דְּאֶפְּלוּ ר"א  
דְּאָמַר גְּבִי כְּלָאִים דְּבִשְׁהָה פְּדֵי לְפִשְׁט וְלִלְבוּשׁ חֲזִיב הִינּוּ דְּוּוּקָא גְּבִי כְּלָאִים שְׁתַּחֲזִילַת



המעשה של לבישה הייתה באיסור נגדר כל משך זמן הלבישה אחר תחלת הלבישה שהייתה ע"י מעשה לחייב עליו ע"כ שהי' ושהי' של פדי לפשוט וללבוש אבל גבי נכנס בשידה תיבה \* (העירוני כמה פעמים כי הדינים האלה אינם שייכים לזמננו) \* ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה דתחלת פניסתו בבית הקברות בהיתר הייתה שהרי אהל היה מפסיק בינו ובין הטומאה אע"פ שבא חבירו ופרע עליו את המעזיבה אם אינו מסייע להסיר המעזיבה לא מחייב דה"ל לאו שאין בו מעשה ואפילו ר"א מודה דלא חשביו ליה שהי' כמעשה מחמת תחלת הפניסה שהייתה ע"י מעשה פיון דתחלת הפניסה הייתה בהיתר משעה שחל האיסור דהיינו משעה שבא חבירו ופרע עליו את המעזיבה שוב לא עשה שום מעשה דאל"כ אלא לרב.

אשי מחייב בהא דבא חבירו ופרע עליו את המעזיבה אפילו בלא סייע עצמו להסיר המעזיבה כמו גבי פלאים ומטעמא משום דתחלת הפניסה הייתה ע"י מעשה א"כ ל"ל לאוקמי הא דרב פפא במסייע להסיר המעזיבה דילמא ר"פ כר"א ס"ל.

ואפילו אינו מסייע להסיר המעזיבה נמי חייב ועוד הא ונדאי קי"ל פנותי דבתראי הוא א"ו פדאמרן ועוד דא"א לפרש איבעי דנזיר בקבר (בד' יז) דמירי דמסייע להסיר המעזיבה שהרי כמו שמקשה הגמ' שם בנזיר אהאי איבעי ה"ד אלימ' דאמר לי לא תנזור ל"ל שהי' נזיר מ"ט לא בעי שהי' דקא מתרי ביה ה"נ קא מתרי בי' ואם איירי במסייע להסיר המעזיבה אפתי תקשה לך ל"ל שהי' נזיר מ"ט לא בעי שהי' דקא מתרי בי' ה"נ קא מתרי בי' לא תסיר המעזיבה ולדבריהם ז"ל מוכרח אני לומר דהא איבעי דרבא דפ"ב דשבועות אצטריף שהיה למלקות \* ) או לא וכן הא דבעי התם ר' אשי גופא נזיר בקבר בעי שהי' למלקות או אין צריף בפנים גמירי שהי' בחוץ לא גמירי שהי' או דלמא באונס גמירי שהי' ל"ש בפנים ל"ש בחוץ דש"מ דאפילו היכי דכניסתו הייתה בהיתר מ"מ חייב מלקות ע"י שהי' שהרי האיבעי דנזיר בקבר מפרש לה הגמ' במסכת נזיר פ"ג ה"ג דגרסינן התם בעי רבא נזיר והוא בבה"ק מאי בעי שהי' למלקות או לא ה"ד אילימא דאמרי לי לא תנזור ל"ל שהי' נזיר מ"ט לא בעי שהי' דקא מתרי בי' ה"נ קא מתרי ביה אלא כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה פי גמירי שהי' בבה"מ אבל אבראי לא או דלמא ל"ש ואמאי דהא אפי' לר' אשי כל כה"ג שהייתה הפניסה בהיתר לאו שאין בו מעשה חשוב ליה ואין לוקין עליו.

וצ"ל דס"ל פשוני בתרא של התוס' במסכת שבועות שם בהא. דאיבעי דרבא איירי לענן איסור מלקות ולא לענן חיוב וה"נ איפא לפרושי בעל פשוני דנזיר בקבר דלענן איסור מלקות מירי ולא לענן חיוב.

אלא דבהא פליגא תוספות דנזיר אתוספות דשבועות דבמסכת שבועות פירשו האי פשוני אליבא דר' ביבי אבל לרב אשי חייב מלקות הואיל ותחלת הפניסה הייתה ע"י מעשה אע"פ שהייתה בהיתר פיש בה מעשה חשוב לה ולוקין עליו והתירץ דנזיר ס"ל דכיון דתחלת הפניסה הייתה ע"י היתר אפילו ר' אשי מודה דה"ל לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו ולא קמבעי להו לרבא ולר' אשי אלא לענן איסור מלקות ולא לענן חיוב שהרי א"א לאוקמי האי בעי דר', אשי דנזיר בקבר כגון שהוא עצמו מסייע להסיר המעזיבה דקא עבד מעשה דא"כ דמירי שעצמו מסייע להסיר את המעזיבה שהי' ל"ל

ומאי קא מיבעי לר' אשי שהרי ע"כ לא קמיבעי ליה אלא משום א"ד באונס גמור שהיני' ל"ש בפנים ל"ש בחוץ וכינן דהוא עצמו מסייע להסיר המעזיבה אין פאן אונס ואפילו אם תמצא לומר דבאונס גמור שהיני' הא בכה"ג ונדאי לא בעי שהיני' א"ו בדלא סייע להסיר המעזיבה קא מיירי וכדאמרו וכן פירשו התוספות להדל' שם בגזיר פ"ק ג' ובא חבירו ופרע עליו המעזיבה דווקא באונס דאם ברצונו אי נמי הוא עצמו פרע כה"ג לא איבעי לן אי בעי שהיני' דבפ' ב' דשבועות קאמר אהי' בעי דגזיר טמא איפא דאמרי באונס גמירי לה שהיני' ל"ש בפנים ל"ש בחוץ ע"כ מ"מ הרבה קשה לי לפי סברת התוספות דמסקת גזיר דס"ל דהא כל היכי דהי' הפניסה בהיתר תו לא מחייב אשהי' שאיסור הבא עליו אחר פה משום דכל כה"ג לא חשיבי לו מעשה חזא דא"א לפרש דאיבעיא דרבא ור"א מיירי לענן איסור מלקות ולא לענן .

חייב' דאיסור זה אינו ידוע מה טיבו דאילו איסורא גרידא הדבר ברור דאיפא מדאורייתא אפילו בלא שהיני' ולא קמיבעי' לי' אלא לענן חיוב מלקות אי בעי שהי' או לא וזה דבר פשוט ועוד קשה לי אי הא דר"פ מיירי במסייע להסיר המעזיבה ל"ל למינקט ובא חבירו ופרע המעזיבה מה טיבו של חבירו לכאן שהרי עיקר חיובו באה דווקא ע"י סיוע דידי' עצמו ולא ע"י מעשה חבירו ועוד קשה לי מה יאמרו בשנויא דמר בר רב אשי אטו הוא סייע במיתתו של הגוסס וא"כ ע"כ למר בר ר' אשי בלי שום מעשה לוקה על הביאה ועל הטומאה לרב הו"א היכי דאתינן בהדי הדדי וש"מ דכל כה"ג כלאו שיש בו מעשה חשבינן לי' ולוקין עליו ואע"פ שתחלת הפניסה בהיתר היתה חשבינן להשהיו' של איסור שחל עליו לאחר מפאן שהיתה ע"י פניסה זו של היתר כלאו שיש בו מעשה ללקות עליו וזה מן התימ' לומר דאתי' מילתא דר"ה ודר"פ ומר ברא"ש שנאמרו עליו דלא כהלכתא דקים לן בכולהו תלמודא לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ועוד שהרי פלוגתא דתנאי היא בכמה דוכתא ומהם בריש מס' שבועות (דף ג') וריש תמורה אי לוקין על לאו שאין בו מעשה או לא ומאן דאמר אין לוקין עליו ע"כ א"א למדרש מקרא מלא דבר הפתוב לא יטמא כשהוא אומר לא להזהירה על הטומאה להזהירה על הביאה למר ב"ר אשי ובע"כ האי מקרא מלא לדרשה אחרתא אתא א"כ מנ"ל לר' הו"א למדרש ממקרא מלא מדלאו שאין בו מעשה לוקין עליו דלהזהירה על הטומאה ולהזהירה על הביאה והיינו לחייבוו שמים הוא דקאתי וכן פירשו התוספות לכולהו סוגי' דלחייבוו ב' מלקות קאמר ר"ה וכן דונח לומר דאיבעי' דרבא במס' שבועות ובעיא דר"א דגזיר בקבר הני דלא כהלכתא וכמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו (ותימא על הפסך משנה) שפתוב בפרק ג' מה' אבל אההוא אוקימתא דר"פ ומר ב"ר אשי דמס' גזיר וא"ת אמאי לוקה הרי כשנכנס לאהל לא נטמא ואח"כ כשמת המת או כשפרע עליו את גג השנידה לא עשה מעשה ולמה ילקה ונתוס' תירצו דהכא במאי עסקינן כשסייע הוא לפורעו גג השנידה וצ"ל שהתרו בו כשסייע לפרוע המעזיבה ולפ"ז נצטרף לומר דאוקימתא דע"ל כשהוא .

גוסס בשתיכף שנכנס לשם מת הגוסס והתרו בו כשנכנס אל תפנס שהרי זה גוסס ומיד ימות ואפשר דמש"ה פתוב רבינו עד שמת המת ולא כתב עד שמת הגוסס לרמזו על תקיפות מיתתו שהי' כפר קרוב להקרא מת כשנכנס זה שם ועי"ל דכשנכנס באהל התרו בו הנהר מלהפנס שמה ימות זה בעודך שם ובנכנס והוא בשנידה תיבה ומגדל התרו בו אל תפנס שמה יבא אחר לפרע עליה את המעזיבה (לפרוע) ואע"ג דהתראת ספק הוא

רבי' פסק בפ' י"ו מהלכות סנהדרין דשמה התראה ע"כ ואין אלו אלא דברי תימא דמ"ש שהתרו בו פשנכנס אל תפנס שהרי זה גוסס ומיד ימות וכי עדים נביאים הם שידעו שימות מיד קודם שייספיק זה מלצאת משם ובתירץ שני הוסיף תמה על תמה שהרי בנכנס בשידה תיבה ומגדל נכנס בהיתר דהא לכתחילה מותר לכהן ונזיר לנכנס פן במקום טומאה כדאמרי' פ"ג דערובין (דף ל"א) ר"י אומר מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר.

ומפרש הש"ס היכא אזיל בשידה תיבה ומגדל והאיך שינה התראה בכה"ג שיתרו בו בשעת היתר אל תעשה פן שמא תבוא לידי איסור פיון דמותר לו לכתחילה לעשות פן מה התראה היא זו אין זה אלא כמשחקין בו וגם בגוסס אין איסור לנכנס להבית שהגוסס שם להאי שנויי דמר ב"ר אשי ועוד אפילו אם היה שינה פאן איסור מספק שמא יבא אחד ויפרע את המעזיבה מ"מ אין זה התראה אפילו למ"ד התראת ספק הוי התראה כמ"ש התוס' בפ' ט' במס' סנהדרין (דף ע"ט) דדונקא היכי שיודע בבירור שיבוא לידי נודאי איסור אם יותיר או אם יפה שניהם מש"ה שמה התראה אבל הכא בזורק אבן לגו אינו יודע שיבוא לידי איסור שאינו יודע את מי יפה ע"כ וה"נ אינו יודע בבירור שיבוא לידי נודאי איסור שימות הגוסס או שיבוא אחד ויפרע את המעזיבה.

ועוד תמהני על בעל כ"מ איך שכח מה שכתב הוא בעצמו בה' פלאים פ"י גבי הא דר' אשי דאפילו שקה כדי לפשוט וללבוש חייב שכתב ויש לתמוה מאחר שאינו עושה מעשה בכל פעם למה יתחייב על כל התראה והתראה ונ"ל שמאחר שהיה בידו לתקן להסיר האיסור מעליו בכל פעם שמתרין בו חשוב פלובש וכן כתב הריטב"א בשם התוס' וכתב שהביא ראיה לדבר ע"כ.

וה"נ הוי מצי לשנויי הכא דכיון שיש בידו לצאת משם כשמת הגוסס וכשפרע חבירו את המעזיבה כשלא יצא אחר התראה חשוב פנכנס לשם ומ"מ בעיקר דברי הריטב"א בשם התוס' דבריו תמוהין הם דמה בכך דיש בידו להסיר האיסור מ"מ הרי במה שאינו מסיר את האיסור אינו עושה שום מעשה אלא שהוא בשב ואל תעשה והאיסור ממילא חל ונהרי נותר וכן נשבע לאכול ולא אכל דחשיב להו לאו שאין בו מעשה ברפ"ק דשבועות ובכמה מקומות בש"ס אע"ג דבידו להסיר האיסור שכשאוכל לא יהיה נותר ולא יעבור על שבועתו א"ו כל כה"ג חשוב להו לאו שאין בו מעשה וקרוב הדבר בעיני שפוננת הריטב"א בשם התוס' היא כמ"ש התוס' גופא בשבועות שהבאתי למעלה דה"ט דר"א דמשום דתחלת הליבישה היתה ע"י מעשה חשוב העשייה נמי כמעשה ובעל הכ"מ ז"ל לא דייק במלתו שפיר אגב ריהטא להביא מדברי הריטב"א ראיה לדבריו וליתא וזה פשוט בעיני פי אין רבותינו בעלי תוס' ז"ל חשוזין ח"ו לסבור סברה פזו דהאיך עשו תירוץ מן הקושיא גופא: ומדברי הרמב"ם נראה לי בזה שטה אחרת שכתב בפ"ה מהלכות נזירות לענן נזיר נכנס לאהל המת.

או לבה"ק בשגגה ואחר שנודע לו התרו בו ולא קפץ ויצא אלא עמד שם הרי זה לוקה והוא ששוקא שם כדי השתחוני' כמו טמא שפנכנס למקדש ע"כ וכ"כ בפ"ג מהלכות אבל פהו שפנכנס לאהל המת או לבה"ק בשגגה ואחר שידע התרו בו אם קפץ ויצא פטור ואם ישב שם כדי השתחוני' כמו בענן טומאת מקדש הרי זה לוקה ע"כ וקשה דידי' אדידי'

וְהוּא ו"ל פְּתַב בַּפ' נָא"ו מֵהֶלְכוֹת גְּזִירוֹת נִכְנַס לְשֵׁם בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל וּבָא חֲבִירוֹ וּפְרַע עָלָיו אֶת הַמַּעֲזִיבָה וְנִטְמָא אַע"פ שֶׁשָּׁהָא שְׁמֵי אֵינוֹ לֹקֵה אֲבָל מִכִּין אוֹתוֹ מִפְּת מַרְדּוֹת אִם שָׁהָה עַכ"ל וְהַדְּבָר תְּמוּהָ מ"ש בְּנִכְנַס לְאֵהָל הַמֶּת בְּשַׁגְּגָה וְאַח"כּ נֹדַע לוֹ מִחֲטִיב לִכְהֵן וּלְגִזֵּר בְּשִׁהֲיָי' וּמ"ש בְּנִכְנַס לְשֵׁם בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל וּבָא חֲבִירוֹ וּפְרַע עָלָיו אֶת הַמַּעֲזִיבָה דְּפִטְר לְגִזֵּר אַע"פ שֶׁשָּׁהָא מ"ש הֵהִיא שְׁהֲיָי' מֵהֵיא שְׁהֲיָי' הָא דָּא וְדָא אַחַת הִיא וְעוֹד שְׁהֲרָאב"ד הַשִּׁיגוֹ עַל הָאֵי דִּינָא דְנִכְנַס לְשֵׁם בְּשִׁידָה וְכוּ' וּבָא חֲבִירוֹ וּפְרַע עָלָיו וְכוּ' אַע"פ שֶׁשָּׁהָא שְׁמֵי אֵינוֹ לֹקֵה.

א"א אֵין דְּרַף הַסּוּגִיָּא פִּן אֱלָא הַבְּעִיָּא פִּךְ הִיא נִכְנַס בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל וְנִזְר שְׁמֵי וּבָא חֲבִירוֹ וּפְרַע עָלָיו אֶת הַתְּקֵרָה וְנִטְמָא מִי בְּעִיָּא שְׁהִי' אוֹ לָא וְכוּ' אֱלִמָּא הִיכָא דְשָׁהָא לִית בָּהּ סְפִיקָא דְחֲטִיב מִלְּקוֹת וְאִם לָא שָׁהָא הֲוִי סְפִיקָא עַכ"ל.

וְהִיא תְּמִי' עֲצוּמָה אִיף מְפָרֵשׁ הֶרְמַב"ם סוּגִי' זֹו שְׁפַתּוֹב לְהִיפּוֹף וּמָה שְׁהִלִּיץ הַכ"מ בְּעֵדוֹ שֶׁהוּא ו"ל מְפָרֵשׁ דְּהִכִּי קְמִיבְעִי לִי' בְּעִי שְׁהֲיָי' לְמִלְּקוֹת שְׁאִם יִשְׁהָה יִלְקָה אוֹ לָא בְּעִי שְׁהֲיָי' פְּלוּמֵר שְׁהֲיָי' אֵין לָהּ עֲנִין שְׁאִינָה מַעֲלָה וְלֹא מוֹרְדָת דְּאִפִּילוֹ שָׁהָה אֵינוֹ לֹקֵה דְּכִי גְמִירִי שְׁהֲיָי' דְּלָקִי עֲלָה בְּמִקְדָּשׁ אֲבָל אֲבָרָאִי לָא לָקִי עֲלָה וְאִסִּיקָנָא בְּתִיקוֹ וּלְקוּלָּא עַכ"ל אֵין זֶה אֱלָא דְאֲזִיל בְּתֵר אֲפָכָא וְחִלְיָה לְהֶרְמַב"ם לְפָרֵשׁ פִּן הַסּוּגִיָּא פִּן חֲדָא לִישְׁנָא דְּבְעִי שְׁהֲיָי' לְמִלְּקוֹת אוֹ לָא מִשְׁמַע דְּלַחוּמְרָא קָא מִיבְעִי לָן דִּילְמָא לָא צָרִיף שְׁהִי' וּבִלָּא שְׁהֲיָי' נְמִי חֲטִיב דַּאס"ד דְּלְקוּלָּא קְמִיבְעִי לִי' דְּדִילְמָא לָא מְהִנִּי שְׁהֲיָי' וְאִפִּילוֹ בְּשָׁהָה נְמִי פִטְר אֵין נֹפֵל עָלָיו הַלְשׁוֹן בְּעִי שְׁהִי' אוֹ לָא בְּעִי שְׁהִי' וְהִכִּי הֲוִי לִיָּה לְמִימֵר גְּזִיר וְהוּא בְּבִית הַקְּבֵרוֹת וְשָׁהָה מִי חֲטִיב אוֹ לָא דְּמִשְׁמַע דְּפִשִּׁיטָא לֹו דְּבִלָּא שְׁהִי' וְנִדְּאִי פִטְר אֱלָא דְּמִסְפָּקָא לִיָּה אֵי מְהִנִּי שְׁהִי' אוֹ לָא מְהִנִּי וּבְשָׁהָה נְמִי פִטְר אֲבָל לִישְׁנָא דְּצָרִיף וְלֹא צָרִיף מִשְׁמַע דְּלַחוּמְרָא קְמִיבְעִי לִיָּה וְלַחֲטִיבּוֹ בִּלָּא שְׁהִי' אֲבָל בְּשָׁהָה פִּשִּׁיטָא לִי' דְּחֲטִיב.

אֲבָל הָא לָא תִקְשִׁי לְפִרְשׁ הַכ"מ דְּמִפְרֵשׁ דְּהִיכָא דְּלָא גְמִירִי שְׁהִי' הֲוִי קוּלָּא וְאִפִּילוֹ בְּשָׁהָה לָא מִחֲטִיב דַּא"כ מֵאֵי קְמִיבְעִי לִיָּה הֶתֶם לִר' אֲשִׁי טִימָא עֲצוּמוֹ בְּמִזִּיד מְהוּ בְּאִוְנַס גְּמִירִי שְׁהִי' בְּמִזִּיד לָא גְמִירִי שְׁהִי' אוֹ דִּילְמָא בְּפָנִים גְּמִירִי שְׁהִי' ל"ש בְּאִוְנַס וּל"ש בְּמִזִּיד וּלְדִידוֹן ע"כ לְפִטְרוֹ בְּמִזִּיד אִפִּילוֹ בְּדְשָׁהָה מְבְעִי לִיָּה וְאִמָּאִי גִימָא ק"ו הַשְׁתָּא אִם נִטְמָא בְּאִוְנַס חֲטִיב בְּשִׁיעוֹר שְׁהִי' נִטְמָא בְּמִזִּיד לַכ"ש דְּמִחֲטִיב מִיָּהוּ בְּשִׁיעוֹר שְׁהִי' דַּס"ל דָּאֵין דְּנִין ק"ו מֵהֶלְכָּה.

וְכֵן הָא דְּבְעִי רְבָא הֶתֶם אֲצִטְרִיף שְׁהִי' לְמִלְּקוֹת לְעֲנִין טוֹמָאֵת מְקַדָּשׁ לְדְבָרִי הַכ"מ נְמִי ה"ט דְּמִשׁוּם דָּאֵין דְּנִין ק"ו מֵהֶלְכָּה וְעוֹד הֵיא בְּעִי דְּמִלְּקוֹת בִּלָּא"ה אֶתָּא שְׁפִיר דְּקִי"ל אֵין עוֹנָשִׁין מִן הַדִּין אֲבָל דְּבָרִי הֶרְמַב"ם א"א לְפָרֵשׁ פִּן מִטְעַם דְּכְתִיבָנָא וְעוֹד יִגִּיד עָלָיו רַעוּ שְׁהֲרִי שְׁמֵי לְמַעֲלָה מֵהֵיא בְּעִי דְּנִזִּיר בְּקָבֵר בְּעִי ר' אֲשִׁי הָא דְּטִימָא עֲצוּמוֹ בְּמִזִּיד שְׁפַתְבְּתִי וְהֶתֶם ע"כ לְהֶרְמַב"ם אִפִּילוֹ אִם תְּמַצָּא לֹוּמֵר דְּבְמִזִּיד לָא גְמִירִי שְׁהִי' מ"מ בְּשָׁהָה וְנִדְּאִי חֲטִיב וְע"כ לָא קְמִיבְעִי לִי' אֱלָא לְחוּמְרָא אִם מִחֲטִיב אִפִּילוֹ פְּחוֹת מְכַדִּי שִׁיעוֹר שְׁהִי' אוֹ דִּילְמָא לָא מִחֲטִיב עַד דְּשָׁהָה שִׁיעוֹר שְׁהִי' אֲבָל בְּשָׁהָה פִּשִּׁיטָא לָן דְּמִחֲטִיב וְלָא אֲמָרִינּוּ דָּאֵי בְּמִזִּיד לָא גְמִירִי שְׁהִי' אִפִּילוֹ בְּשָׁהָה שְׁפִטְר לְפִטְר מִשׁוּם דְּכִי גְמִירִי הִלְכְּתָא לְקוּלָּא גְמִירִי דָּאֵינוֹ חֲטִיב עַד דְּשָׁהָה וּמִמִּילָא הִיכָא דְּלָא גְמִירִי הִלְכְּתָא בְּדָלָא שָׁהָה נְמִי חֲטִיב שְׁהֲרִי פְתַב בַּפ' ג' מָה' בִּיאַת מְקַדָּשׁ נִכְנַס לְמִקְדָּשׁ וְנִטְמָא שְׁמֵי אַחַר שְׁנִכְנַס אִפִּילוֹ טְמָא עֲצוּמוֹ

במזיד ימהר ויבהל ויצא בדרך קצרה ואסור לו לשהות או להשתחוות או לצאת בדרך ארוכה ואם שקה או שיצא בארובה אע"פ שלא שקה או שהחזיר פניו להיכל והשתחוה אע"פ שלא שקה חייב פרת ואם הי' שוגג מביא קרבן ע"כ הרי שפסק בטימא עצמו במזיד אם שקה במזיד חייב פרת ובשוגג חייב קרבן אע"ג דלא איפשט בעיניו דטימא עצמו במזיד מ"מ מחייב לו בשקה אלמא בשקה פשיטא לן דחייב.

וע"כ לא קמיבעי לן אלא דלא שקה ומש"ה פסק בלא שקה דספיקא לקולא וה"נ משמע מדבריו דבמזיד צריף שהי' לחייב פרת והא נמי הוי איבעי' דלא איפשטא אי צריף שהי' למלקות או לאו ומ"מ בדשקה מחייב ליה אלמא היכא דלא גמירי שהי' פגון טימא עצמו במזיד או בשקה למלקות את"ל דלא גמירי שהי' אפילו בלא שהי' מחייב.

ה"ה בגזיר בקבר דלא גמירי שהי' אפילו פחות מכדי שהי' מחייב וא"כ היכי אפטר לפטור גזיר בקבר בדשקה לחייב ממ"נ אי לא גמירי שהי' אפילו בפחות מכדי שיעור שהי' חייב אי גמירי שהי' בדשקה מיהו לחייב ומן התימא היותר גדולה על הכ"מ שאיך אפשר לומר שהרמב"ם פוטר בגזיר אפילו בדשקה שהרי בפ' ה' מה' גזירות מחייב בגנבס לאהל המת או לבית הקברות בשגגה ואחר שנודע לו התרו בו ולא קפץ ויצא בדשקה שם כדי השתחווי' ומכאן מוכח להדי' שהרמב"ם מפרש האי בעיא זו דגזיר בקבר לחומרא ומספקא אינו מחייב אלא בדשקה ומ"מ בשקה חייב ומה שנ"ל בזה הוא דונדאי דהא דתנן שם בשבועות דבניטמא בעזרה חייב בדשקה כדי השתחווי' ובדלא שקה פטור והלכתא גמירי לה פדמוכח בגמרא ונדאי חידושה הוא להאי גיסא ולקולא דאי לאו הלכה הוי מחייב קרבן אפילו בדלא שקה ואע"ג דתנן במסכת פרייתות לרבנן פטור מן הקרבן מפני שאין בו מעשה ואפילו ר"ע דפליג עליהו הוא מטעמא אחרנא פדמפרש בגמרא התם היינו דווקא בחטאת קבועה דכתיב בו אשר לא תעשינה דבעינן דווקא מעשה אבל בטמא מקדש דהוא בקרבן עולה ויורד לא בעינן מעשה ומדינא בגטמא במקדש מביא קרבן עולה ויורד אפי' אם ת"ל דהיכי דנטמא במקדש לא הוי כמעשה אם לא יצא מיד הואיל ונגבס בהיתר שעדיין לא נטמא מ"מ חייב ולא אתי הלכתא אלא להקל עליו דעד שישקה כדי השתחווי' לא מחייב והאי איבעי דגזיר בקבר הכי מיבעי לן אי בעי שהי' למלקות משום דבאונס גמירי שהי' לא שנה בפנים ולא שנה בחוץ וכיון דפרע חבירו מעליו את המעזיבה דהוי ליה טומאת אונס בעי שהי' ובשקה מיהו מחייב ואפילו לדין דקי"ל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו.

מ"מ פיון דבאונס גטמא גמירי לן שהי' ולרבו' גזיר בקבר אתי חידושי דחידוש לן רחמנא דהכי לקי אע"פ שאין בו מעשה פמו שחידוש לן הקא דבטומאת אונס אינו מביא קרבן עד דשקה משא"כ בכל התורה פולה ה"ה לענין מלקות בגזיר בקבר גלוי לן דארף על פי שאין בו מעשה לוקה משא"כ בכל התורה פולה או דלמא בפנים גמירי שהי' בחוץ לא גמירי שהי' ולמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו בלא שקה נמי חייב אבל לדין דקים לן לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו אפילו שקה נמי פטור דהא לא חידוש לן רחמנא הקא מידי יותר משאר דנוכתא ואע"ג דתחילת הפניסה היתה ע"י מעשה לא דמי לכלאים דרב אשי דחייב בשקה כדי לפשוט וללבוש משום דתחילת הלבשה היתה ע"י מעשה דשאני התם דמשום תחלת הלבשה שהיתה באיסור שלבש בגד פלאים מה"ט חייב על

כָּל שְׁהִינִי וְשְׁהִינִי שְׁפָדִי לְפָשׁוּט וְלִלְבוּשׁ כְּאֵלוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה דְמֵהֵנִי לִי תַחֲלַת הַלְבִישָׁה  
שְׁהִיטָה בְּאִסּוּר וּע"י מַעֲשֵׂה זֶה נִגְרָר כָּל מְשֻׁף זְמַן הַלְבִישָׁה אַחֵר הַמַּעֲשֵׂה שְׁנַעֲשֵׂה  
בְּהַתְחַלַּת הָאִסּוּר מִשָּׂא"כ בְּנִזִיר בְּקָבֵר שֶׁהַתְחַלַּת הַמַּעֲשֵׂה שְׁהִיא הַכְּנִיסָה לֹא הִיטָה  
בְּאִסּוּרֵי שְׁהִירֵי נִכְנָס בְּשִׂידָה תִּיבָה וּמִגְדָּל וּכְנִיסָה זוֹ לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרְדָת.

וְהָאִסּוּר מִתְחִיל מִשְׁבָּא חֲבִירוֹ וּפָרַע עָלָיו אֶת הַמַּעֲזִיבָה וְאָף עַל פִּי שְׂלֵא יֵצֵא אִין פֶּאן  
מַעֲשֵׂה וְלֹא מִצְטָרְפֵת פֶּאן תַּחֲלַת הַכְּנִיסָה שְׁהִיטָה בְּהִיטָר אַע"פ שְׁהִיטָה בְּמַעֲשֵׂה לְסוּף  
הַשְּׁהִי' שֶׁל אִסּוּר שְׂלֵא הִיטָה בְּמַעֲשֵׂה וּמַה"ט פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם בְּנִכְנָס לְשֵׁם בְּשִׂידָה תִּיבָה  
וּמִגְדָּל וּבָא חֲבִירוֹ וּפָרַע עָלָיו אֶת הַמַּעֲזִיבָה דְּפִטוּר אָף עַל פִּי שְׂשִׁיטָה פִּינּוֹן דְּלֹא אִיפְשִׁיט  
בְּעִי' דְּבִאֲוֹנָס אִי גְמִירֵי שְׁהִינִי וְאִיפֵא לְסַפְקָא דְלִמָּא בְּפָנִים גְּמִירֵי שְׁהִינִי וְלֹא נֶאמְרָה  
לְהִלְכָתָא כָּלל גְּבִי נִזִיר א"כ דִּין נִזִיר כָּלל הַתּוֹרָה כְּוִלָּה וְקו"ל לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה אִין  
לּוֹקִין עָלָיו וְלֹא מִפִּיק נְמִי נִזִיר מֵהָאִי כָּלל דְּכִינּוֹן דְּלֹא חִידוּשׁ בּוֹ רַחֲמָנָא מִיַּדִּי מִסְפִּיקָא לֹא  
מִלְקִינּוֹן לִי אֶפִּילוֹ בְּשְׁהִינִי פִּינּוֹן דְּאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וּמֵהַשְׁתָּא נִסְתַּלְקָה הַשְּׁגַת הָרַאב"ד מִעָלָיו  
מִשָּׂא"כ בְּנִכְנָס לְאֵהָל הַמֵּת בְּשִׁגְגָה וְאִח"כ נּוֹדַע לוֹ דְּחִיב בְּשִׁיטָה אַע"ג דְּאִיפֵא לְמִימַר  
בְּפָנִים גְּמִירֵי שְׁהִינִי מ"מ אָף שְׂלֵא נֶאמְרָה הִלְכָתָא גְּבִי נִזִיר אֶפִּילוֹ הֵכָּא פִּינּוֹן דְּשַׁעַת הַכְּנִיסָה  
שְׁהִיטָה בְּמַעֲשֵׂה אַע"ג דְּהִיטָה שׁוּגְגָה מ"מ הוּא בְּאִסּוּר וְשֵׁם אִסּוּר עָלָיו חֲשָׁבִינוּן לִי לְכָל  
זְמַן שְׁהוּא בְּאֵהָל הַמֵּת ע"י כְּנִיסָה שׁוּגְגָת זוֹ שְׁהִיטָה בְּאִסּוּר כְּאֵלוֹ יֵשׁ בָּהּ מַעֲשֵׂה וְדָמִי  
לְכֻלָּאִים לִר' אֲשִׁי דָאֵם שְׁהָה כְּדִי לְפָשׁוּט וְלִלְבוּשׁ חִיב וּמ"מ בְּלֹא שְׁהָה כְּדִי הַשְׁתַּחֲוִי'  
מִשְׁעָה שְׁנּוֹדַע לוֹ פִּטוּר מִשׁוּם שְׂמָא בְּאֲוֹנָס גְּמִירֵי וְאָף גְּבִי נִזִיר גְּמִירֵי הִלְכָתָא דְּבַעֲיָנוּ  
שְׁהָה וּבְלֹא שְׁהָה פִּטוּר וְא"ת לְמֵאִי דְּפָרִישַׁת לָן לִר' אֲשִׁי לְמַבְעֵינּוֹן נִזִיר בְּקָבֵר אִי בְּעִי  
שְׁהִינִי לְמַלְקוֹת אוֹ לֹא בְּעִי שְׁהִינִי מִשׁוּם דְּבַפְנִים גְּמִירֵי שְׁהִינִי וְלָקִי אֶפִּילוֹ בְּלֹא שְׁהִינִי.

וְהִינּוֹ דְּלֹא כְּהִלְכָתָא דְּלִמָּאן דְּאָמַר לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה אִין לּוֹקִין עָלָיו וְקו"ל כְּוִנּוּתִי' לֹא  
לָקִי הָנִי לִי לְמִיבְעֵי אֲלִיבִי' דְּהִלְכָתָא הֵכָּא נִזִיר בְּקָבֵר אִי לָקִי עַל יְדֵי שְׁהִינִי מֵיֵהַת אוֹ לֹא  
דְּבִאֲוֹנָס גְּמִירֵי שְׁהִינִי לָקִי מֵיֵהַת בְּשְׁהִינִי אַע"פ שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וְאִי בְּפָנִים גְּמִירֵי שְׁהִינִי  
אֶפִּילוֹ בְּשְׁהָה אִינוֹ לּוֹקָה דְּאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה וּי"ל דְּלִרְבוּתָא נִקְטַל אֲלִיבְעִיָּא דִּידִי' אֲלִיבָא דִּמ"ד  
לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה לּוֹקִין עָלָיו וְקַמ"ל דֹּאֵת"ל בְּאֲוֹנָס גְּמִירֵי שְׁהִינִי אִי קוֹלָא אִיִּקְל רַחֲמָנָא  
עָלָיו דְּלֹא לָקִי עַד דְּשְׁהָה וְאִי הָנִי בְּעִי לֵה אֲלִיבָא דִּמ"ד לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה אִין לּוֹקִין אִי  
נֶאמְרָה הִלְכָתָא גְּבִי' לְאַחֲמוּרֵי עָלָיו דְּלִיִּקְלֵי בְּשְׁהָה הָא דְּלִמ"ד לֹא שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה לּוֹקִין  
עָלָיו לֹא גְּמִירֵי הִלְכָתָא לְאַקוּלֵי עָלָיו וְלֵהִיּוֹת חוּטָא נְשָׁכָר דְּלֹא לִיִּקְלֵי בְּדִלָּא שְׁהָה פִּינּוֹן  
דְּמִדִּינָא לָקִי אָף עַל גַּב דְּלֹא שְׁהָה קַמ"ל דְּאֶפִּילוֹ לְדִידִי' אִיפֵא לְמַבְעֵי דִּילְמָא גְּמִירֵי הִלְכָתָא  
לְהִקְל מ"מ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם קָשָׁה לִי הָא דְּלֹא מִיבְעֵי לִי אֲלִיבָא דְכ"ע בְּנִכְנָס לְבֵית הַקְּבָרוֹת  
בְּשׁוּגְגָה וְאִח"כ נּוֹדַע לוֹ דְּלָקִי לְכ"ע כְּאֵלוֹ יֵשׁ בּוֹ מַעֲשֵׂה אִי בְּעִי שְׁהִינִי אוֹ לָקִי אַע"ג דְּלֹא  
שְׁהָה וְהוּיָקַמ"ל אֲלִיבִי' דְכ"ע הָךְ רְבוּתָא דְקֶאמְרָן וְלִוְלֵי דְבָרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּבִנְכְּנָס שׁוּגְגָה  
וְאִח"כ נּוֹדַע לוֹ דְּלֹא מְחַוֵּב אֵלָּא בְּשְׁהָה אֶפִּילוֹ תִּימָא דְּבִנְכְּנָס בְּשׁוּגְגָה וְאִח"כ נּוֹדַע לוֹ חֲשׁוּב  
כְּעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה לְעַנְיָן מַלְקוֹת מ"מ לְקַמ"מ אֲמַאי מוֹקִי הַש"ס בְּמַסְכַּת נִזִיר לְאִיבְעֵי דְנִזִיר  
בְּקָבֵר כְּגוֹן שְׁנִכְנָס בְּשִׂידָה תִּיבָה וּמִגְדָּל וּבָא חֲבִירוֹ וּפָרַע עָלָיו אֶת הַמַּעֲזִיבָה בְּמַלְתָּא דְּלֹא  
שְׁכִיחָא אֲמַאי לֹא מוֹקִי לֵה בְּנִכְנָס בְּשׁוּגְגָה וְאִח"כ נּוֹדַע וְאֲלִיבִי' דְּהִלְכָתָא וּי"ל דְּבַכְּה"ג לֹא  
בְּעִי שְׁהִינִי אֶפִּילוֹ אַת"ל דְּבִאֲוֹנָס גְּמִירֵי שְׁהִינִי מִשׁוּם דְּבִטּוּמָאֵת מְקַדָּשׁ גּוּפָא לֹא גְּמִירֵי  
שְׁהִינִי אֵלָּא בְּגוּוֹנָא דְתַנּוּן נְטִמָא בְּעִזְרָה דְּבַכְּנִיסָתוֹ לֹא הִי טִמָּא כָּלל וְלְכַאוּרָה הָכִי מִשְׁמַע

מאיבעי דטימא עצמו במזיד מאי באונס גמירי שהי' במזיד לא גמירי שהי' או דילמא בפנים גמירי שהי' ל"ש באונס ול"ש במזיד ופרש"י בפנים גמירי שהי' בטומאה שאירע לו בתוך העזרה ע"כ מש"ה מפרש רש"י לאיבעי דנזיר בקבר בנכנס בשידה תיבה ומגדל וכן פרש"י ז"ל נזיר בקבר שנטמא באונס בתוך בית הקברות דומי' דנטמא בעזרה שלא נתחייב בפנים בכניסתו כו' ע"כ אבל בנטמא קודם לכן אע"פ שנקנס בשוגג ואח"כ נודע לו לא בעי שהי' כדי השתחווי' אפילו בטומאת מקדש אבל בנכנס בשידה תיבה ומגדל הוי פניסתו בטרהרה דומי' דנטמא בפנים אבל על הרמב"ם קשה: ועוד מדקמבעי לן בנזיר שנקנס בשידה תיבה ומגדל: ולא מיבעי לן בכהן בכה"ג ש"מ בכהן פשיטא לן דחייב אפילו בלא שהי' וע"כ ה"ט משום דקודם שנקנס לשם בהיתר הי' עליו קדושת כהונה שמוזקה מטומאת מת מש"ה חייב בלא שהי' ע"כ לא קמבעי לן אלא בנזיר שמשעת פניסה לבית הקברות לא הי' עליו קדושת נזירות ושם קבל עליו הנזירות והרמב"ם פתב בפ"ג מה' אבל פהו שנקנס באהל המת או לבית הקברות בשגגה ואחר שידע התרו בו: אם קפץ ויצא פטור ואם ישב לשם כדי השתחווי' כמו שבארנו בענין טומאת מקדש הרי זה לוקה ע"כ ולטעמ' אזיל דבנזיר שנקנס בשוגג ואח"כ נודע לו בעי שהי' ועוד שאפילו על רש"י ז"ל אני תמה שמתוך פירושו משמע דאם הי' נזיר כבר ונקנס לבית הקברות בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו את המעזיבה ואם באונס גמירי שהי' ל"ש בפנים ול"ש בחוץ אין לוקה עד שישישה כדי השתחווי' והא ליחא דאם הי' נזיר כבר אף על פי שפרע עליו את המעזיבה לאחר שנקנס לבה"ק לא בעי שהי' אפילו אם גמירי שהי' באונס ולא מיבעי לן אלא אם כן קיבל עליו נזירות בבית הקברות בטרהרה כגון שנקנס לשם בשידה תיבה ומגדל קודם ששנזר ונזר שם בעודו טהור ונטמא באונס אחר שנזר כגון שבא חבירו ופרע עליו את המעזיבה אבל אם הי' נזיר קודם שנקנס לשם אע"פ שנקנס לשם בטרהרה ונטמא באונס נודאי לא בעי שהי' והיינו דגרסינן שם במסכת נזיר והוא בבה"ק מהו כו' דמשמע שקיבל עליו הנזירות אחר שנקנס לבה"ק דאם לא כן הו"ל למימר נזיר ונקנס לבה"ק ומתניתין וכל הסוגיא דהתם מיירי מנזיר והוא בבה"ק ופירש"י דכל הסוגיא הכי הוי דקיבל עליו נזירות אחר שנקנס לבית הקברות אע"פ שפתוב בספרים דידן נזיר.

והוא בבית הקברות האי יו"ד של נזיר טעות סופר הוא. ונזר והוא בבית הקברות גרסינן גם אחר האיבעי' זו גרסינן בעי ר' אשי נזיר והוא בבה"ק טעון גילוח או לא.

פי בעי תגלחת טהור שנטמא דקא מטמא נזירותו אבל טמא שנזר לא או דילמא ל"ש והוא נזיר והוא בבה"ק ע"כ פירושו שקיבל עליו נזירות בבית הקברות ודקאמר פי בעי תגלחת טהור שנטמא כו' אבל טמא דנזיר לא ומדכולי' סוגי' דלפניו ודלאחריו מיירי שקיבל עליו הנזירות בבה"ק וכמו שמפרש רש"י להאי בעי דשהי' באמצע אלמא האי בעי נמי בכה"ג איירי וגם בהאי בעיא דגילוח נמי פתוב בספרים דידן נזיר ביו"ד ושיבוש הוא אלא נזר בלא יו"ד גרסינן ונחזור לבעי' דשהי' דמיבעי לן נזר והוא בבה"ק דהיינו שקיבל עליו אחר שנקנס לשם בעי שהי' למלקות או לא והיינו דקאמר ה"ד איילמא דא"ל לא תנזור הלא במקבל עליו נזירות בבה"ק מיירי וכן פירש הרמב"ם בפ"ו מה' נזירות הנזכרה אלא האי בעי' כף היא נכנס, בשידה תיבה ומגדל ונזר שם.

ובא חבירו ופרע עליו את התקרה ונטמא מי בעי שהיני' או לא ע"כ וקשה לי על הראב"ד דמפרש לאיבעי דנזיר בקבר כשנזר שם בבה"ק מיירי אמאי לא השיגו בהא דנזיר שנכנס בשוגג ובהא דכהן שנכנס לאהל המת דלחייב בהני תרתי אע"ג דלא שקה וכן דעת המפרש במס' נזיר שפירש בעי רבא הואיל דאמר ר' יוחנן דלוקה ותנן במתניתין פנותי' בעי שהיני' למלקות כו' ע"כ והא דרבי יוחנן במקבל עליו נזירות בבה"ק מיירי באותו סוגי' וכן פירש עוד פגון שנכנס בשידה תיבה ומגדל בבה"ק שמפסיק בינו ובין הטומאה ונזר בעודו בשידה שהיה טהור.

ואחר כך בא חבירו ופרע עלי' את המעזיבה שהוא תחתיו שהיתה השידה על ראשו ע"כ וגם הרמב"ם עצמו פתב. מי שנזר והוא בבה"ק נזירות חל עליו ואפי' שקה שם כמה ימים אין עולין לו ולוקין לכל שהייתו שם ואם התרו בו שלא יזיר שם אינו מגלח שערו כשיצא משם ואם נטמא שם בבה"ק באחת מן הטומאות שהנזיר מגלח עליהן אינו מגלח ואינו מביא קרבן טומאה נכנס לשם בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע עליו המעזיבה ונטמא.

אע"פ ששקה שם אינו לוקה אבל מפין אותו מפת מרדות אם שקה יצא מבית הקברות ושקה ימים ונזר ונכנס אין אותו הימים עולין לו ע"כ הרי שהתחיל שנזר בעודו בבה"ק וסיים בדין דיצא משם ובאמצע הכניס דין בנכנס לשם בשידה תיבה ומגדל אלמא דהוא ז"ל נמי מיירי כמו שפירשתי לבעינן דנזיר והוא בבה"ק וכדאמרן ותימא לי' עליו ז"ל ל"ל למינקט בכה"ג שנכנס בהיתר ונזר שם אפילו נזר קודם ונכנס בהיתר נמי דלדידן' ליכא למימר האי בעיני' כדפרישית.

ולישנא הש"ס נקט כדרכו בכ"מ דהא גופא תקשי לי' ל"ל להש"ס למבעי כה"ג שהרי להרמב"ם אי באונס גמירי שהיני' אפילו בנזיר מקודם ונכנס בשוגג בעי שהיני' כ"ש בנזיר שנכנס בהיתר דאיכא למבעי אי בעי שהיני' דדמי' טפי לנכנס לעזרה ונטמא דתנן בפ' ד' דשבועות ואי בפנים גמירי שהיני' אין שום רבותא בזה יותר מזה פינו שלא נאמרה הלכתא אבראי ולקי בלא שהיני' למ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו וליכא למימר דאף על פי שהוא ז"ל מפרש האי בעי בנזיר ואחר כך נכנס בהיתר והכניסה פינו שהיתה אחר חלות הנזירות אע"פ שהיתה בהיתר גורמת לכל זמן שהוא בבה"ק להיות פעושה מעשה וללקות עליו אפילו למ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו כאלו נכנס באיסור דחייב על כל שהיני' ושהיני' כ"ש של כדי לצאת ולכנס אע"פ שלא שקה כדי השתחוני' דומי' דכלאי' דחייב לר' אשי בשהה כדי לפשוט וללבוש ומבעי לן אפילו למ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מ"מ פינו שנזר קודם שנכנס פיש בו מעשה דניגנן לי' לחייב על זמן שהייתו בבה"ק שבא ע"י מעשה של הכניסה שהיתה אחר חלות הנזירות ומיבעי לן אי באונס גמירי בעי שהיני' כדי השתחווני' ואי בפנים גמירי לא בעי שהיני' ולוקין אותו פינו דנזר כבר אף על פי שנכנס בהיתר בנכנס באיסור דמי' להא מילתא לדון כל זמן שהייתו בבה"ק פעושה מעשה הואיל שהשהיני' היתה באה ע"י מעשה של כניסה שהיתה כבר נזיר וכיון שעלתה בתיקו אזלינן לקולא ולא לקי בכה"ג אלא א"כ שקה כדי השתחוניה והרמב"ם ל"צ לאשמועינן כה"ג היכא דנזיר כבר ונכנס בהיתר דאינו חייב אלא א"כ שקה כדי השתחוני' פינו דכבר פתב היכא דנזר כבר ונכנס בשוגג ואח"כ נודע



לו דאינו חייב אלא א"כ שקה פדי השתחוויה אלמא אי באונס גמירי אפילו בנכנס באיסור בשוגג נמי גמירי דאינו חייב אלא א"כ שקה פדי השתחוויה.

כ"ש היכי שנכנס בהיתר אע"פ שגזיר פבר דהוי יותר דמי לקא דתנו נכנס לעזרה ונטמא דהוי בכללא דהלכתא דאי באונס גמירי שהי' דאינו חייב אלא א"כ שקה פדי השתחוויה ומה"ט שינה הרמב"ם וכתב שקה דנכנס בשעודה תיבה ומגדל דנכנס בהיתר ואח"כ נזר דהוא דאינו לוקה אא"כ שקה שם אחר שפרע עליו חבירו את המעזיבה פדי השתחוויה וטעמא דמלתא דלא חשבין לי' פעושה מעשה בשעודה משום (שעל) מעשה של הפניסה (הוי) ולחייבו מיהו בשקה פדי השתחוויה משום פיון דבשעת פניסה זו לא היה עדיין נזיר אין ראוי' לכניסה זו לגרום שהי' שלאחר קבלת הגזירות פעושה מעשה פיון דבשעת מעשה של הפניסה לא הי' עדיין הגזירות פעולם ומדלא פטיר לי' הרמב"ם בשקה פדי השתחוויה אלא בנכנס ואח"כ נזר ממילא שמעינן בגזר ואח"כ נכנס אע"פ שנכנס בהיתר פגון דחל עליו גזירות פבר פשנכנס חייב מיהו בשקה.

וקמ"ל בגזר ונכנס בשוגג דאינו חייב אלא בשקה משום דאי באונס גמירי בכה"ג נמי נאמרה הלכתא ופשנכנס ואח"כ נזר קמ"ל דפטור אפילו בשקה וממילא משמע דגזר ואח"כ נכנס בהיתר דחייב מדלא פטור אלא בשנכנס ואח"כ נזר ומ"מ שקה בעינן (מכ"ש): (חסר מלות אחדות בכ"י אבל הענין מוכן בלי טורח): וא"ש מה שהקשיתי להרמב"ם הא דלא מפעי' לי' אליב' בנכנס לבית הקברות בשוגג ואח"כ נודע לו דלוקה לכ"ע דהשתא נמי אליב' דכ"ע מפעי' לי' אפילו למ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ולא קשה נמי אמאי לא מפעי' לן כה"ג דשכיח טפי משום דרביתא קמשמע לן דאפי' בנכנס בהיתר מפל מקום לוקה הואיל ונזר פבר אפי' למ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו אבל א"א לפרש דברי הרמב"ם פן שהרי כתב בפ' ג' מה' ביאת מקדש לענין טומאת מקדש יצא בקצרה והלך מעט ועמד ושהה מעט עד שנצטרף מפל שהיה פדי השתחוויה במזיד אינו לוקה בשוגג אינו מביא קרבן מפני שהדבר ספק אבל מפין אותו מפת מרדות ע"כ.

ובנכנס למקדש ואחר כך נטמא איירי התם ומה טעמא דאינו לוקה משום דמפעי לן בגמרא במסכת שבועות שם שהיה מהו שניצטרפו ולא איפשיט לן אבל בשקה בבת אחת שיעור שהי' פדי השתחוויה לוקה אף על פי שפשנכנס לעזרה טהור הי' ואחר כך נטמא חשבין לי' פעושה מעשה על הפניסה שהיתה בהיתר שעדיין לא נטמא ודמ' לנכנס ואח"כ (הזהיר) [נזר] שפמו שפכאן שבעת פניסתו למקום טומאה ה"ה התם לא [היה] טמא עדיין בשעת פניסה ואף על פי שהרמב"ם פסק לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מ"מ ע"י פניסה זו של היתר ה"ל פלאו שיש בו מעשה ואע"ג דמפעי לן התם לענין טומאת מקדש אי גמירי שהי' למלקות או לא ולא איפשיט לן מ"מ אפילו אי לא גמירי שהי' במזיד למלקות אפילו הכי לקי מיתה בשקה אלמא פניסה של היתר עושה את השעיה' כמעשה ולוקין עליו אפילו את"ל לקרבן גמירי שהי' וה"ה לנכנס לבית הקברות ואחר כך נזר נלקה מה"ט ועוד שא"א לפרש לאיבעי דנזיר בקבר למ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו פמו שאכתוב לקמן בס"ד ומפח קושיא זו א"א נמי לפרש פשיטה ראשונה שפתיבתי לדעת הרמב"ם ועוד קשה לי על אותו שיטה מהא דכתב הרמב"ם

בפ"ה מה' נזירות נזיר שנקנס לבה"ק ונשקה שם עד שמת שם המת או שנקנס לאהל המת בשידה תיבה ומגדל ובא חבירו ופרע מעליו מדעתו הרי זה לוקה שמים אחת משום לא יבא וא' משום לא יטמא שהרי טומאה וביאה באין פאחת ע"כ הרי שנקנס לבית הי' בהיתר ואפ"ה לוקה בנשקה עד שמת המת אבל לפירוש שני לק"מ דכיון שנהיה נזיר שנקנס לבית אע"פ שנקנס בהיתר חייב בשהייתו שם אחר שמת המת ונחזור לעניינינו דאיבעי זה דנזיר בקבר דקבר פירשתי לאיבעי זה בתרי גוונא.

ולתרונניהו פירשו הכי הוא דאי אפראי גמירי הלכתא דנזיר בקבר הוי נמי בכלל דהלכתא אפילו למ"ד לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מ"מ חידוש לן רחמנא בהלכתא חומרא זו דבשקה פדי השתחנן' לקי הכא ולמ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו חידוש לן רחמנא בהלכתא זו גולא דבדלא שקה פדי השתחנן' אינו לוקה ולא מיבעי' לן אלא בדלא שקה אי לקי ואי בפנים גמירי שהי' נזיר בקבר לאו בכלל הלכתא זו: (סוף התשובה חסר קצת בכ"י): שאלה יג שאלה הא דתנן בספ"ב דיבמות (דף ק"כ) אין מעידין אלא עד שלשה ימים כלומר אם ראוהו בתוך שלשה ימים למיתתו מעידין להשיא את אשתו אבל אם עבר שלשה ימים למיתתו אין מעידין עליו משום דחיישינן שמה נשתנו פניו ואינו זה שסבורין אי חשבינן הני שלשה ימים מעת לעת ממיתתו ואם מת ביום א' בשש שעות ביום מעידין עליו עד שש שעות של יום ד' או לא אזלינן בתר מעת לעת וכיון ששקעה חמה ביום ג' שוב אין מעידין עליו: תשובה מסתבר לי דלא אזלינן בתר מעת לעת ואור ליום ד' למיתתו אין מעידין עליו דקבר נשתנה צורתו ורא' לדברי מהא דאמרינן (פא"מ דף כ"א) ת"ר אבל שלשה ימים הראשונים אסור במלאכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה מפאן ואילך עושה בצנעה בתוך ביתו והאשה טנה בפלך בתוך ביתה וכתב הרמב"ן ז"ל (בת"ה בשער האבל דף נ"ג) ורושלמי אבל שאין לו בראשון ובשני לאכול אינו עושה מלאכה ובשלישי עושה מלאכה בצניעה אבל אמרו תבוא מארה לשכניו שהצריכוהו לקח בר קפרא אומר אפילו ביום השלישי לא יעשה מלאכה כל עיקר ב"ק פדעתו דב"ק עביד אבל ג' ימים דאמר ר' אבא בר' דרב פפא ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי תלתא יומין טייסא נפשא על גופא סברא ההיא חזרא גבי' פיגון דאיהו חמייא דאישתני זינוהון דאפוהי שבקא ואזלא לה לאחר ג' ימים הפרס נבקעת על פניו ואומר לו טול מה שגזלת וחמסת ונתת בי ר' חגי בשם ר' יאשי' מיייתי לה מן הדין וזריתי פרוש על פניכם ואפ' פרוש חגיכם באותו שעה אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאכל ומסיים הרמב"ן ז"ל וגמ' דילן דקתני שלשה מתניתא דבר קפרא היא וכן הלכתא עכ"ל למדנו מן הירושלמי הנה דטעמא שהחמירו חכמים בג' ימים ראשונים של אבל משאר שבועה ימי אבל ה"ט משום שהם עיקר ימי אבל דעדיין טייסא נפשא על גופא אבל לאחר ג' נשתנה זיו אפיו שבקא ואזלא לה והדבר ברור דה"ט נמי שהחמירו חכמים בשאלת שלום דאמר התם אבל בג' ימים הראשונים אסור בשאלת שלום מג' ועד ז' משיב ואינו שואל ואמרינן נמי התם אבל ג' ימים הראשונים אינו הולך לבית האבל מפאן ואילך הולך ואינו יושב במקום המנחמין אלא במקום המתנחמין ובנודאי הא דהחמירו חכמים לאבל בג' ימים הראשונים משאר הימים לא חשבינן להו מעת לעת אלא אפילו מת סמוך לחשיכה חשבינן ליום אחד אותה שעה וכדתנן הקובר את מתו ג' ימים קודם לרגל בטלה

ממנו גזירת שבועה שמונה ימים קודם לרגל בטלה ממנו גזירת שלשים וטעמא דמתניתין נמי משום דג' ימים הראשונים הוי עיקר אבל אלמא לאחר.

שלשה ימים נשתנו פניו ל"ש מת בתחלת הלילה ל"ש מת סמוך לחשיכה א"כ ה"נ אין מעידין עליו אפילו מת סמוך לחשיכה אלא עד אור לליל ג' מיום המיתה ולא שלשה מעת לעת שלמים כיון דנשתנו פניו וזה ברור פה נראה לי שאגת חובת קרקע אריה שאלה יד אם ערלה נוהגת בהרפכה והברכה בחוץ לארץ או אינה נוהגת בחוץ לארץ ואת"ל שערלה נוהגת בהרפכה בחוץ לארץ באיזה ענין נוהגת: תשובה הר"ן פתב בפ"ק דראש השנה ואנו השתא לא נהגינן ערלה בהרפכה והרפכה וכתב הרמב"ן ו"ל דטעמא דמלתא דאמרינן במסכת סוטה (דף מ"ג) בפרק משוח מלחמה גבי הא דאמרינן התם לא חילל ולא חיללו פרט למבריה ומרפיב פלומר שאינו חוזר מעורכי מלחמה.

ואמרינן התם לאו אמר ר' אליעזר בן יעקב כרם כמשמעו הכי נמי נטע כמשמעו נטע אין מבריה ומרפיב לא הלכה ונטעם נמי כמשמעו אבל לא מבריה ומרפיב ומשום הכי הוא שאינו חוזר עלי' מעורכי המלחמה לראב"י משום דלא נהגי בהו ערלה והכי נודאי מסתברא דאי הנה סבירא ליה לר' אליעזר בן יעקב דונטעם לאו דווקא דאפילו מבריה ומרפיב נמי אמאי לימא גבי עורכי מלחמה נטע דווקא אלא נודאי כדפירשתי וכיון דקי"ל פל המקיל בארץ הלכה פמותו בחוץ לארץ לא נהגא ערלה בחוץ לארץ בהרפכה והרפכה פלל עכ"ל וכן פתב הרא"ש בהלכות ערלה ולכאורה יש לעיין על זה דעד כאן לא אמרינן פל המיקל בארץ הלכה פמותו בחו"ל אלא היכא דלא איתמר הלכתא לא פמר ולא פמר.

פגון גבי צלף של ערלה בחוץ לארץ דפליגי ר' אליעזר ור' עקיבא אי קפריסין הנה פרי או לא בברכות (דף ל"ו) ולא איתמר הלכתא דלא פמר ולא פמר וכן מה דמספקא ליה לבית שמאי התם אי צלף מין אילן הוא ונוהג בו ערלה או מין ירק הוא ואין נוהג בו ערלה אע"ג דלבית היקל פשיטא להו התם דמין אילן הוא ונוהג בו ערלה מפל מקום כיון דלב"ש ספיקא הוא הנה ליה ספק ערלה בחוץ לארץ דמותר אי לאו דב"ש במקום ב"ה אינה משנה פדאמר התם והיינו כיון דלב"ש ספיקא הוא ולא איפסקא הלכתא לא כב"ש ולא כב"ה שפיר הנה ליה ספק ערלה בחוץ לארץ ספיקא מותר וכן גבי פשוטא בכרמא לעלין פלאים לר' טרפון אינו פלאים בכרם ולרבנן פלאים בכרם פדאמרינן בפ' תולין בשבת (דף קל"ט) ואמרינן התם פל המיקל בארץ הלכה פמותו בחוץ לארץ אע"ג דקימא לן בכל מקום יחיד ורבים הלכה פרבים מ"מ כיון דלא איתמר בהדנ' הלכה פרבנן שפיר סמכינן בחוץ לארץ אדרבי טרפון אבל במקום דאפסקא הלכתא בהדנ' דלא פנותי' נודאי גרע טפי ואפילו בחו"ל לא סמכינן עליו להקל דכהאי גוונא אמרינן בפרק קמא דנדה (דף ט') מעשה שעשה רבי פרי אליעזר פלומר פל אשה שעברה עליו שלשה עונות די' שעשה לאחר שזנכר אמר פדאי הוא ר' אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק והיינו בה מאי לאחר שזנכר אי לימא לאחר שזנכר דאין הלכה כר' אליעזר אלא פרבנן.

בשעת הדחק היכי עביד פנותי' אלא דלא איתמר הלכתא לא פמר ולא פמר וכיון שזנכר דלאו יחיד פליג עלי' אלא רבים פליגי עלי' אמר פדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק אלמא פל היכא דלא איתמר הלכתא בהדנא פרבים אי עביד עובדא פייחיד בשעת הדחק לא מהדרינן עובדא במידי דרבנן ואיכא למימר דהכי נמי גבי ערלה בחוץ לארץ

דהלכה למשה מסיני הוא דנודאי אסור ספיקא מותר הלכה כדברי המיקל אפילו ביחיד נגד רבים אבל כל היכא דאתמר הלכתא בהדי' כפלוני אפילו בחוץ לארץ לא סמכינן אבר פלוגתא דידן' שהרי אפילו בדרבנן בשעת הדחק לא עבדינן פנותי' שהרי מתמהמה הגמרא מאי לאחר שזנפר אילימא לאחר שזנפר דאין הלכה כר"א אלא כרבנן בשעת הדחק היכי עביד פנותי' וכינן דאמר ר' אבנה אמר ר' יוחנן (בפ' משוח מלקחיה שם) ילדה שסיבכה בזקינה בטלה ילדה בזקינה ואין בה דין ערלה משמע דמשמע דמטעם ביטול נגע בה דאין בה דין ערלה אבל ילדה שסיבכה בילדה שנטע לקמייתא לסיגי ולקורות דלא שנייה בה ביטול פיון דהיא גופא בת מיהדר ואימלוכי היא נוהג בה דין ערלה אלמא נטע לאו דנוקא דה"ה מרפיב דחייב בערלה וכינן דלאו דנוקא ממילא מבריה נמי חייב בערלה דהא מבריה ומרפיב שניהם שונים בהא מלתא הרי ש"מ דלר' יוחנן לית הלכתא כר' אליעזר בן יעקב בהא דמבריה ומרפיב פטור מן הערלה וכינן דאיפסקא הלכתא דלא כראב"י דאית לי' מבריה ומרפיב פטור בערלה אפילו בחוץ לארץ לא סמכינן עליו ותדע לך דע"כ היכא דאיפסקא הלכתא בהדי' דלא כהמיקל אפילו בחו"ל לא סמכינן עליו שהרי בפ"ק דר"ה תניא אחד הנוטע ואחד המבריה ואחד המרפיב ערב שביעית שלשים יום לפני ר"ה עלתה לו שנה פחות משלשים יום לפני ר"ה לא עלתה לו שנה וכתב הרי"ף ואוקימנא לר"מ דאמר יום אחד בשנה חשוב שנה וכי בעי שלשים יום לקליטה ובדין הוא דליבעי שלשים ואחד אלא דקסבר ר"מ יום שלשים עולה לכאן ולכאן ותניא אידך אין נוטעין ואין מבריקין ואין מבריקין ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ר"ה ואם נטע והבריה והרפיב יעקור דברי ר"א ר' יהודה אומר כל הרפכה שאינה קולטת בשלשה ימים שוב אינה קולטת ר' יוסי ור' שמעון אומרים שתי שבתות אומר רב נחמן אומר רבה בר אבבה לדברי האומר שלשים יום צריה שלשים וילדברי האומר שלשה צריה שלשה ושלשים וילדברי האומר שתי שבתות צריה שתי שבתות ושלשים וגרסינן בפ' הערל אמרי בי רב משמני' דרב הלכה כר' יוסי באגדרוגינס ובחרפכה ואמרין הרפכה מה לי אמר שמואל ת"ש דאמר ליה שמואל לרב ענן תני כמ"ד שלשה ושלשים והאי מלתא אסורא היא וקי"ל הלכתא כרב באסורי ע"כ.

וכך פסקו כל רבנותא ז"ל דמהאי טעמא ביונק שנטע האילן ארבעה וארבעים יום קודם ר"ה כדי שישתיירו ארבעה עשר יום לקליטה ושלשים יום לחשיבות שנה והרי הדבר ידוע שאין דרוך הרי"ף ושאר פוסקים להביא בסתמא דינים הנוהגים בארץ ישראל אלא מה שנוהג בחוץ לארץ והשתא אי ס"ד דאפילו במקום דאיפסקא הלכתא להדי' כדבר המחמיר מ"מ בחוץ לארץ סמכינן על דבר המיקל א"כ למה לי מ"ד יום לפני ר"ה תסגי ליה בחוץ לארץ בשלשה ימים לקליטה כר' יהודא שמיקל טפי מכולהו אלא ונדאי ש"מ דכל היכא דאיפסקא הלכתא בהדי' בגמרא כדברי המחמיר אפילו בחו"ל לא סמכינן אדברי המיקל וכינן דאמרין בהדיא האי פלגא בגמרא דהלכתא כרב באסורי במס' בכורות (דף מ"ט) הנה ליה כאלו אפסקא הלכתא בהדי' כרב בהא מלתא דקליטה גופי': והא דפסקו הלכתא כר"א דבעי שלשים יום לחשיבות שנה ולא כר"מ דאמר יום אחד בשנה חשוב שנה והנה ליה למפסק בחו"ל כדברי המיקל: נ"ל דהיינו טעמא משום דאמרין במסכת מכות (ד' ג') דאמר ליה שמואל לרב מתנא מנא הא מלתא דאמרו רבנן

המלנה את חבירו סתם שאינו ראוי לתובעו פחות משלשים יום אחד המלנה בשטר  
ואחד מלנה על פה.

אמר ליה דכתיב קרבה שנת השבע שנת השמיטה ממשמע שצאמר קרבה שנת השבע  
אינו יודע שהיא שנת השמיטה אלא מה תלמוד לומר שנת השמיטה לומר לך יש שמיטה  
אחרת שהיא פזו ואיזו זו המלנה חבירו סתם שאינו ראוי לתובעו בפחות משלשים יום  
דאמר מר שלשים יום בשנה חשוב שנה ש"מ דפשיטא לרב מתנא כמ"ד שלשים יום  
בשנה חשוב שנה וגם שמואל קיבלה מינן ש"מ דסבירא להו דקי"ל הכי והנה ליה פאלו  
איפסקה הלכתא בהדין כר"א דשלשים יום בשנה חשוב שנה וה"נ אמרינן בבכורות (דף  
כ"ח) לחד לישא לר' אלעזר מנין לבכור שנולד בו מום תוך שנתו שנותנין לו שלשים  
יום אחר שנתו שצאמר לפני ד' אלהיה תאכלנו שנה בשנה: איזה הן ימים החשובים שנה  
הנה אומר אלו למ"ד יום אלמא ס"ל דלמ"ד יום בשנה דווקא חשוב לשנה מ"מ שמעינן  
מהא שפסקו ז"ל.

דצריך נוטע דווקא מ"ד יום לפני ר"ה אפילו בחוץ לארץ כדי שתעלה לו למנין שנה  
משום דכיון דמדברי אמוראי להדין מוכח דהלכה כר"א דשלשים יום בשנה חשוב שנה  
אפילו בחוץ לארץ לא סמכינן אדברי המימל והכא נמי כיון דמוכח להדיא מהא דאמר  
ר' אבוה אמר ר' יוחנן ילדה שסיבכה בזקנה דווקא הוא דבטילה משום בטיול נגע בה  
ותפוק ליה דאין ערלה נוהגת במבריה ומרפיב אלא נודאי ש"מ דסבירא ליה דערלה  
נוהג בהם תו אין לנו לסמוך על דברי המימל במבריה ומרפיב לענין ערלה אפילו בחוץ  
לארץ אלא שפנה יש לי ללמד עליהם ז"ל לזכות.

שהם ז"ל אינם מפרשים הא דילדה שסיבכה בזקנה היינו ע"י הרפכה וש"מ דערלה  
נוהג בהרפכה אלא כמו שפירשו התוס' מנחות (דף ס"ט) דכתבו ובירושלמי משמע  
דילדה שסיבכה בזקנה מיירי בשנטע אילן בפני עצמו פדרך הנוטעין ונטעו אצל זקנה  
וסוף ענפיו בענפי הזקנה דאם קודם קליטת שרשיו בארץ נתאחזו זה בזה בטלה הילדה  
בזקנה א"כ הא דאמר ר' אבוה אמר ר' יוחנן אינו ענין למרפיב ואיפא למימר לפי זה  
דס"ל מרפיב פטור מן הערלה ועוד יש לדחות זה דאינו מוכרח דר' יוחנן לא ס"ל כראב"י  
דאיפא למימר ר' יוחנן ספוקי מספקא ליה אי כראב"י אי כרבנן ובארץ ישראל לחומרא  
וקמ"ל דמ"מ בילדה שסיבכה בזקנה בטלה ואין בה דין ערלה אפילו לרבנן ואף פי זה  
דוחק.

אפילו הכי אינו מוכרח כל כך לסתור דברי הרמב"ן והרא"ש ז"ל מחמת זה אלא דבלאו  
הכי קולא גדולה היא לסמוך על הא דכי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן דלראב"י נטע  
כמשמעו כמו דס"ל פרם כמשמעו כיון דלשנויא דר' זירא אמר רב חסדא שם דשני  
רומיא דמתניתין וברייטא פאן בהרפכת איסור פאן בהרפכת היתר שפיר איפא למימר  
דאע"ג דלרבי אליעזר בן יעקב פרם כמשמעו אפילו הכי לא ס"ל דנטע כמשמעו אלא  
אפילו מבריה ומרפיב נמי בכלל נטע הן לכל מילי א"כ מנין לנו לעשות פלוגתא חדשה  
בין ת"ק ובין ראב"י לענין מבריה ומרפיב כיון שאין הכרח לזה אלא משום דקשיא  
מתניתין וברייטא אהדין וזהו שהביאו לרב דימי אמר ר' יוחנן לומר דלר' אליעזר בן  
יעקב מבריה ומרפיב לאו בכלל נטע הן וברייטא ראב"י היא ומתניתין אתי כרבנן לחוד.

ונהרי פיון דכבר שניני' ר' זירא אמר רב חסדא דלא קשיא מתניתין וברייתא אהדדי דכאן בהרפכת איסור וכאן בהרפכת היתר דכהאי גוונא דרשינו התם גבי לא חנה ולא חנכו וגבי לא לקח ולא לקחה למעוטי של אסור פרט לגזלן ופרט אלמנה לכהן גדול.

ה"נ איפא לאוקמי הא דלא חילל ולא חיללו להרפכת איסור ותו אין לנו לעשות פלוגתא חדשה בין ת"ק לר' אליעזר בן יעקב רק יותר יש לנו לומר דלכולי עלמא מבריה ומרפיב בכלל נטע הן דאין לנו לעשות פלוגתא בחנם דשפיר איפא למימר דאע"ג דסבירא ליה לר' אליעזר בן יעקב פרום כמשמעו היינו משום דאין שאר אילני מאכל בכלל פרום ולא פרום מיקרי אבל מבריה ומרפיב יש לומר דגם הם בכלל נטע אפילו לראב"י כמו לרבנן אי נמי יש לומר היינו טעמא דראב"י דלא יליף לשאר אילני מאכל מפרם לענין לחזור מעורכי מלחמה אלא ס"ל פרום דווקא משום דרחמנא אמר מי האיש אשר נטע פרום ולא חיללו ס"ל כמ"ד ריש פרק נא"ו דברכות פרום רבועי דווקא פרום דאין רבועי טעון חלול אלא פרום לבד וכיון דאין פרום רבועי נוהג אלא בפרם דווקא א"כ בשאר אילני מאכל לא קרינו בהו ולא חיללו שהרי אין דין חלול של רבועי נוהג בהם ולענין חזרה מעורכי מלחמה הא חזינו דקרא קפיד אחילול אבל לענין נטע יש לומר דאין לחלק כלל בין נטע למבריה ומרפיב אפילו לראב"י כמו לרבנן והכי משמע מפרש"י שם בסוטה (דף מ"ג) דראב"י ס"ל כמאן דתני פרום רבועי דווקא דאמרינו התם פי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בן יעקב ילדה פחותה מטפח חייבת בערלה כל שנוחלי' והני מילי שתיים כנגד שתיים ואחד יוצא וזב אבל פולו פרום קלא אית ליה ופרש"י להכי נקט שתיים כנגד שתיים דסבירא ליה כמ"ד במס' ברכות פרום רבועי חנו שאין ערלה נוהגת בנטיעה אחת אלא בכרום שלם ע"כ א"כ איפא למימר היינו טעמא דראב"י דאמר פרום כמשמעו וכדאמרן אלא ר' יוחנן משום דלא סבירא ליה הא דרב חסדא א"כ משום רומי' דמתניתין וברייתא אהדדי הוכרח לומר כמו דלראב"י אמר פרום כמשמעו ה"נ סבירא ליה נטע כמשמעו דאם לא כן ברייתא מני אבל למאי דמשני רב חסדא פאן בהרפכת איסור פאן בהרפכת היתר מהשתא אין לנו לעשות מחלוקת בחנם בין ראב"י ובין רבנן לענין מבריה ומרפיב אלא לכו"ע בכלל נטע הן בין לענין ערלה ובין לענין לחזור מעורכי המלחמה ואע"ג דיש לומר הלכה כר' יוחנן נגד רב חסדא דהא קיי"ל רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן והשתא דרב ליתא במקום ר' יוחנן לכש"כ דרב חסדא שהוא תלמידו של רב וקיי"ל דאין הלכה לתלמיד במקום הרב דליתא במקום ר' יוחנן וכן דר' פוסקי הלכות בהרבה מקומות לפסוק פהאי גוונא מ"מ הא משמע התם דרב נחמן בר יצחק נמי ס"ל כשנוני' דרב חסדא פאן בהרפכת איסור פאן בהרפכת היתר שהרי אהא דפרי' האי הרפכת היתר היכי דמי אילימא ילדה ביילדה תיפוק ליה דבעי מיהדר משום ילדה ראשונה ומשני רב נחמן בר' יצחק במבריה אילן בירק פלומו דלא מיהדר משום ראשונה והאי תנא הוא דתניא המבריה אילן בירק רשפ"ג מתיר משום ר' יהודא בן גמדי' איש פפר עפו וחקמים אוסרים ומדמוקי לה להאי מתניתין פהאי תנא דמתיר להבריה אילן בירק ש"מ דסבירא ליה פרום חסדא דמוקי לה להאי ברייתא בהרפכת איסור וע"כ צרי' לאוקמי מתניתין בהרפכת היתר וכהאי תנא דמתיר להרפיב אילן בירק דאלו ס"ל כר' יוחנן דהאי לא חילל ולא חיללו אתי' כראב"י ולדידן' כל מבריה ומרפיב אינו חוזר עליהו ומתניתין ע"כ פרבנן אתי' דכל מבריה ומרפיב חוזר עליהן א"כ הא מתניתין אתי' שפיר אפילו

לרַבָּנָן דְּאַוּסְרִים הִרְכַּבְת אֵילָן בְּיַרְק דְּעַל הִרְכַּבְת אָסוּר נְמִי חוֹזְרִים וְלֹא קָשָׁה מִיַּד תִּיפּוּק לִיָּה דְּבַעֵי מִיָּהֲדָר מְשׁוּם יְלָדָה רֵאשׁוּנָה פִּינּוּן דְּבֵאֵילָן בְּיַרְק מִיָּרִי וְאֵע"ג דְּנָשֵׁל אָסוּר הוּא חוֹזְרִין עָלָיו לְרַבָּנָן דְּפִלְגִי עַל רֵאב"י וְלֹא דָרְשׁוּ לֹא חִיָּלָל וְלֹא חִיָּלְלוּ פְּלֵל אֶלָּא דְּאִפְתִּי גַם בְּזָה יֵשׁ לֹמֵר דְּכו"ע אֵית לֵהוּ דְּלֹא חִיָּלָל וְלֹא חִיָּלְלוּ מִיַּעוּטָא הוּא אֶלָּא דְּרֵאב"י פֵּל מְבָרִיָּה וּמְרַפֵּיב אִימְעֵיט לֵהוּ אֶפִּילּוּ שֶׁל הֵיָתֵר וּלְרַבָּנָן מ"מ מְבָרִיָּה וּמְרַפֵּיב שֶׁל אִיסוּר אִימְעֵיט מִיָּנִיָּה תַדַּע דְּהָא גַבֵּי לֹא חֲנֹף וְלֹא חֲנֹכוּ לֹא לְקַחְתָּה וְלֹא לְקַחוּ לְכוּ"ע מִיַּעוּטָא מְשַׁמַּע וְאִימְעֵיט מֵהֶם שֶׁל אִיסוּר: אֲבָל בְּלֹא הֶכִי תַמָּה אֲנִי בְּעֵיקָר דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ן ו"ל דְּבַעֵי לֹמֵר דְּס"ל לְרֵאב"י גַבֵּי עֶרְלָה נְמִי וְנִטְעַתֶּם פְּמִשְׁמַעוּ נוֹטַע אִין מְבָרִיָּה וּמְרַפֵּיב לֹא דְּפִטוּרִין מְעָרְלָה דְּקָשָׁה א"כ לְמָה לִי לְרֵאב"י הָאִי קָרָא דְּדָרְשֵׁינּוּ הֵתֶם גַבֵּי עוֹרְכֵי מְלַחְמָה לֹא חִיָּלָל וְלֹא חִיָּלְלוּ פְּלוּמֵר מְדַהֲנָה מְצִי לְמַכְתָּב לֹא חִיָּלָל וְכַתְּב רַחֲמֵנָא לֹא חִיָּלְלוּ מִיַּעוּטָא הוּא לְזָה וְלֹא לְאַחַר פֶּרֶט לְמְבָרִיָּה וּמְרַפֵּיב פְּשִׁיטָא פִּינּוּן שְׁפִטוּרִין מִן עֶרְלָה מְמִילָא אִינּוּ חוֹזְרִין עָלֵיהֶם מְעוֹרְכֵי מְלַחְמָה פְּדַמוּכַח מְכָל סוּגְלָה הֵיא בַּפ' מְשׁוּחַ מְלַחְמָה דְּחֻזְרָה מְעוֹרְכֵי מְלַחְמָה בְּדִין עֶרְלָה תְּלִי וְכִמוּ שְׁפָבָר פְּתַבְתִּי בְּסַפְרֵי טוּרֵי אֶבֶן בַּפ"ק דְּר"ה (דָּרָ ט') בְּהָא דְּאַמְרִינּוּ שֶׁם אֲחָד הַנוֹטַע וְאֲחָד הַמְבָרִיָּה וְאֲחָד הַמְרַפֵּיב וְכו' ע"ש בְּאַרְיִכוֹת וּמַה"ט פְּתַבְתִּי שֶׁם בְּהָא דְּמַסִּינּוּ שֶׁם הַתּוֹס' וְצָרִיָּה לְדַקְדָּק אִי הִנֵּה שְׁיָיָה לְשִׁנּוּי הֶכִי בַּפ"ח דְּסוּטָה גַבֵּי חוֹזֵר מְעוֹרְכֵי מְלַחְמָה מְשׁוּם מְבָרִיָּה וּמְשַׁנֵּי פִּינּוּן בְּהִרְכַּבְת אִיסוּר פִּינּוּן בְּהִרְכַּבְת הֵיָתֵר ע"כ.

וּלְק"מ מֵהָאִי טַעֲמָא דְּאַמְרוּ דְּנוֹדָאִי לֹא שְׁיָיָה לְשִׁנּוּי הֶכִי דְּאִי הָא דְּפֶרֶט לְמְבָרִיָּה וּמְרַפֵּיב דְּבַרְיִיתָא גַבֵּי עוֹרְכֵי מְלַחְמָה מִיָּרִי בְּאִנּוּן דְּאִינּוּ חֵיבֵיב בְּעֶרְלָה א"כ מִיַּעוּטָא דְּלֹא חִיָּלָל וְלֹא חִיָּלְלוּ דְּכַתְּב רַחֲמֵנָא לְמָה לִי דְּכִינּוּ דְּאִינּוּ חֵיבֵיב בְּעֶרְלָה פְּשִׁיטָא דְּאִינּוּ חוֹזֵר עָלָיו וְש"מ נְמִי מֵהָא פְּדַפְרִישְׁתִּי וְזָה בְּרוּר וּמ"מ זָה יֵשׁ לְדַחוּת דִּישׁ לֹמֵר דְּה"ט דְּלֹא מְשַׁנֵּי הַגְּמָרָא בְּסוּטָה הָאִי רִימָא דְּמַתְנִיתִין וּבְרִייתָא דְּתַרְנוּנֵיהוּ בְּהִרְכַּבְת שֶׁל הֵיָתֵר מִיָּרִי וּמַתְנִי' בְּשַׁנְפִּסְקָה מְאָבִי דְּעֶרְלָה נוֹהֲגַת בָּהּ וּבְרִייתָא בְּשֵׁלָא נְפִסְקָה מְשׁוּם דְּהָא בְּהָא תְּלִי דְּמ"ט אִין עֶרְלָה נוֹהֲגַת בְּלֹא נְפִסְקָה מְאָבִי מְשׁוּם פִּינּוּן דְּיוֹנָק מְאָבִי אִין פִּינּוּן אֵילָן חֲדָשׁ.

אֶלָּא הִנֵּה כְּמוּ עֲנָף שֶׁל אָבִי וְא"כ מַה"ט גּוֹפֵל' לֹא צָרִיָּה קָרָא לְמַעוּטֵי שְׁאִין חוֹזֵר עָלָי פִּינּוּן שְׁאִין פִּינּוּן אֵילָן חֲדָשׁ בְּהִרְכַּבְתָּה וְהִרְכַּבְתָּה שְׁאִין יוֹנָק מְאָבִי אֶפִּילּוּ אִם תִּמְצִי לֹמֵר שְׁאִין עֶרְלָה נוֹהֲגַת בְּהֵן לְרֵאב"י מ"מ פִּינּוּן שְׁאִין יוֹנָק מְאָבִי וְהִנֵּה לִיָּה אֵילָן בְּפִנֵּי עֲצָמוּ ס"ד אִמִּינָא שְׁחוֹזֵר עָלָיו מְשׁוּם הֶכִי אֲצִטְרִיָּה קָרָא לֹא חִיָּלָל וְלֹא חִיָּלְלוּ לְמַעוּטֵי אֲבָל מְכָל מְקוֹם קוֹשְׁיָא הֵרֵאשׁוּנָה בְּמְקוּמָה עוֹמְדַת שְׁהָרֵי בְּאַמַּת פֵּל הַסּוּגְיָא בְּסוּטָה מוֹכַחַת דְּכָל הֵיכִי דְּאִין בּוּ אִיסוּר עֶרְלָה מְמִילָא יְדַעִינּוּ דְּאִין חוֹזֵר עָלָי מְעוֹרְכֵי מְלַחְמָה וְלֹא בְּעֵי קָרָא לְמַעוּטֵי וְכִמוּ שְׁפַתְבְּתִי וְהוֹכַחְתִּי שֶׁם בְּטוּרֵי אֶבֶן וְעוֹד פְּתַבְתִּי שֶׁם דְּקָשָׁה לְדְּבָרֵי הֶרְמֵב"ן אִי סְלִקָא דְּעֵתָה דְּלֵר' אֶלְיַעֲזָר בֶּן יַעֲקֹב מְסַבְרָא מְשַׁמַּע לִיָּה דְּאִין מְבָרִיָּה וּמְרַפֵּיב בְּכָלֵל נְטַע וּמְשׁוּם הֶכִי פְּטוּרִין לְדִידִי' מִן הָעֶרְלָה א"כ הֵיכִי מוֹקִי הֵתֶם בְּסוּטָה רַב דִּימִי אֲמַר ר' יוֹחָנָן לֵהָאִי בְּרִייתָא דְּתַנָּא לֹא חִיָּלָל וְלֹא חִיָּלְלוּ פֶּרֶט לְמְבָרִיָּה וּמְרַפֵּיב כְּר' אֶלְיַעֲזָר בֶּן יַעֲקֹב אִם פִּינּוּן קָרָא דְּלֹא חִיָּלְלוּ לְמָה לִיָּה לְמַעֲטִינָהוּ הָא גַבֵּי עֶרְלָה דְּלִיבָא קָרָא לְמַעֲטִינָהוּ אֶפִּילּוּ הֶכִי מְמַעֵט לֵהוּ מְסַבְרָא דְּאִינּוּ בְּכָלֵל נְטַע וְנִתְבָּרַר לָנוּ מְכָל זָה שְׁלֹא פְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ן אֶלָּא אֶפִּילּוּ לְר' אֶלְיַעֲזָר בֶּן יַעֲקֹב אֶלְיַבָּא דְּרַב דִּימִי אֲמַר ר' יוֹחָנָן דְּאֵית לִיָּה גַבֵּי מְעוֹרְכֵי מְלַחְמָה נְטַע פְּמִשְׁמַעוּ וְלֹא מְבָרִיָּה וּמְרַפֵּיב אֶפִּילּוּ הֶכִי וְנִטְעַתֶּם דְּעֶרְלָה מוֹדָה דְּאַף מְבָרִיָּה וּמְרַפֵּיב בְּכָלֵל: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְעִינֵי בְּאַמַּת מֵאִי שְׁנָא הָא מֵהָא אֲבָל מִתְחִילָה צָרִיכִין אֲנִי לְדַקְדָּק

וּלְהַבִּיחַ בְּסוּגֵי דְסוּטָה דְאַמְרֵינּוּ תַּנּוּ רַבְּנֵי אֲשֶׁר נָטַע אִין לִי אֶלָּא נָטַע לְקַח וַיִּרְשׁ וְנִתְּנָן לּוֹ בְּמִתְּנָה מִיַּד ת"ל מִי הָאִישׁ כְּלוֹמַר הָאִישׁ יִתִּירָא הוּא לְרַבּוֹת כָּל הַגֵּי קְאָתִי אֲשֶׁר נָטַע כְּרָם אִין לִי אֶלָּא כְּרָם מִיַּד לְרַבּוֹת חֲמִשָּׁה אֵילָנִי מֵאֶכְל וְאֶפְּלוּ מִשְׁאָר מִיָּנִים ת"ל אֲשֶׁר נָטַע פֶּרֶשׁ"י מִדְּלָא פְתִיב אֲשֶׁר כְּרָם נָטַע דְרוּשׁ בִּי נָמִי נָטַע מְכַל מְקוּם וְאֶפְּלוּ אִין כְּרָם שְׁהָרִי לֹא הוֹנֵפֶר כְּרָם עֲדִינּוּ.

יְכוּל שְׁאֵנִי מְרַבָּה הַנּוֹטֵעַ אַרְבַּע אֵילָנוֹת מֵאֶכְל וְחֲמִשָּׁה אֵילָנִי סָרְק ת"ל כְּרָם כְּלוֹמַר דְּדָמִי לְכְּרָם בְּעֵינֵי שֶׁהוּא מֵאֵילָנִי מֵאֶכְל וְאִין קְרוּי כְּרָם פְּחוֹת מִחֲמִשָּׁה גְּפָנִים רַאב"י אוֹמֵר כְּרָם כְּמִשְׁמַעוּ כְּלוֹמַר וְלֹא שְׁאָר אֵילָנִי מֵאֶכְל לֹא חִיָּל לֹא חִיָּל לְפָרְט לְמַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב הָרִי שֶׁלֹּת"ק נָמִי אִי לֹא רַבּוּיָא דְאֲשֶׁר נָטַע הֵנָּה אֲמִינָא נָמִי כְּרָם כְּמִשְׁמַעוּ אֶלָּא מִדְּהַקְדִּים אֲשֶׁר נָטַע לְכְּרָם דְרִישׁ לִיהַ אֲשֶׁר נָטַע מ"מ אֶפְּלוּ שְׁאֵינּוּ כְּרָם אֶלָּא אֶפְּלוּ שֶׁל שְׁאָר מִיָּנִי מֵאֶכְל וְרַאב"י לֹא מִשְׁמַע לִיהַ רַבּוּיָא דְאֲשֶׁר נָטַע לְפִיכָּה קְאָמַר כְּרָם כְּמִשְׁמַעוּ מ"מ ש"מ אִי לֹא רַבּוּיָא דְקָרָא ת"ק נָמִי ס"ל כְּרָם כְּמִשְׁמַעוּ א"כ אֲמַאי מוֹקִי לֵהּ לֵהאִי לֹא חִיָּל לֹא חִיָּל לְפָרְט לְמַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב כְּרַאב"י וְלֹא כְּרַבְּנֵי מִמָּה נִפְשָׁה אִי מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב בְּכָלֵל נָטַע הוּא אֶפְּלוּ לר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב יִהְיֶה חוֹזֵר עָלָיו דְּעַד כָּאֵן לֹא קְאָמַר ר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב כְּרָם כְּמִשְׁמַעוּ וְלֹא לְשְׁאָר אֵילָנִי מֵאֶכְל אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהָא וְנִדְּאִי שְׁאָר אֵילָנִי מֵאֶכְל לֹא בְּכָלֵל כְּרָם הֵם בְּלֹא מִיעוּטָא דְקָרָא נָמִי אֶבְל מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב בְּכָלֵל נָטַע דְקָרָא הֵם וְאִי מִשּׁוּם מִיעוּטָא דְלֹא חִיָּל לֹא חִיָּל הָא לִיכָּא שׁוּם חִיָּלוּק בְּהָא בֵּין רַבְּנֵי לר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב דְכִינּוּ דְמַעֲטִינְהוּ קְרָא וְנִדְּאִי אִין חוֹזֵר עָלֵיהֶם וְאִי מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב לֹא בְּכָלֵל נָטַע דְקָרָא הֵן אִם כֹּן אֶפְּלוּ לְרַבְּנֵי אִין חוֹזֵר עָלֵיהֶם דְּעַד כָּאֵן לֹא שְׁמַעִינּוּ לְרַבְּנֵי דְאֶפְּלוּ אֲשֶׁר אֵילָנִי מֵאֶכְל חוֹזֵר אֶלָּא מִשּׁוּם רִיבּוּיָא דְאֲשֶׁר נָטַע אֶבְל מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב דְלֹא רַבִּי קְרָא לְהַחֲזִיר עָלֵיהֶם מִיַּד לְנוּ שְׁחוֹזֵר עָלֵיהֶן לְרַבְּנֵי יוֹתֵר מר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב.

דְּהָא רַבְּנֵי ור' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב תַּרְנוּןִיָּהוּ סְבִירָא לֵהוּ דְכְּרָם כְּמִשְׁמַעוּ וְלֹא שְׁאָר אֵילָנִי מֵאֶכְל אֶלָּא דְרַבְּנֵי דְרִישֵׁי לֵהּ לְשְׁאָר אֵילָנִי מֵאֶכְל מְרַיבּוּיָא דְאֲשֶׁר נָטַע וּרְבִי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הָאִי רִיבּוּיָא לֹא מִשְׁמַע לִיהַ אֶבְל לְרַבּוֹת מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב לְרַבְּנֵי יוֹתֵר מר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְחִזּוֹר עָלָיו מָנָא לִיהַ דְלְרַבְּנֵי הֵנָּה מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב בְּכָלֵל נָטַע יוֹתֵר מר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב פִּינּוּ דְלֹא בְּכָלֵל נָטַע הֵם וְעוֹד הַשְׁתָּא מִתְּנִיתִין דְתַנּוּ אֶחָד הַנּוֹטֵעַ וְאֶחָד הַמַּבְרִיָּה וְאֶחָד הַמְרַפֵּיב חוֹזְרִין מְעוֹרְכִי מִלְחָמָה לֹא ר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וְלֹא רַבְּנֵי דְהָא לְכוּלִי עֲלֵמָא נָטַע כְּמִשְׁמַעוּ וְהֵנִי לֹא בְּכָלֵל נָטַע הֵם וְכִדְאִית לֵהוּ גַבִּי כְּרָם כְּהָאִי גּוֹנָא בְּלֹא רִיבּוּיָא לְכוּלִי עֲלֵמָא וְכִדְאֵמְרוּן וְגַם לֹאִידָּהּ גִּיסָא קִשָּׁה דְהָיָא בְּרִיָּתָא מִדְּמַעֲט מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב מְלֹא חִיָּל לֹא חִיָּל לְפָרְטָה לֹא אֲתִיָּא כר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וְאִיָּהּ מוֹקִי לֵהּ כְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וְהָא לְדִידִי מִיעוּטָא לְמָה לִיהַ דְּהָא בְּלֹא מִיעוּטָא דְקָרָא מִשְׁמַע לִיהַ כְּרָם כְּמִשְׁמַעוּ הָכִי נָמִי לִימָא בְּלֹא מִיעוּטָא דְקָרָא, נָטַע כְּמִשְׁמַעוּ נָטַע אִין מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב לֹא וְקָרָא לְמַעוּטִי לְמָה לִיהַ לר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וְקוֹשְׁיָא זֹו הַזְּכָרְתִי גַם שָׁם בְּטוֹרִי אֶבְל וְהַשְׁתָּא לְרַב דִּימִי אָמַר ר' יוֹחָנָן תַּקְשָׁה בֵּין מִתְּנִיתִין וּבֵין בְּרִיָּתָא מִיַּד דְּהָא בֵּין לר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב בֵּין רַבְּנֵי נָטַע כְּמִשְׁמַעוּ מִשְׁמַע לֵהוּ כִדְאִית לֵהוּ כְּרָם כְּמִשְׁמַעוּ בְּלֹא רִיבּוּיָא דְקָרָא וְאִין תַּנּוּ בְּמִתְּנִיתִין דְּמַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב חוֹזֵר וְאֶפְּלוּ בְּבְרִיָּתָא דְמַעֲט מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב הֵינּוּ מְקָרָא יִתִּירָא דְלֹא חִיָּל לֹא חִיָּל הָא לֹא הָכִי מַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב נָמִי בְּמִשְׁמַע וְהָא לְכוּלִי עֲלֵמָא נָטַע כְּמִשְׁמַעוּ מִשְׁמַע פְּרִט לְמַבְרִיָּה וּמְרַפֵּיב וְקָרָא דְלֹא חִיָּל לֹא חִיָּל לְמַעַט



מבריה ומרפיב למה לן: ולכן לישוב כל זה צריכין אנו לומר כמו שפירשתי שם בטורי אבן דונדאי אף על גב דכתב רחמנא נטע פנים מכל מקום לאו דווקא.

אלא הוא הדין לשאר אילני מאכל נמי פנים דמי ואפילו בלא ריבויי דקרא והכי נמי אף על גב דכתב רחמנא נטע אף מבריה ומרפיב בכלל נטע הם לכולי עלמא בלא ריבויי דקרא נמי וכדאמרינן גבי ערלה דמבריה ומרפיב חייב בערלה אף על גב דכתיב ונטעתם גבי ערלה מכל מקום מבריה ומרפיב נמי בכלל וחיובין בערלה אף על גב דליכא קרא יתיירא גבי ערלה לרבות מבריה ומרפיב מכל מקום מסבירא מדמינן להו.

לנטע ובכלל ונטעתם דקרא הנה נמי מבריה ומרפיב והוא הדין דלענין מערכי מלחמה מבריה ומרפיב בכלל נטע הו בלא ריבויי דקרא ואין סבירא לחלק בין נטע למבריה ומרפיב בין לענין ערלה בין לענין מערכי מלחמה ושלשתן חד דינא אית להו והא דצריי קרא דאשר נטע לת"ק לרבות שאר אילני מאכל ולר' אליעזר בן יעקב דלא משמע ליה האי ריבוי סבירא ליה פנים כמשמעו ולא שאר אילני מאכל היינו טעמא משום דקרא פתיב אשר נטע פנים ולא חיללו דהיינו רבעי שאריי חילול אם בא לאכול את הפירות בשנה רביעית בחוץ לירושלים וטעון חילול כדילפינן לה בראש פרק פיצד מברכין.

מדכתיב קודש חילולים חילולים דאמר רחמנא אחלי' ונהדר אכלי' וסבירא להני תנאי דהאי ברייתא תנא קמא ורבי אליעזר בן יעקב פמאן דתני פנים רבעי דווקא, דאין רבעי נוהג אלא בפנים לבד ולא בשאר אילני מאכל אע"ג דערלה נוהג בשאר אילני מאכל נמי מכל מקום רבעי אינו נוהג אלא בפנים בלבד וכדיליף ליה התיב מקרא פינן דכתב רחמנא גבי מערכי מלחמה נטע פנים ולא חיללו.

ש"מ דקרא מפרס דווקא מיירי שטעון חילול דאלו שאר אילני מאכל לא בעי חילול וקרא אחילול קפיז הקא משום הכי אי אפשר ללמוד שאר אילני מאכל מפרס גבי מערכי מלחמה לכולי עלמא בלא ריבויי דקרא למאן דתני פנים רבעי אלא למאן דתני נטע רבעי וס"ל דכל אילני מאכל רבעי נוהג בהם וכולם בעי חילול בשנת ד' איכא למילף שפיר לשאר אילני מאכל מפרס אבל למאן דתני פנים רבעי דווקא אי אפשר ללמוד מפרס שאר אילני מאכל פינן דאינהו לא בעי חילול אלא דת"ק דהאי ברייתא מרבה לשאר אילני מאכל בעורכי מלחמה מאשר נטע וראב"י אשר נטע לא משמע ליה ריבויי הלכך ס"ל פנים כמשמעו ולא שאר אילני מאכל פינן דלא בעו חילול כמו פנים.

א"כ אי אפשר ללמד מפרס לענין מערכי מלחמה כמו שאינם בכלל לענין רבעי גופי' ונהרי במערכי מלחמה באיסור רבעי תלה רחמנא מדכתיב ולא חיללו והשתא א"ש הא דכי אתא ר"ד אמר ר' יוחנן הא מני ראב"י היא דתלה להא דלא חילול ולא חיללו פרט למבריה ומרפיב בדראב"י דווקא דאמר פנים כמשמעו והכי פירושו לאו אמר ראב"י התיב פנים כמשמעו ואין שאר אילני מאכל בכלל זה לענין לחזור עליהם ממעה"מ מטעמא דאמרן דס"ל דאין רבעי נוהג אלא בפנים דווקא ובשאר אילני מאכל לא קרינן בהו ולא חיללו מפני דלא בעי חילול ה"נ נטע כמשמעו נטע אין מבריה ומרפיב לא דהא אי אתה מוצא במרפיב שיהיה חוזר בשביל המורכב אלא בילדה שנטע קמזייתא לסייג ולקורות והא דלא בטלה בילדה ראשונה שנטע לסייג ולקורות משום דאי מימלך על הראשונה למאכל היא גופא חייבת בערלה והיינו דווקא בתוך ג' שני ערלה מהני אמלויי אבל אי

לא אימלה עד שנה הרביעית אין דין רבעי נוהג בה וא"כ נודאי לת"ק א"א למעט מלא חילולו למורכב כה"ג פיון דלדיניה מרבה שאר אילני מאכל לחזור עליהן אע"ג דס"ל דאין רבעי נוהג אלא בפרם מדאצטריה ליה קרא לרבות לשאר אילני מאכל לחזור עליהם ולא יליף לה מפרם משום דס"ל פמאן דתני כ"ר וכיון דס"ל לת"ק דאפילו על שאר אילני מאכל חוזר אע"פ דלאו בני חילול גינהו ובשום ענין א"א להו לבא לתורת חילול של רבעי כ"ש שאין סברא למעט מורכב שהרי מ"מ אפשר ליה לבא לתורת חילול של רבעי ע"י המלכה אבל לראב"י אתי שפיר וככל אשר פתבתי שם בטורי אבן וברתי באר היטב לנכון כל הסוגי' שהוא בסוטה ומנושב כל מה שהקשינו לעיל בגמרא בסוגיא ההיא (ואי אפשר לה לעמוד על פוננת הדברים בכאן אם לא שתעיין היטב כל הפתוב שם בטורי אבן מראשית הדיבור א' הנוטע וא' המכריה וא' המרכיב עד גמירא ע"ש).

ואין מן הצורך להפיל כל הדברים האמורים שם ולהביאם עוד בכאן): והיוצא מקלל הדברים הוא דמוכח דלא פהרמב"ן והשתא ממילא אודא ליה ראיות הרמב"ן והבאנו דבריו בתחלת תשובה זו שכתב והכי נודאי מסתברא דאי הוי ס"ל לראב"י ונטעתם לאו דווקא ואפ"י מכריה ומרכיב נמי אמאי לימא גבי עורכי מלחמה נטע דווקא א"ו כדפ"י דלפי מה שפירשתי אינו ראיה דאע"ג דלגבי ערלה ונטעתם לאו דווקא ואפילו מכריה ומרכיב בכלל מ"מ ה"א מטעם אחר ממעטינו ליה לראב"י וכמו שכתבתי ותדע לה דהכי הוא כמו שפירשתי דאפילו ראב"י מודה דנטעתם דגב"י ערלה אף מכריה ומרכיב במשמע דאם לא פן מאי קשיא להו לרבנוטא ו"ל אהא דתניא שם בפ"ק דר"ה דמכריה ומרכיב חייב בערלה ואלו בספרא תניא ונטעתם פרט למכריה ומרכיב ואין אחד מהם ו"ל שיתרץ לא קשיא הא רבנו והא ראב"י א"ו ש"מ דאפילו ראב"י נמי מודה דגב"י ערלה אף מכריה ומרכיב בכלל וכדאמרן והנה הרמב"ם ו"ל בפ"ק דערלה משנה ה' תירץ בפירושו במשנה וזו ההכרחה והרפכה שזכר בספרא שאין חייבין בערלה היא אותה שהמשיל בו והוא שיכריה האילן ועקרו קיים עומד בארץ לא נעקר או ימתח ענף מאילן זה וישע קצתו באילן אחר ועקרו קיים באילן הראשון אבל אם פסק ענף והרפיבו באילן או הטמינו בארץ ה"ז חייב בערלה וזו ההרפכה והכרחה הם שרמז להם באמרום א' הנוטע וא' המכריה וא' המרכיב ע"כ והר"ש ו"ל פתב במשנה זו והא דמשמע ה"א שהכרחה פטורה מן הערלה ותניא נמי בת"כ ונטעתם פרט למו"מ וכו' ובפ"ק דר"ה תניא א' הנוטע וא' המכריה וכו' דמשמע דיש ערלה בהכרחה והיא פשנפסקה מאביה אבל כל זמן שלא נפסקה מותר כדמוכח מתני' וגבי הרפכה לא משכחת אלא ילדה בינדה ע"כ (ואף דלא פתב דהרפכה כה"ג דהכרחה וכדפ"י הרמב"ם מ"מ) מדברי שניהם למדנו מדלא תירצו הא רבנו הא ראב"י ש"מ דס"ל דאפילו ר' ראב"י מודה בנטעתם גבי ערלה דאף מו"מ בכלל כמו לרבנו ודלא פהרמב"ן ובאמת על הר"ש ו"ל יש קצת לתמוה דאיהו נמי פסק דמכריה ומרכיב פטורין מן הערלה בחוץ לארץ מה"ט גופי' של הרמב"ן ו"ל משום דלראב"י אין מו"מ חייבין בערלה וכל המקיל בארץ הלכה כמותו בחוץ לארץ כמו שכתב פן להדיא בהלכות ערלה והביא שם מה שהקשו רבנוטא ו"ל דמשמע בפ"ק דר"ה דמו"מ חייבין בערלה ואלו בת"כ אמרו ונטעתם פרט למו"מ ותירץ כמו שתירצו רבנוטא וכאמור והא לשיטתו הוי מצי לתרץ דהיא ת"כ אתניא כראב"י דס"ל דמכריה ומרכיב

פְּטוּרִין מִן הָעֶרְלָה וּמ"מ אֲנִי כְּכָר הוֹכַחְנוּ דַע"כ אֶף לְרַאב"י מו"מ חֲזִיבִין בְּעֶרְלָה וְלֹא פְּלִיג עֲלֶיהָ אֶלְא לְעַנְוֵן לְחִזּוֹר מִמַּעַרְכֵי מִלְחָמָה בְּלִבָּד (וּא"כ אִין לְנוּ הַתִּיר לְשִׁתּוֹת מִיַּין הַמְּוֹרָד בְּכָל שָׁנָה אִם נִפְסְקָה הַהֲבָרָה מִן הַזְּקִינָה) וְכֹן נ"ל מִדְּבַרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בְּחִיבּוּרֵי שְׁהָרֵי פֶתַח בַּפ"י מַה"ל מ"ש הַנוֹטֵעַ לְרַבִּים בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ חֲזִיב בְּעֶרְלָה שְׁנֹאֲמַר וְנִטְעַמְתָּם אֲפִילוּ לְרַבִּים בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּחוּץ לְאַרְץ פְּטוּר ע"כ וְהַדְּבָר בְּרוּר לִי דְהִינּוּ טַעְמָא שְׁחִילְקָה רְמַב"ם בֵּין א"י לְחוּ"ל מְשׁוּם דְתַנּוּן בַּפ"ק דַּמַּס' עֶרְלָה הַנוֹטֵעַ לְרַבִּים חֲזִיב וּר"י פּוֹטֵר וְהַדְּבָר בְּרוּר דְהִלְכָה כַּת"ק מ"מ בַּח"ל סְמִיךְ הַרְמַב"ם עַל דְּבַרֵי ר"י דְפּוֹטֵר הַנוֹטֵעַ לְרַבִּים מִטַּעְמָא דְכָל הַמִּיקֵּל בְּאַרְץ הַלְכָה כְּמוֹתוֹ בַּח"ל וְאֵלוּ כְּשֶׁכָּתַב שָׁם דִּין מְבָרִיךְ וּמְרַכִּיב פֶתַח סֵתֵם א' הַנוֹטֵעַ וּא' הַמְבָרִיךְ וּא' הַמְרַכִּיב חֲזִיב וְהַאֲרִיךְ בְּדִינוֹ הַבְּרָכָה וְאִי הָיִי ס"ל דְלַרַאב"י מְבָרִיךְ וּמְרַכִּיב פְּטוּר מִן הָעֶרְלָה וְכַדְעַת הַרְמַב"ן הָיִי לִיהַ נְמִי לְחִילָק בְּמו"מ בֵּין א"י לְחוּ"ל וְלָמָּה לֹא פֶתַח דְמו"מ בַּח"ל פְּטוּר כְּמוֹ שְׁמִחִילָק גְּבִי הַנוֹטֵעַ לְרַבִּים מַה"ט גּוֹפֵא מְשׁוּם דְכָל הַמִּיקֵּל בְּאַרְץ ה"כ בַּח"ל אֶלְא ע"כ ס"ל דְלֹא כַדְעַת הַרְמַב"ן דְפּוֹטֵר מו"מ בַּח"ל וְאִי תָמָּה עַל הָרַא"ש ו"ל דְאִיהוּ נְמִי פֶסֶק דְמו"מ פְּטוּר מִעֶרְלָה בַּח"ל מַה"ט גּוֹפֵא שֶׁל הַרְמַב"ן ו"ל כַּמ"ש בַּה"ל עֶרְלָה מְשׁוּם דְלַרַאב"י אִין מו"מ חֲזִיב בְּעֶרְלָה וְכָל הַמִּיקֵּל בְּאַרְץ ה"כ בַּח"ל וְאֵלוּ בְּפִלּוּגְתָא דְר"י וְרַבְּנָן גְּבִי הַנוֹטֵעַ לְרַבִּים פֶתַח לְפִלּוּגְתָא זֹו בְּסִתְמָא וְלֹא פֶתַח כְּמָאן מִיַּיְיָהוּ הַלְכָה וּמִסִּתְמָא ס"ל דְהִלְכָה כַּחֲכָמִים דְהַנוֹטֵעַ לְרַבִּים חֲזִיב בְּעֶרְלָה וְכֹן פֶתַח לְהַדְיָא הַטוּר בִּי"ד סִי רַצ"ד הַנוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שְׁלוֹ לְצוֹרְךָ רַבִּים חֲזִיב וְכַתֵּב הַרְמַב"ן בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים בַּא"י אֲבָל בַּח"ל פְּטוּר וּא"א הָרַא"ש ו"ל לֹא חִילְקָה בְּזָה וְהַשְׁתָּא קָשָׁה אֲמַאי לֹא חִילְקָה בְּזָה וְהָיִי לִיהַ לְמַפְסֵק כְּדַבְרֵי הַמִּיקֵּל בַּח"ל וּבִיּוֹתֵר מְכָל זֶה יֵשׁ לִי לְתַמּוּנָה עַל הַש"ע בִּי"ד סִי רַצ"ד שְׁכַתֵּב הַנוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שְׁלוֹ לְצוֹרְךָ רַבִּים חֲזִיב וְלֹא חִילְקָה בֵּין א"י לְחוּ"ל וְלִסְמוּךְ עַל דְּבַרֵי הַמִּיקֵּל בַּח"ל וְכֹן פֶּסֶק שָׁם נִטַע רְבָעֵי נוֹהֵג אֶף בַּח"ל וְיֵשׁ מִי שְׁאוּמַר שְׁאִינוּ נוֹהֵג אֶלְא בְּאַרְץ אֲבָל בַּח"ל פִּירוֹת הַבָּאִי אַחַר שְׁעָבְרוּ שְׁנֵי עֶרְלָה מוֹתְרִין בְּלֹא פְדִיוֹן וְהַגִּיטָה עָלֵיו הַרְמַב"א וִי"א שֶׁא"נ בַּח"ל רַק בְּכָרֵם וְלֹא בְּשָׂאֵר אֵילָנוֹת הָרִי שְׁלֹא רָצָה לְסַמּוּךְ עַל דְּבַרֵי הַמִּיקֵּל בַּח"ל כְּמָאן דְתַנִּי פְרָם רְבָעֵי וְאֵלוּ גְבִי מו"מ פֶתַח אַע"פ שְׁמִנְהֵג עוֹבְדֵי אֲדָמָה לְהַבְרִיךְ גְּפָנִים בְּכָל שָׁנָה מוֹתֵר לְשִׁתּוֹת יַיִן מִגְּפָנֵי נְכָרִים מְשׁוּם דְסַפֵּק עֶרְלָה מוֹתֵר וְאֲפִילוּ בְּכָרִים שִׁישְׁרָאֵל עוֹבְדִים אוֹתָם וּמְבָרִיכִים אוֹתָם בְּכָל שָׁנָה מוֹתֵר מְשׁוּם דְמו"מ אִינוּ חֲזִיב בְּעֶרְלָה אֶלְא בְּאַרְץ אֲבָל לֹא בַּח"ל ע"כ הָרִי שְׁאֲזִיל בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ן דְלַרַאב"י מְבָרִיךְ וּמְרַכִּיב פְּטוּר מִן הָעֶרְלָה וּסְמִיךְ בַּח"ל לְפִסְנוֹק כְּמוֹתוֹ וְהָרִי אֲתָה רוֹאֵה שְׁדַבְרִים אֵלוּ סוֹתְרִים זֶה אֵת זֶה: וְלַעֲנֵן הַלְכָה אוֹמַר אֲנִי שְׁנֹדָאֵי מְבָרִיךְ וּמְרַכִּיב חֲזִיב בְּעֶרְלָה בַּח"ל וְאֵע"פ שְׁכַתֵּב כְּתַבְתִּי בְּתוֹבָה אַחֲרַת לְקַמֵּן דְגְבִי עֶרְלָה וּרְבָעֵי רְאוּי לְסַמּוּךְ עַל הַאִי פְלָלָא דְכָל הַמִּיקֵּל בְּאַרְץ ה"כ בַּח"ל וּרְבָעֵי אִינוּ נוֹהֵג בַּח"ל אֶלְא בְּכָרֵם לְחוּד.

וְה"נ נ"ל דְבַח"ל הַנוֹטֵעַ לְרַבִּים פְּטוּר מִן הָעֶרְלָה מֵהַאִי טַעְמָא. מ"מ מְבָרִיךְ וּמְרַכִּיב חֲזִיב בְּעֶרְלָה וּרְבָעֵי בַּח"ל.

שְׁהָרֵי כְּכָר הוֹכַחְתִּי בְּרִאוֹת דְלִיכָא לְמ"ד דְמו"מ פְּטוּר מִן הָעֶרְלָה וְאֲפִילוּ רַאב"י מוֹדָה בְּהַא הַלְכָה אִין לְחִילָק בְּהֵן בֵּין א"י לְחוּ"ל וְאֲפִילוּ מְבָרִיךְ וּמְרַכִּיב בְּשָׁל נְכָרִים נְמִי אֲסוּר בְּיָדוּעַ אִם לֹא בְּסַפֵּק דְקִי"ל סַפֵּק עֶרְלָה בַּח"ל מוֹתֵר וְכַמ"ש הַתוֹס' בַּסַּפ"ק דְקַדוּשִׁין (דַּף ל"ו) בְּמִשְׁנָה פֶל מְצוּנָה הַתְלוּיָה בְּאַרְץ וְקָשָׁה דְהַא אֲמַרִינָן בַּמַּס' ר"ה ט' א' הַנוֹטֵעַ וּא'

המבריה וא' המרפיב יש בהם משום ערלה וא"כ איך אנו נהגי' מן הפרמים שהנכרים מברכים בכל שנה ואע"פ שאין אנו יודעים ונדאי שמברכים פולם הני לנו לילה אחר הרוב ואומר רבינו שמשון ששאל בעובדי אדמה ואמרו לו שאינן חותכים הזמורה מן הסדן וא"כ הוא יונק עוד מן הזקינה ואמר התם המבריה בזמן שיונק מן הזקינה פטור מערלה ואם ספק חייב והוא ניפר היטב פשוט מן הזקינה וכשאינו יונק מן הזקינה פשוט הזמורה יונקת מן הזקינה עלי' נוטין לצד סדן הזקינה וכשפוסק עלי' נוטין לצד אחר וסימנה דהאי מאן דאכיל מחברי' בהית לאסתפולי ביה ע"כ ואפילו למש"כ בדיני חדש דלמ"ד יש קנן לנכרי בא"י להפקיע מידי מעשר ה"ה דיש קנן לנכרי להפקיע מידי שאר אסורים וא"כ בח"ל דלכ"ע יש קנן לנכרי אין ערלה נוהגת בשל נכרי ומותר להנות מן הפרמים שהנכרים מברכים אותם בכל שנה ולשתות מאותו יין מ"מ הא כבר הוכחתי התם דה"מ דיש קנן לנכרי להפקיע מידי כל אסורין של חובת קרקע באיסור שאינו נוהג אלא בארץ ישראל א"כ למ"ד יש קנן לנכרי קרקעות מןפיקעות מקדושתה ע"י נכרי וכשל חוץ לארץ דמי אבל באסורים של חובת קרקע שנוהגים אפילו בח"ל הא ונדאי לא שייך לומר יש קנן לנכרי להפקיע דמאי הפקעה שייך הקא הרי ח"ל בלא"ה מןפיקעת ועומדת וקדושה היא ואפ"ה איסור זה נוהג בה וא"כ פיון דקי"ל ערלה בח"ל הלכה למשה מסיני היא אלא שפך נאמרה הלכה דנדאי אסור ספיקא מותר א"כ נוהג ערלה ורבעי של פרם בח"ל אפילו בשל נכרים ואפילו במבריה ומרפיב ויין מן המןברך והמורכב אסור בערלה וברבעי וכדאמרן ובש"ע שם פתב עוד טעם אחר ויש למצוא התיר גם לבני א"י ביין של פרמי נכרים משום דרובן דגפנים לאו ערלה נינהו ואפילו בפרמים שידוע ונדאי שיש בהם ערלה יש להתיר משום דקודם שיעברו עליהם שני ערלה אינם עושים פירות ואם עושים הם דקים וקלוישים שאינם ראויים לעשות מהם יין ע"כ על זה אני אומר באמת אם הדבר פן ראוי לסמוך עליו ואפילו בארץ ישראל והב"י שם בבדק הבית פתב עוד ט"א להתיר ענבים ויין הבאים מן אילן המןברך אפילו בא"י ואין דבריו ברורים אצלי כלל ונלאתי להאריך עוד בזה.

פן נראה לי: סימן ב ואחר שברנו באר הטיב שערלה נוהגת בח"ל בהרפכה והברכה ודלא פדעת הרמב"ן ז"ל וסייעתו מעתה ראוי לברר באיזה ענין ערלה נוהגת בהרפכה הנה עתה אבאר דין מרפיב ילדה בילדה בנטע קמיימתא לסייג ולקורות אי חייב בערלה בענין זה כבר הבאנו למעלה דברי הר"ש שכתב בפ"ק דערלה והא דמשמע הקא שהבריה פטורה מערלה ותניא גמי בת"כ ונטעתם פרט למו"מ ובפ"ק דר"ה תניא א' הנוטע וא' המבריה וא' המרפיב וכו' דמשמע דיש ערלה בהברכה והיא כשנפסקה מאביה אבל כל זמן שלא נפסקה מותר פדמוכח מתני' וגבי הרפכה לא משכחת אלא ילדה בילדה ע"כ ודבריו סתומים קצת ודברי הר"ן הדבר מבואר יותר שכתב שם בפ"ק דר"ה ואיפא למידק משמע דהכא משמע דנהגת ערלה בהברכה והרפכה ואלו בספרא תניא ונטעתם פרט למו"מ וי"ל בהברכה אהברכה ל"ק דהיא דספרא בשלא נפסקה מן האב והיא יונקת ממנו והא דהכא בשנפסקה.

א"נ לא נפסקה אלא שאין יונקת ממנו וכל כה"ג נוהגת בו ערלה ומונין לה משעה שיונקת מעצמה ולא מן האב והכי מוכח וכו' ומרפיב אמרפיב גמי לא קשיא דהיא במרפיב באילן הנטוע למאכל ומש"ה לא נהגה ערלה בהרפכה דקי"ל ילדה שפכה בזקינה בטלה

כדאי תא ב' משוח מלחמה ואפילו ילדה בילדה נמי ל'כי מטוי שלש לילדה ראשונה שניה נמי שרי והכי מוכח התם והא דהכא בשנטע לראשונה לסניג ולקורות לפי שאין בראשונה משום ערלה כלל מש"ה אין זו בטלה לגבה ע"כ דבריו מ"מ לשונו ז"ל מגומגם קצת דמוקי להא דספרא דפטור מרפיב מן הערלה במרפיב באילן הנטוע למאכל ומש"ה לא נהגה ערלה בהרפכה דקי"ל ילדה שספכה בזקנה בטלה וע"כ האילן הנטוע למאכל היינו שעברו עליו שני ערלה דהיינו זקנה שבטלה ילדה בה והא דפ"ק דר"ה מוקי לה בשנטע לראשונה לסניג ולקורות משום דאין בה דין ערלה כלל ומש"ה אין זו בטילה לגבה ובע"כ מייירי בתוך שני ערלה וכיון דאי מימלך עלה למאכל תורת ערלה נוגת בראשונה גופי' אין השניה בטלה ולא דמי לילדה שספכה בזקנה דלאו בת מהדר ואמלוכי היא וכדאמר' התם בגמ' בפ' משוח מלחמה וכיון דהיינו של דבר א"כ לא תליא מידי באם שנטע הראשונה למאכל או לסניג ולקורות ואיפא לאוקמי לתרנוייהו ההיא דפ"ק דר"ה ודספרא בשנטע לראשונה לסניג ולקורות והא דמחייב בערלה לשניה בתוך ג' שנים לנטיעת הראשונה דאפתי בת מימלך היא והא דפטור מן הערלה בספרי בלאחר ג' שנים לנטיעת הראשונה דהשתא לאו בת מימלך היא דאפילו בשנה הרביעית אי מימלך עלה אין תורת רבעי נוהג בה משום דאין רבעי בלא ערלה וכדאי תא בירוש' וכ"ש דאי מימלך עלה בתר הכי לאו פלום הוא וכן פסק הרמב"ם בפ' י' מהל' מ"ש הנוטע אילן מאכל ודעתו שיהיה סניג לגינה או שנטעו לקורות לא לפירות ה"ז פטור מן הערלה נטעו לסניג וחזר וחישב עליו למאכל או שנטעו למאכל וחזר וחישב עליו לסניג פיון שעברו בו מחשבת חיוב חייב נטעו ג' שנים לסניג ומפאן ואילך למאכל אין לו רבעי שפל שאין לו ערלה אין לו רבעי ע"כ וצ"ל דעיקר פנונת הר"ן פה הוא דההיא דפ"ק דר"ה אי אפשר לאוקמי בנטע את הראשונה למאכל אלא בנטעה לסניג ולקורות לחוד דלא בטילה שניה בראשונה והיינו נמי שכתב הר"ש וגבי הרפכה לא משפחת לה לחיובא אלא ילדה בילדה ודבריהם ז"ל היכא דנטע לקמיינתא לסניג ולקורות לא בטלה לה שניה בראשונה משום דבת מהדר ואמלוכי היא ושניה חייבת בערלה וכדאמר שם בסוטה (דף מ"ג) ר' ירמיה דאהא דתנו דמו"מ ח"ע ממערכי מלחמה ורמינו עלה מהא דתניא ל"ח ולא חיללו פרט למו"מ ושני ר"ז אמר רב חסדא ל"ק פאן בהרפכת איסור פאן בהרפכת היתר והיינו עלה הרפכת היתר היכי דמי אלימא ילדה בילדה ת"ל דבעי מהדר משום ילדה ראשונה אלא ילדה בזקנה הא בטלה ילדה בזקנה ואין בה דין ערלה ושני רבי ירמיה לעולם ילדה בילדה וכגן שנטע לקמיינתא לסניג ולקורות וכיון דקמיינתא גופי' בת מיהדר ואמלוכי היא לא בטלה לה ילדה כמו שבטלה ילדה בזקנה משום דזקנה לאו בת מיהדר ואמלוכי היא: והנה הרמב"ם השמיט הא דרבי ירמיה ואדבר בו עוד לקמן סוף סימן זה ומדהשמיט להא דר' ירמיה אלמא ס"ל להרמב"ם ז"ל דלית הלכתא פנותי' אלא אפילו ילדה בילדה ונטע קמיינתא לסניג ולקורות שניה פטורה מן הערלה דדמי לילדה שספכה בזקנה והאי סברא דבת מיהדר ואמלוכי ע"כ לדידי' לאו מקלתא היא פיון דאפתי עדיין לא אימלך עלה ולכאורה מהא דפ"ק דר"ה דמחייב מרפיב בערלה קשיא על הרמב"ם לפי מה שכתבו הר"ש והר"ן דאי אפשר לאוקמי אלא בילדה ונטע לקמיינתא לסניג ולקורות כמו שהוזכרו דבריהם לעיל אבל כד דייקת שפיר תבין דאין מכאן ראיה פלל.

ולק"מ על הרמב"ם מהא דמחייב מרפיב בערלה אלא אדרבה על הר"ש ונהר"ן יש לתמוה דאמאי כתבו דאי אפשר לאוקמי הא דמחייב מרפיב בערלה אלא בגנונא דאמרן בשנטע לקמייתא לסייג ולקורות הא שפיר איפא לאוקמי בילדה בילדה ובנטע לקמייתא למאכל דחייבת קמייתא גופי' בערלה ואי לאו דמרפיב גופי' חייב בערלה ה"ל המורכב פזקונה שפטורה מן הערלה וקמייתא שנטע למאכל והרפיב בה השניה ה"ל פילדה וכמו שילדה שפיבכה בזקנה בטלה ילדה בזקנה ואין בה דין ערלה.

ה"נ אי הוי אמרינן שאין דין ערלה נוהג במרפיב הוי ליה שניה לאו בת חיוב ערלה ובטלה קמייתא בה דמה לי אם הראשונה היא זקנה דלאו בת ערלה היא ומה לי אם השניה היא לאו בת ערלה פיון דאחת מהן היא של היתר האסורה בטלה בשל היתר וה"א דמרפיב אפילו ילדה בילדה המורכבת פטורה מן הערלה ובטלה ילדה קמייתא בה קמ"ל דהמורכבת גמי חייבת בערלה דמבריה ומרפיב בנות ערלה נינהו וה"ל שתייהם בנות ערלה וחיוב בערלה והיא דספרא דפטור מרפיב מן הערלה איפא לאוקמי במרפיב ענף מן הילדה שעדיין לא עברו עלי' שני ערלה ולא פסק הענף מאבי' והרפיבו באילן זמן שעבר עליו כבר שני ערלה א"נ במרפיב ענף מן הזקנה ולא פסק הענף מאבי' והרפיבו באילן ילדה דכל היכא שאחת מהן של היתר ה"ל כמו ילדה שפיבכה בזקנה דבטלה ואין בה דין ערלה וא"ת א"כ דאפ"י אם ענף המורכב פטור מן הערלה כגון שבא מן אילן זמן ולא נפסק מאבי' והרפיבו באילן ילדה פטור מן הערלה כמו ילדה שפיבכה בזקנה א"כ אמאי נקט ר"א אר"י ילדה שפיבכה בזקנה בטלה ילדה בזקנה ואין בה דין ערלה.

ה"ל למתני רבותא טפי דאפילו אם הרפיב הענף שפטור מן הערלה כגון שבא מאילן זמן ולא נפסק מאבי' בתוך ילדה דבטלה האילן המורכב אצל הענף הבא מן הזקנה ואין בו דין ערלה וי"ל דמילתא דפסיקתא נקט ילדה שפיבכה בזקנה דלעולם בטלה בין שבאה מאילן ילדה ולא נפסקה מאבי' דערלה נוהגת בה מחמת אבי' מ"מ בטלה בזקנה ובין שבאה מאילן ונפסקה מאביה ואם הי' נטועה בפני עצמה היתה חייבת בערלה שעכשיו נעשית ילדה לענין ערלה ע"י נטיעה שניה זו שמחדש מ"מ אם הרכיבה באילן זמן בטלה אבל הא דנטע ענף שאינו חייב בערלה בתוך אילן ילדה שלא עברו עליה שני ערלה לא פסיקא דבטל האילן לגבי הענף אלא בלא נפסק הענף מאבי' ואבי' הוי אילן זמן אבל בנפסק לעולם הענף נעשה ילדה בפסיקתו אפילו אם בא מאילן זמן ואם הרפיבו באילן ילדה שתייהם בנות חיוב ערלה הן וחיוב בערלה מ"מ אף על פי שדחיתי מה שהכריחו הר"ש ונהר"ן דאי אמה מוצא למרפיב שיהא חייב בערלה אלא ילדה בילדה שנטע לראשונה לסייג ולקורות דבלא"ה נמי משפחת לן וכדאמרן מ"מ עדיין הדבר שקול אי כה"ג חייב בערלה משום דראשונה גופי' בת מיהדר ואימלוכי היא וכמו שאמר ר' ירמיה או דילמא דמי לילדה שפיבכה בזקנה דבטלה וה"נ לא שנא וכדמוכח מדברי הרמב"ם מדהשמיט להא דרבי ירמיה והנה ראוי לבאר מנין לו להרמב"ם דלאו הלכתא כר' ירמיה בהא והא לא אשפחון מאן דפליג עליו בהאי סברא ונ"ל דס"ל להרמב"ם פיון דרב נחמן בר' יצחק מוקי לה התם במבריה אילן בירק וכרשב"ג דשרי להבריה אילן בירק ופי' הוא ו"ל להא דרנב"י כמו שפירש"י התם רנ"א הא דקתני מתניתין מרפיב חוזר במרפיב אילן בירק דלא בעי למיהדר משום קמא וא"ת מין בשאינו מינו הוא ואימעטא לה הרפבת

איסור מולא חזקלו פֿרט למו"מ האי תנא הוא דאמר מותר ע"כ ומדדחיק רנב"י לאוקמי למתני' ביחידאי ודלא פהלקתא דהא קי"ל דאסור להרפיב אילן בירק ולא מוקי לה בנטע לקמיינתא לסניג ולקורות דנוהג בה דין ערלה ש"מ דלית ליה הא דרבי ירמיה אלא ס"ל דאפילו בנטע לקמיינתא לסניג ולקורות נמי בטלה הילדה בה ואין בה דין ערלה ואין חזר עליה פנין דלית בה דין ערלה דהא תליא בהא וכמו שפבר פתבתי לעיל וכיון דרנב"י לית ליה הא דרבי ירמיה הלקתא פנותיה דקי"ל לאפיי ורבא הלקתא פבתראי זהו מה שנ"ל לדעת הרמב"ם דאזל בשיטת רש"י ו"ל: אבל קשה לי על פירוש"י דאי רנב"י אתא לשנויא האי קושיא הרפכת היתר היכי דמי אילמא ילדה בילדה ת"ל דבעי מיהדר משום ילדה ראשונה א"כ מאי קאמר במבריה אילן בירק ואי אהרפכה קאי אמאי נקט לישנא דמבריה גם ברייתא דמיינתא לה המבריה אילן בירק קתני הרי שקרי ליה מבריה ועוד ק"ל למה מיינתא ברייתא דפליגי רשב"ג ונחכמי' במבריה אילן בירק אי מותר אי לא מתניתין הוי ליה לאתווי דתנו בפ"ק דכלאים אין מביאין אילן באילן ירק בירק ולא אילן בירק ולא ירק באילן ר"י מתיר ירק באילן ומסתמא כמו דמתיר ר"י ירק באילן ה"ה נמי דמתיר אילן בירק דמ"ש ונקט מאי דסליק מינ' וה"ה דפליג ארישא ומתיר נמי אילן בירק ועוד ק"ל אהא דמשני פאן בהרפכת איסור פאן בהרפכת היתר הניחא בהרפכה דשפיר משפחת לה של איסור במרפיב מין בשאינו מינו דה"ל פלאי אילן אבל הרפכה אהרפכה אפתי תקשה דמתניתין תנו דחזר עליו ואלו בכריית' תניא פרט למבריה דהא הרפכה של איסור לא משפחת לה.

וליא למימר דבהרפכה נמי משפחת לה של איסור פגון שמתח זמורה של גפן והבריכו אצל הזרעים דהוי ליה פלאי פרום ועובר עלה על לא תזרע פרום פלאים דא"כ קשה למה קתני לא חזלל ולא חזללו פרט למבריה ובהרפכת איסור מייירי הא בכה"ג בנטע גופי' משפחת לה של איסור בנטע גפן אצל הזרעים ולמה תלה התנא לפרש של איסור כמו"מ פנין דשל איסור כה"ג משפחת בנטע עצמו ועוד ק"ל אי מבריה מייירי בשל איסור דכלאי פרום פנין דכלאי פרום אסורין בהנאה ל"ל למעוטי מפני שהוא של איסור ת"ל פנין שהוא אסור בהנאה לאו בר חזלול הוא' שהרי החזלול הוא כדי שיהא מותר לאכול הפירות חוץ לירושלים והאי לאו בר אכילה הוא שהרי הוא אסור בהנאה אפילו לאחר פדיון משום פלאי פרום ועוד הדעת נוטה דערלה נטיעה של איסור אינו חזר עליו שהרי תלה רחמנא טעמו של דבר דנטע פרום ולא חזללו דחזר משום פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו וה"ל עגמת נפש שהרי בלא"ה הוא אסור להנות ממנה ועוד ק"ל למה קאמר במבריה אילן בירק והאי תנא הוא בסתמא הוי ליה למימר ור"י ב"ג הוא פנין ששם התנא מוזכר בהדיא בברייתא ועוד ק"ל אי ס"ד דרב נחמן ב"י אהא דמרפיב קאי א"כ במאי מייירי ברייתא דפרט למרפיב לדידיה אי מייירי נמי בהרפכת אילן בירק וממעט ליה תנא דברייתא מפני שהוא הרפכת איסור דס"ל כרבנן דאסרי ומתניתין אתיא כריב"ג א"כ הכי הוי ליה למימר תנאי היא פלומר דמתניתין וברייתא פליגי בפלוגתא דהני תנאי ומתניתין אתיא כריב"ג וברייתא פרבנן ואמאי נקט והאי תנא הוא דמשמע דלא חשש אלא לתרוצי מתניתין ואברייתא לא חשש לתרצה בתמי' ואי מוקי לה לברייתא בשאר הרפכות ולא בהרפכת אילן בירק דס"ל נמי לתנא דברייתא דהרפכת אילן בירק הוי הרפכת היתר כתנא דמתניתין והאי פרט למרפיב דתניא שמייירי בהרפכת איסור היינו

בהרפבת אילן מין בשאינו מינו ולא מיירי מההיא הרפכה דמיירי מתניתין אפתי תקשה לברייטא האי קושיא גופא דמקשה אהרפבת היתר דמתניתין ותקשה נמי על הרפבת איסור דברייטא האי הרפבת איסור היכי דמי אי ילדה בילדה ת"ל דבעי מיהדר משום ילדה ראשונה ואע"ג שאח"כ עשה איסור שהרפיב בתוך הילדה ראשונה שאינו מינו דה"ל פלאי אילומ"מ כשנטע הראשונה בהיתר נטעה וראוי לחזור עליה אע"ג דלבסוף עשה איסור ע"י הרפכה מ"מ לא פקע זכותו של נטיעה ראשונה ואי בילדה בזקניה ל"ל למעוטי משום הרפבת איסור ת"ל דהא בטלה בזקניה ואין בה דין ערלה ובלא האיסור הא פל כה"ג נמי אינו חוזר עליו כיון דלא שניף בה דין ערלה ואי מוקי לה לברייטא בהרפבת איסור ובנטע לקמייטא לסניג ולקורות הלכך אי לאו הרפבת איסור הנה חוזר עלי דיש בה דין ערלה ולא בטלה הואיל ואי אימלה אקמייטא בת מהדר היא א"כ השתא דאיתת להכי למה ליה לאוקמי למתניתין וברייטא בתרי גונוי הרפכה ה"ל לאוקמי למתניתין נמי דמיירי בההיא הרפכה דברייטא בנטע לקמייטא לסניג ולקורות אלא דמתני' מיירי בהרפבת היתר וברייטא בהרפבת איסור ובהא לחוד סגי' לשנויי דלא תקשה מתני' וברייטא אהדדי ומאי דחק ליה לאוקמי למתניתין במרפיב אילן בירק ואתיא מתניתין פייחידאי דלא הלכתא פמותו: ומפל אותן הקושיות נ"ל לפרש דהא דקאמר רנב"י במבריה אילן בירק לא פליג אהאי אמורא שלפניו אלא הכי פירוש דקשיא לן מתני' וברייטא אהדדי בתרתי דהא תנן במתני' א' המבריה וא' המרפיב דשניהם חוזרים ובברייטא תני' ל"ח ולא חיללו פרט למבריה ומרפיב קשיא מבריה אמבריה וקשיא מרפיב אמרפיב ושני ר"ח מרפיב אמרפיב ל"ק.

כאן בהרפבת איסור כאן בה"ה ובנטע לקמייטא לסניג ולקורות מיירי בין מתני' ובין ברייטא וכדמוקי לה ר' ירמיה משום האי קושיא האי הרפבת היתר היכי דמי אילימא ילדה בילדה וכו' והוא הדין דאיכא לאקשוי' הא גופא אהא דברייטא האי הרפבת איסור היכי דמי אילימא ילדה בילדה וכו' וכדאמרן אלא נקט האי הרפבת היתר ה"ד משום דסליק מיניה שהרי אמר כאן בהרפבת איסור כאן בהרפבת היתר.

ועוד משום דאמתניתין אלימא ליה להקשות דההיא עיקר יותר מברייטא ורנב"י שני מבריה אמבריה אהדדי וברייטא לחוד קאי הא דאמר במבריה אילן בירק דאלו מבריה דמתני' הוא כפשוטו שטומן ענף של אילן בארץ וראשו יוצא חוץ מן הקרקע אבל מבריה דברייטא הוא דמוקי ליה במבריה אילן בירק דזה מבריה מיקרי ולא מיקרי מרפיב משום דוכתא שהרי במתנ' בפ"ק דכלאים תנן אין מביאין אילן באילן בירק וכו' ולא תני לישנא דאין מביאין אלא משום אילן בירק וירק בירק דתנן בהאי בבא דלא שניף לישנא דהרפכה גבייהו ומשום דידהו לא תנא נמי גבי אילן באילן לישנא דהרפכה אע"ג דשניף בהו האי לישנא והיינו דקאמר והאי תנא הוא דמתני' המבריה אילן בירק פלומר האי תנא הוא דקרי לאילן בירק מבריה והוא הדין האי ברייטא נמי דמתני' פרט למבריה באילן בירק מיירי וקרי ליה הברכה ואתיא ברייטא פרבנו דאסרו להבריה אילן בירק וה"ל הברכת איסור מש"ה אין חוזר עלי' ולפיכך מייטא ברייטא דקרי לאילן בירק הברכה ולא מיייתי למתני' דפ"ק דכלאים דאע"ג דאוסר ת"ק אילן בירק מ"מ לא קרי ליה בלישנא דהברכה והיינו נמי דקאמר כמאן פהאי תנא סתמא ולא קאמר כמאן פרבנו משום דעיקר דהא דמיייתי להאי ברייטא ולא מיייתי למתני' דפ"ק דכלאים דאוסר לת"ק אילן בירק



משום דבעי לאתויי ראיה דאילן בִּינְרָק הַבְּרָכָה קָרִיא ליה פי היכי דנוקי להא דתנא פֶּרֶט  
למבריה בהברכת איסור ובאילן בִּינְרָק והאי מילתא לאו מפלוגתא דרביביג ורבנן שמעינן  
לה אלא מתנא דבריייתא דקרי לאילן בִּינְרָק מבריה ולהכי קאמר סתם פמאן האי תנא דהא  
לא ידעינן מאן האי תנא שפיר לבריייתא זו שקרי לאילן בִּינְרָק מבריה והשתא נמי א"ש  
דבריייתא דמייגרי בשל איסור נקט מבריה ומרכיב דבדידהו הוא דמשפחת לה של איסור  
דהיינו בהרפכה אילן באילן מין בשאינו מינו ובהרפכה אילן בִּינְרָק דקרוי' הברכה אכל  
בנוטע לא משפחת ליה של איסור דאלו בנוטע גפן עם זרעים הוי ליה כלאי הכרם והו  
אסורים בהנאה ולמה לי מיעוטו דלא חילל ולא חיללו ת"ל דבלא מיעוטי דקרא נמי אין  
חוזר עליהם פיון דאסורים בהנאה ומטעמא דאמרן ותו איסורא אחרניא ליפא בגוף  
הנטיעה אם לא בנוטע בשבת או בשביעית דכל כה"ג אין גוף הנטיעה אסורה אלא יומא  
הוא דקא גרם ליה ואפֿשר דחוזרין עליו ואל תתמה אהא דפירשתי דהני תרי שנויי' דר"ז  
א"ר חסדא ורב נחמן ב"י אתרי מילי קיימו מר משני הרפכה אהרפכה ומר משני הברכה  
אהברכה דכה"ג מצינו בסנהדרין ספד"מ (דף ס"ז) גבי המסית זה הדיוט דמקשה הש"ס  
שתי קושיות ושני רבינא לחדא קושיא ור"פ לאידך קושיא לפירש"י התם וכן בשיליה  
מס' ביצה (דף ל"ח) גבי האשה ששאלה מחברתה תבלין ומים ומלח לעיסתה דפריה  
ולבטל מים ומלח לגבי עיסה ושני אבני התם טעמא דעיסה ורבא שני טעמא דתבלין  
לקדירה דאינו בטל לפירוש רש"י.

אף על גב דלרש"י לא גרסינן התם בסנהדרין אמר רבינא אלא רבינא אמר משום טעמא  
דלא פליג עלה דרב פפא ואם כן הכא נמי הנה ליה להש"ס לומר ר' זירא אמר רב חסדא  
אמר ור' נחמן ב"ר יצחק אמר מפל מקום לא דמי.

דאלו תירץ לה רב חסדא בעצמו הנה שייך האי לישנא רב חסדא אמר ורב נחמן ב"ר  
יצחק אמר אכל פיון דר' זירא קאמר משמיה דרב חסדא שייך הכא שפיר האי לישנא  
למימר אמר ר' זירא אמר רב חסדא ועוד יש לחלק בכמה גונוי דלא דמי הא דשמעתין  
להא דפרק ד"מ בסנהדרין ואין להאריף בזה כי אין פדאי בדקדוק קלוש כזה לדחות את  
מה שפירשתי אליבא דהר"ש והר"ן ע"פ קושיות גדולות ועצומות ולא הייתי מעורר  
זאת רק שלא יתפאר עלי אחד מן המתעקשים שנעלם ממני זאת ויהיה חכם בעיניו כי  
כן דרך בעלי עיקש ופתלתול כמאמר הכתוב זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח פי תה"ל  
פירושי הוא פפתור ופרח ושמע מיניה דאפילו רב נחמן בר יצחק נמי אית ליה הא דרבי  
ירמיה דהיכא דהרפיב ילדה בילדה ונטע לקמיייתא לסייג ולקורות יש בה דין ערלה  
וכדעת הר"ש והר"ן ז"ל ודלא כהרמב"ם ז"ל ששהשמיט הא דרבי ירמיה: ועוד יש להביא  
ראיה מפרק קמא דראש השנה דף י') דתנא אחד הנוטע ואחד המבריה ואחד המרפיב  
ערב שביעית שלשים יום לפני ראש השנה עלתה לו שנה ומותר לקיימן בשביעית פחות  
משלשים יום לפני ראש השנה לא עלתה לו שנה ואסור לקיימן בשביעית ופירות נטיעה  
זו אסורים עד ט"ו בשבט אם לערלה ערלה ואם לרבעי רבעי ואיפא למינדק דפתח בתלת  
אחד הנוטע ואחד המרפיב ואחד המבריה ומסיים בחדא דקתני ופירות נטיעה זו אסורים  
עד ט"ו בשבט נקט נטיעה דווקא אלא ע"כ היינו טעמא משום שרוצה לסיים אם לרבעי  
רבעי ובנטיעה נודאי פסיקא ליה שנוהג בה רבעי לעולם אכל במבריה ומרפיב לא פסיקא  
לי' דארף על גב דערלה נוהגת בהן מפל מקום זמנין דרבעי אין נוהג בהן במרפיב משפחת

לן פגון שְהִרְפִּיב יְלֵדָה בְּיִלְדָה שְׁנֻטְעָה לְרֵאשׁוֹנָה לְסִיג וּלְקוֹרוֹת דְּלַעֲנִין עֶרְלָה לֹא בְּטָלָה שְׁנִי בְּרֵאשׁוֹנָה מִשׁוּם שְׁהֵרֵאשׁוֹנָה גּוּפָא בֵּת מְהֵדֵר וְאַמְלוּכִי הִיא בְּתוּף שְׁנִי עֶרְלָה לְפִיכָף אִין בְּה פֹח לְבַטֵּל אֶת הַשְּׁנִי וְעֶרְלָה נוֹהֶגֶת בְּה אַע"פ שְׁלֹא נִמְלָךְ עַל הֵרֵאשׁוֹנָה אֲבָל בְּשִׁנָּה הֶרְבִּיעִית שְׁעֶבְרוּ עֲלֵי' ג' שְׁנֵי עֶרְלָה לֹא בֵּת מְהֵדֵר וְאַמְלוּכִי הִיא שְׁיִנְהֵג בְּרֵאשׁוֹנָה תוֹרַת רְבָעִי דֵאִין רְבָעִי אֲלֵא בְּתֵר עֶרְלָה וְכַמ"ש לְעִיל בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי וְהֶרְמֵב"ם וְכֹן פְּתִיבוּ שְׁאַרֵי פּוֹסְקִים דֵאִין רְבָעִי בְּלֹא עֶרְלָה וְכִינּוּן שְׁעֶבְרוּ עֲלֵי' שְׁלִישָׁה שְׁנֵי עֶרְלָה וְלֹא נִמְלָךְ עֲלֵי' בְּתוּף זְמַן עֶרְלָה לְאַכִּילָה תוּ לֹא מְהֵנִי מִחֻשְׁבָּתוֹ דְּאִי מִימְלָךְ עֲלֵה בְּשִׁנָּה הֶרְבִּיעִית שְׁתַּחְוּל עֲלֵי' תוֹרַת רְבָעִי עַל הֵרֵאשׁוֹנָה וְכִינּוּן דְּאִי אֶפְשָׁר לְרֵאשׁוֹנָה לְבוֹא לִידֵי רְבָעִי עַל יְדֵי אִמְלוּכִי א"כ לְעֲנִין רְבָעִי וְנִדְאִי בְּטָלָה שְׁנִי בְּרֵאשׁוֹנָה וְאִין תוֹרַת רְבָעִי נוֹהֵג בְּשִׁנָּה וְנִדְמִי לְיִלְדָה שְׁסִיבְכָה בְּזַקְנִינָה דְּבְטָלָה מִשׁוּם דְּלֹא בֵּת מְהֵדֵר וְאַמְלוּכִי הִיא וְהָכֵא נִמִּי בְּטָלָה וְאִין רְבָעִי נוֹהֵג בְּשִׁנָּה פִּינּוּן דְּמִיִּתָּא לֹא בֵּת מְהֵדֵר וְאַמְלוּכִי הִיא יֵשׁ בְּה פֹח לְבַטֵּל לְשִׁנָּה מִתּוֹרַת רְבָעִי וּבְמִבְרִיף נִמִּי מִשְׁפַּחַת לָן אַע"ג דְּעֶרְלָה נוֹהֶגֶת בּוּ מְכָל מְקוֹם וּמִנָּה דֵאִין רְבָעִי נוֹהֵג בּוּ פְּגוֹן שְׁמַתַּח אֶת הָעֲנָף מִן הָאֵילָן שְׁנֻטְעַע לְסִיג וּלְקוֹרוֹת שְׁאִין בּוּ דִין עֶרְלָה וְהִבְרִיף הָעֲנָף בְּאַרְצָא וְחָשַׁב עַל הָעֲנָף לְמֵאֲכָל שְׁנוֹהֵג בּוּ דִין עֶרְלָה אַע"פ שְׁלֹא פָּסַק אֶת הָעֲנָף מֵאַבִּי דְהוֹאִיל וְקִמְיִתָּא בֵּת מְהֵדֵר וְאַמְלוּכִי הִיא אִין הָעֲנָף בְּטָל לְגַבְהָ וְהוֹאִיל וְחָשַׁב עַל הָעֲנָף לְאַכִּילָה עֶרְלָה נוֹהֶגֶת בּוּ שְׁהֵרִי אֶפְיָלוּ אִם לֹא הִבְרִיף אֶת הָעֲנָף בְּאַרְצָא וְנֻטְעַע אֶת כָּל הָאֵילָן לְסִיג וּלְקוֹרוֹת וְעַל הָעֲנָף לְבַד חָשַׁב לְמֵאֲכָל לֹא בְּטָל הָעֲנָף לְגַבִּי הָאֵילָן וְחָיִיב בְּעֶרְלָה אַע"פ שְׁאִין דִּין עֶרְלָה עַל כָּל הָאֵילָן כְּדִתְנִין רִישׁ פְּרָק קַמָּא דְּמַסְכַּת עֶרְלָה הַנּוֹטְעַע לְסִיג וּלְקוֹרוֹת פְּטוֹר מִן הָעֶרְלָה ר' יוֹסִי אוֹמֵר אֶפְיָלוּ אִמֵּר הַפְּנִימִי לְמֵאֲכָל וְהַחִיצוֹן לְסִיג הַפְּנִימִי חָיִיב וְהַחִיצוֹן פְּטוֹר וּפְסָקוּ רַבְּנוֹתָא ז"ל כְּרַבִּי יוֹסִי וּבְנִדְאִי הָכֵא נִמִּי אִי חָשַׁב עַל כָּל הָאֵילָן לְסִיג וּלְקוֹרוֹת וְעַל הָעֲנָף לְבַד לְמֵאֲכָל דְּמִכָּל מְקוֹם עֶרְלָה נוֹהֶגֶת בְּשִׁל עֲנָף וְהִשְׁתָּא שְׁהִבְרִיכוּ לְעֲנָף בְּאַרְצָא לֹא גִרַע מֵאֵלוּ לֹא הִבְרִיכוּ שְׁתּוֹרַת עֶרְלָה נוֹהֶגֶת בּוּ אֲבָל לֹא תוֹרַת רְבָעִי הוֹאִיל וְלֹא נִפְסַק הָעֲנָף מֵאַבִּי וְאֵלוּ הִבְרִיף עֲנָף אֶחָד מֵאֵילָן זְקוּן בְּכֵהָאִי גִוּוֹנָא לֹא הָיָה נוֹהֵג בּוּ דִין עֶרְלָה וְהִינּוּ מִבְּרִיף שְׁפִטוֹר מִן הָעֶרְלָה דְּתַנְיָא בְּסַפְרָא אֲלֵא הָכֵא חָיִיב בְּעֶרְלָה מִטְעָמָא דְּגוּף הָאֵילָן נִמִּי בֵּת מְהֵדֵר וְאַמְלוּכִי הִיא וְאִין פֹּח יְנִיקָה זוּ שְׁיִזְנֵק הָעֲנָף מִמֶּנּוּ לְפּוֹטְרוֹ מִן הָעֶרְלָה אֲבָל בְּשִׁנָּה הֶרְבִּיעִית אִין תוֹרַת רְבָעִי נוֹהֶגֶת בּוּ פִּינּוּ דְאַבִּי דְהִינּוּ הָאֵילָן שְׁהִבְרִיכוּ מִמֶּנּוּ עַכְשָׁיו לֹא בֵּת מְהֵדֵר וְאַמְלוּכִי הִיא לְהִבְיָאוּ לְתוֹרַת רְבָעִי הָיָה לִיה לְעֲנִין רְבָעִי כְּמִבְרִיף מִן אֵילָן זְקוּן שְׁאִין עֶרְלָה נוֹהֶגֶת בּוּ כָּל זְמַן שְׁלֹא הִפְסִיקוּ הָעֲנָף מִן הָאֵב וְכִינּוּן דְּהִבְרָכָה וְהִרְפָּה כַּה"ג אִין תוֹרַת רְבָעִי נוֹהֶגֶת בְּהָן אַע"ג דְּאִיפָא מִבְּרִיף וּמִרְפִּיב שְׁתּוֹרַת רְבָעִי נוֹהֵג בְּהָן בְּמִבְרִיף פְּגוֹן שְׁנַפְסַק הָעֲנָף מִן אַבִּי וּבְמִרְפִּיב פְּגוֹן שְׁמִרְפִּיב עֲנָף שְׁנַפְסַק מֵאַבִּי בְּתוּף יְלֵדָה שְׁנֻטְעַע לְמֵאֲכָל דְּעַל כְּרַחֵף הָא דְנוֹהֵג בּוּ אִיסוֹר עֶרְלָה הִינּוּ עַל כְּרַחֵף מִטְעָם דְּהִמְוֹרְכָב גּוּפָא בֵּת חָיִיב עֶרְלָה הוּא דַּאל"כ הָיָה לִיה כְּיִלְדָה שְׁסִיבְכָה בְּזַקְנִינָה דְּבְטָלָה וְאִין בְּה דִין עֶרְלָה דְּמָה לִי יְלֵדָה בְּזַקְנִינָה וּמָה לִי זְקִינָה כִּי הִיא שְׁפִטוֹר מִן הָעֶרְלָה אִם אִמְרַת דֵאִין דִּין עֶרְלָה נוֹהֶגֶת בְּהִרְפָּה דְּכַזְקִינָה דְּמִי וּמִדְּמִרְפִּיב חָיִיב בְּעֶרְלָה שְׁמַע מִינָה דְּבְמִוֹרְכָב גּוּפָא דִין עֶרְלָה נוֹהֶגֶת בּוּ וְהוּא הַדִּין לְרְבָעִי מְכָל מְקוֹם פִּינּוּ דְּבַגְוֹנָא דְּאַמְרוּן אִין דִּין רְבָעִי נוֹהֵג בְּמִבְרִיף וּמִרְפִּיב תוּ לֹא פְּסִיקָא לִיה לְמַתְנֵי בְּסִיפָא וּפְיִרוֹת מִבְּרִיף וּמִרְפִּיב אֵלוּ אִיסוֹרִים עַד ט"ו בְּשִׁבְטָא אִם לְעֶרְלָה עֶרְלָה אִם לְרְבָעִי רְבָעִי דְּהָא אִיפָא מִבְּרִיף וּמִרְפִּיב דֵאִין דִּין רְבָעִי נוֹהֵג בְּהָן כְּלָל.

אָבֵל פִּירוֹת נְטִיעָה פְּסִיקָא לִיה דְּלְעוֹלָם הִיכָא דְנוֹהֵג בְּהֵן עֲרָלָה נוֹהֵג בְּהֵן תּוֹרַת רַבְעֵי נְמִי (א"ה פְּכָר כְּתָב כֵּן גַּם בְּסִפְרוֹ טוֹרֵי אֲבָן שָׁם בְּפָרָק קַמָּא דר"ה ע"ש). וְהַשְׁתָּא שְׁמַע מִיְגִינָה דְכָל הִיכָא דְנֻטַע לְרֵאשׁוֹנָה לְסִיגֵי וּלְקוֹרוֹת אֵינָה פּוֹטְרַת אִם הִרְפִּיב בָּהּ עֲנָף לְמֵאֲכַל מִן הָעֲרָלָה אוֹ אִם מִתַּח עֲנָף מִמְנָה וְלֹא נִפְסַק מֵאֲבִי וְהִבְרִיכוּ לְמֵאֲכַל דְּתוֹרַת עֲרָלָה נוֹהֵג בָּהּ וְלֹא דְמִי לִילְדָה שְׁסִיבְכָה בְּזַמְיָנָה דְבְּטָלָה מִשׁוּם דְּלֹאוּ בַת מְהֵדֵר וְאִמְלוּכִי הִיא אָבֵל הִכָּא בַת מְהֵדֵר וְאִמְלוּכִי הִיא וְשָׁמַע מִיְגִינָה מְבַרְיִיתָא זֹו פְּרַבִּי יְרֻמָּה וּע"כ רַב נַחְמָן ב"ר יִצְחָק נְמִי לֹא פְּלִיג אֲדַר' יְרֻמָּה וְהִלְכְתָּא כַר' יְרֻמָּה וְדִלָּא פְּהֵרַמְב"ם ו"ל שְׁהַשְׁמִיט הָא דַר' יְרֻמָּה כֵּן נִרְאָה לִי וְכַדְעַת הַר"ש וְהַר"ן: וְדַע שְׁהֵרַמְב"ם פְּתַב בְּפָרָק שְׁבִיעֵי מְהֵלְכוֹת מְלָכִים אֶחָד הַנוֹטַע פְּרָם וְאֶחָד הַנוֹטַע חֲמִשָּׁה אֵילָנִי מֵאֲכָל וְאֶפְיָלוּ מִחֲמִשַּׁת מִינֵי מֵאֲכָל אֶחָד הַנוֹטַע וְאֶחָד הַמְבַרְיָה וְאֶחָד הַמְרַפִּיב הַבְּרָכָה וְהַרְפָּבָה שְׁחֵיִיבַת בְּעֲרָלָה אֶחָד הַלּוֹקַח וְאֶחָד הַיּוֹרֵשׁ וְכו' אָבֵל הַנוֹטַע אַרְבָּעָה אֵילָנִי מֵאֲכָל וְחֲמִשָּׁה אֵילָנִי סָרְק אוֹ שְׁגוֹל פְּרָם אֵינּוּ חוֹזֵר עָלָיו וְכֵן פְּרָם שְׁלֵשׁ שְׁנֵי שְׁוֹתְפִים אֵין חוֹזְרִין עָלָיו ע"כ וְכַתְּבַ עָלָיו הַפְּסָף מִשְׁנָה וְדַע מַה שְׁפַתְּב אֶחָד הַמְבַרְיָה וְאֶחָד הַמְרַפִּיב הַבְּרָכָה וְהַרְפָּבָה שְׁחֵיִיבַת בְּעֲרָלָה הַמְשֻׁנָה לֹא הַזְפִּירָה אֲלֵא הַמְבַרְיָה וְהַמְרַפִּיב סִתָּם אֲלֵא שְׁבַגְמָרָא רְמוּ אַמְתַּנִּיתִין מְדַתְנִיא מְבַרְיָה וּמְרַפִּיב פְּטוֹרִים וְתִירְצוּ פְּאֵן בְּהַרְפַּבַת אִסוּר פְּאֵן בְּהַרְפַּבַת הָיִתֵר וּמְפָרֵשׁ רַבִּינוּ דְּמַתְנִיתִין בְּהַרְפַּבַת וְהַבְּרַכַת אִסוּר פְּלוּמֵר שְׁחֵיִיבַת בְּעֲרָלָה וְאֵינָה חֵיִיבַת וְאֵינָה פְּטוֹרָה נִתְבָּאָר בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ פְּרָק יו"ד מְהֵלְכוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי נֻטַע רַבְעֵי וְטַעַם הַדְּבָר שְׁפִינּוּ שְׁחֵיִיבַת בְּעֲרָלָה הָיִי לִיה כְּנוֹטַע אֵילָן מְחַדָּשׁ ע"כ וְהָא וְנִדְאִי לִיתָא דְאִי אֶפְשָׁר לְאוּקְמִי לְמַתְנִיתִין דְּמְבַרְיָה וּמְרַפִּיב חוֹזֵר בְּהַרְפַּבַת אִסוּר וּלְפָרֵשׁ דְּהַרְפַּבַת אִסוּר הֵינּוּ שְׁחֵיִיבַת בְּעֲרָלָה וּבְרִיִיתָא בְּהַרְפַּבַת הָיִתֵר הֵינּוּ שְׁאֵינָה חֵיִיבַת בְּעֲרָלָה דֹא"כ מִיְעוּטֵי דְלֹא חִילָל וְלֹא חִילְלוּ לְמָה לִי וְכַמֶּש"כ לְמַעְלָה וְעוֹד כָּל הַסּוּגִיא בְּשִׁמְעֵתִין לֹא מִשְׁמַע הָכִי שְׁהָרִי פְּרִיָה הִיא הַרְפַּבַת הָיִתֵר הִיכִי דְמִי אֵילִימָא יְלָדָה בְּיִלְדָה תִּפּוּק לִיה דְבְּעֵי מְהֵדֵר מִשׁוּם יְלָדָה רֵאשׁוֹנָה וְאִי יְלָדָה בְּזַמְיָנָה הָא בְּטָלָה יְלָדָה בְּזַמְיָנָה וְאֵין בָּהּ דִּין עֲרָלָה ש"מ דְּהֵאִי הַרְפַּבַת הָיִתֵר בְּהַרְפָּבָה שְׁחֵיִיבַת בְּעֲרָלָה מִיְיָרִי דְאִי אֲמַרְתָּ הַרְפַּבַת הָיִתֵר הֵינּוּ שְׁאֵינָה חֵיִיבַת בְּעֲרָלָה אִיָּהּ ס"ד לְאוּקְמִי יְלָדָה בְּיִלְדָה שְׁהִיא חֵיִיבַת בְּעֲרָלָה וְהוּא הִיָּפּוּף מִן הַמְכּוּוֹן בְּהָא בְּהַרְפַּבַת הָיִתֵר שְׁפִירוּשׁוּ שְׁאֵינָה חֵיִיבַת בְּעֲרָלָה דְּוּוּקָא וְעוֹד מֵאִי קֶאָמֵר תִּפּוּק לִיה דְבְּעֵי מְהֵדֵר מִשׁוּם יְלָדָה רֵאשׁוֹנָה הָרִי הַדְּבָר הוּא לְהִיָּפּוּף שְׁהָרִי הָא דְאֵינּוּ חוֹזֵר מִיְיָרִי מִהַרְפַּבַת הָיִתֵר א"כ מֵאִי תִּפּוּק לִיה דְקֶאָמֵר הַש"ס שְׁהָרִי הֵם שְׁנֵי דְבָרִים הַמְתַּנְגְּדִים זֶה אֶת זֶה דְבְּהַרְפַּבַת הָיִתֵר אֵינּוּ חוֹזֵר וְהוּא קֶאָמֵר תִּפּוּק לִיה דְבָלָאוּ הָכִי בְּעֵי מְהֵדֵר וְעוֹד מֵאִי פְּרִיָה תּוּ אִי יְלָדָה בְּזַמְיָנָה הָא בְּטָלָה יְלָדָה בְּזַמְיָנָה וְאֵין בָּהּ דִּין עֲרָלָה אֲדַרְבָּה מִשׁוּם הָכִי אֲתִי שְׁפִיר דְכִינּוּ דְאֵין בָּהּ דִּין עֲרָלָה הָרִי הִיא הַרְפַּבַת הָיִתֵר לְדִידָה דְאַמְרַתְּ דְּהַרְפַּבַת הָיִתֵר הֵינּוּ שְׁאֵינָה חֵיִיבַת בְּעֲרָלָה וְעוֹד הָרִי לְפִי הַמְסַקְנָא מוּקִי לְהָא דְּהַרְפַּבַת הָיִתֵר יְלָדָה בְּיִלְדָה וּבְנֻטַע לְקַמְיִיתָא לְסִיגֵי וּלְקוֹרוֹת דְּלֹא בְּטָלָה יְלָדָה בְּתַרְיִיתָא בְּהָהּ דְקַמְיִיתָא מִשׁוּם דְאִי מִיְמָלָה עֲלָה בַת מְהֵדֵר הִיא וּש"מ אַע"ג שְׁחֵיִיבַת בְּעֲרָלָה הַרְפַּבַת הָיִתֵר מִיְקָרִי וְאֲדַרְבָּה דְּוּוּקָא מְפָנִי שְׁהִיא הַרְפַּבַת הָיִתֵר וּמְפָנִי שְׁהִיא חֵיִיבַת בְּעֲרָלָה הוּא דְגוֹרֵם לְחוֹזֵר עָלָיו וְכַמוֹ שְׁפִירִשְׁתִּי לְמַעְלָה וְכֵן פִּירֵשׁ"י ו"ל וְאֶפְיָלוּ אִם תְּדַחוּק לֹוֹמֵר שְׁהֵרַמְב"ם גּוֹרֵס הִיא הַרְפַּבַת אִסוּר הִיכִי דְמִי וְתוּ לֹא קֶשָׁה מִיְדֵי כָּל הַנִּי קוֹשִׁיּוֹת מְכָל מְקוּם אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כֵּן שְׁהָרִי רַב נַחְמָן ב"ר יִצְחָק מוּקִי לְהָ בְּמְבַרְיָה אֵילָן בְּיָרֵק וְהֵאִי תַנָּא הוּא וְכו' פְּלוּמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן

בן גמליאל הוא דְּשָׁרִי לְהַבְרִיף אֵילָן בְּיָרֵק וְכִינוֹן דְּהַרְפַּבְת אִיסוּר דְּאִיִּירִינוּן בְּהַאי סוּגְיָא פִּירוּשׁוֹ הַרְפַּבְה שְׁחִיבְתָּ בְּעַרְלָה וְהָא דְקָרִי לָהּ הַרְפַּבְת אִיסוּר מְשׁוּם שְׁהַפִּירוּת אִיסוּרִים בְּהַנְאָה וְלֹא מְשׁוּם שְׁנַעְעֵשָׂה עַל יְדֵי דְבַר אִיסוּר פְּגוֹן מִין בְּשִׂאִינוּ מִינוּ וְכִינוֹן דְּפִירוּת אִיסוּרִים מְשׁוּם עַרְלָה חוּזַר עָלָיו וְהָא דְתַנְיָא לֹא חִילְלֵהּ וְלֹא חִילְלוּ פְּרִט לְמַבְרִיף וּמַרְפִּיב הִיָּינוּ בְּהַרְפַּבְה שְׂאִינָה חִיבְתָּ בְּעַרְלָה וְלָהּ קָרִי לָהּ הַרְפַּבְת הִיתֵר מְשׁוּם דְּפִירוּת מוֹתְרִין אָבֵל לֹא מִיָּוִרִי פְּלִל מְהִיכָא שְׁהַהַרְפַּבְה נַעְשָׂה עַל יְדֵי דְבַר אִיסוּר וְכִינוֹן דְּלִית לָן מִיעוּטִי לְהַרְפַּבְה שַׁע"י דְּבַר אִיסוּר שְׂאִין חוּזַר עָלָיו מֵאֵי דְחוּסְקִין דְּרַב נַחֲמָן ב"ר יִצְחָק לְאוּקְמִי מַתְנִיתִין פְּיַחֲדָאֵי וְדָלָא פְּרַבְנוּן שְׂאוּסְרִין לְהַרְפִּיב אֵילָן בְּיָרֵק הָא אֶפְילוּ לְרַבְּנוּ דְאָסֵר אֲתִי שְׁפִיר הָא דְתַנּוּ דְמַרְפִּיב חוּזַר בְּמַרְפִּיב אֵילָן בְּיָרֵק דְלֹא בְּעֵי מִיְהַדֵּר אַקְמִיָּתָא וְכִינוֹן דְּחִיבְתָּ בְּעַרְלָה חוּזַר עָלָיו וְאֵע"ג שְׁהַהַרְפַּבְה נַעְשִׂית בְּאִיסוּר הָא לֹא מִיעוּט קָרָא לְהַרְפַּבְת אִיסוּר וְלֹא קְפִיד קָרָא אֱלֵא אַהַרְפַּבְה שְׁחִיבְתָּ בְּעַרְלָה לְחוּד לַעֲנִין לְחוּזַר עָלָיו מִמְעַרְכֵי מְלַחְמָה לֹא שְׂנֵא נַעְשָׂה הַהַרְפַּבְה בְּהִיתֵר לֹא שְׂנֵא בְּאִיסוּר שְׂנִיָּהֶם שְׁוִין לְחוּזַר עָלָיו פִּינוּ דְלִית לָן מִיעוּטִי לְהַהַרְפַּבְה שְׁנַעְשִׂית בְּאִיסוּר פְּרִי לִי נַעְשִׂית ע"י דְּבַר אִיסוּר כְּמוֹ נַעְשִׂית ע"י דְּבַר הִיתֵר אִם חִיבְתָּ בְּעַרְלָה חוּזַר עָלָיו וְאֵע"ג דְּגַבִּי לֹא חֲנֹף וְלֹא חֲנֹכוּ דְרָשִׁינוּ פְּרִט לְגֻזְלוֹ וְגַבִּי לֹא לְקַח וְלֹא לְקַחַה דְרָשִׁינוּ פְּרִט לְאַלְמָנָה לְכַהֵן גְּדוֹל דְּהוּי לְקוּחִים ע"י דְּבַר אִיסוּר מְפָל מְקוּם לֹא יִלְפִינוּ מִיָּנִיָּהוּ לְגַבִּי נְטַע פְּרִים שְׂאֵם נַעְשָׂה עַל יְדֵי דְבַרְאִיסוּר שְׂאִין חוּזַר עָלָיו דְּהִיכָא דְגַלִּי גְלִי וְהִיכָא דְלֹא גְלִי לֹא גְלִי וְלֹא יִלְפִינוּ חַד מִחַבְרִין תַּדַּע דַּל"כ לְמָה לִי דְכַתֵּב רַחֲמָנָא מִיעוּטָא שְׁל אִיסוּר גַּבִּי בֵּית וְגַבִּי אִירֵס אֲשֶׁה לְכַתוּב רַחֲמָנָא לְגַבִּי חַד מִיָּנִיָּהוּ וְלִילֶף חַבְרִין מִיָּנִיָּה אֱלֵא ש"מ דְלֹא יִלְפִינוּ חַד מִחַבְרִין וְא"כ לְהַאי פִּירֵשׁ דְלֹא חִילְלֵהּ וְלֹא חִילְלוּ דְמַמְעוּט לִי לְמַרְפִּיב הִיָּינוּ בְּהַרְפַּבְה שְׂאִינָה חִיבְתָּ בְּעַרְלָה לְחוּד אָבֵל בְּהַרְפַּבְה שְׁנַעְעֵשָׂה עַל יְדֵי דְבַר אִיסוּר לִיכָא מִיעוּטִי אֲתִי שְׁפִיר אֶפְילוּ לְרַבְּנוּ דְאוּסְרִים לְהַרְפִּיב אֵילָן בְּיָרֵק מְפָל מְקוּם פִּינוּ דְלִיכָא מִיעוּטִי גַבִּי נְטַע פְּרִט לְנְטִיעַת עֲבִירָה כְּמוֹ דְאִיכָא גַבִּי בֵּית וְאֲשֶׁה לְפְרִט שְׁל עֲבִירָה מִמִּילָא אֶפְילוּ לְרַבְּנוּ דְאִיכָא אִיסוּרָא בְּמַבְרִיף אֵילָן בְּיָרֵק פִּינוּ שְׁחִיבְתָּ בְּעַרְלָה חוּזַר עָלָיו וְלְמָה לֹא מוֹקִי מַתְנִיתִין אֶפְילוּ לְרַבְּנוּ אֱלֵא וְדָאֵי ש"מ דְּהָא דְתַנְיָא לֹא חִילְלֵהּ וְלֹא חִילְלוּ פְּרִט לְמַבְרִיף וּמַרְפִּיב הוּא דְאוּקְמָנָא לָהּ בְּהַרְפַּבְת אִיסוּר לָהּ בְּרִיָּתָא וְהִיָּינוּ הַרְפַּבְה שְׁנַעְעֵשָׂה ע"י דְּבַר אִיסוּר וְאֵע"ג שְׁחִיבְתָּ בְּעַרְלָה אִין חוּזַר עָלָיו וּמְשׁוּם הִכִּי לְרַב נַחֲמָן בְּרִי יִצְחָק דְמוֹקִי לְמַתְנִיתִין בְּמַרְפִּיב אֵילָן בְּיָרֵק דְלֹא בְּעֵי מִיְהַדֵּר אַקְמִיָּתָא מוֹקִי לָהּ דְאֲתִיָּא פְּרִשְׁבִּי"ג בַּע"כ דְאֵלוּ לְרַבְּנוּ דְאָסֵרִי לְהַרְפִּיב אֵילָן בְּיָרֵק הוּי לִי הַרְפַּבְת אִיסוּר.

וְאֵע"פ שְׁחִיבְתָּ בְּעַרְלָה אִין חוּזַר עָלָיו וְנִרְאָה מַה שְׁהַכְרִיחוּ לְבַעַל כְּסָף מְשֻׁנָּה לְפִרְשׁ אֱלִיכָא דְהַרְמַב"ם דְּהַרְפַּבְת אִיסוּר דְקָאֵמֵר הַגְּמָרָא הִיָּינוּ הַרְפַּבְה שְׁחִיבְתָּ בְּעַרְלָה וְלֹא הַרְפַּבְה שְׁנַעְעֵשִׂית ע"י דְּבַר אִיסוּר וְכַפְשׁוּטוֹ הוּא מְשׁוּם דְקָשְׂיָא לִי אִם הַרְמַב"ם נְמִי מְפָרֵשׁ דְכָאֵן בְּהַרְפַּבְת אִיסוּר הִיָּינוּ שְׁהַרְפַּבְה נַעְשִׂית עַל יְדֵי דְבַר אִיסוּר וְאִין חוּזְרִין עָלָיו מְשׁוּם מִיעוּטָא דְלֹא חִילְלֵהּ וְלֹא חִילְלוּ אִם כֵּן אֲמַאי לֹא כְּתֵב הַרְמַב"ם הָא דְבְּהַרְפַּבְת אִיסוּר אִין חוּזְרִין עָלָיו וְהָא וְדָאֵי קוּשְׂיָא הִיא שְׁהַרִי גַבִּי בְּנָה בֵּית כְּתֵב שְׁם הַגּוֹזֵל בֵּית הַרִי זֶה אִינוּ חוּזַר וְזֶה יִלְיָף לָהּ בְּגָמְרָא שְׁם מְלֵא חִינְיָה וְלֹא חֲנֹכוּ וְגַם גַּבִּי אִירֵס כְּתֵב הַמְחַזִּיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ וְהַמְאָרֵס אֲשֶׁה הָאִיסוּרָה לוֹ כְּפִינוּ אֲלִמָּנָה לְכַהֵן גְּדוֹל גְּרוּשָׁה וְחִלוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט מְמֻזְרֵת וְנִתְיָנָה לְיִשְׂרָאֵל בֵּת יִשְׂרָאֵל לְנִתְיָן וְלְמַמְזַר אִינוּ חוּזַר ע"כ וּמַמְעוּטָא דְלֹא לְקַח

ולא לקחה ילפינו להו בגמרא שם ואלו הא דאמריא ממיעוט דלא חילל ולא חיללו לא  
כתב שמע מינה שהווא ז"ל מפרש להרפכה זו דממעטנו מהא דלא חילל ולא חיללו היינו  
הרפכה שאינה חייבת בערלה וזה פבר הזפיר להדיא בהא מה שכתב אחד הנוטע ואחד  
המרפיב ואחד המבריף הברכה והרפכה שהיא חייבת בערלה אבל אי אפשר לפרש פן  
יכמו שכתבתי: ועוד קשה לי על הרמב"ם במה שכתב ז"ל אחד הנוטע ואחד המבריף  
ואחד המרפיב הברכה והרפכה שהיא חייבת בערלה שחוזר עלי' דהאי הרפכה היכי דמי  
אי ילדה בילדה תפוק לי' דבעי מיהדר משום ילדה ראשונה ואי ילדה בזונה הא בטלה  
ילדה בזונה ואין בה דין ערלה.

וכיון דאין בה דין ערלה אין חוזר על הרפכה זו ולידידן' ז' ליפא לאוקמי פגון שנטע  
לקמייטא לסייג ולקורות וכמו דמשני ר' ירמנ' בגמרא דהא משמע פמו שכתבנו לעיל  
דהרמב"ם ז"ל סבירא לי' דאפילו נטע לקמייטא לסייג ולקורות אף על גב דקמייטא בת  
מהדר ואמלוכי היא אפילו הכי בטלה שני' בראשונה ואין בה דין ערלה ודלא כר' ירמנ'  
דסבירא לי' דכל פהאי גוונא נוהג בו דין ערלה בשני' מדהשמיט להא דר' ירמנ' שהרי  
בפרק י' מהלכות מעשר שני פשכתב האי דינא הנוטע אילן ודעתו עליו שיהי' סייג לגינה  
או שנטעו לקורות לא לפירות הרי זה פטור מן הערלה וכן כתב שם לקמן אחד הנוטע  
ואחד המבריף ואחד המרפיב חייב.

ומסיים במה דברים אמורים בשחתה בד אחד מן האילן והבריכו בארץ או הרפיבו באילן  
אחר אבל אם מתח בד אחד מן אילן הגזון והבריף בארץ או הבריכו באילן אחר ועיקר  
הבד מעונה באילן הגזון הרי זה פטור ע"כ ולא הזפיר הא דר' ירמנ' דבמרפיב אילן שנטע  
למאכל באילן שנטע לסייג ולקורות דחייב מטעמא דקמייטא בת מהדר ואמלוכי הוא  
ואם תאמר הא שכתב בד"א בשחתה בד אחד מן האילן וכו' הרפיבו באילן אחר וכו'  
ואמאי מרפיב בכהאי גוונא חייב בערלה הא הוי לי' ילדה שספקה בזונה אם לא שמיירי  
בנטע לקמייטא לסייג ולקורות יש לומר דנדאי אי הוי מיירי דווקא בנטע לקמייטא לסייג  
ולקורות לא הוי שתיק מלפרש בהדיא הכי ולא הוי לי' למסתם סתומי אלא מיירי בשחתה  
בד אחד מן האילן והרפיבו באילן ילדה שלא יצאתה עדיין מידי ערלה וקמשמע לן  
דמרפיב נמי חייב בערלה דאי המורפב הי' פטור מן הערלה משום דאין דין ערלה נוהג  
במרפיב גם הראשונה אין בה דין ערלה לאחר ההרפכה משום דהוי לי' פילדה שספקה  
בזונה שפטורה מן הערלה והכי נמי אם אין איסור ערלה נוהג בהרפכה המורפכת  
כזקניה חשובה והילדה הראשונה בטילה בה וכמו שפבר כתבתי בזה אבל השתא דמרפיב  
חייב בערלה הוי לי' שתיקה בנות חיוב ערלה וחיוב ערלה וחיוב ערלה וחיוב ערלה וחיוב ערלה  
דהמרפיב אילן באילן שנטע לקמייטא לסייג ולקורות פטור מן הערלה כמו ילדה שספקה  
בזונה ודלא כר' ירמנ' וכיון דפטור מן הערלה אין חוזר עליו ואע"ג דמוקי רב נחמן בר  
יצחק למתניתין דתנן מרפיב חוזר במרפיב אילן בירק הא קאמר והאי תנא הוא דמתיר  
להרפיב אילן בירק ואלו הרמב"ם כתב בפרק א' מהלכות פלאים וכן המרפיב ירק באילן  
או אילן בירק לוקה בכל מקום ע"כ הרי שפסק פרבנו דאסור להרפיב אילן בירק ואם  
פן אם עבר והרפיב אינו חוזר עליו דהוי לי' הרפכת איסור דאין חוזרין עליו ממיעוטא  
דלא חילל ולא חיללו ואם פן על פרחה לא משפחת לה הא דמרפיב חוזר שכתב הרמב"ם  
אלא ילדה בילדה ותימא א"כ מרפיב למה לי תפוק לי' משום ילדה ראשונה פמו שהקשה

הגמרא על משנתנו דתנו מרפיב חוזר עליו והנה קושיא הראשונה דאמאי לא פתב הרמב"ם דבהרפבת איסור אין חוזר עליו לכאורה הי' מקום לתרצה יפה דכבר פתבתי במקום אחר (תמצאנו בספרי טורי אבן במס' מגלה (דף י"ג) בדבור המתחיל ועל הפלאים ע"ש).

דקא דלא דייק הש"ס עלה דהאי לא חילל ולא חיללו דקא ממעט לי' בברייתא להרפבת איסור לימא דלא כר' יוסי הגלילי דאי ר' יוסי הגלילי הא אמר הירא והרף ללב זה המתירא מן העבירות שבידו וכמו שדייק הש"ס על לא חינוף ולא חנכו גבי בית דדרשינו מינ' פרט לגזלן ופריף שם הגמרא לימא דלא כר' יוסי הגלילי ומשני בדעבד תשובה ועל לא לקח ולא לקחה דגבי אירס אשה דדרשינו מינ' פרט לאלמנה לכהן גדול דייק נמי עלה לימא דלא כר' יוסי הגלילי ומשני פדרבה דאמר לעולם אינו חייב עד שיבעול ואלו הכי גבי לא חילל ולא חיללו לא דייק עלה לימא דלא כר' יוסי הגלילי ומירצתי שם דכיון דכבר דייק לה הש"ס למעלה גבי לא חינוף ולא חנכו להא דיוקא לימא דלא כר' יוסי הגלילי ושני לה פגון דעבד תשובה תו לא חש הש"ס למיהדר ולמידק לה גבי לא חילל ולא חיללו דהא איפא לשנויי' האי שינויא גופי' בדעבד תשובה והא דהדר ודייק לה הש"ס גבי לא לקח ולא לקחה משום דהתם אי אפשר לשנויי' בדעבד תשובה דלא מהני לי' תשובה פל זמן שאינו מגרש את האשה הפסולה לו שקודש דהוי לי' פטובל ושרץ ביזו דלא מהני לי' פלום.

מש"ה משני לי' פדרבה. וכיון דאי אפשר לאוקמי להא דלא חילל ולא חיללו דקממעט מינ' תנא להרפבת איסור כר' יוסי הגלילי אלא בדעבד תשובה ע"כ האי תירוץא ליתא אלא לרבנן דפליגי על ר' עקיבא בפ"ק דמועד קטן (דף ב') וס"ל דמקנים פלאים אינו לוקה נאפי' איסורא בעלמא ליפא נמי וכמו שפתבתי שם שהרי הרפבת איסור לא משפחת לן אלא בכלאי אילן לחוד מין בשאינו מינו דאלו לר' עקיבא דסבירא לי' מקנים פלאים לוקה נהי דמלקות ודאי ליפא לדידן אי מקנימן שלא על ידי מעשה ואינו עוקרן פיון דקנימא לן לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו איסורא דאורייתא מיהא איפא נאף על גבדכבר הוכחנו שם דלרבנן דפליגי על ר' עקיבא אפי' איסורא ליפא לפי תלמודא דידן ודלא פתלמוד ירושלמי מפל מקום פיון דקנימא לן אנו בהא כר' עקיבא דאפילו במקנים שלא על ידי מעשה איסורא דאורייתא איפא א"כ ע"כ הא דממעט האי תנא דברייתא להרפבת איסור מקרא דלא חילל ולא חיללו.

ע"כ אתיא דלא כר' יוסי הגלילי דאמר הירא ורף הלכב זה המתירא מן העבירות שבידו דהא ליפא לאוקמי בדעבד תשובה שהרי פל זמן שאינו עוקר להאילן פל שעה ושעה עומד באיסור של מקנים פלאים ולא בר תשובה הוא אלא פטובל ושרץ ביזו ודמי להא דלא לקח ולא לקחה דאמרן וכיון דמסתברא שהלכה כר' יוסי הגלילי בהא דדריש הירא ורף הלכב זה המתירא מן העבירות שבידו אף על גב דר' עקיבא פליג עלי' במתניתין בסוטה (דף מ"ד) ודריש הירא ורף הלכב פמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה וקנימא לן הלכה כר' עקיבא מחבירו מפל מקום בהא ר' יוסי נמי כר' יוסי הגלילי סבירא לי' דאמר התם אלמנה לכהן גדול גרושה ונחלוצה לכהן הדיוט

ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין הרי הוא הירא ורף הלכב וליכא בין ר' יוסי הגלילי לר' יוסי.

אלא עבירה דרבנן מקל מקום בעבירה דאורייתא בין ר"י הגלילי ובין ר' יוסי תרנוניהו סבירא להו דחוזר עליו. והוי לי' אינהו תרין ור' עקיבא יחידאי וקיימא לן הלכה כר"ע מחבירו ולא מחביריו הרי לדין דקיימא לן כר' עקיבא בהא דמקיים פלאים אפילו שלא ע"י מעשה איכא איסורא דאורייתא ובהא קיימא לן כר' יוסי הגלילי ור"י דהירא ורף הלכב זה המתירא מן העבירות שבידו דעכ"פ בעבירה דאורייתא חוזר עלי' תו ממילא אי אפשר לן למעוטי מלא חילל ולא חיללו להרפכת איסור דהא לא משפכת לה אלא בכלאי אילן לחוד ותיפוק לי דחוזר עלי' משום הירא ורף הלכב שהרי מתירא מן העבירות שבידו כל זמן שמקיים את האילן ואינו עוקרו דהא ודאי איסור מקיים בהרפכת אילן נמי נאסר דהא איסור מקיים נפקא לי' מדכתוב שדף לא תזרע פלאים דרשינן פלאים שדף לא פדאמרין הן בפרק קמא דמועד קטן והא מהאי קרא גופי' נפקא לי' בסוף פרק קמא דקדושין לעיקר איסור של הרפכת אילן ועוד קל וחומר מה פלאי זרעים שאין נוהגים אלא בארץ אסור לקיימן הרפכת אילן שנוהג איסורו בכל מקום אפילו בחוצה לארץ נמי לא כ"ש שאסור לקיים דהא בע"כ הא דכלאי פרום שאסור לקיימן פדתנן בפרק שמיני דכלאים פלאי הפרם אסורים מלזרוע ולקיים ונאסורין בהנאה פלאי זרעים אסורים מלזרוע ומלקיים ומותרים באכילה וכש"כ בהנאה אינו אלא מקל וחומר מכלאי זרעים דאין אסורים בהנאה אסור לקיימן פלאי הפרם דאסורים בהנאה לא כש"כ והכי נמי יש לומר גבי הרפכת אילן מהאי קל וחומר דאמרן והשתא כל פמה דלא עקרו לאילן באיסור מקיים קאי ולא בר תשובה הוא וע"כ לדין דקיימא לן כר"ע בהא דאיסור דאורייתא מיהו איכא במקיים האי לא חילל ולא חיללו לפרט לגזלן הוא דאתי כדדרשינן נמי הכי גבי לא חינה ולא חנכו פרט לגזלן וא"כ יפה עשה הרמב"ם שהשמיט להא דהרפכת איסור והכניס במקומה לגזל פרום שאינו חוזר עליו שהרי לדין אי אפשר למעוטי מהא דלא חילל ולא חיללו מידי אלא שפרט לגזלן הוא דאתי אבל מה אעשה שהרמב"ם גופא פתב בפרק שביעי מהלכות מלכים.

מי האיש הירא ורף הלכב כמשמעו שאין בלבו פח לעמוד בקשרי המלחמה ע"כ הרי שפסק כר' עקיבא ודלא כר' יוסי הגלילי וכו' יוסי ובאמת היא גופי' נמי קשיא איך שבק מר תרין ועביד פחד והא קיימא לן אין הלכה כר' עקיבא מחביריו וראיתי להפסוק משנה שכתב שם ופסק רבינו כר' עקיבא ואמרין נמי בגמרא דמודה לי' ר"י הגלילי לר' עקיבא בהיה משום דכתיב ולא ימס את לבב אחיו כלבבו אלא דסבירא לי' דאיש הירא זה הירא מן העבירות שבידו ע"כ ולא אמר פלום דאפ"ה ראוי לפסוק כר"י הגלילי ור"י דמפרשי האי קרא דהירא מהעבירות שבידו דאלו ירא כמשמעו מקרא אחר נפקא להו מקרא ולא ימס ודברי הרמב"ם צריף עיון: שאגת דיני חדש אריה תשובה בפרק קמא דקדושין (דף ל"ו) איתא כל מצוה שהיא תלויה בארץ אינה נוהגת אלא בארץ ושאינה תלויה בארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ חוץ מן הערלה וכלאים.

ר' אליעזר אומר אף הַחֲדָשׁ וּמִפְרֵשׁ בְּגִמְרָא דר"א לחוּמְרָא פְּלִיג דלת"ק חֲדָשׁ בְּאַרְזֵי אֵין בְּחוּצָה לְאַרְזֵי לָא. מאי טעמָא מוֹשֵׁב לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיֹשִׁיבָה מִשְׁמַע וְאַתָּא ר' אֱלִיעֶזֶר לְמִימַר אֵין חֲדָשׁ נוֹהֵג בֵּין בְּאַרְזֵי בֵּין בְּחוּצָה לְאַרְזֵי.

מאי טעמָא מוֹשֵׁב בְּכָל מְקוֹם שְׁאַתָּם יוֹשְׁבִים. מִשְׁמַע וְכַתְּבֵי הֲרִי"ף וְהָרָא"ש דְּקִים לֵן כַּר' אֱלִיעֶזֶר דְּסַתָּם לֵן תְּנָא פְּנוּתֵי דְתַנּוּ (עֲרֵלָה פ"ג מִשְׁנָה ט') הַחֲדָשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מְקוֹם וְהָעֲרֵלָה הֵלְכָה וְהַפְּלָאִים מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים ע"כ וְכַבֵּר תְּמָהוּ קִצַּת מִן הָאֲחֲרוּנִים עַל רֵא"י זו דְּהָא קִים לֵן אֵין סֹדֵר לְמִשְׁנָה בְּתַרֵי מִסְכְּתָא וְאִיכָא לְמִימַר דְּלִמָּא סַתָּם וְאַחַר כֹּף מִחְלֻקָתָהּ הִיא וְאֵין הֵלְכָה פְּסַתָּם וְיִפָּה תְּמָהוּ וּבִתְשׁוּ' הָרָא"ש (פְּלָל ב') כַּתְּבֵי בְּשֵׁם רַבֵּינוּ בְּרוּךְ וְאַפִּילוּ אִם גְּדֻלָּה בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל עֵתָה בְּחוּצָה לְאַרְזֵי שְׁאֵין אָנוּ סְמוּכִים לְאַרְזֵי יִשְׂרָאֵל נִרְאֵה לְהַתִּיר דְּלֵא גְזָרוּ אֲפִילוּ מִדְּרַבְּנָן דְּוָמִיא דְּמַעְשָׁר דְּלֵא גְזָרוּ אֲלֵא בְּחוּצָה לְאַרְזֵי הַסְּמוּכָה לְאַרְזֵי יִשְׂרָאֵל וְכַתְּבֵי עָלֵיו הָרָא"ש וְדְבָרֵיו תְּמוּהִים דְּאַפִּילוּ לְפִי דְבָרֵיו שְׁאֵינוּ נוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים אִם גְּדֻלָּה בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל מֵהַ שִׁינּוּ כָּאֵן גְּזָרָה דְּרַבְּנָן בְּחוּצָה לְאַרְזֵי אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְרֵאיוֹתֵיו אֵין בְּהֵם מִמֶּשׁ ע"כ וְרֵאיוֹת רַבֵּינוּ בְּרוּךְ נְעֻלְמוּ מֵאַתָּנוּ וְלֵא נִדַע מָה הֵן וְנַעֲתִיק סוּגִיתָ הַגְּמָרָא אוֹלֵי נְכוּוֹן אֵת רֵאיוֹתֵיו וְלֵא בְּגִמְרָא שְׁם גְּרִסִּין אִיבְעֵי לְהוּ ר' אֱלִיעֶזֶר לְקוּלָא פְּלִיג אוֹ לְחוּמְרָא פְּלִיג לְחוּמְרָא פְּלִיג וְהִכֵי קְאָמַר ת"ק חוּץ מִן הָעֲרֵלָה וּמִן הַפְּלָאִים דְּהִלְכְּתָא גְּמִירָא לָהּ אַע"ג דְּאִיכָא לְמִימַר חוֹבַת קַרְקַע הִיא.

אָבַל חֲדָשׁ בְּאַרְזֵי אֵין בְּחוּצָה לְאַרְזֵי לָא מאי טעמָא מוֹשֵׁב לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיֹשִׁיבָה מִשְׁמַע וְאַתָּא ר' אֱלִיעֶזֶר לְמִימַר אֵין חֲדָשׁ נוֹהֵג בֵּין בְּאַרְזֵי בֵּין בְּחוּצָה לְאַרְזֵי מאי טעמָא מוֹשֵׁב בְּכָל מְקוֹם שְׁאַתָּם יוֹשְׁבִים אוֹ דְּלִמָּא לְקוּלָא פְּלִיג וְהִכֵי קְאָמַר תְּנָא קְמָא חוּץ מִן הָעֲרֵלָה וְהַפְּלָאִים דְּהִלְכְּתָא גְּמִירָא לָהּ וְכָל שְׁפֵן חֲדָשׁ דְּמוֹשֵׁב כָּל מְקוֹם שְׁאַתָּם יוֹשְׁבִים מִשְׁמַע.

וְאַתָּא ר' אֱלִיעֶזֶר לְמִימַר חֲדָשׁ אֵינוּ נוֹהֵג אֲלֵא בְּאַרְזֵי דְּמוֹשֵׁב לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיֹשִׁיבָה מִשְׁמַע וּמֵאֵי אֵין אֲקַמְיִיתָא וּפְשִׁיט הַש"ס מִמִּימְרָא דְּאַבְיֵי דר"א לְחוּמְרָא פְּלִיג וְאִיכָא לְמִינְדֵק לְמֵאֵי דְּבַעֵי לְמִימַר דר"א לְחוּמְרָא פְּלִיג דלת"ק חֲדָשׁ בְּאַרְזֵי אֵין בְּחוּצָה לְאַרְזֵי לָא וְהִרֵי אֲפִילוּ לְמֵאֵן דְּאָמַר חֲדָשׁ בְּחוּצָה לְאַרְזֵי לָא הֵינּוּ דְּוּוּקָא מִדְּאוּרִייתָא מִשׁוּם דְּמוֹשֵׁב לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיֹשִׁיבָה מִשְׁמַע אָבַל מְכָל מְקוֹם מוֹדָה דְּמִדְּרַבְּנָן מִיְהוּ נוֹהֵג חֲדָשׁ בְּחוּצָה לְאַרְזֵי וְכַדְּאָמַרִּין בְּמִסְכַּת מְנַחוֹת פֶּרֶק ר' יִשְׁמַעֵאל דְּף ס"ח) רַב פֶּפְא וְרַב הוּנָא בְּרִי' דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אֲכָלֵי חֲדָשׁ בְּאוּרְתָא דְּשִׁתְּסַר נִגְהֵי שְׁבַסְר קְסָבְרֵי חֲדָשׁ בְּחוּצָה לְאַרְזֵי דְּרַבְּנָן וְלִסְפִּיקָא לָא חֵיִישִׁין אִם כֵּן כִּי הִכֵי דְּתָנָא תְּנָא קְמָא חוּץ מִן הַפְּלָאִים דְּלְכוּלֵי עֲלִמָּא אֵינוּ נוֹהֵג בְּחוּצָה לְאַרְזֵי אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן וְלֵא מִדְּאוּרִייתָא וְכִמוּ שְׁפִירֵשׁ רַש"י חוּץ מִן הָעֲרֵלָה וְהַפְּלָאִים שְׁאֵע"פ שְׁתְּלוּיּוֹת בְּאַרְזֵי נוֹהֵגִים אֵין בְּחוּצָה לְאַרְזֵי הָעֲרֵלָה הֵלְכָה וְהַפְּלָאִים מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים כְּדִלְקַמֵּן ע"כ הִכָּא נְמִי הֵנָּה לִי לַת"ק לְמַתְנֵי חוּץ מִן הַחֲדָשׁ דְּעַל כָּל פְּנִים מִדְּרַבְּנָן נוֹהֵג נְמִי בְּחוּצָה לְאַרְזֵי כְּמוֹ פְּלָאִים וּמֵאֵי שְׁנָא פְּלָאִים דְּחֻשִׁיב לִי תְּנָא קְמָא וּמֵאֵי שְׁנָא חֲדָשׁ דְּלֵא חֻשִׁיב הָא תְּרוּוּיְהוּ שְׁוִין בְּהָא מְלַתָּא דְּמִדְּאוּרִייתָא אֵינוּ נוֹהֵג בְּחוּצָה לְאַרְזֵי וּמִדְּרַבְּנָן נִגְהֵי.

וְהִכֵי הֵנָּה לִי לְתָנָא קְמָא לְמַתְנֵי כְּדִתְנּוּ הֵתָם בְּסוּף מִסְכַּת עֲרֵלָה חוּץ מִן הָעֲרֵלָה דְּהִלְכָה הִיא שְׁנוּהֵג אֵין בְּחוּצָה לְאַרְזֵי וְהַפְּלָאִים וְהַחֲדָשׁ מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים ר' אֱלִיעֶזֶר אֹמַר אֵין חֲדָשׁ מִן הַתּוֹרָה. לְכֵן פִּירֵשׁ רַבֵּינוּ בְּרוּךְ דְּלִמָּאן דְּאָמַר חֲדָשׁ בְּחוּצָה לְאַרְזֵי לָא דְּאוּרִייתָא מִשׁוּם דְּמוֹשֵׁב לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיֹשִׁיבָה מִשְׁמַע אַע"פ שְׁמַכְל, מְקוֹם נוֹהֵג מִדְּרַבְּנָן אֵינוּ נוֹהֵג אֲלֵא



במקומות הסמוכים לארץ ישראל אבל במקומות הרחוקים מארץ ישראל אפילו מדרבנן אינו נוהג ולא דמי לכלאים וערלה למאן דאמר הלכה דתנן היינו הלכתא מדינה ומדרבנן בעלמא הוא.

וּכְדַמְפְּרֵשׁ הֵתָם רַב יְהוּדָא אָמַר שְׂמוּאֵל דַּאֲע"פ שְׂאִינוּ נוֹהֵג אֱלָא מְדַרְבְּנָן בְּחוּצָה לְאֶרֶץ מְכַל מְקוֹם נוֹהֲגִים בְּכָל מְקוֹם מְדַרְבְּנָן אֲפִילוּ בְּמִקְוֹמוֹת הָרְחוֹקִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַה שְׂאִין כֵּן חֲדָשׁ אַע"פ שְׁנוֹהֵג בְּחוּצָה לְאֶרֶץ מִיֵּהֵת מְדַרְבְּנָן לְתַנָּא קַמָּא מְכַל מְקוֹם הוּאִיל וְאִינוּ נוֹהֵג בְּכָל חוּצָה לְאֶרֶץ אֱלָא בְּמִקְוֹמוֹת הַסְּמוּכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּד מֵהָאֵי טַעְמָא לֹא תִּנִּי לִי וְכֵהָא גִּוְנָא פִּירְשׁוּ הַתּוֹס' אֵהָא דְפָרִיף בִּירוּשְׁלַיִם וְאֵמַאי לֹא תִּנִּי לֹא פָרִיף נְמִי אֵמַאי לֹא תִּנִּי תְרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת וְתִירְצוּ דְלֵהֲכִי בְּעֵי חֲלָה מִשּׁוּם שְׁגָזְרוּ עַל חֲלָה בְּכָל מְקוֹם אֲבָל עַל תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת לֹא גָזְרוּ אֲמִקְוֹמוֹת הָרְחוֹקִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֱלָא דְוּוּקָא אַעֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיֵּשׁ לִי לִיתָן טַעַם לְזָה הָא דְגָזְרוּ אֲפִלְאִים בְּחוּצָה לְאֶרֶץ בְּכָל מְקוֹם וְכוּ אַעֲרֵלָה לְמַאן דְּאָמַר דְּאִינוּ אִסּוּרָה אֱלָא מֵהַלְכוֹת מְדִינָה וְאֵלוּ חֲדָשׁ לְמַאן דְּאָמַר חֲדָשׁ בְּחוּצָה לְאֶרֶץ אִינוּ אֱלָא מְדַרְבְּנָן לֹא גָזְרוּ עַל מְקוֹמוֹת הָרְחוֹקִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּאִמְרִינָן הֵתָם בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ל"ט) רַב יוֹסֵף מְעַרְבַּב בִּינְרַנְי וְזַרְע אָמַר לִי אֲבִי הָא אֲנִן תַּנְן הַכְּלָאִים מְדַבְּרִי סוֹפְרִים אָמַר לִי לֹא קָשִׁי כָּאֵן בְּכָלָי הַפְּרָם כָּאֵן בְּכָלָי זְרַעִים כְּלָאֵי הַפְּרָם דְּבָאֶרֶץ אִסּוּרִים בִּהְנָאָה בְּחוּצָה לְאֶרֶץ נְמִי גָזְרוּ בְּהוּ רַבְּנָן כְּלָאֵי זְרַעִים דְּבָאֶרֶץ לֹא אִסּוּרִי בִּהְנָאָה בְּחוּצָה לְאֶרֶץ נְמִי לֹא גָזְרוּ בְּהוּ רַבְּנָן אֲלֵמָא כָּל דְּטָפִי מִיְלְתָא מִחֲבִירוֹ הַחֲמִירוּ בּוֹ רַבְּנָן יוֹתֵר מֵהָאֵי טַעְמָא נְמִי עֲרֵלָה וְכָלָי הַפְּרָם שְׁאִסּוּר בִּהְנָאָה גָזְרוּ בְּהוּ רַבְּנָן שְׁיִנְהֵגוּ בְּחוּצָה לְאֶרֶץ בְּכָל מְקוֹם אֲבָל חֲדָשׁ אַע"ג דְּבָאֶרֶץ אִסּוּר מִן הַתּוֹרָה מְכַל מְקוֹם הוּאִיל וְאִין אִיסּוּרוֹ אִיסּוּר הֵנָּאָה לֹא גָזְרוּ אֱלָא בְּמִקְוֹמוֹת הַסְּמוּכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּלַבַּד וְלֹא בְּמִקְוֹמוֹת הָרְחוֹקִים כְּמוֹ תְרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת שְׂאִין אִיסּוּר טְבָל מֵאִסּוּרֵי הֵנָּאָה וְלֹא גָזְרוּ אֱלָא בְּמִקְוֹמוֹת הַסְּמוּכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּלַבַּד וְלֹא דְמִי לְחֲלָה שְׁגָזְרוּ בְּכָל מְקוֹם בְּחוּצָה לְאֶרֶץ דְּשִׁאֲנִי חֲלָה דַּאֲע"ג דְּאִין עֵיפְסָה הַטְּבִילָה לְחֲלָה מֵאִסּוּרֵי הֵנָּאָה מְכַל מְקוֹם אִיכָּא טַעְמָא שְׁגָזְרוּ אֲפִילוּ בְּמִקְוֹמוֹת הָרְחוֹקִים מֵאֶרֶץ כְּמוֹ שְׁחֻלְקוּ שֵׁם בְּתוֹס' בֵּין תְרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת לְחֲלָה שְׁגָזְרוּ עֲלֵיו בְּכָל מְקוֹם מִשּׁוּם דְּחֲלָה דְמִי יוֹתֵר לְחֻבַּת הַגּוֹף שְׁהָרִי הַחַיִּיב כָּא עַל יְדֵי גִלְגוּל הָעֵפֶסָה שְׁאֵדָם עוֹשֶׂה הַלְכָף דִּין הוּא שְׁיִנְהֵג בְּכָל מְקוֹם אֲפִילוּ בְּחוּצָה לְאֶרֶץ.

אֲבָל תְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת אִין מְוֹטְלִין אֱלָא עַל מִי שְׁיֵשׁ לוֹ קַרְקַע וְדְמִי טָפִי לְחֻבַּת קַרְקַע ע"כ א"כ עֲרֵלָה וְכָלָאִים דְּחֻבַּת קַרְקַע גְּמוּר הוּא וְעַל פְּרֻחָף הָא דְגָזְרוּ עֲלֵיהֶם בְּחוּצָה לְאֶרֶץ בְּכָל מְקוֹם מַה שְׁלֹא גָזְרוּ בְּתְרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת צָרִיף לֹאמַר דְּהָאֵי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּאִסּוּרִים בִּהְנָאָה מַה שְׂאִינוּ כֵּן בְּטָבָל אֲבָל חֲדָשׁ כֵּינֵן דְּחֻבַּת קַרְקַע גְּמוּר הוּא וְאִינוּ מֵאִסּוּרֵי הֵנָּאָה דְמִי לְטָבָל דְּתְרוּמָה וּמַעֲשָׂר וְאִינוּ נוֹהֲגֵת בְּחוּצָה לְאֶרֶץ כְּלָל אֲפִילוּ מְדַרְבְּנָן לְמַאן דְּאָמַר מוֹשֵׁב לְאַחַר יְרוּשָׁה וַיִּשְׁבָּה מִשְׁמַע אֱלָא בְּמִקְוֹמוֹת הַסְּמוּכִים לְאֶרֶץ בְּלַבַּד כֵּן צָרִיף לֹאמַר לְשִׁטַּת רַבִּינוּ בְּרוּךְ ז'ל:מ"מ קָשִׁיא לִי לְפִי שְׁיֵטָה זוֹ דְּהָא אִיכָּא לְמִיזְדַּק לְמַאי נְפָקָא מִיְנָה הָא דְאָמַר הַש"ס לְחֻמְרָא פְּלִיג וְהִכִּי קָאֵמַר חוּץ מִן הָעֲרֵלָה וְהַכְּלָאִים דְּהַלְכְּתָא גְמִירִי לֵה דְבִהְדִּי פְּלוּגְתָא לְמָה לֹן שְׁהָרִי אֵהָא דְתַנְן הָעֲרֵלָה הַלְכָה מְפָרֵשׁ ר' יוֹחָנָן הַלְכָה

למשה מסיני ור' יהודה אָמר שְׁמוּאֵל מְפָרֵשׁ לָהּ הַלְכָתָא מְדִינָה פְּלוּמֵר מְדַרְבְּנָן בְּעֵלְמָא  
הוא נהרי על פְּרָחָהּ הָא דְאָמַר הַש"ס הֵכָא חוּץ מִן הָעֵרְלָה וְהַפְּלָאִים דְּהַלְכָתָא גְּמִירִי לָהּ  
אֵעֲרָלָה לַחֲוֹד קָאִי וְאֵדְרָבִי יוֹחֲנָן דְּסַבִּירָא לִי הָעֵרְלָה הַלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי הִיא דְּהָא פְּלָאִים  
אִינוּ אֶלָּא מְדַבְּרִים סוּפְרִים בְּעֵלְמָא לְכוּלֵי עֵלְמָא וְהַשְׁתָּא תְּקֻשָּׁה לְמָה לִי לְהַגְמָרָא לְמִמֵּר  
דְּהַלְכָתָא גְּמִירִי לָהּ וְאֵעֲרָלָה לַחֲוֹד קָאִי וְאִינוּ אֶלָּא לִר' יוֹחֲנָן וְלֹא לְרַב יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל  
וְנִהְרִי אִיבְעִי זֹו לְחַוְמָרָא פְּלִיג אוּ לְקוּלָא פְּלִיג אִיבָא לְמַבְעֵי אֶלִיבָא דִר' יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל  
פְּמוּ אֶלִיבָא דִר' יוֹחֲנָן וְלֹא הִי לֹו לְהַזְפִּיר בְּבַעֲלִי זֹו דְּהַלְכָתָא גְּמִירִי לָהּ פִּינּוּן שְׁאִין נְפָקָא  
מִינָה לְבַעֲיָן בְּזָה וּבַעַל פְּרָחָהּ צְרִיף לֹוּמֵר דְּמַהֲאִי טַעְמָא קְאָמַר הַגְּמָרָא דְּהַלְכָתָא גְּמִירִי  
לָהּ וְאֵעֲרָלָה לַחֲוֹד קָאִי וְאֶלִיבָא דִר' יוֹחֲנָן וְלֹא פְּדַרְבִּי יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל מְשׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר  
לְפָרֵשׁ מְשַׁנְתִּינוּ דִר' אֶלִיעֶזֶר לְחַוְמָרָא פְּלִיג וְלִתְנָא קְמָא חֲדָשׁ בְּחוּצָה לְאֶרְץ אִינוּ אֶלָּא  
מְדַרְבְּנָן אֶלָּא אֶלִיבָא דִר' יוֹחֲנָן דְּאֵלוּ לִר' יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל דְּאָמַר עֵרְלָה בְּחוּץ לְאֶרְץ  
אִינוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וְאֶפ"ה קָא חֲשִׁיב ת"ק חוּץ מִן הָעֵרְלָה אִם פִּן הֵנָּה לִי לְמַתְנִי נְמִי חוּץ  
מִן הַחֲדָשׁ דְּאֶסִירִי נְמִי מְדַרְבְּנָן בְּחוּצָה לְאֶרְץ אֶבֶל לִר' יוֹחֲנָן דְּסַבִּירָא לִי דְּעֵרְלָה בְּחוּצָה  
לְאֶרְץ הַלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי אֲתִי שְׁפִיר דְּאִי ר' אֶלִיעֶזֶר לְחַוְמָרָא פְּלִיג הָא דְּלֹא חֲשִׁיב ת"ק  
נְמִי חוּץ מִן הַחֲדָשׁ מְשׁוּם דְּלֹא חֲשִׁיב אֶלָּא דְּבָרִים הַתְּלוּיִן בְּאֶרְץ וְנוֹהֲגִין בְּחוּצָה לְאֶרְץ  
מְדַאֲוֵרֵייתָא דְּהֵינּוּ עֵרְלָה שְׁהִיא הַלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי וְהִיא דְּאֲוֵרֵייתָא וְכַלְאִים דְּמַתְנִי אִיבָא  
לְפָרוּשֵׁי דְּמִיירִי מְפִלָּאִי אֵילָן דְּקִים לֹו הֵתָם (דַּר ל"ט) דְּלוֹקִין עַל הַרְפַּכְתָּ אֵילָן מִיִּן בְּשִׂאִינוּ  
מִינוּ מְדַאֲוֵרֵייתָא וְהִיא חוּץ מְפִלָּאִים דְּתַנּוּ אֲאִיסוּר הַרְפַּכָּה קָאִי וְלֹא אֲאִיסוּר אֲכִילָה שְׁהִירִי  
פְּלָאִים דְּהַרְפַּכְתָּ הָאֵילָן אֶפִילוּ בְּאֶרְץ יִשְׂרָאֵל שְׁרִינּוּ בְּאֲכִילָה אֶבֶל חֲדָשׁ בְּחוּצָה לְאֶרְץ  
לִת"ק אִינוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן.

וְדַאֲוֵרֵייתָא קָא חֲשִׁיב וְדַרְבְּנָן לֹא קָא חֲשִׁיב ור' יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל דְּסַבִּירָא לִי דְּעֵרְלָה  
בְּחוּצָה לְאֶרְץ אִינוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וְאֶפִילוּ הֵכִי חֲשִׁיב לִי תְנָא דְּמַתְנִיתִין וְאֵלוּ חֲדָשׁ דְּאֶסִירִי  
נְמִי עַל כָּל פְּנִים מְדַרְבְּנָן לֹא קָא חֲשִׁיב בַּעַל פְּרָחָהּ צְרִיף לֹוּמֵר דְּסַבִּירָא לִי דִר' אֶלִיעֶזֶר  
לְקוּלָא פְּלִיג וְהֵינּוּ טַעְמָא דְּלֹא חֲשִׁיב לְחֲדָשׁ מְשׁוּם דְּכָל שְׁפִן הוּא דְּמוֹשֵׁב כָּל מְקוּם שְׁאֲתָם  
יּוֹשְׁבִים כְּדָאמַר הַש"ס לְהַדְּנִי וְחֲדָשׁ מְדַאֲוֵרֵייתָא אֲסוּר בְּחוּצָה לְאֶרְץ וְהָא דְּקָאמַר הַגְּמָרָא  
אוּ דְּלָמָא לְקוּלָא פְּלִיג וְהֵכִי קְאָמַר ת"ק חוּץ מִן הָעֵרְלָה וְהַפְּלָאִים דְּהַלְכָתָא גְּמִירִי לָהּ לְהִיא  
סְבָרָא דְּלְקוּלָא פְּלִיג לֹא הֵנָּה צְרִיף לֹוּמֵר דְּהַלְכָתָא גְּמִירִי לָהּ אֶלָּא אֶפִילוּ אִי מְדַרְבְּנָן  
בְּעֵלְמָא נִינְהוּ אֲתִי נְמִי שְׁפִיר שְׁהִירִי לִר' יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל עֵרְלָה בְּחוּצָה לְאֶרְץ דְּרַבְּנָן  
וְעַל פְּרָחָהּ מְפָרֵשׁ לְמַתְנִיתִין דִר' אֶלִיעֶזֶר לְקוּלָא פְּלִיג וְכַדְאֶמְרֵן אֶלָּא אִיִּדִי דְּלִמְאִי שְׁרוּצָה  
לֹוּמֵר בְּתַחֲזִילָה דִר"א לְחַוְמָרָא פְּלִיג עַל פְּרָחָהּ עֵרְלָה הַלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי הִיא מְדַנְקֵט חוּץ  
מְעֵרְלָה וְלֹא נְקֵט נְמִי חוּץ מְחֲדָשׁ קְאָמַר נְמִי דָאִם ר"א לְקוּלָא פְּלִיג דְּעֵרְלָה הַלְכָתָא גְּמִירִי  
לָהּ וְהִיא אִי עֵרְלָה דְּרַבְּנָן נְמִי גִיחָא וּמְדַנְקֵט הַש"ס דְּאִי לְחַוְמָרָא פְּלִיג דְּעֵרְלָה הַלְכָתָא  
גְּמִירִי לָהּ וְהֵינּוּ אֶלִיבָא דִר' יוֹחֲנָן וְלֹא אֶלִיבָא דִר' יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל וּמְשׁוּם דְּקֻשְׁיָא לִי  
דְּאִי תְּרַוּוּיָהוּ דְּרַבְּנָן נִינְהוּ מֵאִי שְׁנָא דְּנְקֵט חוּץ מִן הָעֵרְלָה וְלֹא נְקֵט נְמִי חוּץ מִן הַחֲדָשׁ  
ש"מ דְּאִי חֲדָשׁ אִינוּ נוֹהֵג בְּחוּצָה לְאֶרְץ אֶלָּא מְדַרְבְּנָן.

מְפִל מְקוּם גְּזָרוּ שְׁיָהֲלִי נוֹהֵג בְּכָל מְקוּם דָאִם לֹא פִן מֵאִי נְוַחְקִי דְּהַש"ס לֹוּמֵר דְּאִי ר'  
אֶלִיעֶזֶר לְחַוְמָרָא פְּלִיג כִר' יוֹחֲנָן וְלֹא פְּרַב יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל לְמֵאִי נְפָקָא מִינָה דְּהָא  
אֶפִילוּ אִי עֵרְלָה בְּחוּצָה לְאֶרְץ דְּרַבְּנָן מ"מ אִיבָא לְמַבְעֵי דִר"א לְחַוְמָרָא פְּלִיג וְהָא דְּקַתְנִי

חוץ מן הערלה ולא קתני נמי חוץ מן החדש דלמא טעמי' דלא קתני חוץ מן החדש משום דאינו נוהג בכל מקום בחוצה לארץ אלא במקומות הקרובים לארץ ישראל בלבד.

משא"כ בערלה וכלאים דנקט אפי' אם תאמר דכלאים איירי בכלאי הכרם דאינו אלא מדרבנן בחוצה לארץ. מ"מ תני להו משום דנוהגין בכל מקום מדרבנן אלא ונדאי ליתא להאי סברא דרבננו ברוך ואי חדש בחוצה לארץ אינו אלא מדרבנן מ"מ גזרו עלי' בכ"מ והשתא ע"כ מוכרח הגמרא לומר דאי ר"א לחומרא פליג בערלה הלכתא גמירי לה דאל"כ תקשה מ"ש דתנן חוץ מן הערלה ולא תנן נמי חוץ מן החדש פיון דאידי ואידי דרבנן נינהו ולפי מה שפכתתי האי חוץ מפלאים דתנן במתניתין למאי דמסיק דר"א לחומרא פליג לא דמי להאי דסוף מסכת ערלה דתנן התם והפלאים מד"ס דאיירי מפלאי הכרם ואלו חוץ מפלאים דמתניתין דהכא מיירי מהרפכת אילן אלא שאין לחוש בזה אי הני תרתי מתניתין מתרי גוונני פלאים מיירי ולא מתוקמא בחד גוונא ולפי זה לא אתי שפיר האי תירוץא של התוספות דאמאי לא פריד בירושלמי מתרומה ומעשר משום דחלה נוהגת בחוצה לארץ בכל מקום ותרומה ומעשר אינו נוהג אלא במקומות הקרובים לארץ ישראל דאפתי תקשה דמאי טעמא חדש נוהג בכל מקום ותרומה ומעשר לא גזרו על מקומות הרחוקים מארץ ישראל הא ליכא טעמא לאפלוגי לא כסברת התוספות שבין חלה לתרומה ומעשר הרי חדש נמי חובת קרקע גמור הוא ומ"מ גזרו בכל המקומות ולא האי טעמא שחלקתי למעלה בין תרומה ומעשר לערלה וכלאי הכרם הא חדש שרי נמי בהנאה כמו טבל אלא שפבר תירצו התוס' בעצמם שם דהאי טעמא דלא בעי מתרומה ומעשר משום דתני בירושלמי רבותינו שבח"ל הנה מפרישין תרומות ומעשרות עד שפאו הרובים ובטלום ע"כ וא"ת לפי מה שפירשתי תקשי לך מאי פריד בירושלמי אמאי לא תני נמי חוץ מן החלה שהרי הירושלמי נמי מפרש ר"א לחומרא פליג דגרסינן בירושלמי סוף מסכת ערלה אהא דתנן החדש אסור מן התורה בכל מקום מתניתא דר"א ומייתי הא מתניתין בסוף פ"ק דקדושין פל מצהו כו' ר"א אומר אף החדש מאי טעמא דר"א בכל מושבתיכם בכל מקום בין בארץ בין בחו"ל ונהרי לפי זה ע"כ טעמא דלא חשיב חדש ואילו ערלה וכלאים קחשיב משום דאינהו דאורייתא נינהו וחדש לת"ק אינו אלא מדרבנן ודאורייתא קא חשיב ודרבנן לא קחשיב וא"כ אמאי פריד אמאי לא תנא חלה הא חלה בחוץ לארץ אינו אלא מדרבנן והא האי תנא דרבנן לא חשיב ושם בירושלמי בסמוך אחר שמוקי מתניתין דערלה כר"א אמרינן ר' יונה בעי קומי ר' יוסי ולמה לא תנן אף חלה עמהם: ונראה לתרץ דלאו אמתניתין דסוף פ"ק דקידושין בעי ר' יונה למה לא תנן אף חלה עמהם דהא ונדאי לא קשה מידי מדלא תנא ת"ק חדש ש"מ דאורייתא קתני ודרבנן לא קתני ותו לא קשה מידי אמאי לא תנן חלה עמהו דהא חלה בחו"ל ליתא אלא מדרבנן והאי תנא בדרבנן לא איירי אלא הא דבעי ר' יונה אמאי לא תנן אף חלה עמהם אהאי מתניתין דסוף מסכת ערלה קאי דתנא חדש אסור מן התורה בכל מקום והערלה הלכה והפלאים מדברי סופרים ואפלאי כרם קאי כדאמרין שם בש"ס שלנו והכי מוקי ליה התם בש"ס ירושלמי והא האי תנא איירי מד"ס ומשום הכי בעי ר' יונה למה לא תנן אף חלה עמהם שהיא נמי מד"ס כמו פלאי הכרם דתנא לה הכא בסוף מסכת ערלה ולפינו אכתוב בסייעמא דשמאי מה שנסתבשו מקצת מן האחרונים ז"ל בזה ושם יתבאר הדבר יותר והיוצא לנו מזה דאם תמצא לומר דחדש

בח"ל אינו אלא מדרבנן מ"מ איסורו נוהג בכל מקום אפי' במקומות הרחוקים מארץ ישראל: סימן ב ואפתי נשאר לנו לבאר אם הלכה כח"ל דחידוש בחוצה לארץ אינו אלא מדרבנן או הלכה כר"א דחידוש בחו"ל דאורייתא מ"ט מושב בכל מקום שאתם יושבים משמע.

ונראה לי להביא ראיה דחידוש בחוצה לארץ דאורייתא וכו' שזר מהא דאמרינן התם בסוף פ"ק דקדושין (דף ל"ט). אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן לוקין על הכלאים דבר תורה.

אמר ליה ר' אלעזר ב"ר יוסי הא אנו תנו הכלאים מד"ס. לא קשיא פאן בכלאי הפרם פאן בהרפבת אילן פדשמואל דאמר שמואל את חוקותי תשמרו חקים שחקקתי לה פבר בהמתה לא תרביע כלאים שדה לא תזרע מה בהמתה בהרבעה אף שדה בהרפבה ומה בהמתה נוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ אף שדה נוהג בין בארץ בין בחו"ל ופריה ואלא הא דכתיב שדה ומשגי היא למעוטי זרעים שפחוצה לארץ וכתבו התוס' פירוש הקונטרס זרעים שבכרם דאין לוקין עליו אבל אין לפרש פלאי זרעים דקרקע דבהם לא אצטריך קרא פינו דחובת קרקע פשיטא דאינו נוהגת אלא בארץ אבל פלאי זרעים שבכרם אצטריך קרא אע"ג דחובת קרקע הוא דסקלי דעתה למלפינהו בקל וחומר דחידוש פינו דאיסורם איסור עולם ואיסורים בהנאה אבל זרעים לא מצי למילף מחידוש בקל וחומר דהא פלאי זרעים דקרקע אינם איסורים בהנאה ע"כ ונראה לי דע"כ למאן דאמר חידוש בח"ל דרבנן אין צריך שדה למעוטי פלאי פרם שבח"ל דהא חובת קרקע היא וקרא למעוטי למה לי פינו דאי אפשר למלפינו בקל וחומר שהרי חידוש גופא אינו נוהג מן התורה בחוץ לארץ ולדידך בע"כ שדה למעוטי הרפבת אילן קאתי שלא תנהג בח"ל לאפוקי מהאי הקישא שלא תקיש להרבעת בהמה להא מלתא נמי מה בהמתה בין בארץ בין בח"ל אף שדה דהיינו הרפבת אילן בין בארץ בין בחוץ לארץ דהא קניימא לן דאין הקישא למחצה ואתי שדה וגלי לן דלא אקיש רחמנא שדה לבהמתה אלא להא מילתא לחוד מה בהמתה בהרבעה אף שדה בהרפבה אבל לא שתנהוג בחוץ לארץ כבהמתה וגלי לן קרא דע"כ האי הקישא הוי למחצה וכינון דסברי' ליה לר' יוחנן דלוקין על כלאים דבר תורה וא"כ לכולי מלתא אקשי רחמנא שדה לבהמתה ובע"כ שדה למעוטי פלאי הפרם שבחוץ לארץ הוא דאתי משום דס"ד למלפינהו בקל וחומר מחידוש וש"מ דחידוש בחוץ לארץ דאורייתא ס"ל לר' יוחנן ואין לפרש דהא דקאמר הגמרא אלא למעוטי זרעים שבחוץ לארץ לאו מפלאי הפרם מיירי אלא מפלאי זרעים ודא אצטריך למעטינהו היינו משום דהוי ס"ד אמינא הואיל דאפיק רחמנא לכלאי זרעים ולהרפבת אילן תרנוייהו מסד קרא דשדה לא תזרע פלאים הוי אמינא דנקיש נמי פלאי זרעים לבהמתה שינהוג בחוץ לארץ דהא האי קרא בדידהו נמי משתעי משום הכי אצטריך שדה למעטינהו לכלאי זרעים בחוץ לארץ אבל הרפבת האילן מקשינו להרבעת בהמה שתנהוג בחוץ לארץ ואיפכא ליכא למימר דהקישא אתא לכלאי זרעים שתנהוג בחוץ לארץ ושדה למעוטי הרפבת אילן הוא דאתא דיש לומר פינו דעיקר איסורא דהרפבת אילן מפשטא דקרא דשדה לא תזרע כלאים לא אתא דהא לאו זריעה מקרנ' וכי כתיב לא תזרע משמעוטי לכלאי זרעים הוא דאתא.

אלא דמהאי תקישה דמה בהמתה בהרבעה אף שדך בהרפכה ילפינו לעיקר איסורא דהרפכת אילן מסתברא נמי דלכולה מילתא איתקשי להדדי שינהוג אפילו בחוץ לארץ כמו הרבעת בהמה וא"כ על פרחי שדך למעוטי פלאי זרעים שבחוץ לארץ הוא דאמי דאי אפשר לומר פן שהרי אהא דתנו החדש אסור מן התורה בכל מקום והערלה הלכה והפלאים מד"ס פתבו התוס' וא"ת אמאי לא ילפינו פלאים מקל וחומר מחדש דנוהג בחוץ לארץ מדאורייתא דמה חדש שאין אסורו אסור עולם כו' ויש לומר דקסבר האי תנא דכתיב גבי פלאים שדך למעוטי זרעים שבחוץ לארץ כדאמר לקמן ואין לומר דערלה מיהו אמי בקל וחומר דחדש דאיפא למימר פלאים יוכיחו ע"כ ושמע מינה דהא דאמר שדך למעוטי פלאים שבחוץ לארץ מפלאי זרעים איירי דאם לא פן תקשה פיון דסבירא לי' לתנא דידן דהחדש אסור מן התורה בכל מקום א"כ אמאי תנו והפלאים מד"ס דעל פרחי אי אפשר לפרש אלא פלאי הפך דאלו פלאי זרעים שרי לגמרי בחוץ לארץ כדבר יוסף דמערב ביזרני וזרע והרפכת אילן אסור מן התורה בחוץ לארץ וע"כ אי אפשר לאוקמי הא דתנו הפלאים מד"ס אלא בכלאי הפך לחוד וכיון דמפלאי הפך מיירי דהוי מד"ס ולא ילפינו להוא מקו"ח מחדש ואפילו ר' יוחנן דאמר ערלה הלכה למשה מסיני דאע"ג דאי אפשר למילף פלאי הפך מקו"ח מחדש בהאי צד דחומרא דאיתא נמי בערלה דא"כ הלכה בערלה למה לי גילף בקו"ח אלא ע"כ דאי אפשר למילף בקו"ח ערלה מחדש וה"ה פלאי הפך נמי לא ילפינו מקו"ח תינח דאי אפשר למילף פלאי הפך מחדש בקו"ח בהאי צד חומרא דאיתא נמי בערלה משום דא"כ הלכה למה לי אבל אפתי גילף לכלאי הפך בקו"ח מחדש בהאי צד חומרא דאית' בכלאי הפך וליתא בערלה דהא הכי אמרינו התם תנאי (קדושין ל"ח) ר"ש בן יוחאי אמר שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ ונוהגות בין בארץ בין בחוץ לארץ והוא הדין שינהגו ומה חדש שאין אסור עולם ואין אסורו אסור הנאה ויש היתר לאיסורו נוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ פלאים שאיסורן אסור עולם ואיסורן אסור הנאה ואין היתר לאיסורן אינו דין שינהגו בין בארץ בין בחוץ לארץ והוא הדין לערלה בשמים אלמא איפא חדא מילתא בכלאי הפך מה שאין בערלה ובהאי צד גילף בקו"ח מחדש שינהגו בארץ בין בחוץ לארץ אלא ודאי ש"מ דכלאי הפך הוא דמיעטו משדך למימרא שאינו נוהג בחוץ לארץ ולר' שמעון בן יוחי דסבירא לו מקו"ח מחדש שפלאי הפך נוהגין בין בארץ בין בחוץ לארץ נמי צריף דסבירא לו שדך למעוטי הרפכת אילן בחוץ לארץ הוא דאמא דאילו פלאי הפך נוהג בחוץ לארץ מקו"ח מחדש ולכלאי זרעים ע"כ לא צריף למעוטי כמו שאין צריף למעוטי לתנא דידן דסבירא ליה פלאי הפך אינו בחוץ לארץ דשדך למעוטי פלאי הפך הוא דאמא דאילו פלאי זרעים מיעוטא למה לי דחובת קרקע היא הא לרשב"י נמי דהא לא שמעינו לי' דפליג בהאי סברא והא נמי ליפא למימר דלרשב"י לא משמע ליה שום מיעוטי משדך אלא ונדאי פשיטא להש"ס דליפא למ"ד דשדך לאו מיעוטי משמע וא"כ הא מילתא דר' יוחנן לא מיתוקמי דלוקין על הרפכת אילן מן התורה אלא לתנא דמתניתין דסוף מסכתא ערלה לחוד דסבירא לי' החדש אסור מן התורה בכל מקום והפלאים מד"ס הרי אע"ג דסבירא לי' דחדש אסור מן התורה מ"מ סבירא לי' דכלאים מד"ס והא מתניתין ע"כ כר' שמעון בן יוחי לא איתא ונימא דהאי פלאים מד"ס דקאמר הנינו הרפכת אילן דא"כ קשי' מציעותא דערלה הלכה ואילו

לרש"ב"י ערלה מקו"ח קאתי ולא מהלכה (והא נמי ליפא למימר דהאי פלאים מד"ס דתנן  
היינו פלאי זרעים דהא פשיטא לו דכלאי זרעים בחוץ לארץ מד"ס שרי פדרב יוסף  
דמערב ביזרני וזרע דכינו דבארץ הם אינם אסורים באכילה והנאה בחוץ לארץ לא גזרו  
בהם רבנן) וכינו דע"כ מתניתין לא אתיא פרש"ב"י וכל שפן דלא אתיא כר' אליעזר בר'  
שמעון דפליג התם אאבוה דהא סבירא לי' דחדש אינו נוהג בחוץ לארץ ואילו האי תנא  
קאמר ברישא דחדש אסור מן התורה בכל מקום משמע ליה לר' יוחנן דהא דתנן הפלאים  
מד"ס בכלאי הפך מייירי ולא בהרפכת אילן דאי סלקא דעתך בהרפכת אילן מייירי א"כ  
תקשי פיון דסבירא ליה לתנא דידן דהרפכת אילן בחוץ לארץ לאו דאורייתא מאי טעמא  
גזרו רבנן פלל בחוץ לארץ דהרי כמו שלא גזרו על פלאי זרעים בחוץ לארץ פדרב יוסף  
דמערב ביזרני וזרע בחוץ לארץ מטעמא דכינו דבארץ אינם אסורים באכילה והנאה  
בחוץ לארץ לא גזרו בהו רבנן מהאי טעמא נמי אי הרפכת אילן בחוץ לארץ לאו  
דאורייתא מדרבנן נמי משרי שרי אלא ודאי האי הפלאים מד"ס דתנן ע"כ אי אפשר  
לאוקמי אלא בכלאי הפך לחוד וסבירא לי' לר' יוחנן פיון דכלאי הפך לתנא דידן אינו  
אלא מד"ס ולא יליף לכלאי הפך מקו"ח מחדש שהרי סברא לי' להאי תנא דחדש אסור  
מן התורה בכל מקום ש"מ דסבירא ליה דשדך למעוטי פלאי הפך ואתי קרא ומפקי  
ליה מקו"ח וכינו דשדך למעוטי פלאי הפך אתי א"כ הרפכת אילן נוהג בחוץ לארץ  
מדאורייתא מדאיפקש לכלאי בהמה דהא קים לן אין היקש למחצה דבשלמא למ"ד  
דחדש בחוץ לארץ מדרבנן ולא צריף שדך למעוטי פלאי הפך דמהיכי תיטי לריבוי'  
הא חובת הגוף היא וקו"ח ליפא פיון דחדש בחוץ לארץ גופא דרבנן א"כ ע"כ שדך  
למעוטי הרפכת אילן הוא דאתא וקמ"ל למעוטי מהקישא שלא תיקש להרפעה וגלי לן  
קרא דהאי הקישא למחצה איפקש וכו' לרש"ב"י דיליף מקו"ח דכלאי הפך אסורין בחוץ  
לארץ מן התורה נמי ע"כ היקש למחצה הוא.

דהא ע"כ שדך למעוטי הרפכת אילן בחוץ לארץ אתא ולמעוטי מהקישא קאתי אבל  
לתנאי דמתניתין דסבירא לי' חדש אסור מן התורה בכל מקום ואפילו הכי פלאי הפך  
אינו נוהג בחוץ לארץ אלא מד"ס ולא יליף להו מקו"ח מחדש ש"מ דסבירא ליה דשדך  
למעוטי מקו"ח קאתי וא"כ ודאי ע"כ יש להקיש פלאי אילן לכלאי בהמה שניהג בחוץ  
לארץ דהא קים לן אין היקש למחצה וגם קרא לא גלי לן דיהי' האי הקישא למחצה  
פיון דקרא דשדך לכלאי הפך קא אתי אם פן הקישא פדקאי קאי פיון דלא אפקי קרא  
מהקישא פדגלי לן קרא אליפא דאינה תנאי דע"כ אתי קרא ואפקי להאי הקישא מהא  
פללא דאין הקיש למחצה ונראה לי טעם פלוגתניהו דרש"ב"י דיליף מקו"ח דחדש דכלאי  
הפך נוהג מן התורה בחוץ לארץ ושדך למעוטי הרפכת אילן ע"כ איפקש למחצה שדך  
לבהמתה והאי תנא דמס' ערלה אע"ג דסבירא ליה חדש בחוץ לארץ דאורייתא אפילו  
הכי פלאי הפך מד"ס ואליבין' דידיה סבירא ליה לר' יוחנן דהרפכת אילן נוהג בחוץ  
לארץ מן התורה מהקישא דשדך לבהמתה דלכולהו מילתא איפקש דהא אין היקש  
למחצה דיש לאמר דהיינו טעמא משום פיון דע"כ שדך למעוטי חוץ לארץ הוא דאתי  
ואי אפשר לה למעט אלא חדא מהני תרתי או פלאי הפך דלא אתי מקו"ח מחדש פיון  
דסבירא להו להני תנאי דחדש בחוץ לארץ מדאורייתא ואתי שדך ואפקי מהאי קו"ח או  
שדך קא ממעט הרפכת אילן דלא תיקש להרפעת בהמה דנוהג בחוץ לארץ וקאתי שדך

ואפיק מהאי הקישא וקמ"ל קרא דע"כ האי הקישא למחצה הוא דאיפקיש ולא פכל הקישא דעלמא דלא גלי לן קרא דקים לן בכל דוכתא אין הקישא למחצה ובהא פליגי רשב"י סבר קו"ח עדיף מהקישא ומוטב שנאמר דהאי שדה אפיק מהקישא דנהוי למחצה משנאמר דאפיק מקו"ח ותנא דמסכת ערלה סבירא ליה דהקישא עדיף מקו"ח ומוטב שנאמר האי שדה אתא וקא אפיק קו"ח והקישא פדקנימא קנימי ולא הוי הקישא למחצה משנאמר דקו"ח פדקאי קאי ואתי קרא דשדה ואפקא מהקישא דהוי למחצה שיהרי קים לן אין הקיש למחצה: וכהאי גוונא איכא פלוגתא דרבי ורבנן בגיטין פ' השולח (דף מ"א) גבי המשחרר חצי עבדו דפליגי אי הקיש עדיפא אי גזירה שנה עדיפא ואפילו למאי דמסיק התם דכולא עלמא גזירה שנה עדיפא מהקישא היינו טעמא פדפירש רש"י התם דכיון דאין אדם דן גזירה שנה מעצמו אלא א"כ קבלה מרבו שנאמר בסיני עדיפא מהקישא דאדם דן מעצמו.

אבל קו"ח דקים לן דאדם דן קו"ח מעצמו איכא למימר דהקישא עדיף מקו"ח ואפילו היכא דאם תדרוש לקו"ח מ"מ אי אתה עוקר את כל ההקיש לגמרי אלא שנעשה הקיש למחצה כגון הכא שאם אתה דורש שדה למעוטי הרפכת אילן שאינו נוהג בחוץ לארץ מ"מ אי אתה עוקר את כל ההקיש.

שהרי אפתי אצטריך הקישא מה בהמתה בהרפעה אף שדה בהרפכה ותלמד מהאי הקישא עיקר איסורא דהרפכת אילן דאית ביה איסורא מיהת בארץ ישראל אלא שנעשה הקיש למחצה אבל פלאי הפך נהג בחוץ לארץ בקו"ח מחדש אבל אם אתה דורש שדה למעוטי פלאי הפך ולא למעוטי הרפכת אילן כדי שלא תהי' הקיש למחצה נמצאת אתה עוקר את כל הקו"ח דכלאי הפך מחדש לגמרי ולא אהני קו"ח מידי.

מ"מ אפילו בכהאי גוונא לתנא דמסכת ערלה ולר' יוחנן דקאי בשיטתו אמרינו הקישא עדיף מקו"ח ומוטב שתעקר הקו"ח לגמרי משתדרוש קו"ח וההיקוש יהי' למחצה ולא תקשה לה מהא דמסיק ריש פרק ד' דזבחים (דף מ"ח) ובכריתות פרק דם שחיטה (דף כ"ב) דכולי עלמא הקישא עדיף מגזירה שנה והיקשו התוספות מהא דגיטין דאמרינו דכולי עלמא גזירה שנה עדיפא מהקישא ותירצו דהא דקאמרינו לכולי עלמא הקישא עדיפא היינו לענין דטוב לנו לעשות הגזירה שנה למחצה ממה שייבטל ההקיש לגמרי ע"כ היינו דווקא גבי הקישא אמרינו הכי דכיון דע"כ הקישון קרא אי אפשר לבטל את ההקיש לגמרי דא"כ הקישא דכתב רחמנא למה לי ומוטב לעשות הגזירה שנה למחצה אע"ג דקים לן אין גזירה שנה למחצה ואצטריך הקישא להא מלתא וגזירה שנה למלתא אחריתא אבל קו"ח דלא אתי מריבו' דקרא אלא מסברא בעלמא הקישא עדיף פיון דקים לן אין הקיש למחצה ומוטב שייבטל הקו"ח משיבטל האי פללא דאין הקיש למחצה הכי סבירא תנא דמסכת ערלה ור' יוחנן דקאי בשיטתו ורשב"י סובר דכל פהאי גוונא מוטב נדרוש קל וחומו' והקישא פי אתי למחצה הוא דאתי משנימא אין היקוש למחצה ותעקר את הקו"ח לגמרי שלא תדרוש ליה פלל וכש"כ למה שפירשו התוס' התם בזבחים ובגיטין דהיינו טעמא דאמרינו בגיטין דכו"ע גזירה שנה עדיפא מהקישא משום דעיקר שטר שחרור מג"ש ילפינן לה ע"כ הא לאו הכי היקשא עדיפא דאתי שפיר טעמא דתנא דמס' ערלה וגם טעמא דרשב"י נמי ניחא והמבין יבין מעצמו פשמעינו שם בפסוגיא דגיטין

ונזכחים ואין להאריך עוד בזה רק נשאר לנו לבאר דבר אחד בסוגיא זו דקדושין שאנו עוסקים בה דיש להקשות לתנא במתניתין דמסכת ערלה ולר' יוחנן דקאי בשיטתן' דסבירא להו הרפכת אילו בחוץ לארץ נוהג מן התורה וכלאי הפך אינו נוהג אלא מד"ס וכי אתי שדה לאפוקי מקו"ח דלא תדרשי' לגמרי דלמא כי אתי שדה לאפוקי פלאי זרעים הוא דאתא שאינם אלא מדרבנן לכולי עלמא ואע"ג דחובת קרקע הוא אצטריף קרא למעוטי דסד"א אינהו נמי איתקוש לכלאי בהמה שהרי אינהו נמי מהאי קרא דשדה לא תזרע פלאים נפקא לי' דפשטא דקרא בגווייהו משתעי ומנא לן דשדה לאפוקי מקו"ח הוא דאתי למעוטי פלאי הפך ויש לומר דע"כ הא הקישא דשדה לבהמתה להרפכת אילו לחוד הוא דמשמע לי' להאי תנא דקאתי ותלמוד מפאן לעיקר איסור דהרפכת אילו הכי דמה בהמתה בהרפעה שהוא דבר ניכר ומסויים אף שדה בהרפכה נמי מייירי בדבר שהוא ניכר ומסויים ולא מכלאי זרעים לחוד איירי קרא שאינם ניכרים ומסויימים ולא הוי דומין' דבהמתה שהיא דבר ניכר ומסויים ותלמוד מפאן לעיקר איסור דהרפכת אילו מין בשאינו מינו דלא מצינו לו בכל התורה פולה שאסור אלא מפאן וכיון שמהאי הקישא אתה למד שאסור הרפכת אילו מדאתקש לבהמתה אקשי נמי לכל מילי פיון דעיקר איסורו מהאי הקישא דאתקש לבהמתה קא אתי ואימא נמי מה בהמתה בין בארץ בין בחוץ לארץ אף שדה דהרפכה כן פיון דמהקישא.

דבהמתה ילפית לאיסורין' דידן' אקשי נמי לבהמתה שתנהוג בחוץ לארץ אבל פלאי זרעים בהדיא פתיבא ולא צריף ללמוד עיקר איסורו מכלאי בהמה דהא פשטא דקרא בגווייהו משתעי ולא אתקש כלל לכלאי בהמה ובלא קרא נמי מסבירא ידעינו לה שאינו נוהג בחוץ לארץ דהא חובת קרקע היא ולא צריף קרא דשדה למעוטינהו וכי אתי מעוטי לכלאי הפך הוא דאתי ולאפוקי מקו"ח מחודש קא אתי ותדע לה דאי לא תימא הכי פדאמרו תקשה לה מה חזית דאקשית הכי מה פלאי בהמה בין בארץ בין בחוץ לארץ משום דחובת הגוף היא אף שדה אע"ג דחובת קרקע היא בין בארץ בין בחוץ לארץ אימא איפכא מה שדה בארץ אין בחוץ לארץ לא דחובת קרקע היא אף בהמתה אע"ג דחובת הגוף היא בארץ אין בחוץ לארץ לא ואע"ג דקולא וחומרא מקשינו מפל מקום יש לדרוש הכי משום דאורחין' דקרא דסיפא מפרש לרישא.

כמ"ש התוס' בפסחים פרק אלו עוברין (דף מ"ג) גבי הא דקאמר התם סד"א כל שישינו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ וס"ד לפטור נשים מבל תאכל חמץ הואיל ואינו בקום אכול מצה דמצנת עשה שהזמן גרמא היא תימה לר"י היכי ס"ד לדרוש הכי אדרבא איפכא יש לדרוש דלחומרא מקשינו ואומר ר"י דס"ד דאורחין' דקרא דסיפא מפרש לרישא משום הכי אמר דבאכילת מצה תלוי דכתיבא בסוף ע"כ והכא נמי נדרוש הכי אלא ע"כ דאין להקיש פלאי בהמה וכלאי זרעים אהדדי אלא פלאי בהמה ואילו לחוד משום דעיקר הרפכת אילו מהאי הקישא אתי וכיון דהכי הוא אין סבירא לדרוש ולהקיש מסיפא לרישא בהמתה לשדה פיון דכל עצמו של איסור שדה דהרפכת אילו מבהמתה אתי' לא מסתבר להקיש טפל לעיקר (צ"ל עיקר לטפל) וע"כ כי אתי הקישא לחומרא אתי' ולהקיש שדה לבהמתה שתנהוג בחוץ לארץ אתי' אלא שראי' זו מפרק אלו עוברין יש לדחות שהרי תירצו שם התוס' בענין אחר.



וזה לא שייך פאן מ"מ הדברים ברורים מעצמן וכינון דע"כ מוכח דאין צריה קרא למעוטי פלאי זרעים משדה שלא תנהוג בחוץ לארץ. ע"כ פי קאמר הגמרא למעוטי זרעים שבהוץ לארץ אפלאי הפך קאי דסד"א למילף מקו"ח מחדש וא"כ לת"ק דר' אליעזר דסבירא ליה חדש בחוץ לארץ מדרבנן קרא למעוטי פלאי הפך לא צריה דפשיטא דהא חובת קרקע היא ובקו"ח לא אתי' ש"מ דלדידיה שדה למעוטי הרפכת אילן אתא ולאפוקי מהקישא דשדה לבהמתה אתי' וא"כ ר' יוחנן דאמר לוקין על פלאי אילן דבר תורה ושדה למעוטי פלאי הפך אתי' ש"מ דמדאתי לאפוקי מקו"ח מחדש דחדש בחוץ לארץ דאורייתא ואע"ג דהוי פלוגתא דאמוראי בתראי במנחות שם בפרק ר' ישמעאל אי חדש בחוץ לארץ דאורייתא או דרבנן מכל מקום הואיל וסלקא שמעתא זו דר' יוחנן דאמר לוקין על פלאי אילן דבר תורה פאן במסכת קדושין בסתמא בלי מחלוקת ש"מ דחדש בחוץ לארץ דאורייתא הכי הלכתא וכן דר' הפוסקים בהרבה מקומות לפסוק הלכתא מהאי טעמא דאמר: ועוד יש להביא ראיה מההיא דפ' ר' ישמעאל דאמר התם רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אכלי חדש באורחא דשיתסר נגהי שבסר קסברי חדש בחוץ לארץ דרבנן ולספיקא לא חיישינו ורבנן דבי רב אשי אכלו בצפרא דשבסר.

קסברי חדש בחוץ לארץ דאורייתא משום הכי חיישי לספיקא דקי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא וכינון דחזינו לכולהו רבנן דבי רב אשי ולרבינא משמיה דאבבה דכולהו ס"ל דחדש בחוצה לארץ דאורייתא הלכתא פנוטתיהו לגבי רב פפא ורב הונא בריה דר' יהושע חדא דבתראי גינהו וקיים לן מאבני נרבא הלכתא כבתראי ועוד דרביים גינהו וקי"ל הלכה כרביים ותמהני על הרי"ף ושאר פוסקים שהכריעו דהלכה כר' אליעזר משום דסתם לן תנא פנותי' דמה ענין סתם משנה לגבי פלוגתא דאמוראי וכמ"ש הרא"ש גופא בכתובות (פרק אלו נערו) גבי פלוגתא דר' מאיר ונחמיה אי קטנה יש לה קנס פהאי גוונא אבל הדבר ברור דהלכה כר' אליעזר מטעמא דפרשתי.

ולא תקשי לה אהא דפסק הרמב"ם בפ"י מהלכות מאכלות אסורות דחדש בחוץ לארץ דאורייתא ונהרי תנן במנחות (ריש פרק ט' דף פ"ג) כל קרבנות הצבור והיחיד באין מן הארץ ומחוץ לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאין באין אלא מן החדש ומן הארץ ואמרינן בגמרא דמתני' דלא פהאי תנא דתניא ר' יוסי ב"ר יהודה אומר עומר בא מחוץ לארץ ומה אני מקיים פי תבאו אל הארץ שלא נתחייבו בעומר קודם שזכנסו לארץ קסבר חדש בחוץ לארץ דאורייתא היא דכתיב ממושבותיכם כל מקום שאתם יושבים משמע וכי תבואו זמן ביאה היא וכינון דאורייתא היא אקרובי נמי מקרבינו אלמא למ"ד חדש בחוץ לארץ דאורייתא אקרובי נמי מקרבינו וע"כ הא דתנן שאין עומר בא אלא מן הארץ משום דסבירא ליה חדש בחוץ לארץ דרבנן והואיל דמן התורה אין אסור חדש נוהג בחוץ לארץ לא מקרבינו לעומר מיניה ונהרי הרמב"ם פסק בפרק ז' מהלכות תרומות ומעשרות דאין עומר בא מן חוץ לארץ ואמאי פיון דחדש נוהג בחוץ לארץ אמאי אין מקרבינו לעומר מיני' וגם על הרי"ף וש"פ יש לתמוה שהכריעו דהלכה כר' אליעזר דאמר חדש אסור מן התורה בחוץ לארץ משום דסתם לן תנא פנותי' דתנן דחדש אסור מן התורה בכל מקום ונהרי סתם לן תנא נמי כת"ק דר"א דחדש אינו נוהג בחוץ לארץ מדאורייתא מדתנן סתמא במנחות שאין עומר בא אלא מן הארץ ולא מחוץ לארץ ש"מ דחדש בחוץ לארץ דרבנן דאי ס"ד דאורייתא אקרובי נמי מקרבינו וא"כ

מאי אולמא דהאי סתמא מהאי סתמא ויש לומר דנודאי אפילו למ"ד חדש בחוץ לארץ דאורייתא מ"מ איפא למימר דאפ"ה אקרוכי לא מקריבינו מיניה דמיטע רחמנא מדכתוב פי תבואו והיינו טעמא דתנא דמתניתין סבירא ליה דאין עומר בא מן חוץ לארץ אע"ג דחדש בחו"ל דאורייתא ולא סבירא ליה כר' יוסי ב"ר יהודא דדריש פי תבואו לזמן ביאה אתא.

ומ"מ אע"ג דסבירא ליה לר' יוסי ב"ר יהודא פי תבואו זמן ביאה היא מ"מ צריף לומר דהגמרא סבירא ליה חדש בחוץ לארץ דאורייתא הוא דאם לא פן אע"ג פי תבואו זמן ביאה מ"מ אפילו בלא מיעוטא דקרא אי אפשר להביא עומר מחוץ לארץ פיון שאין אסור חדש נוהג בו אבל למ"ד חדש בחוץ לארץ דאורייתא מ"מ סבירא ליה דאין עומר בא מחוץ לארץ משום דכתב רחמנא פי תבואו דמשמע מארץ אין מחוץ לארץ לא תדע שיהי משמע שם במנחות דר' עקיבא סבירא ליה דאין עומר בא מחוץ לארץ ואע"ג דר' עקיבא סבירא ליה שם בפ"ק דקדושין דמושבבות בכל מקום שאתם יושבים משמע וחדש בחוץ לארץ דאורייתא ואפ"ה אין עומר בא מחוץ לארץ לר' עקיבא אלא נודאי כדאמרו וגם רב פהנא ורחביריו (בראש השנה דף י"ג) גבי עומר שיהקריבו בכניסתו לארץ משמע דסבירא להו ממושבבותיכם כל מקום שאתם יושבים משמע וחדש בחוץ לארץ מדאורייתא: סימן ג וילענין אם חדש נוהג בשל נכרי או לא כבר הספיקו התוס' והרבה מפת הראשונים ז"ל שחדש נוהג בשל נכרי ולא פקפק אדם מעולם עד שקם בעל ב"ח והתיר לן והורה דחדש אינו נוהג בשל נכרים ומשבח א"ע שפסתר את ראיות התוס' וסיעתם והרבה ראיות לדעתו להוכיח שאינו נוהג בשל נכרים וכל דבריו וראיותיו אין בהם ממש ולא עוד ממקום שהוא עוזר לו הוא כנגדו ולא די שאסור חדש מרנפה מאוד (במלכות זו) אלא שריפה ידי אנשים היראים לנפשם וחרדים לבלתי עבור על אסור חדש של תורה סומכים עליו שאינו נוהג בשל נכרים בכן אורתי כגבור חלציי להראות לכל שלא ירד לסוף דעת רבותינו בעלי תוספות וכל דבריו וראיותיו בזה בנויים על קתוב"ב: הנה בטור יורה דעה (סימן רצ"ג) כתב ואיסור זה נוהג כו' בין בשל ישראל בין בשל נכרי וכתב הב"ח זה אינו מפורש בתלמוד גם הרי"ף והרא"ש בקדושין ובמסכת פסחים וכן הרמב"ם (פ"י מהלכות מ"א) כתב בסתם דחדש אסור בחוץ לארץ ומדכתב הרב (בפ"י מהלכות מ"ש) דערלה נוהג אף בשל גוים וגבי חדש לא כתב דנוהג בשל נכרי אלא דבחדש אין אסורו אלא בשל ישראל אבל לא בשל גוי ע"כ ואין זה אלא פטומי מילי ואפוישי גברי בחנם.

הלא ידוע שהרי"ף והרמב"ם אין מעתיקין אלא דברים המפורשים בש"ס בהדני' אבל אין דרפם לכתוב כל חדושי דינים שיש להוכיח מתוך דקדוקים ופולפולים מן הש"ס וזו רבו כמו רבו הרבה דינים שחדשו הבאים אחריהם מתוך עיון ופולפול ובפרט רבותינו בעלי תוספות ז"ל אשר לכבם היה פלכבי אריות וכולן הלכות פסוקות הם אע"פ שלא כתבם הרי"ף והרמב"ם ולא משום דלא ס"ל ז"ל השמיטום אלא משום שאין דרפם להעתיק אלא דינים המפורשים בש"ס בהדני' ומהאי טעמא לא כתבו נמי דחדש נוהג בשל נכרי משום שאינו מבואר בהדני' בגמרא ומ"ש שכתב הרמב"ם (בפ"י מהלכות מ"ש) דערלה נוהג בשל נכרי לא העתיק דברי הרמב"ם כהיותו כפי לחזק דבריו וזה לא יתכן והילך דברי הרמב"ם פלשונו שכתב שם זה שנטעו עו"ג עד שלא באו אבותינו

לְאָרֶץ פְּטוּר אֲבָל מִשְׁבָּאוֹ לְאָרֶץ אֶף מֵהַ שְׁנֵטֶע נְכָרִי חֲזִיב שְׁנָאֵמֶר פִּי תְבוּאוֹ לְאָרֶץ וְנִטְעָתָם מִשְׁעֵת בִּיאָה וּמִשְׁנֵה שְׁלִימָה הִיא בַּפ"ק דְּמִסְכַּת עֶרְלָה עֵת שְׁבָאוֹ אַבּוּתִינוּ לְאָרֶץ וּמִצָּאוֹ נִטוּעַ פְּטוּר נְטֵעוּ אַע"פ שְׁלֵא כְּבָשׁוֹ חֲזִיב ע"כ נְכָרִי שְׁהֶרְפִּיב אֵילָן מֵאֲכָל עַל גְּפִי אֵילָן סָרֵק חֲזִיב בְּעֶרְלָה וּבִירוּשָׁלַיִם אֲמָרִינוּ הִכִּי שָׁם תִּנְיָא נְכָרִי שְׁהֶרְפִּיב אֵילָן מֵאֲכָל ע"ג אֵילָן סָרֵק אַע"פ שְׁאִין יִשְׂרָאֵל רִשָּׁאֵי לַעֲשׂוֹת כֹּן חֲזִיב בְּעֶרְלָה.

עוֹד כָּתַב שָׁם הֶרְמֵב"ם וַיֵּשׁ לְנְכָרִי נְטֵעַ רְבָעֵי שָׁאֵם בָּא לְנֶהֱוֹג בְּמִצְוֵה זֶה הֲרִי הוּא קֹדֶשׁ כְּמוֹ נְטֵעַ רְבָעֵי שָׁל יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁנֵה שְׁלִימָה הוּא סוּף פ"ג דְּתֵרוּמָה רִי"א אֵין לְנְכָרִי פָּרֶם רְבָעֵי וְחֻכְמִים אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ הֲרִי שְׁלֵא חִידֵשׁ הֶרְמֵב"ם מִדְּעֵתוֹ שׁוּם דְּבָר בְּדִינִים אֱלוֹ אֵלָא הֶעֱתִיק דְּבָרֵי הַמִּשְׁנָה וְהִירוּשָׁלַיִם לְבַד כְּמוֹ שְׁמִצָּאָם שְׁנוּיִם בְּפִירוּשׁ וְגַבִּי חִידֵשׁ שְׁלֵא מִצָּא מְבוֹנָאָר בְּהִדְיָא בְּשׁוּם דְּנֻקְתָּא דְּנוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים הוּא ז"ל גַּם כֵּן לֹא חָשׁ לְכַתְּבָן מִדְּעֵתוֹ וְכַש"כ מֵהַ שְׁכָתַב שְׁהֶרָא"ש לֹא כָתַב שְׁחִדֵּשׁ נוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים הֲלֵא בְּתַשׁוּבָה כָּתַב בְּהִדְיָא שְׁנוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים בְּפִשְׁיטוּת גַּם בַּפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין הִבִּיא רְאִיוֹת הֶרְבֵּה שְׁעֶרְלָה וְכִלְאִים נוֹהֲגִים בְּשָׁל נְכָרִי וּמִמִּילָא מִשְׁמַע דַּה"ה לְחִדֵּשׁ שְׁנוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים דַּמ"ש חִדֵּשׁ מְעֶרְלָה וְכִלְאִים אֶף עַל גַּב שְׁהַב"ח רוּצָה לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם כַּמ"ש לְקַמְן מְכָל מְקוֹם אֵין בְּדַבְּרֵי שׁט"ו וְכִמוֹ שְׁאֲבָאָר בְּסִינְעֵתָא דְשִׁמְיָא וּמַעוּלָם לֹא עָלָה ע"ד שׁוּם חֻכְם לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם רַק הַב"ח הוּא יַחֲדַי בְּדַבְּרֵי זֶה וּדְבָרֵי לְמוֹ"מ עוֹד כָּתַב הַב"ח אֵלָא שְׁהַתּוֹס' פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ל"ז) כָּתְבוּ דְּבִירוּשָׁלַיִם מִשְׁמַע דְּחִדֵּשׁ נוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִי דְּפָרִיף עָלָה מִתְּנִיתִין דְּקַתְנִי אֶף הַחִדֵּשׁ אַמְאִי לֹא תִנָּא חֵלָה וּמִשְׁנֵי לְפִי שְׁאִינוּ בְּשָׁל נְכָרִים מִשְׁמַע דְּחִדֵּשׁ דְּקַתְנִי בְּמִשְׁנֵה נוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים וְכִיּוּצָא בְּזֵה כָּתַב הַמְרַדְּכִי בְּשֵׁם רַאב"י וּמְהַר"ם וְכ"כ הֶרָא"ש בְּתַשׁוּבָה וְכ"כ בְּסַמ"ק וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשְׁכוּ הָאֲחֵרוֹנִים בְּתַשׁוּבוֹתֵיהֶם וְכוּלָן נִתְלִים בְּדַבְּרֵי ר"י שְׁבַתּוֹס' וְתִמְיָה מֵאִי רְאִיָּה מְבִיא ר"י מִירוּשָׁלַיִם דְּהָא וְנֻדְאִי הוּא הָא דְּפָרִיף לְשֵׁם אַמְאִי לֹא תִנָּא חֵלָה לֹא אַדְבָרֵי ר"א דְּאָמַר אֶף הַחִדֵּשׁ פָּרִיף אֵלָא אַדְבָרֵי ת"ק דְּאָמַר חוּץ מִן הָעֶרְלָה וְהַפְּלֵאִים פָּרִיף אַמְאִי לֹא תִנָּא חֵלָה וּמִשְׁנֵי לְפִי שְׁאִינוּ נוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִי כְּמוֹ עֶרְלָה וְכִלְאִים דְּנוֹהֵג אֶף בְּשָׁל נְכָרִים וְהַשְׁתָּא אֵיכָּא לְמִימַר דְּחִדֵּשׁ אֵינוּ נוֹהֵג לר"א אֵלָא בְּשָׁל יִשְׂרָאֵל וְהָא דְלֵא תְנִי ר"א חֵלָה כְּמוֹ דְּתַנִּי חִדֵּשׁ מִשׁוּם דְּבַחֲלָה לֹא פְּלִיג אַת"ק דַּת"ק נְמִי מוֹדָה דְּנוֹהֵג בְּשָׁל יִשְׂרָאֵל אֵלָא דְּחִדֵּשׁ דַּס"ל לַת"ק דְּאֵינוּ נוֹהֵג בְּחוּץ לְאָרֶץ אֶפִּילוּ בְּשָׁל יִשְׂרָאֵל קֶאֱמַר ר"א אֶף הַחִדֵּשׁ אֲסוּר בְּשָׁל יִשְׂרָאֵל וְעוֹד הֶאָרִיף בְּזֵה הֶרְבֵּה בְּדַבְּרֵים שְׁאִינָם שֶׁל טַעַם וְאֵין צְוֵרָף לְהַעֲתִיקָם וְהִנֵּה מִהֲבָאִים אַחֲרָיו פִּלְפְּלוּ בְּדַבְּרֵי זֶה בּוֹנֵה וְזֵה סוּמֵר גַּם דוּדֵי אַחֲרֵי אֲמֵי הַגָּאוֹן מו"ה יְחִזְקֵאל ז"ל בְּסַפְרוֹ פְּנִסַת יְחִזְקֵאל ס' מ"א כָּתַב בְּזֵה הֶרְבֵּה וְאֵינְנִי אֲכַנִּיס רֵאשִׁי בְּפִלְפוּלִים וְדַקְדוּקִים כְּאֵלוֹ שְׁאִין זֶה דְּרַכְּוֹן שֶׁל תּוֹרָה וְלֹא דְרַכְּוֹן בְּהַ רְבוּתֵינוּ הַגְּדוּלִים הַקְּדוּמוֹנִים רַק דַּקְדוּקִים קְלוּשִׁים שְׁלֵמְדוֹ א"ע בְּדוּרוֹת אַחֲרוֹנִים לְחִדֵּשׁ אֶת הַתְּלַמִּידִים מִשְׁנַתְּמַעֲטוֹ הַלְּבָבוֹת וְנִנְעָלוּ שְׁעָרֵי בֵינָה וְהִרְגִּילוּ עֲצָמָם בְּזֵה עַד שְׁהִרְגִּלוּ נַעֲשֶׂה טַבַּע וְדוּרְכִים בְּהַ וּמִשְׁתַּמְשִׁים הַדְּרָף בְּפִסְקִים וְדִינִים וּמַעֲתָה בְּטַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה וְכָל אִישׁ חֻכְם בְּעֵינָיו אֶף שְׁאִינְנוּ יוֹדַע צְוֵרָתָא דְשִׁמְעָתָא מְחַבֵּר חַבּוּרִים בְּתַשׁוּ' וְדִינִים וּבְנֻדְאִי רֵאשִׁי לְקַרְוֵעַ עַל זֶה כְּמוֹ עַל ס"ת שְׁנִשְׁרָף וְהַתּוֹרָה חוֹגְרַת שֶׁק עָלִיהֶם וְהַ טוֹב יְכַפֵּר בְּעַד וְנִחְזוֹר לְעַנְיָנוּ מֵהַ שְׁהַקְשָׁה הַב"ח עַל הַתּוֹס' וְרוּצָה לְסַתּוֹר רְאֵינָתָם דְּהָא דְּאֲמָרִינוּ בִירוּשָׁלַיִם דַּמַּה"ט לֹא תְנִי חֵלָה לְפִי שְׁאִינָה בְּשָׁל נְכָרִים לֹא אַדַּר"א דְּאָמַר אֶף הַחִדֵּשׁ קֶאֱמַר אֵלָא אַתְּנָא קֶמָא דְּאָמַר חוּץ מִן הָעֶרְלָה וְכִלְאִים קֶאֱמַר דְּנוֹהֲגִין בְּשָׁל נְכָרִים אֲבָל חִדֵּשׁ

אינו נוהג בפשל נכרים ומשבח א"ע בזה שהציע דבריו אלה לפני חכמי דורו ולא היו מי שיסתור דבריו ואני אומר בגין שאין לו יסוד נסתר מאלי.

דלו יהי פדבריו דהירו' אדברי ת"ק קאי ולא אדר"א מ"מ ש"מ דערלה וכלאים נוהגין בפשל נכרים ואין פח ביד נכרי להפקיע מצותן א"כ ממילא ש"מ דאין פח ביד נכרי להפקיע נמי את איסור חדש וחדש נוהג בפשל נכרים דמ"ש חדש מערלה וכלאים בהאי מלתא ונהרי תראה שהתוס' הביאו ראיה דחדש נוהג בפשל נכרים מפלאים וכמו שאכתוב לקמן בס"ד ונדבר ברור הוא דאין טעם לחלק ביניהם אלא שהב"ח אחר שהאריה הרבה בזה כתב בתוך דבריו אבל חדש שאינו אסור בפשל נכרים אפילו בארץ מדכתיב קצירכם דיליף מינה שאין העומר בא אלא מקציר ישראל א"כ ממילא משמע פינו דתלי רחמנא איסור חדש בהבאת העומר פדכתיב ולחם וקלי וגומר מעתה כשם שאין עומר בא אלא מקציר ישראל כן אין איסורו נמי אלא בקציר ישראל וכדאמרי' ע"כ אין דבריו נכונים כלל וכי איסור חדש תלוי דווקא בעומר ואין איסורו נוהג אלא דווקא במה שהעומר בא ממנו ותילף מינה הואיל ואין עומר בא מקציר נכרי ה"ה שאין איסור חדש נוהג בפשל נכרי הא לא תלי רחמנא איסור חדש בעומר כלל אלא היתר חדש הוא דתלוי בעומר בזמן שב"ה קיים דהעומר מתיר חדש בזמן מקדש ושללא בזמן מקדש יום הבאת עומר מתיר אבל אין איסור חדש תלוי דווקא בדבר שהעומר בא ממנו: תדע שהרי תנו בריש פ"ט דמנחות שאין עומר בא מחוץ לארץ ואפילו הכי קים לו דחדש בחוץ לארץ דאורייתא כר"א דסבירא ליה הכי וכן פתבתי למעלה דאפילו ר"א מודה דאין עומר בא מחוץ לארץ אע"ג דחדש בחוץ לארץ דאורייתא וש"מ איסור חדש נוהג אפילו במקום שאין העומר בא ממנו.

וה"ה דנוהג בפשל נכרי אע"ג דאין עומר בא מקציר נכרי אלא ונדאי דאין איסור חדש תלוי בעומר מידי ולא תלה רחמנא איסור חדש בעומר אלא איסור קציר חדש לחוד שאסור לקצור לפני העומר ואין איסורו אלא במקום שאמה מביא אי אתה קוצר אבל במקום שאי אתה מביא אתה קוצר.

פדגרסינו בפ"ק ר' ישמעאל (דף ע"א) תנא ר' בנימין אומר כתוב אחד אמר וקצרתם את קצירה ובהבאתם את עמר. וכתוב ראשית קצירכם אל הפהו הא כיצד במקום שאמה מביא אי אתה קוצר ומקום שאי אתה מביא אתה קוצר וקצירה דתלוי בהבאת עומר משום דכתיב ראשית קצירכם שיהי' תחלה לכל הנקצרים ודוקא במקום שאמה מביא דאילו במקום שאי אתה מביא לא דהא כתיב וקצרתם את קצירה ובהבאתם את עומר וקציר גופא טעמא דכתב רחמנא וקצרתם את קצירה הא לאו הכי הוה אמנא דאפילו במקום שאי אתה מביא נמי אי אתה קוצר ואע"ג דתלה רחמנא לאיסור קצירה בעלמא דהא כתיב ראשית קצירכם אל הפהו כש"כ איסור אכילת חדש דלא תלוי כלל בעומר ואיסורו נוהג אפילו במקום שהעומר בא ממנו ועוד תדע שהרי תנו התם קוצרין בית השלחין שבפעמים אבל לא גודשין וטעמא דקוצרין משום דאין עומר בא מהם מ"מ תבואה הגדלה בם איסור חדש נוהג בהם לאכילה שהרי אין גודשין משום דלמא אתי למיכל מיני' וש"מ דאסורה באכילה דהא ליכא למימר דאין הכי נמי דמדאורייתא חדש של תבואה הגדילה בבית השלחין שרי באכילה הואיל ואין עומר בא מהו ומדברבנן הוא

דאסור דא"כ תקשה לך מאי פריה שם בפ"ק ר' ישמעאל דף ס"ז ובפ"ק קמא דפסחים (דף י"א) אהא דסבירא לר' יהודא דאין בודקין חמץ לבתר איסורא דהיינו לאחר שש שעות של ערב פסח גזירה דלמא אתי למיכל מיניה ופריה מדתנן משקרב העומר יוצאין ומצאים שוקי ירושלים שהיא מלא קמח וקלוי ולא גזר ר' יהודא דלמא אתי למיכל מיניה ושני רבא שאני חדש מתוך שלא היתרף ליה אלא ע"י קיטוף הוא זכר הדר פריה מהא דקוצרין מבית השלחין ולא גזרינו דלמא אתי למיכל מיניה ומאי קושיא דלמא שאני חמץ לאחר שש שעות דאסור מדאורייתא לר' יהודא פדאמרינו בפסחים פ"ק כ"ש (דף כ"ח) שפיר גזר דלמא אתי למיכל מיניה אבל הא דבית השלחין דאפילו אם אתי למיכל מיניה לא קא עביד איסורא דאורייתא כיון דאין עומר בא ממנו משום איסורא דרבנן לא גזרי דלמא אתי למיכל מיני' במקום פסידא.

כי האי דאי משהי לי פסידא אבל בגדישה דליפא פסידא גזרו דלמא אתי למיכל מיני' דזהו טעמא דקוצרין אבל לא גודשין כמ"ש התוס' שם בפ"ק דפסחים אבל גבי חמץ לאחר ו' דאף על גב דמשום מצות ביעור יש להתיר כמו משום פסידא כמ"ש"כ התוספות מכל מקום א"ל הואיל ואי אתי למיכל מיניה איפא איסורא דאורייתא אפילו במקום מצוה גזרי' והוא הדין נמי למקום פסידא באיסורא דאורייתא גזרינו והא דלא גזרי קצרי בית השלחין משום דהוי פסידא היינו משום דאי נמי אתי למיכל מיני' לא עבר אלא איסורא דרבנן במקום פסידא והוא הדין במקום מצוה באיסור דרבנן לא גזרי דלא אתי למיכל מיניה ואפילו לפי מה שאכתוב לקמן בסימן דטעמא דאבל לא גודשין לאו משום דלמא אתי למיכל מיניה מ"מ מדרמי מהא דקוצרין בית השלחין אחמץ ולא חייש ר' יהודא דלמא אתי למיכל מיניה גבי בית השלחין ש"מ דאסור אכילת חדש דבית השלחין דאורייתא ודלא כהב"ח ז"ל אלא ונדאי ש"מ דאכילת חדש הגדילה בבית השלחין איפא אסורא דאורייתא אף על גב שאין מביאין את העומר ממנו והשתא פריה שפיר דכמו דלא גזרו רבנן בבית השלחין שלא לקצור דלמא אתי למיכל מיני' משום פסידא אע"ג דאי אכיל מיני' קא עביד אסורא דאורייתא ש"מ דמשום פסידא אפילו בדאורייתא לא גזרו דלמא אתי למיכל מיני' ה"ה חמץ לאחר שש שעות מצות ביעור נמי לא נגזור דלמא אתי למיכל מיני' כמו שלא גזרו משום פסידא אפילו במקום שאם עבר ואכיל עבר אדאורייתא מ"מ ש"מ דאכילת חדש מקרקע בית השלחין איפא אסורא דאורייתא ואע"ג דאין עומר בא ממנו וה"ה קציר נכרי אע"ג דאין עומר בא ממנו מכל מקום חדש נוהג בשל נכרי מדאורייתא וכדאמרן ודלא כב"ח דתלוי איסור חדש בדבר שהעומר בא ממנו דווקא: עוד כתב הב"ח אהא דכתב הרא"ש בתשובה וכן פסקו בכל החבורים דחדש נוהג בשל נכרים ודבר תימא הוא לפה לא לנהוג בשל נכרים דמאן דאמר יש קנין בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר דריש לי מקרא דגגה ולא דגן עובד פוכבים ואי לא קרא תבואת עובד פוכבים בעי עישור ובחדש כתיב ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו ואפילו בחוץ לארץ דכתיב מושבותיכם והיכא תיתי לן למימר דלא לינהוג, בשל נכרים והלא ערלה דאינו נוהג אלא בארץ ואפילו הכי נוהגת בנטיעת עובד פוכבים פדתנן במסכת ערלה (פ"א מ"ב) הנוטע ברשות הרבים והנכרי שנטע וכו' חייבין בערלה.

וגרסינו עלה בירושלמי כי תבואו אל הארץ ונטעתם פרט לשנטעו עובד פוכבים עד שלא באו לארץ יכול שאני מוציא את שנטעו עובד פוכבים משבאו לארץ תלמוד לומר כל

עץ וְכָל שֶׁפֶן חֲדָשׁ שְׁנוֹהֵג מִן הַתּוֹרָה אֶף בְּחוּץ לְאֶרֶץ שְׁנוֹהֵג אֶף בְּשֵׁל נְכָרִים וּר"י פֶּסֶק פֶּן בְּפָרֶק קָמָא דְקִדּוּשֵׁין וְהֵבִיא רֵא"י מִן הִירוּשָׁלַיִם ע"כ הֵנָּה בִּתְחִילָה פָּתַח הַב"ח עַל זֶה דְבָרִים שְׂאִין הַדַּעַת סוֹבְלָן כְּאֲשֶׁר פָּתַח בְּעֶצְמוֹ וְעַל־כֵּן עֵיטָה שְׁהַנְחִיתוּם מֵעִיד עָלָיו וְאֵע"ג שֶׁאֵח"כ רָצָה לְתַקֵּן אֶת דְּבָרָיו אִין מִפְּשֵׁי בְּכָל אוֹתָם הַדְּבָרִים וְאִין רָאוּי לְבָלוֹת הַזְמַן בְּבִיטוּלָם כִּי אִם לְאוֹתָם הַשְּׂמִחִים עַל לֹא דְבָר וְלֹא לְמִי שְׁנִפְּשׁוּ חֲשָׁקָה בַּתּוֹרָה: עוֹד פָּתַח הַב"ח דְּעַל רְאִיוֹת הָרֵא"ש בְּתִשְׁבָּה זֶה אֵיפֹא לְתַמּוּנָה הַרְבֵּה דַמ"ש הֵלֹא עָרְלָה וְכו' וְכַמֵּש"כ חֲדָשׁ בַּק"ו פְּרִיכָא הוּא דְמָה לְעָרְלָה שְׁפֶן אִיסוּרוֹ אִיסוּר הַנְּאָה וְאִין הֵיטֵר לְאִיסוּרוֹ וְלִכְפֹּד הַחֲמִירוֹ בּוֹ לְאִיסוּר אֶף בְּשֵׁל גוֹיִם אֲבָל חֲדָשׁ דְּאִין אִיסוּרוֹ אִיסוּר הַנְּאָה וְיֵשׁ הֵיטֵר לְאִיסוּרוֹ לֹא וְתַדַּע שְׁמִסְבָּרָא יֵשׁ לְגִזּוּר טְפִי בְּעָרְלָה מִבְּחֻדָּשׁ דְּהָרִי לַת"ק הַחֲדָשׁ מוֹתֵר לְגַמְרֵי בְּחוּץ לְאֶרֶץ אֶף בְּשֵׁל יִשְׂרָאֵל וְאֵפ"ה בְּעָרְלָה וְכַלְאִים אִיסוּר בְּחוּץ לְאֶרֶץ מַד"ס אֲפִילוּ בְּשֵׁל נְכָרִים.

אֵלֹא וְנִדְאִי כְּדְפָרְנִי דְשִׁאֲנִי עָרְלָה וְכַלְאִים וְכו' וְכַלְאִים יֵשׁ עוֹד סְבָרָא לְגִזּוּר טְפִי לְפִי שְׂאִיסוּרוֹ אִיסוּר עוֹלָם וְכַדְמוּכַח בְּסוֹנְגִיָּא אֲבָל הַחֲדָשׁ שְׂאִין אִיסוּרוֹ אִיסוּר הַנְּאָה וְכו' לֹא גִזְרוּ בּוֹ כָּל עֵינְקֵר לַת"ק וְא"כ לַר' אֲלֵיעֶזֶר נְמִי לֹא גִזְרוּ בּוֹ בְּשֵׁל נְכָרִים ע"כ הֵנָּה מָה שְׁפָתַח וְתַדַּע כּו' שְׁהָרִי לַת"ק הַחֲדָשׁ מוֹתֵר לְגַמְרֵי בְּחוּץ לְאֶרֶץ וְאֲפִילוּ הֵכִי בְּעָרְלָה וְכַלְאִים אִיסוּרִים בְּחוּץ לְאֶרֶץ מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים לֹא דַם כְּלָל שְׁהָרִי אֲפִילוּ לַת"ק חֲדָשׁ אִיסוּר מַד"ס כְּמוֹ כַלְאִים וְאִין חֲלוּק בְּדָבָר לְהַקֵּל בְּחֲדָשׁ לַת"ק יוֹתֵר מִכַּלְאִים אֵלֹא רַבִּינוּ בְּרוּךְ שְׁפוֹבֵר דְּלֹא גִזְרוּ עַל חֲדָשׁ בְּחוּץ לְאֶרֶץ לַת"ק אֵלֹא בְּמִקּוּמוֹת הַקְּרוּבִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּד וְכַבָּר נִתְבָּאֵר לְמַעְלָה כָּל זֶה בְּאֵר הַיֵּטִיב וְגַם מָה שְׁפִיִּים וְא"כ לַר"א נְמִי לֹא גִזְרוּ בְּשֵׁל נְכָרִים לֹא דַם כְּלָל.

דְּלִדְבָרֵי הָרֵא"ש לֹא מְשוּם גִּזְיָרָה אִיסוּר בְּשֵׁל גוֹיִם אֵלֹא מִדְּאוּרֵיִיתָא חֲדָשׁ נוֹהֵג בְּשֵׁל גוֹיִם שְׁהָרִי כָּל הַנִּי שְׁמַבִּיא מִדְּגִנְיָה וְלֹא דְגֵן נְכָרִי וְיִמְנָטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֲכָל קִרְאִי שֶׁל תּוֹרָה נִינְהוּ אֵלֹא מִחֲמַת שְׁחֻשְׁקָה נִפְשׁוֹ לְהַקֵּל בְּשֵׁל נְכָרִי בְּאִיסוּר חֲדָשׁ תְּלָה בּוּקִי סְרִיקִי בְּדְבָרֵי הַפּוֹסְקִים ז"ל אֲשֶׁר נִרְאָה דְּבָרֵיהֶם שְׁנוֹהֵג אִיסוּר חֲדָשׁ בְּשֵׁל נְכָרִי לֹא מֵרֹא אוֹ שְׁלֹא בְּרִירָא לְהוֹ כְּמִבְּנֹאֵר בְּדְבָרָיו אוֹ שְׂאִינוּ נוֹהֵג אֵלֹא מִדְּרַבְּנָן.

אֵע"פ שְׁמִדְבָרֵיהֶם לֹא מְשַׁמַּע הֵכִי בְּהִדְיָא וּמִקְלָקֵל דְּבָרֵיהֶם מֵאִיסוּר חֲמוּר לְאִיסוּר קַל אֲבָל הַמְעַיִן בְּדְבָרֵיהֶם יִרְאָה שְׁכּוֹנֵתֶם ז"ל הוּא לְהִיפּוֹד וּמ"ש עוֹד דְּקו"ח שֶׁל הָרֵא"ש קו"ח פְּרִיכָא הוּא דְמָה לְעָרְלָה שְׁפֶן אִיסוּרוֹ אִיסוּר הַנְּאָה כּו'.

אֲבָל חֲדָשׁ דְּאִין אִיסוּרוֹ כּו' גַּם כָּאֵן הַכְּנִיס בְּתוֹף דְּבָרָיו הַחֲמִירוֹ לְאִיסוּר בְּשֵׁל נְכָרִי מִשְׁמַע דְּחוּמְרָא מִדְּרַבְּנָן הוּא. וְלִיתָא וְכַמ"ש וּמ"מ עֵינְקֵר פְּרָכָא שְׁלוֹ עַל הָרֵא"ש לֹא כְּלוּם הוּא וְדְבָרֵי הָרֵא"ש נְכוּנִים וְכַרּוּרִים וְרֵאוּנִין לְמִי שְׂאֲמָרֵן דְּנוֹדָאִי הָרֵא"ש לֹא מִדִּין קו"ח מִיִּיתִי לָהּ לְהִיּוֹת נוֹהֵג בְּשֵׁל נְכָרִים מְעָרְלָה וְכַלְאִים הָא וְנוֹדָאִי עָרְלָה וְכַלְאִים חֲמִירוֹ שְׁפֶן אִיסוּרִים בְּהַנְּאָה וּשְׂאֲרֵי חוּמְרוֹת שְׂיֵשׁ בְּהֵן מִשְׂא"כ בְּחֲדָשׁ וּבְזָה לֹא יִטְעָה שׁוּם מִבֵּין עִם תְּלַמִּיד כַּש"כ אֲדָם גְּדוֹל כְּהָרֵא"ש ז"ל אֵלֹא מִינְיָ וְכִי מִיִּיתִי לָהּ וְכֹף הֵם הַצָּעַת דְּבָרָיו דְּדְבָר תִּימָא הוּא לְמָה לֹא יִנְהַג בְּשֵׁל נְכָרִים שְׁהָרִי לְעַנְיָן מְעַשֵּׂר אִי לֹא קָרָא מְסַבָּרָא תְּבוּאוֹת נְכָרִי בְּעֵי עֲשׂוּרֵי אִם כֵּן בְּחֲדָשׁ דְּלִיכָא קָרָא לְמַעוּטֵי תְּבוּאוֹת נְכָרִים פְּשִׁיטָא דְּנוֹהֵג בְּשֵׁל נְכָרִים וְעוֹד בָּא לְחִזּוּק דְּבָרָיו שְׁלֹא תִימָא דְלָמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְנְכָרִי בֵּא"י לְהַפְקִיעַ מִיַּדִּי מְעַשֵּׂר הֵכִי

נְּמִי יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי לְדִידֵי' לְהַפְקִיעַ מֵאִסּוּר חֲדָשׁ עַל זֶה מְסִיִּים וּבְחֻדָּשׁ פְּתִיב כּו' וְאַפְּיִלוּ בְּחוּץ לְאֶרֶץ וְאִם כּוּן פִּינּוֹן דְּלֹא תִלְם אִסּוּר חֲדָשׁ בְּקַדְוֶשֶׁת הָאֶרֶץ שְׁהָרִי אִסּוּרוֹ נוֹהֵג אֶפְיִלוּ בְּחוּץ לְאֶרֶץ א"כ לֹא שִׁינְיָהּ בִּי לֹאמֵר יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי לְהַפְקִיעַ מִיַּד אִסּוּרוֹ דְּמָה הַפְּקָעָה שִׁינְיָא בִּי פִּינּוֹן שְׁאִסּוּרוֹ נוֹהֵג בְּחוּץ לְאֶרֶץ דְּמוֹפְקָע וְעוֹמֵד הוּא וְאִפְ"ה אִסּוּר חֲדָשׁ נוֹהֵג כּש"כ שְׁנוֹהֵג בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶפְיִלוּ לְמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי לְעַנְיָן מַעֲשָׂרוֹת לְהַפְקִיעַ מִקְדְּוֶשֶׁתוֹ הֵינּוּ דְּנוֹקָא מַעֲשָׂר שְׁתֵּלִי בְּקַדְוֶשֶׁת הָאֶרֶץ דְּנוֹקָא שְׁהָרִי אִינוּ נוֹהֵג בְּחוּץ לְאֶרֶץ מְשׁוּם הֵכִי סְבִירָא לִי דְהֵכִי נְמִי יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִקְדְּוֶשֶׁתוֹ וְקַרְקָע שֶׁל נִכְרֵי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּחוּץ לְאֶרֶץ דְּמִי דְּפָקַע קְדְוֶשֶׁת הָאֶרֶץ מִקְרָקַע זֹו שֶׁל נִכְרֵי פְּאֵלוּ הוּא חוּץ לְאֶרֶץ אֲבָל לְעַנְיָן חֲדָשׁ שְׁנוֹהֵג אֶפְיִלוּ בְּחוּץ לְאֶרֶץ גְּמוּר מִן הַתּוֹרָה וְא"כ קַרְקָע נִכְרֵי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶפְיִלוּ לְמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי לְהַפְקִיעַ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִקְדְּוֶשֶׁתָּהּ מ"מ לֹא גָרַע קַרְקָע זֹו שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִחֲמַת הַפְּקָעַת קְדְוֶשֶׁתָּהּ מִקְרָקְעוֹת חוּץ לְאֶרֶץ גְּמִיר שְׂאִי אֶפְשָׁר לָהּ שְׁתַּקְדָּשׁ בְּשׁוּם עַנְיָן וְאַפְּיִלוּ הֵכִי נוֹהֵג בּוֹ אִסּוּר חֲדָשׁ כּש"כ קַרְקָע אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּיַד נִכְרֵי אֶפְיִלוּ לְמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי לְהַפְקִיעַ אוֹתָהּ מִקְדְּוֶשֶׁתָּהּ מ"מ יֵשׁ תִּקְנָה שְׁתַּחֲזוֹר לְקַדְמוּתָהּ פְּשַׁמְצָא עַל יְדֵי מְכִירָה אוֹ בְּאִיזָה עַנְיָן מְרְשׁוּת נִכְרֵי וְתַחֲזוֹר לְרְשׁוּת יִשְׂרָאֵל לֹא כּש"כ שְׁאִסּוּר חֲדָשׁ נוֹהֵג בּוֹ וְאִינוּ מוֹעִיל הַפְּקָעַת קְדוּשָׁה עַל יְדֵי נִכְרֵי מְלַחֲצִילָהּ מֵאִסּוּר חֲדָשׁ וְתוֹ בָּא הָרֹא"ש לֹאמֵר דְּאַפְּיִלוּ לְמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי לְהַפְקִיעַ מִיַּד מַעֲשָׂר לֹא לְמִמְרָא שְׁהֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּפָקַע קְדְוֶשֶׁת הָאֶרֶץ עַל יְדֵי הַנִּכְרֵי מִן הַקַּרְקָע כֹּל זְמַן דְּהָאֶרֶץ לְעוֹלָם עוֹמְדַת בְּקַדְוֶשֶׁתָּהּ אֶפְיִלוּ בְּעוֹד שֶׁהִיא תַּחַת יַד הַנִּכְרֵי וְהֵא דְּמִפְקָע לָהּ מִן הַמַּעֲשָׂר מְשׁוּם דְּכַתִּיב דְּגִנְגָּה הוּא וּמְכַרִּיחַ הַדְּבָר דַּע"כ כֹּלִי עֲלֵמָא מוֹדוּ דְּאִין הָאֶרֶץ פָּקַע מִקְדְּוֶשֶׁתָּהּ אֶפְיִלוּ כֹל זְמַן שֶׁהִיא ת"י הַנִּכְרֵי אַע"פ שְׁפִטוּרָה מִן הַמַּעֲשָׂר לְמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי וְהֵינּוּ דְּמְסִיִּים וְהֵלֵא עֲרָלָה דְּאִינוּ נוֹהֵג אֲלֵא בְּאֶרֶץ וְאַפְּיִלוּ הֵכִי נוֹהֵג בְּנִטְיעַת נִכְרֵי פְּדֻתָּנּוּ בְּמִסְכַּת עֲרָלָה וְלֹא תִימָא דְּהֵא מְתַנִּיתִין אֲתִיָּא כַּמ"ד אִין קִנְיָן לְנִכְרֵי אֶפְיִלוּ לְגַבֵּי מַעֲשָׂר שְׁהָרִי בִּירוּשְׁלַמִי יְלִיף לִיהּ מִקְרָא אֲלֵמָא כּו"ע מוֹדוּ דְּנִטְיעַת נִכְרֵי חֵיִיב בְּעֲרָלָה וּש"מ דְּלֹא פָקַע קְדְוֶשֶׁת אֶרֶץ מִקְרָקַע אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ע"י נִכְרֵי וְע"כ הֵינּוּ טַעְמָא דַּמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשָׂר מִגְּזִירַת הַפְּתוּב הוּא שְׂאֵע"פ שְׁקַדְוֶשֶׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל קַרְקָעוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁבִיד הַנִּכְרֵי מ"מ מִיַּעֲטָה קִרָּא מִן הַמַּעֲשָׂר.

אֲבָל לְכֹל שְׂאֵרֵי דְּבָרִים הַקַּרְקָע בְּקַדְוֶשֶׁתָּהּ עוֹמְדַת וּמָה שְׁנוֹהֵג בְּשְׂאָר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן עֲרָלָה וְרַבְעֵי וְכִלְאִים שְׂאִינוּ נוֹהֵג אֲלֵא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נוֹהֵג נְמִי בְּהָאִי קַרְקָע שְׁבִיד הַנִּכְרֵי וּכְש"כ שִׁינְיָהּ בְּהָאִי קַרְקָע דְּבָרִים שְׁנוֹהֵגִין בְּחוּץ לְאֶרֶץ שְׁהָרִי פִּינּוֹן שְׁנוֹהֵגִין בְּחוּץ לְאֶרֶץ ש"מ שְׂאִין אִסּוּרֵן תֵּלִי כֹלֵל בְּקַדְוֶשֶׁת הָאֶרֶץ שְׁהָרִי קַרְקָעוֹת חוּץ לְאֶרֶץ אִין בְּהֵם קְדוּשָׁה וְאִפְ"ה נוֹהֵגִין בְּהֵם אִסּוּרֵן אֵלוּ וּש"מ דְּלֹא מְשׁוּם קְדְוֶשֶׁת הָאֶרֶץ אֶסְרָה תּוֹרָה וְא"כ בְּקַרְקָע אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מָה לִי אִם הִיא בְּיַד יִשְׂרָאֵל מָה לִי אִם הוּא בְּיַד נִכְרֵי הֵא וְנֹדְאִי לְקַרְקָע אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁבִיד נִכְרֵי לֹא גָרַע מִקְרָקַע חוּץ לְאֶרֶץ שְׁאִסּוּר זֶה נוֹהֵג בּוֹ וְאִדְרָבָה קַרְקָע אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַדִּיפָא טְפִי אַע"פ שֶׁהִיא בְּיַד נִכְרֵי דְּאַכְתִּי קְדוּשָׁה לְכֹל מִיְלִי חוּץ לְעַנְיָן מַעֲשָׂר לְמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְנִכְרֵי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִיַּד מַעֲשָׂר.

מִשְׂא"כ קַרְקָעוֹת חוּץ לְאֶרֶץ אִין בְּהֵם קְדוּשָׁה וְהֵינּוּ דְּמְסִיִּים הָרֹא"ש וּכְש"כ חֲדָשׁ שְׁנוֹהֵג מִן הַתּוֹרָה אֶף בְּחוּ"ל וְלֹא תֵּלִי מִיַּדִּי בְּקַדְוֶשֶׁת הָאֶרֶץ שְׁנוֹהֵג אֶף בְּשֶׁל נִכְרֵים וְה"ה לְכִלְאִים שְׁנוֹהֵגִין בְּשֶׁל נִכְרֵים אַע"פ שְׂאִינוּ נוֹהֵג אֲלֵא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִן הַתּוֹרָה דְּאַפְּיִלוּ לְמ"ד יֵשׁ

קננו היינו ונוקא לגבי מעשר מגזירת הפתוב אבל מ"מ קדושת הארץ עלי' שהרי ערלה  
נוהג בה וא"כ ה"ה לכלאים נמי פינו דלכ"ע לא פקעי קדושתה זה נראה לי ברור פוננת  
הרא"ש: ועתה יראה הרואה היש פאן דין קו"ח שאפשר לבטלו ע"י פירכא שפן מידת  
קו"ח דגמרינו חמור מקל להחמיר על החמור בקו"ח מקל ע"י החומר שיש לחמור בדבר  
אחר קו"ח שיהיה חומרא זו של הקל ממנו באותו דבר אחר וכן להיפך אנו דנין קל  
מחמור להקל עליו ע"י מידה זו והיינו קו"ח כשמו בזה שיהיה שפיר פירכא פינו שאתה  
מביא חומרא זו שיש בענין זה לענין אחר שיש בו חומר פלוני משום הכי יש להחמיר  
א"כ אם מצאנו חומר אחר שיש בזה ואין באותו ענין אחר שפיר איפא למיפד מה לענין  
זה שיש בו חומר פלוני א"כ מחמתו חומר מיקרי ואותו ענין אחר הוי קל בהא ואי אפשר  
לה לדין קל מחמור להחמיר עליו וכן אם אתה דן קל מחמור להקל על הקל מחמור א"כ  
שפיר איפא למיפד מה לקל שפן יש בו חומר פלוני א"כ לאו קל מיקרי אבל הא  
דמייטינו שחדש יהיה נוהג בשל נכרי שהרי נוהג בחוץ לארץ ולא גרע של נכרי בא"י  
משל חוץ לארץ מכש"כ מערלה שאינו נוהג בח"ל ואפ"ה נוהג בשל נכרים פינו דהחומר  
שמייטינו לחדש לאו ממקום אחד ומחומר אחד שיש בו הוא אלא מיניה וביה במכש"כ  
מייטינו אין פאן דין קו"ח שהרי לא מחמת קולא וחומרא מייטינו לה ולא שיהיה למפד  
מה לערלה שפן חמור שאסור בהנאה משום הכי נוהג בשל נכרים תאמר בחדש שקל  
שמותר בהנאה לא ינהג בשל נכרים וכי אפשר לומר פן שהרי האי חומר של חדש שנוהג  
בח"ל ממילא חומרא זו גורם לו שיהיה בשל נכרי בא"י דהא בהא תלי' ונדא חומרא  
היא דלא גרע של נכרי בא"י משל ישראל בח"ל ונהרי ערלה דאיפא למימר הכי דהואיל  
ואינו נוהג בח"ל שקולא זו ממילא תגרם לו שלא תנהוג בשל נכרים אפ"ה נוהג בשל  
נכרים לכ"ע כ"ש חדש שנוהג בח"ל דנוהגת ממילא בשל נכרים דאי אפשר לומר דשל  
נכרי בא"י גרע משל ישראל בח"ל דהוי ליה פציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא ואין  
פאן דין קו"ח שפרכינו עלי' ממקום אחר פינו שפאן אנו דנין מיניה וביה שאותו חומר  
שיש בחדש שנוהג בח"ל ממילא דין הוא שתנהוג בשל נכרים דלא גרע מח"ל וע"י  
פירכא של מה לחדש שקל שמתר בהנאה שהוא ממקום אחר אי אפשר לה למיפד  
דמ"מ אע"פ שהוא מתר בהנאה אי אפשר לומר ששל נכרי בא"י יהי קל מחוץ לארץ  
שהרי ח"ל קל משל נכרי לכ"ע כמו שמצינו גבי ערלה ואיה אפשר להקל ולומר איפכא  
גבי חדש דשל נכרי קל משל ח"ל ומדלגבי ערלה שאינו נוהג בח"ל אפ"ה נוהג בשל  
נכרי אלקא ח"ל קל משל נכרי כ"ש לגבי חדש שנוהג בח"ל שלא יהא של נכרי קל  
מח"ל אלא ונדאי חדש נוהג בשל נכרי והיינו דלא הזכיר הרא"ש בדבריו לשון קו"ח  
דאין קו"ח אלא ע"י חומרא וקולא שממקום אחר ואינו מזכיר אלא לשון כש"כ דהיינו  
מיניה וביה דאין שיהיה למיפד ע"י קולא וחומרא של מקום אחר וכדאמרן וזה ברור  
למבין ובה אודא לה נמי מה שמתמה עוד הב"ח על דברי הרא"ש ז"ל שכתב תו איפא  
לתמה במה שכתב הרא"ש דהרי ערלה דאין נוהג אלא בארץ כו' ובפסקי הרא"ש  
בהלכות ערלה פסק פעולא אמר ר' יוחנן דערלה הלמ"מ הוא וא"כ ליכא למילף מיני'  
השתא חדש במכש"כ דאין למדין קל וחומר מהלכה ובע"כ צריך לומר שחזר בו הרא"ש  
מתשובה זו כשכתב פסקיו ע"כ וזה גרם לו השבובש הקדום שכש"כ של הרא"ש לאו  
דין קו"ח מיקרי ונהרי דטעמא דאין דנין קו"ח מהלכה.



פ'י רש"י במסכת שבת פ'ק ר' אלעזר דמילה (דף קל"ב) משום דלא נתנה תורה שבע"פ לדרוש ב"ג מדות ע"כ והיינו דווקא דין קו"ח שע"י דבר אחר שאנו דנין ומה דבר פלוני שאין בו חומר פלוני מ"מ התמירא תורה עליו בתומרא זו דבר זה שיש בו חומר פלוני קו"ח שתתמיר עליו חומר זה דין זה מצד הסברא דחומר פלוני תגרם לו ג"כ את חומר זה.

דקא אפשר לומר דבדבר זה התמירא תורה בענין פלוני ולא בענין פלוני ובדבר זה איפכא אלא דהכי גמירא לן שנתנה תורה לדרוש בדין זה כמו שגמירא לן שנתנה לדרוש בשאר י"ג מדות דר' ישמעאל שהתורה נדרשת בהן ואי לאו דגמירי לן מסברא לא הוי דרשינן ליה לא בבנין אב ולא בכלל ופרט אלא דהכי גמירי לן וכי גמירי בתורה שבכתב אבל בתורה שבעל פה לא גמירי וכיון דלא גמירי אי אפשר לנו לדונם מסברא בעלמא אבל במכש"כ מיניה וביה אין אנו צריכים לגמרא לדונו ומסברא ראוי לדונו במכש"כ א"כ לא שניא תורה שבכתב ולא שניא תורה שבע"פ דיינין ליה פיון שהדבר מסתבר פן והדעת נוטה לזה ואין אנו צריכים לגמרא כלל להא מילתא וזה ברור וגלוי לכל בעלי עינים ודרי קי"ל אין עונשין מן הדין ואפילו הכי בפ'ק קמא דתמורה (דף ט') יליף אב"י בקל וחומר דאין ממירין טוב בטוב ברע אע"ג דאין עונשין מן הדין הא לאו דינא הוא דמי גרע טוב מרע והכי נמי דכונתיה ואיכא למימר דאפילו לר'בא דפליג התם אב"י אתי שפיר והא דלר'בא לא ילפינן טוב בטוב מקל וחומר מטוב ברע משום דלא סבירא ליה האי סברא דמיטוב מרע דאפשר דמגרע גרע ואין זה מקומו להאריך פאן מאותו סוגיא: סנהדרין פ' ה' דנשרפין (דף ע"ו) אמרינן בתו מאנוסתו מנין אמר אב"י קל וחומר על בת בתו ענוש בתו לא כש"כ ופריה וכי עונשין מן הדין ומשני גילוי מילתא בעלמא הוא ופ'י רש"י ואין זה עונש מן הדין דהא בתו מקורבא דבתו קאתיא ואפילו לר'בא דיליף התם גזירה שנה לבתו מאנוסתו איכא למימר דלא פליג אהאי סברא גילוי מילתא בעלמא שהרי בהרבה מקומות מוכרחים אנו לומר האי סברא דגילוי מילתא בעלמא כמו שכתבו התוס' בהרבה מקומות בש"ס אלא דסבירא ליה לר'בא דכל פהאי גוונא לא מיקרי גילוי מילתא בעלמא אלא קל וחומר גמור א אבל בגילוי מילתא בעלמא אפילו ר'בא מודה דעונשין הדין דלאו קל וחומר מיקרי וה"ה בהאי מכש"כ דמיניה יה לאו קל וחומר מיקרי ואפילו מהלכה דנין אותו ועוד או הכי נשתבש הב"ח בזה הרבה דמה שהקשה דאין דנין קל וחומר מהלכה לא דיבר בהלכה דמאיזה הלכה דן הרא"ש אן דאם היינו דנין על דבר אחר שיהא נוהג בחוץ לארץ.

ון פלאי הפ' דחמירי לה שערלה אין בו אלא תרי חומר מחדש ובכלאי הפ' איכא תלת כדאמרינן פ'ק קמא דקידושין (דף ל"ח) וכמה שכתבתי בס'מון הקודם ואם היינו דנים בקל וחומר שפלאי הפ' תנהוג בחוץ לארץ מערלה ה ערלה שאין בו חומר שלישיית גמירי לן מהלכה שתנהוג בחוץ לארץ קל וחומר לכלאי הפ' שיש בו חומר שלישיית נו דין שתנהוג בחוץ לארץ.

על זה שפיר יש להשיב הא ערלה בחוץ לארץ הלכה ואין דנין קל וחומר מהלכה ודרי גי תלת זימנא דאמרינן בגמרא אין דנין קל וחומר מהלכה פהאי גוונא מיקרי בפ'ק ר' אלעזר דמילה (דף קל"ב) צה לומר דהא דמילה דוחה שבת הוי הלכה ור' אלעזר פן

עזריא יליף דפיקוחם נפש דוחה שפתי קל וחומר ממילה ובגזיר סוף פירק פהו גדול (דף נ"ו) אמר עצם פשעורה הלכה נזיר מגלח עלי' משום הכי אין דנין ממנו רביעית דם מקל וחומר ובפ' פיצד צולין דפסחים (דף פ"א) קי"ל דעושה פסח זיר התורה להם טומאות התהום מהלכה ורצה רבה ללמוד וחומר מהם דכהו המרצה בתמיד שיהוה לז' טומאות תהום ופריה התם וכי דנין קל וחומר מהלכה כל הגי וצה ללמוד בקל וחומר אותו דבר עצמו שפאמרה הלכה ואין דנין אותו דבר של הלכה למימי ליה בקו"ח לענין אחר ה"נ אי אפשר לנו לדון שיהא פלאי הפרם נוהגין בחוץ לארץ קל וחומר מערלה דהלכה היא שנוהגת בחוץ לארץ דהא אין דנין קו"ח מהלכה אבל מה טעם יש לנו לומר משום שערלה בחוץ לארץ הלכה אין דנין קו"ח ממנו לחדש שינהוג בשל פנים דהא שערלה נוהג בשל נכרים בארץ ישראל לאו נהלכה אתיא גמרינו מניה קו"ח לחדש שינהוג בשל נכרים פינו שנוהג חדש בשל נכרים לא שפא בין ארץ ישראל לחוץ לארץ שיהי בחדש חוץ לארץ שנה לארץ ישראל מן התורה.

איני יודע מי גרם להב"ח של"ט גדול פנה שאין ראוי לטעות בו מש"ל וראיתי לדודי ז"ל שפתיב שם והנה הרא"ש בתשובה פתיב דקל וחומר מערלה וכלאים דאין נוהג בחוץ לארץ מן התורה ונוהג בשל נכרים קל וחומר דחדש מן התורה ועל זה פבר מחו ליה מאה עונכלי הב"ח דאין למדין קו"ח מהלכה וערלה הלכה נאני הקטן אענה אחר' דגם מפלאים מד"ס אין למדין כמ"ש במסכת ידים פירק ג' משנה אמרו חכמים לר' יהודה אין דנין דברי תורה מד"ס ולא ד"ס מדברי סופרים ע"ש (וטעם לדבר יש לומר דרבנן החרמירו דבריהם ועשו סיג לדבריהם יותר מן התורה ודברי תורה אין צריכים חיזוק כמ"ש בראש השנה לענין צום גדלי' ר"ח במגילת תענית (דף י"ט) דברי תורה ודברי קבלה אין צריכין חיזוק) עוד הקשה הב"ח שפיר דכלאים וערלה חמורים דאסורים בהנאה ואין היתר לאיסורן וכמו כן אמר רשב"י בקדושין (ל"ח) ע"ש ע"כ ואף שערביים עלי דברי דודי ז"ל מ"מ האמת אהוב יותר וכבר נתבאר שאין ממש בדברי הב"ח ודודי הרב ז"ל אגב חורפ' לא ענין היטב.

ומ"ש דגם מפלאים דד"ס אין למדין אינו יודע למה לן ללמוד מפלאים דד"ס בקו"ח לחדש הא בהדיא אמרינו במנחות פירק ר' ישמעאל דאפילו למ"ד חדש בחו"ל לאו דאורייתא מ"מ מדרבנן נוהג ואי ללמוד קו"ח מפלאים לחדש דנוהג בשל נכרים א"כ הא בא"י פלאים דאורייתא נינהו ואי פלאים נוהגין בא"י בשל נכרי מדאורייתא נהגי וא"כ יש ללמוד חדש בין בא"י בין בחו"ל שנוהג בשל נכרים מפלאים דא"י דאורייתא שנוהג בשל נכרים ועוד דמאי אולמא דכלאים שינהוג בשל נכרים יותר מחדש דתיליף חדש מפלאים בקו"ח הא לא מייתי שם הרא"ש בתשובה שם ראיה דכלאים נוהגין בשל נכרים ובאמת הרא"ש יליף לחדש מקו"ח מערלה דתנו בהדיא דנוהג בשל נכרים וחדש יליף מקו"ח מערלה שיהי חדש נוהג בחו"ל מה"ת מה שא"כ בערלה וכלאים דאינם נוהגים בחו"ל דליכא קו"ח יליף הרא"ש במה מצינו שתנהוג (בשל נכרי) והינינו שפתיב הרא"ש בסיום דבריו וה"ה בכלאים שנוהגין בשל נכרי אלמא פלאים יליף מערלה בה"ה וחדש בקו"ח ולא יליף חדש מפלאים, כלל דאלו הי' פאן קו"ח הנה אפשר ללמוד בקו"ח כמו שאפשר ללמוד מהלכה מטעמים שפתיבתי למעלה אלא שפאמת אין פאן קו"ח ועוד יש כמה גמגומים בדבריו ע"ש והמבין יבין מעצמו (מפאן עד ונחזור צ"ל קודם ומ"ש דודי

פֶּאן וְכֵן פְּתוּב בְּהַעֲתִיקָה שְׁנִיָּה וּבְרֵאוּשׁוֹנָה לֹא מְצֻאנוּ זֹאת) וְעוֹד יֵשׁ טְעוֹת בְּדַבְרֵיהֶם אֱלוּ מ"ש עַל דְּבָרֵי הָרֵא"ש דְּאִין דְּנִין קו"ח מְהֻלְכָה אֲדַרְבֵּה עוֹלָם הַפּוּף הוּא וְדַבְרֵיהֶם מְבֹלְבָלִים שְׁהָרֵי אִין הָאֵי מַכְש"כ שְׁפֻתָב הָרֵא"ש נְאָמְרִים אֱלֵא א"כ אֲתָה דַל מִפֶּאן הַהֲלָכָה דְּגַמְרֵי לָן שְׁעָרְלָה נוֹהֲגַת בֵּא"י דְּהָא הָכִי קָא יְלִיף לָהּ הָרֵא"ש וְהֵלֵא עָרְלָה דְּאִינוּ נוֹהֲגַת אֱלֵא בֵּא"י וְאִפ"ה נוֹהֲגַת בְּנֻטִיעַת נְכָרֵי וּכְש"כ חֲדָשׁ שְׁנוּהֵג מִן הַתּוֹרָה כּו'.

הָרֵי שְׁמִינִי לְחֲדָשׁ מַכְש"כ מְעָרְלָה שְׁנוּהֵג בְּחוּ"ל מִן הַתּוֹרָה וְהָרֵי עָרְלָה הֲלָכָה דְּנוֹהֲגַת בְּחוּץ לְאַרְצָא אֱלֵא ש"מ בְּלֵא הֲלָכָה מִינִי לָהּ לְהָאֵי מְפָל שְׁפֹן וְהֵמָּה מִדְּאֲחֵ"ו דְּבָרֵי הָרֵא"ש לּוֹמֵר שְׁמֵהֲלָכָה מִינִי לָהּ לְהָאֵי מְפָל שְׁפֹן דִּידָן! וְאֲדַרְבֵּה הַדְּבָר הַפּוּף הוּא וּמְפָל מְקוּם אַף עַל גַּב דְּבִאָמַת קו"ל פְּעוֹלָא אָמַר ר"י דְּעָרְלָה הֲלָכָה לִמ"מ וְהָרֵי הֲלָכָה לִמ"מ נְמִי דְּאוֹרֵייתָא וְא"כ אִין פֶּאן כְּש"כ מְעָרְלָה לְחֲדָשׁ.

לֹא תִקְשֶׁה לְהָרֵא"ש דֹּאע"ג דְּעָרְלָה הֲלָכָה לִמ"מ מ"מ קִיל טְפִי מְחֻדָּשׁ בְּחוּ"ל שְׁהָרֵי אָמְרִינוּ הֵתָם דְּכָף נְאָמְרָה הַהֲלָכָה גְּבִי עָרְלָה בְּחוּ"ל סְפִיקָא מוֹתֵר וּנְדָאֵי אָסוּר וְאִמּוֹרֵאֵי סְפּוּקֵי מְסַפְקָא לְהַדְדִי וְאִלוּ חֲדָשׁ כַּה"ג אָסוּר בְּדִקְוִים לָן סְפִיקָא דְּאוֹרֵייתָא לְחוּמְרָא וּכְש"כ לְסְפּוּקֵי מְסַפְקֵי דְּאָסוּר אֲפִילוּ מְדַרְבְּנָן מְשׁוּם (לְפָנֵי עוֹר ע"כ הַגָּהָה מֵהַעֲתִיקָה שְׁנִיָּה) וְנִחְזוֹר לְעִנְיָנֵנוּ לְדַבְרֵי הַב"ח מַה שְׁפֻתָב וּבַע"כ שְׁחִזוֹר בְּהָרֵא"ש מִתְּשׁוּבָה זֹו אִין פֶּאן חֲזָרָה פְּלִל כִּינוּן שְׁבַפְסָקִיו פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין הַרְבֵּה לְהִבִּיא רְאִיוֹת שְׁאִין חֲלוּק גְּבִי פְּלֵאֵי הַפְּרָם וְעָרְלָה בֵּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְשֶׁל נְכָרֵי ה"ה בְּחֻדָּשׁ דְּאִין שׁוּם טַעַם לְחֻלְק בֵּינֵיהֶם וְאֲדַרְבֵּה לְהָרֵא"ש אֵלִים חֲדָשׁ מְעָרְלָה בְּהָא מִיִּלְתָּא דְּנוּהֵג גַּם בְּחוּץ לְאַרְצָא מִן הַתּוֹרָה מִשְׁא"כ בְּעָרְלָה: וּמ"ש עוֹד הַב"ח גַּם בְּדַבְרֵי הַר"ן יִרְאֶה דְּסִבִּירָא לִיָּה הָכִי שְׁהִבִּיא הִירוּשְׁלָמִי וְהוֹכִיחַ מִמֶּנּוּ לְאַסוֹר בְּשֶׁל נְכָרִים בְּעָרְלָה וְכִלְאִים בְּלִבְד אֱלֵמָא מְשַׁמַּע דְּבְחֻדָּשׁ אִין רְאֵיָה לְאַסוֹר בְּשֶׁל נְכָרִים וְא"כ מְמִילָא הוּא מוֹתֵר בְּשֶׁל נְכָרִים ע"כ וְאִנִּי אוֹמֵר אֲדַרְבֵּה לְאִידָף גִּיסָא דְּמִסְתַּמָּא כְּמוֹ שְׁעָרְלָה וְכִלְאִים נוּהֵג בְּשֶׁל נְכָרֵי הָא מְמִילָא מְשַׁמַּע דְּחֻדָּשׁ נוּהֵג בְּשֶׁל נְכָרִים דִּמ"ש אִיהוּ מִן דִּידְהוּ וְאֲדַרְבֵּה כִּינוּן דְּעָרְלָה וְכִלְאִים נוּהֵגִין בְּשֶׁל נְכָרִים כְּש"כ חֲדָשׁ וּבְדַבְרֵי הָרֵא"ש בְּתִשׁוּבָה אֱלֵא מְשׁוּם דְּהָאֵי שְׁיִנוּיָא דְּמִשְׁנֵי בִירוּשְׁלָמִי אֲחֻלָּה מְפָנֵי שְׁאִינוּ נוּהֵג בְּשֶׁל נְכָרִים אֲעָרְלָה וְכִלְאִים וּנְדָאֵי קָאֵי וְלֹא אֲחֻדָּשׁ שְׁלֵא נְזַפֵּר בְּדַבְרֵי ת"ק בְּמִתְנִיתִיוֹאֵלָא בְּדֵר' אֱלִיעֶזֶר מְהָאֵי טַעְמָא יְלִיף הַר"ן לְעָרְלָה וְכִלְאִים מִירוּשְׁלָמִי זֹו שְׁנוּהֵגִין בְּשֶׁל נְכָרִים וּמ"מ מְמִילָא מְשַׁמַּע דְּחֻדָּשׁ נוּהֵג נְמִי בְּשֶׁל נְכָרִים.

וְהַר"ן לֹא נִקְטַ עָרְלָה וְכִלְאִים אֱלֵא מְשׁוּם דְּהִירוּשְׁלָמִי וּנְדָאֵי קָאֵי עֲלִיָּהוּ וּמ"מ כְּפָר נִתְבָּאָר בְּסִי' הַקְדוּם דְּהָא דְּפָרִיף הִירוּשְׁלָמִי אֲמָאֵי לֹא תִנָּא חֻלָּה עֲמֵהֶן לֹא אֲמִתְנִיתִין דְּסוּף פ"ק דְּקִדּוּשֵׁין קָאֵי דְּהָא כִּינוּן דְּסִבִּירָא לִיָּה לְהִירוּשְׁלָמִי דֵר"א לְחוּמְרָא פְּלִיג לְהָכִי קָאֲמַר ת"ק חוּץ מִן הָעָרְלָה דְּהִלְכְתָּא גְּמִירָא לָהּ וְכֵן הָא דְּקִתְנֵי פְּלֵאִים ע"כ מְהַרְכַּבַת אֵילָן מִיָּרֵי דְּהָנִי דְּאוֹרֵייתָא בְּחוּץ לְאַרְצָא דְּאִלוּ פְּלֵאֵי הַפְּרָם בְּחוּץ לְאַרְצָא אִינוּ אֱלֵא מְדַרְבְּנָן וְהָאֵי תִנָּא דְּאוֹרֵייתָא קָא חֲשִׁיב וְדַרְבְּנָן לֹא קָא חֲשִׁיב מְדֻלָּא תְּנִי נְמִי חוּץ מְחֻדָּשׁ דְּלִידִידְהָ נְמִי ע"כ פְּנִים מְדַרְבְּנָן מִיֵּהַת אָסוּר וְכִינוּן דְּהָאֵי תִנָּא דַרְבְּנָן לֹא קִתְנֵי לִיכָּא לְמַפְרָף אֲמָאֵי לֹא תְּנִי חֻלָּה דְּהָא חֻלָּה בְּחוּץ לְאַרְצָא אִינוּ אֱלֵא מְדַרְבְּנָן וְהָאֵי תִנָּא מְדַרְבְּנָן לֹא מִיָּרֵי וְכִי פְּרִיף בִירוּשְׁלָמִי אֲמָאֵי לֹא תְּנִי חֻלָּה אֲמִתְנִיתִין דְּסוּף עָרְלָה קָאֵי דְּתִנּוּ הֵתָם הַחֲדָשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מְקוּם וְהָעָרְלָה הֲלָכָה וְהַפְּלֵאִים מִד"ס וְהָאֵי תִנָּא דַרְבְּנָן קָא חֲשִׁיב וְאֲפִילוּ

הכי לא חשיב לחלה ומשני הירושלמי משום דלא נהוג בשל נכרים ש"מ דחדש דתני להאי תנא נהוג בשל נכרים והא נדאי ראיה אלימתא היא והנה אין הירושלמי דסדר נשים תחת ידי נאפילו אם האיבועי דר' יונה אמאי לא תני לחלה איתא נמי התם ולא מייתי התם להאי מתניתין דסוף מסכת ערלה מ"מ ההיא בעי' דר' יונה אההיא דסוף מסכת ערלה קאי וכו' דר' הירושלמי אגרא מייתי הואיל ואייתי למתניתין דקדושין במס' ערלה ומוקי למתניתין כר' אלעזר ובתר הכי קבועי האי בעי' דר' יונה אמאי לא תני חלה מעתיק נמי אמתני' דקדושין להאי דר' יונה אמאי לא תני חלה וכו' דר' הש"ס זה פידוע למי שרגיל לשיטה דגמרא דבני מערבא עוד כתב הב"ח ועוד יש להביא ראיה ברורה דהחדש מותר בשל נכרים דבפרק קמא דר"ה (דף י"ג) איתא בעי מיני' חבריאי מרב פהנא עומר שהקריבו ישראל בכניסתו לארץ מהיכן הקריבוהו אם תאמר בינך גוי קצירכם אמר רחמנא ולא קצר עו"ג ממאי דאקריבו דלמא לא אקריבו לא סלקא דעתך דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח ממחרת הפסח אכול לא אכול דאקריבו עומר והדר אכלי מהיכן הקריבו אמר להו פל שלא הביא שלישי בינך נכרי והשתא אי אמרת דאיסור חדש נהוג אף בשל נכרי לא צריך לאמר ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול כו' בלאו הך דיוקא מצי למימר לא סלקא דעתך דכתיב ויאכלו מעבור הארץ האיך אכלו והלא אסור משום חדש אלא נדאי ע"כ שאינו נהוג בשל נכרי וכיון דהשתא קס"ד דלא הקריבו כיון דענין בינך גוי לכה צריך להך דיוקא ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול דאי איתא דענין בינך גוי ולא הקריבו עומר מעיקרא אמאי לא אכלי הלא בשל גוי אינו אסור בשל חדש אלא נדאי דהקריבו עומר משל ישראל ולהכי לא אכלי מעיקרא משל ישראל מהיכן הקריבו ומשני שלא הביא שלישי בינך נכרי הרי מוכח להדיא דמדאורייתא אין אסור חדש אלא בשל ישראל עד פאן ויפה כתב עליו הש"ס דליתא להאי ראיה, דאי לאו האי דיוקא דממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול ה"א דאכלי ישן.

א"נ משום דבפרק קמא דקדושין איכא תנא דסבירא ליה דמושבתיכם אתי שלא נאסרו עד אחר ירושה וישיבה ואיתא התם בש"ס דהאי תנא לית ליה האי דרשה דממחרת הפסח אכול ומעיקרא לא אכול ור"א דסבירא לי' ממושבתיכם בכל מקום שאתם יושבים אית ליה האי דרשה א"כ הא דמשני לא ס"ד דכתיב ממחרת הפסח (בר"ה) כו' ע"כ כר"א נאי לאו האי דיוקא דמחרת כו' הוי אמינא דלא הקריבו וחדש לא הי' נהוג אלא לאחר ירושה וישיבה ע"כ גם דודי פילפל הרבה בתשובה הנזכרת ואני רואה שלא כוונן יפה בהאי פלפולי דקדמאי ז"ל וישגג הרבה בזה דהדבר ברור דעיקר פילפול דהתוס' והפוסקים אי אסור חדש נהוג בקרקע של נכרי או לא ואתבואה גופא ליכא קפינא אי התבואה הירושה בה היא של נכרי או של ישראל רק עיקר קפינא תלוי בגוף הקרקע אם הוא של נכרי אז פל אסורין הללו של חדש ערלה וכלאים נהגין במה שגדל בה אף שהגדולין המה של ישראל או לא וה"ה איפכא אם הקרקע של ישראל והגדולין המה של נכרי לא מספקא להו ז"ל אם פל האסורין הללו נהגין בהגדולין או לא דנדאי נהגין בה דבתר גוף הקרקע אזלינן שהוא העיקר ונהרי גוף הקרקע של ישראל ונדבר זה נתברר ממ"ש הרא"ש בתשובה שהעתקתי למעלה ומדברי התוס' פרק ב' דע"ג ומדברי ר"ש פרק ה' דמס' תרומות שאכתוב לקמן בס"ד שפולן תלו הדבר ביש קנין לנכרי בא"י

להפקיע מן המעשר וא"כ ע"כ בקרקע של נכרי מיירי דאילו מיירי ז"ל בפירותיו של נכרי מה ענין יש קנין לנכרי לנדון שלקהם שהרי האי פלוגתא יש קנין לנכרי או לא לענין מעשר היא במסכת גיטין (דף מ"ז) וכו' האי סוג' בגוף הקרקע איירי ולא מן הפירות כדמוכח התם.

נהרי עיקר טעמא. של רבה דסבירא לי' התם אין קנין לנכרי משום שנאמר פי לי הארץ לי קדושת הארץ ש"מ דאגוף של קרקע קאי ולא אפירות ובסוף פרק קמא דע"ג (דף ד') תני' אין משכירין להם בתים בארץ ישראל ואצ"ל שדות.

ומפרש הש"ס מאי אין צריף לומר שדות אילימא משום דאית בי' פרטי תדא תניית קרקע ונדא דמפקע לה ממעשר אי הכי בתים נמי איפא פרטי תדא תניית קרקע ונדא דקא מפקע לה ממזונה ומשני אמר רב משרשי' מזונה חובת הדר הוא.

והכריחו שם התוס' דאתי כמ"ד דיש קנין וכשמוכרין לנכרי הוא מפקיע ממש מן המעשר שאפילו יזרע ישראל לא יתחייב במעשר אבל בית ודאי אינו מפקיע מן המזונה שאפילו לא ימכרו לנכרי אלא שלא ידור בו ישראל אין פאן חיוב מזונה מן התורה דאפילו אם שוכר ישראל אחר ודר בתוכה כו' ע"כ הרי מוכח להדי' דלמ"ד יש קנין קרקע של נכרי בארץ ישראל והתבואה שנזרע בה (אם) אפ"י היא של ישראל פטר מן המעשר א"כ ה"ה איפכא קרקע של ישראל והתבואה שנזרע בה היא של נכרי חייב במעשר אפילו למ"ד יש קנין דלעולם בטר גוף הקרקע אזלינו ולא בטר הגדולין וכיון שפן א"כ אין פאן ראי' מהא דפרק קמא דר"ה דחדש נוהג בשל נכרים שהרי עיקר השאלה של חברי' פהנא מהיכן לקחו תבואה להקרבת עומר דכיון דעניל ביד נכרי וראוי לקצירה הוי לי' קציר נכרי וגבי עומר ראשית קצירכם פתיב ובעינו שעניל התבואה ביד ישראל אבל גוף הקרקע של ארץ ישראל נדאי מוחזקת היא מאבותינו כדאמרין בפרק יש נוחלין (דף ק"כ) דמהאי טעמא נטלו בנות צלפחד חלק בכורה של אביהם אע"ג דקימא לן אין הבכור נוטל פראוי כבמוחזק ארץ ישראל מוחזקת היא מאבותם כדאמרין התם וכן פתבו התוס' שם בר"ה אהא דקאמר קצירכם אמר רחמנא ולא קציר נכרי ואע"ג דירושה היא להם מאבותיהם כדאמרין בע"ג דאמר רחמנא אשיריהם תשרפון מפדי ירושה היא להם מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו מ"מ יש לו במה שזרע ע"כ.

הרי שגוף הקרקע של ארץ ישראל היתה של ישראל משום הכי מעיקרא לא אכול דכיון שנזרע התבואה בקרקע של ישראל אע"ג שגוף התבואה פולה לגמרי היתה של נכרי איסור חדש נוהג בו אבל מ"מ פנין שגוף התבואה יש לנכרי חלק בו אע"פ שפל הקרקע של ישראל אין ראוי להביא את העומר ממנו דקצירכם אמר רחמנא דהיינו הנקצרת ועלה קפיד קרא שתהא של ישראל ולא קציר נכרי אבל לענין איסור חדש מספקא להו להתוספת והפוסקים ז"ל דלמא קפיד קרא על תבואה שאגדלה בקרקע של ישראל ולא על הגדלה בקרקע של נכרי וארץ ישראל בכניסתו לארץ פבר היתה גוף הקרקע ירושה להם מאבותיהם קודם שנזרעה תבואה זו שמצאו במחנך בכניסתו לארץ וכיון שנזרעה בקרקע של ישראל הא נדאי לא מספקא לן דאיסור חדש נוהג בה אע"פ שהיתה הנזרע של נכרי משום הכי ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול הואיל שנזרע בקרקע של ישראל איסור חדש נוהג בה.

ומ"ש הש"ה דאסיק אדעתה דכל ארץ ישראל של נכרי היתה (בהעמקה ראשונה פתיב כן ומסיק שם הש"ה ואדרבה מכאן נ"ל ראי' ברווה ג"כ דחדש נוהג בפשל נכרי דהא פיון דפריה מהיכן הקריבו וכו' מסיק אדעתה דכל ארץ ישראל של נכרים היתה אפילו הכי פי דייק ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול לא קשה לי' אלא מהיכן הקריבו אבל מה דמעיקרא לא אכיל אתי לי' שפיר ש"מ דנוהג בפשל נכרי ע"כ) הא ונדאי לימא דוודאי חברייא דרב פהנא נמי ידעו דגוף קרקעות של ארץ ישראל דישאל היתה משום דמחזיקת הוא להם מאבותיהם רק שישאלו הואיל והתבואה היתה של נכרי אין להביא ממנה את העומר דקצירכם אמר רחמנא ולא קציר נכרי ורב פהנא השיב להם פל שלא הביא שלישי ביד נכרי דאפתי לא מקרי קציר נכרי וקצירכם קרינו בי' ובאמת גם על הרא"ש אני תמה קרינו שאוחזי החבל בתרי ראשין מדהביא ראי' דקדש נוהג בפשל נכרי מהא דאפילו למ"ד יש קנן לנכרי בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר היינו משום דדריש לה מקרא דגנן ולא דגן עובד כוכבים ואי לאו קרא תבואות עובדי כוכבים בעי עישורי.

ש"מ שמביא ראי' על חדש הגדולה בקרקע של נכרי שאסור מן התורה ומיד מסיים והלא ערלה דאינו נוהגת אלא בארץ ואפ"ה נוהגת בנטיעת נכרי כדתנו כו' ומה ראי' היא זו מנטיעות של נכרי שהנטיעה לחוד היא של נכרי ואיכא למימר שנטעה בקרקע של ישראל דלא שייך בזה למימר יש קנן לנכרי פיון שאין לנכרי חלק בגופא של קרקע רק הנטיעה לחודי' שלו לתבואה הגדולה בקרקע של נכרי לענין איסור חדש דשם איכא למימר יש קנן לנכרי ואין איסור חדש נוהג בו דן זק מה משום טעמא דמסקינו יש קנן וכש"כ שאין ענין לנידון זה מה שהביא מהא דעת שבאו אבותינו לארץ כו'.

ומהירושלמי שאתמר עלה ונטעתם פרט לשנטעו נכרים קודם שבאו לארץ יכול שאני מוציא את שנטעו נכרים משבאו לארץ ת"ל כל עץ שהרי פיון שא"י ירושה להם מאבותיהם ומן הדין אי לאו קרא דכי תבואו ונטעתם הי' איסור ערלה נוהג אפילו במה שנטעו נכרים משבאו לארץ אפילו אם תמצא לומר יש קנן דהא קרקע של ישראל היא אלא דאתי קרא דכי תבואו ונטעתם למעט את שנטעו נכרים מקודם שנקנסו לארץ אע"ג שקרקע של ישראל אינו נוהג בו ערלה ודומיא דהא מרבה לאסור את שנטעו נכרים משבאו לארץ דאחר ביאתם לארץ כש"כ שהקרקע של ישראל היא אלא שהנטיעה של נכרי דסד"א ונטעתם פתיב שתהי' אתם הנוטעים ולא נכרי ת"ל כל עץ לחיב בכה"ג בערלה ולעולם מיירי בשגוף הקרקע של ישראל.

אבל בגוף הקרקע של נכרי עדיין לא שמענו ואיכא למימר שפטור מן הערלה ומן החדש היכא שגוף הקרקע של נכרי דיש קנן לנכרי: עוד כתב הש"ה ועוד נראה לי ראיה ברווה מן הירושלמי רפ"ב דחלה גבי קמה לחה ויבישה ומשמע לנה דהכי פירושו פירושו מצאו קמה לחה מהו שתהא אסורה משום חדש כלומר מי נימא פיון דסופה לקצור הוי קמה של ישראל או נימא פיון דענייל ביד עובד כוכבים מותר אמר לי' למה לא אמר לי' קמה יבשה מהו אמר לי' אפילו יבשה דאין חלוק ונוהג בפשל עובד כוכבים והר"ש מקוצי פירוש בפירושו המשניות פירוש לחה חדשה.

ויבישה ישינה משל אשתקד וכתב ותימה גדולה למה לא התירן העומר משל אשתקד. ולא ירדתי לסוף דעתו דהדבר ברור כדפרישית ע"כ ואין פירוש הש"ך נכון דמפרש דמספקא לי להירושלמי מי נימא הואיל וסופו לקצור הוי קמה של ישראל או נימא פיון דע"יל ביד נכרי מותר דלאו בתבואה תליא מלתא אם היא של נכרי או לא אלא בגוף הקרקע הוא דתלי' אם היא קרקע של ישראל או של נכרי וכדפרישית וע"כ לפי שיטת הש"ך צריך לפרש הירושלמי דמספקא לי במצא קמה לחה (מפאן עד מ"מ יש לתמונה הוא מהעתקה שני') אי אמרינו דכיון שבאו ישראל לארץ זכו בה מפאן ולהבא ואע"ג דעד עכשיו היתה הקרקע והתבואה גדולה פבר בשל נכרי מ"מ קודם שנקצרה התבואה זכו ישראל בקרקע זו בתר גמר אזלינו ואיסור חדש נוהג בו או דילמא הואיל ועיקר גידול התבואה היתה בעוד הקרקע ברשות הנכרי בתר עיקר (גידול תבואה) אזלינו ואין איסור חדש נוהג בו אמר לי למה לא פלומר ונדאי איסור חדש נוהג בו ומסיק אפילו היא בישה ואפילו קצורה דאע"ג שנקנסו ישראל לארץ אחר הקצירה איסור חדש נוהג בו ואיכא למימר דהינו טעמא דאפילו קצורה אי משום דחדש נוהג בשל נכרים ואי משום דסבירא לי ירושה להם מאבותיהם ונהו לי למפרע של ישראל וכי גדלה התבואה בקרקע של ישראל גדלה וא"כ אין מהירושלמי הנה ראי' אי חדש נוהג בשל נכרים או לא דהא איכא לפרושי להאי גיסא ולהאי גיסא ע"כ הג"ה) ומ"מ יש לתמונה על הש"ך שהעתיק תחילת דברי הר"ש ולא העתיק סוף דבריו שמסיים ושמא דלא חל איסור חדש עד השתא וגם דלא קרב העומר במדבר דביאה פתיב בי' ואז נאסר הכל ואפילו ישן ולא הי' להם ממה לאכול ע"כ ואם הי' קשה להש"ך על האי ושמא שפתב הי' לו להשיב עליהן ועוד יש לתמונה על הש"ך שלא העתיק את כל דברי הירושלמי אלא ראשית הדברים מה שיכול לסבול פרושו והניח את סופן שהרי הכי אמרינו התם בירושלמי ר' יונה בעי קומי ר' ירמ' בשעה שנקנסו ישראל לארץ ומצאו קמה לחה מה שתהא אסורה משום חדש אמר לי למה לא.

עד פדין לחה ואפי' בישה אמר לי אפילו ובישה ואפילו קצורה מעתה אפילו חטין, בעלי' כף אני אומר לא אכלו ישראל מצה בליל פסח אמר ר' יונה מן דנפקת תהות בי' דלא אמרי' לי שנייא היא שמצות עשה דוחה מצות לא תעשה ומדקאמר מעתה אפילו חטין בעלי' משמע להדיא דחטין בעלי' היינו של אשתקד שהרי בישה ואפילו קצורה דהאי שתא.

פבר קאמר לי ר' ירמ' שאסורין וע"כ הא דמדייק ר' יונה אפילו חטין בעלי' היינו של אשתקד שפבר נאספו אל תוך הבית ומנוחחים באוצר פבר פדכתיב וחס האסירי באספיה את מעשיך מן השדה.

שכל ימות הקיץ התבואה מונחת בגורן להתייבש ואין מכניסין אותה לתוך הבית עד ימות הגשמים ואפילו בישה אפילו קצורה דקאמר היינו בישה שנתבשלה התבואה כל צרכה ובמחנך מירי שהרי הקדים בישה לקצורה גם מדקאמר כף אני אומר לא אכלו ישראל מצה בליל פסח ש"מ שכל התבואות אסורין משום חדש ואפילו של אשתקד דאל"כ מאי מתמה דלמא אכלו מתבואה דאשתקד ואפילו אם תמצי לומר דאי אפשר להבחין ולידע בין תבואה דהאינדנא לתבואה דאשתקד ומספיקא אסורין לאכול דלמא

תבואה דהאי שתא הוא ועדיין לא הותר חדש וגם סבירא ליה דחדש בחו"ל נוהג מן התורה ואפילו מתבואות חו"ל אי אפשר לאכול מצה משום אסור חדש מ"מ איכא למימר דאכלו מצה מתבואות חו"ל של אשתקד שהי' בידם שהי' קונין מתגרי אומות העולם כדאמרינן במסכת יומא פרק, יום הפורים (דף ע"ה) גבי לחם אפירים אכל איש וכמ"ש לפנינו בירושלמי אלא נודאי פירוש הרא"ש עיקר דנודאי עומר של אשתקד לא התיר לתבואה של אשתקד מטעמא שפירש הר"ש: ה בעלי' אבל קשה לי לפירוש הר"ש שהרי אמרינן התם בירושלמי על דעת' דר' יונה דאמר מצות עשה דוחה ל"ת אע"פ שאינה פתובה בצידה ניחא על דעת' דר' יוסי דאמר אין מצות עשה דוחה ל"ת אא"כ היתה פתובה בצידה ממה שתגרי נכרים מוכרין להם וכו' ישמעאל דאמר כל ביאות שנאמרו בתורה אחר י"ד שנה נאמרו שבע שכבשו ושבע שחילקו והשתא אי בתחלת אסור חדש נאסר למפרע אפילו תבואה שלאשתקיד משום דלא חל אסור חדש עד השתא וא"כ מאי משני אליבא דר"י שאכלו מצה בליל פסח ממה שתגרי נכרים מכרו להם וכו' ישמעאל דאמר כל ביאה שנאמרה בתורה לאחר י"ד שנה נאמרה מאי הועיל בכך הא לר"י הנה התחלת זמן אסור חדש לאחר י"ד שנה וכמו שנת"ק הנה התחלת זמן אסור חדש בביאתם לארץ מיד ומשום הכי נאסרו כל התבואה למפרע אפילו של אשתקד ואיכא לאקשויי איך אכלו ישראל מצה בליל פסח בכניסתן לארץ הכי נמי לר' ישמעאל דהתחלת אסור חדש הנה לאחר י"ד שנה אכתי הקושיא במקומה עומדת לר"י דקאמר אפילו חטין בעלי' נאסרו למפרע משום חדש בפעם הראשון שחל אסור חדש וכיון שפעם הראשון של אסור חדש הנה לאחר י"ד שנה איך אכלו ישראל מצה בליל אותו פסח ראשון של חלות אסור חדש ומאי נ"מ אימתי חל זמן אסור חדש אי בכניסתן לא"י מיד או לאחר י"ד שנה מ"מ בין כף ובין כף קשה איך אכלו ישראל מצה בליל של פסח ראשון לחלות אסור חדש לר' ירמיה דאמר אפילו חטין דאשתקד שבעלי' נאסרו למפרע משום אסור חדש.

שהרי לר' ישמעאל גם העומר לא קרב עד אותו זמן דהיינו לאחר י"ד שנה ונראה לי דלא קשה מידי דהא דמשני כר"י אתי שפיר דאליבא דידן' דסבירא ליה דכל ביאות שנאמרו בתורה לאחר י"ד שנה נאמרו א"כ סבירא ליה דמושב דכתב רחמנא גבי חדש לאו בכל מקום שאתם יושבים משמע ואפילו בחו"ל אלא מושב לאחר ירושה וישיבה משמע וחדש אינו נוהג בחו"ל מן התורה אם כן איכא למימר דאכלו מצה בליל פסח ראשון שאחר י"ד שנה ממה שהי' תגרי נכרים מוכרין להם דהיינו שהיו התגרין מוכרים להן מתבואות חו"ל דכיון דסבירא ליה לר' ישמעאל דמושב לאחר ירושה וישיבה במשמע ולא בכל מקום שאתם יושבים ממילא חדש בחו"ל מותר מן התורה דהא הוי ליה חובת קרקע אבל לפי מאי דהנה סבירא ליה לר' יונה דאסור חדש חל בביאתו לא"י וע"כ ביאה ומושב דכתיב גבי חדש לאו לאחר ירושה וישיבה משמע אלא כל מקום שאתם יושבים אפילו בחו"ל וכיון דלר' ירמיה אפילו חטין בעלי' דאשתקד נמי נאסרו למפרע משום אסור חדש א"כ שפיר איכא לאקשויי האיך אכלו מצה בליל פסח של כניסתן לארץ והא דמשני לר"י דסבירא ליה כר' ישמעאל דאמר כל ביאות שנאמרו בתורה כו' ולא קאמר דסבירא ליה כת"ק דמתניתין דפ"ק דקדושין דס"ל חדש בחו"ל אינו נוהג מן התורה יש לומר משום דהא בהא תלי' שהרי היינו טעמא דת"ק משום



דס"ל כר' ישמעאל דמושב לאחר ירושה וישיבה משמע ולא בְּכָל מְקוֹם שְׂאֲתָם יוֹשְׁבִים משמע משום הָכִי נִקְט דר' יוֹסִי סָבֵר לֵה כר"י כְּדָא מְרִינֵן בְּגַמ' שְׁלֵנוּ פ"ק דְּקְדוּשִׁין מֵאֵן תָּנָא דְּפְלִיג עֲלֵי דר' אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר חֲדָשׁ בְּחוּ"ל נוֹהֵג מִן הַתּוֹרָה ר' ישמעאל הִיא דְּסִבִּירָא לֵיה פֶּל מְקוֹם שְׂנַאָמַר בִּיאָה לְאַחַר יְרוּשָׁה וישיבה משמע ולפי זֶה אֵיפָא רָאָה בְּרוּרָה מְהִירוּשְׁלָמִי זֶה דְּחֲדָשׁ נוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים שְׁהָרִי מְדַמְשְׁנִי עַל ר' יוֹסִי דְּסִבִּירָא לִי כר' ישמעאל דְּאָמַר כָּל בִּיאוֹת שְׂנַאָמְרוּ בְּתוֹרָה לְאַחַר י"ד שָׁנָה נֶאֱמַר וְלֹא קָשָׁה לֵיה אֵיף אָכְלוּ יִשְׂרָאֵל מִצֶּה בְּפִסַּח רֵאשׁוֹן שְׁלֹאֲחַר י"ד מְשׁוּם דְּבַעַל פְּרָחָה נֶאֱמַר דְּתַגְרִי נְכָרִים מוֹכְרִין לָהֶם וְעַל פְּרָחָה מִתְּבוּאוֹת חו"ל מְכָרוּ לָהֶן הַנְּכָרִים דְּאֵי מִתְּבוּאוֹת הָאָרֶץ וּמְשׁוּם דְּחֲדָשׁ אֵינּוּ נוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים הָיוּ מְנוֹתְרִין לְאָכְלוּ מֵהֶן מִצֶּה בְּלִיל פִּסַּח דָּאֵם כֵּן לָמָּה לֵיה לְאוּקְמִי דְּסִבִּירָא לֵיה כר' ישמעאל דְּאָמַר כָּל בִּיאוֹת שְׂנַאָמְרוּ בְּתוֹרָה כּו' אֶפִּילוּ אֵי אָסוּר חֲדָשׁ נוֹהֵג מִיָּד בְּכַנִּיסְתָּן לֹא"י כְּתָנָא דְּפְלִיג אֲדַר' ישמעאל וּמוֹשֵׁב בְּכָל מְקוֹם שְׂאֲתָם יוֹשְׁבִין מְשׁוּם מְכָל מְקוֹם בְּשָׁל נְכָרִים אֵין אָסוּר חֲדָשׁ נוֹהֵג בּוֹ וְהָיוּ מְנוֹתְרִין לְאָכְלוּ מִצֶּה מֵהֶן אֵלֹא וְנִדְּאֵי שְׂמַע מִיָּנָה דְּאָסוּר חֲדָשׁ נוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים וְאֵי מוֹשֵׁב לֹא לְאַחַר יְרוּשָׁה וישיבה משמע אֵלֹא בְּכַנִּיסְתָּן לֹא"י מִיָּד נוֹהֵג אָסוּר חֲדָשׁ וּמוֹשֵׁב דְּכַתְּב רַחֲמָנָא בְּכָל מְקוֹם שְׂאֲתָם יוֹשְׁבִים וְאֶפִּילוּ בְּחוּ"ל וְהָרִי כִּינּוּ דְּאָסוּר חֲדָשׁ בְּשָׁנָה רֵאשׁוּנָה שֶׁל חֲלוּת אִיסוּרוֹ חֵל לְמַפְרַע אֶפִּי' עַל חִטִּין דְּעֵלְגִי שֶׁל אֲשַׁתְּקַד וְה"ה שֶׁל שְׁנִים רַבּוֹת דְּמֵאֵי שְׂנָא מְשָׁל אֲשַׁתְּקַד אֵי אֶפְשָׁר לְאָכְלוּ מִצֶּה וְאֶפִּילוּ מְשָׁל נְכָרִי דְּחוּ"ל נְמִי אָסוּר מְשׁוּם הָכִי מוּקִי לֵה כר' ישמעאל וּמוֹשֵׁב לְאַחַר יְרוּשָׁה וישיבה משמע אֲבָל בְּחוּ"ל אֵין אִיסוּר חֲדָשׁ נוֹהֵג וּשְׂמַע מִיָּנָה דְּנוֹהֵג חֲדָשׁ בְּשָׁל נְכָרִים וְהַש"ף שְׁדַחָה פִּי' ר"ש וּפִי' בְּעַנְיָן אַחַר אֵת הִירוּשְׁלָמִי וְרוּצָה לְהוֹכִיחַ דְּחֲדָשׁ נוֹהֵג בְּחוּ"ל לֹא יַדַּע דְּבִנְפִשׁוֹ הוּא (כֵּן הוּא בְּהַעֲתָקָה רֵאשׁוּנָה) דְּלִפִּי מַה שְׁפִירֵשׁ הוּא ז"ל אֵין מְפָאן רָאָה דְּחֲדָשׁ נוֹהֵג בְּשָׁל נְכָרִים דְּאֵיפָא לְדַחוּיִי פְּדַדְּחִינּוּ אֲבָל לִפִּי מַה שְׁפִירֵשׁ הִירוּשְׁלָמִי עַל דְּרָף פִּירֵשׁ הַר"ש מְדַמוּקִי לֵה כר' ישמעאל דְּאָמַר כָּל בִּיאַת כּו' שְׂמַע מִיָּנָה לְמֵאֵן דְּאָמַר מוֹשֵׁב כָּל מְקוֹם שְׂאֲתָם יוֹשְׁבִים מְשׁוּם דְּאֶפִּילוּ בְּחוּ"ל שְׁגוּף הַקְּרָקַע וְהַתְּבוּאָה שְׁגָדְלָה בֵּה שְׁנִיָּהֶם הָיוּ שֶׁל נְכָרִים וְאֶפִּילוּ הָכִי אָסוּר חֲדָשׁ נוֹהֵג בּוֹ א"כ רָאָה בְּרוּרָה הִיא מְכָל מְקוֹם אֵין מְפָאן רָאָה לְכֻלָּאֵי הַפְּרָם שְׂאֵינּוּ נוֹהֵג מִן הַתּוֹרָה אֵלֹא בֹא"י שְׁיִנְהֵגוּ בְּשָׁל נְכָרִים דְּאֵיפָא לְמִימַר דִּישׁ קִנְיָן לְנְכָרִי בֹא"י לְהַפְקִיעַ מֵאָסוּר פְּלֵאֵי הַפְּרָם כְּמוֹ שְׂמַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשֵׂר לְמ"ד יֵשׁ קִנְיָן לְנְכָרִי לְהַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשֵׂר מִש"ה מְקָשָׁה שְׁפִיר לר' יוֹנָה דְּסִבִּירָא לִי דְּחֲדָשׁ נוֹהֵג בְּכַנִּיסְתָּן לְאַרְץ מִיָּד וּמוֹשֵׁב בְּכָל מְקוֹם שְׂאֲתָם יוֹשְׁבִים מְשׁוּם וְאֶפִּילוּ בְּחוּץ לְאַרְץ נוֹהֵג אִיסוּר חֲדָשׁ מִן הַתּוֹרָה אֵיף אָכְלוּ מִצֶּה בְּלִיל פִּסַּח שְׁכּוּנֵן שְׂאִיסוּר חֲדָשׁ נוֹהֵג אֶפִּילוּ בְּחוּ"ל נוֹהֵג נְמִי בְּשָׁל נְכָרִים בְּכָל מְקוֹם בֵּין בְּאַרְץ בֵּין בְּחוּ"ל אֶפִּילוּ לְמ"ד לְעַנְיָן מַעֲשֵׂר יֵשׁ קִנְיָן לְנְכָרִי: הִינּוּ דְּוּוּקָא גַבִּי מַעֲשֵׂר שְׂאֵינּוּ מִן הַתּוֹרָה אֵלֹא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל לְחוּד סִבִּירָא לִי דִּישׁ קִנְיָן לְנְכָרִי וְקָרַקַע שֶׁל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל כָּל זְמַן שְׁהִיא, לֹא תַחַת יָד יִשְׂרָאֵל מְוַפְקַע מְקַדְוִשְׁתָּהּ וְכַרְקַעוֹת ח"ל דְּמֵיא שְׂאֵנּוּ נוֹהֵג בֵּה מַעֲשֵׂר אֲבָל לְעַנְיָן חֲדָשׁ שְׁנוֹהֵג מִן הַתּוֹרָה אֶפִּילוּ בְּחוּ"ל מֵאֵי מְהִינֵי הָא דִּישׁ קִנְיָן לְנְכָרִי לְהַפְקִיעַ קְרַקַעוֹת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקַדְוִשְׁתָּהּ שִׁמ"מ לֹא גְרַע מְקַרַקַע שֶׁל ח"ל דְּמִןפְּקַע וְעוֹמֵד הוּא וְאֶפִּילוּ הָכִי חֲדָשׁ נוֹהֵג בָּם מִן הַתּוֹרָה אֲבָל לר' ישמעאל דְּאָמַר כָּל בִּיאוֹת שְׂנַאָמְרוּ בְּתוֹרָה לְאַחַר י"ד שָׁנָה נֶאֱמַר דְּמוֹשֵׁב לֹא לְכָל מְקוֹם שְׂאֲתָם יוֹשְׁבִים, מְשׁוּם אֵלֹא לְאַחַר יְרוּשָׁה וישיבה משמע וְחֲדָשׁ בְּחוּ"ל אֵינּוּ נוֹהֵג מִן הַתּוֹרָה אֵם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר

למ"ד גבי מעשר יש קננו לנכרי לענון חדש להפקיע קרקע ארץ ישראל מן החדש וקרקעות חוץ לארץ דמי שאין אסור חדש נוהג בו וכמ"ש למעלה בדברי תשובת הרא"ש והשתא לא תקשה איך אכלו ישראל מצות בליל פסח ראשון שלאחר ירושה וישיבה דאיכא למימר דאכלו מתבואות הארץ ממה שתגרי נכרים מוכרין להם ואפילו אם מכרו להם מתבואות ארץ ישראל פיון דלר"י אין חדש נוהג אלא בארץ נמי ניחא דס"ל פמאן דאמר יש קננו לנכרי להפקיע מן המעשר וה"ה לענון חדש מקרקע של נכרי בארץ ישראל פחוץ לארץ דמיא שאין אסור חדש נוהג בו וא"כ לענון פלאי הפךם שאינו נוהג מן התורה אלא בארץ ישראל אינו נוהג נמי בשל נכרי.

וה"ה לענון ערלה פיון דבחויץ לארץ נאמרה הלכה דנודאי אסור ספיקא מותר בשל נכרי בארץ ישראל נמי יש קננו ונמי ספיקא מותר מ"מ נקיט מיהו פלגא בינדה דלמאי דקים לן כר"א דחדש נוהג בחויץ לארץ מן התורה נוהג נמי מן התורה בשל נכרים בין בארץ בין בחויץ לארץ וע"כ האמת אליבא דירושלמי פדאמרן דסבירא דלמ"ד גבי מעשר יש קננו ה"ה נמי דיש קננו לגבי פלאי הפךם וממילא משמע לענון חדש נמי יש קננו וא"כ ע"כ הא דמוקי לה כר' ישמעאל דאמר כל ביאות לאחר ירושה וישיבה משמע.

מוקי לה כמ"ד יש קננו ואתי שפיר אפילו למ"ד מושב וביאה לאו לאחר י"ד נאמרה משום דע"כ דריש מושב כל מקום שאתם יושבים משמע וכיון דחדש נוהג בחויץ לארץ ואפילו למ"ד יש קננו לא מהני ונוהג בשל נכרי פיון שנוהג אפילו בחו"ל דמפקע ועומד הוא.

ותו לא מהני הפקעת עו"ג פדאמרן: אלא שיש להקשות קצת למה שפרשתי דהא דקאמר וכו' דאמר כל ביאות שנאמרה בתורה לאחר י"ד נאמרה דלדידן ביאה ומושב לאחר ירושה וישיבה משמע דבגמרא דידן פ"ק דקדושין לא משמע הכי שהרי איבעי לן אי ר' אליעזר לחומרא פליג או לקולא פליג ואמרין ת"ש דאמר אב"י מאן תנא דפליג עלי' דר' אליעזר ר' ישמעאל היא דתנא' ללמדך שכל מקום שנאמר מושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי ר' ישמעאל אמר לי ר' עקיבא הרי שבת כו' מדאמר אב"י מאן תנא דפליג עלי' דר"א ר' ישמעאל ש"מ לחומרא פליג ש"מ ומסיק בגמרא דה"ק ללמד שכל מקום שנאמר ביאה ומושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי ר' ישמעאל ואמרין התם אמר אב"י האי תנא דר' ישמעאל מפיק מאידך תנא דר"י דתנא דבי ר' ישמעאל הואיל ונאמרה ביאה בתורה סתם ופרט לה הפתוב באחד מהם לאחר ירושה וישיבה.

אף כל לאחר ירושה וישיבה והרי האי תנא דר"י דמיייתי הירושלמי היינו אידך תנא דר' ישמעאל דסבירא ליה דכל ביאות שנאמרו בתורה לאחר ירושה וישיבה הן היינו אפילו ביאה בלא מושב ועל פרוחך להאי תנא מושב דכתב רחמנא גבי חדש לאו לאחר ירושה וישיבה משמע דהא מילתא מביאה לחוד שמעינן ליה לדידיה ואם פן על פרוחך מושב פי אתי (אפילו) לדידיה לכל מקום שאתם יושבים משמע וחדש נוהג אפילו בחויץ לארץ מן התורה ואם פן הדרא קושיא לדוכתי האיך אכלו מצה בפסח של שנה שלאחר י"ד שנה שכיבשו ושחילקו פיון דלדידן נמי חדש נוהג בחויץ לארץ אלא שזו אינו קושיא כל פה דהירושלמי לא פליג בזה עם הגמרא דילן וסבירא ליה דלא מפיק האי תנא דר"י מאידך תנא דר"י דבירושלמי וכמו שלהאי תנא דאמר ללמדך שכל מקום שנאמר בו מושב אינו

אלא לאחר ירושה וישיבה מפרש בגמרא דידן דמושב עם ביאה קאמר הכי נמי מפרש תלמוד ירושלמי דהא דקאמר אידה תנא שמביא בירושלמי כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר י"ד שנה נאמרו היינו ביאה עם מושב קאמר ולא היינו תנא דברייתא שמביא בגמרא דידן דאידה תנא דר"י הואיל ונאמרה בתורה ביאות סתם ופרט לה הפתוב באחד מהם לאחר ירושה וישיבה אף כל לאחר ירושה וישיבה דהאי ברייתא ע"כ אי אפשר לפרש דביאה עם מושב קאמר דווקא לאחר ירושה וישיבה שהרי יליף לה מדפרט הפתוב בא' מהם לאחר ירושה וישיבה היינו גבי מלה.

דכתיב פי תבואו אל הארץ וגו' וירשטה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלה ונהרי גבי מלה לא נאמר בו מושב ומדליף מיניה דכל ביאות לאחר ירושה וישיבה הוא. ש"מ דביאה בלא מושב נמי לאחר ירושה וישיבה משמע משום הכי קאמר אב"י דהאי תנא דר"י פליג אאידה תנא דבי ר' ישמעאל אבל האי ברייתא דמייתי בירושלמי דקאמר סתם כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר י"ד שנה נאמרו איכא למימר דלאו מפרשה מלה יליף לה וביאה ומושב קאמר היינו האי דבי ר"י דגמרא דידן ובגמרא דידן נקיט מושב ואביאה סמיה ובגמרא דירושלמי נקיט ביאה ואמושב קסמיה דתרונייהו בעינו אלא שעדיין קשה לנו בירושלמי בסוף מסכת ערלה אמרינו אהא דתנו התם החדש אסור מן התורה בכל מקום מתניתין דר"א היא דתנינו תמן כל מצנה שאינה תלוי' בארץ נוהגת בארץ ובחז"ל וכל מצנה שתלוי' בארץ אינה נוהגת אלא בארץ חוץ מן הערלה ומן הפלאים ר"א אומר אף החדש מ"ט דר"א בכל מושבותיכם בכל מקום בין בארץ בין בחז"ל מה מקיימינו רבנן טעמא דר"א בכל מושבותיכם בחדש שפן יצא בחוץ פלומר חדש של ארץ ישראל שיצא לחז"ל אסור ומדלא קאמר דלרבנן מושבות לאחר ירושה וישיבה משמע ש"מ דסביר' לי להירושלמי דליכא למימר דסביר' לי לשום תנא למדרש מושבות לאחר ירושה וישיבה אלא דלכולי עלמא מושב בכל מקום שאתם יושבים משמע.

אלא שר"א דריש כל מקום שאתם יושבים אפילו תבואה הגדילה בחז"ל משמע ולרבנן כל מקום שאתם יושבים לא משמע להו אלא לתבואות הארץ שיצא לחז"ל אבל התבואה הגדילה בחוץ לארץ אין אסור חדש נוהג בה ואם פן אי אפשר לפרש כמו שפי' דהא דקאמר כר"י דאמר כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר י"ד שנה נאמרו דאביאה ומושב סמיה ולא משמע לי מושב בכל מקום שאתם יושבים משמע דהא ליכא למ"ד דמושב לאו בכל מקום שאתם יושבים משמע ויש לומר דאע"ג דירושלמי נמי סבירא לי דלר"י מושב לאו כל מקום שאתם יושבים משמע דאביאה ומושב קאי דכל ביאות שנאמר בתורה לאחר י"ד שנה נאמרו דקאמר ר"י מ"מ ניחא לי לאוקמי טעמייהו דרבנן דפליגי אדר"א דאמר חדש בחז"ל נוהג מן התורה אפילו כר"ע דסבירא לי דמושב כל מקום שאתם יושבים משמע: ואחר שדחינו דברי אחרונים ועיילינהו שחדש נוהג בתבואות של עו"ג וכבר ביארנו שלא פקפק אדם מעולם בדבר זה זולת הב"ח והנמשכים אחריו עתה נבוא לדברי הראשונים ז"ל שמהם תצא תורה לכל ישראל אם חדש וערלה וכלאים נוהג בשל עו"ג דהיינו אם הקרקע של נכרים ועל הגידולים שבה לא איכפת לן אם הוא של ישראל או לא רק עיקר הדבר תלוי בקרקע כמו שנתבאר למעלה באורח ונעתיק את דברי הרא"ש בפ"ק דקדושין ששם מסודרין הראיות של התוס' ביחד וז"ל בירושלמי גרסינו ר' יונה בעי למה לא תנינו חלה אמר ליה ר"י לא תנינו מתניתין אלא דברים

שְׁנוֹהֲגִין בְּיִשְׂרָאֵל וּבְנִכְרִים חֵלָה בְּיִשְׂרָאֵל נוֹהֵג וְלֹא בְּנִכְרִים מ"ט רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתְכֶם וְלֹא שֶׁל עו"ג וּמִכָּאֵן דְּקִדְק ר"ת דְּעֵרְלָה וְכִלְאִים וְכָרֶם רְבָעֵי נוֹהֲגִים בְּשֶׁל עו"ג ע"כ וְכֹן פֶּתַב הַר"ן שֶׁם וְהוֹסִיף עוֹד וְהֵינּוּ דַתְּנֵן בַּפ"ק דְּעֵרְלָה עֵת שֶׁבָּאוּ אַבּוֹתֵינוּ לְאֶרֶץ וּמִצְאֵוּ נְטוּעַ פְּטוּר נְטֵעַ אַע"פ שֶׁלֹּא כִּבְשׁוּ חֵיבֵי הַנּוֹטֵעַ בְּרַה"ר וְהַנִּכְרִי שֶׁנְּטֵעַ וְכו' חֵיבֵי וּמִפְּרִשׁ בְּיְרוּשָׁלַיִם מִדְּכֹתֵיב כִּי תִבּוֹאוּ וְנִטְעַתֶּם פָּרֵט לְשֶׁנְּטֵעוּ נִכְרִים עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְאֶרֶץ אוֹ יָכוֹל שֶׁאֵנִי מוֹצֵא אֶת שֶׁנְּטֵעוּ מִשְׁעָה שֶׁבָּאוּ לְאֶרֶץ תִּלְמוּד לּוֹמֵר כָּל עֵץ.

מִכָּאֵן אָמְרוּ נְטֵעוּ נִכְרִים אַע"פ שֶׁלֹּא כִּבְשׁוּ יִשְׂרָאֵל חֵיבֵי ע"כ: וְנִרְאָה לִי דִרְאָנִי זֶה מִן הַיְרוּשָׁלַיִם יֵשׁ לְדַחּוֹת דְּאֶפִּילוּ אִם תִּמְצֵי לּוֹמֵר דְּעֵרְלָה וְכִלְאִים דְּתַנִּי בְּמַתְנִיתִין אֵינּוּ נוֹהֵג בְּשֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים הֵינּוּ בְּעֵנֶן זֶה דְּוִוְקָא הֵיכִי שֶׁגְּדָלוּ הַפִּירוֹת בְּקִרְקַע שֶׁל נִכְרֵי אֲבָל אִם גְּדָלוּ הַפִּירוֹת בְּקִרְקַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַע"פ שֶׁגּוֹף הַפִּירוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים הֵם הָאִסוּרִין הִלְלוּ נוֹהֵג בָּהֶם נִמְצָא הָאִסוּר וְהַיִּתֵּר שֶׁבָּהֶם בְּקִרְקַע תִּלִּי מִקְלֵתָא וְלֹא בְּגוֹף הַפִּירוֹת מִשָּׂא"כ גְּבִי חֵלָה אֶפִּילוּ גְּדָלוּ הַתִּבּוּאָה שֶׁנְּעֻשִׂית מִהֵן עֵיסָה זֶה בְּקִרְקַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְגוֹף הַתִּבּוּאָה נְמִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל אִם נִתְגַּלְגַּלָּה בְּשֻׁעָה שֶׁבָּאָה לְרִשׁוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים פְּטוּרָה מִן הַחֵלָה דְּגִלְגוּל נְמִי פּוֹטֵר כְּדָאֲמַרִּינֵן בַּפ' ר' יִשְׁמַעֵאל (דַּף ס"ז) דְּעֲרִיסוֹתֵיכֶם פְּתִיב וְלֹא עֵיסַת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וְכִינּוּן דְּלֹא דְמִי חֵלָה לְעֵנֶן זֶה לְכָל הַנִּי דְּמַתְנִיתִין מִשּׁוּם הֵכִי לֹא תַנִּי לָהּ בְּהַדְיָהוּ כַּש"כ שֶׁאֵין רֵאשִׁית תּוֹסֵפוֹת וְהַר"ן רֵאשִׁי מִשְׁבָּאוּ אַע"פ שֶׁלֹּא כִּבְשׁוּ חֵיבֵי בְּעֵרְלָה דְּהֵתֶם הֵינּוּ טַעְמָא מִשּׁוּם דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחֻזְקָתָהּ הִיא מֵאַבּוֹתֵינוּ וְלִמְפָרַע יִרְשׁוּ נִמְצָא בְּגוֹף הַקִּרְקַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְהַפִּירוֹת לְחֻד שֶׁל נִכְרֵי הַנּוֹטֵעַ הוּא וּמִשּׁוּם הֵכִי חֵיבֵי בְּעֵרְלָה וְכֹן הָא דְּעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שֶׁנְּטֵעַ יֵשׁ לּוֹמֵר דְּמִיִּירֵי שֶׁנְּטֵעַ בְּקִרְקַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּרִשׁוֹת שֶׁל בַּעַל הַקִּרְקַע וְלֹא הֵינּוּ הַגְּזֵלִין שֶׁנְּטֵעַ דַּתְּנֵן הֵתֶם דְּגִזְלִין נּוֹטֵעַ שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת בְּעֵלִים.

א"נ הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שֶׁנְּטֵעַ פִּי כְּמוֹ שֶׁמוֹקִי לָהּ הַרְמַב"ם בַּפ' הַמְּשַׁנִּיּוֹת וְאָמְרוּ עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שֶׁנְּטֵעַ עֵנֶינּוּ שֶׁנְּטֵעַ לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁכִּירוֹת אוֹ בְּחֻנָּם שֶׁרָצָה לְטָרוֹחַ בְּשִׁבְלֵוּ מִעֲצָמוֹ אֲבָל אִם נְטֵעַ הַנִּכְרֵי לְעֲצָמוֹ וְקָנָה מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל אַח"כ אֵינָה חֵיבֵי בְּעֵרְלָה.

עוֹד פֶּתַב הָרֵא"ש בְּשֶׁם ר"ת שֶׁהֵבִיא רֵאשִׁי עוֹד מֵהֵיכָא בְּשִׁילְהִי יְבָמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים שֶׁהִי מוֹכֵר פִּירוֹת בְּשׁוֹק וְאָמַר פִּירוֹת הִלְלוּ שֶׁל עֵרְלָה הֵן שֶׁל עֲזוּקָה הֵן שֶׁל נְטֵעַ רְבָעֵי הֵן אֵינּוּ נֶאֱמָן שֶׁלְּהַשְׁבִּיחַ מִקְחוֹ אוֹמֵר כֹּן אֶלְמָא עֵרְלָה נוֹהֲגוֹת בְּשֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וְאֵין לּוֹמֵר דְּמִיִּירֵי בְּשֶׁלְקַחְזוּ מִיִּשְׂרָאֵל מִדְּתַנִּי סִיפָא דְּהַד מַתְנִיתִין אֲבָל אִם אָמַר מֵאִישׁ פְּלוֹנִי לְקַחְתִּי נֶאֱמָן לְהַחְמִיר כְּדַבְרֵי רַבִּי מִשְׁמַע דְּרִישָׁא אֵינִירִי בְּשֶׁגְּדָלוּ בְּשֶׁל עו"ג וְיֵשׁ לְדַחּוֹת רֵאשִׁי זֶה דְּרִישָׁא נְמִי מִיִּירֵי בְּשֶׁאֲמַר שֶׁלְקַחוּ מִיִּשְׂרָאֵל דְּוִוְקָא דְּאֵלוּ בְּשֶׁל נִכְרֵי אֵין עֵרְלָה נוֹהֲגָת אֶלָּא בְּרִישָׁא מִיִּירֵי שֶׁאָמַר סֵתֶם מִיִּשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי וְאֵינוּ מְזַכֵּיר מֵאִיזָה יִשְׂרָאֵל לְקַח לְפִיכְךָ אֵינוּ נֶאֱמָן וְהֵינּוּ פִירוּשָׁה פִירוֹת הִלְלוּ שֶׁל עֵרְלָה הֵן שֶׁל נְטֵעַ רְבָעֵי הֵן וּמִמִּילָא מִשְׁמַע שֶׁאֲמַר שֶׁלְקַחְזוּ מִיִּשְׂרָאֵל דְּאֵילוּ בְּשֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אֵין אִיסוּרִים הִלְלוּ נוֹהֵג אֲבָל בְּסִיפָא פִּינּוּ שֶׁאֲמַר מֵאִישׁ פְּלוֹנִי לְקַחְתִּי שֶׁמְזַכֵּיר לְהַדְנִי שֶׁם אוֹתוֹ פְּלוֹנִי שֶׁאָמַר שֶׁלְקַח מִמֶּנּוּ הֵנִי לִי מִקְלֵתָא דְּעַבְדִּי לְגִלוּנִי שֶׁהִרִי אֶפְשָׁר לְיִשְׁאֵל לְאוֹתוֹ אִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁאָמַר שֶׁלְקַח מִמֶּנּוּ וְכָל מִקְלֵתָא דְּעַבְדִּי לְגִלוּנִי לֹא מִשְׁקֵרִי אֵינְשִׁי שִׁישׁ רְגָלִים לְדַבֵּר שֶׁאָמַר אָמַת וַאֲע"ג דְּאָמְרִינּוּ בְּכּוֹרוֹת (דַּף ל"ו) אַר"י נֶאֱמָן הַפֶּה לּוֹמֵר בְּכוֹר זֶה נִתֵּן לִי יִשְׂרָאֵל בְּמוֹמוֹ מ"ט מִקְלֵתָא דְּעַבְדִּי לְגִלוּנִי לֹא מִשְׁקֵרִי אֵינְשִׁי אֶלְמָא מִשּׁוּם הֵאִי טַעְמָא נֶאֱמָן אַע"ג דְּאָמַר סֵתֶם יִשְׂרָאֵל נִתְּנוּ

אפילו לא הזכיר שמו לומר ישראל פלוני מ"מ הרי פירש הרא"ש התם ודנוקא שאמר  
ישראל פלוני אבל ישראל סתם לא דלאו מילתא דעבידי לגלויי הוא ע"כ ואפ"ל להרמב"ם  
דסבירא לי דאפילו באומר סתם ישראל נתן לי במומו נאמן ואפילו לגבי בכור דהוי  
להקל כמש"כ הב"י בשמו ביו"ד (סימן שי"ד) כש"כ הכא דהוי להחמיר מ"מ יש לחלק  
בין פהני דחשידא להטיל מום בבכור לעובד פוכבים דעובד פוכבים גרע טפי ותיישינו  
לגבין טפי דלמא משקר ואינו נאמן אפילו להחמיר עד שיאמר מאיש פלוני לקחתי תדע  
דאל"כ למה נקט בתוספתא בסיפא מאיש פלוני הוי לי למוקי סתם מישראל לקחתי  
דנאמן להחמיר לרבי ואע"ג דלא הזכיר שמו אלא ונדאי כדאמר ר' דעובד פוכבים גרע  
טפי ועוד שהרי אפילו באומר מאיש פלוני מ"מ אפילו לרבי אינו נאמן אלא להחמיר  
אבל לא להקל ולרבי שמעון בן גמליאל דפליג על רבי שם בתוספתא אפילו להחמיר  
אינו נאמן ואילו בכהן נאמן אפילו להקל ואי סלקא דעתך דאין חילוק בין נכרי לכהן  
בזה א"כ ר"י דאמר נאמן פהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במומו בין להרא"ש דמצריף  
לומר פלוני ישראל ובשמו ובין להרמב"ם דאפילו בסתמא בלא הזכרת שם אותו ישראל  
נמי נאמן דאמר כמאן דלא פרבי ודלא פרשב"ג אלא ש"מ דעובד פוכבים גרע טפי אם  
לא שתדחוק דלרבי ה"ה באומר סתם מישראל לקחתי נאמן נמי להחמיר והא דנקט  
מאיש פלוני לקחתי הוא דנאמן להודיעהו פחו דרשב"ג דאפילו באיש פלוני אפ"ה אינו  
נאמן ואפילו להחמיר דכחו דהיתירה עדיף ור"י דאמר פרבי מ"מ הא ש"מ ממילא דלהקל  
אינו נאמן העובד פוכבים אפילו באומר מאיש פלוני ואלו בכהן נאמן אפילו בסתמא  
להרמב"ם להקל אלא ש"מ דעובד פוכבים גרע טפי ואם תאמר אי רישא מיירי דאמר  
של ערלה הו ומישראל לקחתי אמאי אינו נאמן וטעמא משום דלהשביח מקחו אומר כן  
דפירות של ילדה טוב מזקנה מ"מ בהא דאמר של ישראל הו אין בזה משום להשביח  
מקחו דאילו להשביח מקחו בשל ערלה לחוד סגי ומדאמר של ישראל הו ש"מ דקושטא  
קאמר ולא להשביח מקחו קא מכוין ואמאי אינו נאמן ויש לומר פינן שזה העובד פוכבים  
ע"כ אינו יודע בטיב של ישראל שערלה ורבעי אסורה להם דאל"כ מאי להשביח מקחו  
מתכוין דאמר אדרבא הרי מגרע את מקחו בזה א"כ שוב אין מדקדק בין לומר מעובד  
פוכבים לקחתי לומר מישראל לקחתי והא דאמר שלקחתי מפלוני פוננתו שעי"ז יאמינו  
לו יותר ושל ילדה הם להשביח מקחו אומר כן.

א"נ הא דשל ערלה הו של נטע רבעי הו אפילו באומר הכי סתמא ולא הזכיר שלקחתי  
מישראל אלא דמיירי בעיר שכל פירות האילנות כולן או רובן של ישראל הו וקים לן  
בהאי עובד פוכבים המוכר דאין לו אילן והפירות שבידו ונדאי לקוחין הו אצלו ומסתמא  
לקחן מישראל דאזלינן בתר רובא ורוב פירות העיר של ישראל הו ומיירי שניכרין  
שנתלשו מן האילן בקרוב כגון פירות בני יומן דאמרינן פ"ג דביצה (דף כ"ד) לענין  
מוקצה גבי נכרי שהביא דורון לישראל דע"כ פירות אלו מן העיר הו והרי רוב פירות  
העיר של ישראל ואם היינו מאמינים להנכרי דשל ערלה ורבעי הו היו אסורין אלא  
דתלינן שלקחתי מקחו אומר כן ופי' אילו שלקחתי מישראל דהיתירא הו אבל אם אמר  
מישראל פלוני לקחתי הוי לי מילתא דעבידא לגלויי ונאמן להחמיר לרבי וע"כ צריף  
לפרש הכי לפירש"י שפי' שם בשילהי יבמות (דף קכ"ב) של עצוקה הו כמזונה לי דהאי  
עצוקה שם עיר בא"י ופירותיה משופחים ואם הנה נכרי זה בחו"ל ומשפח ואומר מעצוקה

הבאתיו אין חוששין לומר אמת דבריו ושמה לא נתעשרו וישראל מוכן לו אלא להשביח  
מקחו כו' ומדנקט של עזיקה הו באמצע בין של ערלה הו ובין של רבעי הו ונהרי של  
עזיקה הו מחשש איסור טבל.

והו ליה למינקט של ערלה הו ושל נטע רבעי הו בהדי הדדי דתרנוניהו דבר אחד הו  
וחד שמה נינהו וג' שנה יהיו ערלים ובשנה הרביעית רכיב עלי' איסור נטע רבעי ומאי  
טעמא תני של עזיקה באמצע אלא ש"מ דשל עזיקה דתני באמצע לגלויי אשל ערלה  
דקמי' ושל נטע רבעי דבתרי' דהינו טעמא נמי שאסורין משום חששא דדילמא של  
ישראל הו ומישראל לקחו כמו טעמא דשל עזיקה הו שאסור משום האי חששא דילמא  
מישראל לקחו וכהאי דיקדוקא אשכחן דדייק לה רב נחמן בר יצחק ברפ"ק דכריתות  
דף ג' גבי הא דחשיב תנא גבי ל"ו פירות המפטם את השמן והמפטם את הקטורת והסוף  
בשמן המשחה למה ליה דתני המפטם את הקטורת במצעי לאו הא קמ"ל מה קטורת לאו  
בפני עצמה וחיבים עליה פרת בפני עצמה אף מפטם את השמן וסוף כיון דלאו בפני  
עצמה חיבים עליה בפני עצמה כמה שכתבתי וכהאי גוונא אמרינן בפירק ב' דבבא קמא  
(דף כ"ה) גבי הא דתנו למעלה מהו זובו של זב ורוקו ושכבת ורעו כו' ודילמא הכא נמי  
לפי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה אם פן ליתני גבי זובו מאי שנא דתני לה גבי רוקו  
אלא משום דאתי מרוקו ואם פן לפי מה שפירשו ו"ל מוכח דאין ערלה ורבעי נוהג בשל  
נכרי מ"מ לא תקשה מפאן להני רבנותא דס"ל דנוהגין בשל נכרי דלדידהו איפא לפרושי  
דהנכרי בחו"ל הוא ואמר משל עזיקה הו דמארץ ישראל היא וחישינו דילמא של ערלה  
והאי של עזיקה לאו מילתא בפני עצמה היא אלא ארישא קאי של ערלה הו ושל עזיקה  
הו דאין משביח מקחו בהאי לחוד דאמר של ערלה הו אלא דמוסיף לומר נמי של עזיקה  
הו עם של ערלה ורבנותא קמ"ל דלא מיבעי אם אמר של ערלה לחוד והנכרי הוא בחוץ  
לארץ דלא חישינו לה משום דאף על גב דקיי"ל כעולא אמר רבי יוחנן דערלה בחוץ  
לארץ הלכה למשה מסיני היא וכדאורייתא דמאי מפל מקום הא פה נאמרה הלכה בנדאי  
אסור וספיקא מותר אפי' באומר נמי של ערלה ושל עזיקה הו דמארץ ישראל היא  
אפ"ה אינו נוהג אף על גב דספק ערלה בארץ ישראל אסור פדתנו בסוף מסכתא ערלה  
מפל מקום תלינו דלהשביח מקחו אמר פן דשל ערלה טובים משל זקניה ושל עזיקה  
פירוטיה משובחים משאר מקומות אי נמי כדפי' הרמב"ן שם בחידושי דאפשר לפרש  
דהאי עזיקא מפרדס מעונק קאמר ולא משום איסור והיתר אלא הכי קתני של ערלה הו  
ואותו פרדס של עזיקה פשם שנתפנון בעזיקה להשביח מקחו פה כמה שאמר של ערלה  
הו להשביח מקחו נתפנון כו' אי נמי אורחא דמילתא נקט שדרה ערלה שלא שמרה  
בתחילה שאינו עושה פירות הרבה וכשהיא משומרת יפה ומתוה עבודתה עושה פירות  
משובחים ביותר עד פאן ולפירושו ו"ל נמי האי של עזיקה הו אשל ערלה הו קאי וחדא  
מילתא הוא ואין להקשות במאי דתני הו הו תרי זימנא ולא תני של ערלה ושל עזיקה הו  
כיון דאמילתא חדא קאי ולרבינו תם שפירש התם בתוספת דשל עזיקה הו אשביעית  
קאי ועל פירוש בשלארץ ישראל ושל ישראל קאי דאלו בשל נכרי למאן דאמר יש קנן  
לנכרי בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר יש קנן להפקיע מידי שביעית נמי יש להקשות  
אם פן אמאי תני של עזיקה במיצעי כיון דסבירא ליה לר"ת דערלה נוהג בשל נכרים  
והא ליכא למימר דמודה ר"ת דלמ"ד יש קנן לעננו מעשר יש קנן נמי לעננו ערלה

דמהאי טעמא נקט לעזיקה במיזעעי דקמשמע לו דשל ערלה נמי בשל ישראל מיירי דומיא דשל עזיקה דאם פן אין מכאן ראי' דערלה נוהג בשל נכרי פיון דמיירי שלקחם משל ישראל ואיך מוכיח ר"ת מכאן דערלה נוהג בשל נכרים: מיהו כל זה שפתיבתי הוא לגירסת ר"ת בתוספתא אבל הגונסחא בתוספתא שבספרים דידן בפרק ה' דדמאי הכי הוא נכרי שהי' צונח ואומר פירות עזיקה הן פאו וקחו לכם פירות עזיקה הן פירות ערלה הן פירות רבעי הן אינו נאמן מפני שהוא כמשביח מקחו אבל אם אומר מאיש פלוני נכרי לקחתי מאיש פלוני פותי לקחתים משלי הבאתים נאמן להחמיר דברי ר' רשב"ג אומר אינו נאמן שדברי עובדי פוכבים לא מעלין ולא מורידין וכפי גונסחא זו הא ונדאי ראי' היא לר"ת דערלה נוהג בשל נכרי מדקתני סיפא מאיש פלוני נכרי לקחתים דנאמן להחמיר וגם מדנקט של עזיקה הן קודם של ערלה, ושל רבעי הן איכא לפרש בפירוש ר"ת דשל עזיקה הן אשביעית קאי ומלתא באפני נפשי' הוא אלא שאני תמה על גונסחא זו דבשלמא של פלוני נכרי של פלוני פותי הוא דנאמן להחמיר לרבי יש לומר דהיינו טעמא פיון שאמר של פלוני הוא מירבת דלמא אתי לאישתולי לה הוא פלוני נכרי או פותי והנה ליה מלתא דעבידא לגלוי ולא קא משקר אבל אם אומר משלי הבאתי אמאי נאמן להחמיר לרבי מ"ש מרישא דאמר של ערלה ורבעי הן גם גרסת ר"י בתוספתא לא היתה פן כמו שפתיבתי למעלה וגם גרסת ראב"ה ור"מ שהביא הרא"ש בפ' אלו מגלחין במועד קטן גבי אם מתאבלין ע"פ עד אחד לא היתה גרסתם בתוספתא כמו גרסתנו אלא שגראה מדבריהם שהיתה להם גרסא אחרת שלא כגרסת ר"ת נמי עוד כתב הרא"ש ותנו נמי בפ"ק דערלה הנכרי שנטע והגזלן שנטע חייבים בערלה ותניא נמי בתוספתא נכרי שהרפיב עץ מאכל מאימתי מונין לו משעת נטיעתו ע"כ וכבר פתיבתי שאין זו ראי' דיש לומר דנכרי שנטע שהרפיב בקרקע של ישראל איירי ועוד הביא ראי' בשם רבינו פטר ולקמן בס"ד נאריה ברא"י זו הרבה עוד כתב הרא"ש ועוד ראי' מדאמרין בשמעתיה בחוץ לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט ובנכרי הלוקט מיירי דבישראל כמו שאסור לאכול כף אסור למפור דערלה אסורה בהנאה ע"כ גם ראי' זו יש לדחות דאפילו לפי דבריו ז"ל דמפרש לה דבנכרי הלוקט מיירי יש לומר דמיירי בקרקע של ישראל ופירות של נכרי ע"כ ועוד הביא ראי' דאמרי' בפרק אין מעמידין דאסרי גבינות הנכרי מפני שמעמידין אותו בשורף ערלה ומשמע דאיירי בכל מקום אפילו במקום שאין ישראל דרים שם ע"כ ואני תמה על ראי' זו דהא תנו במסכת ערלה פ"ג דמייתי לה סוף פ"ק דקדושין (דף ל"ח) ספק ערלה בארץ אסור בסורי' מותר בחוץ לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנה לוקט ואמרין אמר לי' לוי לשמואל אריי' ספק לי נאנא אוכיל.

רב אוי' ורבה בר רב חנן מספקו ספוקי להדדי א"כ גבינת של נכרים בחוצה לארץ שהי' מותרין שהרי לאו כל גבינת מעמידין אותו בשורף של ערלה שהרי שאר אמוראי שם הביאו טעמא אחר' גבינת מה אסרו גבינת נכרים מר אמר מפני שמעמידין אותם בעור קיבת גבילה מר אמר מפני שמעמידין אותם בחומץ.

אלמא לאו בנודאי מעמידין את הגבינה בשורף ערלה שהרי דר' להעמיד אותן בשאר דברים נמי אלא מספיקא אסרו אותן פיון דדר' להעמידן נמי בשורף ערלה חיישינן דילמא העמידוהו נכרי באותו שורף והוי לי' ספק ערלה ובחוץ לארץ ספיקא מותר אלא מאי אית לה לומר שאסור בחוץ לארץ משום לתאי דארץ ישראל דספק ערלה בארץ

ישראל אסור והכי נמי גזרו מקומות שאין ישראל שכיחי אטו מקומות שישראל שכיחי וזה דרך חכמים בכל מקום להשוות את דבריהם בלא פלוג בגזירותיהן וזה מבואר במקומות הרבה בש"ס רבו מלמנות והרי בההיא גזירה דגבינות נכרים גופי' למאן דאמר שגזרו עליהן מפני שמעמידן אותן בעור קיבת נבילה פתבו פמה פוסקים ואפילו אין בעור הקיבה בנותן טעם מ"מ אסרוהו שפינו דשכיחי בהו טעמא לא פלוג רבנו בין יש בנותן טעם לאין בנותן טעם אחר שכתבתי זאת ראיתי להמרדכי בפ"ק דקדושין שהביא ראיות אלו של ר"ת וגם הביא רא"י זו מפרק אין מעמידן בזה הלשון ורא' נמי מההיא דע"ג פ"ק אין מעמידן דאמרינו התם מפני מה אסרו גבינת נכרים מפני שמעמידן אותם בשרף של ערלה ומסתמא בשרף של ערלה שלהם הם מעמידן ולא בשל ישראל וכו' דנודאי שלא היו מעמידן אלא בשרף של ערלה ילדה אבל לא מזקנה דהוי ספק ערלה שיהי ספק ערלה אמרינו דמותרת דלא אסרו אלא בנודאי ערלה ע"כ ואין זה אלא דברי תימה לומר שאי אפשר להעמיד גבינות אלא בשל ילדה דנוקא שלא עברו עלי' שני ערלה עדיין אבל בשל זקנה אי אפשר להעמיד ועוד אפילו אם תמצא לומר שפדכריו פן הוא שאי אפשר להעמיד הגבינות אלא בשל ילדה דנוקא מ"מ הא לא פל הילדות חייבות בערלה פדתנו במסכת ערלה והרי מבריה ומרביב פסק המרדכי גופי' שפטורים מן הערלה אחר שכתבתי פל זה ראיתי להריטב"א שם בקדושין שהביא פל ראיות אלו שהביא הרא"ש ומהא דאמרינו התם ספק ערלה בארץ ישראל אסור בחוץ לארץ מותר ואף על גב דערלה בחוץ לארץ הלכה למשה מסיני היא מ"מ כף נאמר הלכה דנודאי אסור וספיקא מותר כדאמרינו התם פתב שם הריטב"א והא דאמרי' במסכת ע"ז גבינות של נכרים אסורה מפני שמעמידים אותה בשרף של ערלה אע"ג דהאי ספיקא הוא וספק ערלה מותר בחוץ לארץ מפני דאסור בארץ ואסרו גבינתו מחמת כף בארץ לא חלקו בגזירתו ואסרו אפילו בחוץ לארץ ע"כ וזה מבואר כמו שכתבתי מ"מ אני תמה עליו ז"ל דא"כ מאי כתב שם ובמסכת ע"ז נמי אמרינו מפני מה אסרו גבינת נכרי מפני שמעמידים אותן בשרף ערלה משמע שערלה נוהגת בשל נכרי ע"כ הרי כמו שגזרו בחוץ לארץ על גבינות נכרי אע"ג דאינה עליה ספק ערלה דשרי' בחוץ לארץ מ"מ גזרו עליה משום לתא דארץ ישראל וכמה שכתב ז"ל בעצמו א"כ מאי ראיה היא זו שערלה נוהג בשל נכרים מפני שמעמידן אותם בשרף של ערלה הא אפשר לומר מפני ספק דילמא העמידהו בשרף של ערלה של ישראל ואפילו במקומות שאין ישראל דרים בו אסור משום לתא אותן מקומות שישראל דרים בו כמו שגזרו בחוץ לארץ משום לתא דארץ ישראל אפילו במקומות שאין ישראל דרים בו: סימן ד (אפתי איפא לברורי) אי שרי לקצור בחו"ל מן החדש קודם שהותר חדש לאכול או אסור בקצירה עד אחר יום הגף שהותר חדש באכילה: תשובה אי משום דאסור מן התורה לקצור לפני העומר דכתיב ראשית קצירכם שיהי' תחילה לכל הנקצרים וכדתנו שאסור לקצור קודם הפסח כדאמרינו במנחות (פרק ר' ישמעאל) הא ונדאי ליכא למיטעי מידי.

דנודאי חוץ לארץ אינו בכלל א"י בזה דהא שאי אתה מביא אתה קוצר וחז"ל אין עומר בא ממנו פדתנו במס' מנחות ר"פ כל הקרבנות (דף פ"ג) ויתבאר היטב בס"ד לקמן אלא בהא נודאי יש לעיין אי אסור לקצור מדרבנן קודם שהותר חדש ומשום גזירה דלמא אתי למיכל מיניה דאמרינו בפרק ר' ישמעאל (דף ס"ז) משקרב העומר היו יוצאין



ומוצאין שוקי ירושלים שהיה מלא קמח וקלוי שלא ברצון חכמים דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין ומפרש בגמרא טעמא דר' מאיר דגזרינן דלמא אתי למיכל מיניה ור' יהודה לא גזר ולכאורה משמע דהלכה כר' יהודה דלא גזר דלמא אתי למיכל מיניה ושרי לקצור בחו"ל קודם שהותר חדש אלא דהא ונדאי ליתא דהא תנן ה"ה (דף ע"א) קוצרין בית השלחין שבעמקים אבל לא גודשין אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים ולא מיחו בינדם והא מתניתין בין ר' מאיר בין ר' יהודה מודים דקוצרין אבל לא גודשין כדאמרין בגמרא וטעמא דאין גודשין פירשו התוס' בפרק קמא דפסחים (דף י"א) משום דגדישה ליכא פסידא אם ימתין אחר העומר דדוקא משום פסידא התירו קצירה שממהרין לקצור משאר פירות ואי לא קצרי לה פסדי וכפרש"י בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נ"ו) קוצרין לפני העומר ברצון חכמים ולא גזרו דלמא אתי למיכל מיניה דהא חדש מבדל בדילי מיניה כולי' שתא וגודשין שלא ברצון חכמים כיון דלאו פסידא הוא גזרו רבנן שימתינו משום שמתוך שהיה מתעסק בו אתי למיכל מיניה ע"כ ומשמע לי מפאן דעד פאן לא שרי אפילו קצרה קודם לעומר ולא גזרינן דלמא אתי למיכל מיניה אלא בקצירת בית השלחין דאי משהי ליה פסיד אבל שאר קצירות דאי משהי ליה לא פסיד אסור לקצור קודם לעומר אפילו ממקום שאי אתה מביא ואפילו בח"ל שאין עומר בא ממנו דגזרינן דלמא אתי למיכל מיניה דהא מהאי טעמא לא גודשין לכולי עלמא כיון דלא פסיד גזרינן דלמא אתי למיכל מיניה והא דלא גזר ר' יהודה גבי משקרב העומר יוצאים ומוצאים שוקי ירושלים מלאים קמח דלמא אתי למיכל מיניה דהא קאמר ברצון חכמים היו עושין מפרשי התוס' שם בפ"ק דפסחים משום עולי רגלים הקילו משום האי טעמא דחדש בדיל מיניה ונמצא בכל מקום גזרינן דלמא אתי למיכל מיניה לכולי עלמא אם לא במקום פסידא לכולי עלמא או משום עולי רגלים לר' יהודה ולפי זה אני תמה על הטור (יו"ד סי' רצ"ג) והאחרונים ז"ל שלא הזכירו מזה פלוג דאסור לקצור קודם לעומר משום דלמא אתי למיכל מיניה אם לא במקום דאי משהי ליה פסידא אבל אין גודשין בכל מקום דלמא אתי למיכל מיניה ונראה לי לפרש אליבניהו ז"ל דהא דתנן אבל אין גודשין לכולי עלמא ואפילו ר' יהודה מודה בהא לאו משום דלמא אתי למיכל מיניה דגבי חדש דבדיל מיניה לא גזר ר' יהודה משום ענין דלמא אתי למיכל מיניה כדשמעין ליה גבי קמח וקליות במתניתין דאמר ברצון חכמים היו עושין ולא משום דבעולי רגלים הקילו וכמ"ש התוספות אלא היינו טעמא דאין גודשין מטעם דתנן בסיפא דההיא מתניתין דקוצרין בית השלחין וקוצרין מפני גטעיות מפני בית האבל מפני ביטול בהמ"ד וטעמא דקוצרין כל הני מפרשינן בגמרא דקצירכם אמר רחמנא ולא קציר מצוה ומסיים במתניתין לא יעשה אותם פריכות פלומר עומרים אבל מניחן בצבתים ואמרין בגמ' מ"ט משום פמה דאפשר לא טרחינן ומשמע לי דהכי פרושו דכמה דאפשר לא טרחינן בתבואה שיקצרה קודם לעומר אע"פ שנקצרה בהיתר דלא אסרה תורה קציר מצוה קודם לעומר מ"מ לא טרחינן בה יותר בצרכי תבואה זו כדרך שטורחין בשאר תבואות מפני החשד שאין הפל יודעים דלצורך מצוה נקצרים ויאמרו פלוני קצר שדהו קודם לעומר ועבר אמירא דרחמנא דאמר ראשית קצירכם שאסור לקצור קודם לעומר אבל עכשיו שאין טורח בתבואה זו לאחר קצירה פלוג להביאו לידי גזרן וגמר מלאכה הפל יודעים שלא נקצרה לצרכו אלא לצורך מצוה

ומוכחא מילתא ואין פאן משום חשד ומראית עין ומה"ט לא יעשה אותם פריכות שהן  
עומרים פיון שעשיות הפריכות אין בו צורך מצנה הרואה אותו שעושה פריכות יחשוב  
שפמו שעושה פריכות לצרכו הכי נמי תחלת הקצירה הי' ג"כ לצרכו נעשית הלכך אסרו  
רבנן לטרונם בצרכי תבואה זו אחר הקצירה פלום ואע"ג שפל המלאכות הנעשים אחר  
הקצירה אין בהם שום איסור קודם לעומר מ"מ אסרוהו רבנן משום חשד ומראית עין  
ונקט לא יעשה אותם פריכות שהוא תחלת מלאכה הנעשית בתבואה אחר הקצירה  
וכש"כ שאסור להתעסק בתבואה זו בשאר מלאכות כדי להביאה לגורן וגמר מלאכה  
והיינו טעמא דרישא נמי אע"ג דמותר לקצור בית השלחין שבצמקים דמקום שאי אתה  
מביא אתה קוצר אבל לא גודשין מדרבנן משום מראית העין שדרך הגדישה להגדיש  
בבת אחת בגורן ולא בתוך השדה שנקצרה מתוכה ויש פאן מפני החשד ומראית עין  
שיאמרו פלוני קצר את תבואתו קודם לעומר שאין הפל יודעין שתבואה זו קצרה מבית  
השלחין שהוא ממקום שאי אתה מביא הוא ויחשדו אותו שקצר באיסור ממקום שאתה  
מביא ולצרכו אבל עכשיו שאין גודשין מוכחא מילתא והפל יודעין שלא קצר תבואה זו  
מפני שצריכה לו' אלא משום שהיא בית השלחין דפסיד מהרה אם לא נקצרת מיד אחר  
בישולה והא דלא גזרו נמי בבית השלחין שלא יעשו אותם פריכות משום שדרך הוא  
לעשות פריכות באותו שדה שנקצרת מתוכה כדכתיב והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך  
השדה ומוכחא מילתא שנקצרת מתוך אותה שדה שמקום שאי אתה מביא הוא אבל על  
הגדישה גזרו שדרך להגדיש התבואה במקום אחר ולא בתוך אותה שדה שנקצרה ממנו  
וכדמוכח בסוף (פרק ה' דמסכת פיאה) ואיפא מפני החשד שאין הפל יודעים שתבואה  
זו ממקום שאי אתה מביא הוא וכיון שדרך להגדיש במקום אחר לא חלקו רבנן וגזרו  
שאין גודשין כלל באפילו בתוך אותו שדה משום לא פלוג ועוד פיון שדרך גדישה  
להגדיש במקום אחר ולא באותו שדה שנקצרה מתוכה לא מוכחא מילתא שתבואה זו  
נקצרה מאותו השדה ואתי למימר שמקום איסור נקצרה באיסור ונגדשה באותו שדה  
ואפתי איפא משום חשד ומראית העין הלכך אין גודשין כל עיקר אבל קציר מצנה שאינו  
מוכח מתוכה של שדה עצמה שלצורך מצנה נקצרה אם יעשה אותן פריכות יש פאן  
משום חשד שלא יאמרו לצרכו קצר הלכך גזרו שלא יעשה אותם פריכות אבל בית  
השלחין מוכח מתוכה שאותה שדה נקצרה מותר לעשות פריכות וכה"ג אמרינן במועד  
קטן (דף ד' ע"ב) זבלו מוכח עליו אבל אין לפרש כפה דאפשר לא טרחינן משום גזירה  
דילמא אתי למיכל מיניה דלישנא דלא טרחינן לא משמע הכי וכיון דטעמא דאבל לא  
גודשין מפני החשד ולא משום גזירה דילמא אתי למיכל מיניה מהשתא איפא למימר דר'  
יהודא לא גזר כלל גבי חדש דבדיל מיניה דילמא אתי למיכל באפילו שלא במקום פסידא  
שרי וטעמא דקמח וקלוי דשוקי ירושלים דלרבי יהודא ברצון חכמים היו עושין לא  
משום עולי רגלים הוא כפירוש התוספות אלא ר' יהודא לא גזר גבי חדש דבדיל מיניה  
דילמא אתי למיכל מיניה כלל בשום ענין ואע"ג דר' מאיר חולק הא קים לן ר"מ ור'  
יהודא הלכה כר"י: והשתא אתי שפיר נמי שהשמיטו הטור ושאר פוסקים הא דתנן אבל  
לא גודשין דטעמא לאו משום דילמא אתי למיכל מיניה הוא אלא ה"ט משום החשד שלא  
יאמרו שקצר בארץ ישראל ועבר אפיקרא דרחמנא דאמר ראשית קצירכם שאסור  
לקצור לפני העומר א"כ בחוץ לארץ דליפא משום חשדא קוצרין וגודשין ומעמדין

וגומרין כל מלאכת התבואה דליכא לא משום חשד ולא משום גזירה דילמא אתי למיכל מיניה פיון דחדש מבדיל בדילי מיניה לא גזרינו דילמא אתי למיכל מיניה ולפי מה שפירשתי רנוקא שמעתתא דאלו לפרש"י ותוספות מדסבירא ליה לר' יהודא דאבל לא גודשין אלמא גזר גבי חדש דילמא אתי למיכל מיניה והא דקוצרין בית השלחין בין לר' מאיר בין לר' יהודא משום פסידא שרו רבנן והא דרמי הש"ס בפרק ר' ישמעאל ובפ"ק דפסחים דר' יהודא אדר' יהודא דשמעינן ליה גבי בדיקת חמץ דלא יבדוק אלא קודם איסורו אבל לבתר איסורו לא משום דילמא אתי למיכל מיניה וגבי קמח וקלי בשוקי ירושלים לא גזרו משום עולי רגלים משמע להגמרא דגבי חמץ משום מצוה נמי אינו ראוי לגזור כמו משום עולי רגלים וכן הוא דפריה התם לבתר דשני רבה רומיא דר' יהודא דחמץ אדר' יהודא דחדש דשאני חדש מתוך שלא התרת לו אלא על ידי קיטוף זכור הוא פריה עלה אב"י מהא דתנו קוצרין בית השלחין ושבעמקים אבל לא גודשין ואוקומנא כר' יהודא מאי איכא למימר ואע"ג הא דקוצרין בית השלחין ע"כ היינו טעמא דהתירו משום פסידא מדלא גודשין ש"מ דגזר ר' יהודא דילמא אתי למיכל מיניה מ"מ מדמי אב"י חמץ דאיכא משום מצוה נמי אינו ראוי לגזור דילמא אתי למיכל מיניה כמו דלא גזרינו בבית השלחין האי גזירה משום פסידא וכמו שפירשו התוספות בפ"ק דפסחים ושם ולפי זה ע"כ צריה לפרש הא דרמי התם דר' מאיר אדר"מ דגבי חמץ לא גזר וגבי קמח וקלי גזר דמדמי קמח וקלי דעולי רגלים ואלים ליה למשרי כמו משום מצוה דבדיקת חמץ דאל"כ מאי קושיא דילמא חמץ דאיכא משום מצוה אלים טפי ומשום הכי לא גזר אלא ונדאי פדאמרן: והשתא יש להקשות לפי זה פיון דשרי ר' מאיר לקצור בית השלחין משום פסידא ואלו גבי קמח וקלי לא שרי משום עולי רגלים ש"מ דמשום פסידא אלים טפי למשרי מטעם דעולי רגלים ונהרי משום מצוה אלים כמשום פסידא שרי פריה אדר' יהודא דשרי בבית השלחין משום פסידא אבדיקת חמץ דלא שרי משום מצוה א"כ מאי פריה דר"מ אדר' מאיר דאלו גבי חמץ לא גזר ובקמח וקלי גזר דילמא שאני חמץ דהוא משום מצוה דאלים טפי כמו משום פסידא אבל קמח וקלי דעולי רגלים לא אלים כל כך כמו משום פסידא לר' מאיר דשרי בבית השלחין ואסר קמח וקלי דעולי רגלים וחמץ ובית השלחין דמו אהדדי דאלימא מקמח וקלי.

והוא ונדאי קושיא לפירוש רש"י ותוספות ז"ל דפירשו דהינו טעמא דלאו גודשין בבית השלחין משום דילמא אתי למיכל מיניה והא דקוצרין משום פסידא התירו ואין ליישב קושיא זו כי אם בדוחק גדול: ועוד שכל זה הפירוש דחוק מאוד דמאן שקלן וצרפן כל המדמיונות הללו דאמרן לפי פירוש רש"י ותוספות ומנא ליה להמקשה לדמות זה לזה כדי להקשות אבל אי טעמא דאבל לא גודשין משום חשד ומראית עין כדפרישית אתי שפיר דר' יהודא לא גזר כלל גבי חדש דילמא אתי למיכל מיניה בין במקום פסידא בין שלא במקום פסידא וכל היכי דשרי בכל גונוי שרי ואם תאמר למאי דפרישית נמי אפתי תקשה לך שרי מדשרי נמי לר' מאיר לקצור בית השלחין אע"ג דר' מאיר גזר גבי קמח וקלי דילמא אתי למיכל מיניה ש"מ דשני לן בין מקום פסידא לשלא במקום פסידא וא"כ מה קשה ליה לאב"י מהא דשני רבא שאני חדש מתוך שלא התרת לו אלא על ידי קיטוף זכור הוא פלומר ולעולם ר' יהודא חייש דילמא אתי למיכל מיניה דשמעינן ליה גבי חמץ מהא דתנו קוצרין בית השלחין ושבעמקין.

דילמא שאני בית השלחין ושבועמקום שהיינו טעמא דשרו רבנו משום פסידא אבל בחמץ דליכא פסידא שפיר גזר דילמא אתי למיכל מיני' ואי מדמה מצוה לפסידא אפתי תקשה זה מאי פריה דר"מ אדר' מאיר דגבי חמץ לא גזר וגבי קמח וקלי גזר דילמא שאני חמץ דדמי לבית השלחין דאפילו לר' מאיר לא גזר במקום פסידא וה"ה במקום מצוה דדמי למקום פסידא ויש לומר דלדידי אתי שפיר דנודאי אע"ג דמודו ר' מאיר ור' יהודא במקום פסידא מ"מ במקום מצוה פל היכא דשייך למגזר משום דילמא אתי למיכל העמידו חכמים דבריהם במקום מצוה וגזרינו לבטל המצוה משום האי גזירה דילמא אתי למיכל מיניה והא דפריה אביי מהא דתנו קוצרין בית השלחין שבועמקים ולא גזר ר' יהודא וגבי חמץ גזר ונהרי בית השלחין ושבועמקים איכא משום פסידא (ואיכא למימר) דמשום פסידא הוא דלא גזר דילמא אתי למיכל מיניה והא דקמח וקלי היינו טעמא כדרכא מתוך שלא התרת לו אלא ע"י קיטוף זכור הוא וגבי חמץ דליכא משום פסידא שפיר גזר דילמא אתי למיכל מיניה ונראה לי דהכי קא קשיא ליה מדאוקימנא כר' יהודא כדאמרין בפ"ק ר' ישמעאל ובפרק מקום שנהגו מאן שמעת ליה דאמר מיחו ולא מיחו ר' יהודא פלומר אע"ג דגודשין שלא ברצון חכמים מ"מ לא מיחו בידם.

והשתא אי אמרת בשלמא דלא גזר ר' יהודא דילמא אתי למיכל מיניה. וליכא שום דררא דאיסורא בגודשין אלא משום חשד ומראית עין בלבד לא חשו חכמים למחות בידם פיון דליכא פיון דאינו אלא משום חשד ומראית עין בלבד לא חשו חכמים למחות בידם פיון דליכא למיגזר משום דררא דאיסורא פלל אלא אי אמרת דר' יהודא גזר דילמא אתי למיכל מיניה והא דאין גודשין משום האי טעמא נמי דהא איכא למיגזר דלמא אתי למיכל מיניה הוא דאיכא דררא דאיסורא דאורייתא אמאי לא מיחו בידם הא במתירין גמזיות של הקדש מיחו בידם אפילו למ"ד אין מעילה בגדולין הואיל (דמ"מ איכא) אסור דרבנו וכן פורצין פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן להאכיל נשר לעניים בשני בצורת בשבתות וימים טובים אמרינו התם דמיחו בידם אע"ג דלא הוה אלא איסור דרבנו משום גזירה שפא יעלה ויתלנש ואפילו הא דנותנין פאה לירק מיחו בידם לר' יהודא כדאמרין התם אע"ג דקליש איסורי' דגזרינו דלמא מפקע ליה ממעשר ונהרי אפילו אילו מפקע ליה ממעשר ליכא דררא דאיסורא דאורייתא דהא קים לן מעשר ירק אינו אלא מדרבנו ואפילו הכי מיחו בידם לר"י כדאמרין התם.

וא"כ אמאי לא מיחו בידם בהא דגודשין אי סלקא דעתך דגזר ר' יהודא לדלמא אתי למיכל מיניה פיון דאיכא משום דררא דאיסורא הוה להו למחות בידם כמו שמיחו בהני תלתא דאמרן לר' יהודא אלא ע"כ הא דלא גודשין של בית השלחין ושבועמקים לר' יהודא לאו משום דגזר דילמא אתי למיכל מיניה דר' יהודא לא חייש להא גזירה והא דלא גודשין היינו טעמא כדפרישית משום חשד ומראית עין גזרו בה לר' יהודא וכיון דהא דגודשין ליכא משום דררא דאיסורא לא חששו חכמים למחות בידם כמו בהני שלשה דחשיב התם לר' יהודא דלא מיחו בידם אע"ג דבשלשה ברצון חכמים עשו.

ואלו הן מרפיבין דקלים פל היום וכורכין את שמע וקוצרין לפני העומר וטעמא דכל הני הדבר ברור דע"כ היינו טעמא דלא מיחו בידם אע"ג דלאו שפיר עבדי משום דמ"מ ליתא בהן משום דררא דאיסורא דהא דמרפיבין דקלים פל היום של ערב פסח הא אסור

מְלֹאכָה בַּע"פ בְּזִמְנֵי הַזֶּה אֵינּוּ אֶלָּא מְשׁוּם הוּאִיל וְנֶאֱסַר בְּזִמְנֵי הַבַּיִת מְשׁוּם שְׁלֵא יִטְרַד בְּמְלֹאכָה וְיִשְׁכַּח מִלְמַעְבַּד פְּסַח (אֵי נְמִי) כְּדַפְּרוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת בְּרִישׁ פ' מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ דְמֵן הַתּוֹרָה אֲסוּר בְּזִמְנֵי הַבַּיִת מְשׁוּם עֲשׂוֹת פְּסַח וּמ"מ בְּזִמְנֵי הַזֶּה לִית בֵּיהּ מְשׁוּם דְרָרָא דְאִיסוּר כְּלָל אֶלָּא מְשׁוּם הוּאִיל דְנֶאֱסַר בְּזִמְנֵי הַבַּיִת גַּם עֲכָשְׁוּ אֲסוּר כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ הַפּוֹסְקִים ז"ל וְכֵן הָא דְכוּרְכִין אֶת שְׁמַע בֵּין לְמ"ד שְׁלֵא הָיוּ אוֹמְרִים בְּשַׁכְמַל"ו וּבֵין לְמ"ד שְׁהָיוּ אוֹמְרִים הַיּוֹם עַל לְבָבָהּ וּבֵין לְמ"ד שְׁהָיוּ אוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ד' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד וְלֹא הָיוּ מְפַסְקִין מ"מ בְּכָל הַגְּנֵי לִית בֵּיהּ מְשׁוּם דְרָרָא דְאִיסוּרָא אֶלָּא זְרִיזוֹת יְתִירָה.

וְהַשְׁתָּא פְּרִיף אַבְיֵי שְׁפִיר מְהָא דְקוּצְרִין בֵּית הַשְּׁלַחִין וְשְׁבַע־מְקָמִים וְאוּקִימָנָא כַר' יְהוּדָא וְהֵינּוּ מְסִיפָא דְתַנּוּ אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ קוּצְרִין לְפָנֵי הָעוֹנָמֵר בְּרִצּוֹן חֲכָמִים וְגוֹדְשִׁין לְפָנֵי הָעוֹנָמֵר שְׁלֵא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים וְלֹא מִיחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים מֵאֵן שְׁמַעְתָּ לִיהּ דְאָמַר מִיחוּ וְלֹא מִיחוּ ר' יְהוּדָא וּמְדַלָּא מִיחוּ לר' יְהוּדָא בְּהָא דְגוֹדְשִׁין ש"מ דְלִית לִיהּ הָא גְזִירָה דִילְמָא אֲתִי לְמִיכַל מִינְיָהּ וְכַדְאָמְרוּ וְהָא דְלֹא הִבִּיא לְהִדְיָא הָא דְאֲנָשֵׁי יְרִיחוֹ קוּצְרִין כו' פִּינּוּ דְעֵיקַר פְּרָכָא דִידְנִי אַהָא קָא סְמִיף הָא וְנִדְאֵי לָאו קוּשְׁיָא הִיא דְהָכִי מְצִינּוּ בְּהֶרְבֵּה מְקוֹמוֹת בְּגִמְרָא דְמִינְיָתִי לְרִישָׁא אַע"ג דְאִיכָא לְדַחוּנֵי וְעֵיקַר פְּרָכָא דִידְנִי אֲסִיפָא קָא סְמִיף וְעוּד פִּינוּדְאִינִי אַבְיֵי וְהָא אוּקִימָנָא כַר' יְהוּדָא וְהָא דְמוֹקִים לָהּ כַר' יְהוּדָא הֵינּוּ מְשׁוּם סִיפָא דְלֹא מִיחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים הֵנָּה לִיהּ כְּאֵלוּ אִינִי לְסִיפָא בְּהִדְיָא וְאֲדַרְבֵּה מְכָאן רֵאזִיה בְּרוּרָה לְמַה דְפִירְשְׁתִּי דְהָא דְלֹא גוֹדְשִׁין אֲלִיבָא דַר' יְהוּדָא הֵינּוּ מְשׁוּם חֲשָׁד וּמְרֵאִית עֵין שְׁלֵא יֵאמְרוּ שְׁקֶצֶר בְּאִיסוּר וְדוֹנָקָא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הוּא דְאִין גוֹדְשִׁין לְרַבִּי יְהוּדָא אֶבְל בְּחוּץ לְאַרְץ דְלִיכָא שׁוּם אִיסוּר בְּקִצְרָה אַף שְׁגוֹדְשִׁין שְׁפִיר דְמִי וְלֹא גְזִיר ר' יְהוּדָא בְּגִדְשֵׁיהּ דִילְמָא אֲתִי לְמִיכַל מִינְיָהּ פִּינּוּ דְחֲדָשׁ בְּדִילֵי אִינְשֵׁי מִינְיָהּ כְּדִאָמְרִינוּ בְּגִמְרָא לֹא חֲנִישׁ ר' יְהוּדָא כְּלָל לְדִילְמָא אֲתִי לְמִיכַל מִינְיָהּ וְאֲפִילוּ שְׁלֵא בְּמְקוּם פְּסִידָא לִית לֵן בַּהּ.

דְאִי סְלֵקָא דְעַתָּה דְהָא דְאִין גוֹדְשִׁין לר' יְהוּדָא הֵינּוּ טַעְמָא פִּינּוּ דְלִיכָא פְּסִידָא גְזִירִינוּ דִילְמָא אֲתִי לְמִיכַל מִינְיָהּ א"כ אַמְאֵי לֹא מִיחוּ בְּיָדָם בְּהָא דְגוֹדְשִׁין לְפָנֵי הָעוֹנָמֵר מֵאֵי שְׁנָא מְהֵנִי שְׁלֵשָׁה שְׁמִיחוּ בְּיָדָם דְחָשִׁיב ר' יְהוּדָא הֵתָם אֶלָּא וְנִדְאֵי כְּדַפְּנִי עֵיקַר דְהָא דְלֹא גוֹדְשִׁין לר' יְהוּדָא אֵינּוּ אֶלָּא מְשׁוּם חֲשָׁד וּמְרֵאִית הָעֵין וְכִינּוּ דְלִית בֵּיהּ דְרָרָא דְאִיסוּרָא לְפִיכָהּ לֹא מִיחוּ בְּיָדָם וְלֹא דְמִי לְהֵנִי שְׁלֵשָׁה דְמִיחוּ בְּיָדָם דְבִהְנֵהוּ אִית בְּהוּ דְרָרָא דְאִיסוּרָא וְכַדְאָמְרוּ: וְלִמְאֵי דְפְרִישִׁית צ"ל הָא דְפְרִיף הֵתָם פְּרָק מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ וּפְרָק ר' יִשְׁמַעְאֵל אַהָא דְחָשִׁיב הֵתָם בְּפְרִישִׁית בְּדַר' יְהוּדָא בְּהֵנִי שְׁלֵשָׁה שְׁלֵא מִיחוּ בְּיָדָם אַף עַל גַּב דְשְׁלֵא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין וְקוּצְרִין וְגוֹדְשִׁין לְפָנֵי הָעוֹנָמֵר וְסַבְר ר' יְהוּדָא קוּצְרִין שְׁלֵא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים הִיא וְהֵתַנּוּ אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ קוּצְרִין לְפָנֵי הָעוֹנָמֵר בְּרִצּוֹן חֲכָמִים וְגוֹדְשִׁין לְפָנֵי הָעוֹנָמֵר שְׁלֵא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים וְלֹא מִיחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים מֵאֵן שְׁמַעְתָּ לִיהּ דְאָמַר מִיחוּ וְלֹא מִיחוּ ר' יְהוּדָא וְקַתְנֵי קוּצְרִין בְּרִצּוֹן חֲכָמִים וְאָמְרִי וְלִטְעַמְיָהּ הֵנִי אַרְבַּעַה הֵנָּה אֶלָּא סְמִי מְכָאן קִצְרָה הוּא הַדִּין דְבָלְאוּ הָכִי הוּצְרָה לְמִימַר סְמִי מְכָאן קִצְרָה דְאִי סְבִירָא לְרַבִּי יְהוּדָא דְהָא דְקוּצְרִין שְׁלֵא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים עֲבָדִי אֲלִמָּא גְזִיר דִילְמָא אֲתִי לְמִיכַל מִינְיָהּ וְא"כ פִּינּוּ דְאִיכָא דְרָרָא דְאִיסוּרָא אַמְאֵי לֹא מִיחוּ בְּיָדָם מֵאֵי שְׁנָא מְהֵנִי שְׁלֵשָׁה דְקַחְשִׁיב דְמִיחוּ בְּיָדָם וְהָא דְקָאמַר הַש"ס וְלִטְעַמְיָהּ הֵנִי אַרְבַּעַה הֵנִי מְשׁוּם דְעַדִּיכָא מִינְיָהּ קָאמַר דְפִתַח בְּתַלְתָּא וְקַחְשִׁיב אַרְבַּעַה וְכֵן דְרָהּ הִגְמְרָא בְּהֶרְבֵּה מְקוֹמוֹת פִּינּוּ דְאֲפֻשֵׁר לוֹ לְהוֹכִיחַ מְגוּפִי לְהִדְיָא בְּדַבְרֵי פְּשׁוּט לֹא חָשׁ לְהוֹכִיחַ מְמָקוּם אַחַר וְאֵם תֵּאמַר אַכְתִּי תִיקְשָׁה לְדִידִי דְפִירְשְׁתִּי הָא

דתנו אבל לא גודשין הוא משום חשד ומראית עין ומשום לתא דקצירה נגעי בה שלא יחשדו אותו שקצר באיסור ולא מטעמא דילמא אתי למיכל מיניה הוא דלא גודשין לר' יהודא אם פו מאי קשה ליה לאבני מהא דקוצרין בית השלחין ושבועמקים.

אלמא לא גזר ר' יהודא דלמא אתי למיכל מיניה וגבי חמץ גזר מאי קושיא הא איפא לאוקמי הא דקוצרין בית השלחין דמיירי בתבואה של חדש שיש בה משום איסור קצירה לפני העומר ואין בה משום איסור אכילה לפני העומר הלכך ליכא למיגזר לדלמא אתי למיכל מיניה שהרי אכילה גופי' שריא ומפל מקום לא גודשין מפני חשד שלא יאמרו שקצר לפני העומר באיסור שהרי אסורה תבואה זו בקצירה לפני העומר והיכי דמי פגון שהשרישה תבואה זו בין קצירת העומר להבאת העומר בזמן שבית המקדש קיים וכדתנו ואסור לאכול לפני הפסח ולקצור לפני העומר וכבר פירשתי בתשובות אלו דדיני חדש בזמן שבית המקדש קיים קצירת העומר שהיה בליל ט"ז מתיר את שאר קצירה של חדש והבאת עומר שהיה ביום ט"ז מתיר באכילת חדש ואם השרישה תבואה זו בין קצירת העומר להבאתו מותרת באכילה דבהבאת עומר זה קא שריא לה באכילה וכדתנו התי' אם השרישו קודם לעומר עומר מתיר והרי היתר אכילה של חדש דתלי בהבאת עומר הוא הדין דאם השרישו קודם הבאת העומר הבאה מתירתו באכילה אף על גב דלא השרישה קודם קצירת העומר לית לן בה דהיתר אכילה לאו בקצירה תליא אלא בהבאה וכינון דהשרישה קודם הבאה אתיא הבאה וקא שריא ליה ומפל מקום אף על גב שהשרישה קודם הבאת העומר פינו דלא השרישה קודם קצירת העומר לא קא שריא בקצירה שקמו שהיתר קצירה בקצירת העומר תליא ולא בהבאה הוא הדין נמי דלחומרא לענין השרישה בעינו שישריש קודם קצירת העומר לענין היתר קצירה ואם לא השרישה קודם לקצירת העומר אע"ג שהשרישה קודם הבאת העומר אסורה מלקצור עד שריביא עומר הבא.

פדתנו בסיפא דהאי בבא אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבוא העומר הבא נמצא לפעמים שמהא תבואה מותרת באכילה קודם לעומר ואלו בקצירה אסורה פגון שהשרישה בין קצירת עומר להבאתו דהיתר אכילה דתלי' בהבאתו פינון שהשרישה קודם הבאתו הבאת עומר מתירה אבל היתר קצירה שתלויה בקצירתו פינון שלא השרישה קודם העומר דהאינדנא אסור לקצור עד שיבוא קצירת עומר הבא וה"ה בזמן הזה דהיתר אכילה תלוי בשקיעת החמה דיום ט"ז דניסן לר"י דסבירא ליה בפ' ר' ישמעאל דיום הגף אסור באכילת חדש מן התורה דכתיב עד עצם היום וקסבר עד ועד בפלל והיתר קצירה תלוי משהאיר המזרח של ט"ז בניסן דכינון דליפא עומר בזה"ז א"כ אסור בקצירה כל ליל ט"ז פינון דכל הלילה כשר לקצירת העומר פדתנו סוף פ"ב דמגילה (דף כ') משום הכי אין היתר קצירה של כל התבואות בארץ ישראל נגמר עד האיר המזרח של יום ט"ז בניסן אבל משהאיר המזרח ואילך פינון דשוב אינו כשר לקצירת העומר הותרה קצירה והינו דגזר ר' יוחנן בן זכאי שיהא יום הגף פולו אסור באכילה דהא גבי אכילה תנינו לה ומשום גזירה שמה יבנה המקדש וכו' כדאמרין התי' בפ"ק ר' ישמעאל אבל בקצירה לא גזר מידי על יום הגף שיהא פולו אסור דלא שניד האי טעמא דגזרינו שמה יבנה המקדש שהרי אפילו בזמן שבית המקדש קיים האיר המזרח הוא דשריא לי' בקצירה למ"ד עומר שנקצר שלא כמצותו פסול ואם פו אם

השרישה תבואה ביום ט"ז בניסן לאחר שהאיר המזרח קודם שהקריב העומר שריא באכילה ואסורה בקצירה פינו דלא השרישה קודם האיר המזרח דהיתר קצירה בדידן תליא הלכה אסורה מלקצור עד שיבא עומר הפא הרי בין בזמן שבית המקדש בין בזמן הזה מצינו לאשפוחי לתבואות של חדש דשריא באכילה ואסורה בקצירה פגון שהשרישה אחר זמן קצירת העומר וקודם הבאתו בזמן שבית המקדש קנים או קודם שקיעת החמה של יום הגף בזמן הזה ודבר זה תבין היטיב ע"פ מה שפכתתי במקום אחר על דיני חדש בסיעתא דשמאי וכיון דהכי הוא מאי פריה אבני מהא דתנו קוצרין בית השלחין ושבעמקים אבל לא גודשין דשמע מינה מדקוצרין דלא גזר ר' יהודא דילמא אתי למיכל מיניה ממאי דילמא לעולם אימא לך דגזר ר' יהודא דילמא אתי למיכל מיניה והא דקוצרין מיירי מתבואה כזו שהשרישה קודם היתר אכילה של עומר של אשתקד ועומר דאשתקד קא שריא לה באכילה אבל מ"מ קצירה קודם לעומר (כו' קודם לעומר) אסורה פינו דלא השרישה קודם היתר קצירה דאשתקד הלכה דווקא של בית השלחין ושבעמקים קוצרין הואיל ואין עומר בא מהו והוי ליה ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר אבל אלו גדלו תבואה זו במקום אחר היתה אסורה בקצירה פינו דלא השרישה קודם זמן קצירת העומר דאשתקד דתליא ביה היתר קצירה בשלמא לפירוש רש"י ותוספות שפירשו דהא דלא גודשין לר' יהודא היינו טעמא משום דילמא אתי למיכל מיניה שמע מינה דמיירי מתבואה שאסורה באכילה שקודם הבאת העומר דאשתקד לא השרישה והא דקוצרין משום פסידא קא שריא רבנו ואם פן פריה שפיר דגבי בדיקת חמץ גמי שרי ליה למבדק אחר זמן איסורא ומשום מצנה לא גזרינו לדילמא אתי למיכל מיניה כמו דלא גזר ר' יהודא משום פסידא וכמו שפירשו התוספות אבל למאי דפרישית דהיינו טעמא דלא גודשין מפני חשד ומראית עין של קצירה גופא קא נגעו בה ואם פן תבואה כזו שאסורה בקצירה אף על גב דשריא באכילה מפל מקום לא גודשין אפילו של בית השלחין ושבעמקים דהא אפתי איכא למיחש לחשדא שיאמרו שתבואה זו נקצרה באיסור ולאו מבית השלחין ושבעמקים הוא וכמו שפכתתי לעיל ואם פן מאי מוכיח מדקוצרין אבל לא גודשין דשמע מינה דלא חיישינו לדילמא אתי למיכל מיניה דילמא לעולם חייש והכי מיירי בתבואה כזו דבאכילה כבר שרי לה עומר דאשתקד אבל בקצירה היתה אסורה אי לאו דשל בית השלחין ושבעמקים היא ואין עומר בא מהם ומקום שאי אתה מביא אתה קוצר לפיכך קוצרין אבל לא גודשין ויש לומר דהא נודאי לא קשה מידי דאף על גב דאיכא לאוקמי מתניתין דקוצרין אבל לא גודשין דתנו מיירי מתבואה כזו שאסורה בקצירה ומותרת באכילה דלא שנייה למיגזר משום דילמא אתי למיכל מיניה והאי תנא לא איירי אלא מקצירה לחוד ולא קא משמע לן מידי מאיסור אכילה והא דלא גודשין משום לתא דאיסור קצירה הוא דנגע בה מפני החשד ומראית עין דאיסור קצירה עצמו מפל מקום פינו דתבואה כזו לא שכיחא לא הוי ליה לתנא למסתם למילתא פינו דבסתם תבואה לא מצי לאוקמי ועוד שהרי כבר פכתתי דעיקר קושיות אבני הוי מהא דאנשי יריחו דקתני סיפא דקוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים ולא מיחו בידם ומדלא מיחו בידם שמע מינה דליתא לדררא דאיסורא ומדנקט אנשי יריחו היו קוצרין כו' משמע דדבר ההנה (ורגיל ושהוא) נוהגין פן תמיד כמו שאר מילי דקא חשיב התם ואי מתבואה כזאת מיירי הא דאנשי יריחו איך תנא

(אנשי יריחו היו) כו' דלישנא דהיו משמע דדבר ההנה ורגיל הוא להם לנהוג פן ואלו תבואה פזו שתשרש ביום אחד מכל השנה פולה וגם זאת לא (מיירי אלא א"כ הושרשו באותו יום) דהיינו בין היטר קצירה להיטר אכילה לא משפחת לה ונדאי אלא פעם אחת לשנים רבות אלא ע"כ דמסתם תבואה מיירי ואפילו הכי לא מיחו בידם (לגדוש) ואי ס"ד דר' יהודא גזר לדלמא אתי למיכל מיניה אמאי לא מיחו בידם אלא ש"מ דלא גזרי והשתא פריד שפי': ונחזור לעניינינו (לענין דאתינא עליו) פנין דכבר הוכחתי דר' יהודה לא גזר פלל לדלמא אתי למיכל מיניה גבי חדש משום טעמא דחדש בדיל מיניה וא"כ בחוץ לארץ שרי לקצור ולגדוש ולגמור כל המלאכות בתבואה האסורה בחדש לפני העומר והא דאין גודשין תבואה של בית השלחין ושבעמקום משום לתא דאיסור קצירה נגע בה מפני החשד ומראית העין ודוקא בארץ ישראל שאסור לקצור לפני העומר אבל בחוץ לארץ דאין שם איסור קצירה לפני העומר כל עיקר מותר להתעסק בכל מלאכה של תבואה קודם היטר חדש ולא חיישינו לדלמא אתי למיכל מיניה והטור והפוסקים שלא מיירי פלל מאיסור קצירה לפני העומר שיהי לא הזכירו כל עיקר (איסור קצירה) הואיל ואינו נוהג אלא בארץ ישראל ולא הזכירו אלא דין איסור אכילת חדש הנוהג בחוץ לארץ נמי (לכן לא הזכירו גם הדין דאין גודשין בכל מקום) דמשום איסור קצירה קא נגע בה ואינו נוהג פלל בחוץ לארץ ולא איכפת לן בחוץ לארץ לגדוש והכי נמי משמע לי (מדברי הרמב"ם) שיהי (בפרק ז' מהלכות תמידין ומוספין הל' י"ג) כתב אסור לקצור בארץ ישראל מין מחמשת מיני תבואה קודם לקצירת העומר שנאמר ראשית קצירכם שיהי (היא) תחלה לכל הנקצרים בד"א בקציר שראוי להביא ממנה עומר אבל בית השלחין שבעמקים הואיל ואינו ראוי להביא ממנו קוצרין אותו לפני העומר אבל לא יגדוש ע"כ ואלו בפרק י' (מהלכות מאכלות אסורות) דשם מדבר מדין איסור אכילת חדש שנוהג מן התורה בכל מקום ובכל זמן כמ"ש לא הזכיר שיהי איסור לגדוש ולקצור לפני העומר.

ואי הוא מפרש דאיסור גדישה דתנו בתנתיין הוא מטעמא דלמא אתי למיכל מיני ושמ הי' מקומו לכתוב בפ"י מהלכות מ"א שמדבר שם מדיני אכילה אלא ונדאי ש"מ שהוא ז"ל נמי מפרש כדפרישית דאיסור גדישה הוא משום לתא דאיסור קצירה ומפני החשד אבל היכא דליכא איסור קצירה לא (חיישינו) לדלמא אתי למיכל מיני ופסק כר' יהודא נגד ר' מאיר דחייש לדלמא אתי למיכל מיני כדשמעת לי גבי קמח וקלי בשוקי ירושלים וטעמא דר' מאיר ור' יהודא הלכה כר' יהודא פמה שפכתתי למעלה מ"מ קשה לי עליהם ז"ל ונהרי קים לן הלכה כר"מ בגזירותיו ואפילו במקום רבים כדאמרין בפרק אע"פ (דף נ"ו בכתובות) גבי אחתי דרמי בר חמא הנה גסיבא לר' אביא אינרס כתובה אתא לקמי' דרב יוסף אמר להו הכי אמר רב יהודא אמר שמואל זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים משהא אדם את אשתו שתים ושלוש שנים בלא כתובה אמר לי אביי והא אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר' מאיר בגזירותיו ומסיק התם אמר לי זיל כתוב לה וכיון דר"מ גזר גבי חדש דלמא אתי למיכל מיני אע"ג דבדיל מיני הכי הלכתי ונ"ל דאף דא לא תברא דלפי מה שפרשתי (אין פאן קוש'י) דאע"ג דהלכה כר"מ בגזירותיו אפילו במקום רבים כדמוכח ההיא דפ' אע"פי מפל מקום יש לומר דהיינו היכא דלא סתם לן תנא דלא כר' מאיר אבל היכא דסתם לן תנא דלא כר' מאיר לית הלכה כמותו בגזירותיו



משום דסתם משנה עדיפא מרבים שהרי כל היכא דפליגי יחיד ורבים וסתם לן תנא פייחידאי הלכה כסתם משנה אלמא סתמא דמתניתין עדיפא מרבים הלכך אע"ג דהלכה כר' מאיר בגזירותיו אפילו במקום רבים מפל מקום במקום סתם משנה דעדיפא מדרבים לית הלכתא כר"מ בגזירותיו והכא הרי סתם לן תנא כר' יהודה דגבי חדש דבדיל מינ' לא גזרינן לדלמא אתי למיכל מינ' שהרי כבר פתבתי דמהא דתנן בפ' ר' ישמעאל אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים ולא מיחו בינדם דמדלא מיחו בינדם ש"מ דלא גזרינן לדלמא אתי למיכל מינ' והא דלא גודשין היינו טעמא משום חשד ומראית עין.

דאי סלקא דעתך דגזרינן לדלמא אתי למיכל מינ' והיינו טעמא דאבל לא גודשין והא דקוצרין היינו משום פסידא א"כ פיון דאיפא דררא דאיסורא אמאי לא מיחו בינדם ומ"ש מהני שלשה דברים דחשיב התם דמיחו בינדם ותנינן להו בפ' מקום שנהגו אלא ונדאי ש"מ דלא חיישינן לדלמא אתי למיכל מינ' וכיון דסתם לן תנא כר' יהודה דלא גזר לדלמא אתי למיכל מינ' הכי הלכתא ולא חיישינן לר"מ בגזירותיו במקום סתם משנה הלכך נקטינן מפל זה שפתבתי דמותר לקצור תבואה של חדש ולהתעסק בכל המלאכות קודם שהותר חדש ולא גזרינן לדלמא אתי למיכל מינ' כמו שהוכחתי בראיות ברורות בס"ד וכן נראה לי: אחר שפתבתי תשובה זו מצאתי לר"א ממי"ץ בסוף סימן קמ"ט שכתב בחדש למיחש לספק יום הגף דרבנן ושלל לטלטלו להתעסק בו משום גזירה דלמא אתי למיכל מינ' דתנן במנחות פ' ר' ישמעאל משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי רישלים שהיו מלאים קמח וקלי שלא ברצון חכמים דברי ר"מ ר' יהודה אומר ברצון חכמים היו עושין (והא קי"ל) הלכה כר"מ בגזירותיו ע"כ מפל מקום אני במקומי עומד דבהא הלכה כר' יהודה וכדמשמע מדברי הרמב"ם והטור ושאר פוסקים וכמה שפתבתי לעיל וטעמא משום דסתם לן תנא כר' יהודה שוב ראיתי שהרמב"ם בפ' המשנה שכתב ר' מאיר אומר אינו מותר להם לצאת לשוק בקלי וקמח קודם הקרבת העומר שפא ישלחו יד ויאכלו ממנו קודם הקרבה ולפיכך אומר שלא ברצון חכמים ור' יהודה אינו חושש לזה לפיכך אומר ברצון חכמים והלכה כר' יהודה ע"כ הרי שבהדי פסק כר' יהודה, ועוד נראה לי ראי' דר' יהודה לא גזר פלל גבי חדש דלמא אתי למיכל מינ' שהרי התם בפ' ר' ישמעאל (דף ע"א) תנן קוצר לשחת ומאכיל לבהמה אמר ר' יהודה אימתי בזמן שמתחיל עד שלא הביא שלישי ר' שמעון אומר יקצור ויאכיל אף משהביא שלישי ומדאמר ר' יהודה דמותר להתחיל לקצור עד שלא הביא שלישי דלאו קצירך מקרי וכדמפרש התם בגמרא ואין בו משום איסור קצירה קודם לעומר והלא לר' יהודה האריך קוצר הא מפל מקום גיחוש דלמא אתי למיכל מינ' פיון דקוצר פדרכו שלא ע"י קיטוף ואין לו על ידי מה לזפור דתבואה זו של חדש הוא וגם אין כאן משום פסידא וש"מ שאפילו שלא במקום פסידא לא גזר ר' יהודה גבי חדש דלמא אתי למיכל מינ' והא דאמרין ריש פ' פל שעה (דף כ"א) גבי הא דאמר ר' אבנה פל מקום שנגמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אהד איסור אכילה ואהד איסור הנאה במשמע והרי חדש דרבחמנא אמר ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו ותנן קוצר לשחת ומאכיל לבהמה וכתבו התוס' דאע"ג דהא דקוצרין לשחת היינו דווקא לבהמה כדמוכח במנחות פ' ר' ישמעאל מ"מ ומאכיל לבהמה לא משמע לי דקאי אקוצר לשחת.

דא"כ לא פריה מידי דחדש שאסר הכתוב היינו תבואה גמורה אלא ומאכיל לבהמה היינו אפילו חטין גמורין וע"י קיטוף פדפירש הקונטרס (בהעפקה שני' פתוב סוף דברי התוספות ג"כ וזה לשונם ועוד דקתני סיפא ר' שמעון אומר יקצור ויאכיל אף משהביא שלישי) ע"כ: ומבואר מדבריהם ו"ל דחדש קודם הבאת שלישי אינו אסור באכילה והיינו שפתבו דא"כ לא פריה מידי דחדש שאסר הכתוב היינו תבואה גמורה פלומר וא"כ אין ראי' אהא דאמר קודם הבאת שלישי מותר בהנאה דהא קודם הבאת שלישי אין בו משום איסור חדש כל עיקר ואפילו באכילה נמי שרי ולפי דבריהם ו"ל אין להביא ראי' מדשרי לקצור לשחת קודם הבאת שלישי לר' יהודא דלא חגיג' ר' יהודא גבי חדש דבדיל מיני' לדלמא אתא למיכל מיני' דהא אי נמי אתי למיכל מיני' ליפא איסורא קודם הבאת שלישי דאין בו משום איסור חדש מ"מ דברי רבותינו בעלי תוספות תמוהין מאוד.

דהא ונדאי אף קודם הבאת שלישי נמי אסור באכילה משום חדש אבל בקוצר לחוד לבהמה הוא דשרי קודם הבאת שלישי דלאו קצירה מקרי פדאייתא שם בגמרא להדי' ומהא דפרק כל שעה מוכח הכי.

דאל"כ מנא לן דהאי מאכיל לבהמה מלתא באנפי נפשי' היא ואפילו חטין גמורים קאמר ולמידק מיני' דחדש מותר בהנאה דלמא אקוצר לשחת דרישא הוא דמסיק ומאכיל לבהמה וקוצר לשחת דהא דקוצר לשחת דוקא לבהמה הוא דשרי קצירה זו של שחת ולעולם חדש אסור באכילה אלא ונדאי שמע מיני' דאפילו קצר לי' קודם הבאת שלישי נמי אסור משום חדש ומדמאכיל לבהמה שמע מיני' דחדש מותר בהנאה ועוד פירושו תמוה שרי הא דאמר ר' יהודא אימתי בזמן שמתחיל עד שלא הביא שלישי ר' שמעון אומר יקצור ויאכל אף משהביא שלישי אקוצר לשחת קאי ואם כן למה הפסיק בין קוצר לשחת לדברי ר' יהודא ור' שמעון בהא דמאכיל לבהמה אי מילתא באפי נפשא הוא ולא אקוצר לשחת דרישא קאי ועוד קשה לישיב בפרק ר' ישמעאל אמרינן ר' מאיר דאמר התם לענין פאה דקוצר לשחת בהביא שלישי הוי קצירה ובלא הביא שלישי לא הוי קצירה בשייטת ר' יהודא אמר דאמר אימתי בשעתחיל עד שלא הביא שלישי אבל אם התחיל משהביא שלישי אסור ופריה אימר דשמעת לר' יהודא לבהמה לאדם מי שמעת לי' דא"כ הוי לי' תלתא תנאי פירש"י דא"כ דאף לאדם נמי אמר ר' יהודא הוי לי' תלתא תנאי במתניתין תנא קמא אומר בהדיא לבהמה ואתא ר' יהודא למימר אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שלישי ואפילו לאדם נמי שרי ור' שמעון אומר אף יקצור לכחתילה ומאכיל לאדם משהביא שלישי וקים בפרק זה בורר כל מקום שאמר ר' יהודא אימתי אינו אלא לפרש ובמה לחלוק (סנהדרין דף כ"ה) עד כאן ואי האי קוצר לשחת לאו אמאכיל לבהמה קאי א"כ מאי קשה לי' דהוי לי' תלתא תנאי דלמא קוצר לשחת אפילו לאדם נמי שרי תנא קמא והוי לי' מלתא דר"י לפרש (עיין בסוף תשובה) אלא ונדאי הדבר ברור דהאי ומאכיל לבהמה אקוצר לשחת דרישא קאי דדוקא להאכיל לבהמה הוא דמותר לקצור לשחת אבל לא לאדם ומדקמדייק מהא דקוצר לשחת ומאכיל לבהמה דחדש מותר בהנאה ש"מ דאבל באכילה אסור ואפילו הכי קוצרין ולא גזר ר' יהודא דלמא אתי למיכל מיני' ש"מ דלא חגיג' ר' יהודא פלל גבי חדש דבדיל מיני' דלמא אתי למיכל ואפילו: שלא במקום פסידא וטעמא דמילתא דפשיטא לי' להגמרא דמאכיל לבהמה אקוצר לשחת קאי משום דכל ההיא משנה דלפני זה ולאחר בבא זו דקוצר לשחת

פּוֹלֵם מִדִּין אִיסוּר קְצִירָה לִפְנֵי עוֹמֵר אִיּוּרֵי וְלֹא אִיּוּרֵי כָּלֵל מֵאִיסוּר אֲכִילָה וְהִנָּאָה שֶׁל  
חֲדָשׁ הַיִּלְכָּף עַל פְּרֻחָהּ הֵיחָא דְמֵאֲכִיל לְבִהְמָה מִשּׁוּם הֵיחָתֵר קְצִירָה קְאָמֵר וְלֹא מִשּׁוּם הֵיחָתֵר  
הִנָּאָה דְחֲדָשׁ קָא מִשְׁמַע לּוֹ דְלֹא אִיּוּרֵי מִתְנִיתִין מִזֶּה שׁוּב רְאִיתִי שֶׁם בְּתוֹסֶפֶת סוּף פְּרֻק  
ר' יִשְׁמַעְאֵל שֶׁפְּתָבוּ אֶהָא דְפְרֻק כָּל שְׁעָה דְפְרִיָּה וְהָרִי חֲדָשׁ כּו' וַתִּנּוּ קוּצְרִין לְשַׁחַת וּמֵאֲכִיל  
לְבִהְמָה פִּירֵשׁ הַקּוּנְטֵרֶס שֶׁם קוּצְרִין לְשַׁחַת לְהֵאֲכִיל לְאָדָם וּמֵאֲכִיל לְבִהְמָתוֹ חֲטִין גְּמוּרִין  
וְהִקְשָׁה הַר"י דְאֹרְלֵינְשׁ דְהֵכָא מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְלְבִהְמָה אִיּוּרֵי וְכֹלֵל חֲדָא מְלֵתָא קִתְּנִי  
וְהָא דְדִיּוּק הֵתֵם מְהֵכָא דְשָׂרֵי אֲסִיפָא סְמִיָּה דְקְאָמֵר ר' יְהוּדָא אִימְתִי בְּזִמְנָא שֶׁהִתְחִיל עַד  
שֶׁלֹּא הִבִּיא שְׁלִישׁ אֶלְמָא שָׂרֵי אִפִּי מִשְׁהִבִּיאָה שְׁלִישׁ ע"כ וְיֵשׁ פָּאן חֲסֵרוֹן הַגִּיכָר וְצָרִיף  
לְהִיּוֹת אֲסִיפָא סְמִיָּה דְאָמֵר ר' שְׁמַעוֹן יִקְצוֹר וַיֵּאֲכִיל מִשְׁהִבִּיאָה שְׁלִישׁ וְכֵן הוּא בְּתוֹסֶפֶת שֶׁם  
בְּפְרֻק כָּל שְׁעָה מ"מ עֲדִינִין מְבֹאָר מְדַבְּרֵי הַר"י דס"ל נְמִי דְכָל שֶׁלֹּא הִבִּיא שְׁלִישׁ אִין בּוֹ  
מִשּׁוּם אִיסוּר חֲדָשׁ הַיִּלְכָּף דְחוּק לְפָרֵשׁ דְאֲסִיפָא סְמוּךְ דְאָמֵר ר"ש כּו' וְאֲנִי אֹמֵר דְאִין אָנוּ  
צָרִיכִין לְכָל זֶה דְנוֹדָא אִף שֶׁלֹּא הִבִּיא שְׁלִישׁ אִיסוּר בְּאֲכִילָה וְלַעֲנִין אֲכִילָה וְנוֹדָא לֹא שְׁיִיף  
לְחַלֵּק בֵּין קוּצְרֵי לְאָדָם וּבֵין קוּצְרֵי לְבִהְמָה אֶלָּא לַעֲנִין אִיסוּר קְצִירָה מִשּׁוּם (דְקְצִירָה)  
לְבִהְמָה לֹא קְצִירָה הִיא וְרֵאזָה בְּרוּרָה לְדַבְּרֵי מִן הִירוּשְׁלַמִי דְתִנּוּ בְּפְרֻק קָמָא דְחֵלָה אֵלוּ  
חֲיִיבִין בְּחֵלָה וּפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר הַלְקֵט וְהַשְׂכֵּחַ וְהַפִּיָּאָה כּו' ר' אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר תְּבוּאָה  
שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ פְּטוּרָה מִן הַחֵלָה וְאִמְרִינוּ בִירוּשְׁלַמִי מֵאִי טַעְמָא דְרַבְּנָן נֶאֱמַר בְּפֶסֶח  
לֶחֶם וְנֶאֱמַר בְּחֵלָה לֶחֶם מַה לֶּחֶם הָאֵמֹר בְּפֶסֶח דְּבַר הַבָּא לִידֵי חֲמִץ וּמִצָּה אִף לֶחֶם שְׁנֶאֱמַר  
בְּחֵלָה דְּבַר הַבָּא לִידֵי חֲמִץ וּמִצָּה כְּלוּמַר תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ נְמִי בָּאָה לִידֵי חֲמִץ  
וּמִצָּה וְטַעְמָא דְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר כְּתוּבָאָת גְּרָן כֵּן תְּרִימוּ אֹתָהּ מַה תְּרוּמַת גְּרָן מִתְּבוּאָה  
שֶׁהִבִּיאָה שְׁלִישׁ אִף זֶה מִפְּיֻרוֹת שֶׁהִבִּיאָה שְׁלִישׁ וְלִית לִי לר"א לֶחֶם לֶחֶם אֲשַׁפַּח תְּנִי בְּשֵׁם  
ר' אֱלִיעֶזֶר אִינֵם חֲיִיבֵת בְּחֵלָה וְאִין אָדָם יוֹצֵא בְּהֵן יְדֵי חוּבְתָן בְּפֶסֶח מַהוּ שְׁחֲיִיבִים עַל  
לֶחֶם שְׁלוֹ מִשּׁוּם חֲדָשׁ אָמֵר ר' יוֹדֵן כְּתִיב וְלֶחֶם וְקָלִי וְכִרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ אֶת שְׁחֲיִיבִין עַל  
קָלִי שְׁלוֹ מִשּׁוּם חֲדָשׁ חֲיִיבִין עַל לֶחֶם שְׁלוֹ מִשּׁוּם חֲדָשׁ אֶת שְׁאִין חֲיִיבִין עַל קָלִי שְׁלוֹ  
מִשּׁוּם חֲדָשׁ אִין חֲיִיבִין עַל לֶחֶם שְׁלוֹ מִשּׁוּם חֲדָשׁ וְהִנֵּה דְבַרֵי ר' יוֹדֵן צָרִיכִים בִּיאֹר  
וְהַמְּפָרֵשׁ לְהִירוּשְׁלַמִי לֹא פִירֵשׁ עַל דְּבָרָיו כְּלוּם וְנִרְאָה לִי דְהִכִּי פִירוּשׁוֹ דְאִיבְעִי לְהוּ  
אֱלִיפָא דר' אֱלִיעֶזֶר דס"ל תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ פְּטוּרָה מִן הַחֵלָה וְאִינוּ יוֹצֵא יְדֵי  
חוּבְתוֹ בְּפֶסֶח וְטַעְמָא דְלֹא לֶחֶם מְקָרִי מַהוּ שְׁחֲיִיבִין עַל לֶחֶם שְׁלוֹ מִשּׁוּם חֲדָשׁ דְגַבֵּי חֲדָשׁ  
נְמִי לֶחֶם כְּתִיב וּפְשִׁיט לָהּ ר' יוֹדֵן כְּתִיב לֶחֶם וְקָלִי וְכִרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ אֶת שְׁחֲיִיבִין כּו'  
וְהָרִי סֵתֵם קָלִי הוּי מִתְּבוּאָה שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ כְּדִמּוּכַח מֵהֵיחָא דְפְרֻק ר' יִשְׁמַעְאֵל  
דְאִמְרִינוּ הֵתֵם הַמְּנַמֵּר שְׂדֵה וְשִׁיר בּוֹ קִלְחִים לַחִים ר' עֲקִיבָא אֹמֵר פָּאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד  
וְחֲכָמִים אֹמְרִים מֵאֶחָד עַל הַכֹּל וְאָמֵר רַב יְהוּדָא אָמֵר שְׁמוּאֵל לֹא חֲיִיב ר' עֲקִיבָא אֶלָּא  
בְּמִנְמָר לְקִלְיוֹת אֲבָל בְּמִנְמָר לְאוּצָר לֹא וּמִנְמָר לְקִלְיוֹת הִינּוּ עַד שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ  
וּמִנְמָר לְאוּצָר הִינּוּ מִשְׁהִבִּיאָה שְׁלִישׁ אֶלְמָא קִלְיוֹת מִתְּבוּאָה שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ נַעֲשִׂית  
א"כ קָלִי דְכְּתִב רַחֲמָנָא גַבֵּי חֲדָשׁ הִינּוּ מִתְּבוּאָה שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ הִיא וְכִינּוּ דְתְּבוּאָה  
שֶׁלֹּא הִבִּיאָה שְׁלִישׁ חֲיִיבִים עַל קָלִי שְׁלוֹ מִשּׁוּם חֲדָשׁ חֲיִיבִין נְמִי עַל לֶחֶם שְׁלוֹ מִשּׁוּם חֲדָשׁ  
(וְכַש"כ) תְּבוּאָה שֶׁהִבִּיאָה שְׁלִישׁ דְאִפִּילוּ לְגַבֵּי חֵלָה וּפְסַחֲנָמִי לֶחֶם מְקָרִי תְּבוּאָה שֶׁהִבִּיאָה  
שְׁלִישׁ וְהָא דְמַסְגִּים הִירוּשְׁלַמִי אֶת שְׁאִין חֲיִיבִין עַל קָלִי שְׁלוֹ מִשּׁוּם חֲדָשׁ כּו' לֹא דוּן קָא  
וְסִרְכָא דְלִישְׁנָא נְקִיט וְכֵן דְרַף הִירוּשְׁלַמִי (בְּכַמָּה מְקוּמוֹת) וְעִיָּקֵר פְּשִׁיטוֹת ר' יוֹדֵן מְרִישָׁא

דמלתא את שחיביבין על קלי שלו משום חדש חייבין על לחם שבו משום חדש וש"מ דתבואה שלא הביאה שלישי לכולי עלמא חייבין עליו משום חדש ומדשורי ר' יהודא (לקצור לשחת ומאכיל לבהמה) ולא חייש לדלמא אחי למיכל מיניה ש"מ דגבי חדש דבדיל מיני אפילו שלא במקום פסידא שרי לקצור ולהתעסק בו לר' יהודא (ומפל מקום איפא למדחי) דקוצר לשחת מיירי מתבואה דאסורה בקצירה ומותרת באכילה וכגון שהשרישה בין קצירת העומר דבה תלי היתירא דקצירה (לבין) הבאת העומר דתלי ביה היתר חדש לאכילה דתבואה זו שרי באכילה ועדיין אסורה בקצירה עד (עומר) הבא וקא משמע לן דמ"מ מותר לקצור לשחת להאכיל לבהמה דלאו קצירכם מקרי (אכן) זה נראה קצת דוחק לאוקמי בתבואה פזו דלא שכיחא פלל ולא הנה לי לתנא למסתמא למילתא ומפל מקום זכינן ללמוד אגב אורחין' (דגם) תבואה שלא הביאה שלישי אסורה נמי באכילה (משום חדש וכדאמרן): בהעתקה שניה מתחלת: ויש לעיין מאימתי התבואה נאסרת באכילה משום חדש אי בהבאת שלישי או אפילו קודם לזה או שמא דווקא משעה שנעשה תבואה גמורה דע דבריש פ' כל שעה דף כ"א גרסינן אמר ר' אבנה פל מקום שצאמר לא יאכל לא תאכל כו' וכתב שם פל הענין הפתוח לעיל בשלימות רק מעט נמצא הוספה כמבואר פה בהשמטות ונה הוא ועוד נראה לי להביא ראי' מגמרא שלנו דתבואה שלא הביאה שלישי תבואה היא וכל עליה פל איסורין שהרי תנו ריש פ"ג דפסחים (דף מ"ב) אלו עוברין בפסח וחשיב לעמילן של טבחים ומפרש בגמרא פת תבואה שלא הביאה שלישי שמניחה על פי הקדירה ושואבת את הנוהמה אלמא תבואה שלא הביאה שלישי חל עלי' משום חמץ והוא הדין שחל עלי' משום חדש והא דאמרין בפירק קמא דראש השנה (דף י"ג) דתבואה מקרי בתר שלישי ויליף לה מדכתיב ועשת את התבואה לשלש השנים אל תקרי לשלש אלא לשליש היינו דווקא לענין שביעית ומעשרות דאם הביאה שלישי בששית אינו נוהג בה דין שביעית ואם הביאה שלישי בשביעית אהה נוהג מנהג שביעית בשמינית וכן למעשרות אזלינן בתר שנה שהביאה שלישי וכן לענין חדש וישן ומעשר שני ומעשר עני אבל לענין איסורים אפילו קודם הבאת שלישי חל עלי' פל איסורין שבתורה ואם תאמר למאי דאמרין בירושלמי דלר' אליעזר תבואה שלא הביאה שלישי אינו חייבת בחלה ואינו יוצא ידי חובתו בפסח אלמא אינה באה לידי חמץ ומצה ואינו חל עליו משום חמץ תקשה לה הוה דאלו עוברין בפסח דחשיב להדיהו לעמילן של טבחים שהיא פת תבואה שלא הביאה שלישי וקמוסיף ר' אליעזר התיב אף תכשיטי נשים ומדקאמר אף משמע דמודה לתנא קמא בקמייתא שמע מינה דפת תבואה שלא הביאה לר' אליעזר חל עליו משום חמץ ונראה לי דבחד מינייהו גרסינן ר' אליעזר ביו"ד והוא ר' אליעזר בן הורקנוס ובחדא גרסינן ר' אליעזר בלא יו"ד והוא ר' אליעזר בן שמוע וכהאי גוונא כתבו שם התוספות דמדקתני אף משמע דמודה לתנא קמא ובגמרא אמרין דר' אליעזר סבר גוקשה בעיני' בולא פלום לכן נראה דגרס ר' אליעזר בחד מינייהו או במתניתין או בגמרא ע"כ אי נמי יש לומר דאף דר' אליעזר אשארא קאי ולא אעמילן של טבחים וכהאי גוונא אמרין לקמן בסוף פירק מקום שנהגו (דף נ"ז) גבי נותנין פאה ללפת כו' תנא קמא דר"ש היינו ר' יהודא ותנא קמא דר' יהודא היינו ר' שמעון ומאי אף אקמייתא וכהאי גוונא יש לתרץ קושיות התוספות נמי אלא שאין פאן מקומו להאריך בזה: סימן ה שאלה מתי הותרה קצירת חדש בארץ

ישראל וגם ראוי לברר זמן השרשה לענין היתר קצירה מתי הנה ואם יש לחלק בין בזמן שבהמ"ק קנים לזמן זה או אין לחלק בין זמן לזמן לענין גידן שלנו: תשובה מתחלה ראוי לברר היתר קצירה בזמן שבהמ"ק קנים ואע"ג דהוי ליה כמו הלכתא למשיחא מפל מקום מהיתר קצירה שבזמן הבית גלמוד להיתר קצירה בזמן הזה וכמה שאכתוב בס"ד והנה שאלה זו נחלקה לשני חלקים ואבאר פל חלק וחלק בפני עצמו וראשונה נברר היתר קצירת חדש בזמן הבית מאיזה שעה הוי דע שהרמב"ם כתב.

בפרק ז' מהלכות תמידין ומוספין אסור לקצור בארץ ישראל מין מחמשת מיני תבואה קודם לקצירת העומר שנא' ראשית קצירכם שיהי' (היא) תחלה לכל הנקצרים ע"כ וכתב על זה הכ"מ ומה שכתב קודם לקצירת העומר יש לתמוה דבגמרא משמע דקודם הבאת העומר קאמר ע"כ ואני אומר שבעל פסח משנה שנגג בזה הרבה ונעתיק דברי הגמרא בפרק ר' ישמעאל (דף ע') ואסורין בחדש מלפני העומר ומלקצור מלפני הפסח אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבוא עומר הבא ובגמרא מאי קודם לעומר ר' יונה אמר קודם קצירת העומר ר' יוסי בר זבדא אמר קודם הבאת העומר תנו אסורין בחדש לפני פסח ולקצור לפני העומר בשלמא למאן דאמר לפני הבאת העומר היינו דלא קא עריב להו ותני להו אלא למ"ד קודם קצירת העומר ליערבינהו וליתנינהו אסורין בחדש ולקצור לפני הפסח אלא אי איתמר אסיפא איתמר כו' ופרש"י מאי קודם לעומר דקתני מתניתין ואסורין בחדש לפני העומר קודם קצירת העומר אבל לאחר קצירת העומר שרי לאכול חדש בהאיר המזרח קודם הבאת העומר אסור לאכול חדש דעומר מתיר בזמן שבהמ"ק קנים ולא האיר המזרח ולקצור לפני הפסח אבל לאחר יום טוב ראשון שרי דקצירת העומר במוצאי יו"ט.

מתרת לקצור שאר קצירות בשלמא למ"ד אסורה באכילה עד הבאה היינו דלא ערוב אכילה וקצירה בהדי הדדי משום דקצירה שרי' ממוצאי יו"ט ואכילה לא שרי' עד הקרבת העומר אלא לר' יונה ליערבינהו וליתנינהו אסור בחדש ולקצור לפני העומר הואיל ותרונייהו אקודם קצירה קיימי ע"כ.

הרי מבואר להדיא מדלא עריב ותני להו אסור באכילה וקצירה בהדי הדדי ולתני אסור בחדש ולקצור לפני העומר ש"מ דתרי זמני נינהו ואסור בחדש לפני העומר היינו הבאת העומר ולקצור לפני הפסח היינו קצירת העומר אלמא קצירת העומר הוא דשרי' לכל שאר קצירות וכדברי הרמב"ם ז"ל והתוספות כתבו דהכי גרסינן מאי קודם לפסח וקאי אהא דתנו ואסור לקצור קודם לפסח ר' יונה אמר קודם קצירת העומר והא דקתני קודם הפסח משום דביום טוב ליכא קצירה ומיז בליל ט"ז קוצרין העומר להכי קתני קודם לפסח.

ר' יוסי בר זבדא אמר קודם הבאת העומר ובהא דליערבינהו משמע דגרסי דליתני הכא ואסורין בחדש ולקצור קודם לעומר פגרסת רש"י והכי גרסינן לפי התוספות בשלמא למ"ד קודם קצירת העומר היינו דלא קא עריב להו ותני להו אלא למ"ד קודם הבאת העומר ליערבינהו וליתנינהו ואסורין בחדש ולקצור לפני העומר דהא ונדאי אי אפשר לומר דקצירה בהבאת העומר תליא ואכילה בקצירת העומר אלמא קמה במסקנא כמאן דאמר דהאי ואסור לקצור לפני הפסח היינו קודם קצירת העומר אבל לאחר קצירת

הַעֲנוֹמֵר שָׁרִי מִיַּד שָׁאֵר כָּל הַקְּצִירוֹת וְזֶה מִבְּנוֹאֵר לְהַדְיָא כְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ם הֲרִי נִתְּבַרֵר לָנוּ דְבִין לְגִירְסַת רִש"י וּפְיִירוּשׁוֹ וּבִין לְגִירְסַת הַתּוֹסְפוֹת דְּבַרְי הַרְמַב"ם בְּרוּרִים וְכַמְדוּמָה לִי שֶׁהַבַּעַל כִּסְפָּה מִשְׁנֶה לֹא רָאָה אֲלֵא דְבַרְי רִש"י וּלְפִירוּשׁוֹ הָאִי מֵאֵן דְּאִמְרַקוֹדֵם קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר אִיתּוֹתֵב וְאֵגַב חֲוָרְפִּי לֹא עֵינִי שְׁפִיר וְסִבֵּר דְּפְלוּגְתָא דְהִנֵּי אֲמוֹרָאֵי אֲאִיסוּר קְצִירָה קִיָּיִמִי וְכַפִּירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת וּמֵאֵן דְּאִמְרַ קוֹדֵם קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר אִיתּוֹתֵב לְגִירְסַת רִש"י מִמִּילָא קָם לֵן הַלְכְתָא כְּמֵאֵן דְּאִמְרַ קוֹדֵם הַבָּאֵת הַעֲנוֹמֵר וְהַבָּאֵת הַעֲנוֹמֵר מִתִּיר קְצִירָה אֲבָל זֶה טְעוֹת דְּלְפִירוּשׁ רִש"י דְּפִי אֲאִיסוּר אֲכִילָה הוּא דְאִיתּוֹתֵב מֵאֵן דְּאִמְרַ קוֹדֵם קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר אֲבָל לְפִירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת דְּפִירוּשׁוֹ אֲאִיסוּר קְצִירָה אֲדַרְבָּא מֵאֵן דְּאִמְרַ קוֹדֵם הַבָּאֵת הַעֲנוֹמֵר הוּא דְאִיתּוֹתֵב וּמִמִּילָא קָם לֵן כְּמֵאֵן דְּאִמְרַ קוֹדֵם קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר נִמְצָא לְשַׁנֵּי הַגִּירְסָאוֹת דְּבַרְי הַרְמַב"ם גְּכוּנִים וְהַכִּסְפָּה מִשְׁנֶה טְעָה בְּזֶה וְזֶה בְּרוּר וְאִין צְרִיךְ לְפָנִים: וְאַחַר שְׁנִתְּבַרֵר לָנוּ דְקְצִירַת הַעֲנוֹמֵר הוּא מִתִּיר שָׁאֵר קְצִירוֹת לְכוּלֵי עֲלָמָא עֲתָה נִבְּא לְחֵלֶק הַשְּׁנִי זְמַן הַשְּׁרָשָׁה לְעֵנִן הֵיתֵר קְצִירָה מְתִי הֵי וְאוֹמֵר אֲנִי דְהַדְבָּר פְּשוּט וּבְרוּר יוֹתֵר מִבְּעֵתָא בְּכוּתָחָא דְכְּמוֹ שֶׁהֵיתֵר קְצִירָה בְּקְצִירַת הַעֲנוֹמֵר תְּלִיא לְמִשְׁרֵי שָׁאֵר כָּל הַקְּצִירוֹת.

הֵכִי נָמִי הַשְּׁרָשָׁה נָמִי בְּדִידָן תְּלִיא וְאִם הַשְּׁרִישָׁה קוֹדֵם לְקְצִירַת הַעֲנוֹמֵר קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר דְּהֵאִידְנָא מִתִּירוּ וְאִם לֹא אֲסוּר עַד שְׁיָבוֹא קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר שֶׁל שְׁנֶה הַבָּאָה וְאִף עַל פִּי שְׁנִשְׁרֵשׁ קוֹדֵם הַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר מְכַל מְקוּם לֹא מְהִי מִיָּדִי פִּינּוֹן דְּהַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר אִינוּ מִתִּיר קְצִירָה פִּי אֲשֶׁרִישׁ קוֹדֵם הַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר מֵאִי הֵי אֲלֵא דְאֶפְתִּי אִיכָּא לְמִידֵק טוּבָא בְּהֵיא שְׁמַעְתָּתָא דְּפָרְק ר' יִשְׁמַעֵאל דְּהָא בִּין לְגִירְסַת רִש"י בִּין לְגִירְסַת תּוֹסְפוֹת הֵכִי הֵי מְסַקְנָא דְשְׁמַעְתָּא דְּהֵיתֵר קְצִירָה בְּקְצִירַת הַעֲנוֹמֵר תְּלִיא וְהֵיתֵר אֲכִילָה בְּהַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר תְּלִיא וְכוּלֵי עֲלָמָא מוֹדוּ בְּהָא וְלֹא נִחְלְקוּ ר' יוֹנָה וּר' יוֹסִי בַר זְבִדָּא בְּזֶה וְאִסִּיק אֲלֵא אִי אִיתְּמַר אִסִּיפָא אִיתְּמַר.

אִם הַשְּׁרִישׁוֹ קוֹדֵם לְעֲנוֹמֵר הַעֲנוֹמֵר מִתִּירוּ מֵאִי קוֹדֵם לְעֲנוֹמֵר ר' יוֹנָה אוֹמֵר קוֹדֵם קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר. ר' יוֹסִי בַר זְבִדָּא אוֹמֵר קוֹדֵם הַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר וְהֵי רִישָׁא דְּמַתְּנִיתִין דְּתַנּוּ וְאֲסוּר בַּחֲדָשׁ מְלַפְנֵי הַעֲנוֹמֵר מִיָּרִי מְאֲכִילָה וְהֵי מְלַפְנֵי הַעֲנוֹמֵר הֵינּוּ הַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר דְּמִתִּיר אֲכִילַת חֲדָשׁ וּמְלַקְצוֹר לְפָנֵי הַפֶּסַח הֵינּוּ קְצִירוֹת הַעֲנוֹמֵר דְּמִתִּיר קְצִירָה וְהֵי דְתַנֵּי מְלַפְנֵי הַפֶּסַח מִשׁוּם דְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח יוֹם טוֹב הוּא וּבְלֹא הֵכִי אֲסוּר בְּקְצִירָה וּבְלִיל ט"ז קוֹצְרִין אֵת הַעֲנוֹמֵר שְׁמִתִּיר אֵת הַקְּצִירָה כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִש"י וְתוֹסְפוֹת וְהַשְּׁתָּא קִשָּׁה לִי טוּבָא אֵהִיָּא קֵאִי הָא פְּלוּגְתָּא דְּאִמְרָאֵי דְּפְלִיגִי אֵהָא דְאִם הַשְּׁרִישׁוֹ קוֹדֵם לְעֲנוֹמֵר אִי קֵאִי אֲקְצִירַת הַעֲנוֹמֵר אוֹ אֵהִבָּאֵת הַעֲנוֹמֵר קֵאִי וּמִהֵיתֵר הַשְּׁרָשָׁה לְאֲכִילָה אִיגְרִי דְּמַר סָבַר אִם הַשְּׁרִישׁוֹ קוֹדֵם הַבָּאֵת הַעֲנוֹמֵר שָׁרִי בְּאֲכִילָה וּמַר סָבַר קוֹדֵם קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר תְּלִיא הַשְּׁרָשָׁה לְעֵנִן הֵיתֵר אֲכִילָה אֲבָל אִם הַשְּׁרִישׁוֹ לְאַחַר קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר אִף עַל פִּי שְׁעֻדִין לֹא הַקְּרִיב הַעֲנוֹמֵר בְּשַׁעַת הַשְּׁרָשָׁה אִין הַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר זֶה מִתִּירוּ בְּאֲכִילָה אִם כֵּן קִשָּׁה מֵאִי טַעְמָא דְּמֵאֵן דְּאִמְרַ דְּבְקְצִירַת הַעֲנוֹמֵר תְּלִיא הַשְּׁרָשָׁה פִּינּוֹן דְּאֲכִילָה לֹא שְׁרִיא עַד אַחַר הַקְּרֵבָה הוּא הִדִּין נָמִי דְּהַשְּׁרָשָׁה בְּדִידָן תְּלִיא מִילְתָּא וְאִם נִשְׁרֵשׁ בְּתַר קְצִירַת הַעֲנוֹמֵר קוֹדֵם הַקְּרֵבַת הַעֲנוֹמֵר נָמִי שְׁרִיא כְּמוֹ שְׁאִיסוּר אֲכִילָה בְּהַקְּרֵבָתוֹ תְּלִיא רַחֲמָנָא הֵיתֵר הַשְּׁרָשָׁה נָמִי בְּדִידָן תְּלִיא דְּמָה עֵנִן קְצִירָה לְהַשְּׁרָשָׁה שֶׁל אֲכִילָה דְּכִינּוֹן דְּקְצִירָה אִינוּ מִתְּרַת בְּאֲכִילָה הוּא הִדִּין נָמִי הַשְּׁרָשָׁה לְאֲכִילָה קְצִירָה לֹא שְׁרִיא לִיהֵי וְאִי מִהֵיתֵר הַשְּׁרָשָׁה לְקְצִירָה מִיָּרִי דְּמַר סָבַר בְּקְצִירַת הַעֲנוֹמֵר תְּלִיא הַשְּׁרָשָׁה לְהֵיתֵר קְצִירָה וּמַר סָבַר

בהקרבת העומר תליא השרשה להיתר קצירה ואם השריש לאחר קצירת העומר וקונם הקרבת העומר עומר זה מתירו לקצור מאי טעמא דמאן דאמר קונם הקרבת העומר פיון דקצירת העומר מתיר קצירה הוא הדין דמתיר את הנשרש קונם לו לקצור ונראה לי דהא ונדאי פלוגתא דהני אמוראי אאיסור אכילה לחוד קאי ולא אאיסור קצירה אם השרשה קונם קצירת העומר מתיר אכילה או השרשה דקונם הקרבת העומר מתיר אכילה דמר סבר קונם הבאת העומר דכיון דנשרש קונם ההבאה הבאה שיהא הקרבת העומר מתירו באכילה באכילה בהבאה תליא שריותא דידה פדתנו פרישא ואסור בחדש מלפני ומר סבר קונם קצירת העומר תליא היתר השרשה לענון אכילה: וטעמא דידה דבעי השרשה קונם קצירת העומר להיתר אכילה אף על גב דהיתר אכילה בהקרבה תליא נראה לי משום דסבירא ליה כר' יוחנן וריש לקיש דאמרו בפרק ר' ישמעאל אפילו בזמן שבית המקדש קיים האיר המזרח מתיר ועד הביאכם אינו אלא למצוה בעלמא וכמש"ל בדיני חדש סי'.

וכיון דכבר הותר חדש לעיקר איסור מהאיר המזרח נמצא האיר המזרח מתיר לעיקר איסורו ומהאיר המזרח עד הקרבת העומר מקלש קליש איסורו וכמה שפכתתי כל זה למעלה באריכות נמצא התרת עיקור איסור חדש האיר המזרח הוא דקא גרים ליה עד שלא נשאר מאיסור אלא פורתא ואתא הקרבת העומר וגמר ליה ופקע כל איסור חדש על ידו אם פן צריך להשריש קונם האיר המזרח הגורם התחלת ההיתר ומתיר האיר המזרח להתחלת האיסור ואתא הקרבת העומר דבתרא וגומר היתרא ופקע כל האיסור על ידו לגמרי אבל אם לא נשרש אלא בין האיר המזרח להקרבת העומר אין פס להקרבת העומר להפקיע את כל האיסור דכאסורו פה היתרו דכמו שאין פס להקרבת העומר לאסור את החדש באיסור גמור מהאיר המזרח ואילך עד שעת הקרבתו וכבר מקלש קליש איסורו מהאיר המזרח וההיתר בא בגרמא של שניהם האיר המזרח והקרבת העומר הוא הדין נמי אין בו פס להפקיע את חלק האיסור שתלוי היתרא דידן' בהאיר המזרח דווקא ואף על פי שהקרבת העומר מתיר חלקו של איסור התלוי בו מכל מקום חלק האיר המזרח במקומו עומד פיון שלא נשרש קונם האיר המזרח אין פס להקרבת העומר להפקיע מאיסור את חלק האיסור שתלוי היתרא דידן' בהאיר המזרח דווקא כמו שאם לא נשרש קונם הקרבת העומר אסור עד שיבא עומר הבא משום פיון דעומר מתירו בעינו שיהא נשרש קונם הקרבת העומר הכי נמי חלק שתלוי היתרא דידן' בהאיר המזרח בעי האיר המזרח להתירו ואם לא נשרש קונם לו אין פס בהקרבת העומר לגמור היתרו מלהפקיע את חלק האיסור התלוי בהאיר המזרח ולפי זה אתי שפיר הא דתנו אם השרישו קונם לעומר העומר מתירו להאי מאן דאמר דמפרש מאי קונם לעומר קונם קצירת העומר דלהאיר המזרח קרוי קצירת העומר דהמתנה מקצירה עד האיר המזרח לא חשיב משום דזמנין נקצר סמוך לעלות השחר וכמו שפירש רש"י על פלוגתא קמייטא דקונם לעומר למאן דאמר קונם קצירת העומר ומאן דמפרש להאי דאם השרישו קונם לעומר היינו הקרבת העומר משום דסבירא ליה פרב ושמואל דאמרי התיב דבזמן שבית המקדש קיים עומר מתיר ולא האיר המזרח ובהקרבת העומר לחוד תלוי כל ההיתר של חדש ולא תלוי התרת איסור חדש בהאיר המזרח כלל והואיל וכל איסור חדש אפילו אקלושי לא מקלשי כלל עד שעת הקרבת העומר באיסורו פן היתרו

ובדידן' לחוד תליא היתר השרשה והנשרש קודם הקרבת העומר אפילו לאחר האיר המזרח הקרבת העומר שריא ליה באכילה דלא תלה רחמנא בקצירת העומר אלא איסור קצירה אבל איסור אכילה של חדש בהקרבתו תלה רחמנא לכולה מלתא ובדידן' סגי להתיר לגמרי את הנשרש קודם לו ולהאי מאן דאמר דאם הנשרישו קודם לעומר קודם הבאת העומר ואכילה קאי אבל קצירה בהשרשה קודם קצירת העומר תליא שריותא דידה דקצירת העומר מתרת שאר קצירות מתניתן ע"כ לצדדן קתני וארישא קאי דתנו ואסור בחדש מלפני העומר ומלקצור לפני הפסח ואסיקנא לכולי עלמא דפירש לפני העומר היינו הבאת העומר ולפני הפסח היינו קודם קצירת העומר דבין לגירסת רש"י ובין לגירסת תוספות הכי הוי מסקנא דגמרא מדלא עריב ותני להו וכמש"כ לפני זה והשתא סתים וקתני בסיפא ואם הנשרישו קודם לעומר למאן דאמר קודם הקרבת העומר תליא שריותא דאכילת חדש דכל חד וחד מקצירה באכילה דמייירי רישא נותר בדידן' קצירה ניתרת בקצירת העומר המתירתו באכילה ניתרת בהקרבת העומר המתירתו ותדע לה דאפילו דל אגא מהכא ותפרש להאי אם הנשרישו קודם לעומר למאן דאמר קודם הבאת העומר דאכילה והשרשה קאי דתרווייהו חדא מילתא מתירתו הוא הקרבת העומר.

ולפי זה האי אם הנשרישו קודם לעומר לאו לצדדים קאי דבין אכילה ובין קצירה תרווייהו ניתרין לענין השרשה פאחת למאן דאמר קודם קצירת העומר אכילה וקצירה ניתרין בהשרשה דקודם קצירת העומר ואי למאן דאמר קודם הבאת העומר אכילה וקצירה ניתרין בהשרשה דקודם הבאת העומר מפל מקום הא דמסיים אם הנשרישו קודם לעומר העומר מתירן האי העומר מתירן לכולי עלמא לצדדן קתני וכדפירישית והא נמי אין לחוש אי הא דפליגי הני אמוראי במסקנא סתמא בהא דאם הנשרישו קודם לעומר ולמאי דפרישית לא קא מפלגי אלא באכילה ולא אקצירה דאין לחוש לזה דהגמרא מסתם סתמא לפלוגתיהו ולא מפרש בהדיא דאכילה לחוד קאי ולא אקצירה דכו דרף הגמרא בהרבה מקומות רבו מלספור ובפרט הכא אתי שפיר טפי דהדבר מבואר מעצמו דאי אפשר לפרש פלוגתיהו אלא באכילה בלבד דאלו קצירה אין לו ענין להבאת עומר פלל ומאי טעמא דמאן דמפרש להאי קודם לעומר קודם הבאת עומר אלא ונדאי באכילה קאי וכל שפון למאי דפירשו התוספות דפלוגתא קמיינתא למאי דסלקא דעתיה קאי אהא דתנו ואסור בחדש מלפני העומר דמייירי מאכילה קא סתים נמי במסקנא לפלוגתיהו דמסתמא קאי נמי באכילה דמייירי ביה עד השתא: ודע שהתוספות, מאנו לפרש הא דאמר (בגמרא) בתחלת הסוגיא מאי קודם לעומר ר' יונה אמר קודם קצירת העומר ר' יוסי בר זבדא אמר קודם הבאת העומר וקס"ד דפליגי אהא דתנו ואסורין בחדש לפני העומר ואאיסור אכילה פליגי לפי גרסת רש"י (ופירושו) וכתבו התוספות מאי קודם לעומר דקתני מתניתין אסורים בחדש קודם קצירת העומר אבל לאחר קצירה שרי למיכל חדש בהאיר המזרח כף פירוש בקונטרס וזהו דוסק פיון דבהאיר המזרח תליא מילתא למה לי למינקט קודם קצירה כו' ונדחק בקונטרס לפרש דמקצירה, עד האיר המזרח לא תשיב דזמנין דנקצרו סמוך לעלות השחר ע"כ ולדידהו קשה איך מפרשין במסקנא דשמעתא לפלוגתא דר' יונה ור' יוסי בן זבדא דקאי אהא דתנו אם הנשרישו קודם לעומר עומר מתירן למאן דאמר קודם קצירת העומר פיון דאכילה קאי וע"כ



ההשרשה להתיר באכילה לאו בקודם קצירת העומר דבבליה תלי' מילתא אלא או בהקרבת העומר או בהאיר המזרח דאיכא למ"ד דאפילו בזמן שבהמ"ק קנים האיר המזרח מתיר וכדפר'ישית א"כ למה נקט קודם קצירת העומר והא ליכא למימר דלדעת התוס' הכי פירושו דהאי אם השרישו קודם לעומר דתנו אקצירה קאי דעומר מתירן לקצור ופליגי הני אמוראי דמר סבר קודם קצירת העומר דאם השרישו קודם לקצירה העומר מתירן ומר סבר קודם הבאת העומר דאע"פ שלא השרישו קודם קצירת העומר אלא לאחר קצירת העומר וקודם הבאת העומר העומר מתירן דא"כ קשה מה שהקשיתי למעלה דאי אפשר לומר דהקרבת העומר יהא מתיר להנשרש קודם הקרבה ואחר הקצירה דהא קצירה לאו בהקרבה תלי' מילתא אלא בקצירת העומר כדילפינו בפרק ר' ישמעאל מקרא דכתיב ראשית קצירכם שיהי' היא תחלה להנקצרין אלמא אחר קצירת העומר מותר ליקצר מיז וכדמסיק הגמרא להאי ולקצור לפני הפסח דלכולי עלמא אקצירת עומר קאי ונאפילו לגירסת התוס' כמו שפתיבתי למעלה ממה שהקשו התוס' על פרש"י פיון דבהאיר המזרח תלי' מילתא למה לי למנקט קודם קצירה (אומר אני) דלפירושה נמי תקשה דגרסי קודם לפסח ר' יונה אמר קודם קצירת העומר והא דקתני קודם לפסח משום דביום טוב ליכא קצירה ומיז בליל ט"ז קוצרין העומר להכי קתני קודם לפסח אלמא אע"ג דבקצירת העומר תלי' מילתא מ"מ נקט לפני הפסח דיום א' שולפניו יו"ט הוא.

ובלאו הכי אסור בקצירה אפתי תקשה הא איכא למיטעי דבלייל מוצאי יו"ט עד קצירת העומר שרי אסור קצירה אלא ע"כ לא קפיד תנא אהאי פורתא דמתחלת הלילה עד הקצירה פיון דלפעמים נקצר תיכף בתחלת ליל מוצאי יו"ט הכי נמי יש לומר לפרש"י למ"ד קודם לקצירת העומר לא קפיד אהיא פורתא דמקצירה עד האיר המזרח משום דפעמים נקצר סמוך להאיר המזרח ודע דגרסי בירושלמי פ"ק דחלה אם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ר' יונה אמר קודם להבאה ר' יוסי אמר קודם קצירה אמר ר' יונה הבאה מתרת להבאה וקצירה מתרת לקצירה אמר ר' יוסי קצירה מתרת הבאה וקצירה לפום פן ר' יוסי חווי בהקצר לרבנים ונטמא חזר היחיד לאיסורו ר' יונה אמר קודם לקצירה ר' יוסי אמר קודם להבאה אמר ר' יונה מילתא דכהנא מסייע לי דכהנא אמר ואם תקריב מנחת בפורים לה' זו ביפירה האחרת לא ביפירה הגע עצמה אפילו עשבים אפילו השרישה העומר בא ומתירן ולא קודם לקצירה אנו קיימין ועוד מן הדא דתני המנפש בשלושה עשר ונתלש הקלח בידו הרי זה שותלו במקום הטינא אבל לא במקום הגריד הרי יש כאן שלושה עשר וארבעה עשר ונתמשה עשר ומקצת היום ככולו אמר ר' יוסי מילתא דר' אבינא מסייע לי דאמר ר' אבינא תפתר כהדא מתניתא במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה בארבעה עשר אבל במקום שנהגו לעשות מלאכה בארבעה עשר לא זהו סוגיות הירושלמי ומדברי הירושלמי הללו איכא ראי' ברורה לדברי דבעינו ששרש קודם הזמן שתלוי בו היתר והיינו דאמרין בתחילת הסוגיא למאי דסלקא דעתך דר"י אומר דהא דתנו אם השרישו קודם לעומר היינו קודם להבאה העומר מתירן ואף על גב שלא השרישה קודם לקצירה אמר ר' יונה הבאה מתרת הבאה וקצירה מתרת קצירה פלומר דכיון דהבאה הוא דמתרת להבאה אם השרישו אחר קצירה וקודם להבאה עומר זה מתירן דכאסורו כף היתירו (דכמו) אסורו לענין הבאה נמשך עד זמן הבאת

העומר הכי נמי הבאת העומר מתירן לענין השרשה ובגשרש קודם הבאתו נמי סגי ועומר זה מתירו ור' יוסי דאמר דהא דתנו אם השרישו קודם לעומר היינו קודם לקצירה הוא דעומר מתירן אבל אם לא השריש קודם לקצירה אע"ג דגשרש קודם להבאה אין עומר זה, מתירן משום דס"ל קצירה מתרת ובהבאה נמי וכיון דלא הושרש למתיר דידן' שהיא קצירה אע"ג דהושרש קודם הבאה שוב אין עומר זה מתירו דלכו"ע בעינו שתשרוש קודם לזמן שתלוי בי' היתירא אלא דמר סבר היתר הבאה תלוי בקצירה הלכך לענין היתר הבאה בעינו שתשריש קודם לקצירה שהיא מתיר דידן' ומר סבר היתר הבאה תלוי בהבאה הלכך אע"ג דלא השריש קודם קצירה פיון שהשריש קודם הבאה עומר זה מתירו להבאה פיון ובהבאה מתרת הבאה.

ופלוגתא דר' יונה ור' יוסי אהבאה קיימי ומיני' אתה למד דלענין איסור קצירה בעינו שתשרש קודם קצירת העומר שהיא מתירן ולענין איסור אכילה בעינו שתשרש קודם זמן היתר אכילה ובזמן הבית קצירה היתה היתר אכילה דאותו זמן ובזמן הזה קודם האיר המזרח למ"ד בזמן שאין בהמ"ק קנים האיר המזרח מתירו או קודם שקיעת החמה דיום הגוף למ"ד בזמן שאין בהמ"ק קנים מן התורה אסור כל יום הגוף וביאור הירושלמי זה משמע לי דהכי פירושו דקצירה קרי איסור קצירה קודם לעומר ובהבאה קרי איסור הבאת מנחות ובפורים קודם לעומר וכדתנו בפרק ר' ישמעאל (נ"ח ס"ח) ומייתי לה התם בירושלמי פ"ק דמסכת חלה אין מביאין מנחות ובפורים ומנחת בהמה קודם לעומר ואם הביא פסול וה"ה דאיסור חדש נמי בכלל הבאה היא דהא תנו התם קודם לשתי הלחם לא יביא ואם הביא פשר ומפרש טעמא התם בגמרא דידן דקודם לעומר אם הביא פסול הואיל ולא הותר מפלגן להדיוט אבל קודם שתי הלחם הואיל והותר מפלגן להדיוט לפיכך אם הביא פשר וכיון דטעמא ובהבאה קודם לעומר פסול הואיל דלא הותר מפלגן להדיוט הא דקאמר הבאה מתרת הבאה.

פלומר בדיעבד דאם הביא פשר היתיר אכילה נמי בכלל זה דהא בהא תליא הואיל והעומר מתיר להדיוט מתיר נמי בדיעבד לגבוה אף על גב דלכתחילה קודם לשתי הלחם לא יביא ולפי זה פליג גמרת ירושלמי אגמרא דידן דלפי מסקנת גמרא דידן פולי עלמא מודו דקצירה מתרת קצירה ובהבאה מתרת אכילה ונדייק לה מדלא עריב ותני לאכילה וקצירה בהדי הדדי ולא פליגי אלא אסיפא דאם השרישו קודם לעומר אי מהשרשה דקודם קצירה מיירי אי מהשרשה דקודם אכילה מיירי ולענין איסור אכילה מיירי ומטעמא דפרושית אבל לפי גמרת ירושלמי פליגי נמי אם קצירת העומר שריא אכילת חדש או הקרבת העומר שריא לי' ולא חש הש"ס ירושלמי לההיא קושיא דלערבינהו וליתנינהו ועוד פליגי דלגמרת ירושלמי משמע דמאן דאמר קודם קצירת העומר וקצירה מתרת אכילה היינו קצירת העומר ממש שהיה בלילה ולא היינו האיר המזרח שקרוי בגמרא דידן קצירת העומר לפירש רש"י ולמאי דפי' נמי וכמו שפכתתי לעיל שהרי ר' יוסי מייתי ראיה לדבריו מהאי דתני המנפש בי"ג כו' הרי יש פאן י"ג כו' ומקצת היום פכולו פלומר דאי אמרת דהבאה מתרת הבאה דהיינו אכילת חדש למה ליה דנקט המנפש בי"ג במנפש אפילו בי"ד נמי סגי דהא איפא י"ד וט"ו ומקצת ט"ז עד הקרבת העומר והוי לי' מקצת היום פכולו ומקיימא לן כל הרפכה שלא קלטה בג' ימים שוב אינו קולטת אבל אי אמרת דקצירה מתרת הבאה פיון דקצירה היתה מיד בתחילת ליל ט"ז אתי שפיר דנקט

המנפש בי"ג דאלו מנפש בי"ד אין כאן אלא שני ימים י"ד וט"ו ומיום ט"ז אפילו מקצתו ליכא שְהרי בתחילת ליל ט"ז היתה קצירת העומר המתרת באכילה ואנו בעינו שתשרש קודם זמן התירו וכמו שכתבתי ואי סלקא דעתך דלהאיר המזרח קרי קצירת העומר ומטעמא דפירש רש"י דזמנין דנקצר סמוך לעלות השחר אם כן גם לדידה לא אתי שפיר אמאי נקט המנפש בי"ג בי"ד נמי סגי דהא איכא י"ד וט"ו ומקצת ששה עשר דהיינו פל לילו שְהרי הלילה נמי עולה למקצת היום ככולו וכמו שכ' בדיני חדש סימן (מכל מקום קצת קשה הא אי אפשר לצמצם לקצור את העומר מיד עם תחילת ליל ט"ז ובעל פרחף עובר קצת מן הלילה קודם להתחלת קצירתו והוי ליה מקצת היום ככולו ואפילו למאן דאמר אם השרישו קודם קצירת העומר נמי אפתי תקשה מאי איריא המנפש בשלושה עשר במנפש בארבע עשר נמי סגי ואולי סבירא לי' כר' יוסי הגלילי דסבירא לי' אפשר לצמצם אי נמי פרבנו וכמאן דאמר בפרק ב' דבכורות (דף י"ח) דבידי אדם אפילו רבנו מודו דאפשר לצמצם) ועוד בלאו הכי על פרחף למאן דאמר קודם לקצירה בירושלמי קודם לקצירה היינו קודם לקצירה ממש שהיתה בליל ששה עשר ולא הוי כמו קודם לקצירה דגמרא דידן דהוי האיר המזרח לפירש רש"י דאם לא כן מאי מייתי ראי' דהשרשה דקודם קצירה מתרת מהא דתני המנפש בי"ג ולא נקט המנפש בי"ד (אפילו את"ל דאין לילה נחשבת למקצת היום ככולו) שְהרי למאן דאמר אפילו בזמן שביית המקדש קיים האיר המזרח מתיר היינו טעמא משום דסבירא לי' עד עצם היום הזה עד ולא עד בכלל וכדאמרינן בפרק ר' ישמעאל ולידיד' כ"ש בזמן שאין בית המקדש קיים נמי האיר המזרח מתיר.

דְהא בזמן הזה קיל מבזמן הבית דְהא אפילו לרב ושמואל דסבירא להו הָתם דבזמן שביית המקדש קיים עומר מתיר מכל מקום סבירא להו דבזמן שאין בית המקדש האיר המזרח הוא דמתיר וא"כ לר' יהודה דסבירא לי' הָתם במתניתין דמן התורה אסור פל יום הַנף בזמן שאין בית המקדש קיים משום דסבירא לי' דעד עצם היום הזה הוי עד ועד בכלל כ"ש דבזמן שביית המקדש קיים דוודאי דאין האיר המזרח מתיר פינן דסבירא לי' עד ועד בכלל אלא הקרבת העומר הוא דמתיר ור' יוחנן וריש לקיש דאמרו אפילו בזמן שביית המקדש קיים האיר המזרח מתיר.

על פרחף סבירא להו כמאן דפליג אר"י וסבירא לי' עד ולא עד בכלל וכמש"כ שם וא"כ אי סלקא דעתך דר' יונה דאמר קודם לקצירה היינו האיר המזרח וע"כ ס"ל דלא כר' יהודה דאמר בזמן שאין בית המקדש קיים פל יום הַנף אסור מן התורה דְהא לר"י ע"כ אין האיר המזרח מתיר אלא הקרבת העומר בזמן שביית המקדש קיים ושקיעת החמה דיום הַנף בזמן הזה אפתי תקשה אמאי תניא המנפש בשלושה עשר בארבעה עשר נמי סגי שְהרי ההיא ברייתא דהמנפש בי"ג ר' יהודה היא פדתניא בהדיא בגמרא דידן בפרק מקום שנהגו (דף נ"ה) ר' יהודה אומר המנפש בי"ג כו' וגם ההיא ראי' דר' יונה ליתא אלא אדר' יהודה דשמעת לי' פל הרפכה שלא קלטו לשלושה ימים שוב אינו קולטת וכדאמרינן הָתם בגמרא דידן וכיון דס"ל לר"י דאין האיר המזרח מתיר במנפש בי"ד סגי נמי לדיד' דְהא איכא י"ד וט"ו ומקצת ט"ז עד הקרבת העומר דְהוי לי' מקצת היום ככולו אלא ע"כ ר' יונה דמייתי ראי' מהא דר' יהודה דהמנפש בשלושה עשר דקצירת העומר היינו קצירה ממש משום דמשמע לי' הָא דכתיב עד יום הביאכם לאו היינו

הקרבת העומר אלא קצירת העומר נמי בכלל הבאה היא וכולי עלמא מודו בהא דבזמן שביית המקדש קנים קצירת העומר מתיר ולא פליגי ר' יונה ור"י אלא בזמן הזה אי עד ועד בכלל אי לא א"כ שפיר נקט ר' יהודא המנפש בי"ג ולא סגי לי' בהמנפש בי"ד פיון דבזמן שביית המקדש קנים קצירה מתרת ושם קודם לקצירה דאמר ר' יוסי בירושלמי היינו קצירה ממש ולא כמו קודם לקצירה דאר"י בגמרא דידן דפירוש האיר המזרח וכמו שפירש רש"י ואם תאמר לר' יונה דמוכח מהא דהמנפש בי"ג מדלא נקט המנפש בי"ד דקצירה מתרת הבאה וכיון דקצירה היתה מיד בליל ט"ז המנפש בי"ד אין פאן מקצת היום של ט"ז אפתי מנא לן דלמא לעולם אימא לך דהבאה מתרת הבאה וכו' יוסי והא דלא נקט המנפש בי"ד משום איסור קצירה קודם לעומר נקט לה דאפילו ר' יונה מודה דקצירה מתרת קצירה ואלו המנפש בי"ד נהי דמותר באכילה לר' יונה פיון דס"ל דהבאה מתרת הבאה ואיפא מקצת היום דט"ז מפל מקום אסור בקצירה דהא קצירה מתרת לקצירה ואין פאן לאיסור קצירה אפילו מקצת היום דט"ז ותהי' אסורה שפולת זו לקצור עד עומר הבא הלכה נקט המנפש בי"ג משום היתר קצירה דהא איפא י"ג וי"ד וט"ו ויש לומר דמשום היתר קצירה לא הי' צריף ר"י להזהיר דשותרו במקום טינא אבל לא במקום גריד דאפילו אם שותרו במקום גריד לא איכפת לן אף על גב דלא ישריש קודם לעומר הא איפא תקנתא לקטוף שפולת זו ולא לקצור באפילו ר"י מודה דקטוף קודם לעומר שריא וכמש"כ בדיני חדש סימן ועוד דלא הוי לי' לר"י למיתנא סתמא המנפש בי"ג אי משום איסור קצירה נקט לה דהא קניימא לן ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר ובאותו מקום במנפש בי"ד נמי סגי אלא נדאי משום איסור אכילה נקט המנפש בי"ג שאסור באכילה בכל ענין ובכל מקום: וראיתי לבאר דברי ירושלמי אלו פי הן תמוהין מאוד מאי דמקשה לפום פן ר' יוסי חווי בהקצר לרבים ונטמא חזר היחיד לאיסורו ומחמת.

קושיא זו מהפך הש"ס דברי ר' יונה לדר' יוסי ודר' יוסי לדר' יונה ואינו יודע מאי קשיא לי' ועוד קשה לי מה דנקט לישנא דחזר היחיד לאיסורו מדנקט חזר משמע דקודם שנטמא הותר היחיד ועל ידי שנטמא חזר היחיד לאיסורו.

ואם פן שמע מינ' דסבירא לי' לר"י דקצירה מתרת הבאה וקצירה וא"כ ר' יוסי לטעמי' אזיל ואדרבה למאי דמהפך דר' יוסי אמר קודם להבאה תקשה מדנקט נטמא חזר היחיד לאיסור מפלל בלא נטמא קצירה מתרת.

(מפא ואילף חסר בכל זה העתקתי תחילת דבריו מה שמבאר הירושלמי אולי נמצא בנשא אחר מה שחסר פאן): סימן ו וצריף לברר אימתי הותר חדש בפך ר' ישמעאל (דף ס"ח) תנו משקרב העומר הותר החדש מיד.

הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן משחרב בהמ"ק התקין ר' יוחנן בן זכאי שיהא יום הגוף פולו אסור אמר ר' יהודא ונהלא מן התורה הוא אסור שנאמר עד עצם היום הזה. מפני מה הרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן מפני שהן יודעין שאין בית דין מתעצלים בו ובגמרא רב ושמואל דאמרי תרנוניהו בזמן שבהמ"ק קנים עומר מתיר ובזמן שאין בית המקדש קנים האיר מזרח מתיר מ"ט תרי קראי כתיבי פתיב עד הביאכם וכתיב עד עצם היום הזה הא פיצד פאן בזמן שבהמ"ק קנים פאן בזמן שאין בהמ"ק קנים ר' יוחנן

וריש לקיש דאָמרי תּרונִיָּהּ אָפּילוּ בַּזְמַן שְׁבַה־מ"ק קַיִים הָאִיר מְזַרְח מַתִּיר וְהָא כְּתִיב עַד הַבֵּיאָכֶם לַמִּצֵּה וּפְרִיָּהּ מִשְׁחָרֵב בַּה־מ"ק הַתְּקִינ ר' יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֵׁיָּהָא יוֹם הַגָּפָה כְּלוּל אֲסוּר מ"ט מְהֵרָה יִבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ וַיֹּאמְרוּ אֲשַׁתְּקֵד מִי לֹא אֲכַלְנוּ בְּהָאִיר מְזַרְח הַשְּׁתָּא נְמִי גִיכּוּל וְלֹא יָדְעוּ דְאֲשַׁתְּקֵד לֹא הָנָה עֲוֹנָר הָאִיר מְזַרְח מַתִּיר וְהַשְּׁתָּא דְאִיכָּא עֲוֹנָר עֲוֹנָר מַתִּיר וְאִי ס"ד לַמִּצֵּה מִשּׁוּם מִצֵּה לִיקוּם וְלַגְזוּר אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק ר' יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בְּשִׁיטַת ר' יְהוּדָא אָמְרָה דְאָמַר מִן הַתּוֹרָה אֲסוּר שְׁנֹאֲמַר עַד עֶצֶם הַיּוֹם עַד עֵיצוּמוֹ שֶׁל יוֹם וְקִסְבַּר עַד וְעַד בְּכָלֵל וְכָתְבוּ הַתּוֹסֵ' וְתִימָא מְנָא לְהוּ לר' יוֹחָנָן וּלְרִישׁ לְקִישׁ דְּפְלִיג שׁוּם תְּנָא עָלֵיו דר' יְהוּדָא דְקִאָמְרִי אַף בַּזְמַן שְׁבַה־מ"ק קַיִים הָאִיר מְזַרְח מַתִּיר (ע"י מ"ש בְּטוּרִי אֲבֹן בְּאַבְנֵי שְׁהֵם) וְלִכְאוּרָה קְשִׁי לִי לר' יוֹחָנָן וּלְרִישׁ לְקִישׁ דְּסַבְרִי אָפּילוּ בַּזְמַן שְׁבַה־מ"ק קַיִים הָאִיר מְזַרְח מַתִּיר וְסַבְרָא לְהוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם עַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל וְלִדְיָדְהוּ לֹא מִתּוֹקֵם תְּקַנַּת רִיב"ז כָּלֵל מְדַרְבְּנָן מְדַפְרִיָּהּ הַגְּמָרָא מִשּׁוּם מִצֵּה לִיקוּם וְלַגְזוּר אֵלָּא כר' יְהוּדָא ס"ל דְאָמַר מִן הַתּוֹרָה אֲסוּר כָּל יוֹם הַגָּפָה דְקִסְבַּר עַד וְעַד בְּכָלֵל כְּדַמְסִיק בְּגַמְרָא א"כ כְּמֵאן סַבְרָא לְהוּ לר' יוֹחָנָן וּלְרִישׁ לְקִישׁ דַּס"ל עַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל דְּבִשְׁלָמָא לְרַב וּשְׁמוּאֵל דְּסַבְרִי עַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל דְּהָא אָמְרִי בַּזְמַן שְׁאִין בַּה־מ"ק קַיִים הָאִיר מְזַרְח מַתִּיר לֹא קִשָּׁה מִיַּדִּי דְכִינּוּ דַס"ל בַּזְמַן שְׁבַה־מ"ק קַיִים עֲוֹנָר מַתִּיר לְדִידְהוּ תְקַנַּת ר' יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הוּא מְדַרְבְּנָן אָבֵל מִן הַתּוֹרָה הָאִיר מְזַרְח מַתִּיר בַּזְמַן שְׁאִין בַּה־מ"ק קַיִים לְדִידְהוּ ור' יְהוּדָא לֹא טְעִי מִיַּדִּי (בר' יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי) וְאִינְהוּ דְאָמְרוּ כר' יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אָבֵל לר' יוֹחָנָן וּלְרִישׁ לְקִישׁ קְשִׁי) וְלִדְיָדִי לֹא קִשָּׁה דְאֲשַׁכְּחֹן תְּנָאִי דְּפְלִיגִי בְּעֵלְמָא בְּהָא אִי עַד וְעַד בְּכָלֵל אוֹ עַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל דְּבַפְרָק ד' דְּעַרְכִּין (דף י"ח) תְּנָאִי מִיּוֹם הָרֵאשׁוֹן עַד יוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּכוּל רֵאשׁוֹן וְלֹא רֵאשׁוֹן בְּכָלֵל שְׁבִיעִי וְלֹא שְׁבִיעִי בְּכָלֵל כו' תְּלַמוּד לּוֹמַר עַד יוֹם הָאֲחָד וְעֵשְׂרִים לַחֲוֹדֵשׁ בְּעָרֵב ר' אוֹמַר אִינוּ צְרִיָּהּ רֵאשׁוֹן וְרֵאשׁוֹן בְּכָלֵל שְׁבִיעִי וּשְׁבִיעִי בְּכָלֵל וּמְדַמִּי הַגְּמָרָא שֶׁם עַד שְׁנַת חֲמִשִּׁים וְעֵשְׂרִים דְּרַבְּנָן לְהָא וּא"כ ר' יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ דְאָמְרִי כַת"ק דְּרַבִּי דְּעַד וְלֹא עַד בְּכָלֵל וְעַד עֶצֶם הַיּוֹם וְלֹא עַד בְּכָלֵל אֵלָּא הָאִיר הַמְּזַרְח מַתִּיר (בְּהַעֲתִיקָה אַחֲרַת פְּתוּב קוּדָם וּא"כ ר' יוֹחָנָן וּר"ל בְּזָה הַלְשׁוֹן וּבַפ"ק דְּנֻזִיר (דף ה') תְּנָן סְתָם גְּזִירוֹת שְׁלוֹשִׁים יוֹם הַמְּבֹאָר לְהֵלָן).

אָבֵל אִי קִשָּׁא לִי הָא קְשִׁי לִי דְהָא רַב וּשְׁמוּאֵל פְּרַבִּי סַבְרָא לְהוּ וְאִמָּאִי אָמְרִי דְבַזְמַן שְׁאִין בַּה־מ"ק קַיִים הָאִיר הַמְּזַרְח מַתִּיר דְּעַד עֶצֶם וְלֹא עַד בְּכָלֵל דְּבְרִישׁ פְּרָק ו' דְּעַרְכִּין (דף כ"ד) אָמְרִינָן אִינְתְּמַר הַמִּקְדָּשׁ שְׂדֵהוּ בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל עֶצְמָה רַב אָמַר קְדוּשָׁה וְנוֹתָן חֲמִשִּׁים וּשְׁמוּאֵל אָמַר אִינוּ קְדוּשָׁה כָּל עֵינָר וְאָמְרִינָן מ"ט דְּרַב דְאָמַר קְרָא וְאִם מְשַׁנַּת הַיּוֹבֵל וּשְׁנַת הַיּוֹבֵל בְּכָלֵל וּשְׁמוּאֵל מִי פְּתִיב וְאִם בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל מְשַׁנַּת הַיּוֹבֵל פְּתִיב מְשַׁנַּת שְׂאֲחַר הַיּוֹבֵל וּפְרִיָּהּ מְהָא דְתַנְיָא מְקַדִּישִׁין בֵּין לַפְּנֵי הַיּוֹבֵל בֵּין לְאַחַר הַיּוֹבֵל וּבְשַׁנַּת הַיּוֹבֵל לֹא יִקְדִּישׁ וְאִם הַקְּדִישׁ אִינְהוּ קְדוּשָׁה וּמְסִיק אָמַר לָהּ הָא מְנִי רַבְּנָן וְאִנְא דְאָמְרִי פְּרַבִּי דְאָמַר רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן בְּכָלֵל וּשְׁבִיעִי וּשְׁבִיעִי בְּכָלֵל הָכָא נְמִי בְּשַׁנַּת וּשְׁנַת הַיּוֹבֵל בְּכָלֵל וְאָפּילוּ שְׁמוּאֵל לֹא קָאֲמַר דְאִין שְׁנַת הַיּוֹבֵל אֵלָּא מִשּׁוּם דְּלֹא פְּתִיב בְּשַׁנַּת הַיּוֹבֵל הָא לְאוּ הָכִי שְׁנַת הַיּוֹבֵל אֵלְמָא אִינְהוּ נְמִי פְּרַבִּי סַבְרָא לְהוּ וּי"ל דְּלֹא סַבְרָא לִי פְּרַבִּי אֵלָּא בְּרִישָׁא דְמִקְלֵתָא דְרַבִּי לַחּוּד בְּהָא דְקִאָמַר רֵאשׁוֹן וְרֵאשׁוֹן בְּכָלֵל וְהָכָא נְמִי קָאֲמַר רַב וּבְשַׁנַּת וּשְׁנַת בְּכָלֵל וְה"נ סַבְרָא לִי לְשְׁמוּאֵל אִם הָנָה פְּתִיב בְּשַׁנַּת אָבֵל בְּסִיפָא דְמִקְלֵתָא דְרַבִּי דְאָמַר שְׁבִיעִי וּשְׁבִיעִי בְּכָלֵל בְּהָא לֹא סַבְרָא לִי פְּרַבִּי אֵלָּא וְלֹא עַד בְּכָלֵל כְּדַאָמְרִינָן

גבי עד עצם היום ולא עד בכלל והא דמסיק הגמרא ואנא דאמרי פרכי דאמר ראשון וראשון בכלל שביעי ושביעי בכלל לאו למימרא דסבירא לי לרב בהא פרכי דשביעי בכלל אלא מסקנא דמילתא דרבי נקט הגמרא ורב לא סבירא לי הכי ובפרק קמא דנזיר (דף ה') תנו סתם נזירות ל' יום ובגמרא מנא הני מילי אמר רב מתנה אמר קרא יהי יהי בגימטריא תלתין הוי בר פדא אמר פנגד נזיר נזירות האמורות בתורה ל' חסר א'.

ואמרינו לימא פתנאי עד מלאת הימים שומעני מעוט ימים שנים ת"ל קדוש יהי גדל פרע אין גידל שער פחות משלנשים דברי ר' יאשי' ר' יונתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר עד מלאת הימים אי אלו הו ימים שצריכין למלאות הוי אומר שלנשים מאי לאו ר' מתנה דאמר פרכי יאשי' ובר פדא דאמר פרכי יונתן אמר לה רב מתנא פולי עלמא שלנשים בעינו והכא בעד ועד בכלל פליגי ר' יאשי' סבר עד ולא עד בכלל ור' יונתן סבר עד ועד בכלל הרי בין למאי דסלקא דעתך בין למסקנא חד מהנה תנאי סבירא לי עד ולא עד בכלל ור' יוחנן וריש לקיש פנותי' סבירא להו ודע דגירסת ספרים דידן דגרסי בפרק קמא דנזיר רבי אומר אינו צריך נראה לי שבוש הוא ור' יונתן גרסינן דהוא בר פלוגתא דר' יאשי' בכל מקום והכי גרסי התוס' דאלו רבי הא סבירא לי שביעי ושביעי בכלל אלמא עד ועד בכלל ואיך הוה אמנא דרבי כפר פדא ועד מלאת, עד ולא עד בכלל ואע"ג דאיכא למידחי דכו דרף הגמרא בהרבה מקומות דהוה מצי למימר ולטעמיה ולא קאמר מ"מ לבר פדא ונדאי תיקשה דע"כ אינהו אית לי פתנאי ואיהו דאמר כמאן דיליף לה מעד מלאת וסבירא לי עד ולא עד בכלל דאם לא פן איהו דאמר כמאן ואי האי תנא דעד מלאת רבי היא הא סבירא גבי חמץ דעד ועד בכלל אלא ונדאי ר' יונתן גרסינן ולא רבי: ואהא דאמר בגמרא הא כתיב עד הביאכם למצוה כתבו התוס' משמע דאיכא עשה דאורייתא אלא דליכא לאו והא דדחיק משום מצוה ליקום וליגזור אף על גב דאיכא אסורא דאורייתא אין סברא לגזור ולהחמיר פינו דליכא לאו ותימה מי גרע מביצה דאסרינו מהאי טעמא בפרק קמא, דביצה (דף ה') דאמר אף מתקנת ר' יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה מ"ט מהרה יבנה כו' ועוד תימא דאי איכא אסורא דאורייתא היכי משנינו בפרק קמא (דף ה') טעמא דר"ש בן לקיש דאמר מנחת העומר שקמצה שלא לשמה פשירה דהוי מן הפותר לישראל משום דקסבר האיר הפזרח מתיר מכל מקום אסור מדאורייתא ובפרק קמא (דף ה') גבי הא דריש לקיש שאינה אלא מצוה מן המוכרח ואפילו עשה ליכא ואני אומר שבתירויז זה הוסיפו תמה על תמה דא"כ אמה עוקר את המקרא דעד הביאכם לגמרי ונ"ל דלא קשה מידי קושיות תוס' הראשונה דאע"ג דגבי ביצה גזרינו משום מהרה יבנה בהמ"ק משום דהתם פל אימת דיבנה בהמ"ק שייך לגזור הך גזירה שיאמרו אשתקד מי לא אכלנו ביצה ביו"ט שני השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד שתי קדושות והשתא קדושה אחת פדאמרינו התם ולא עוד דהאי גזירה דביצה לאו בשנת הבנין לחוד איכא למיחש להאי תקלה דבכל שנה ושנה איכא למיחש לה מה"ט גזרינו משא"כ ה"כא גבי חדש דליכא למיחש לתקלה דמהרה יבנה המקדש דגזרינו ולהא גזירה שיהא יום הגף פולו אסור אם לא שיבנה בהמ"ק בפליה בשיתסר או בחמיסר סמוך לשקיעת החמה דאם לא פן מחצות היום ולהלן לישתרי לפי שאין ב"ד מתעצלין בו יותר מחצות פדתנו ה"כא והכי מוקי לה הש"ס בפ"ד דר"ה (דף ל') ובפרק ג' דסופה (דף מ"א) ואלו יבנה בהמ"ק בשאר פל ימות השנה ליכא למיגזר השתא שיהא

יום הַגָּף פָּנְלוּ אֶסוּר רַק עַד חֲצוֹת אֶפְיָלוּ אִם יִבְנֶה בַּהֲמ"ק בְּחַמִּיסָר סְמוּךְ לְשִׁקִיעַת הַחֲמָה אוּ בְלֵיל שְׁיִתְסַר לֹא שְׁיִיף הַאִי גִזְרָה לְאַסּוּר אֵת יוֹם הַגָּף פָּנְלוּ אֲלֵא מִשּׁוּם לְתַא דְּהַאִי יוֹמָא לְחוּד וְאֵלוּ מִשּׁוּם לְתַא דְּשַׁאֲר שְׁנֵי הַבְּנִין לִיכָא לְמִיגְזוּר אֲלֵא עַד הַחֲצוֹת שְׁאִין ב"ד מִתְעַצְלִין יוֹתֵר וּמַה"ט פְּרִיף שְׁפִיר מִשּׁוּם מְצַנֶּה לִיקוּם וְלִיגְזוּר גִּזְרָה רְחוּקָה.

כֹּהֲאֵי דְּמִשּׁוּם תְּקֵלַת יוֹם אֶחָד מִכָּל יָמוֹת עוֹלָם וְגַם אִי אֶפְשָׁר לְבוֹא לְיַדִּי תְּקֵלָה גַם בְּיוֹם אֲלֵא א"כ יִבְנֶה הַבַּיִת בְּלֵילָה אוּ סְמוּךְ לְשִׁקִיעַת הַחֲמָה קוֹדֵם לְלֵילָה פְּנֹלֵי הַאִי מִשּׁוּם מְצַנֶּה לֹא גִזְרִינוּ וְזֶה פְּשׁוּט אֲבָל קוֹנְשֵׁי שְׁנֵי שָׁל הַתּוֹס' צָרִיף נָגַר לְהוֹלְמוּ וְהִי נִרְאָה לִי לְיִישָׁב דְּלֹא אֶמְרִינוּ מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל מִן הַמּוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא מִן הָאֶסוּר לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא בְּדָבָר שְׁאֶסוּרוּ בְּלֹא דוּמְיָא דְּעַרְלָה דְּאִיִּרִי כֹּהֲאֵי קָרָא דְּמִן הַמְּאֵתִים מוֹתֵר שְׁנֵי מֵאוֹת שְׁנַשְׁתַּיִירוּ בְּבוּר וְיִלְפִינוּ מִיגְנ' מְכָאן לְעַרְלָה שְׁבִטִילָה בְּמֵאֵתִים בְּפִסְחִים פָּרַק אֵלוּ עוֹבְרִין (דָּף מ"ח) אֲבָל מַה שְׁאֶסוּרוּ אִינוּ אֲלֵא בַּעֲשָׂה בְּעֵלְמָא וְקִיל מִקְלֵתִי מְלֵא תַעֲשֶׂה כְּדָאֶמְרִינוּ בִּיבְמוֹת בְּסוּגְנ' דְּעַלְנ' פֶּשֶׁר לְהַקְרָבָה וְכֹהֲאֵי גּוֹנוֹנָא אֶמְרִינוּ בְּרִישׁ פ"ק דְּמִנְחוֹת (דָּף ו') דְּצָרִיכָא קָרָא לְמַעוּטֵי טְרִיפָה מִן הַקְרָבָה וְלֹא יִלְפִינוּ מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל דְּהוּי אֶמִינָא לְמַעוּטֵי הֵיכָא (דוּוּקָא) דְּלֹא הֵיטָה לָהּ שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר דוּמְנ' דְּעַרְלָה וְכֵלְאֵי הַפָּרַם אֲבָל הֵיטָה לָהּ שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר אִימָא תַתְּכָשֶׁר: וּמִסְתַּיִיעַ לִי הַאִי מִקְלֵתָא מִפְּרִשׁ"י ו"ל דְּבְרִישׁ פ"ק דְּבִיצָה (דָּף ב') דְּמוּקֵי רַבָּה לְמַתְנִיתִין דְּאֶמְרֵי ב"ה בִּיצָה שְׁנוּלְדָה בִּיו"ט לֹא תֹאכַל בִּיו"ט שְׁחַל לְהֵיּוֹת אַחַר הַשְּׁבֵת וּמִשּׁוּם הַכְּנָה וְרַבָּה לְטַעֲמִיָּה דְּאֶמַר מֵאִי דְּכַתִּיב וְהָיָה בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי וְהַכִּינוּ אֶשֶׁר יָבִיאוּ חוּל מְכִין לְשֵׁבֶת וְחוּל מְכִין לִיו"ט וְאִין יו"ט מְכִין לְשֵׁבֶת וְאִין שְׁבֵת מְכִינָה לִיו"ט וּפְרִשׁ"י רַבָּה לְטַעֲמִיָּה דְּאֶמַר רַבָּה בְּפִסְחִים מ"ז) וְיִלְיָף מִהֵכָא דְּמוֹקָצָה דְּאוֹרְיִיתָא וְהַכִּינוּ וְהַזְמִינוּ כְּגוֹן מְכָאן אֲנִי אוֹכֵל לְמַחֵר דְּאִי מִשּׁוּם הַכְּנָה בְּיָדִים וְלוֹמַר שְׁיִאֲפוּ וְיִבְשְׁלוּ מִבְּעוֹד יוֹם בְּהֵדְיָא פְּתִיב אֵת אֶשֶׁר תֹּאֲפוּ אֲפוּ אֲלֵא הַזְמָנָה בְּפָה קֶאֱמַר ע"כ וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת שְׁהָרִי רַבָּה חֲזַר בּוֹ שֵׁם בְּפִסְחִים מֵהָא דְּבַעֲי לְאוּקְמֵי בְּרִייתָא דְּתַנְיָא הַמְּבַשֵּׁל גִיד הַנֶּשֶׁה בְּחֻלָּב בִּיו"ט וְאֶכְלוּ לֹקֵה חֲמֵשׁ דְּחֻדָא מִיגְנִיָּהוּ מִשּׁוּם עֲצִי מוֹקָצָה וּמִקְשָׁה מוֹקָצָה דְּאוֹרְיִיתָא הִיא אִין דְּכַתִּיב וְהָיָה בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי וְהַכִּינוּ אֵת אֶשֶׁר יָבִיאוּ וְאִזְהָרְתִי מֵהֵכָא מְלֵא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֵאכָה וְאֶקְשִׁי לִיָּה אֲבִי מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל מִן הַמּוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל מְכָאן אֶמְרוּ אִין מְבִיִּאִין גִּסְכִּים מִן הַטָּבֵל יָכוֹל לֹא יָבִיֵא מִן הַמּוֹקָצָה אֶמְרָתָּ מַה טָּבֵל מִיְּחֻד שְׁאֶסוּר גּוּפוֹ גֶרֶם לוֹ אִף כָּל שְׁאֶסוּר גּוּפוֹ גֶרֶם לוֹ יְצֵא מוֹקָצָה שְׁאִין אֶסוּר גּוּפוֹ גֶרֶם לוֹ אֲלֵא אֶסוּר דְּבָר אַחַר גֶרֶם לוֹ וְהָדַר בֵּיהּ רַבָּה הֵתָם מִפְּחַ קוֹנְשֵׁי זֹו מַעֲצֵי מוֹקָצָה אֲלֵמָא מוֹקָצָה לָאו דְּאוֹרְיִיתָא הוּא וְא"כ אִיף מוּקֵי רַבָּה בְּבִיצָה מִשּׁוּם מוֹקָצָה דְּמוֹקָצָה דְּאוֹרְיִיתָא הִיא וְהָכִי מוּכַח שֵׁם לְהֵדְנ' דְּתַנְיָא וְסַפְקָא אֶסוּרָה וְקֶאֱמַר הַש"ס לְרַבָּה גִיחָא דְּהוּי סַפְקָא דְּאוֹרְיִיתָא וְלַחוּמְרָא וְגַם אֶפְסָקָא שֵׁם הַלְכָתָא כְּרַבָּה דְּאֶסוּר מִשּׁוּם הַכְּנָה דְּאֶמַר רַבָּא הַלְכָתָא כְּנוֹתִיָּה דְּרַב בְּהִנֵּי תֵלַת בֵּין לְקוֹלָא בֵּין לְחוּמְרָא וְטַעֲמָא דְּרַב גְּבִי שְׁבֵת וּי"ט דְּנוּלְדָה בְּזֶה אֶסוּרָה בְּזֶה מִשּׁוּם הַכְּנָה דְּרַבָּה אֲלֵא וְנֻדְאֵי מוֹקָצָה דְּאוֹרְיִיתָא הִיא בְּלֹא הֵבָא מְכַלל עֲשֶׂה דְּוְהַכִּינוּ מוּכָן אִין שְׁאִינוּ מוּכָן לֹא וְלֹא הֵבָא מְכַלל עֲשֶׂה עֲשֶׂה וְלֹא אֶתוּמַב רַבָּה הֵתָם אֲלֵא מֵהָא דְּמַחֲזִיב מִלְּקוֹת אֶמְוֹקָצָה מִשּׁוּם דְּאִזְהָרְתִי מְלֵא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֵאכָה א"כ לֹא יָבִיֵא קֶרְפֵן מִן הַמּוֹקָצָה דְּלֹא קָרִינוּ בֵּיהּ מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל מֵהָא טַעֲמָא הָדַר בֵּיהּ רַבָּה דְּאִין אֶסוּר מוֹקָצָה בְּכָלל אִזְהָרְתָּ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֵאכָה וְאִין בְּמוֹקָצָה אֲלֵא עֲשֶׂה דְּוְהַכִּינוּ בְּלִי לָאו וְאִין אֶסוּר לְהַקְרָבָה מִשּׁוּם מְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל מִטַעֲמָא דְּאֶמְרוּ וְהָא דְּקֶאֱמַר וְאִי אֶמְרָתָּ אֶסוּר מוֹקָצָה

דאָרײַטא פֿירוש דאָרײַטא ללקות עליו ולשנא קטיעה נקט וכהנה רבות בש"ס כל זה נראה לי לשיטת התוספות ז"ל אבל דברי תוספות אלו תמוהין בעיני מאוד לאמר שיש עשה לחוד מהאיר המזרח עד הקרבה שהרי הפתוב הוציאו בלשון לאו עד יום הביאכם כמו עד עצם היום הזה מאי שנא דלקה קרי ליה לאו ולקא קרי ליה עשה.

ועוד שפירושלמי מקשה ומוכא בתו' אהא דאמרין בסוף פ"ק דקדושין ממחרת הפסח אכיל מעיקרא לא אכיל דאקריב עומר ונהדר אכיל דאמאי לא אכיל מצה בליל ראשון של פסח דליתא עשה דמצה ולידחה לא תעשה דחדש.

מאי קושיא הא חדש עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה אלמא ליפא שום אזהרת עשה בחדש כלל ונראה בעיני לפירוש סוגיא זו על פי סוגיא דזבחים פ"ק השוחט ומעלה (דף ק"י) דאמרין התם בעי ר"י נפחא קומץ מהו שיתיר פנגדו בשירים משרי שרי או קלושי מקליש ופירש רש"י הקטיר קומץ לבד ע"מ להתיר חצי שירים ובזרזן לחלקו מהו לאכלן משרי שרי פלגא לגמרי או קלושי מקלש לאיסורא דלכולהו שירים וקומץ ולבונה תרנוניהו אפוליהו שירים רמו וכי מקטיר לחד מקליש ליה איסוריהו ומיהו לא אישתיידי מינייהו לגמרי ע"כ כתבו התוספות תימה דאפילו למאן דאמר משרי שרי ליה איה מתברר חלקו של קומץ ונראה לפירוש דלאו לאשתיידי באכילה קאמר אלא דאי משרי שרי פלגא אידך פלגא באיסורא קיימא ואי אכיל ליה לקי כמו אוכל בשר חטאת ואשם קודם זריקה ואי אקלושי מקלש לכולה מנחה לא לקי כלל אי נמי לענין מעילה וכהאי גוונא אמרין בנדרים בר"פ נערה המאורסה (דף ס"ח) בעל מיגז גיזי או אקלושי מקליש הכי קמבעי ליה פגון דנדרה מתרין זיתין ושמע ארוס והיפר ליה ואפלתנו אי אמרין מיגז גיזי לקיא ואי אמרין מקליש קליש איסורה בעלמא הוא והכא נמי איפא למימר דסבירא לי לר"י וריש לקיש דאפילו בזמן שביית המקדש קיים אע"ג דתלה רחמנא לשריותא דחדש בעומר דכתיב עד הביאכם את קרבן אלהיכם מ"מ לא בטול רחמנא לגמרי את שריותא דהאיר המזרח אלא תלי רחמנא בשני מתירין בעומר והאיר המזרח ואע"ג דהכא לא שייך למימר משרי שרי לגמרי לחדא פלגא דחדש ואידך פלגא באיסורא קיימא כדמעיקרא דבשלמא בדבר שיש שיעורא והוא לפנינו פגון שרי מנחה וכן נדרה משני זיתים שהשירים משני זיתים ידיעה שיעוריהו אצלנו ויכילנא למפלגינהו פלגא להתיירא ופלגא לאיסורא אבל איסור חדש שאין ליה שיעור קצוב אלא שאסור בכל מיני דגן שבכל העולם פולו לא שייך למפלג את כל מין דגן שבכולם ופלגא להתיירא ופלגא לאיסורא וע"כ איקלושי מקליש לאיסורו דכל מין דגן אחר שהאיר המזרח וקודם הקרבת העומר ואיסורא בעלמא איפא אבל לא לאו גמור ללקות עליו ואפילו אם תמצא לאמר דשייך הכא נמי למימר משרי שרי לגמרי לחדא פלגא מ"מ סבירא ליה לר"י ולריש לקיש דאקלושי מקליש שהרי מסיק שם בנדרים גבי נדרה משני זיתים דלביית שמאי מיגז גיזי ולביית הלל מקלש קליש וקים לן כביית הלל הכא נמי גבי חדש דתלא רחמנא לר"י ולריש לקיש בהאיר המזרח והקרבת העומר להתיירא דידיה בזמן שביית המקדש קיים האיר המזרח קודם הקרבת העומר מקליש קליש לכולי' איסורא דחדש וליפא לאו גמור אלא מצוה בעלמא אחר האיר המזרח וקודם הקרבת העומר והיינו פירוש דלמצוה דאמרין בשמעתין פלומר והאיר המזרח מקלש קליש לאיסור חדש בזמן שביית המקדש קיים ולא נשתייר לאו גמור באיסורא אחר האיר



הַמְזֻרָח וְקוֹדֵם הַקְרֵבַת הַעֹנָם אֵלָּא מִצְוָה בְּעֵלְמָא לְהַמְתִּין עַד הַקְרֵבַת הַעֹנָם שֶׁהוּא הַמְתִּיר הַשְּׁנֵי שְׁתֵּלָה רַחֲמָנָא שְׁרִיּוּתָא דְחֻדְשׁ בְּהוּ וְכִיּוֹן דְּלִיפָּא אֵלָּא אִיסוּרָא בְּעֵלְמָא לְמִצְוָה וְלֹא לָאו גְּמוּר אִם כּוֹ אֲתִי שְׁפִיר הָא דַּפ"ק דְּמִנְחוּ' מִנְחַת עֹנָם שְׁקִמְצוּ שְׁלֵא לְשָׁמָּה מְקָרַב קְרָבָה דְּכִיּוֹן דְּהָאִיר הַמְזֻרָח מְקַלְשׁ קְלִישׁ לְאִיסוּרָאֵתוּ לֹא הֵוִי דְּוִמְל' דְּעָרְלָה וְכִלְאֵי הַפְּרָם דְּאִיסוּרָא מְעַלְל' הֵמָּה מָה שְׁאִין כּוֹן בְּחֻדְשׁ לְאַחַר שֶׁהָאִיר הַמְזֻרָח דְּכִיּוֹן דְּאִיקְלִשׁ מְקַלְשׁ לְאִיסוּרָא דִּידְיָה כְּבָר בְּהָאִיר הַמְזֻרָח אִינוּ אִסוּר בְּהַקְרָבָה מִשּׁוּם מִמְשָׁקָה יִשְׂרָאֵל מִן הַמְּוֹתָר לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא מִן הָאִסוּר לְיִשְׂרָאֵל כִּיּוֹן דְּעַכְשָׁיו לֹא אִיסוּר מְעַלְל' הוּא דְּהָא אִיקְלִשׁ כְּבָר מְהָאִיר הַמְזֻרָח מ"מ קָשָׁה לִי לְרַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי בְּזִמְנָא שְׁבִית הַמְקַדָּשׁ קִיָּים עֹנָם מְתִיר וְלֹא הָאִיר הַמְזֻרָח א"כ אִם לֹא הַקְרִיבוּ לְעֹנָם בְּזִמְנָא שְׁבִית הַמְקַדָּשׁ קִיָּים מִאֵן מְתִיר חֻדְשׁ כִּיּוֹן דְּשְׁקִלֵי רַחֲמָנָא לְכַח שְׁרִיּוּתָא דְּחֻדְשׁ מְהָאִיר הַמְזֻרָח בְּזִמְנָא שְׁבִית הַמְקַדָּשׁ קִיָּים וְאוּקְמָא לְשְׁרִיּוּתָא דִּידְיָה אֵעֹנָם.

ע"כ אין היתר לחודש דהאיר המזרח אינו מתיר ועונם לא נתקרב בשלמא לר"י (וריש לקיש) דאית לי' עד ועד בכלל ובזמן שאין בית המקדש קיים איסור חודש כל היום אלמא דבשקיעת החמה דיום הגוף תלה רחמנא להתיירא דחודש בזמן שאין בית המקדש קיים איכא למימר דאפילו שבזמן שבית המקדש קיים לא קא שקיל רחמנא להתיירא דחודש משקיעת החמה דיום הגוף אלא תלי רחמנא להתיירא דחודש בעונם גרידא נמי ואם הקריבו את העונם מתיר לאיסור חודש בשעת הקרבתו ואם לא נתקרב העונם התיירא דשקיעת החמה דבתרי' כדקאי קאי ושקיעת החמה מתירו אבל לרב ושמואל] כיון דבזמן שאין בית המקדש קיים לא תלה רחמנא מידי בשקיעת החמה אלא ביהאיר המזרח דקדים ובזמן שבית המקדש קיים שקל' רחמנא לכת התיירא דהאיר המזרח וקיימי אהקרבת עונם דבתרי' לחוד א"כ אם לא נתקרב העונם בזמן שבית המקדש קיים מאן מתיר לחודש דשקיעת החמה אינו מתיר דשקיעת החמה מאן דכר שמייה הא לא תלי רחמנא לעולם בהאי שקיעת החמה דיום הגוף מידי ומה לשקיעת החמה דיום הגוף ומה לשקיעת החמה דשאר יומי וליכא למימר דכיון דלא נתקרב העונם כל יום הגוף הוי ליה כמו שאין בית המקדש קיים וכאלו אין עונם בעולם ושרי למפרע האיר המזרח ולא תלי רחמנא שריוותא דחודש בזמן שבית המקדש קיים בעונם אלא א"כ נתקרב העונם ביום הגוף אבל אם לא נתקרב העונם חוזר ונניעור שריוותא דהאיר המזרח למפרע למקומו ואיגלאי מלתא למפרע דבהאיר המזרח הוין תלה התיירא דחודש דהוא יומא ומשעת האיר המזרח הותר חודש אי אפשר לומר כן שגרי בפרק ד' דר"ה (דף ל') וגם בפרק ג' דסוכה (דף מ"א) קא שקיל וטרי הש"ס אהאי טעמא דמפרש לתקנת ר' יוחנן בן זכאי שהתקין משחרב בה"מ שיהא יום הגוף כולו אסור משום מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר המזרח עכשיו נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד לא הוי עונם האיר המזרח היתיר השתא דאיכא עונם עונם מתיר דאיבני אימת אילמא דאיבני בשיתסר הרי האיר מזרח היתיר אלא דאיבני בחמיסר מחצות היום ולהלן לשתי דהא תנו הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן שלפי שאין ב"ד מתעצלין בו ומשני לא צריכא דאיבני בחמיסר אי נמי דאיבני בלילה ומדמקשי אילמא דאיבני בשיתסר הרי האיר המזרח היתיר ולא אמרינו כיון דאיבני בה"מ ביום הגוף ואיכא עונם ויחזור איסור חודש למקומו שגרי בזמן שבה"מ קיים דאיכא עונם בדידיה תלי רחמנא להתיירא דחודש אלמא

דאפילו לקולא אַמרינו פֿינן דבשעת האיר המזרח לא הוי ענוּמָר האיר המזרח היתיר ושוב אינו חוזר ונגיעור לאיסור חֲדָשׁ מַחֲמַת שְׁנֵיבְנָה בהמ"ק בו ביום דיום הַגָּף עֲצָמוּ פֿל שְׁכֵן בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קָיָים דְּלֹא תִּלֵּי רַחֲמָנָא פֿלל בְּהַאִיר הַמְּזָרְחָא אֵלָא בְּעִנְיַת תִּלֵּי הַתִּירָא דְחֲדָשׁ דְּנִימָא לְחֻמְרָא הַאי סְבָרָא גּוֹפִי' דְּכִינּוּן שְׁנֵיבְטָל בְּשַׁעַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא שְׁרִיטָא דִּידְדֵּי' דְּהָא אִיפָּא עִנְיַת וּבְדִידְדֵּי' תִּלְיָא שְׁרִיטָא דְחֲדָשׁ דְּהָוָא יוֹמָא וְשׁוּב לֹא נִימָא לְקוּלָּא דְמַחֲמַת שְׁלֹא נִתְקַרַב הַעֲנוּמָר חֻזֵר וְנִגְעוֹר לְמַפְרַע פֿת הַתִּירָא דְהַאִיר הַמְּזָרְחָא וְשֶׁרְנִי לְמַפְרַע מְשַׁעַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא וְלִקוּלֵּי' וַיֵּשׁ לֹמֵר פֿינן דְּלִרְב וְשִׁמוּאֵל הַאִיר הַמְּזָרְחָא נְמִי מִתִּיר שְׁהֵרִי בְּזִמְנֵי דְלִיפָּא עִנְיַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא מִתִּיר אִם פֿן אַע"ג דְּבִזְמַן דְּאִיפָּא עִנְיַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא מִתִּיר וְאִסוּר חֲדָשׁ עַד זְמַן הַקְּרִבְתּוֹ הִינּוּ דְּוּוּקָא פֿל יוֹם הַגָּף שְׁרִיטָא לְהַקְּרִיב עִנְיַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא עַד זְמַן הַקְּרִבְתּוֹ הִינּוּ דְּעִבֵר שְׁעַת הַקְּרִיבְתּוֹ הַעֲנוּמָר שׁוּב אִין פֿת לְאַסוּר אַחַר זְמַן הַקְּרִיבְתּוֹ וּמִכָּאֵן וְאִילָדֵי שְׁרִי וְלֹא מִשׁוּם דְּשִׁקִּיעַת הַחֲמָה דִּיּוֹם הַגָּף מִתִּיר דְּלֹא תִּלֵּי מִיַּדִּי בְּשִׁקִּיעַת הַחֲמָה אֵלָא פֿינן דְּאִסוּר מְהֵאִיר הַמְּזָרְחָא עִנְיַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא שְׁהֵרִי בְּזִמְנֵי שְׁאִין עִנְיַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא מִתִּירוֹ אִין פֿוּחוֹ שְׁל עִנְיַת לְאַסוּרוֹ אֵלָא פֿל זְמַן הַקְּרִיבְתּוֹ שְׁהוּא יוֹם הַגָּף.

אַבְל מְשִׁקִּיעַת הַחֲמָה שְׁל יוֹם הַגָּף שְׁעֵבֵר זְמַן הַקְּרִיבְתּוֹ מִמִּילָא הַתִּיר חֲדָשׁ וְשׁוּב אִין בּוֹ פֿת לְאַסוּרוֹ שְׁלֹא בְּזִמְנֵי וּמִמִּילָא הַתִּיר חֲדָשׁ לְהַבָּא מְעַצְמוֹ: וְלִפִּי זֶה אִיפָּא לְסַפּוּקֵי לִר' יוֹחָנָן וְלִרִישׁ לְקִישׁ דְּאִמְרֵי אֶפְיָלוֹ בְּזִמְנֵי שְׁבַהמ"ק קָיָים הַאִיר הַמְּזָרְחָא מִתִּיר וְעַד יוֹם הַבִּיאָכֶם לְמַצְנֵה וּפְיֻרוּשׁוֹ דְּהַאִיר הַמְּזָרְחָא מְקַלֵּישׁ קַלִּישׁ לְאִיסוּרוֹ וְהַקְּרִיבְתּוֹ הַעֲנוּמָר גּוֹמֵר הַתִּירָא לְגַמְרֵי אִם לֹא נִתְקַרַב הַעֲנוּמָר פֿל יוֹם הַגָּף אִם הַתִּיר לְמַפְרַע פֿל הַאִסוּר מְהֵאִיר הַמְּזָרְחָא וְהוּא גּוֹמֵר לְהַתִּירָא לְגַמְרֵי הוּאִיל דְּכִבְרֵי הַתִּירוֹ בְּמַקְצַת דְּמַקְלִישׁ קַלִּישׁ מִשָּׂא"כ לְרַב וְשִׁמוּאֵל אִין שׁוּם פֿתָּא דְּהַתִּירָא פֿלל לְהַאִיר הַמְּזָרְחָא בְּזִמְנֵי הַעֲנוּמָר וְעוֹד יֵשׁ לֹמֵר דְּלִרְב וְשִׁמוּאֵל נְמִי בְּזִמְנֵי הַעֲנוּמָר אִם לֹא נִתְקַרַב הַעֲנוּמָר פֿל יוֹם הַגָּף הַתִּיר חֲדָשׁ לְמַפְרַע מְהֵאִיר הַמְּזָרְחָא פֿינן שְׁיֵשׁ פֿת לְהַאִיר הַמְּזָרְחָא לְהַתִּיר בְּזִמְנֵי דְלִיפָּא עִנְיַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא לְרַב וְשִׁמוּאֵל.

וְלֹא דְמִי לְהָא דְאִמְרֵינוּ דְּהִיכָּא דְאִיבְנֵי בְּשִׁיתִסֵּר אַחַר הַאִיר הַמְּזָרְחָא דְּהַתִּיר בְּהַאִיר הַמְּזָרְחָא וְאִינוּ חֻזֵר לְאִיסוּרוֹ מִשׁוּם דְּהִתָּם בְּשַׁעַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא הָוִי אֶפְתִּי מְחֻסֵּר מְעַשֵּׂה דְּבִנְיָן בַּהמ"ק וְהַקְּרִיבְתּוֹ הַעֲנוּמָר מִשׁוּם הִכִּי אִמְרֵינוּ הוּאִיל וְהַתִּיר הַתִּיר וְאִינוּ חֻזֵר לְאִיסוּרוֹ ע"י מְעַשֵּׂה לְמַפְרַע פֿינן דְּבְשַׁעַתִּי מְחֻסֵּר מְעַשֵּׂה הָוִי הוּא מִתִּיר בְּשַׁעַתִּי' וְאִינוּ חֻזֵר לְאִיסוּרוֹ לְמַפְרַע ע"י מְעַשֵּׂה מִשָּׂא"כ בְּזִמְנֵי שְׁבַהמ"ק קָיָים וְלֹא נִתְקַרַב הַעֲנוּמָר הָרִי שְׁפִיר אִמְרֵינוּ שְׁהַתִּיר לְמַפְרַע מֵאֵלֵינוּ שְׁלֹא ע"י מְעַשֵּׂה וְאִדְרָבָה שְׁהֵרִי הַאִסוּר מְהֵאִיר הַמְּזָרְחָא בְּיוֹם הַגָּף הוּא מַחֲמַת מְעַשֵּׂה שְׁל הַקְּרִיבְתּוֹ הַעֲנוּמָר וְכִינּוּן שְׁלֹא הַקְּרִיבְתּוֹ הַעֲנוּמָר פֿל יוֹם הַגָּף וְעֵבֵר זְמַן הַקְּרִיבְתּוֹ מִמִּילָא הַתִּיר דְּהַאִיר הַמְּזָרְחָא בְּמַקוֹמוֹ עוֹמֵד וּנ"מ בֵּין הֵנִי תִּירָתִי שְׁיֻנוּיֵי אַע"ג דְּלִשְׁנוּיָא בְּתִירָא נְמִי אִסוּר לְאַכּוֹל חֲדָשׁ פֿל הַיּוֹם בְּזִמְנֵי הַעֲנוּמָר עַד שְׁקִיעַת הַחֲמָה דְּלִמָּא יִקְרַב הַעֲנוּמָר עוֹד מ"מ נְפָקָא מִיָּה לְרַב וְשִׁמוּאֵל אִם הַתִּירָא אִינָה תְּבוּאָה אַחַר הַאִיר הַמְּזָרְחָא קוֹדֵם שְׁקִיעַת הַחֲמָה דִּיּוֹם הַגָּף בְּזִמְנֵי שְׁבַהמ"ק קָיָים וְלֹא נִתְקַרַב הַעֲנוּמָר דְּלִשְׁנוּיָא' קָמָא שְׁרִי וְלִשְׁנוּיָא בְּתִירָא אִסוּר פֿמוֹ שְׁאִכְתּוּב לְקַמֵּן בְּס"ד וּמִשָּׁם תְּבִין זֹאת וְאִם תֹּאמַר א"כ דְּאִפְיָלוֹ בְּזִמְנֵי הַעֲנוּמָר אִם לֹא הַקְּרִיבְתּוֹ הַעֲנוּמָר שְׁרִי חֲדָשׁ לְמַפְרַע מְשַׁעַת הַאִיר הַמְּזָרְחָא אִם פֿן הָא דְּתַנְיָא בְּפֶרֶק קָמָא דְּמַנְחוֹת (דָּף ה') כְּשִׁהוּא אֹמֵר מִן הַבְּקָר לְמִטָּה שְׁאִין תִּלְמוּד לֹמֵר אֵלָא לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרִיפָּה וּפְרִיָּה וְהֵלֵא דִּין הוּא מַה בְּעַל מוּם שְׁמֹתָר לְהַדְיֹט אִסוּר

לגבוה טריפה שאסורה להדיוט אינו דין שאסורה לגבוה ואם הישבתה פשהוא אומר מן הבקר שאין תלמוד לומר למטה להוציא את הטריפה ופריה מאי אם הישבתה אומר רב משום דאיכא למימר מנחת עומר תוכיח שאסורה להדיוט ומותרת לגבוה ופריה מה למנחת העומר שכן מתרת חדש ומשני בשביעית שביעית נמי שכן מתרת ספיחין בשביעית כר' עקיבא דאמר ספיחין אסורין בשביעית אומר רב אחא בר אבא לרב אשי לר' עקיבא נמי לפרוה מה למנחת העומר שכן מתרת חדש בחוץ לארץ ואפילו למאן דאמר חדש בחוץ לארץ לאו דאורייתא שכן בא להתיר לאו שבתוכה ומאי קאמר דעומר מתיר לאו שבתוכה פלומר שבתוה מנחת עומר עצמה שבאכילת שירים אינו עובר על לאו דחדש הרי אפילו אם לא נתקרב העומר כלל הותר חדש למפרע מהאיר המזרח אליבא דרב ואינו מועיל עומר כלום להתיר לאו שבתוכה דבלא הקרבתו שריא למפרע משעת האיר המזרח דמתיר אם לא הוקרב העומר וכן נמי מאי מקשה מה למנחת העומר שכן מתיר חדש הלא בלא דידי' נמי שרי חדש מזמן האיר המזרח דמתיר אם לא נתקרב כל יום הגוף ויש לומר משום דהיא ברייתא מתנייא בתורת כהנים וקים לן סתם ספרא ר' יהודא ור' יהודא אית לי' במתניתין דמן התורה הוא אסור כל יום הגוף דעד ועד בכלל ואם כן שפיר אפשר לומר לדידי' שכן מתרת חדש דבלא עומר כל יום הגוף אסור מן התורה ובעל פרוה צריה לומר כן דאליבא דר' יהודא קא אתיא סוגיא זו דאם לא כן מאי קאמר רב משום דאיכא למימר מנחת עומר תוכיח שאסורה להדיוט ומותרת לגבוה ואם האיר המזרח מתיר בזמן דליבא עומר אם כן מאי יוכיח הוא מהקרבת העומר למשרי טריפה להקריב דהרי אסור חדש אחר האיר המזרח הקרבת העומר הוא דקא גרים ליה דקא בזמן דליבא עומר האיר המזרח מתיר אם כן לא שייך למפרע מעומר שאסור להדיוט ומותר לגבוה דהרי הא דיקרב העומר ושרי לגבוה הוא דקא גרים לאסור להדיוט דאי לאו עומר שקרב לגבוה כבר הי' שרי להדיוט משעה שהאיר המזרח.

מה שאין כן טריפה דלאו הקרבתו הוא דאסור להדיוט דבלאו הכי אסורא אלא על פרוה אדר' יהודא קיימינן דאית ליה דכל יום הגוף אסור חדש מדאורייתא פשאין עומר ועומר שרי ליה מהקרבתו ואילך והשתא שפיר אפשר לומר מנחת העומר יוכיח כן נראה לי פירוש דשמעתא זו: תו אמרינן התם רב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע אכלי חדש באורתא דשיתסר נגהי שיקסר קסברי חדש בחוץ לארץ דרבנן ולספיקא לא חיישינן ורבנן דבי' רב אשי הוי אכלו בצפרא דשכסר קסברי חדש בחוץ לארץ דאורייתא.

ור' יוחנן כן זכאי מדרבנן קאמר וכי תיקון ליום הגוף לספיקא לא תיקון אומר רבינא אמרה לי אם אביה לא הוי אכיל חדש אלא באורתא דשכסר נגהי תמניסר דסבר לה כר' יהודא וחי' לספיקא נמצא בזמן שאין בית המקדש קיים רב ושמואל ור' יוחנן וריש לקיש בחדא שיתא קיימא דמדאורייתא האיר המזרח מתיר ומתקנות ר' יוחנן כן זכאי כל יום הגוף אסור וכתנא קמא דמתניתין ורבנן דבי' רב אשי קיימא נמי בהאי שיתא דמשום הכי הוי אכלי חדש בצפרא דשכסר מיד ולא המתינו עד לאורתא דשכסר.

לבד מרבינא משמיה דאבונה כר' יהודא סבירא לי' דבזמן שאין עומר כל יום הגוף אסור משום דדריש עד יום הביאכם עד ועד בכלל ומדאורייתא אסור משום הכי לא הוי אכיל אלא באורתא דשיכסר נגהי תמניסר.

ומרב פפא ורב הונא ברי' דרב יהושע דהוי אכלי באורתא דשתסר נגהי שבסר ליפא לאוכוחי מידי מאי סבירא להו ביום הגוף אי פולו אסור מדאורייתא בזמן דליפא עונמר כר' יהודא אי מתקנות ר' יוחנן בן זכאי לא הוי אכלי כל יום הגוף עד אורתא ואף על גב דחדש בחוץ לארץ מדרבנן סבירא להו מפל מקום חיישי לתקנות ר' יוחנן בן זכאי ולאסור כל יום הגוף בחדש דרבנן משום גזירה דההוא יומא שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ואף על גב דמתמה הגמרא למעלה ואי משום מצנה משום מצנה ליקום וליגזור אלמא אפילו באיסור מצנה דאורייתא כמו שפכתתי למעלה לא גזרינן כל שפן למאי דסבירא להו חדש בחוץ לארץ דרבנן בעלמא אי לאו דיום הגוף פולו אסור דאורייתא בחדש דאורייתא בזמן דליפא עונמר לא הוי גזרי בחדש דרבנן לאסור כל יום הגוף משום גזירה דההוא יומא דאי נמי אי אכלי חדש בחוץ לארץ לא עבד איסורא דאורייתא יש לומר דבשלמא אי אמרת חדש ביום הגוף אפילו בארץ ישראל אינו אסור אלא משום מצנה פיון דליפא לאו גמור בשום דוקתא אפילו בזמן דאיפא עונמר לא שנייה למגזר משום מצנה לחוד אבל פיון דבארץ ישראל אסור מדאורייתא בלאו גמור כל יום הגוף בזמן דאיפא עונמר אם לא הוקרב העומר ושנייה למגזר בארץ ישראל לאסור בזמן הגזה כל יום הגוף משום גזירה תו לא פליג רבנן בין ארץ ישראל לחוץ לארץ ואפילו באיסור חדש דרבנן נמי אסרי כל יום הגוף ופסקו הרי"ף והרמב"ם ושאר פוסקים פאבוה דרבינא דאסור לאכול חדש עד אורתא דשבסר נגהי תמניסר ומסתברא לי דאיפא בהא מילתא קולא וחומרא דאי אמרת דבזמן שבית המקדש קיים מדאורייתא אסור כל יום הגוף וצריכין אנו לחוש לספיקא דשיתסר לחומרא לאסרו כל היום איפא נמי קולא דתנו בפירק ר' ישמעאל אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא והדבר ברור דכמו שבזמן שבית המקדש קיים התירו דחדש תליא בהשרשה דקודם עומר שהוא המתיר חדש בזמן הבית הוא הדין בזמן שאין בית המקדש קיים למאן דאמר כל יום הגוף אסור מדאורייתא עד שקיעת החמה דשיתסר בדידן' תליא התיר השרשה וכל שהשריש קודם שקיעת החמה דשיתסר שקיעת החמה דשיתסר מתירו ולמאן דאמר האיר המזרח מתיר אי לא השריש קודם האיר המזרח דשתסר אף על פי דהשריש קודם שקיעת החמה אחר שהאיר המזרח אסור לאכול עד שקיעת החמה בשיתסר דשנה הבאה ואני תמה על הפוסקים מה ראו לפסוק פאבוה דרבינא אי משום דבתרא הוא גם רבנן דבי' רב אשי בתראי ניגהו פרבינא ורבים ניגהו ועוד דקיימא לן בכל דוקתא דמעשה רב ניגהו עבדי עובדא להקל ועובדא דאבוה דרבינא לא מפריעי מידי דכל להחמיר לא אמרינן מעשה רב אלא להקל ואי משום מסקנא דשמעתא הא נמי לא מפריעי מידי דהש"ס סידר עובדא דרבנן דבי' רב אשי אצל רב פפא ורב הונא דקמאי ניגהו ולא חיישי לספיקא פנותייהו אלא דרבנן קמאי לספיקא דלילה נמי לא חיישי ורבנן בתראי מחמירי יותר דלספיקא דלילה חיישי ואבוה דרבינא מחמיר יותר וחיישי אפילו לספיקא דיממא דשבסר גופין' והש"ס סידר פסדר המחמירין דכל אחד ואחד מחמיר יותר מחבירו הקודם ונראה לי דלא פסקו ז"ל פאבוה דרבינא אלא לחומרא אבל לענין השרשה אם השרישו אחר האיר המזרח וקודם שקיעת החמה דיום הגוף חיישינו לרבנן דבי' רב אשי דדלמא האיר המזרח מתיר מדאורייתא ואסור עד שנה הבאה פיון דלא השרישו קודם האיר המזרח דהאידין אף על גב דהשריש קודם שקיעת החמה לית לן

בה דדילמא בהאיר המזרח תליא מילתא ור' יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר וכתנא קמא דמתניתין: ולענן הלכה אף על גב דקיימא לן דהלכה כר' יוחנן נגד רב ושמואל מכל מקום בהא הלכה כרב ושמואל דאמרו בזמן שפית המקדש קנים עומר לחוד הוא דמתיר ולא האיר המזרח ולא מיבעי' למאי דפירשו התוס' דלר' יוחנן וריש לקיש מהאיר המזרח ועד הקרבת העומר אינו אסור אלא מדרבנן דנודאי לאו הלכה פנותיהו שיהי רב נחמן ורב ששת על פרחו נמי לא סבירא להו בהא פנותיהו וקוי לי' רב ושמואל ורב נחמן ורב ששת רבים לגבי ר' יוחנן וריש לקיש וקיימא לן הלכה כרבים שיהי בפרק ג' דעירובין (נ"ד לב) אמרינן אמר רב נחמן בשל תורה אין חזקה שלים עשה שליחותו בשל סופרים חזקה שלים עושה שליחותו ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה חזקה שלים עושה שליחותו אמר רב ששת מנא אמינא לה דתנו משקרב העומר הותר החדש מיד והרחוקים מותרים מחצות היום ואילך והא חדש דאורייתא הוא וקתני הרחוקים מותרים מחצות היום ואילך לאו משום חזקה שלים עושה שליחותו ואי סבירא ליה כר' יוחנן וריש לקיש דאפילו בזמן שפית המקדש קנים האיר המזרח מתיר מן התורה אינו ראיה מפאן דבשל תורה חזקה שלים עושה שליחותו הא אין פאן אלא של סופרים ואפילו רב נחמן (מודה) דסמכינן בשל סופרים על חזקה זו וגם אדרב ששת דחי הש"ס ורב נחמן התם כדקתני טעמא לפי שיודעין שאין בית דין מתעצלין ולמה לי' לדחויי מהאי טעמא תיפוק ליה דאפילו גבי שלים נמי הנה אמינא הכי אפילו לרב נחמן דהא של סופרים הוא ועוד אמרינן התם איכא דאמרי אמר רב נחמן מנא אמינא לה דקתני טעמא לפי שיודעין שאין בית דין מתעצלין בו בית דין הוא דאין מתעצלין הא שלים מתעצלמתעצל בו ושמע מינה דסבירא ליה איכא איסור דאורייתא עד שקרב העומר דאי דרבנן אפילו שלים נמי לרב נחמן איכא חזקה אלא נודאי שמע מינה דסבירא לרב נחמן ורב ששת כרב ושמואל דאמרו בזמן שפית המקדש קנים עומר מתיר.

וגם מסתמא דגמרא מוכח הכי מדקאמר ורב נחמן התם כדקתני טעמא כו', וכמו שפכתתי אבל למאי, שפירשתי דלר' יוחנן וריש לקיש נמי איכא איסור דאורייתא משהאיר המזרח עד הקרבת העומר אלא שיהאיר המזרח איקלושי מיקלש איסורו לחוד א"כ אין ראי' מפרק ג' דעירובין מכל מקום כראה לי דקיימא לן כרב ושמואל ואפילו לקולא ונפקא מינה דאם השרישו בין האיר המזרח להקרב העומר דהעומר מתיר כרב ושמואל דאלו לר' יוחנן וריש לקיש אסור עד שיהאיר המזרח של שנה הבאה וכמש"כ שיהי לר' יוחנן וריש לקיש גם כן הא דהתקין ר' יוחנן בן זכאי שיהא יום הגוף פולו אסור על פרחו לאו משום גזירה הוא כדפריי' הגמרא אליבא דידהו משום מצוה ניקום ונגזור ואם כן בזמן הגזירה אין לאסור כל יום הגוף מדרבנן ומן התורה נמי אין לאסור כדמוקי לה רב.

נחמן בר יצחק ומאי התקין דרש ונתקין הא לדידהו סבירא להו עד ולא עד בכלל ואם כן אין מקום לתקנת ר' יוחנן בן זכאי אדר' יוחנן וריש לקיש אלא אפילו מדרבנן שרי קודם שקיעת החמה של יום הגוף ואי משום גזירה שפא יבנה בית המקדש הא משום שהיא גזירה אין לגזור אלא עד חצות אבל מחצות ואילך ולחוש לשפא יבנה בשיתסר אי נמי בתמיסר סמוך לשקיעת החמה לא גזרינן גזירה רחוקה פולי האי וכדכתיבנא למעלה.

והרי ראינו להגמרא דקאמר גבי רבנן דבי רב אשי דהוי אכלי בצפרא דשכסר דקסברי חדש בחוץ לארץ דאורייתא ור' יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר וכי תיקנו ליום הגוף לספיקא לא תיקנו מדאיתא לתקנת ר' יוחנן בן זכאי מדרבנן שמע מינה דלאו הלכה כר' יוחנן וריש לקיש דאלו לדידהו אין מקום לאסור כל יום הגוף מדרבנן וכדאמרו וכש"כ לאבוה דרבנא דליתא להא דר' יוחנן וריש לקיש הלכך בזמן הבית עומר מתיר פרב ושמואל והאיר המזרח לא אהני מידי ואפילו איקלושי לא מיקלשי ואם השרישו לאחר שהאיר המזרח קודם הקרבת העומר העומר מתיר וכן פסק הרמב"ם פרק י' מהלכות מאכלות אסורות ועוד ראי' לפי מאי דפירשו התוספת דלר' יוחנן וריש לקיש מהאיר המזרח ועד הקרבת העומר אינו אסור אלא מדרבנן מהא דבעי חברייה דרב פהנא מרב פהנא עומר שהקריבו ישראל בכניסתו לארץ מהיכן הקריבוהו ואמרינן ממאי דאקריבו דלמא לא אקריבו ואמרינן לא ס"ד דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול דאקריבו עומר ונהדר אכול ש"מ דבזמן עומר אי אקריב עומר אסור מן התורה.

דאל"כ אע"ג דלא אקריב עומר הי' מותר לאכול ממחרת הפסח מנא לן להוכיח דאקריבו עומר ואי משום דרבנן אסור דלמא אפתי לא גזרי עלה וכיון דחברייה דרב פהנא ורב פהנא פרב ושמואל סבירא להו (דאילו לר' יוחנן ולריש לקיש האיר המזרח מתיר אפילו בזמן שיש עומר הנה לי' ר' יוחנן ולריש לקיש יחידאי לגבייהו.

וכן פתב שם הרמב"ם וכל האוכל פזית חדש קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה ט"כ והיינו פרב ושמואל דאמרי בזמן שבהמ"ק קנים עומר מתיר ולא האיר המזרח: אלא שאין זה ראי' מדבריו ו"ל דהא פסק אפילו בזמן שאין בהמ"ק קנים האיר המזרח אינו מתיר אלא כל יום הגוף אסור משום דעד עצם היום הזה עד ועד בכלל וכמש"ל בפשוט אבל למ"ד עד ולא עד בכלל ובזמן הזה האיר המזרח מתיר אפתי יש לומר דאיתא דר' יוחנן וריש לקיש ואפילו בזמן עומר האיר המזרח מתיר מ"מ ראי' זו מדרבנן דבי רב אשי מכרעת: עוד תנן בפרק ר' ישמעאל (דף ע') החטין והשעורין: והכוסמין והשבולת שועל והשיפון הרי אלו חייבין בחלה ומצטרפים זה עם זה ואסורין בחדש מלפני הפסח.

ומלקצור מלפני העומר אם השרישו קודם לעומר העומר מתיר ואם לאו אסורין עד שיבוא עומר הבא ולפי מסקנת הש"ס הכי פירושו ואסורין בחדש מלפני העומר דהיינו הבאת העומר אסור לאכול חדש אבל אחר הקרבה שרי' לאכול חדש מיד דבזמן שבית המקדש קנים עומר מתיר ולקצור לפני העומר דהיינו קצירת עומר שהוא בליל ט"ז דניסן אבל לאחר קצירת עומר מיד שרי' שאר קצירה.

ואהא דתנן אם השרישו קודם לעומר עומר מתיר קא בעי מאי קודם לעומר ר' יונה אמר קודם קצירת העומר ר' יוסי בר זבדא אומר קודם הבאת העומר וקשה לי במאי פליגי הני אמוראי אם השרישה דקודם קצירת העומר מתיר או קודם הבאת העומר כיון דקצירה והבאה דעומר שניהם היו ביום אחד אלא שהקצירה דיו בליל ט"ז בניסן והבאה היו באותו יום איה משכחת לה שתשרש בין קצירה להבאה שהרי אמרינן במס' פסחים בפ' מקום שנהגו (דף נה) דמקשה וסבר ר' יהודא ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה והתניא ר' יהודא אומר המנכש בשלשה עשר ונעקרה בידו שותלה במקום הטיט ואינו

שוותלה במקום הגריד בשלשה עשר אין בארבעה עשר לא מפדי שמעינו ליי לר' יהודא דאמר פל השרשה שאינו קולטת לשלשה ימים שוב אינה קולטת ואי ס"ד ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה למה לי שלוש עשר והא איפא ארביסר ונחמיסר ומקצת שיתסר אמר רבא בגליל שנו והא איפא לילה אמר רב ששת כב"ש רב אשי אמר לעולם פבית הלל לפי שאין דרכם של בני אדם לנפש בלילה רבינא אמר לעולם ביהודא ובהשרשה חד מקצת היום פכולו אמרינו תרי מקצת היום פכולו לא אמרינו זו היא סוגיא דהתם.

הרי לרבא ולרב ששת ולרב אשי אם זרע ביי"ד בניסן אמרינו תרי מקצת היום פכולו שהוא ארביסר ונחמיסר ומקצת שיתסר ולרבינא חד מקצת היום פכולו תרי לא אמרינו ועד דזרוע קודם ארביסר אין ענומר מתירו והשתא במאי פליגי ר' יונה ור' יוסי בן זבדא אי השרשה דקודם קצירה מתירו או דקודם הבאה אי דזרע קודם ארביסר אפילו תימא דהשרשה דקודם קצירה מתיר והאיפא פולו ארביסר ונחמיסר ומקצת הלילה דשיתסר עד לקצירה שהיתה בליל שיתסר ולכולי עלמא שרי ואי אמרת שזרע בארביסר לרבא ולרב ששת ורב אשי דס"ל דאמרינו גבי השרשה אפילו תרי מקצת היום פכולו ואפתי נשרש בליל שיתסר קודם קצירת הענומר ואי לרבינא הא לא אמרינו תרי מקצת היום פכולו ועד דשלים פל, היום דשיתסר לא תשרש ואפתי שתשרש בין קצירה להבאה (האיה משפחת לה) ומדוחק קושיא זו נראה לי דאפילו דחד מקצת היום פכולו אמרינו מ"מ מקצת הלילה פכל היום לא אמרינו אלא דווקא מקצת היום הוא דחשיב מקצתו פכולו ולא מקצת הלילה וכהאי גוונא אמרינו במגילה סוף פ"ב (דף כ') לענון ספירת זכה דמקצת היום פכולו אמרינו ומקצת לילה פכולו לא אמרינו והכא נמי דכונתו ומשפחת לה לפלוגתא דהני אמוראי בענון שזרע בארביסר להני רבנן דאית להו תרי מקצת היום פכולו דלמ"ד השרשה דקודם קצירה מתיר אין פאן אלא מקצת ארביסר ונחמיסר ומשיתסר אפילו מקצתו ליפא דמקצת הלילה פכולו לא אמרינו ולמ"ד השרשה דקודם הבאה מתירו הרי פאן מקצת ארביסר ונחמיסר ומקצת היום דשיתסר עד הקרבה והקרבת הענומר מתירו אבל לרבינא דאית ליי תרי מקצת היום לא אמרינו בהשרשה לא משפחת לה לפלוגתיהו אליבן' פלל דאם זרע בארביסר הא לא נשרש פלל עד דשלים היום דשיתסר דאיפא מקצת ארביסר ונחמיסר וכולו שיתסר דבמקצת שיתסר לא סגי פינון דלא אמרינו תרי מקצת היום פכולו וליפא שום נ"מ אי השרשה דקודם קצירה מתירו או דקודם הבאת הענומר דכמו שלא נשרש קודם קצירה הכי נמי לא ינשרש קודם הבאת הענומר ואי דזרע בתליסר הא איפא מקצת תליסר וארביסר ונחמיסר פולו ונשרש קודם לילשיתסר ואפתי ליפא נ"מ בפלוגתיהו פלל דהרי נשרש קודם קצירת הענומר אם לא שזאמר אליבא דרבינא דכמו דלא אמרינו מקצת הלילה פכולו הכי נמי אין הלילה מגריע את היום פלל וכיון דאיפא יום שלם בלא לילה אין זה קרוי מקצת היום אלא פולה יומא איפא והלילה אין עולה לחשבון היום למימר דאם עבר עליו מקצת הלילה או אפילו פולה לילה שוב נחשב היום לחוד בלא לילה למקצת היום ומשפחת לה פגון שזרע בליל ארביסר דאיפא פל היום דארביסר בלא פל לילה ובלילה לא אכפת לן לחשוב היום במקצת פינון דעבר הלילה קודם הזריעה וכדאמרו ולמ"ד השרשה דקודם הבאת הענומר מתירו הא איפא נמי מקצת דשיתסר וחד מקצת היום פכולו אמרינו ולמ"ד השרשה דקודם קצירה בעינון ליפא אלא ארביסר ונחמיסר וליל שיתסר אין עולה למנון

דמקצת לילה פכולו לא אמרינו וכדפרישית: ולענין פלוגתא דפרק מקום שנהגו אי אמרי תרי מקצת יום פכולו או לא איפא לספוקי כמאן מינהו קיי"ל והנה לפי רהיטא דשמעתא משמע דקיימא לן כמאן דאמר אפילו תרי מקצת היום פכולו אמרינו ודלא פרבינא אלא פרבא דמשני בגליל שנו שלא עשו מלאכה כלל כל יום י"ד דאילו ביהודא שהי עושין מלאכה בו ביום עד חצות בי"ד נמי דינא הכי ושרי' לי עומר דהאי שתא משום דאפילו תרי מקצת היום פכולו אמרינו וע"כ הא דשני רב ששת אקושיא וקאיפא לילה דאתיא כב"ש וכן רב אשי דשני לפי שאין דרפן של בני אדם לנפש בלילה ע"כ נמי פרבא סבירא להו דבהשרשה תרי מקצת היום פכולו אמרינו דאילו סבירא להו פרבינא דתרי מקצת היום פכולו לא אמרינו מאי קשיא להו דהא איפא לילה הא מכל מקום פיון שעבר עליו מקצת לילה קודם ששתלה הוי להתרו מקצת היום פכולו ואין עומר מתירו ובע"כ צריף למתני המנפש בי"ג דלקיהוי תרי יומא שלימא ארביסר וחסיסר ואיפא נמי מקצת י"ג והכי משמע לי נמי מדברי רש"י שפתב רבינא אמר לעולם ביהודא דקשני' לך לתני' בארביסר ובהשרשה חד מקצת אמרינו תרי מקצת לא אמרינו לענין השרשה (חד מקצת היום פכולו אמרינו) אם היו מנפש בין השמשות של פניסת הנה אמרינו דקלטה בי"ד שלם ובט"ו שלם ומקצת ט"ז אבל תרי מקצת פגון דמנפש בי"ד דמיבעי לן למימר תרי מקצת לא אמרינו ע"כ סבירא ליה ז"ל דאי מנפש בליל י"ד הנה ליה תרי מקצת היום פכולו דמקצת הלילה שעברה קודם הנפוש נחשב למקצת והנותר מן הלילה עם כל יום י"ד הנה נמי מקצת היום דכל הלילה וכל היום נחשב ליום אחד ואם נחסר אפילו מקצת מן הלילה תו לא חשיב הנותר אלא למקצת היום משום הכי פירש אם הי' מנפש בין השמשות דכל ליל י"ד עברה עליו אחר הנפוש הוא דחשבינו ליה י"ד ליום שלם אבל אם הי' מנפש בתחלת ליל י"ד פיון שעברה עליו מקצת מן הלילה קודם הנפוש תו לא חשיב כל יום י"ד אלא למקצת היום והוי לי תרי מקצת היום פכולו דלא אמרינו להו לרבינא וכיון דרב ששת ורב אשי קיימי, בשיטת רבא דאפילו תרי מקצת היום פכולו אמרינו הלכתא פנותיהו לגבי דרבינא דרביים גינהו ועוד דבכל דוכתא פסקו הפוסקים פרב אשי לגבי רבינא וכיון דבהא ע"כ לפירש רש"י פליג רב אשי אדרבינא מדאצטריף לשנוי' אקושיא דהא וליפא לילה לפי שאין דרפן של בני אדם לנפש בלילה ואלו לרבינא אם הי' מנפש בלילה אין עומר מתירו דהנה לי תרי מקצת היום פכולו דלא אמרינו ליה לרבינא הלכתא פרב אשי ואפילו תרי מקצת היום פכולו אמרינו אבל למאי דפירשתי דהלילה אינה עולה מן החשבון ואי איפא פולו יום בלא לילו חשבינו לי' ליום שלם ואם פן המנפש בליל י"ד אפילו לרבינא הנה ליה חד מקצת היום פכולו ואמרי' ליה ולדידן' נמי תקשה לי והא איפא לילה וע"כ צריכים אנו נמי אליבא דרבינא לשנויא דרב ששת ורב אשי ואם פן איפא למימר דרב ששת ורב אשי נמי פרבינא סבירא ליה בהא דאמר בהשרשה חד מקצת היום פכולו אמרינו תרי מקצת היום פכולו לא אמרינו אע"ג דבהא דמוקי לה רבינא לעולם ביהודא לא ס"ל רב ששת פנותיה דהא מוקי לה פבית שמאי דאסרי לעשות מלאכה אפילו בליל י"ד ואלו ביהודא הוי עושין מלאכה אפילו ביום י"ד עד חצות מ"מ בעיקר דבריו דס"ל תרי מקצת היום פכולו לא אמרינו סבירא ליה פנותיה שיהי לדידן' נמי איפא לאקשו' הא איפא לילה כמו לרבא והש"ס קבעי לשנוי' דלרב ששת ורב אשי לגבי שנוי' נמי דשני רבא בגליל שנו משום דגם לדידן' נמי קשיא והא



איפא לילה וכינון דשנוני' דרבא קדים קבע הש"ס להאי קושיא דרב ששת ורב אשי עלי ואינהו אפילו תימא דס"ל לרבינא אפילו הכי הוכרחו לשנוני' דידהו פיון דאפילו לשיטת רבינא נמי קשה והא איפא לילה וכהנה רבים דהש"ס מסדר שנוני' דאיפא אמורא על דברי אמורא הנאמר בתחלה אע"ג דהאי שנוני' צריף נמי לשנוני' לדברי אמורא שפידר הש"ס את דבריו לבסוף ותדע לה שש"כ שנוניא דרב ששת לאו על דברי רבא דווקא נאמרה.

שקרי רב ששת קדים לרבא טובא אלא ונדאי לרב ששת בדורו נמי הנה קשה לו הא איפא לילה אלא שלא ידענו כמאן סבירא ליה אי פרבינא דסבירא ליה תרי מקצת היום פכולו לא אמרינו או פרבא שקרי לשיטת שניהם קשה דהא איפא לילה והש"ס קבעי לשנוני' דידן' אצל דברי רבא הנאמר בש"ס קודם דברי רבינא ואשנוני' דרבינא נמי קאי וכדפרושיית והכי נמי איפא למימר בשנוני' דרב אשי וכינון דלפי זה אינה מוכרח לומר דרב ששת ורב אשי פרבא סבירא להו הנה לפלוגתא דרבא ורבינא אי אמרינו תרי מקצת היום פכולו או לא והלקתא פרבינא לגבי רבא דבתראי הוא וקים לן מאבני רבא ואילף הלכה פבתראי וא"כ תרי מקצת היום פכולו בהשרשה לא אמרינו וכן נראה לי עיקר דיום בלא לילה פולו יומא איקרא לגבי השרשה ואין לילו מעכב בו וכמו שמקצת לילה לא הנה פכולו בסופו אע"ג דביום הוי מקצתו פכולו וכמו שפכתתי למעלה דאם לא פן לא איפא בין למאן דאמר קודם קצירת העומר בין למאן דאמר קודם הבאה ה"ה נמי בתחלתו מן לילה נחשב לאחד עם היום ולמימר דאם היום פולו בלא לילו מקרי מקצת היום ולא שייף פאן הא דרבא (בפרק קמא דר"ה דף י') דקאמר ומה נידה שאין תחילתה עולה לה בסופה סוף היום עולה לה בתחלתה דלית לה למילף מהתם לא תיובתא ולא סיעתי לנידון דידן וגם מדברי רש"י דנקט אם הנה מנפש בין השמשות של י"ד אין ללמוד אם הנה מנפש תחלת ליל י"ד תו אינה עולה לו המותר מיום י"ד ליום שלם אלא למקצתו דרש"י מלתא פשיטתי נקט ולא דווקא דרש"י לא נחית לזה באותו סוגיא פיון שאין שום נ"מ לפירושו דסוגי' זו וכן דרף רש"י במקומות רבים בפירושו דאינו מדקדק מה שמוכח במקום אחר רק יהיה הסוגיא מתפרשת במקומה על נכון ואל תדחה את דברי אלה בקש ותאמר דהא דפליגי הני אמוראי בפירושא דמתניתין ואם השרישו קודם לעומר אי פרושו קודם קצירת העומר או קודם הבאת העומר דמייירי דנזרע במקום הגריד דאין ממהר להשריש בכדי שיעור השרשה כדאמר ר' יהודא שותלה במקום הטיט ואינה שותלה במקום הגריד משום דבמקום הגריד אינו ממהר להשריש בג' ימים ותאמר דבמקום הגריד בהשרשה לאו ביומא תליא מילתא דשייף למימר מקצת היום פכולו ואפשר להיות גשרש בין קצירת העומר להבאה וא"כ אודא לה פולה מילתא שפכתתי בזה אשיבף לו יתבינא לטעותה דבמקום הגריד לאו ביומא תליא מילתא דהשרשה.

מ"מ אי אפשר למימא אהא מילתא דהשרשה במראית עין כל אחד על פי המסורת שפסרו לנו רז"ל. לר' יהודא כדאית ליה ג' ימים להשרשה ולשאך תנאים כדאית להו עד שלר' מאיר הוי זמן קליטה שלשים יום כדאמרינו (בפ"ק דר"ה דף י') וה"ה להשרשה בתבואה נמשף זמנה שנה לקליטה כמ"ש לקמן בס"ד.

הרי לר' מאיר נמשך זמן קליטה והשרשה עשר ידות כמו לר' יהודא דלמר ג' ימים ולמר שלשים יום ובמאי פליגא בפלוגתא רחוקה כל כה נחויאנו או נשאל לעובדי אדמה לאימת נקלט ונשרש אלמא אפילו תנאי לא הוי להו אפשר למקום על בירור הדבר במראית עין לפיכה נחלקו על פי מסורות שבידם כל אחד ואחד מרבותיו כל שפן שאי אפשר לאמוראי לעמוד על דבר זה במראית עין אם נשרש ונקלט כבר או לא ואין בידינו אלא מנן הימים שמסרו לנו חכמי המשנה ובמנן הימים ע"כ אמרינו מקצת היום פכולו א"כ הושבו דברי על פנס וזה ברור: סימן ז וכמה שיעור השרשה תשובה אע"ג דקאמר הגמרא בפרק מקום שנהגו דשמעינו לר' יהודא דאמר כל הרפכה שאינה קולטת לשלשה ימים שוב אינה קולטת מ"מ לאו הלכתא היא דהא תנן במסכת שביעית פרק ב' אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרפיכין ערב שביעית פחות משלשים יום לפני ר"ה ואם נטע או הבריך או הרפיב יעקור ר' יהודא אומר כל הרפכה שאינה קולטת לשלשה ימים שוב אינה קולטת ר' יוסי ור' שמעון אומרים לשתי שבתות ואמרינו בפ' הערל (דף פ"ג) אמרי בי רב משמיה דרב הלכה כר' יוסי בהרפכה וקולטת לשתי שבתות ואע"ג דשמואל פליג התם עלי' וס"ל דקולטת בשלשה ימים הא קי"ל הלכה כרב באיסורי לגבי דשמואל וכן פסקו כל הפוסקים ו"ל וכיון דחזינו בפרק מקום שנהגו דמדמי הש"ס השרשה להרפכה ומהרפכה ילפינו להשרשה לר' יהודא.

דשיעור השרשה הוי בשלשה ימים כמו הרפכה הוא הדין לדין דקי"ל כר' שמעון ור' יוסי דהרפכה קולטת לשתי שבתות השרשה גמי בעי שתי שבתות ודלא כת"ה סימן קנ"א דכתב שנשרש קודם לעומר שלשה ימים כדמוכח להדיא פרק מקום שנהגו גבי הא דתניא המנפש בי"ג ע"כ והא ליחא דהאי שמעתא כר' יהודא אתיא אבל אנו קי"ל כר' שמעון ור' יוסי דשיעור קליטה באילן שתי שבועות והוא הדין בהשרשה בתבואה ואע"ג דאיכא למימר דשיעור השרשה הוי פחות משיעור קליטה והא דיליף שם הש"ס שיעור השרשה משעור קליטה לר' יהודא היינו בתורת קו"ח יליף לה דהשתא שיעור קליטה לר' יהודא סגי בשלשה ימים כ"ש דסגי להשרשה בהכי מ"מ פשטא דהש"ס התם דדמויא מדמי' להו ולא איכפל הש"ס בשום דנכתא להודיענו שיעור השרשה בכמה אלמא ילפינו להו מהדדי וזה ברור בעיני וכמו דפליגי אמוראי שם אי אמרינו בהשרשה תרי מקצת יום פכולו או לא מדר' יהודא דס"ל דשיעור השרשה הוי בשלשה ימים הכי גמי האי פלוגתא דאמוראי גופי הוי גמי לדין דקי"ל שיעור השרשה הוי שתי שבועות שהם י"ד ימים דלרבא אמרינו אפילו תרי מקצת היום פכולו ולרבינא חד מקצת היום פכולו אמרינו תרי מקצת היום פכולו לא אמרינו וכבר פתבתי בסימן הקודם לזה דקי"ל פרבינא לגבי רבא דבתרא הוא מ"מ לדין בזמן הגה שאין בהמ"ק קנים אין לנו שום נפקא מיניה בהאי פלוגתא דרבא ורבינא לענין חדש שהרי פתבתי שם שאין הלילה נחשב למקצת היום וכבר פתבתי זה בסי' שלפני זה דקי"ל פרב ושמואל דאמרי בזמן שבהמ"ק קנים ובזמן שאין בהמ"ק קנים מספקא לן פמאן קי"ל אי כת"ק דר' יהודא דסבירא ליה דהאיר המזרח מתיר מן התורה או כר"י דס"ל כל יום הנה אסור ושקיעת החמה דשיתסר מתיר חדש בזמן הגה ואזלינו הכי לחומרא והכי לחומרא כמש"כ שם וא"כ לענין השרשה בעינו שישיריש קודם האיר המזרח דשיתסר משום דילמא האיר המזרח מתיר והוא הדין גמי דהשרשה בדיד' תליא וכיון דבעינו שישיריש קודם האיר

המזרח א"כ לית ליה מקצת היום פכולו דהא לילה אינה נחשב, למקצת היום וכמש"כ למעלה א"כ לכולי עלמא בעינן שתהא נזרעת התבואה בשני בניסן ומקצת ההוא יומא פכולו לכ"ע דאפילו לרבינא חד מקצת היום אמרינן אבל אם נזרעת התבואה בשלשה בניסן לכ"ע אסורה אפילו לרבא דאית ליה תרי מקצת היום פכולו אמרינן מ"מ נהי דמקצתו של יום שלשה בניסן חשיב פכולו אבל בט"ז בניסן אפילו מקצתו ליפא פיון דהאיר המזרח מתיר לא עברה עליו אלא הלילה דט"ז בניסן והלילה אינה נחשבת לכלום ולא נשאר פאן אלא שנים עשר ימים ואנן שתי שבועות בעינן שהן י"ד ימים הלכך תבואה הנזרעת בשלשה עשר בניסן אסורה לכולי עלמא עד שתבוא יום הגף הבא לאחר שנה (מיהו אפתי איפא למימר דאע"ג דמדברי רב אשי אין הכרע פמאן סבירא ליה בתרי מקצת היום פכולו לעגנן השרשה או פרבא או פרבינא אפילו הכי יש לומר דהלכתא פרבא לגבי רבינא אע"ג דרבינא בתראי הוי מ"מ פיון דתלמיד דרבא הוי פדאמרינן פכולי תלמודי אמר ליה רבינא לרבא ואפילו מאבני רבא ואילף דקי"ל הלכתא פבתראי מ"מ אין הלכה פתלמיד במקום רב) אלא שיש להקשות ע"ז מהא דכתב הרמב"ם (פרק ט' מהלכות מעשר שני ונטע רבעי הלכה ח') באחד בתשרי ר"ה לערלה ולרבעי ומאימתי מונין לה משעת גטיעה ואינה מונה מר"ה לר"ה אלא שלשים יום בשנה חשובין שנה והוא שתקלט הגטיעה קודם שלשים יום וכמה הוא סתם הקליטה לכל האילנות שתי שבתות נמצאת למד שהנוטע ארבעים וארבע יום קודם ר"ה עלתה לו שנה ע"כ וכן כתב בטור יו"ד סימן רצ"ד דבנוטע מ"ד יום לפני ר"ה הוא דעלתה לו שנה אבל פחות מזה לא וכן פסקו שם האחרונים והשתא אי סלקא דעתך דהלכה כמ"ד שאפילו תרי מקצת היום פכולו אמרינן לעגנן השרשה וקליטה למה להו מ"ד יום במ"ג נמי סגי די"ג ימים היתרים על שלשים יום הוי לי' לי"ד ימי הקליטה דיום השלשים מקצתו יעלה לימי הקליטה והוי לי' י"ד ימי קליטה ומקצתו יעלה ליום ראשון משלשים יום בשנה הרי נחשב לשנה והכי נמי מוקי לה בפירק קמא דר"ה (נ"ה י') להא דתניא הנוטע שלשים יום לפני ר"ה עלתה לו שנה כר' מאיר דאמר התם יום אחד בשנה חשוב שנה וכי בעי שלשים לקליטה והא דלא בעי שלשים ואחד שלשים לקליטה ואחד לחשיבת שנה משום דקסבר יום אחד עולה לכאן ולכאן פלומר מקצתו לקליטה ומקצתו ליום אחד של חשיבת שנה ומדבעי מ"ד יום לדין דקי"ל כר' אליעזר דאמר שלשים יום בשנה חשיב שנה ולקליטה קי"ל כר' יוסי ור' שמעון דאמרי שתי שבתות ולא אמרינן דארבע עשר דגטיעה יעלה לכאן ולכאן פמו שאמרינן אליבא דר' מאיר דיום שלשים עולה לכאן ולכאן ש"מ דהיינו טעמא משום דתרי מקצת היום פכולו לא אמרינן לעגנן קליטה נהרי אי אפשר לצמצם שיהיה נוטע מיד עם פניסת הלילה וכיון דחסר מעט מן הלילה קודם הגטיעה הוי ליה מקצת היום ואי אמרינן דיהי' יום י"ד יעלה מקצתו לימי הקליטה הוי ליה תרי מקצת היום פכולו ותרי מקצת היום פכולו לא אמרינן גבי קליטה והשרשה ואע"ג דלר' מאיר אמרינן יום שלשים עולה לכאן ולכאן וש"מ דסבירי לי' דאמרינן בהא תרי מקצת היום פכולו דהא אי אפשר לצמצם שיהיה נוטע עם פניסת הלילה מיד ואפילו הכי אמרינן דיום שלשים עולה לכאן ולכאן מנ"ל דסבירי ליה ז"ל דבהא נמי לא קי"ל כר' מאיר שהרי אמרינן התם אמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא לדברי האומר שלשים צריך שלשים ושלישים לדברי האומר שתי שבתות צריך שתי שבתות ושלישים לדברי האומר

שְׁלֹשָׁה צָרִיף שְׁלֹשָׁה וּשְׁלֹשִׁים פְּלוֹמֵר שְׁצָרִיף שְׁלֹשִׁים יוֹם לַחֲשִׁיבַת שְׁנָה חוּץ מִיָּמֵי  
הַקְּלִיטָה לְמֶר פְּדְאִית לִיָּה וּלְמֶר פְּדְאִית לִיָּה וּמְדַבְעֵי לִיָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם חוּץ מִיָּמֵי קְלִיטָה  
וְלֹא אֲמָרִינוּ יוֹם אֶחָד עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן ש"מ דְּתָרֵי מְקַצָּת יוֹם פְּכוּלוֹ לֹא אֲמָרִינוּ גְּבִי  
קְלִיטָה וְעוֹד דְּמוּכַח מְזָה דְאַפִּילוּ אִם נְחָשֵׁב קַצָּת מִן הַלִּילָה הַגִּי לִיָּה הַמוֹתֵר מְקַצָּת הַיּוֹם  
דַּאֲל"כּ בְּנוֹטֵעַ מ"ג יוֹם לְפָנֵי ר"ה גְּמִי סְגִי אִם נָטַע בְּלִילָה דִּיּוֹם י"ד עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן  
דְּהָא חַד מְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ אֲמָרִינוּ לְכוּלֵי עֲלָמָא וּי"ל דְּהָא לֹא קָשָׁה מִיַּדִּידֵהֵינוּ טַעֲמָא  
דְּלֹא סְגִי בְּנוֹטֵעַ מ"ג יוֹם לְפָנֵי ר"ה מִשּׁוּם דְּלֹא אֲמָרִינוּ יוֹם אֶחָד עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן (שְׁיָהֵי)  
יוֹם י"ד שֶׁל נְטִיעָה מְקַצָּתוֹ עוֹלָה לִי"ד שֶׁל קְלִיטָה וְסוּפוֹ עוֹלָה לִיּוֹם הַרְאִשׁוֹן לְמַגְנֵן שְׁלֹשִׁים  
יוֹם שֶׁל חֲשִׁיבַת שְׁנָה וְכֵהָא גְּנוּנָא אֲמָרִינוּ בְּסוּף פָּרַק שְׁנֵי דְנָזִיר (דָּרַ ט"ו) אֲלִיבָא דְתַנָּא  
דְּמַתְנִיתִין דָּאִין יוֹם שְׁבַעִים עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן לְמַגְנֵן גְּזִירוֹת דִּידִין' וּלְמַגְנֵן גְּזִירוֹת דְּבָרִי'  
אֲע"ג דְּאֲמָרִינוּ לְכוּלֵי עֲלָמָא מְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ לְעַנְנֵן גְּזִירוֹת מ"מ לֹא אֲמָרִינוּ יוֹם אֶחָד  
עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן ה"נ דְּכֻוֹנֵתִי דְאַפִּי' אִי אֲמָרִינוּ תָּרֵי מְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ א"כּ לִילָה אִינוּ  
מְמַעֵט מִן הַיּוֹם פְּלוּם דְּהַיּוֹם בְּלֹא לִילָה אִיקָרֵי מְקַצָּת הַיּוֹם מ"מ לֹא אֲמָרִינוּ שְׁיָהֵי יוֹם  
י"ד דְּקְלִיטָה (שְׁיָהֵי) עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן תַּחֲלָתוֹ לִיָּמֵי הַקְּלִיטָה וְסוּפוֹ לְמַגְנֵן שְׁלֹשִׁים יוֹם  
שֶׁל חֲשִׁיבַת שְׁנָה מִיָּהוּ כָּל זֶה שְׁפַתְבְּתִי אִינוּ אֶלָּא לְמָה שְׁהוֹכַחְתִּי בְּתַחֲלַת תְּשׁוּבָה זֹו  
דְּשִׁיעוּר יָמֵי קְלִיטָה דְּכָל חַד מְהֵנִי תַנָּאִי פְּלִיגִי בְּשִׁיעוּרֵיָּהוּ כְּשֵׁם שְׁאִין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם כְּדָ  
אִין פּוֹחַתִּין מְהוּ וַא"כּ ע"כּ הָא דְפְּלִיגִי אֲמוּרָאֵי בְּפָרַק ר' יִשְׁמַעֲלֵל בְּהָא דְאִם הֲשִׁרִישׁ קוּדָם  
לְעוֹמֵר אִם קוּדָם קְצִירַת הָעוֹמֵר אוֹ קוּדָם הַבָּאֵת הָעוֹמֵר דְּתַרְנוּוֹיָּהוּ קְצִירָה וְהַבָּאֵה בְּחַד  
יוֹמָא הַגִּי אִי אֲפֹשֶׁר לְאוּקְמֵי אֶלָּא א"כּ נֹאמֵר דֹּאֲע"ג דְּאֲמָרִינוּ מְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ לְכוּ"ע  
מ"מ מְקַצָּת הַלִּילָה לֹא אֲמָרִינוּ דְּהַגִּי כְּכָל הַיּוֹם דַּאֲל"כּ מָה לִי שְׁתִּשְׁרַשׁ בֵּין קְצִירָה לְהַבָּאֵה  
וּמִמִּילָא מְסַבְּרָא אֲמָרִינוּ שְׁכֵּשֵׁם שְׁאִין מְקַצָּת הַלִּילָה עוֹלָה פְּכוּלוֹ בְּסוּפוֹ הַכִּי גְּמִי אִין מְקַצָּת  
הַלִּילָה אֲפִילוּ כָּל הַלִּילָה מְמַעֵט אֶת הַיּוֹם בְּתַחֲלַת יָמֵי הַקְּלִיטָה לֹאמֵר שְׁאִם עֶבֶר מְקַצָּת  
הַלִּילָה שׁוּב אִין הַמּוֹתֵר מִן הַלִּילָה עִם כָּל הַיּוֹם אִינוּ נְחָשֵׁב אֶלָּא לְמְקַצָּת הַיּוֹם אֲבָל מָה  
אֲעֻשָׂה שְׁמֵן הִירוּשְׁלַמִי מִשְׁמַע לְהַדְיָא דְשִׁיעוּר יָמֵי הַקְּלִיטָה דְּכָל הַגִּי תַנָּאִי אִינוּ אֶלָּא שְׁאִינוּ  
מוֹסִיף מְלִיקְלִט עַל הַזְּמַן הַזֶּה אֲבָל מ"מ לְפַעֲמִים קוּלֵט בְּפָחוֹת מְזָה הַזְּמַן דְּגָרְסִינוּ הֵתֵם  
בְּפָרַק ב' דְּשְׁבִיעִית אֵהָא דָּאִין נוֹטְעִין עֶרֶב שְׁבִיעִית שְׁלֹשִׁים יוֹם לְפָנֵי ר"ה כו' יַעֲקוֹר ר'  
יְהוּדָא אוֹמֵר כו' ר' יוֹסִי וּר' שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים כו' ר' אֲלִיעֶזֶר בְּשֵׁם ר' יוֹסִי בֵּר זִימְרָא בְּסֵתֵם  
הָא דְּבֵר בְּרִיא [שְׁחַדְשׁ] (שְׁהוֹשְׁרֵשׁ) מוֹתֵר פְּלוֹמֵר הָא דְּתַנּוּ שְׁאִם נָטַע פָּחוֹת מִשְׁלֹשִׁים  
יוֹם לְפָנֵי ר"ה לְתַנָּא קָמָא וּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה יָמִים לֵר' יְהוּדָא וּפָחוֹת מִשְׁנֵי שְׁבוּעוֹת לֵר' יוֹסִי  
וּר' שְׁמַעוֹן דִּיעֲקוֹר הֵינּוּ בְּסֵתֵם דְּלֹא רָאִינוּ שְׁנִשְׁרֵשׁ קוּדָם זְמַן הַזֶּה אֲבָל אִם רָאִינוּ  
שְׁנִשְׁרֵשׁ קוּדָם הַשִּׁיעוּר הַזֶּה דְּשְׁלֹשִׁים לְיוֹם לְתַנָּא קָמָא וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לֵר' יְהוּדָה וּשְׁנֵי  
שְׁבוּעוֹת לֵר' יוֹסִי וּר' שְׁמַעוֹן מוֹתֵר אֲלָמָא הָאִי שִׁיעוּרָה דִּיָּמֵי קְלִיטָה דְּהַגִּי תַנָּאִי הֵינּוּ  
בְּסֵתֵמָא אִינוּ קוּלֵט לְזְמַן הַזֶּה לְכָל חַד פְּדְאִית לִי הַלְכָּף אִין נוֹטְעִין פָּחוֹת מִזְּמַן סֵתֵם קְלִיטָה  
דְּמִסְתֵּמָא לֹא תִקְלוּט קוּדָם שְׁבִיעִית אֲבָל אִם עֶבֶר וְנָטַע פָּחוֹת מִזְּמַן הַזֶּה וְנִקְלַט קוּדָם  
שְׁבִיעִית מוֹתֵר וּש"מ דְּאַפֹּשֶׁר לְקַלּוּט בְּפָחוֹת מִזְּמַן קְלִיטָה שְׁנַתְנוּ חֲכָמִים וְאַפֹּשֶׁר לְעַמּוּד  
עֲלֵיו אִימְתִי תִקְלוּט הַלְכָּף הָא דְּבֵר בְּרִיא הוּא שְׁהוֹשְׁרֵשׁ קוּדָם מוֹתֵר וְהַכִּי מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי  
הַרְמַב"ם שְׁהַבֵּאתִי לְמַעֲלָה שְׁפַתְבּ וְכֵמָה הוּא סֵתֵם קְלִיטָה לְכָל הָאֵילָנוֹת שְׁתֵּי שְׁבִתוֹת  
וּמְדַנְקִיט כְּמָה הוּא סֵתֵם קְלִיטָה מִשְׁמַע דְּשִׁיעוּר שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת אִינוּ אֶלָּא בְּסֵתֵמָא אֲבָל

אֶפְשֶׁר שֶׁתִּקְלַט קוֹדֵם ב' שְׁבוּעוֹת וְהַשְׁתָּא פְּלוּגְתָּא דְהַגְנִי אֲמוֹרָאִי אֲתָא שְׁפִיר הָא דְפְּלִיגָא בְּהָא דְתַנּוּן אִם הַשְׁרִישׁוּ קוֹדֵם לְעוֹמֵר אִי קוֹדֵם קְצִירַת הָעוֹמֵר אוֹ קוֹדֵם הַקְּרֵבַת הָעוֹמֵר דְּהָא אֶפְשֶׁר שֶׁתִּשְׁרַשׁ בֵּין קְצִירָה לְהִבְאָה דְּהָא שְׁעוֹר יָמֵי קְלִיטָה וְהַשְׁרִישָׁה שְׁנַתְּנוּ חֲכָמִים אִינוּ אֱלָא בְּסִתְמָא וּכְדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי וְא"כ אִין לָנוּ רְאִיָּה לֹאמֵר שְׁיִישׁ חִילוּק בֵּין לִילָה לְעַנְנוּ קְלִיטָה וְהַשְׁרִישָׁה בֵּין בְּתַחֲזִילְתָּהּ בֵּין בְּסוֹפָהּ וְכִינּוּן שְׁעֵבְרָה מְקַצָּת מִן הַלִּילָה מִתְחִילַת הַנְּטִיעָה וְהַזְרִיעָה שׁוֹב מִן הַלִּילָה וְהַיּוֹם אִינוּ נִחְשָׁב אֱלָא מְקַצָּת הַיּוֹם וְה"ה בְּסוֹפָה קְצָת מִן הַלִּילָה וְכ"ש פְּוֹלָה נִחְשָׁב לְמְקַצָּת מִן הַיּוֹם וְאֵע"ג דְּבִזְזָה לֹא אֲמַרִינוּ שְׁיִהְיֶה הַלִּילָה שְׁיִיָּהּ לְמְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו וְאִין סְפִירַת זַיִין עוֹלָה לָהּ עַד שֶׁתִּסְפֹּר מְקַצָּת מִיּוֹם הַזַּיִין כְּדִאֲמַרִינוּ בְּסוֹף פֶּר"ב דְּמַגִּילָה מ"מ אִין לָנוּ לְדַמּוּת מִדְּעַתְנוּ מְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו לְעַנְנוּ קְלִיטָה וְהַשְׁרִישָׁה לְמְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו שֶׁל זָבָה שְׁאִין הַלִּילָה עוֹלָה לָהּ לְמְקַצָּת הַיּוֹם דְּהִיא שְׁאֲמָרוּ אֲמָרוּ וְהִיא שְׁלֵא אֲמָרוּ לֹא אֲמַרִינוּ שְׁהָרִי בְּהָא דְּמְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו גּוֹפְיָא יֵשׁ מְקוֹמוֹת דְּאֲמַרִינוּ לִיהָ כְּגוֹן גְּבִי זָבָה וְהַשְׁרִישָׁה וְכֵן גְּבִי נְזִיר דְּקִים לָן סַתְּם נְזִירוֹת שְׁלֵשִׁים יוֹם וּמְקַצָּת יוֹם שְׁלֵשִׁים כְּכֹלֹו כְּדִאֲמַרִינוּ בִּפ' קַמָּא דְּנְזִיר (דָּף ה').

וּלְעַנְנוּ פּוֹלְטַת שְׁכַבַת זָרַע בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְּקִים לָן מְקַרָּא דוֹהִיו נְכוּנִים לְשִׁלְשֵׁת יָמִים אֶפְלִיגוּ תַנְאִי בִּפ' אֲמַר ר' עֲקִיבָא (דָּף פ"ו בְּשַׁבָּת) דְּלֹר' יִשְׁמַעְיָל פְּעָמִים שְׁהָן ד' עוֹנוֹת פְּעָמִים שְׁהָן ה' עוֹנוֹת פְּעָמִים שְׁהָן שֵׁשׁ עוֹנוֹת מְשׁוּם דְּמְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו וְר"ע אֹמֵר הֵתֵם לְעוֹלָם חֲמֵשׁ עוֹנוֹת וְאִם יֵצֵא מְקַצָּת עוֹנָה רֵאשׁוֹנָה נוֹתְנִין לָהּ מְקַצָּת עוֹנָה שְׁשִׁית מְשׁוּם דְּלֹא אֲמַרִינוּ לְעַנְנוּ זֶה מְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו וְכֵהָא גְּוֹנָא מְצִינוּ נְמִי לְעַנְנוּ שְׁנַיִם דִּישׁ מְקוֹמוֹת דְּאֲמַרִינוּ יוֹם א' בְּשָׁנָה אוֹ שְׁלֵשִׁים יוֹם בְּשָׁנָה חֲשׁוֹב שְׁנָה לְמַר כְּדִאִית לִיהָ וּלְמַר כְּדִאִית לִיהָ וּכְדִאֲמַרִינוּ גְּבִי פֶר הָאֲמוֹר בְּתוֹרָה וּבְשִׁנַּת כ' לְעַנְנוּ סְרִיס וְאִיִּלְגִיַת אִי סְגִי בְּשִׁלְשִׁים יוֹם אִי לֹא פְּלִיגִי תַנְאִי (בְּנֻדָּה דָּף מ"ח) סוֹף פְּרָק יוֹצֵא דוֹפָן וְאִיכָּא דְּנֻכְתָּא דְּבַעֲיָנוּ דְּוּוּקָא כֹּל הַשָּׁנָה וְיוֹם אֶחָד כְּדִאֲמַרִינוּ הֵתֵם וְהָכִי נְמִי אִיכָּא לְמִימַר דְּאֶפְי' הִיא דְּאֲמָרוּ מְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו מ"מ הִיא שְׁאֲמָרוּ בְּהִדְיָא דְּאִין הַלִּילָה עוֹלָה לְמְקַצָּת הַיּוֹם כְּגוֹן גְּבִי זָבָה אֲמָרוּ וְהִיא דְּלֹא אֲמָרוּ לֹא אֲמַרִינוּ הִילְכִיךָ לְעַנְנוּ קְלִיטָה דְּקִים לָן מְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו כִּינּוּן שְׁלֵא אֲמָרוּ שְׁאִין הַלִּילָה עוֹלָה לְמְקַצָּת הַיּוֹם וְגַם לִיכָּא הוֹכְחָה לָזָה מִן הַגְּמָרָא עַל דְּרַחֵף שְׁפִירְשִׁיתִי עַכְשָׁיו עִפ"י הִירוּשְׁלָמִי אִין לָנוּ לֹאמֵר שְׁאִין הַלִּילָה נִחְשָׁב לְמְקַצָּת הַיּוֹם אֱלָא וְנֻדָּאִי דְּמְקַצָּת מִן הַלִּילָה נְמִי סְגִי וְכִינּוּן דְּהָכִי הוּא ע"כ רַב שִׁשְׁתַּת וְרַב אֲשִׁי דְּקִשְׁי' לְהוּ אֵהָא דְּאֲמַר ר' יְהוּדָא וְהָא אִיכָּא לִילָה וּמְתַרְץ רַב שִׁשְׁתַּת כְּבִית שְׁמַאי וְרַב אֲשִׁי דְּחִיק לְשִׁנּוּי' לְפִי שְׁאִין דְּרַפְּן שֶׁל בְּנֵי אֲדָם לְנַפְשׁ בְּלִילָה ע"כ כְּרַבָּא סְבִירָא לְהוּ דְּאֲמַרִינוּ בְּהַשְׁרִישָׁה תְּרֵי מְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו וְדִלָּא כְּרַבִּינָא דָּאִם לֹא כֵּן מֵאִי קוּשְׁיָא דְּהָא אִיכָּא לִילָה הָא אִם מְנַפֵּשׁ בְּלִילָה הָא כְּבָר עֲבָרָה עָלָיו מְקַצָּת הַלִּילָה וּמַעֲתָה אִין כָּאֵן אֱלָא מְקַצָּת יוֹם י"ד וְט"ו וּמְקַצָּת שְׁשִׁיתִסָּר וְתְרֵי מְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו לֹא אֲמַרִינוּ אֱלָא וְנֻדָּאִי ע"כ רַב שִׁשְׁתַּת וְרַב אֲשִׁי כְּרַבָּא סְבִירָא לְהוּ דְּאֶפְיָלוּ תְּרֵי מְקַצָּת הַיּוֹם כְּכֹלֹו אֲמַרִינוּ לְגַבִּי הַשְׁרִישָׁה וְאִם כֵּן הִלְכְתָּא כְּנוֹתָהּ יְהוּ דְּרַבִּים גִּינְהוּ: וְהִנֵּה נִרְאָה לְפּוֹם רַהִיטָא דְּלְעַנְנוּ שְׁעוֹר הַשְׁרִישָׁה וְקְלִיטָה דְּאִיִּפְלִיגוּ תַנְאִי דְּמַר סְבַר כֹּל נְטִיעָה שְׁאִינָה קוֹלְטַת לְשִׁלְשָׁה יָמִים שׁוֹב אִינָה קוֹלְטַת וּמ"ס שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת וּמַר סְבַר שְׁלֵשִׁים יוֹם כְּמָה שְׁכַתְּבִיתִי לְפָנַי זֶה דְּכָשֵׁם שְׁנַאֲמַר שְׁעוֹר זֶה לְמַעֲלָה דְּאִינוּ מְשַׁתֵּהִי לְהַשְׁרִישׁ וּלְהַקְלִיט יוֹתֵר לְמַר כְּדִאִית לִיהָ וּלְמַר כְּדִאִית לִיהָ הָכִי נְמִי נֶאֱמַר שְׁעוֹר זֶה לְמַטָּה דְּבַפְחוֹת מְזַמֵּן זֶה כֹּל חַד כְּדִאִית לִיהָ אִי אֶפְשֶׁר לְהַשְׁרִישׁ וּלְהַקְלִיט וַיֵּשׁ לִי לְהַבִּיא

רְאִיָּה לְזֶה מְהֵא דְפָרְקָהּ ה' דְּגִיטִין (דָּף נ"ג) דְּתַנּוּן הֵתָם הַנוּטָע בְּשַׁבַּת בְּשׁוּגְג יְקִיָּים וּבְמִזִּיד יַעֲקֹר וּבְשַׁבְּיַעִית בֵּין בְּשׁוּגְג בֵּין בְּמִזִּיד יַעֲקֹר דְּבָרֵי ר' מְאִיר ר' יְהוּדָא אֹמְרֵי בְּשַׁבְּיַעִית בְּשׁוּגְג יְקִיָּים בְּמִזִּיד יַעֲקֹר וּבְשַׁבַּת בֵּין בְּשׁוּגְג וּבֵין בְּמִזִּיד יַעֲקֹר אָמַר ר' מְאִיר מִפְּנֵי מָה אָנִי אֹמֵר בְּשַׁבַּת בְּשׁוּגְג יְקִיָּים וּבְמִזִּיד יַעֲקֹר וּבְשַׁבְּיַעִית בֵּין בְּשׁוּגְג וּבֵין בְּמִזִּיד יַעֲקֹר מִפְּנֵי שְׂיִשְׂרָאֵל מוֹנִין לְשַׁבְּיַעִית וְאִין מוֹנִין לְשַׁבְּתוֹת דְּבָר אַחַר נְחֻשְׁדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַשַּׁבְּיַעִת וְלֹא נְחֻשְׁדוֹ עַל הַשַּׁבְּתוֹת מֵאֵי דְּבָר אַחַר ה"ק וְכִי תִימָא שַׁבַּת נְמִי זַיְמָנִין דְּמִקְלַע יוֹם שְׁלֹשִׁים בְּשַׁבַּת דָּאֵי נָטַע הָאֵי יוֹמָא הוּא דְּסִלְקָא לִיָּה שַׁתָּא וְאִי לָא לָא סִלְקָא לִיָּה שַׁתָּא תָּא שְׁמַע ד"א נְחֻשְׁדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַשַּׁבְּיַעִית וְלֹא נְחֻשְׁדוֹ עַל הַשַּׁבְּתוֹת אַע"ג שְׂפִירֵשׁ רִש"י וְכִי תִימָא שַׁבְּתוֹת נְמִי זַיְמָנִין דְּצָרִיד לְמִמְנֵי דְּתַנְיָא הַנוּטָע עָרַב שַׁבְּיַעִית שְׁלֹשִׁים יוֹם לְפָנֵי ר"ה עֲלֵתָהּ לֹו שְׁנָה לְשָׁנֵי עָרְלָה דְּשְׁלֹשִׁים יוֹם בְּשָׁנָה חֲשׁוּבִין שְׁנָה וּמִתְרַן לְקִיָּמָן בְּשַׁבְּיַעִית פְּחוֹת מְשָׁלְשִׁים יוֹם לְפָנֵי ר"ה לָא עֲלֵתָהּ לֹו שְׁנָה וְאָסוּר לְקִיָּמָן בְּשַׁבְּיַעִית הִילְכָף זַיְמָנִין דְּשַׁבַּת זֹו שְׁנָטַע זֶה הָוֵי יוֹם שְׁלֹשִׁים לְפָנֵי ר"ה וּמוֹנִין אוֹתָהּ שְׁנָה וְאִי הָוֵי בְּצִיר הֵהוּא יוֹמָא לָא הָוֵי סְלִיק לֹו שַׁתָּא וְלֹא חֲרַזְמָן בְּשַׁבְּיַעִית מִן הַפְּיֻרוֹת לְסוּף שְׁתֵּי שָׁנִים וְאוֹמְרִין לְמָה הִתְרַוּ הַפְּיֻרוֹת הִלְלוּ לְשְׁתֵּי שָׁנִים וְאוֹמְרֵי לְהֵם הַשְּׁלֹשִׁים יוֹם שְׁלִפְנֵי ר"ה חֲשׁוּבִין שְׁנָה וּמִתְפִּירִין שְׁנָטַע בְּשַׁבַּת וּלְקַסְוֵהוּ עַד כָּאֵן מ"מ דְּבָרֵי רִש"י תְּמוּהִין בְּעֵינֵי מְאוּד שְׂפִירֵשׁ בְּדַר' מְאִיר דְּסִבְרָא לִיָּה דְּשְׁלֹשִׁים יוֹם בְּשָׁנָה חֲשׁוּבִין שְׁנָה וְהָא נְדָאֵי לִיתָא דְּהָא בְּהִדְיָא שְׁמַעִינָן לִיָּה לַר' מְאִיר (בפ"ק דר"ה דף י') דְּיוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה חֲשׁוּב שְׁנָה דְּאָמַר פֶּר הָאֱמוּרָה בְּתוֹרָה סְתָם בֶּן כ"ד הִנְדֵּשׁ וְיוֹם אֶחָד דְּבָרֵי ר' מְאִיר מְשׁוּם דְּיוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה חֲשׁוּב שְׁנָה ר' אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר כ"ד הִנְדֵּשׁ וְשְׁלֹשִׁים יוֹם דְּסִבְרַת שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּשָׁנָה חֲשׁוּב שְׁנָה וְהָאֵי בְּרִייתָא דְּהַנוּטָע עָרַב שַׁבְּיַעִית לְפָנֵי ר"ה שְׂמַבִּיא רִש"י מוּקִי לָהּ הֵתָם כַּר' מְאִיר דְּאָמַר יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה חֲשׁוּב שְׁנָה וְהָוֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּעֵי שְׁלֹשִׁים וְהָא דְּלֹא בְּעֵי שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד יוֹם שְׁלֹשִׁים לְקַלִּיטָה וְיוֹם אֶחָד לְחֲשִׁיבֵי שְׁנָה מְשׁוּם דְּקַסְבֵּר יוֹם שְׁלֹשִׁים עוֹלָה לְכָאֵן וּלְכָאֵן וְהָכִי נְמִי יֵשׁ לְפָרֵשׁ הֵהִיא דְּפָרְקָהּ ה' דְּגִיטִין וְכִי תִימָא שַׁבַּת נְמִי זַיְמָנִין דְּמִקְלַע יוֹם שְׁלֹשִׁים בְּשַׁבַּת דָּאֵי נָטַע הָאֵי יוֹמָא הוּא דְּסִלְקָא לֹו שַׁתָּא וְאִי לָא לָא סִלְקָא לֹו שַׁתָּא מְשׁוּם דְּבְעֵי ר' מְאִיר לְקַלִּיטָה שְׁלֹשִׁים יוֹם וְהַשְּׁתָּא אֵי אֲמַרְתָּ בְּשַׁלְמָא דְּכָל הִנְי שְׂעִינְרָא דִּימֵי הַקַּלִּיטָה דְּכָל חַד מִהִנְי תְּנָאֵי כְּשִׁנְאָמַר לְמַעְלָה כְּפֹּ נְאָמַר לְמַטָּה שְׂאֵי אֲפָשֵׁר שְׁתַּקְלֹוט פְּחוֹת מְזָמָן דְּנִתְנֹו הִנְי תְּנָאֵי לְשְׂעִינְרָא קַלִּיטָה אֲתֵי שְׂפִיר הָא דְּקָאֵמַר וְכִי תִימָא שַׁבַּת נְמִי כו' (וע"כ) צָרִיד לֹוּמַר הָאֵי יוֹמָא הוּא דְּסִלְקָא לִיָּה שַׁתָּא הָאֵי אֵי אֲפָשֵׁר שְׁתַּקְלֹוט פְּחוֹת מְשָׁלְשִׁים יוֹם וּמִתְפִּירִין שְׁנָטַע בְּשַׁבַּת דְּהָאֵי הָוֵי בְּצִיר הָאֵי יוֹמָא לָא הָוֵי סִלְקָא לִיָּה שַׁתָּא דְּהָאֵי אִין זְמַן קַלִּיטָה פְּחוֹת מְזָמָן זֶה אֱלָא אֵי אֲמַרְתָּ דִּימֵי קַלִּיטָה דְּכָל הִנְי תְּנָאֵי אִינְן אֱלָא לְמַעְלָה שְׂאִין מוּסִיפִין עֲלֵיהֶן אֲבָל לְמַטָּה אִין שְׂעִינְרָא לִימֵי קַלִּיטָה אֱלָא זַיְמָנִין דְּמִקְלַט פְּחוֹת מְשְׂעִינְרָא זֶה א"כ מֵאֵי קָאֵמַר וְכִי תִימָא שַׁבַּת נְמִי וְכו' וְאִי לָא לָא סִלְקָא לִיָּה שַׁתָּא הָאֵי אֲפִילוּ אֵי בְּצִיר הָאֵי נְעוּד כְּמָה יָמִים מ"מ אֲפָשֵׁר לְמַסְלַק לִיָּה שַׁתָּא וְלֹא מוּכַח מִקְלַתָּא שְׁנָטַע בְּשַׁבַּת הִילְכָף לִיכָא לְמַקְנִיסֵי שְׂהֵרֵי אִין שְׂעִינְרָא לְזָמָן קַלִּיטָה לְמַטָּה וְאֲפִתֵי תַקְשָׁה מֵאֵי דְּבָר אַחַר אֱלָא וְנִדְאֵי ש"מ דְּכָל הִנְי שְׂעִינְרָא דְּהִנְי תְּנָאֵי (כְּשֵׁם שְׂנָאֵמְרוּ לְמַעְלָה כְּפֹּ נְאָמְרוּ לְמַטָּה) וְאֵם כֹּן מוּכַח מִקְלַתָּא דְּנָטַע בְּשַׁבַּת דְּהָאֵי הָוֵי בְּצִיר הָאֵי יוֹמָא לָא הָוֵי סִלְקָא לִיָּה שַׁתָּא וְעַדִּין נְשָׂאֵר לְנוּ לְבָאֵר דְּבָר אֶחָד לְפִי מָה שְׂהוּכְחִתֵי מֵהִיא דְּפָרְקָהּ ה' דְּמַסְכַּת גִּיטִין דְּקָאֵמַר הַגְּמָרָא הֵתָם וְכִי תִימָא שַׁבַּת נְמִי זַיְמָנִין דְּמִקְלַע יוֹם שְׁלֹשִׁים, בְּשַׁבַּת דָּאֵי נָטַע לִיָּה הֵהוּא

יומא סלקא ליה שתא ואי לא לא סלקא ליה שתא פלומר ומוכחא מילתא שנטע בשבת ולפי מה שהעליתי מהירושלמי ונדאי תקשה לה פיו דזמנין שהנטיעה נקלטת בפחות משלשים יום לנטיעתה לר"מ דס"ל דימי קליטה סתם הנה שלשים יום א"כ לא מוכחא מילתא שנטע בשבת וצריד לומר דכיון דסתם נטיעה אינה נקלטת בפחות משלשים יום לר"מ סתמא דמילתא במידי דשכיחי תליא אינשי ולא במידי דלא שכיחא והא לא שכיחא שתהי' נטיעה נקלטת בפחות משלשים יום הלכך קאמר דאי נטע להווא יומא סלקא שתא בסתם קליטה של נטיעה ואי לא לא סלקא ליה שתא ומוכחא מילתא דנטע בשבת ואתי למישרי נטיעה בשבת הלכך קנסוה רבנן בין בשוגג בין במזיד יעקב: סימן ח שאלה בזמן הזה אם אסור לקצור קודם לעומר בא"י כמו בזמן שבהמ"ק קנים או לא: תשובה אע"ג דאיסור קצירה קודם לעומר בעומר תליא רחמנא דכתיב ראשית קצירכם שיהי' הוא תחלה לכל הנקצרים.

מ"מ אפילו בזה"ז דליכא עומר אסור לקצור קודם האיר המזרח דיום הגוף וכמ"ש בס"ד וראיה לזה מדתנו קוצרין בית השלחין שבפעמים אבל לא גודשין אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים וגודשין שלא ברצון חכמים ולא מיחו בהם חכמים ופירש רש"י בפרק מקום, שנהגו (דף נ"ו) דאיסורא דאורייתא ליכא דמשום שאי אתה מביא הוא ואיסור דרבנן נמי ליכא דילמא אתי למיכיל מינ' לא גזרו דהא חדש מבדיל בדיל מיניה כולה שתא שאין נוהג אותו כל השנה והכי משמע ונדאי דהא דתנו אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים דמשום היתר קצירה קודם לעומר קתני לה ומשום שאי אתה מביא הוא ולא משום דלא גזרינו דלמא אתי למיכיל מיניה לחוד הוא דקא משמע לו דהא בהדי קצירה קודם לעומר תנינו לה דכולה מתניתין דלפני הא דאנשי יריחו ולא חרי' מדיני קצירה לפני העומר מיירי ומדסמיה הא דאנשי יריחו לגבי בבא דקוצרין בית השלחין שבפעמים דטעמא משום דמקום שאי אתה מביא הוא שמע מיניה דהיתרא דאנשי יריחו נמי מהאי טעמא הוא וטעמא דמקום שאי אתה מביא הוא אבל ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר אפילו בזמן הזה דהא הא דאנשי יריחו בזמן שאין בית המקדש קנים היו כדמוכח מדברי התוספות שהרי אמרין התם בדר' יהודא ור' מאיר מתירין גמזיות של הקדש של חרוב ושל שקמה וכתבו התוספות בפרק ר' ישמעאל (דף ע"א) ואם תאמר ויחלל שנה מנה על שנה פרוטה דבזמן הזה שרי אפילו לכתחילה כדמוכח בסוף פרק המקדש שדהו (דף כ"ט) כו' ע"כ והרי בסוף פרק המקדש שדהו אמרין הני מיילי בזמן שבית המקדש קנים אבל בזמן הזה אפילו לכתחילה אלמא אפילו בזמן הזה שאין בית המקדש קנים מכל מקום ממקום שאתה מביא אי אתה קוצר אף על גב דלא נתברר מנא ליה להתוספות ז"ל דהני עובדי דאנשי יריחו שמביא התם הנה בזמן הזה דילמא היו בזמן שבית המקדש הנה קנים ובפרט למקצת רבנותא דסבירא להו דבזמן הזה שאין בית המקדש קנים מותר לעשות מלאכה בערב פסח והרי בהני עובדי דאנשי יריחו תני מרפיבין דקלים כל היום פלומר של ערב פסח ולר' מאיר ברצון חכמים היו עושין כן ולר' יהודא שלא ברצון חכמים היו עושין כן אלא שלא מיחו בידם חכמים אם כן ע"כ הני עובדי דאנשי יריחו בזמן שבית המקדש קנים הי' דאלו בזמן הזה הא מותר לעשות מלאכה בערב פסח מכל מקום למאי דסבירא להו לתוספות דהני עובדי דאנשי יריחו בזמן הזה שאין בית המקדש קנים הי' שמע מיניה דאסור לקצור לפני יום הקרבת העומר אפילו בזמן הזה והכי משמע

להדיא מדברי הרמב"ם שכתב בפרק ז' מהלכות תמידין ומוספין אסור לקצור בארץ ישראל מין מתמשת מיני תבואה קודם לעומר שצאמר ראשית קצירכם שיהי' תחילה לכל הנקצרים ע"כ ומדלא כתב שאיסור זה אינו נוהג אלא בזמן שבית המקדש קיים שמע מיניה דאפילו בזמן הזה נמי אסור ואף על גב דשם באותו פרק גבי מצות ספירה כתב בזה הלשון מצוה זו על כל איש מישראל ובכל מקום ובכל זמן ומדלא כתב הכי גבי איסור קצירה קודם לעומר דנוהג בכל זמן שמע מיניה דאינו נוהג אלא בזמן שבית המקדש היה קיים הא לא קשיא דהיינו טעמא דכתב דמצוה זו נוהגת בכל מקום ובכל זמן גבי ספירת העומר משום דאיכא למ"ד בפרק ר' ישמעאל (דף ס"ו) דאין מצוה זו נוהגת אלא בזמן שבית המקדש קיים שהיו מקריבין עומר דאמרינן התם אממר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש כתב כן דלאו הלכתא פאמימר אלא אפילו בזמן הזה הוי מצות עשה דאורייתא נמי אבל גבי קצירה קודם לעומר אי אמרת דס"ל דבזמן הזה מותר לקצור קודם לעומר הוי מפרש לה בהדיא ואל תטעה לומר בהא דכתב אסור לקצור כו' קודם לעומר דמשמע דווקא בשעת הקרבת העומר הוא דאסור אבל לא בזמן הזה דלשון המשנה דפרק ר' ישמעאל נקט דתנו ואסורים בחדש מלפני הפסח ומלקצור מלפני העומר תדע שהרי בפרק עשירי מהלכות מאכלות אסורות כתב נמי כל האוכל כזית חדש קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה בכל מקום ובכל זמן בין בארץ בין בחוץ לארץ בין בפני הבית בין שלא בפני הבית ע"כ הרי אף על גב דחדש נוהג מן התורה בזמן הזה מפל מקום פתוב כל האוכל כזית חדש קודם הקרבת העומר ותלה לה בהקרבת העומר אלא ונדאי משום דלשון המשנה כן הוא נקט לה ואף על גב דגבי אכילת חדש כתב בין בפני הבית בין שלא בפני הבית ואלו גבי איסור קצירה שניירי ולא כתב כן יש לומר משום דלענין אכילה איכא חילוק בין בפני הבית לשלא בפני הבית כמו שפסיים התם אלא בזמן שיש מקדש משקרב העומר הותר החדש בירושלים והמקומות הרחוקים מותרין לאחר חצות שאין ב"ד מתעצלין בו עד אחר חצות ובזמן שאין בית המקדש קיים כל היום פלו אסור מן התורה ע"כ ומתניתין היא אבל לענין קצירה ליכא שום חילוק מפניו בגמרא בהדיא אע"ג דוודאי גם לענין קצירה יש לחלק בין בפני הבית לשלא בפני הבית וכמ"כ בס"ד מפל מקום פניו דאין חילוק זה מבואר בגמרא בהדיא אין דרד הרמב"ם לכתוב דינים שלא נאמרו בהדיא בגמרא וזה דבר ברור לדעת הרמב"ם למי שאינו מתעקש ודבר ברור ופשוט הוא דאיסור קצירה קודם לעומר נוהג גם בזמן שאין בית המקדש קיים דאי אמרת דאיכא חילוק בין בזמן הבית לשלא בזמן הבית לא הוי שתיק הגמרא מיניה וזה דבר פשוט יותר מפבעיתא בכותחא אלא שפטעם זה יש לדון לפטור את בני אנשי יריחו בזמן הזה מדין איסור קצירה קודם לעומר דהואיל דאין אסור לקצור קודם לעומר אלא בארץ ישראל ולא בחוץ לארץ כמש"כ הרמב"ם וכמש"כ בתשובה סימן נהרי מצינו פלוגתא בגמרא בהרבה מקומות אי קדושה שניה קדושה לשענתה וקדושה לעתיד לבא לענין תרומות ומעשרות והוא הדין לענין שאר דברים התלוים בקדושתה אי קדושה לשענתה ולא קדושה לעתיד לבא וא"כ אי נימא לא קדושה לעתיד לבא ובזמן הזה בטלה קדושת הארץ ודינה פחוץ לארץ והוי לי' מקום שאי אתה מביא ואתה קוצר ואף על גב דאפילו למאן דאמר לא קדושה לעתיד לבא מפל מקום נוהג בה תרומות ומעשרות ושביעית מדברי סופרים פדמוכח בהרבה מקומות מפל מקום



מאי דאשפחן אשפחן ומאי דלא אשפחן לא אשפחן ועל פיוצא בזה תנו (ידיים פ"ג) אין דנין דברי סופרים מדברי סופרים וכינון דלא מצינו שגזרו בזה"ז על קצירה קודם לעומר יש לומר דאפילו בארץ ישראל נמי מותר לקצור בזמן הזה כמו בחוץ לארץ אף על פי דלענין שביעית נוהג בזמן הזה בארץ ישראל מדברי סופרים אף שאינו נוהג בחוץ לארץ כלל אפילו מדברי סופרים על קצירה קודם לעומר לא גזרו ואל תשיבני דאפילו קדשה לשעמה ולא קידשה לעתיד לבא מפל מקום אסור לקצור בארץ ישראל אפילו בזמן הזה קודם יום הגף דהא אמרינו בפרק ב' דמסכת פתובות (דף כ"ה) ובפרק יוצא דופן (דף מ"ז) אמר רב הונא בר' רב יהושע אשפחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא שהרי שבע שפכשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו בתרומה ומנ' יש ללמוד נמי דאפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן משום דקדושה ראשונה קדשה לשעמה ולא קדשה לעתיד לבא כדאמרינו התם בפרק יוצא דופן מפל מקום אסור לקצור קודם יום הגף מהאי טעמא גופי' שהרי בשבע שפכשו ושבע שחלקו איסור חדש נהגו בה לדין דקיימא לן חדש בחוץ לארץ דאורייתא ומושב דכתיב גבי חדש לאו לאחר ירושה וישיבה משמע אלא כל מקום שאתם יושבין ואפילו בחוץ לארץ והוא הדין דעומר קרב באותן י"ד שנים וכדאמר בפרק קמא דראש השנה עומר שהקריבו ישראל בכניסתן לארץ מהיכן הקריבו כו' אלמא שהקריבו עומר בכניסתן לארץ מיד וממילא ינהג נמי איסור קצירה קודם לעומר בכניסתן לארץ א"כ אסור בקצירה קודם לעומר מן התורה כמו דס"ל להגי רבנן גבי חלה ואף על גב דמסיים לה הגמרא התם ואמינא להו אנה אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דתניא אי בבואכם יכול משנכנסו שנים או שלשה מרגלים תלמוד לומר בבואכם בביאת פולכם אמרתי ולא בביאת מקצתכם וכי אסקינהו עזרא לאו פוליהו סליק ופסקו רבננותא כדרב הונא בר' רב יהושע דחלה בזמן הזה דרבנן מפל מקום ע"כ רב הונא לא קאמר דחלה דרבנן אלא מטעמא דכי אסקינהו עזרא לא פוליהו סליק אבל בהאי סברא דאמרי רבנן דבי רב דחלה עדיפא מתרומה משום שבע שפכשו ושבע שחלקו אפשר לומר דאפילו רב הונא מודה ואי סלקי פוליהו בימי עזרא הני חלה דאורייתא אפילו למ"ד תרומה דרבנן משום דלא קדשה לעתיד לבא והוא הדין לענין שאר דברים שאינו נוהג אלא בארץ ישראל אף דלא קדשה לע"ל כל היכא דנהגו בשבע שפכשו ושבע שחלקו נוהגין בזמן הזה ואם כן הוא הדין דאיסור קצירה קודם יום הגף עדיין במקומו עומד ואסור מן התורה בזמן הזה אפילו למאן דאמר קדושה ראשונה קדשה לשעמה ולא קדשה לעתיד לבוא דהא ונדאי ליתא אלא לרבנן דבי רב אבל רב הונא דפליג עללייהו וסבירא ליה דחלה בזמן הזה דרבנן משום דלא פוליהו סליק ע"כ סבירא ליה דאפילו דברים שנהגו בשבע שפכשו ושבע שחלקו נמי אינו אלא מדרבנן למ"ד לא קדשה לעתיד לבא.

והא דצריך לטעמא דלאו פוליהו סליק גבי חלה היינו דווקא למאן דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא דסבירא ליה קדשה לעתיד לבוא דאי סבירא ליה דברים שנהגו בשבע שפכשו ובשבע שחלקו אפילו למאן דאמר לא קדשה לע"ל מ"מ נוהגין בארץ ישראל מן התורה.

ארץ על גב דבטלה קדושת הארץ בזמן הזה א"כ תקשה לה אמאי חלה בזמן הזה דרבנן משום דלאו פולהו סליק בימי עזרא כלומר וכשקידש עזרא את ארץ ישראל לא חל עליו קדושה לענין חלה דהא מהאי טעמא תלי הדבר בימי עזרא משום דהוא קידש הארץ פעם שניה מה בכך הא פיון דחלה נהגו בשבע שפכשו ושבע שחלקו נוהגת בארץ ישראל אף לאחר שפטלה קדושתה הראשונה שבימי יהושע ומה איכפת לן בהא דלא כולהו סליק בימי עזרא הא לענין דברים שנהגו בשבע שפכשו ושבע שחלקו אין נ"מ בקדושת הארץ כלל אלא ע"כ שמע מינה לרב הונא ברי' דרב יהושע דסבירא ליה חלה בזמן הזה דרבנן משום דכי סליק בימי עזרא לאו כולהו סליק אע"ג דחלה נהגו בשבע שפכשו ושבע שחלקו מכל מקום פיון דקדושה ראשונה דבימי יהושע לא קדשה לע"ל וקדושת עזרא לענין חלה לא אהני מידי משום דלאו כולהו סליק חלה בזמן הזה דרבנן הוא הדין למאן דאמר קדושה שני' דעזרא נמי לא קדשה לעתיד לבא והלכך סבירא ליה דתרומה בזמן הזה דרבנן הוא הדין כל הדברים שנהגו בשבע שפכשו ושבע שחלקו לא נהגו בזמן הזה הואיל ובטלה קדושת הארץ ואם כן הוא הדין איסור קצירה קודם לעומר למאן דאמר לא קדשה לעתיד לבא אינו נוהג בזמן הזה אף על פי שנהג בשבע שפכשו ושבע שחלקו [ארץ] למאי דקי"ל חדש בחוץ לארץ דאורייתא הואיל ובטלה קדושת הארץ: ודע דבשו"ע יו"ד (סי' של"א) כתב בזמן הזה אפילו במקום שהחזיקו בו עולי בבל ואפילו בימי עזרא אין חיוב תרומות ומעשרות מן התורה אלא מדבריהם מפני שצאמר פי תבואו ומשמע ביאת פולקם ולא ביאת מקצתן כמו שהיתה בימי עזרא ויש חולקין וסבירא להו דחייבין עכשיו בארץ ישראל בתרומות ומעשרות מדאורייתא אף לא נהגו כן וכתב (על זה) ה"ט"ז דעת הטור שכתב על הרמב"ם דסבירא ליה גבי תרומה נמי דרשינן ביאת פולקם דווקא דזה אינו דדוקא גבי חלה אמרינן כן דגכה פתיב כבואכם ואינו יודע מה קושיא דהא דדרשינן כן בפ"ב דכתובות גבי חלה הא אמרינן התם בלשון זה אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דכתיב כבואכם בביאת פולקם וכיון דלמ"ד תרומה דאורייתא אנו מוכרחים לחלק בזה בין תרומה לחלה ואמרינן דדוקא גבי חלה הקפידה תורה על ביאת פולקם ממילא למ"ד תרומה בזה"ז דרבנן כדקי"ל להלכה הנה תרומה וחלה שוין בזה וצ"ע על הטור בזה ע"כ.

ואני תמה איך טעה בדבר פשוט כזה הא מאי דאמרינן בפ"ב דכתובות למ"ד תרומה בזה"ז דאורייתא או דרבנן היינו (פלוגתא) אם קדושה שני' של עזרא קדשה לשענתה וקדשה לעתיד לבוא או לא קדשה לעתיד לבוא וזה מבואר להדני' שם בפרק יוצא דופן דאמר קסבר ר' יוסי תרומה בזה"ז דרבנן ופריה וכי סבר ר' יוסי תרומה בזה"ז דרבנן והתניא בסדר עולם אשר ירשו אבותיה וירשתה ירושה ראשונה ושניה יש להם שלישית אין להם ואמר ר' יוחנן מאן תנא סדר עולם ר' יוסי ומשני ר' יוסי תני לה ולא סבר לה ורוצה הגמרא שם להוכיח מדאשפחן דסבר ר' יוסי חלה דרבנן ה"ה נמי תרומה דרבנן בזה"ז ודחי דלמא אע"ג דתרומה דאורייתא חלה בזה"ז דרבנן מטעמא דלאו כולהו סליק וכדאדהדר רב הונא בריה דרב יהושע ונהרי הרמב"ם פסק בפ"ק דהלכות תרומות כמ"ד קדושה שניה דעזרא קדשה לשענתה וקדשה לעתיד לבוא אלא שפוטט מדאורייתא מן תרומה בזה"ז משום דלאו כולהו סליק ולטעם זה אפילו בימי עזרא וכל ימי בית שני היו פטורין מן התורה מן התרומה כמו מן החלה והא ליתא דדווקא על חלה הקפידה

תורה בביאת פולקם ואפילו בימי עזרא הנה פטורין מן החלה מן התורה אבל בתרומה היו חייבים מן התורה לכולה עלמא בימי עזרא דתרומה לא תליא מידי בביאת פולהו ומאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן היינו דוקא לאחר חורבן בית שני משום דסבירא ליה לא קידשה לעתיד לבוא ונהרי בהדיא אמרינן שם אפילו למאן דאמר חלה בזמנה"ז לאו דאורייתא מטעמא דלא פולהו סליק מ"מ סבירא ליה להאי מאן דאמר דתרומה דאורייתא ואפילו למ"ד דתרומה בזמן הזה דרבנן ע"כ ונדאי אינו מטעם דלאו פולהו סליק דאם פן אפילו בימי עזרא פטורים אלא משום דקדושת עזרא קידשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא הוא דסבירא ליה דתרומה בזמן דרבנן ולאחר חורבן הבית דדוקא ותדע דאם לא פן למה לי' לשנויי אהא דפריה ר' יוסי תרומה בזמן הזה דרבנן מהא דסדר עולם קדושה ראשונה ושניה יש להם שלישיית אין להם דר' יוסי תנא לה ולא סבר לה מאי קושיא דאע"ג דירושא שלישיית אין להם וקדושת עזרא קדשה לעתיד לבוא מ"מ תרומה בזמן דרבנן משום דלאו פולהו סלקא אלא ע"כ ש"מ דגבי תרומה לא שייך האי טעמא דלאו פולהו סלקא אלא גבי חלה לחוד וטעמא דמ"ד תרומה בזמן הזה דרבנן היינו משום דלא קידשה לעתיד לבוא וזה נודאי קושיא עצומה על הרמב"ם וכן בטור בהדיא שכתב פמה שכתבתי וכתב הרמב"ם שאינו אלא מדרבנן שאפילו בימי עזרא לא הנה דאורייתא פיון שלא עלו פולקם ולא הנה כל יושביה עליה ונראה לי דלא שייך האי טעמא אלא גבי חלה דכתיב בה בבואכם ודרשינן מינה בביאת פולקם אבל לענין תרומות ומעשרות לא בענין שיהא כל יושביה עלי' ומ"מ איכא למ"ד דהאידין אינו אלא מדרבנן שבטלה קדושת הארץ משגלה ממנה אבל ר"י פירש שהם דאורייתא דקדושה שניה שקדשה בימי עזרא לא בטלה ע"כ הרי מפרש להדיא להרמב"ם אפילו בימי עזרא לא הנה תרומות ומעשרות נוהג בארץ ישראל אלא מדברי סופרים ולמאן דאמר קדושה שניה לא קידשה לעתיד לבוא פתב משגלו אינו אלא מדרבנן ולפירש ר"ל אפילו משגלו נוהג מן התורה דקדושה שניה של עזרא לא בטלה וקידשה נמי לעתיד לבוא ושלש מחלוקת בדבר וכבר הקשיתי קוש' עצומה על הרמב"ם מהא דפרק יוצא דופן והבית יוסף פתב יש קצת הוכחה לדבריו מדאמרינן בפ' הפועלים (פ"ז) דשבע, שכפשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה ולא במעשר והשתא איכא למימר ומה אם בזמן שנתחייבו בחלה לא נתחייבו במעשר בזמן שלא נתחייבו בחלה אינה דין שלא נתחייבו במעשר ע"כ וקשה לי הא דברים אילו מבוארים בפ"ב דכתובות ובפ' יוצא דופן להדיא לרבנן דבי רב ורב הונא פליג עליה והוא סבירא ליה דאע"ג דחלה בזמן הזה דרבנן משום דלא פולהו סליק בימי עזרא מ"מ תרומה דאורייתא דלא ילפינו לה משבע שנים שפיבשה.

ועוד איך שכח סוגי' זו במקומה בפ"ב דכתובות ובפ' יוצא דופן וממרחק יביא לחמו בפרק הפועלים ויתר דבריו שכ' שם אינם מעלים ואינם מורידין ואין בהם דבר נכון להציל את הרמב"ם ממשגיגיו כאשר יראה הרואה.

וראיתי להרמב"ם בפ' ד' מהלכות איסורי ביאה שכתב חלה בזמן הזה ואפילו בארץ ישראל אינה של תורה שצאמר בבואכם אל הארץ ביאת פולקם ולא ביאת מקצתכם וכשעלו בימי עזרא לא עלו פולקם וכן תרומה בזמן הזה של דברי סופרים ולפיכך אוכלים אותה הפהנים שבזמננו שהן בחזקה ע"כ הדבר ברור שלטעמי' אגיל וסבירא ליה תרומה נמי בביאת פולקם תלוי ולא בביאת מקצתכם כמו גבי חלה אבל לא משום דקדושת שני'

שֶׁל עֲזָרָא לֹא קִידְשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא דְוִנְדַאי סְבִירָא לִיהָ דְקִידְשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא וְכַדְאֲמַרִּינוּ  
פְּתַב עָלֵיו הָרֵאָב"ד אַף בְּזַמְנֵינוּ אֵין פְּהֵן אוֹכַל תְּרוּמָה אֲלֵא תְרוּמַת חוּץ לְאַרְץ וְכֵהֵן קָטָן  
אֲבַל תְּרוּמַת הָאָרֶץ לֹא.

דְּסְבִירָא לָן כַּר' יוֹחֲנָן אֲלִיבָא דַר' יוֹסִי דְאָמַר יְרוּשָׁה שְׁלִישִׁית אֵין לְהֵם ע"כ אִיהוּ גַם כֵּן  
לְטַעְמֵי אֲזִיל שְׁבַפ"ק דְּהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת הַשִּׁיג עַל הַרְמַב"ם דְּלַמַּד תְּרוּמָה מִחֻלָּה שְׁאִינְהָ  
נוֹהֵג אֲלֵא בְּבִיאַת פְּוֹלְקָם וְאִיהוּ ז"ל סְבִירָא לִיהָ דְלֹא אֲמַרִּינוּ הֵכִי אֲלֵא גַבִּי חֻלָּה אֲבַל  
בְּתְרוּמָה אֵין צָרִיךְ בִּיאַת פְּוֹלְקָם.

וְכֵן דַּעַת הַטּוֹר וְה"ה שֶׁם פְּתַב עַל דְּבַרֵי הַרְמַב"ם מִחֻלְוֹקַת ר' יוֹסִי וְרַבְּנָן בִּיבְמוֹת פ' הָעֶרֶל  
(דף פ"ב) וּבִשְׂאָר מְקוּמוֹת וְרַבְּנָן סְבִירָא לִיהָ דְתְרוּמָה בְּזַמְן הַזֶּה דְרַבְּנָן וְשֶׁם בַּפ' הָעֶרֶל  
נִחְלְקוּ ר"ל ור' יוֹחֲנָן וּס"ל כַּר' יוֹסִי דַּעַת רַבֵּינוּ דַּאֲע"ג דַּר"ל ור' יוֹחֲנָן הִלְכָה כַּר' יוֹחֲנָן  
הֵנִי מִיְלֵי בְּמַאי דְפְּלִיגֵי אֲלִיבָא דְנִפְשֵׁייהוּ אֲבַל בְּמַאי דְפְּסָקֵי הִלְכְתָא בְּפְלוּגְתָא דְתַנְאֵי, כִּיּוֹן  
דַּר"ל סְבִירָא לִיהָ כְּרַבְּנָן וְקַיָּים לָן דִּיחִיד וְרַבִּים הִלְכָה כְּרַבִּים הִלְכָה כְּרַבְּנָן ע"כ.

סְבַר ה"ה דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְפְּסָק הַרְמַב"ם דְתְרוּמָה בְּזַמְן הַזֶּה דְרַבְּנָן מְשׁוּם דְלֹא קִיָּיֵמָא לָן  
כַּר' יוֹסִי דְאָמַר יְרוּשָׁה רַאשׁוֹנָה וְשִׁנְיָה יֵשׁ לְהֵן שְׁלִישִׁית אֵין לְהֵן אֲלֵא כְּרַבְּנָן דְּסְבַר לְהוּ  
דְקַדְוִשַׁת שְׁנִיָּה שֶׁל עֲזָרָא לֹא קִידְשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא דְבָזָה פְּלִיגֵי בַפ' הָעֶרֶל וְזֵה וּנְדַאי לִיתָא  
וְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ דְבַרֵי הַרְמַב"ם בַּפ"א מִהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת דְפְּסָק כַּר' יוֹסִי דִירְוִשַׁת שְׁלִישִׁית אֵין  
לְהֵם אֲלֵא בְּתְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת סְבִירָא לִיהָ דַּאֲיֵנוּ נוֹהֵג, אֲלֵא מְדַרְבְּנָן מְשׁוּם דְבַעֲיֵנוּ בִיאַת  
פְּוֹלְקָם וְאֲפִילוּ בִימֵי עֲזָרָא לֹא הִי נוֹהֵגִין בְּתְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וּמִהִתִּימָא עַל  
הַרְבַּ הַמַּגִּיד אִיךְ עֲלֵתָה עַל דַּעַתוֹ כֵּן בְּהַאי דְכָתַב הַרְמַב"ם תְּרוּמָה בִּזְה"ז דְרַבְּנָן מְשׁוּם  
דְקַדְוִשַׁת שְׁנִיָּה שֶׁל עֲזָרָא לֹא קִידְשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא א"כ לְמָה תְּלָה הַטַּעַם דְחֻלָּה בִּזְה"ז  
דְרַבְּנָן מְשׁוּם בִיאַת מְקַצְתָּם תִּיפּוּק לִי דְקַדְוִשַׁת שְׁנִיָּה לֹא קִידְשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא וְאִי מְשׁוּם  
דַּס"ל כְּרַבְּנָן דְבִי רַב דְאָמְרֵי אֲפִילוּ תְרוּמָה בְּזַמְן הַזֶּה דְרַבְּנָן חֻלָּה דְאִוְרִייתָא דִילְפִי לָהּ  
מְשַׁבַּע שְׁכִיבְשׁוּ וְשַׁבַּע שְׁחִלְקוּ הָרִי אַף עַל פִּי שְׁבַטְלוּ קַדְוִשַׁת הָאָרֶץ וְתְרוּמָה דְרַבְּנָן מ"מ  
חֻלָּה דְאִוְרִייתָא אֲלֵא מְשׁוּם טַעְמָא דְלֹא סְלָקֵי כְּוֹלְהוּ בִימֵי עֲזָרָא הוּא דְהֵנוּי לָהּ דְרַבְּנָן  
דַּא"כ דַּאֲיֵן הַדִּין חֻלָּה נוֹהֵגַת אַע"פ שְׁבַטְלָה קַדְוִשַׁת הָאָרֶץ מַאי מְהֵנִי טַעְמָא דְבִיאַת  
מְקַצְתָּהּ, נִפְטַר מִן חֻלָּה כִּיּוֹן דְמַצּוֹת חֻלָּה לָאוּ בְקַדְוִשַׁת הָאָרֶץ תְּלִיָא וְכַמְּהָ שְׁכַמְבְּתֵי הָרִי  
שְׁבַמְקוֹמוֹ הוּא מְוֹכְרַע כְּדַעַת הַרְמַב"ם דְפְּסָק תְרוּמָה בִּזְה"ז דְרַבְּנָן הוּא מְטַעַם דְלֹא כְּוֹלָה  
סְלָקֵי וְלֹא מְשׁוּם דְבַטְלוּ קַדְוִשַׁת הָאָרֶץ וְזֵה מִן הַתִּימָא עַל בַּעַל סְבָרָא נְכוּנָה כְּהַרְבַּ הַמַּגִּיד  
אִיךְ לֹא שֵׁת לְבוֹ לְדִיִּיק מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם בְּפָרָק ד' מִהִלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה שְׁהוּא מְוֹכְרַע  
דְלִיתָא לְהַאי פִּירֵשׁ שְׁפִיָּהוּא ז"ל בְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ם וְנִחְזוֹר לְעַנְיָנוּ מְפָל מְקוֹם מְדַחְזִינוּ  
לְהַרְמַב"ם וְהַרְא"ש וְהַטּוֹר וְהַשׁו"ע שְׁפָסְקוּ שְׁחֻלָּה בְּזַמְן הַזֶּה דְרַבְּנָן מְשׁוּם טַעְמָא דְכִי  
אֲסַקִּינְהוּ עֲזָרָא לָאוּ כְּוֹלְהוּ סְלָקָא.

וַאֲע"ג דְחֻלָּה נִהְגָה בְּשַׁבַּע שְׁכִיבְשׁוּ וְשַׁבַּע שְׁחִלְקוּ מ"מ כִּיּוֹן דְקַדְוִשַׁת רַאשׁוֹנָה שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ  
קִידְשָׁה לְשַׁעֲתָהּ וְלֹא קִידְשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא לְכוּלָּה עֲלֵמָא וְכִי קִידְשָׁה עֲזָרָא בְקַדְוִשַׁת שְׁנִיָּה  
לְחֻלָּה לֹא אִהְיֵי קִידְוִשׁ דִּינִי כִּיּוֹן דְלָאוּ כְּוֹלְהוּ סְלָקֵי אֵין חֻלָּה נוֹהֵגַת מִן הַתּוֹרָה ה"ה לְשְׂאָר  
דְבָרִים שְׁאֵהֵנִי קַדְוִשַׁת עֲזָרָא מ"מ לְמ"ד קַדְוִשַׁת עֲזָרָא לֹא קִידְשָׁה לְעֵתִיד לְבוֹא אַע"ג  
שְׁהִי נוֹהֵגִין בְּשַׁבַּע שְׁכִיבְשׁוּ וּבְשַׁבַּע שְׁחִלְקוּ כִּיּוֹן שְׁבַטְלָה קַדְוִשַׁת הָאָרֶץ אֵין אוֹתָן

הדברים נוהגין בזמן הזה ואחד מהן הוא איסור קצירה קודם לעומר בא"י וכדכתבנא: סימן ט ואפתי ראוי לברר היכא דעבר וקצר קודם לעומר במקום שאסור לקצור אי הקצירה פשיעה בדיעבד או לא הרמב"ם כתב שם בפרק זיין מהלכות תמידין ומוספין והקוצר קודם קצירת העומר אין לוקה והקציר פשר ע"כ.

והכ"מ מציין והקוצר כו' עד והקציר פשר. ולא פתב על זה פלום מ"מ נחזי אנן דמ"ש הקוצר קצירת העומר אינו לוקה דבר ברור היא משום דהרי לא נאמר בו לאו בהדין' אלא מדקרי רחמנא לעומר ראשית קצירכם מפלל שאסור לקצור קודם לו ונהו לי' לאו הפא מפלל עשה דקים לו דאין לוקין עליו פדאמרין בפ"ג דמכות דף י"ח ובזבחים פ"ג דף ל"ד אבל במה שפתב שאם קצר קודם קצירת העומר הקציר פשר ראוי לעיין בו ונהו לפום רהיטא הדבר פשוט הוא דמנין לנו לאסור בדיעבד אם עבר וקצר אבל כי מעיינת ביה היטב דבר זה צריך פנים בפ"ח דמסכת חולין (דף קי"ד) גרסינן אמר רב אשי מנין לבשר בחלב שאסור באכילה שנאמר לא תאכל כל תועבה כל שתעבתי לה הרי הוא בבל תאכל ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין פדרבי אבוה אמר ר' אלעזר דאמר ר' אבוה אמר ר' אלעזר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד אסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לה הפתוב פדרף שפרט לה בנבילה ופרש"י כל שאסרתי לה לתועבה ולהתרחק ממנו הרי הוא בבל תאכל עולמית בכל ענינין שהוא בין שפא בעבירה ובין שלא פא בעבירה פגון ע"י קטן או ע"י עו"ג מאחר שתעבתי לה אסור והאי הרי תעבתי לה להתרחק מבישולו שלא לבשלם יחד עכ"ל וא"כ הקא נמי היכי דעבר וקצר קודם העומר יהיה אסור באכילה משום לא תאכל כל תועבה אפילו אי לית לי' הא דר' אבוה דאמר כל מקום שנאמר וכו' איסור הנאה נמי במשמע וכש"כ לפי מה שפסק הרמב"ם בפ"ח מהלכות מאכלות אסורות כר' אבוה שפתב כל מקום שנאמר בתורה לא תאכל לא תאכלו לא יאכל לא יאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרט לה הפתוב פדרף שפרט לה בנבילה שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה כו' ע"כ א"כ יהיה אסור אפילו בהנאה אם עבר וקצר קודם לעומר ואפילו אם נקצרה שלא בעבירה פגון ע"י קטן או נכרי נמי האי הקציר אסור משום לא תאכל כל תועבה פדאמרין גבי בשר בחלב.

והא ליכא למימר פנין דהרבה תנאים ואמוראים בפרק ח' דחולין ילפי לאיסור בבשר בחלב מקראי אחרנינא ש"מ דלא דרשי להאי לא תאכל כל תועבה לכל שתעבתי לה הרי הוא בבל תאכל וגם הרמב"ם עצמו בפרק ט' מהלכות מאכלות אסורות פתב בשר בחלב אסור לבשלו ואסור לאוכלו מן התורה ואסור בהנאה כו' לא שתק הפתוב מלאסור אכילה אלא מפני שאסור הבישול פלומר ואפילו בישולו אסור ואין צריך לומר אכילתו פמו ששתק מלאסור הפת מאחר שאסור בת הפת ע"כ ש"מ דלא יליף לה מלא תאכל כל תועבה כדר' אשי מ"מ הא ליתא לדעת הרמב"ם דעל פרחף לא תאכל כל תועבה לכל שתעבתי לה הרי הוא בבל תאכל הוא דאתי שיהרי פתב בריש פרק י"ח מהלכות פסולי המוקדשין כל קרבן שנאמר שהוא פסול בין שנפסל במחשבה בין במעשה בין שאירע בו דבר שפסלו כל האוכל ממנו פזית במזיד לוקה שנאמר לא תאכל כל תועבה מפי השמועה למדו שאין הפתוב מזהיר אלא על פסולי המוקדשין וכן קדשים שהוטל בהם מום האוכל מהם פזית לוקה הרי הוא בכלל כל תועבה עד שיולד להם מום אחר לאכול

במומן כמו שביארנו וכל שפסולו מספק אין לוקין עליו ע"כ הרי שכתב דהאכל מקדשים שפסולו או מקדשים שהוטל בהן מום לוקה משום לא תאכל כל תועבה דהיינו כל שתיעבתי לה הרי הוא בבל תאכל ודברי הרמב"ם אלו ברייתא מפנרשת היא בסופרי פ' ראה ור' אליעזר קאמר לה התם הכי והא ונדאי לא תקשי להרמב"ם דידן' אדידיה דכיון דלא תאכל כל תועבה לכל שתיעבתי לה הרי הוא בבל תאכל הוא דאיתי כמ"ש בפרק י"ח מהלכות פסולי המוקדשין א"כ למה לי' ללמוד איסור בשר בחלב מקו"ח מבישול שהא ונדאי לא קשה מידי שפן דרף הרמב"ם בכל מקום פיון שאפשר לו ללמוד הדבר מדרשה פשוטה נקוט לה תדע שהרי הניח כל דברי תנאים ואמוראים שלומדים בגמרא שלנו לאיסור בשר בחלב מקראי ונקט לקו"ח מבישולו שלא נאמר בגמרא דידן כלל ומניקרא רבה העתיקו לקו"ח זה והיינו משום דנראה לו שהיא דרשה פשוטה הוא וכיון דליפא נ"מ לדינא שבק דרשי דכל תנאי ואמוראי דגמרא שלנו ונקט להא דניקרא רבה: והנה באמת דברי הרמב"ם אלו תמוהין מאוד בענין בהא שכתב קדשים שהוטל בהן מום האוכל מהן כזית לוקה הרי הוא בכלל כל תועבה עד שיולד בהן מום אחר ויאכל במומן והרי במסכת בכורות פרק פסולי המוקדשין תנו הצורם אונן בכור הרי זה לא ישחוט עולמית דברי ר' אליעזר וחכ"א נולד בו מום אחר ישחט עליו ובגמרא ומי קניס ר"א לעולם ורמינהו מי שהיתה לו בהרת וכו' דרבנן אדרבנן לא קשה הכא במאי דעבד קנסוהו במאי איפנון למשרייה בהאי מומא בהאי מומא קנסוהו רבנן דבהאי מומא לא לשחרו ליה כו' ש"מ דהא דלא שרו למיכל בהא מומא אינו אלא קנסה דרבנן אבל מדאורייתא מותר לאכלו אפילו בהאי ואין צריך להמתין עד שיולד לו מום אחר ואין בזה משום לא תאכל כל תועבה ועוד אי ס"ד דבמטיל מום בקדשים שייך משום לא תאכל כל תועבה ונדאי יש לאסור אפילו אם נעשה מום זה ע"י נכרי או ע"י קטן מ"מ הרי הוא בכלל לא תאכל כל תועבה כמו שפי' רש"י גבי בשר בחלב ופירושו ז"ל מוכרח דאי אמרת דאינו בכלל כל תועבה אלא א"כ נעשה בעבירה ע"י ישראל גדול א"כ בשר בחלב לרב אשי דיליף לה מלא תאכל כל תועבה אם נתבשל ע"י נכרי או ע"י קטן לית בי' איסורא מן התורה והא ונדאי ליתא ועוד שהרי פריה התם בפרק ח' דחולין עלי' דרב אשי פלאי זרעים ליתסרו דהא תיעבתי לה הוא.

ומשני מדגלי רחמנא גבי פלאי הפך פן תקדש פן תוקד אש מכלל דכלאי זרעים שרי ואימא פלאי הפך אסורים בין באכילה בין בהנאה פלאי זרעים באכילה אסורים בהנאה שרו והשתא למה לי' לדחות דילמא פלאי זרעים באכילה אסירי בהנאה שרו הוי לי' למימר דכל איסורו בין באכילה בין בהנאה משום כל תועבה ואפ"ה איצטריך פן תוקדש גבי פלאי הפך לאיסור הנאה דמכל תועבה אינו אסור אלא היכי שזרע ישראל גדול דהוי ליה תועבה שנעשה בעבירה אבל שזרעו קטן או נכרי בכל זה שרו דהא אין כאן תועבה קמ"ל קרא פן תוקדש גבי פלאי הפך דאפילו היכי שזרעו פלאים בפךם שלא ע"י עבירה אפילו הכי אסורי בהנאה ויש לדחות ראיה זו משום דהאי פן תקדש גביפלאי הפךם דאפילו היכא שזרעו פלאים בפךם שלא ע"י עבירה אפילו הכי אסורי בהנאה ויש לדחות ראיה זו משום דהאי פן תקדש גבי לאו דכה"כ פתיב שנאמר לא תזרע פרמך פלאים פן תקדש משמע דהאי פן תקדש אלאו דלא תזרע פתיב והיינו שזרע בעבירה קמ"ל קרא פן תקדש דאפילו שנעשה בעבירה אין בו משום כל תועבה מ"מ יש להביא

ראיה מהא דאסיק התם פלאי נרעים מותרין ואין בהם משום כל תועבה דאימתקשו לכלאי בהמה דכתיב בהמתה לא, תרביע פלאים שדה לא תזרע פלאים מה בהמתה היוצא ממנה מותרת אף שדה היוצא ממנה מותרת וכלאי בהמה גופייהו מנלן מדאסר רחמנא פלאים לגבוה מכלל דלהקדוים שרי והשתא אי ס"ד דלא שנייה כל תועבה אלא היכא שנעשית בעבירה דווקא.

אבל לא בנעשית ע"י קטן או נכרי או היכי שנעשית ממילא א"כ מנלן דכלאי בהמה שרו דלמא אסורין משום לא תאכל כל תועבה והא דאסר רחמנא פלאים לגבוה היינו היכא שגורבועו פלאים ע"י קטן או נכרי או ממילא אלא ע"כ ש"מ דכל היכא דאסור משום כל תועבה בכל גוונא אסור אפילו נעשה ממילא והכי משמע להדי' מדברי הרמב"ם שפכתתי שפכת קדשים שהוטל בהן מום כו' הרי הוא בכלל כל תועבה מדכתב שהוטל בהם מום משמע אפילו שלא בעבירה כגון ע"י נכרי וקטן או בלא מתכוון מדכתב קדשים שהוטל בהן מום ולא כתב שהטיל בהן מום דנשמע במתכוון דווקא וה"נ מוכח עוד הכי באותו סוגיא דכל תועבה הוי אפי' נעשה שלא בעבירה כגון על ידי קטן ונכרי אבל קשה דאי ס"ד דבמטיל מום בקדשים שנייה כל תועבה וניהיה אסור אפילו נעשה ע"י נכרי וקטן וכדמשמע מדברי הרמב"ם וכמש"כ לעיל הרי משנה שלימה שנינו בפרק פסולי המוקדשין (דף ל"ה) מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל וראהו קסדור אחד ואמר מה טיבו של זה אמרו לו בכור הוא ואינו נשחט אלא א"כ הנה בו מום נטל פגום וצרם אזנו ובא מעשה לפני חכמים והתירוהו ואחר שהתירו הלה וצירם באזני בכורות אחרים ואסרו פעם אחת היו תנוקות משחקים בשדה וקשרו זנבי טלאים זה בזה ונפסקה זנבו של אחד מהם והרי הוא בכור ובא מעשה לפני חכמים והתירו ראו שהתירו הלו וקשרו זנבות בכורות אחרים ואסרו זה הכלל כל שהוא לדעתו אסור שלא לדעתו מותר הרי מבואר להדי' דכל היכא שנעשה ע"י נכרי או קטן שלא לדעת ישראל שרי ועוד תנן התם הנה בכור רודפו בעטו ונעשה בו מום הרי זה שוחטין עליו הרי שבנעשה ממילא שלא בכוננה להטיל בו מום מותר לשחוט עליו ואם איתא דבמטיל מום בקדשים שנייה כל תועבה אין לחלק בנעשה ביה בכוננה או שלא בכוננה אי נמי ע"י קטן או נכרי בכל גוונא אסור משום כל תועבה וכמו שפכתתי והיותר תמי' גדולה נפלאה על הרמב"ם שהרי הוא ז"ל כתב בעצמו בפרק ב' מהלכות בכורות הפטיל מום בבכור הואיל ונעשה עבירה קונסין אותו ואינו נשחט על מום זה עד שיפול בו מום אחר מאיליו ואם מת זה החוטא מותר לבגו לשוחטו על מום שנעשה אביו שלא קנסו בגו אחריו ע"כ עוד כתב הנה בכור רודף את האדם ובעטו פדי לטורדו אפילו בעטו בו מפני שרדפו מקודם ונעשה בו מום בבעיטה זו הרי זה ישחט עליו עוד כתב קטנים שהטילו מום בבכור דרוף שחוק וכן הכותי שנעשה מדעתו הרי זה ישחט עליו ואם עשו פדי להתירו לא ישחוט עליו ע"כ הרי שכתב דהמטיל מום בקדשים קונסין אותו הואיל ונעשה עבירה אלא אינו אסור אלא משום קנסא דרבנן לחודא ולא משום כל תועבה דאורייתא והתיר בנעשה בו מום ע"י נכרי או זקן ובהי' בכור רדפו ובעטו ונעשה בו מום ואם איתא דאסור משום כל תועבה מדאורייתא בנודאי הי' אסור בכל ענין וכמש"כ לעיל ועוד הוסיף לנו תמי' הרמב"ם בדבריו אלו אשר אילולי דבריו לא הנה קשה לן מידי אפילו אם תמצא לומר

דְּשִׁינָה פֶּל תוֹעֵבָה בְּכֹר אוֹ בְּקִדְשִׁים מֵהָא דְאִמְרִינָן הֵתָם בְּפֶרֶק פְּסוּלֵי הַמִּנְחָה דְּשִׁינָה בְּעֵי מִנְיָה ר' יִרְמְיָה מֵר' זִירָא צָרַם אֲנֹן הַבְּכֹר וְנִמְתָּ מֵהוּ לְקִנּוּס בְּנוֹ אֲחֵרֵי וּלְפִי הַמְּסַקְנָא מִשְׁמַע הֵתָם דְּלֹא קִנְסוּ בְּנוֹ אֲחֵרֵי וּש"מ דְּמִטִּיל מוּם בְּקִדְשִׁים לִית בִּי מִשּׁוּם פֶּל תוֹעֵבָה מִדְּאוּרִייתָא דָּאָם לֹא פִן מֵאֵי שְׁנָא הוּא מ"ש בְּנוֹ הָא לֹא מִשּׁוּם קִנְסָא הָוֵי אֱלָא אִיסוּרָא דְאוּרִייתָא אִיכָא דִּיש לֹמֵר אֱלִיבָא דֵר"א קָא מִיבְעֵי לִי דֵס"ל בְּמִתְנִיתִין הַצּוּרָם אֲנֹן בְּכֹר הָרִי זֶה לֹא יִשְׁחַט עוֹלָמִית וְאִפִּילוּ אִם נוֹלַד בּוֹ מוּם אַחֵר לֹא יִשְׁחַט עָלָיו וְהָא הָוֵי קִנְסָא מִדְּרַבְּנָן וְהִשְׁתָּא קָא בְּעֵי ר' יִרְמְיָה צָרַם אֲנֹן בְּכֹר וְנִמְתָּ מֵהוּ לְקִנּוּס בְּנוֹ אֲחֵרֵי דְאִפִּילוּ אִם נוֹלַד בּוֹ מוּם אַחֵר דְּשָׂרִי מִדְּאוּרִייתָא וְלִיבָא אֱלָא קִנְסָא דְרַבְּנָן הָא דְלֹא יִשְׁחַט עוֹלָמִית מִיבְעֵי לִי לְהָא אִם קִנְסוּ בְּנוֹ אֲחֵרֵי וְהָכִי מִשְׁמַע שְׁם קֶצֶת מִפְרִשׁ"י שְׁפִירֵשׁ מֵהוּ לְקִנּוּס בְּנוֹ אֲחֵרֵי שְׁלֹא יֵאָכֵל מֵאוֹתוֹ בְּכֹר עוֹלָמִית ע"כ אֲבָל לְהִרְמַב"ם דְּכ' הַמִּטִּיל מוּם בְּכֹר קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְאִינוּ נִשְׁחַט עַל מוּם זֶה עַד שְׁיִפְנֹל בּוֹ מוּם אַחֵר מֵאֵלָיו וְאִם מֵת זֶה הַחוּטָא מוֹתֵר לְבָנוּ לְשׁוֹחֲטוֹ עַל מוּם שְׁעֵשָׂה אָבִיו וְאִמָּי מוֹתֵר לְשׁוֹחֲטוֹ עַל מוּם שְׁעֵשָׂה אָבִיו הָא מִדְּאוּרִייתָא אִסוּר לְשׁוֹחֲטוֹ עַל מוּם זֶה וְלֹא מִשּׁוּם קִנְסָא וְאִסוּר לְכֹלֵי עֲלָמָא אֲבָל הַדְּבָר בְּרוּר דְּנוֹדָאי לֹא שְׁיִיף פֶּל תוֹעֵבָה בְּמוּם שֶׁל בְּכֹר וְקִדְשִׁים דָּאָם לֹא פִן הָא דְכַתֵּב רַחֲמָנָא דְבְּכֹר יֵאָכֵל בְּמוּמוֹ וְכֵן קִדְשִׁים נִפְדִּין בְּמוּמָן הָאִיף מִשְׁפַּחַת לָהּ אִפִּילוּ אִם נִפְל בְּהֵם מוּם מֵאֵלֵיהֶן מ"מ הֵנָּה לִי פֶּל לָהּ כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי מֵהָא דְקָאָמֵר הַגְּמָרָא מִדְּאִסֵּר רַחֲמָנָא פְּלָאִים לְגִבּוֹהַּ מִפְּלִל דְּלִהְדִּיּוּט שְׂרִי וְכֵן רָאִיתִי שְׁפַתְבוֹ הַתּוֹס' שְׁם בַפ"ח דְּחֻלִּין וְאִם תֵּאֵמֵר צוּרָם אֲנֹן בְּכֹר לִיתֵסֵר אִפִּי צָרַמוּ נְכָרֵי וַיֵּשׁ לֹמֵר דְּשָׂרִי רַחֲמָנָא קִדְשִׁים שְׁהוּמָמוּ כְּצָבִי וְאֵיל וְא"כ אִינוּ דְּבָר מְתוּעֵב ע"כ וְהָוֵי בְּרִייתָא דְּסַפְרֵי כְּבָר עֲמָדוּ עָלָיו בַּתּוֹס' ז"ל שְׁם בַפ' פְּסוּלֵי הַמִּנְחָה דְּשִׁינָה שְׁעָלָיו סְמָךְ הַרְמַב"ם לְכַתּוּב מֵהַשְׁתָּב בַּפ' מֵהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמִּנְחָה דְּשִׁינָה פֶּלֶלָא דְּמִלְתָּא דְּבָרֵי הַרְמַב"ם הִלְלוּ תְּמוּהֵים מְאוּד וְאִי אֶפְשֵׁר לְהוֹלְמוֹ וְלִהְעֵמִיד דְּבָרֵי פֶּלֶל.

וּמֵהִתִּימָא עַל הַרְאָב"ד שְׁהֵיוּ רַב מוּבָהֵק וְגָדוֹל וְכָל רִז לֹא אֲנִיס לִי אִיף לֹא נִתְעוֹרֵר בְּזֶה: וְעַתָּה נִחְזוֹר לְעִנְיָנֵינוּ דְּהַקּוֹצֵר קוֹדֵם קְצִירַת הָעוֹמֵר אִם הַקְּצִיר כָּשֵׁר וְאִין בּוֹ מִשּׁוּם לֹא תֵאָכֵל פֶּל תוֹעֵבָה לְכֹאוּרָה נִרְאָה לִי רֵאִי דְּהַקְּצִיר כָּשֵׁר מֵהָא דְאִמֵּר בְּרִישׁ מְנַחֲתוֹ דָּף ה' רִישׁ לְקִישׁ אוֹמֵר מְנַחֲת הָעוֹמֵר שְׁקִמְצָה שְׁלֹא לְשָׂמָה כְּשִׁירָה וּשְׁיִרְיָה אִינָה נֶאָכֵלִין עַד שְׁתְּבוֹא מְנַחֲת עוֹמֵר אַחֲרֵת וְתַמְיָרָה וּפְרִיף מִקְרָב הִיכִי קִרְבָּה מִמִּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל מִן הַמּוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל וּמִסִּיק רַב פֶּפָּא הִינּוּ טַעְמָא דְּרִישׁ לְקִישׁ דְּקִסְבֵּר הָאִיר הַמְזַרְחַ מִתִּיר וְהָרִי מְסַתְמָא מְנַחֲת הָעוֹמֵר זֹו שְׁנַקְמָצָה שְׁלֹא לְשָׂמָה הִי רֵאשִׁית קְצִיר וְנִקְצֵרַת קוֹדֵם מְנַחֲת הָעוֹמֵר הָאֲחֵרַת שְׁתַּמְיָרָה.

וְהָרִי הִשְׁתָּא פִּינּוּ שְׁקִמְצָה שְׁלֹא לְשָׂמָה וְנִפְסְלָה וְאִין שְׁם מְנַחֲת הָעוֹמֵר עֲלָהּ אִיף גִּתְרַת לְהַקְרָבָה אַחֵר שְׁתְּבוֹא מְנַחֲת עוֹמֵר הָאֲחֵרַת פִּינּוּ שְׁבַעֲיָנָן מִמִּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל מִן הַמּוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל תִּיפּוּק לִי דְאִסוּרָה מִשּׁוּם פֶּל תוֹעֵבָה הוֹאִיל וְנִקְצֵרָה קוֹדֵם לְעוֹמֵר אֱלָא נוֹדָאי ש"מ דְּקִצִּירָה שְׁקוֹדֵם לְעוֹמֵר אִין בּוֹ מִשּׁוּם פֶּל תוֹעֵבָה אֱלָא שְׁאִין זֶה רֵאִי פִינּוּ שְׁנַקְצֵרָה בְּמִצְוַתָּה בְּהִיתֵר לְשֵׁם מְנַחֲת הָעוֹמֵר אַע"פ שְׁנַפְסְלָה לְאַחֵר מִכָּאן מִחֲמַת שְׁנַקְמָצָה שְׁלֹא לְשָׂמָה אִין כָּאן מִשּׁוּם פֶּל תוֹעֵבָה שְׁהָרִי בְּשַׁעַת קְצִירָתָה לֹא נִקְצֵרָה בְּעֵבִירָה אֲדַרְבָּה בְּשַׁעַת קְצִירָה הִיתָה קְצִירָה שְׁלֵם מִצְוָה וַיֵּשׁ לְהִבְיָא רֵאִיָּה מֵהָא דְתַנּוּ בְּפֶרֶק ר' יִשְׁמַעֲלֵל (דָּף ס"ח) הָעוֹמֵר הִי מִתִּיר בְּמִדְיָנָה וּשְׁתִּי הִלְחַם בְּמִקְדָּשׁ אִין מְבִיאִין מְנַחֲתוֹ וּבְכּוֹרִים



ומנחת בהמה קודם לעומר ואם הביא פסול קודם לשתי הלחם לא יביא ואם הביא פשר ובגמ' יתיב ר' טרפון וקשי לי' מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם אמר לפניו ר' יהודא בר נחמ' לא אם אמרת קודם לעומר שכן לא הותר מפללו אצל הדיוט תאמר בשתי הלחם שהותר מפללו אצל הדיוט והרי ממקום שאי אתה מביא את העומר פגון בית השלחין שבעמקים דקי"ל דאתה קוצר קודם לעומר אי אתה מביא מנחות ומנחת בהמה ובפורים וכדתנן בפ"ט דמנחות (דף פ"ה) אין מביאין לא מבית הזבלין ולא.

מבית השלחין ולא מבית האילן ואם הביא פשר והא דתנן קוצרין בית השלחין שבעמקים וטעמא משום דאין עומר בא ממנו היינו טעמא דאין עומר בא מהם משום דעומר מנחה היא ואין מביאין ממנה מנחות כמו שפרשו שם רש"י ותוספות והכי נמי אין מביאין בפורים ממנה כדתנן פ"ק דבפורים כמ"ש התוס' פ"ק ר"י בסוגיא משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוקי ירושלים שהיו מלאים כו' וא"כ ע"כ מנחות ובפורים ומנחת בהמה שמביא קודם לעומר נקצרים באיסור קודם לעומר (והא ליכא למימר דהאי קודם לעומר מייירי נמי בנקצרה בהיתר לאחר קצירת העומר דמתיר שאר קצירות וקודם הבאת העומר דאם כן לר' יוחנן וריש לקיש דאמרי אפילו בזמן שבית המקדש קיים האיר המזרח מתיר אם הביא בששה עשר קודם לעומר פשר כדאמרינו בריש פ"ק קמא דמנחות (דף ד') ואנו תנן קודם לעומר לא יביא ואם הביא פסול שמע מיניה דקודם ששה עשר בניסן מייירי שהוא קודם קצירת העומר) ואי ס"ד דכל היכא שנקצר באיסור אסור משום כל תועבה א"כ הוה דתנן קודם לעומר פסול קודם שתי הלחם פשר.

הא קודם שתי הלחם דומיא דקודם לעומר היינו שנקצרה באיסור קודם לעומר אפילו אם הביא אחר העומר ואפילו אחר שתי הלחם נמי פסול הואיל ונקצר באיסור קודם לעומר ויש פאן משום כל תועבה דאפילו להדיוט אסורין ואנו בעינן ממשקה ישראל מן המותר לישראל וליכא לדחויי דאין זה ראיה דהא איכא למימר שנקצרה בהיתר פגון בחוץ לארץ דאסור חדש נוהג בו כר"א דאמר חדש נוהג בחוץ לארץ ושם מותר לקצור קודם לעומר דהא אין עומר בא מחוץ לארץ דממקום שאי אתה מביא אתה קוצר אבל שאר מנחות באין לכתחילה מחוץ לארץ כדתנן בריש פ"ט דמנחות כל קרבנות הצבור והיחיד באין מן הארץ ומחוץ לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאין באין אלא מן החדש ומן הארץ מ"מ אי אפשר לומר כן דהא תינח גבי מנחות ומנחת בהמה דבאים מחוץ לארץ אבל בפורים דתנינן עמהן דקודם לעומר לא יביא ואם הביא פסול קודם שתי הלחם לא יביא ואם הביא פשר הא אין בפורים באין מחוץ לארץ וכדתנן במסכת בפורים.

וא"כ קודם שתי הלחם דומיא דקודם לעומר שנקצרה באיסור ואם הביא פשר האיד משפחת לה ואפילו למאי דפירשו התוספות שם דהא דתנן קוצרין בית השלחין שבעמקים משום דממקום שאי אתה מביא הוא אע"ג דאם הביא פשר מפל מקום פגון דלכתחילה אי אתה מביא הוא מותר לקצור ואם כן איכא לאוקמי הא דשתי הלחם דומיא דקודם לעומר שנקצר קודם לעומר בהיתר פגון מבית השלחין שבעמקים הלכך אם הביא פשר דאין פאן משום כל תועבה מפל מקום אכתי מתניתין לא אתי שפיר שהרי ע"כ הא דתנן במתניתין קודם לעומר לא יביא משנה שאינה צריכה היא פגון דאסיק ואם

הביא פסול פשיטא דלא יביא לכתחילה דהא אפילו בדיעבד נמי פסול וע"כ אגב סיפא תני לה דקתני גבי שתי הלחם לא יביא דקא משמע לן דאע"ג דאם הביא פשר מפל מקום לכתחילה לא יביא תני ליה נמי גבי עומר אע"ג דלא צריה ומשום סיפא תני לרישא והשפא אי איירי שהביא מבית השלחין ושבעמקים מאי אירי' קודם לשתי הלחם לא יביא אפילו אחר שתי הלחם לא יביא נמי מבית השלחין ושבעמקים לכתחילה והשפא לא יביא דרישא ודסיפא משנה שאינה צריכה הוא מכ"ש לאידך פירושו של התוספות דהא דתנן קוצרין בית השלחין וש ושבעמקים משום מקום שאי אתה מביא הוא היינו דווקא משום דאפילו בדיעבד פסול להביא מנחות ועומר מיניהו אבל כל היכא שבדיעבד פשר אף על פי שלכתחילה לא יביא מקום שאתה מביא קרינן ביה ואי אתה קוצר וא"כ למה לי כלל להא דקודם שתי הלחם דומיא דעומר דאם הביא פשר דממה נפשך פסול דאי קצר לתבואה זו ממקום שאי אתה מביא א"כ אפילו בדיעבד פסול למנחות כמו לעומר ואי קצר ממקום שאתה מביא הרי כיון שקצר באיסור איכא משום כל תועבה ואפילו אם הביא נמי פסול ואפילו הביא אחר שתי הלחם אלא ע"כ ש"מ דכל היכא דקצר קודם לעומר באיסור אין בו משום לא תאכל כל תועבה והקציר פשר בדברי הרמב"ם ו"ל מ"מ גם ראיה זו יש לדחות דמכל מקום מצינו לאשכוחי קודם שתי הלחם דומיא דקודם לעומר דאם הביא פשר ואין בו משום כל תועבה וכגון שלא נקצרה תבואה זו אלא בקטופה כלומר שתלשה מן הארץ דאין בו שום איסור קודם לעומר כדאמרין בפרק קמא דפסחים (דף י"א) ובפרק ר' ישמעאל (דף ס"ח) שאני חדש מתוך שלא התרתה לו אלא ע"י קיטוף זכור הוא וכמש"כ בסימן מדיני חדש וכש"כ למאי דפירשו התוספות דממקום שאי אתה מביא אפילו לכתחילה מפל מקום אתה קוצר אם כן שפיר איצטריך לאשמועינן קודם לשתי הלחם לא יביא לכתחילה אע"ג שתבואה זו היא ממקום שפותר להביא ממנו לכתחילה מנחות ועומר מפל מקום קודם לשתי הלחם לא יביא משום דשתי הלחם מתיר חדש במקדש ואף על גב שנקצרה תבואה זו בהיתר אחר הקרבת העומר ואין פאן משום כל תועבה וסיפא דואם הביא פשר בשתי הלחם דומיא דקודם לעומר שנקצרה קודם לעומר מצינו לאשכוחי בנקצרה בהיתר ממקום שאי אתה מביא וסיפא דמתניתין דקודם שתי הלחם לא יביא ואם הביא פשר בכל גוונא מיירי בין שנקצרה קודם לעומר בין אחריו ולצדדים קתני וקא משמע לן דקודם שתי הלחם לא יביא לכתחילה אף על גב דתבואה זו ראוי' להביא מפנה מנחות ועומר לכתחילה ונקצרו בהיתר אפילו הכי ואם הביא פשר אפילו דומיא דקודם לעומר דהיינו שנקצרה קודם לעומר אלא שהוא ממקום שאי אתה מביא לכתחילה דאתה קוצר ונראה לי להביא ראיה משהיא סוגיא דריש פרק כל שעה (דף כ"א) דאם עבר וקצר קודם לעומר באיסור אין פאן משום כל תועבה דאמרין התם אמר חזקי' מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה שצאמר לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה טעמא דכתב רחמנא לא יאכל חמץ הא לא כתב לא יאכל איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע ופליגא דר' אבהו דאמר ר' אבהו כל מקום שצאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע עד שיפרוט לה הפתוב פדרף שפרט לה בגבילה ומשום דסבירא ליה כר' מאיר דאמר התם דהא דכתיב גבי גבילה לגר אשר בשעריה תתננה ואכלה או מכר לנכרי דאחד גר ואחד נכרי בין במכירה בין בנתינה ומדאצטריך למשרי גבילה בהנאה הא כל

איסורים שבתורה אסורים בין באכילה בין בהנאה ולר' יהודא דאמר התם האי קרא דלגר אשר בשעריך לדברים ככתבן הוא דאתי נפקא ליה מלפלב תשליכון אותו אתה משליך לפלב ואי אתה משליך לפלב כל איסורין שבתורה ור' מאיר דריש אותו אתה משליך לכלבים ואי אתה משליך לכלבים חולין שנשחטו בעזרה ור' יהודא סבירא ליה חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ובסוף הסוגיא אמרינו מאי בינייהו פלומר בין חזקת דיליף לחמץ בפסח איסור הנאה מן לא יאכל חמץ והוא הדין לשור הנסקל כדאמרינו התם ובין ר' אבהו ומסיק איפא בינייהו חולין שנשחטו בעזרה חזקת סבר לא יאכל למעוטי הגי אותו למעוטי חולין שנשחטו בעזרה ר' אבהו סבר אותו למעוטי הגי פלומר אליבא דר' יהודא דאמר דברים ככתבן ואי אפשר למילף לאיסור הנאה מנבילה חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ונהרי האי איפא בינייהו דקאמר הגמרא בין חזקת לר' אבהו אינו לר' אבהו אליבא דידן למאי דסבירא ליה כר' מאיר דאחד גר ואחד נכרי בין במקרה בין בנתינה דכיון דאיסור הנאה מנבילה יליף לה לכל איסורין שבתורה ע"כ אותו למעוטי חולין שנשחטו בעזרה הוא דאתי וע"כ לדידן נמי חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא כמו לחזקת וקא דקאמר הגמרא לר' אבהו אותו למעוטי הגי היינו לר' יהודא דלדידן פינו דצריך למעוטי הגי א"כ חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא ואי סלקא דעתך דהקוצר קודם לעומר הוי בכלל לא תאכל כל תועבה הוי ליה למימר דאיפא בינייהו קצירה קודם לעומר לחזקת שרי בהנאה דלא תאכלו איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע ולר' אבהו לא תאכלו איסור הנאה נמי במשמע ואסור בהנאה דנפקא מיניה זו אתי שפיר אפילו למאי דסבירא ליה לר' אבהו אליבא דידן דס"ל כר' מאיר ולא עוד דאפילו לר' אבהו אליבא דר' יהודא דנפקא ליה איסור הנאה מלכלב תשליכון אותו אתה משליך לפלב ואי אתה משליך לפלב כל איסורין שבתורה ואי אפשר לה להתיר בהנאה שום איסור של תורה אלא אם כן פרט בי קרא להתיר הנאה בהדיא וכדאמרינו התם לר' אבהו אליבא דר' מאיר בכולי סוגיא הכי נמי בע"כ צריך לומר כן אליבא דר' יהודא וכמש"כ בתשובה סימן בענין איסור הנאה של גיד הנשה.

א"כ הי' לו להש"ס לומר האי איפא בינייהו דקצירה קודם לעומר דנפקא מיניה בין לר' אבהו אליבא דר' מאיר דס"ל כןונתיה ובין לר' אבהו אליבא דר' יהודא ממה שאומר איפא בינייהו חולין שנשחט בעזרה דאין זה נפקא מיניה אלא לר' אבהו אליבא דר' יהודא ולא לר' אבהו אליבא דר' מאיר דסבירא ליה כןונתיה אלא ונדאי שמע מיניה דבקוצר קודם לעומר אין בו משום כל תועבה ואם כן אפילו באכילה שרי: סימן יוד שאלה אי מותר לקטוף פלומר לעקר את התבואה מן הקרקע שלא ע"י קצירה בארץ ישראל קודם יום הנפת העומר או לא: תשובה לכאורה גמרא ערוכה היא דמותר לקטוף דהכי אמרינו בפרק ר' ישמעאל (דף ס"ז) גבי הא דתנו משקרב העומר יוצאין ומוצאין שוק ירושלים שהיא מלא קמח וקלי שלא ברצון חכמים דר"מ.

ר' יהודא אומר ברצון חכמים היו עושין ופריה ולא גזר ר' יהודא דילמא אתי למיכל מיניה ורמינהו ר"א בודקין אור לי"ד ובי"ד שחרית ובשעת הביעור. ונחכמים אומרים לא בדיק כו' אמר רבה שאני חדש מתוך שלא התרת לו אלא ע"י קיטוף זכור היא ופרש"י מתוך שלא התרת לו לקצור במגל אלא ע"י קיטוף ביד ולא במגל כמו וקטפת מלילות ביד דקצירה קודם העומר אסורה פדתנו במתניתין ואסור לקצור לפני העומר זכור

הוא ולא אכיל ואיתא לסוגיא זו נמי בפסחים (דף י"א) הרי להדיא דקוטוף קודם לעומר  
שריא מ"מ אומר אני דלאו דברי הפל הוא אלא דבר זה תליא בפלוגתא דתנאי דגרסינו  
בפרק י"א דחולין (דף קל"ז) תני תנא הגוונא את העצים ושטרף את הרחלים פטור פי'  
מראשית הגז דכתיב וגז צאנה תמן לו ותנאי אינדה הגוונא את העצים פטור ושטרף את  
הרחלים חייב ומשני לא קשיא הא רבנן הא ר' יוסי דתנאי לקט קצירה ולא לקט קוטוף  
ר' יוסי אומר אין לקט אלא הבא מחמת קציר פלומר והיינו תנאי דר' יוסי דדייק לישנא  
דקרא דכתיב לקט קצירה וממעט מניה לקט קוטוף הכי נמי גבי ראשית הגז דכתיבי גז  
צאנה גוונא אין תולש לא אבל רבנן דלא דייקא לישנא דקרא יקצור אפילו קוטף במשמע  
הכי נמי גוונא ואפילו תולש במשמע לפיכך שטרף את הרחלים חייב ואם פן הכי נמי לענו  
קצירה קודם לעומר דרחמנא אמר ראשית קצירכם לר' יוסי קצירה אין קוטוף לא ולרבנן  
קצירה אפילו קטיפה במשמע ואסור לקטוף קודם לעומר והשתא למאי דמשני רבה אדר'  
יהודא שאני חדש מתוך שלא התרתה לו אלא על ידי קוטוף דמשמע דקוטוף אינו בכלל  
קצירה כר' יוסי סבירא ליה דאמר לקט קצירה ולא לקט קוטוף מיהו למסקנא דשמעתא  
שם דהא דלא גזר ר' יהודה גבי חדש שמה יאכל אע"ג דגבי חמץ גזר היינו משום דחדש  
בדיל מניה מהשתא (אין) [אפשר] לומר דר' יהודא פרבנן דפליגי אר' יוסי סבירא ליה  
דקוטוף בכלל קציר ואסור לקטוף קודם לעומר ודע שהר"ן פתב שם בפרק י"ב דחולין  
מדשקלי וטרי' אמוראי בתראי אליבא דר' יוסי מהתם משמע דנקטינו פנותי וכן פסק  
הרמב"ם ז"ל דהא דר' יוסי דאמר לקט קצירה ולא לקט קוטוף בפ' ב' מהלכות מתנות  
עניים אבל גבי ראשית הגז לא פתב דשטרף את הרחלים פטור אבל פתב בפרק יו"ד  
מהלכות ביכורים התולש צמר רחלים ביזו ולא גזו חייב בראשית הגז ולא ידעתי למה  
אי משום דאמר בגמרא פי בעי לחיובי נוצה של עצים אע"פ שהיא נלקחת דרך תלישה  
דמודה ר' יוסי במידי דאורח' הני מילי נוצה של עצים שדרפה בכף אבל צמר של רחלים  
מנין לו וצריף עיון ע"כ והנה מה שפתב וכן פסק הרמב"ם להא דר' יוסי כו' פינון למה  
שפתב הרמב"ם שם וכן כל הקוטף מלילות מעט מעט ומכניס לביתו אע"פ שקטף כל  
שדהו פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה והפסא משנה פתב על דברי הר"ן שיש  
לדון שלא אומר שם אלא מודה ר' יוסי במידי דאורח' והאי לאו שקלי וטרי הוא ויפה  
פתב בזה מ"מ מה שפתב להחזיק פסק הרמב"ם אין דבריו נכונים פלל, דכתב שלא פסק  
הרמב"ם כר"י גבי מתנות עניים אלא משום דבירושלמי ותוספתא סברי פנותי אבל  
בראשית הגז דלא אשכחן דסברי פנותי הדרינו לכלל דייחיד ורבים הלכה כרבים ואע"ג  
דבגמ' דידן מדמינן תולש צמר לקוטף מלילות אינו מוכרח ואפשר לחלק ביניהם ע"כ  
הנה מה שפתב אע"ג דגמרא דידן מדמינן כו' אינו מוכרח שרי ליה מרי' לומר פן דאם  
לאו נסמך על מה דגמרא מדמה להדי על מי ומי נסמך וזה עוקר את כל התפוס בידינו  
והמסור לנו ועוד נראה שלא השמיע פאן לאנניו מה שהוציא מפיו דכינו דאינו מוכרח  
לדמות תולש צמר לקוטף מלילות וע"כ צ"ל דאפילו לר' יוסי דפסק הרמב"ם פנותי גבי  
מתנות עניים דקוטף לאו בכלל קצירה הוא מ"מ אין לומר דסבירא ליה דלגבי ראשית  
הגז תולש בכלל גוונא ותולש נמי חייב בראשית הגז אם פן מה הדרן לכלל דייחיד ורבים  
הלכה כרבים דקאמר הא האי יחידאי נמי מודה גבי ראשית הגז וכיון דפלוגתא דגבי  
ראשית הגז לא תלי' בפלוגת' דר' יוסי ורבנן דגבי מתנת עניים א"כ מאי אולמא האי

בְּרִיָּתָא דְמַחֲיִיב תּוֹלֵשׁ בַּר"ה מֵהָאֵי דְפִטְר מְרַאשִׁית הֵגֵז דְקָרִי לָהּ יָחִיד נֶגֶד רַבִּים וְעוֹד לְפִי דַעְתּוֹ הָאֵי בְּרִיָּתָא דְשׁוֹטֵף אֵת הַרְחֵלִים פּוֹטֵר אַמְאֵן תְּרַמָּה הָא אֲפִילוּ לַר' יוֹסִי חֲזִיב בְּתוֹלֵשׁ כְּמוֹ בְּגוּזוֹ וְאֶפְתִּי הֵנִי תְּרַמִּי בְּרִיָּתוֹת קִשְׁנָן אֶהְדְּדִי בִּינָן דְלֹא מִתּוֹקְמִי בְּפִלְגֻתָּא דְתַנְאֵי כָּלֵל אֶלָּא וְנֹדְאֵי לִיתָא כָּלֵל לְדַבְּרִי ו'ל וּבִישׁוּב דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם נ"ל דְבַכּוֹלָן פִּסְק כְּרַבְּנָן דְלֹא דִיִּיקִי לִישְׁנָא דְקָרָא לְפִיכָּהּ תּוֹלֵשׁ צְמָר רַחֲלִים בְּיָדוֹ חֲזִיב בְּרַאשִׁית הֵגֵז וְה"ה לְקוּעָף בְּכָלֵל קוּצָר וְחֲזִיב בְּמַתְנוֹת עֲנִיִּים.

וְהָא דְכָתַב הֶרְמֵב"ם וְכֵן כָּל הַקּוּטֵף מְלִילוֹת מְעַט מְעַט וּמְכַנִּים לְבֵיתוֹ כּו' פִּטְוֹר מִן הַלְקֵט כּו' הָא וְנֹדְאֵי לָאוּ מִטַּעַם דְקוּטֵף לָאוּ הֵיִינוּ קוּצָר וְכַר' יוֹסִי דָּאֵם פֶּן מֵאֵי אִירִיָּא קוּטֵף מְעַט מְעַט אֲפִילוּ הֶרְבֵּה בִּיחַד נְמִי פִטְוֹר לַר' יוֹסִי פִּינָן דְקוּטֵף לָאוּ הֵיִינוּ קוּצָר אִין טַעַם לְחַלֵּק בֵּין מְעַט מְעַט לְהֶרְבֵּה בִּיחַד וְזֶה פְּשׁוּט: וְעוֹד תַּדַּע לָהּ דְאִין לְחַלֵּק לַר' יוֹסִי בֵּין מְעַט מְעַט לְהֶרְבֵּה בִּיחַד.

שְׁהָרִי אֲמַרִּינוּ הֵתָם מוֹדָה ר' יוֹסִי בְּמִידֵי דְאוּרְחִי' וְאָמַר רַבִּינָא לְרַב אֲשִׁי אַף אֲנִי נְמִי תַנְיָנוּ מִלְּבָנוֹת הַבְּצָלִים שְׁבִין הֵיִרְק ר' יוֹסִי אוֹמֵר פֶּאֶה מְכַל אֶחָד וְאֶחָד נַחְכְּמִים אוֹמְרִים מְאָחָד עַל הַפֶּל כְּלוּמַר הָרִי בְצָלִים אִין קוּצָרִים אוֹתָן בְּמַגָּל אֶלָּא עוֹקְרִין אוֹתָן שְׁמַע מִיְנֵיהּ מוֹדָה ר' יוֹסִי בְּמִידֵי דְאוּרְחִי' הוּא וְאֵי סְלָקָא דַּעְתָּהּ דְמוֹדָה ר' יוֹסִי בְּקוּטֵף הֶרְבֵּה בִּיחַד דְהוּי בְּכָלֵל קְצִירָה א"כ מֵאֵי רֵאָיָה הִיא זֹאת דְמוֹדָה בְּמִידֵי דְאוּרְחִי' מְדַמְחֵיב בְּבָצָלִים בְּפֶאֶה דִילְמָא מִיְרִיבְתֵּלֵשׁ הֶרְבֵּה בִּיחַד דְבָכִי הָאֵי גִוּוּנָא אֲפִילוּ בְּמִידֵי דְלָאוּ אוּרְחִי' נְמִי מְחֲזִיב ר' יוֹסִי אֶלָּא וְנֹדְאֵי לַר' יוֹסִי קוּטֵף הֶרְבֵּה בִּיחַד נְמִי פִטְוֹר וּמְדַמְחֵיב בְּבָצָלִים בְּפֶאֶה ש"מ דְמוֹדָה בְּמִידֵי דְאוּרְחִי' לְהוּ וְעוֹד מֵאֵי אֲפִילוּ קוּטֵף כָּל שְׁדֵהוּ פִטְר דְקָאֵמַר הֶרְמֵב"ם דְכִינוּ דְטַעְמָא דְקוּטֵף לָאוּ הֵיִינוּ קוּצָר אִין רְבוּתָא יוֹתֵר בְּקוּטֵף כָּל שְׁדֵהוּ לְקוּטֵף מְקַצְתוּ וּמֵאֵי אֲפִילוּ שְׁפַתָּב וְעוֹד וְכֵן דְקָאֵמַר מִשְׁמַע דְדָמִי הָאֵי דִינָא לְמַה שְׁפַתּוּב לְפָנֵי זֶה אֶלָּא ע"כ קוּטֵף בְּכָלֵל קְצִירָה סְבִירָא לֵיהּ לְהֶרְמֵב"ם וְכַרְבְּנָן וְכַדְפִּסְק לְעֲנִין תּוֹלֵשׁ גְּבִי רַאשִׁית הֵגֵז וְהָרִי בְּגִמְרָא דּוּמִיָּא מְדַמִּינָן לָהּ לְהֵדְדִי וְהָאֵי בְּבָא דְקוּטֵף מְלִילוֹת אֶדְלַעִיל קָאֵי שְׁפַתָּב בְּבָא שְׁלַפְנֵי זֶה פְּרָם שְׁהִי בּוּצָר מְמַנָּה עֲנָבִים לְמַפְּוֹר בְּשׁוּק וּבְדַעְתּוֹ שְׁיַיִנִּחַ הַנְּשִׂאָר לְגַת לְדָרוּךְ אוֹתוֹ אִם הִיָּה בּוּצָר לְשׁוּק מְכָאֵן וּמְכָאֵן הָרִי זֶה נוֹתֵן פֶּאֶה לְמַה שְׁבּוּצָר לְגַת כְּפִי הַנְּשִׂאָר וְאִם הִיָּה בּוּצָר לְשׁוּק מְרוּחַ אַחַת בְּלַבַּד הָרִי זֶה נוֹתֵן פֶּאֶה מִן הַנְּשִׂאָר כְּפִי הָרֵאוּי בְּכָל הַפְּרָם הוּאִיל וּבְצָר מְרוּחַ אַחַת אִינוּ כְּבוּצָר עֲרָאֵי מְעַט מְכָאֵן וּמְעַט מְכָאֵן שְׁפִטוֹר וְכֵן כָּל הַקּוּטֵף מְלִילוֹת מְעַט מְעַט כּו' וְע"כ הָרִי גְּבִי בּוּצָר אִיכָּא חִילּוּק הָאִיָּה לְבָצוֹר מְרוּחַ אֶחָד הוּי לִיהּ קְצִירַת קְבַע וְחֲזִיב בְּפֶאֶה אֲפִילוּ מַה שְׁבָצָר לְשׁוּק וְאִם בָּצָר מְכָאֵן וּמְכָאֵן הוּי לִיהּ בְּצִירוֹת עֲרָאֵי וּפִטְוֹר מַה שְׁבָצָר לְשׁוּק וְעַל זֶה מְסִיִּים שְׁפִיר וְכֵן הַקּוּטֵף מְלִילוֹת מְעַט מְעַט הוּי לִיהּ עֲרָאֵי וְאֲפִילוּ בְּקוּטֵף כָּל שְׁדֵהוּ מְעַט מְעַט פִּטְוֹר מְטַעַם עֲרָאֵי כְּמוֹ בּוּצָר לְשׁוּק מְכָאֵן וּמְכָאֵן דְפִטְוֹר מְטַעַם עֲרָאֵי מִשְׁמַע מְדַבְּרִי לְהֵדְדִי דְדוּוּקָא קוּטֵף מְלִילוֹת מְעַט מְעַט הוּא דְפִטְוֹר מְטַעַם עֲרָאֵי אֲבָל בְּקוּטֵף מְלִילוֹת בִּיחַד חֲזִיב דְקוּטֵף בְּכָלֵל קְצִירָה הוּא וְכַרְבְּנָן דַּר' יוֹסִי וְזֶה בְּרוּר לִי בְּדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם וְדִלָּא פְּהֶבְנַת הֶר"ן ו'ל (וְהָא דְנִקְט קוּטֵף מְעַט מְעַט וְלֹא נִקְט קְצָר מְעַט מְעַט יֵשׁ לוֹמֵר דְמִקְלָתָא אֲגַב אוּרְחִי' קָא מִשְׁמַע לֵן לְדִיִּיק דְוּוּקָא קוּטֵף מְעַט מְעַט הוּא דְפִטְוֹר הָא בְּקוּטֵף כָּל שְׁדֵהוּ חֲזִיב דְקִטִּיפָה בְּכָלֵל קְצִירָה הוּא וְאִין הֵכִי נְמִי דָּאֵם קְצָר מְעַט מְעַט דְפִטְוֹר א"נ דְוּוּקָא קוּטֵף נִקְט דְבְּמְעַט מְעַט הוּי עֲרָאֵי אֲבָל בְּקוּצָר כָּל שְׁדֵהוּ הוּי קְבַע אֲפִילוּ בְּמְעַט מְעַט אֲבָל הָא אֵי אֲפִשְׁר לְהַעֲלוֹת כָּלֵל עַל

הדעת דאי ס"ל קטיפה לאו בכלל קצירה היא ושיהי' חילוק בין קיטוף מעט להרבה ביחד וזה ברור ופשוט ובאמת האי דינא דהרמב"ם בקוטף מלילות ובוצר ענבים קשיין מאוד להולמן והוא ז"ל הוציא זה מן הירושלמי ותוספתא ואין פאן מקומו להאריך בזה ולפי מה שנתבאר פסק הרמב"ם בכולן פרבנו וקוטף היינו קוצר ושוטף הוי בכלל גזיזה לא דייקנו בלישנא דקרא דקוצר וגז הוא הדין נמי דאסור לקטוף קודם דראשית קצירכם אפילו קוטף במשמע) כל מה שבמנסגר הוא הגה"ה מבנו הגאון נ"י: ולענן הלכה אי קיטוף בכלל קצירה לענן חדש ולקט פרבנו או אינו בכלל קצירה כר"י נראה לי פיון דהגמרא מדמי תולש את הצמר לקוטף מלילות דלר"י קיטוף לאו בכלל קוצר וה"ה תולש לאו בכלל גזיז ולרבנו בשניהם זה בכלל זה מסתבר לי דהלכה כר"י בשניהו שהרי תנן במסכת בכורות פ"ג (דף כ"ז) ר' יוסי בן משולם אומר השוחט את הבכור עושה מקום לקופיץ מכאן ומכאן ותולש את השער ובלבד שלא יזיזו ממקומו ומפרש בגמרא ומסקנא דהיינו טעמא דר' יוסי דקסבר תולש לאו היינו גזיז ואין בו משום לא תגזז בכור צאנא ואיפסקא התם הלכתא כר' יוסי בן משולם וכיון דתולש לאו היינו גזיז ה"ה דקוטף לאו היינו קוצר בין לענן לקט בין לענן חדש הלכך מותר לקטוף קודם לעומר שוב ראיתי להתוס' שם שפתבו דהא בשוטף נחלקו ר' יוסי ורבנו בחולין לענן ראשית הגז דאיכא למאן דמחייב אלמא מיקרי גז צאנא וה"ה תולש היינו גזיז אם לא נחלק בין תולש לשוטף ע"כ הרי לפי זה שוטף הוי יותר בכלל גיזה מחולש וא"כ אף על גב דקי"ל דתולש לאו היינו גזיז שוטף איכא למימר דהיינו גזיז ונהרי הגמרא מדמי קוטף לשוטף ולא לתולש והא יש לומר דקוטף בכלל קצירה כמו שוטף דהוי בכלל גיזה אע"ג דתולש לאו היינו גזיז מ"מ מדברי הרמב"ם לא משמע הכי דהא במקום שוטף שנתחלקו סתמא דברייטא פתב הוא זו התולש צמר רחלים בידו ולא גזיז חייב בראשית הגז ואע"ג דקו"ח לשוטף מכל מקום אין דרו הרמב"ם להניח מה שצאמר בגמרא בהדיא ולכתוב במקומו דין חדש ואי הוי סבירי לי דיש לחלק בין גזיז לשוטף לא הוי שמתק מיני' ועכ"פ הוי לי למכתב הכי שוטף או התולש כו' חייב אלא ונדאי דמשמע לי ז"ל דשוטף ותולש חדא היא והכי משמע התם בפ' ראשית הגז דרצה למילף דאין ראשית הגז נוהג אלא ברחלים ולא בעזים דבעינן גיזה וליכא וקאמר מאן שמעת לי האי סברא ר' יוסי הא מודה ר' יוסי במידי דאורחין ונהרי הא דר' יוסי גבי קיטוף איתמר דדמי לשוטף ואי ס"ד דשוטף עדיף מתולש הא פרבנו דר' יוסי נמי, אתי וכתולש דמודו דפטור ושל עזים הוי לי תולש אלא ונדאי אין חילוק בין תולש לשוטף וכיון דהכי הוא א"כ פיון דקי"ל דתולש לאו היינו גזיז כר' יוסי בן משולם ה"ה דשוטף לאו היינו גזיז וקוטף לאו היינו קוצר וש"מ דמותר קיטף קודם לעומר וכדאמרן ותמהני על הרמב"ם דפסק בתולש צמר רחלים בידו דחייב בראשית הגז אלמא תולש היינו גזיז ואמאי הא איפסקי הלכתא כר' יוסי בן משולם דתולש לאו היינו גזיז וכן פסק הוא ז"ל בפירק א' מהלכות מעילה התולש את השור והעובד את הצאן לוקה מן התורה ותולש אינו כגזיז וכ"כ שם השוחט בכור או שאר מוקדשין תולש את השער מכאן ומכאן לעשות מקום לספין ש"מ תולש לאו היינו גזיז וזה תימא ג"כ על האחרונים שביי"ד סימן של"ג פסקו דתולש צמר רחלים בידו ולא גזיז חייב ובסי' ש"ח פסקו כר' יוסי בן משולם הרי שדבריהם סותרים זה את זה מ"מ הרי נתבאר דקוטף בכלל קוצר הלכך מותר לקטוף קודם לעומר וכפשוטא דשמעתא דפרק

קמא דפסחים דקאמר שאני חדש מתוך שלא התרתה לו אלא על ידי קיטוף זכור הוא וש"מ דקיטוף שרי וכן נראה לי: סימן יא שאלה אם מותר לשתות שֶכֶר הנעשה משעורים ושפולת שועל של חדש קודם הַנֶּה או שֶמֶא אסורין לשתותן עד אחר יום הַנֶּה שְהוּתָה החדש: תשובה בחולין פ' העור והרנטב (ד' ק"כ) תניא בפשיטות הטבל והחדש וההקדש והשביעית והפלאים כולן משקה היוצא מהם כמותן ואמרין התם מנלן וכי תימא לגמור מהנה פלומר מחלב וחמץ ונבלה דילפינן התם מקרא דכתיב נפש גבי כל חד לרבות את השוטה מה להנה שכן איסור הבא מאליו הווי תינח היכא דאיסור בא מאליו היכא דלאו איסור הבא מאליו מנלן גמרינן מביכורים הרי חדש משקה היוצא ממנה כמותה וא"כ שֶכֶר של חדש אסור וכן פירש רש"י החדש קודם שקרב העומר ועושה שֶכֶר מן השעורים ע"כ והרמב"ם פסק בפירוש יו"ד מהלכות מאכלות אסורות הטבל והחדש וההקדש וספיקי שביעית והפלאים והערלה משקין היוצאין מפירותיהן אסורין כמותן ואין לוקין עליהן חוץ מיין ושמן של ערלה ויין של פלאי הכרם שלוקין עליהם כדרך שלוקין על זיתים וענבים שלהם ע"כ וקשה לי אמאי אין לוקין עליהם באותן איסורים דאיסור הבא מאליו כגון טבל וחדש ושביעית והרי גמרינן להו במה מציינו מחלב וחמץ ונבילה דילפינן להו מקראי לרבות את השוטה והני קראי דרשות גמורות הן ומחייבין עליהם דהא גבי חמץ תני' התם המחה וגמעו אם חמץ הוא ענוש פרת ותני' המחה את החלב וגמעו חייב כדאמרין התם ומדקמחייב עליהן פרת ש"מ דדרשא גמורה היא ואם כן הוא הדין הא דתני' גבי נבלת עוף טהור המחנה באור טמא וילף לה גמי מנפש דרשא גמורה היא דכמו דנפש דגבי חמץ וחלב משמע כל דבר המיישב דעתו של אדם ואפילושוטה הוא הדין האי נפש דגבי נבלת עוף טהור יש לדרוש כן ומחייב תלת איכא למילף לכל איסורין שבתורה היכא דהוי איסור הבא מאליו דהא ליכא למיפריה מידי כדאמר שם.

וב"ל דהיינו טעמא דאין לוקין על משקה שלהן משום דאמרין התם אהא דקאמר גמרינן מביכורים וביכורים גופייהו מנלן דתני' ר' יוסי פרי פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקה הביא ענבים ודרך מנין ת"ל תביא ותרומה גמרינן מדאיתקש לבכורים דאמר מר ותרומת דף אלו בכורים ופריה מה לתרומה וביכורים שכן חייבין עליהם מיתה וחומש ומשני אלא אתי' מתרומה וחד מהנה או מביכורים וחדא מהנה ואמרין התם הא דתנן דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סיתננות ושאר מיני פירות של תרומה ר' אליעזר מחייב קרן וחומש ור' יהושע פוטר במאי פליגי בדון מינה ומינה קמפלגי דר' אליעזר סבר דון מינה ומינה מה ביכורים משקין היוצא מהן כמותן אף תרומה גמי משקין היוצא מהן כמותן ומינה מה ביכורים אפילו שאר מינין אף תרומה גמי אפילו שאר מינין ור' יהושע סבר דון מינה מה ביכורים משקין היוצא מהן תרומה משקין היוצא מהן כמותן ואוקי באתרה מה דקדשים בתרומה תירוש ויצהר אין מידי אחריןא לא אף משקין היוצאין ממנו כמותן תירוש ויצהר אין מידי אחריןא לא והא דתנן אין מביאין ביכורים משקה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים מני' ר' יהושע היא דאמר דון מינה ואוקי באתרה וגמר לה לבכורים מתרומה והא דתנן אין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים מני' ר' יהושע היא דאמר דון מינה ואוקי באתרה וגמר לה לבכורים מתרומה והדר מיימי לה לערלה פרי פרי מביכורים זו היא סוגיות הגמרא

וכינן דלפי המסקנא גמרינו לערלה בפרי פרי מביכורים למשקין היוצא מהן דלאו פמותן לר' יהושע חוץ מתירוש ויצהר לחודי' נהרי ערלה הוי לי' אסור הבא מאליו ואפילו הכי משקין היוצא מהן לאו פמותן גמרינו נמי מינן' לטבל וחדש וקדוש, ושביעית וכלאים דמשקין היוצא מהן לאו פמותן ואע"ג דלר' אליעזר שאר מי פירות של תרומה נמי משקין היוצא מהן פמותן וה"ה לביכורים וערלה וא"כ בקל הני אסורין דאמרן נמי משקין היוצא מהן פמותן מ"מ הלכה כר' יהושע חזקיה דר' אליעזר ור' יהושע הלכה כר' יהושע ועוד שהרי סתם לן תנא פנותי' דר' יהושע בפ' י"א ממסכת תרומות דבית דתנן התם פלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע תנן בתר הכי אין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים ואין מביאין ביכורים משקין אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים וטעמא משום דגמר לערלה מביכורים וביכורים מתרומה והוי לי' מחלוקת ואח"כ סתם וקי"ל הלכה כסתם: מ"מ קשה לי פינן דר' אליעזר ור' יהושע פליגי בדון מיננה ומיננה וסבירי ליה לר' אליעזר דון מיננה ומיננה הכי הלכתא דהכי אמרינו בפרק י' דנבחים (צ"א) אמר שמואל לדברי ר"ט המתנדב שמן קומצו ושיריו נאכלין מ"ט אמר קרא קרבן מנחה מלמד שמתנדבין שמן וכי מנחה מה מנחה קומצה ושיריו נאכלין אף שמן קומצה ושירי' נאכלין ואמרינו כתנאי שמן לא יפחות מלוג ר' אומר שלשת לוגין במאי קא מפלגי אמרוה רבנן קמי דרב פפא דון מיננה ומיננה ואוקי באתרא איכא בינייהו דרבנן סבירי מה מנחה מתנדבין אף שמן מתנדבין ומיננה מה מנחה לוג שמן אף כאן לוג שמן ומה מנחה קומצה ושיריה נאכלין אף שמן קומצה ושירי' נאכלין ואידך ממנחה מה מנחה מתנדבין אף שמן מתנדבין ואוקי באתרא פגסכין.

מה נסכין שלשת לוגין אף שמן שלשת לוגין, ומה נסכין פולן לספלין אף שמן פולן לאישין וכינן דשמואל דהוא אמורא פרבנן סבירא ליה דדון מיננה ומיננה הכי הלכתא ועוד קשה לי על הרמב"ם דידן' אדידן' שהרי בפרק י"ז מהלכות מעשה קרבנות כתב אין מתנדבין ולא נודרין פחות מלוג שמן שאין לה מנחה פחותה מעשרון והיא צריכה לוג א' שמן ע"כ הרי שפסק פמאן דאמר דון מיננה ומיננה ועוד קשה לי על הרמב"ם שהרי בפרק ד' דמסכת שבועות (דף ל"א) אמרינו דהא דתנן גבי שבועות הפקדון בפני ב"ד ושלא בפני ב"ד מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפור בו בב"ד דברי ר' מאיר וחכמים אומרים בין מפי עצמו ובין מפי אחרים פינן שפפר בו חייב מושבע מפי אחרים לרבנן מנלן דחייב לאו דגמירא לה מעדות וש"מ בדון מיננה ומיננה פליגי וסבירא ליה לר' מאיר דון מיננה ומיננה ורבנן דון מיננה פקדון מעדות למושבע מפי אחרים ואוקי באתרא מאחר שהבאתה מפי אחרים לכלל שבועות הפקדון העמידוהו בתורת שבועת הפקדון שאין שבועה בב"ד מפורש בה נהרי פסק הרמב"ם בר"פ זיין מה"ש התובע את חבירו בממון שאם הודה בו יהי' חייב לשלם וכפר ונשבע או שהשביעו התובע וכפר ה"ז הנתבע הוא חייב בשבועת הפקדון אע"ג שלא ענה אמן.

שבשועת הפקדון אחד הנשבע מפי עצמו ואחד שהשביעו אחר וכפר אע"פ שלא ענה אמן חייב שפירתו אחר שהשביעו כענינת אמן ע"כ. הרי שפסק פתחמים דסבירא להו דון מיננה ואוקי באתרא והיינו כמו שפסק גבי משקין היוצאין מן האסור וכו"י וזה סותר מה שפסק גבי נדבת שמן כמ"ד דון מיננה ומיננה ונחזור לנידון שלנו דכינן דשמואל שהוא אמורא ס"ל כר' אליעזר דון מיננה ומיננה א"כ בביכורים ובערלה משקין היוצא מהן



הרי הוא פְּמוֹתָן וְזֶה תִּימָה עַל הַרְמַב"ם שֶׁפָּסַק בְּפֶרֶק יו"ד מֵהִלְכוֹת מ"א דְּאִין מְשַׁקֵּין שְׁלֵהֶם כְּמוֹתָן וְעוֹד יֵשׁ לְתִמּוּהָ עָלָיו אֶפְיָלוּ לָמָּה דְּפָסַק כַּר"י לֹא אֶתִי לְדִידִיָּה שְׁפִיר שְׁהָרִי תְּנִי ר' יוֹסִי פְּרִי אֶתָּה מְבִיא וְאִי אֶתָּה מְבִיא מְשַׁקָּה הִבִּיא עֲנָבִים וְדָרְכָן מִנּוּן תִּלְמוּד לֹמַר תְּבִיא וְכַר' יְהוֹשֻׁעַ אֶתִי וְע"כ לֹא קָא מְרַבֵּי מִתְּבִיא אֲלָא הִיכָא דְּהִבִּיא עֲנָבִים דְּהִיָּינוּ שְׁקָרָא שֵׁם בְּפוּרִים קוּדָם שְׁדַרְפָן וְאַח"כ דַּרְפָן אֲבָל לְהִבִּיא וְלִקְרוֹת עֲלֵיהֶם שֵׁם בְּפוּרִים אַחַר שְׁדַרְפָן לֹא וְהָרִי הַרְמַב"ם פְּתַב בְּפֶרֶק ב' מֵהִלְכוֹת בְּפוּרִים אִין מְבִיאִין בְּפוּרִים מִמְשַׁקִּים חוּץ מִזִּיתִים וְעֲנָבִים בְּלִבְד שְׁנַאֲמַר פְּרִי הָאֲדָמָה וְלֹא מְשַׁקָּה וְאִם הִבִּיא מְשַׁקֵּין אִין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ ע"כ הָרִי אִינוּ מִמַּעַט מִפְּרִי אֲלָא מְשַׁקָּה מְשַׁאֲר פִּירוֹת וְלֹא שֶׁל זִיתִים וְעֲנָבִים וְאֵלּוּ ר"י מִמַּעַט אֶפְיָלוּ מְשַׁקָּה שֶׁל זִיתִים וְעֲנָבִים נְמִי מִפְּרִי אֲלָא שְׁאִם הִבִּיא עֲנָבִים וְדָרְכָן מְרַבָּה מִתְּבִיא וְה"ה אִם הִבִּיא זִיתִים וְדָרְכָן דִּינָם כְּמוֹ עֲנָבִים אֲבָל בְּשַׁאֲר פִּירוֹת אֶפְיָלוּ הִבִּיא פְּרִי וְדָרְכָן לֹא מְשׁוּם דְּגַמַר לְבְּפוּרִים מִתְּרוּמָה וּבִתְרוּמָה ס"ל דִּין מִיָּנָה וּמִיָּנָה וּבְפִירֵשׁ הַמְשַׁנָּה שֵׁם בְּמַסְכַּת תְּרוּמוֹת כְּתַב אַהָא דְּאִין סוֹפְגִין אֶת הָאֲרַבְעִים וְאִין מְבִיאִין בְּפוּרִים מְשַׁקָּה וְנ"ל וְכַמוֹ כֵּן מִי שְׁלַקַּח פִּירוֹת עֲרָלָה וְהוֹצִיא מֵהֶם מְשַׁקָּה וַיִּשְׁתָּה אוֹתוֹ הַמְשַׁקָּה אִינוּ חַיִּיב מְלַקוֹת מִן הַתּוֹרָה אֲלָא אִם הוּא מְשַׁקָּה הָעֲנָבִים אוֹ הַזִּיתִים כִּי כֵּן מְנַהֲגִים הֵיךָ לְהוֹצִיא מֵהֶם מְשַׁקָּה וּמָה שְׁאֲמַרְנוּ כִּי הַבְּכוֹרִים מְבִיאִין אוֹתָן יֵין וְשֶׁמֶן הוּא לְדַעַת ר' יְהוּדָא יְהוֹשֻׁעַ] כִּי הוּא לְמַד הַבְּיָפוּרִים מִן הַתְּרוּמָה וְכֵן אָמַר מַנִּי ר' יְהוּדָא יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר דִּין מִיָּנָה וְאִוְקִי בְּאַתְרָהּ וְגַמַר לָהּ בִּיפוּרִים מִן הַתְּרוּמָה וְאִין הִלְכָה כַּר' יְהוּדָא [יְהוֹשֻׁעַ] ע"כ וְזֶה תִּימָא גְדוֹל מַה שְׁכַתְּבִי שְׁאִין הִלְכָה כַּר' יְהוּדָא יְהוֹשֻׁעַ וְאֲלָא כְּמֵאן הִלְכָה עַל פְּרָחָה כַּר' אֱלִיעֶזֶר בַּר פְּלֹגְסִי דְּסַבִּירָא לָהּ דִּין מִיָּנָה וּמִיָּנָה וְלִדִּידִי מְבִיאִין בִּיפוּרִים מְשַׁקָּה מְכַל הַפִּירוֹת שְׁחַיִּיבִין בְּבִיפוּרִים וְא"כ הוּא הִדִּין הֵיוּ סוֹפְגִין אֶת הָאֲרַבְעִים מְשׁוּם עֲרָלָה עַל מְשַׁקָּה הַיּוֹצֵא מְשַׁאֲר פִּירוֹת נְמִי וְהָיָה לִיָּה לְמַכְתַּב שְׁאִין הִלְכָה נְמִי בְּהָא דְּאִין סוֹפְגִין אֶת הָאֲרַבְעִים מְשׁוּם עֲרָלָה כּו' כְּסַתָּם מְשַׁנָּה מְשׁוּם דְּאֶתְיָא כַּר"י וְעוֹד בְּהִיא פְּלוּגְסָא דְּשַׁאֲר מִי פִירוֹת שֶׁל תְּרוּמָה פָּסַק שֵׁם הִלְכָה כַּר"י דְּפוּטַר א"כ הוּא הִדִּין לְעַנְיַן בִּיפוּרִים נְמִי הִלְכְתָא כְּנוֹתִיָּה וְעוֹד קָשְׂיָא שְׁבַתְחַלַּת דְּבָרֵי כְּתַב וּמָה שְׁאֲמַרוּ כִּי הַבְּיָפוּרִים מְבִיאִין אוֹתוֹ יֵין וְשֶׁמֶן הוּא לְדַעַת ר"י מְשַׁמַּע שְׁבָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ שְׁיִין וְשֶׁמֶן הוּא לְדַעַת ר"י דְּאֵלוּ לְהַחֲלוֹק עָלָיו אֶפְיָלוּ יֵין וְשֶׁמֶן אִינוּ מְבִיא בִּיפוּרִים וְהָא לִיתָא שְׁהָרִי לְדַעַת ר' אֱלִיעֶזֶר הַחֲלוֹק עַל ר' יְהוֹשֻׁעַ מְבִיאִין בִּיפוּרִים מְכַל מִי פִירוֹת שְׁחַיִּיבִין בְּבִיפוּרִים אֲבָל לְדַעַת ר"י אִין מְבִיאִין בִּיפוּרִים אֲלָא מִיָּין וְשֶׁמֶן בְּלִבְד וְלֹא מְשַׁאֲר מִי פִירוֹת וְהָיָה לִיָּה לְמַכְתַּב כִּי הַבְּיָפוּרִים אִין מְבִיאִין אוֹתוֹ אֲלָא יֵין וְשֶׁמֶן בְּלִבְד הוּא לְדַעַת ר"י דְּהָיָה מְשַׁמַּע דְּאֵלוּ לְדַעַת ר"א הַחֲלוֹק עָלָיו מְבִיאִין בִּיפוּרִים מְכַל מִי פִירוֹת נְמִי וּבְסוֹף מַסְכַּת חֵלָה תְּנַן יוֹסֵף הַפָּהָן הִבִּיא בִּיפוּרִים יֵין וְשֶׁמֶן וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ וְכַתַּב שֵׁם הַרְמַב"ם וְאָמַרְם, הִבִּיא בִּיפוּרִי יֵין וְשֶׁמֶן וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ הִיא הַסְּבָרָא [הַסְּבָה] הָאֲמִיתִית וְעוֹד יִתְבָּאֵר לָהּ זֶה בְּבִיפוּרִים שְׁאִין מְבִיאִין בִּיפוּרִים מְשַׁקֵּין וְהַמְאָמַר שְׁכַתְּבֵנוּ לָהּ בְּתְרוּמוֹת אִין מְבִיאִין בִּיפוּרִים מְשַׁקֵּין אֲלָא הַיּוֹצֵא מִן הַזִּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים בְּלִבְד הוּא דַּעַת ר"י לְבַדוֹ שֶׁהוּא לְמַד בִּיפוּרִים מִתְּרוּמוֹת כְּאֲשֶׁר בִּיאָרְנוּ בְּגַמְרָא וְכָבֵר זְכַרְנוּ זֶה בְּתְרוּמָה כּו' הָרִי שְׁכַתְּבֵנוּ מְפֹרֵשׁ לְהִדְיָא דְּאִיכָּא מֵאן דְּפָלִיג עַל ר"י וְס"ל דְּאֶפְיָלוּ מִיָּין וְשֶׁמֶן אִין מְבִיאִין בִּיפוּרִים וְתִימָא אֲדַרְבָּא מֵאן תְּנָא דְּפָלִיג עַל ר"י ר' אֱלִיעֶזֶר הוּא וְלִדִּידִי מְבִיאִין בִּיפוּרִים אֶפְיָלוּ מְשַׁאֲר מְשַׁקֵּין וְהִנֵּה לֹא מְצָאנוּ בְּגַמְרָא שׁוּם חֲלוֹק אַהָא דְּתַנְיָא פְּרִי אֶתָּה מְבִיא כּו' דְּשִׁמַּע מִיָּנָה דַּעַכ"פ

איכא משקה דקדושי ביפורים ובירושלמי רמי לה הא דיוסף הפהן הביא ביפורים יין ושמן ולא קבלו ממנו אהיה דמסכת תרומות ומשני תפתר שלקטן משעה ראשונה על מנת פן וכאן לא לקטן משעה ראשונה על מנת פן הלכה דברי הרמב"ם בתיבבורו ובפירוש המשנה קשיון להולמן מכל מקום לעונן שאלה דשאילנא קדמי פן דהיכי פסק הרמב"ם כר"י דסבירא ליה דון מינה ואוקי באתרא.

ונהרי סבירא ליה לשמואל בפךק עשירי דנבחים פמאן דאמר דון מינה ומינה יש ליישב דוודאי בכל דוכתא קנימא לן דון מינה ומינה וכדשמואל ונהכא גבי משקה דתרומה שאני דהא איכא למידק למאי דמפרש הש"ס טעמא דר"א דמחייב אשאר מי פירות של תרומה חומש משום דסבירא ליה דון מינה ומינה מה ביפורים משקין היוצא מהן פמותן אף תרומה משקין היוצא מהן פמותן ומינה מה ביפורים אפילו שאר מינים אף תרומה אפילו שאר מינים ור"י סבירא ליה דון מינה כו' ואוקי באתרא מה משקין דקדושים בתרומה תירוש ויצהר אין מידי אחרניא לא אף משקין היוצאין מהן פמותן תירוש ויצהר אין מידי אחרניא לא ומדקאמר לר"א דסבר דון מינה ומינה מה ביפורים אפילו שאר מינים אלמא משמע דהא תביא דאמר רחמנא גבי ביפורים לרבות משקין היוצאין מהן פל המשקין דקדושי בבכורים משמע ולא ילפינו תרומה מבכורים במינה ומינה גבי תרומה אפילו שאר משקין במשמע ולא היוצא מן הזיתים וענבים לחוד ואפילו ר"י מודה בהא דאי הנה ילפינו תרומה מבכורים במינה ומינה דכל המשקין גבי תרומה במשמע כמו גבי ביפורים אלא דס"ל דון מינה ואוקי באתרא מ"מ לכולי עלמא מינה דביפורים פל המשקין במשמע אפילו של שאר מינים וא"כ במסקנא דקאמר ונהא דתנו אין מביאין ביפורים משקה אלא היוצא מן הזיתים וענבים בלבד מני ר"י היא דאמר דון מינה ואוקי באתרא וגמר לה לבכורים מתרומה ונהדר גמר לערלה בפירי פירי מבכורים איה גמר לבכורים מתרומה ניהי דס"ל דלא גמרינו מינה ומינה מינה גופא ונדאי ילפינו א"כ פיון דמינה דביפורים פל המשקין במשמע אפילו של שאר מיני אמאי אין מביאין ביפורים משקה ואי האי מינה דביפורים דרבי רחמנא תביא מסתמא לאו פל המשקין במשמע פשיטא דהא איכא למימר דלא רבי אלא זיתים וענבים בלבד ולא דמי לתרומה דתירוש ויצהר בהדיא פתיב בה א"כ מאי מינה ומינה או מינה ואוקי באתרא שנייה הכא דכיון דמינה אין פאן מינה ומינה מניין אלא ונדאי הכי פירוש דוודאי האי תביא דרבי רחמנא למשקה היוצא מהן גבי ביפורים שיהנה פמותן אי לא הקישא דתרומת ידה דאיתקשו ביפורים לתרומה לכל מיני ע"כ האי תביא מרבה אפילו משקה של שאר מיני נמי דמהיכי פתיי לחלק בין משקה למשקה פיון דקרא סתמא פתיב משום הכי ס"ל לר' אליעזר דגמרינו מינה ומינה ור"י בכל מקום נמי ס"ל דון מינה ומינה עדיף מדון מינה ואוקי באתרא וכדאמרינו גבי מתנדב יין בנבחים ושקינו לדון מינה ואוקי באתרא וגמרינו בדון מינה ומינה דעדיף טפי ונהכא שאני שהרי על ידי שאתה דן בדון מינה ואוקי באתרא אין סופה לסתור את דון מינה ומינה שהרי ר"י (דס"ל) דון מינה ואוקי באתרא מה משקין דקדושים בתרומה תירוש ויצהר אין מידי אחרניא לא אף משקין היוצא מהן פמותן נמי תירוש ויצהר אין מידי אחרניא לא וכיון דבתרומה תירוש ויצהר לחוד א"כ ממילא נהדר איכא למיגמר ביפורים מתרומה דהא איתקשו להדדי והשתא ממילא גלי לן האי הקישא דתרומה וביפורים להדדי על תביא דכתב רחמנא גבי ביפורים למשקין

היוצא מהן כמותן דבזיתים וענבים לחוד מיירי כמו גבי תרומה דילפינון לה מיניה וביה דמה משקין דקדושים בתרומה תירוש ויצקה אין כו' אף משקין היוצא מהן גמי הכי והוא הדין גבי ביכורים ע"כ לא רבי מתביא אלא משקין לחוד פינון דאתקיש לתרומה ואין ראוי מדסתם לן קרא בריבוו' של תביא שמע מיניה דכל המשקין במשמע דמהיכי תיתי לחלק פינון דקרא סתמא פתיב דאין זה סתמא אלא כמפורש בהקדא דהא תביא תירוש ויצקה לחוד קא מרבה פינון דכבר קא משמע לן קרא מתרומת ידה דאתקשו ביכורים ותרומה להקדדי ובתרומה מסתברא למילף מיניה וביה דאין משקין היוצא בהם כמותן אלא תירוש ויצקה לחוד ולא של שאר מינים הוא הדין ביכורים גמי הכי בע"כ דאי סלקא דעתך גבי ביכורים שאר מיניו של שאר מינים הוא הדין ביכורים גמי הכי בע"כ דאי ומינה וא"כ בתרומה גמי שאר מיניו של שאר מינים הוא הדין ביכורים גמי הכי בע"כ דאי ואוקי באתרי' לגמרי מכאן דהא אוקי באתרי' דתרומה תירוש ויצקה אין שאר מיניו לא דמה משקין דקדושי בתרומה כו' אבל עכשיו שאתה דורש בדון מינה ואוקי באתרי' דבתרומה תירוש ויצקה אין ותו לא אין אתה עוקר את מידת דון מינה ומינה מכאן שהרי פינון שלא אמרו גבי תרומה שיהא משקין היוצאין מהן כמותן אלא תירוש ויצקה לחוד דומיא דמשקין דקדושי בתרומה ממילא האי תביא דרבי רחמנא גבי ביכורים אינו אלא למשקין תירוש ויצקה לחוד כמו לגבי תרומה דהא אתקשו להקדדי ואף על גב דקרא סתמא פתיב תביא מכל מקום סמוך קרא אהיקשא.

דאי אפשר לה לרבות אלא משקין דתירוש ויצקה בלבד וא"כ אין אתה עוקר מידת דון מינה ומינה מכאן שהרי ע"י שאתה אומר דון מינה ואוקי באתרי' אין משקין היוצא מהן כמותן גבי ביכורים גופייהו אלא של תירוש ויצקה לחוד וא"כ אפילו מינה ליכא מינה ומינה מיניו אבל גבי מתנדב יין בזבחים דע"כ אי אפשר לקיים שניהם, דאם אתה דורש באוקי באתרי' א"כ אתה סותר ומבטל את דון מינה ומינה וכן להיפך אפילו ר"י מודה דדון מינה ומינה עדיף וכדשמואל פן נראה לי נכון ומכל מקום אפתי תקשה דברי הרמב"ם בשבועו' דדיניו בדון מינה ואוקי באתרי' אדבריו דגבי מתנדב יין אהקדדי דס"ל דון מינה ומינה אף על גב דבתרוננייהו אי דיינת את מידת אחד מהן אתה סותר את חברתא בע"כ וגם שאר תמיהות שכתבתי למעלה שבהיבדוקי ובפירוש המשנה במקומו עומדת עוד יש לי לתמוה על מה שכתב בפ' י' מהלכות מאכלות אסורות דקא חשיב ששה איסורין שמשקין היוצא מהן כמותן ואין לוקין עליהן חוץ מינו ושמן של ערלה ויין של פלאי הפרם שהיו לוקין עליהן אמאי נקט ערלה וכלאי הפרם לחוד הא בהקדש גמי שנייהו יין ושמן וליקו גמי אינו ושמן דהקדש בשלמא שביעית אינו אלא עשה בעלמא ולא שנייהו גבי מלקות וכן טבל תירוש ויצקה בהקדא פתיב גבי תרומה ובחדש לא שנייהו יין ושמן אבל הקדש קשה אמאי לא חשיב ליין ושמן דידיה.

דאף על גב דלאו איסור הבא מאיליו הוא הא ילפינו מתרומה וביכורים דאפילו לר"י בזתים וענבים משקין היוצא מהן כמותן מעתה נבא לעיקר הנידון הנה דעת הרמב"ם דאין לוקין על המשקין של טבל חדש הקדש ושביעית וכלאים חוץ מערלה וטעמא דמילתא נ"ל פינון דלמסקנא ילפינו לערלה פרי פרי מביכורים דאין סופגין את הארבעים משום ערלה אלא היוצא מן הזתים ומן הענבים ואע"ג דאיסור הבא מאיליו ה"ה לכל איסורין הבאין מאליהן כ"ש איסור שאינו בא מאיליו דאין לוקין על משקין היוצא מהן

וכר"י ומפל מקום אפילו ר' יהושע מודה דבחלב וחקמץ ונבילה דרבי רחמנא נפש לרבנות את השוטה דע"כ הא דילפי' להו מנפש לרבנות את השוטה אליבא דר"י גמרינו להו דאלו לר' אליעזר למה לי לנפש גבי דידהו לילפינו להו מתרומה ובכפורים וערלה לחומרא כמו שילפינו לכל איסורין שבתורה לר"י מערלה אלא ונדאי שמע מינה דהא דאמר גבי הני תלתא נפש לרבנות השוטה ר"י היא וכן פסק הרמב"ם גופא בריש פרק א' מהלכות חמץ ומצה כל האוכל פזית חמץ בפסח כו' במזיד חייב פרת שונאמר פי כל אוכל חמץ ונכרתה בשוגג חייב קרבן חטאת קבוע אחד האוכל ואחד הממחה ושוטה ע"כ וכ"כ בפ"ג מהלכות שאר אבות הטומאות האוכל מנבילת עוף טהור כו' או שהמחה את החלב באור וגמעו הרי זה טמא פאוכל מבשרם שהשוטה בכלל ע"כ ויש לתמוה עליו ז"ל קצת דבפרק ז' מהלכות מאכלות אסורות גבי חלב לא כתב הא דתניא המחה את החלב וגמעו חייב ונחזור לענייננו הרי לדעת הרמב"ם בכל איסורין שבתורה משקין היוצא מהן אין לוקין עליהן משום דגמרינו להו מערלה חוץ מן היוצא מזיתים וענבים של ערלה מפל מקום קשה לי על זה דמאי חזית דאזלת לקולא למילף כל איסורין שבתורה מערלה אדרבא ניזיל לחומרא למילף כל איסורין שבתורה מחלב וחקמץ ונבילות עוף טהור דמשקין היוצא מהן פמותן: דהא קולא וחומרא לחומרא מקשינו ולא הוי שלשה כתובים הבאים כאחד דהא מיצרו צריכא כדאמרינו בגמרא והא נמי ליכא למימר דבאמת כל איסורין שבתורה היכא דלאו איסור הבא מאיליו גמרינו למשקין היוצא מהן פמותן מהני תלת חוץ מערלה לחוד שמשקין היוצא מהן לאו פמותן אע"ג דאיסור הבא מאיליו הוא משום דמייתי לערלה פרי פרי מבכפורים דא"כ דערלה קל מפל איסורין שבתורה לענין משקין היוצא מהן תיקשי לך הא דיליף רשב"י בסוף פרק קמא דקידושין (דף ל"ח) דערלה נוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ קל וחומר מחדש דאין איסורן איסור הנאה כו' הא איכא למיפד מה לחדש שחמור שפון משקין היוצא מהן פמותן תאמר בערלה דקל שפון משקין היוצא מהן לאו פמותן וה"נ יליף בפ' א"ע (דף מ"ב) ממשרת ליתן טעם פעיקור ויליף לה מיניה בקל וחומר לערלה (צ"ע עוד בהעתיקות אחרות אולי נמצא סוף התשובה זו): סימן יב שאלה מי שאפה מצות מתבואה של חדש קודם יום הגף שעדיין לא הותר חדש אי שרי להפריש מינה חלה מיד או צריף להמתין עד אחר התרת חדש ואז יפריש חלה: תשובה לכאורה הא מילתא תליא בפלוגתא דאמוראי בפסחים פרק כל שעה (דף ל"ב) דתניא התם האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג פטור מן התשלומין ומדמי עצים דברי ר' עקיבא ר' יוחנן בן גורי מחייב.

במה דברים אמורים במפריש תרומה והחמיצה אבל במפריש תרומת חמץ ד"ה אינה קדושה ובגמרא מנא הני מילי אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא תתן לו ולא לאורו פי אתא רב הונא ברי' דרב יהושע אמר אמר קרא ראשית שיהיה שירי' ניפרין לישראל יצאת זו שאין שירי' ניפרין ופרש"י ראשית דמשמע שתהא היא ראשית ואלו שירי' ניפרין שתהא היא מתירתן לישראל ואי במפריש תרומת חמץ מה היתר יש בשירי' שתהא ראשיתן עושה שירי' כי הוה מעיקרא טבל הווי שרי בהנאה ואיסורין באכילה השתא נמי שרו בהנאה ואיסורין באכילה משום חמץ ולענין מאי הווי שירי' ע"כ וא"כ במפריש חלת חדש לרב נחמן קדושה דהא גבי חלה לא פתיב לו (אלא תתנו לחוד פתיב בה דכתיב מראשית עריסותכם תתנו תרומה) דנימא לו ולא לאורו ואפילו לאורו שפיר

דמי אָבֵל לרב הוּנָא דְיַלְיָף מְרַאשִׁית שְׂיֵהָלִי שְׂיֵרִי גִּיפְרִין גְּבִי חֵלָה רַאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם כְּתִיב וּבְעֵי נְמִי שְׂיֵרִי גִּיפְרִין וּכְדַתְנִן הָאוֹמֵר כָּל גִּרְנֵי תְרוּמָה וְכָל עִיסְתֵי חֵלָה לֹא אָמַר כְּלוּם עַד שְׂיֵשִׁיר מְקַצֵּת וְטַעֲמָא מְשׁוּם דְכְּתִיב בְּהוּ רַאשִׁית וּבְעֵי שְׂיֵרִי גִּיפְרִין כְּדַפְרֵי שְׁנֵי בַגְמ' בְּפֶרֶק רַאשִׁית הַגִּז (דָּף קל"ו) וְהָא נְמִי לְרַב הוּנָא חֵלָה בְּעֵי נְמִי שְׂיֵרִי גִּיפְרִין לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ תְרוּמָה וּלְפִי"ז הָא דַתְנִן בְּמִנְחוֹת פֶּרֶק ר' יִשְׁמַעֵאל (דָּף ס"ו) וְהִשְׁאָר כְּלוּמַר וְהַמּוֹתֵר עַל עֲשָׂרוֹן שְׁלֻצְנֵי הָעוֹמֵר נִפְדָּה וְנִאֶכְלָל לְכָל אָדָם וְחֵיב בַּחֵלָה וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת ר' עֲקִיבָא מְחֵיב בַּחֵלָה וּבַמַּעֲשָׂרוֹת אִי אֶפְשָׁר לְעֲשׂוֹר אֲלִיבָא דַר' עֲקִיבָא בֵּין לְרַב נַחֲמָן בֵּין לְרַב הוּנָא אֲלֵא לְאַחַר הַקְּרַבַּת הָעוֹמֵר בְּזִמְנָא שְׁבִית הַמְּקַדֵּשׁ קִיָּים עוֹמֵר מִתִּיר וְהָכִי נְמִי אִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ חֵלָה מִמוֹתֵר הָעוֹמֵר לְרַב הוּנָא אֲלֵא לְאַחַר הַקְּרַבַּת הָעוֹמֵר שְׁהוּתֵר חֲדָשׁ וְלֹא קוֹדֵם לְכּוֹ דְאִין שְׂיֵרִי גִּיפְרִין (וְהָא לִיבָא לְמִימַר לְרַב נַחֲמָן נְמִי אַע"ג דְלֹא כְּתִיב לוֹ גְּבִי חֵלָה מ"מ כָּל הֵיכָא דְלֹא (חֲזִי) לְדִידֵי אַע"ג דְחֲזִי לְאוּרוֹ אֵינְהָ קְדוּשָׁה מְשׁוּם דְחֵלָה דִּין תְרוּמָה עָלֵי וּכְדַתְנִן ס"פ רַאשׁוֹן דְחֵלָה הַחֵלָה וְהַתְרוּמָה חֵיבִין עֲלֵי מִיתָה וְחֻמְשׁ נְאֻסוּרִין לְזָרִים וְהֵם נְכֹסֵי פְהֵן וְעוֹלִין בְּאַחַד וּמֵאָה וּטְעוּנִין רַחֲצִית יָדַיִם וְהַעֲרַב שְׁמֵשׁ וְאִין נְטִלִין מִהַטְהוֹר עַל הַטְּמֵא אֲלֵא מִן הַפְּוֹקֶף וּמִן הַדְּבָר הַגְּמוּר אֲלֵמָא כָּל דִּין תְרוּמָה עָלֵי וּמֵהָאִי טַעֲמָא טְבֵלָא נְמִי וְחֵיבִין עֲלֵי מִיתָה וּכְדַתְנִן חֵלָה רַפ"ג אוֹכְלִין אַרְעֵי מִן הָעֵסָה עַד שְׁתַּגְלָגַל בְּחֻטִּין וְחֻטְמֻטִּים בְּשַׁעוֹרִין גְּלַגְלָה בְּחֻטִּים וְטַמְטָמָה בְּשַׁעוֹרִין הָאוֹכֵל מִמֶּנָּה חֵיב מִיתָה וְטַעֲמָא מְשׁוּם דְתְרוּמָה קְרִי רַחֲמָנָא שְׁנַאֲמַר חֵלָה תְרִימוֹ תְרוּמָה דְהָא ע"כ לְעֵנִין לוֹ וְלֹא לְאוּרוֹ אִין דִּין תְרוּמָה עָלֵי דַא"כ כְּמוֹ דְטַמְאָה שְׁלֵא הֵיְתָה לָהּ שְׁעַת הַפְּוֹשֵׁר אִין שֵׁם תְרוּמָה חֵל עֲלֵי לְרַב נַחֲמָן מְשׁוּם לוֹ וְלֹא לְאוּרוֹ כְּדַמּוּכַח לְהִדְיָא מֵהָא דְשַׁנִּי רַב נַחֲמָן הֵתֵם הֵיְתָה לוֹ שְׁעַת הַפְּוֹשֵׁר הָכִי נְמִי הֵיכָא דְלֹא הֵיְתָה לָהּ שְׁעַת הַפְּוֹשֵׁר לֹא יְהָא שֵׁם חֵלָה עָלֵי וְהָרִי שְׁעַת הַפְּוֹשֵׁר שֶׁל חֵלָה הוּא גְּלוּל הָעֵסָה דְהַמְפְּרִישׁ קִמַּח חֵלָה אֵינּוּ חֵלָה וְגוֹל בְּיַד פְּהֵן וְהָעֵסָה עֲצָמָה חֵיבַת בַּחֵלָה כְּדַתְנִן הֵתֵם בְּפֶרֶק ג' וַא"כ אִם נְטַמְא הָעֵסָה קוֹדֵם גְּלוּל לֹא תְהִי הַחֵלָה קְדוּשָׁה מְשׁוּם דְאֵינּוּ רְאוּי אֲלֵא לְאוּרוֹ אֲלֵמָא תְנִן הֵתֵם בְּפֶרֶק ב' מִי שְׂאֵינּוּ יְכוֹל לְעֲשׂוֹת עִיסוֹתוֹ בְּטַהֲרָה יַעֲשֶׂנָּה קִבִּין וְאֵל יַעֲשֶׂנָּה בְּטוּמְאָה.

ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר יַעֲשֶׂנָּה בְּטוּמְאָה וְאֵל יַעֲשֶׂנָּה קִבִּין שְׁכָשֵׁם שְׁקוּרָא לְטַהוֹרָה כֶּף הוּא קוּרָא לְטַמְאָה לְזוֹ קוּרָא חֵלָה בְּשֵׁם וְלְזוֹ קוּרָא חֵלָה בְּשֵׁם אָבֵל קִבִּיִּים אִין לְהֵם חֵלֶק בְּשֵׁם הָרִי אַע"פ שְׁהַעֲיָסָה מְקַבְּלַת טוּמְאָה קוֹדֵם גְּלוּל וְלֹא הֵיְתָה לָהּ שְׁעַת הַפְּוֹשֵׁר אֶפְיָלוּ הָכִי שֵׁם חֵלָה חֵל עָלֵי וְהָכִי נְמִי מְשַׁמַּע מֵהָא דַתְנִן הֵתֵם נוֹלַד לָהּ סִפְק טוּמְאָה עַד שְׁלֵא גְּלַגְלָה תַעֲשֶׂה בְּטוּמְאָה וּמִשְׁגִּלְגָּלָה תַעֲשֶׂה בְּטַהֲרָה.

וְהָכִי נְמִי מְשַׁמַּע בְּכַמָּה מְקוּמוֹת שְׁאֶפְיָלוּ נְטַמְאָה קוֹדֵם גְּלוּל מְפְרִישֵׁין מִמֶּנָּה חֵלָה בְּטוּמְאָה ע"כ): וְעוֹד בְּלָאוּ הָכִי כְּדָקָא דִּיִּיקַתָּ שְׁפִיר אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דְלְרַב נַחֲמָן יִפְרִישׁ תְרוּמָה אוֹ חֵלַת חֲדָשׁ שְׂאֵינְהָ קְדוּשָׁה מְשׁוּם דַּפ"ב דְשִׁבְתָּ (דָּף כ"ה) אֲמַרִּין אָמַר רַב כָּשֵׁם שְׁמַצְנָה לְשָׂרוּף הַקְּדָשִׁים שְׁנַטְמָאוּ כֶּף מְצָנָה לְשָׂרוּף אֵת הַתְרוּמָה שְׁנַטְמָאוּ וְאֲמַרָה תוֹרָה בְּשַׁעַת בְּיַעוֹרָה תַהֲנָה מִמֶּנָּה וְשְׁקִלִין וְטְרִינֵן הֵיכָא אֲמַרָה תוֹרָה הָכִי וְאָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר קְרָא תַתְּנִן לוֹ וְלֹא לְאוּרוֹ מְפָלֵל דְבַת אוּרוֹ הוּא כְּלוּמַר מְדַאצְטְרִיף קְרָא לְמַכְתָּב לוֹ לְמַעוּטֵי לְאוּרוֹ וַע"כ לִיבָא מִיָּדִי דְאֵינּוּ רְאוּי לוֹ וְרְאוּי לְאוּרוֹ אֲלֵא תְרוּמָה טַמְאָה לְבַד דְשַׁרִי בְּהַנָּאָה וְבַת אוּרוֹ וְאִי סְלָקָא דַעֲתָף דְתְרוּמַת חֲדָשׁ נְמִי אֵינְהָ קְדוּשָׁה מֵהָאִי טַעֲמָא גּוּפִי דְלוֹ וְלֹא

לאורו א"כ מנלן דתרומה טמאה שרי' בהנאה דילמא אסורה בהנאה ואפילו הכי איצטרף קרא לו למעוטי לאורו לתרומת חדש קודם לעומר דאינו קדושה דהא תרומה טמאה לא פתיבי בהאי קרא דתתן לו אלא משום דקאיתי לו למעוטי לאורו והואיל וליכא מידי דראוי לאורו ואין ראוי לו אלא תרומה טמאה ע"כ לדידה קא ממעט קרא אלא ש"מ דבת אורו היא ושריא בהנאה אבל אי אמרת דאיכא מידי אחרניא דראוי לאורו ואין ראוי לו כגון חדש אפתי איכא למימר דתרומה טמאה אסורה בהנאה וקרא דלו ולא לאורו למעוטי חדש הוא דקאיתי דבשילמא בתרומת חמץ ליכא לאוקמי להאי מעוטה דלו ולא לאורו אף על גב דרב נחמן בר' יצחק גופי' דריש לי' הכי בפ' כל שעה וא"כ מנ"ל דתרומה טמאה בת אורו היא דהא לא קשי' מידי דבפ' כל שעה דריש לה למעוטה תרומת חמץ אליבא למ"ד חמץ בפסח מותר בהנאה אבל למאי דקיימא לן חמץ בפסח דאסור בהנאה אין צריף לו למעוטה חמץ בפסח דכיון דאסור בהנאה מתתן לחוד ממעט אסור הנאה בלא לו שאין ליתן אלא מידי דשרי בהנאה לכל הפחות דשייכא בי' נתינה כמו שכ' התוס' שם בשם ר"י ומזה נראה לי ראי' ברורה לדברי התוספת דלא צריף קרא לרב נחמן למעוטי תרומת חמץ אלא למאן דאמר חמץ בפסח מותר בהנאה דאילו למאן דאסור מתתן לחוד בלא לו נ"ל דאינו קדושה דאם לא פן היכא יליף רב נחמן מהא דתרומה טמאה שריא בהנאה אלא ונדאי פדאמרן ולהאי תנא דפרק כל שעה נ"ל דתרומה טמאה שריא בהנאה מאת משמרת תרומתי אי נמי מלא בערתי מפניו בטמא פדאמרין בפ"ב דשבת וכיון דקיימא לן חמץ בפסח אסור בהנאה ע"כ לו ולא לאורו לתרומה טמאה אתיא ושמע מינה דבת אורו הוא ודייק לה מינה רב נחמן שפיר דתרומה טמאה שרי' בהנאה.

אבל אי אמרת דחדש קודם היתרו נמי אין שם תרומה חל עליו אפתי תימה מנ"ל לרב נחמן דהאי לו ולא לאורו למעוטי טבל טמא אתיא ולמידק מני' מפלל דבת אורו הוא וש"מ דתרומה טמאה שרי בהנאה דילמא הוא למעוטה תרומת חדש הוא דאיתי דאינו ראוי אלא לאורו דאמר קרא אלא על כרחיך תרומת חדש לרב נחמן לא נתמעט מלו ולא לאורו דכיון דחדש יש התיר לאיסורו לאחר יום הגף תתן לו קרינן בי' שגרי ראוי לו לגופו לאחר זמן היתרו ואם תאמר ואם פן אמאי ממעט רב נחמן לתרומת חמץ דאמר קרא לו ולא לאורו הא חמץ לאחר הפסח שרי' בהנאה ואמאי לא קרינן בי' לו משום היתרו דלאחר זמן שריא לכהן גופא פדאמרין גבי תרומת חדש לרב נחמן גופי' וכדפירשתי וי"ל דהא דממעט תרומת חמץ מלו ולא לאורו היינו אליבא דר"י דסבירא לי' חמץ לאחר זמן הפסח אסור מן התורה בפ' כל שעה (דף כ"ח) ויליף לה התם מקרא ואם פן לעולם לא קרינן תתן לו אלא לאורו לחוד כיון דאין היתר לאיסורו והא דמניא אבל מפריש תרומת חמץ דברי הכל אינו קדושה אע"ג דלר' שמעון דקים לן כנותי' חמץ לאחר הפסח שריא לגמרי מן התורה פדאמרין שם ואליבא דידן' חמץ בפסח דמו לחדש דפקע איסורו מיני' לאחר זמן האי דברי הכל דקאמר אפלוגתא דהני תנאי ר' עקיבא ור' יוחנן בן גורי דהאי ברייתא קאי ואליבא דר"י קאמר לה ולא מיירי בפלוגתא דר' יהודה ור' שמעון ומ"מ אף על פי שהוכחתי דאליבא דרב נחמן בר' יצחק משום היתרא דלאחר זמן תתן לו קרינן בי' ומהאי טעמא מפריש תרומת חדש קדושה אין לומר מדרב נחמן נשמע לדרב הונא ברי' יהושע לאו אמר רב נחמן תרומה דאיסורה אינו קדושה משום שלא לאורו אפי' הכי כל היכא דפקע איסורה לאחר זמן אפי' בשעת איסורו תתן לו

קרינו בי' הואיל וחנוי' לי' לבתר שעתה' ה"נ לרב הונא דאמר דתרומה דאיסורא משום ראשית דבעינו שירי' נפרין וה"ה לחלה כל היכא דפקע איסורו לאחר זמן אפילו בשעת איסורו שירי' נפרין קרינו בי' וחדש בשעת איסור קדוש בחלה ובתרומה והא דתרומת חמץ אינה קדושה ר' יהודה היא דאמר חמץ שעבר עליו הפסח אסור ולא פקע איסורו מיני' לעולם וכדפרשית דיש לומר דבשלמא לרב נחמן דס"ל התם דהא דתרומת חמץ אינה קדושה דווקא בדלא היתה לה שעת הפושט פגון שהחמץ במחובר אבל החמץ בתלוש קדושה ורב נחמן הוכרח לחלק בהכי משום דאקשי' לי' רב הונא ברי' דרב יהושע מהא דתנו אין תורמין מן הטמאה על טהורה ואם תרם תרומתו תרומה ואמאי נימא לו ולא לאורו וכיון דבהיתה לו שעת הפושט (אע"ג דכבר עבר ומאי דהוה הנה) אפילו הכי לא קפדינו מעתה על לו ולא לאורו כש"כ היכא שההיתר עתיד לבוא בנדאי ויהי' ראוי לו דאפי' בשעת איסורו לא קפדינו על לו ולא לאורו אבל לרב הונא ברי' דרב יהושע דתליא טעמא משום ראשית שיהיו שירי' נפרין לישראל ולדידי' פינו דלאו קשיא לי' מהא דאין תורמין מן הטמאה ולדידי' לא צריף לחלק בין היתה לו שעת הפושט ולא היתה לו שעת הפושט ואפילו היתה לו שעת הפושט בטר השתא אזלינו דמנא לן לחלק בהא ועוד כי שני' לי' רב נחמן התם דהיתה לו שעת הפושט כו' תמה עליו אבל החמץ בתלוש הכי נמי דקדושה אמר לי' אין ש"מ דלדידי' אפילו החמץ בתלוש לא קדושה אע"ג דהיתה לה שעת הפושט משום ראשית שיהי' שירי' נפרין לישראל וא"כ יש לומר כמו ששעת הפושט דלעבר לאו מילתא היא הכי נמי היכא שההיתר עתיד לבוא לאחר זמן כמו חדש אפילו הכי כשעת איסורו אין לנו דתקדש הואיל ובשעת הפרשה אין שירי' נפרין לישראל והכי מסתברא יותר דלפי זה הא דתנא המפריש תרומת חמץ אינה קדושה אתי' אפילו כר"ש דקיי"ל פנותי דס"ל חמץ שעבר עליו הפסח מותר ומעתה אינו צריף לדחוק ולאוקמי ברייתא כר' יהודה דווקא דלא פהלקתא והא נמי לא קשה דלרב הונא ע"כ לא קפיד קרא על שירי' ומפאן כל היכא שיש לו היתר לאחר זמן שהרי כל מצות הפרשת תרומות הכי הוא כשפריש תרומה ועדיין לא הפריש מעשר מן הכרי עדיין אין שירי' דהא אפתי חייב עליו משום טבל עד שיוציא ממנו כל המעשר ואפ"ה תרומתו תרומה ש"מ הואיל ואיסור טבל יש היתר לאסורו אין מעכב על התרומה מלקרוא ראשית ושירי' נפרין וה"ה לאיסור חדש אין מעכב על התרומה מלקרוא ראשית ושירי' נפרין הואיל ויש לו היתר לאחר זמן דהא ונדאי לאו מילתא היא דשאני הא דמפריש תרומה קודם למעשרות דמצותה בכה ואי אפשר בענין אחר ומראשית גופי' קא אתא וכדתנו בפ' ג' דתרומות יוקדם תרומה לראשון מפני שקרוי ראשית וכהאי גוונא אשכחן גבי שחוטי חוץ למ"ד שחיטה שאינו ראוי' לא שמה שחיטה דלגבי שחוטי חוץ נמי לאו שמה שחיטה אע"ג דכל שחיטת חוץ שחיטה שאינה ראויה הוא מ"מ אי הוי שחיטה שאינה ראויה מצד אחר פטור והכא נמי דכנותי' ועוד בלאו הכי לא דמי' שירי' שאין נפרים מחמת איסור חדש לאינם נפרין מחמת איסור טבל אע"פ ששניהם יש להם היתר לאחר מפאן דאסור טבל בידו להביאו ליד היתר ע"י הפרשת מעשרות משא"כ חדש דאין בידו להביאו לידי היתר עכשיו מיד עד שיבוא יום הגוף הלכה אין ללמוד אסור חדש מאסור טבל לענין שירים שאין נפרים דהא לא דמי לפיכך לפי שיטה זו אין לנו שיהיה מותר הפרשת חלה מן החדש קודם יום הגוף לרב הונא ברי' דרב

יהושע: מ"מ לעגנו הלכה נראה לי (דאין) הלכה פרב הונא אלא פרב נחמן בר' יצחק דהכי מסיק רב נחמן התם לבתר דמחלק בין היתה לו שעת הפנשה ללא היתה דקאמר אבל החמיץ בתלוש הכי נמי דקדשה אמר ליה אין בגזירת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאילתא וכו' מורין בבי מדרשא פנותי וכינו דכל בני מדרשא ס"ל דאחמוץ בתלוש קדשה אלמא שהיתה שעת הפנשה מילתא הוא כש"כ היכא שההיתר עתיד לבוא לאחר זמן דמילתא הוא וקדשה נאפילו אם תאמר דלרב, הונא אפילו היכא דהיתר עתיד לבוא לאחר זמן נמי אינה קדושה (הלכה) יחידאי [הוא] ולית הלכתא פנותי הלכך שפירדמי להפריש חלה מן החדש קודם יום הגה דקדשה עוד אומר אני אע"ג דלרב נחמן הדבר מוכרח דאין צריך קרא תמן לו ולא לאורו אלא אליבא דמאן דאמר חמץ בפסח מותר בהנאה דאלו למ"ד אסור בהנאה מתן לחוד נפקא לי' וכמש"כ התוספות חדא דהכי משמע מהא דפרק ב' דשבת וכמש"כ לעיל ועוד על דרך שפתבו התוספות שם בפרק ב' דשבת וא"ת מידי ולא לאורו פתיב ואימא תמן לו ולא דבר שאין ראוי לו כלל ויש לומר דא"כ לא לכתוב אלא תמן דאין נתינה פחות משנה פרוטה מדכתיב לו משמע לו ולא לאורו ע"כ מ"מ הא דרב הונא דיליף לה מראשית ומשום שאין שיריה נפריין לא אתי אלא דווקא למ"ד חמץ בפסח אסור בהנאה ולדידן תמן לא משמע ליה שיהיה שנה פרוטה אלא האי תמן משמע ליה כמו נתינה דגבי גט דקי"ל כתבו על איסורי הנאה פשר אע"ג דכתיב ונתן בינדה כמש"כ התוספות בפרק כל שעה (דף ל"ב) גבי הא דקאמר שם ואין נתינה פחות משנה פרוטה והא דמיייתי התוספות עוד שם בפרק כל שעה למעוטי איסורי הנאה אליבן דרב נחמן מונתן לכהן את הקודש הא נמי לר' הונא לא משמע ליה שהרי הקשו התם התוספות אהא דרב הונא דאמר יצא זה שאין שיריה נפריין הא שירי נפריין דמעיקרא הוי אסור בהנאה של פילוי פגון הדלקה וכיוצא בו מידי דהוי אטבל טמא דאין מדליקין בו ומשעת הרמה ואילך מדליקין בו וי"ל דדווקא בטבל טמא אין מדליקין כדדרשינן את משמרת תרומתי בשתי תרומות הפתוב מדבר מה תרומה טהורה אין לה בה אלא משעת הרמה ואילך אף תרומה כו' והא נודאי קושיא היא לפי שיטת רש"י ולמאי שהבינו התוספות דהא דרב הונא אתיא אליבן דמ"ד חמץ בפסח אסור בהנאה ומה שתיירץ התוספות התם דווקא בטבל טמא אמרינן אבל באינו טמא מדליקין דלא איירי אלא בשתי תרומות תרי תינהא קא חזינא הכא חדא דאפילו תימא דלא מייירי אלא בשתי תרומות מ"מ בטבל טמא אין מדליקין א"כ אי מפריש תרומת חמץ בפסח מטבל טמא תהיה קדושה לרב הונא דיליף לה מראשית דהא שירי נפריין דבעודו טבל אסור בהנאה של פלוי דהא טמא הוא ולאחר הפרשה שרי א"כ איך תניא במה דברים אמורים דמפריש לתרומת חמץ בפסח דקדשי במפריש תרומה והחמיצה אבל במפריש תרומת חמץ דברי הכל אינה קדושה הא במפריש תרומת חמץ נמי משפחת לה דקדושה וחיבין עלי' חומש במפריש מטבל טמא דשירי נפריין דהא על תרומה טמאה חיבין נמי חומש כדתנן ריש פרק קמא דתרומות ובהאי ברייתא גופא תניא אמר ליה ר' יוחנן בן גורי לר' עקיבא ומה הנאה יש לאוכל תרומה טמאה כו' ועוד אני תמה דהא נודאי אפילו טבל טהור אין מדליקין בו ואסור בהנאה של פילוי וכמש"כ התוספות עצמם, בפרק ב' דשבת (דף כ"ו) דתניא אין מדליקין בטבל טמא בחול ואין צריך לומר בשבת ומפריש בגמרא טעמא מאת משמרת תרומתי בשתי תרומות הפתוב מדבר אחת תרומה טהורה



ואחת תרומה טמאה מה תרומה טהורה אין לה ביה אלא משעת הרמה ואילך אף תרומה  
טמאה אין לה ביה אלא משעת הרמה וכתב התוספות פירוש הקונטרס וכש"כ בטבל טהור  
ואין נראה דלא הוי כש"כ דמהיכא תיתי אלא הוא הדין טבל טהור דילפינן טבל טהור  
מטבל טמא מה טמא אין לה בו הנאה של פילוי אלא מהרמה ואילך אף טבל טהור  
וכו' אבל הנאה שאינה של פילוי שרי כו' ומקרא נמי ילפינן פהו ששכר פרה מישראל  
לא יאכילנה פרושי תרומה דהנאה של פילוי אסורה לזרים כו' ואפילו למה שכתב  
הר"ש בשילקה מסכת תרומות עלה דהא מתני' דבתרומה הנאה של פילוי מותר לזרים  
מן התורה מ"מ בטבל טהור ונדאי אסור מן התורה דהא ונדאי אין טעם לחלק בין טהור  
לטמא והינינו טעמא דאמרינן בכל מקום אמר ר' אושעיא מערים אדם על תבואתו  
ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר אבל טבל גמור אפילו  
בהמה לא אכלה ש"מ דאפילו טבל טהור אסור בהנאה של פילוי וכמש"כ התוספות פ"ק  
קמא דפסחים (דף ט') בשם ר"י ואע"פ דמסיימי שם ורש"י לא פירש פן בשבת תמי' לי  
הא רש"י נמי ס"ל וכמש"כ התוס' עצמם בפ"ק ב' דשבת משמו וזה מרגלא בפומי'  
דרבותינו בעלי התוספות ז"ל בהרבה מקומות דטבל טהור אסור בהנאה של פילוי מן  
התורה מהאי הדיקישא דמשמרת תרומותי וזה פליאה בעיני איך נעלם מהם ז"ל זאת  
וא"כ ל"ד חמץ בפסח מותר בהנאה הוי לי שירי' נפרין דבעודו טבל אפילו הוא טהור  
אסור בהנאה של פילוי ולאחר הפרשה שרי וע"כ רב הונא דאמר תרומת חמץ אינה  
קדושה משום שאין שירי' נפרין היינו למאי דקי"ל חמץ בפסח אסור בהנאה הלכך אין  
שירי' נפרין ונדאי ואע"פ שרש"י נמי פירש בד"ב הונא דחמץ בפסח מותר בהנאה וכמו  
שכתבתי לעיל בשמו גם עליו ז"ל תמי' לי פינן דס"ל דאין מדליקין בטבל אפילו טהור  
ע"כ הא דרב הונא לא אתי אלא למ"ד חמץ בפסח אסור בהנאה וכמו שכתבתי והשתא  
דאתית להכי א"כ חלה של חדש קדושות שפיר אפילו לרב הונא פינן דחדש מותר בהנאה  
כדתנן בפ"ק ר' ישמעאל קוצר לשחת ומאכיל לבהמה ומקרא מיתי לה הש"ס בריש  
פ"ק ב' דפסחים דחדש מותר בהנאה הוי ליה שירי' נפרין דבעודו טבול לחלה אסור  
בהנאה של פילוי דהא טבול לחלה כל דין טבל של תרומה עליו וחיובין עליו מיתה מהאי  
טעמא כדאמרינן בהרבה מקומות ולאחר הפרשה שרי ועוד אני אומר דבלאו הכי נמי אי  
אפשר לומר הא דרב הונא דאמר הא דאפריש תרומת חמץ אינה קדושה משום דאין  
שירי' נפרין דאתי אליבן' דמ"ד חמץ בפסח מותר בהנאה משום דקש' לי הא שירי'  
נפרין דהא כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרף אכילתו כדאמרינן בפ"ק כל  
שעה (דף כ"ד) ואפילו איסורה נמי ליכא מן התורה וטעמא דאכילה כתיב ביה ואלו טבל  
הדבר ברור שלוקין עליו אפילו שלא כד"ה הנאתו דהא לא כתיב ביה אכילה דאיסור  
טבל נפקא ליה מולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לד' בעתידין לתרום  
הפסח מדבר כדאמרינן בפ"ק הנשרפין (דף פ') ומה"ט אמר אביי התם דלוקין על פלאי  
הפסח אפילו שלא כד"ה הנאתו משום דלא כתיב ביה אכילה ואע"ג דיליף התם חילול  
חילול מתרומה דטבל במיתה ונהרי גבי תרומה אכילה כתיב ביה ואפילו הכי פינן דלא  
כתיב אכילה בגופי' היו דטבל לוקין עליהם אפילו בשלא כד"ה הנאתו כדאמרינן התם  
לענן בש"ר בחלב שהיו לוקין עליו אף שלא כד"ה הנאתו ואע"ג דיליף לאיסור בש"ר  
בחלב מטריפה דכתיבי ביה אכילה דלהכי לא כתיבי אכילה בגופי' לומר שלוקין עליו

אפילו שלא פדרה הנאתו וכינון דלוקין על טבל אפילו שלא פדרה הנאתו הוי ליה שירי נפרין דקונדם הפרשה אסור בשלא פדרה הנאתו ולאחר הפרשה שרי דהא גבי חמץ אכילה פתיב אבל אי היא דרב הונא אתיא כמ"ד חמץ בפסח אסור בהנאה אתי שפיר דאינא למימר דרב הונא סבירא ליה פלישנא קמא דר' יוחנן דאמר התם דגבי איסורי אכילה אין לוקין עליהם אלא פדרה אכילתו אבל באיסורי הנאה אפילו שלא פדרה הנאתו נמי היו לוקין פדמוכח התם פלישנא בתרא דקאמר פל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרה הנאתו למעוטי היכא שהניח חלב של שור הנסקל על גבי מפתו דפטור וכש"כ אוכל חלב חי שפטור פלומר חלב חי הוי שלא פדרה אכילתו משמע פלישנא קמא באיסור אכילה הוא דבעי דרה אכילתו אבל באיסור הנאה אפילו שלא פדרה הנאתו נמי חייב ופירש זה מוכרח התם בהאי סוגיא כמש"כ במקום אחר אבל מ"מ אפתי קשה פינו דאפשר לאוקמי' הא דתניא אבל במפריש תרומת חמץ דאינה קדושה אליבא דמ"ד חמץ בפסח אסור בהנאה שהרי לפי שיטה זו רב הונא הכי מוקי לה מאי דוחקין' דרב נחמן לפרש טעמא משום תמן לו ולא לאורו דאתי' כמ"ד חמץ בפסח מותר בהנאה פינו דהני תנאי דהאי ברייתא ס"ל דחמץ בפסח אסור בהנאה פדאמרינו (התם) ונהרי איסורי הנאה לר' נחמן ע"כ מקרא אחרנינא אתיא דאינה קדושה בתרומה דאם לא פן מידי ולא לאורו פתיב (כמש"כ לעיל) הנה ליה לפרש דהינו טעמא דאינה קדושה להני תנאי משום תמן לחוד או משום ונתן לפהו את הקודש דמיניה נתמעטו איסורי הנאה אלא דקשיא ליה) אליבא דמ"ד אסור בהנאה מילתא דפשיטא היא ומאי קמ"ל ועל דרה שפירשו התוס' התם.

וא"כ גם לרב הונא אי אפשר לאוקמי אליבא דמ"ד חמץ בפסח אסור בהנאה דאם פן מאי קא משמע לן: ונראה לי דונדאי אפילו למ"ד חמץ בפסח אסור בהנאה רבותא גדולה קמ"ל דמפריש תרומת חמץ אינה קדושה והא דמוקי לה רב נחמן אליבא דמ"ד מותר בהנאה משום דקשיא לי' מאי ד"ה אינה קדושה דתניא האי דברי הפל אהיא קאי אי אפלוגתא דר' יוחנן פן נורי ור"ע קאי הא לא הוי מעין פלוגתניהו דאינהו לא מיירי מקדושה או לאו קדושה פלל דהא מיירי מתרומה שחלה עלי' קדושה אלא דפליגי אם חייב עליו חומש או לא לפיכך מפרש בהאי דברי הפל דתני היינו אפילו למ"ד חמץ בפסח מותר בהנאה דלדידן' ליכא לפרושי דהאי ד"ה דקאמר היינו אפילו למ"ד חמץ שעבר עליו הפסח מותר דאע"ג דיש היתר לאיסורו (ואפילו הכי) אינה קדושה דהא פינו דלרב נחמן הא דאינה קדושה ע"כ בלא הי' לו שעת הפושר פגון דאחמיץ במקחופר משום דקשה ליה מהא דאין תורמין מן הטמאה על הטהורה וכמו שבאיסור אכילה דנפקא ליה מלו ולא לאורו בהנה לו שעת הפושר לית לן בה ה"ה באיסורי הנאה נמי בהנה לו שעת הפושר לית לן בה וכינון ששעת הפושר שעבר פבר מילתא היא כש"כ בהיתר העתיד לבוא אחר זמן דקדושה וא"כ הא דאינה קדושה אינו אלא למ"ד חמץ שעבר עליו הפסח אסור ולא דברי הפל היא ולא קאי האי ד"ה פלל אפלוגתא דהני תנאי וכמו שפתיבתי לעיל אבל לרב הונא דיליף להא דאינה קדושה מראשית אע"ג דהא דאינו קדושה אינו אלא למ"ד חמץ בפסח אסור בהנאה דאלו למאן דמתיר שפיר שירי' נפרין אי משום הנאה של פילוי שאסור בעודו בטבלו ואי משום שלא פדרה אכילתו.

ולאחר הפרשה שרי בשלא דרף אכילתן ובהנאה של כילוי אפילו הכי אתי שפיר האי דברי הפל אינו קדושה דקאמר דהאי ד"ה קאי אפלוגתא דר' יהודא ור' שמעון ונהכי קאמר רב הונא אפילו לר"ש דקאמר חמץ שעבר עליו הפסח מותר אע"ג דיש היתר לאיסורו לאחר פסח אפילו הכי אינה קדושה בפסח משום שאין שירי נזכרין בשעת הפרשה דלדידן לא קשיא מהא דתורם מן הטמאה ואפילו בהי' לו שעת הפנוש אינה קדושה וה"ה ביש לו היתר לאחר זמן נמי אינה קדושה ואתי שפיר האי דברי הפל אפילו לר' שמעון וכדאמרן ועוד יש לומר דמהאי טעמא לא מפרש רב נחמן האי דאינה קדושה אליבא דהני תנאי דהאי ברייתא דסבירא להו חמץ בפסח אסור בהנאה כיון דלדידן בהי' לו שעת הפנוש אי נמי ביש היתר לאיסורו קדושה והא דאינה קדושה היינו דווקא בלא הי' לו שעת הפנוש וכמ"ד חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה (ואין היתר) לאיסורו לעולם ואי חמץ מאסורי הנאה הוא א"כ תקשה מאי אינה קדושה דתנא תנא דמשמע קדושה הוא דלא חל עליו אבל שם טבל עליו דאי לא טביל פשיטא דאינה קדושה דהא הוי ליה פטור גמור והא באיסורי הנאה לא חל עליהם שם טבל כלל כדאמר רב חסדא בס"פ חלק (סנהדרין דף קי"ב) עיסה של מעשר שני בגבולין פטור מן החלה לכ"ע אפילו למ"ד מעשר שני ממון הדיוט הוא כדפירש רש"י התם דאין לה היתר אכילה בשעת חיוב חלה דהיינו בשעת גלגול העסה לא קרינן ביה ראשית עריסותיכם ואפילו פדאה לאחר מכאן פטורה מן החלה ואע"פ שפירש רש"י בלשון אחר פירוש דהעיקר כמו שהוכיחו התוספות בפ"ב דקדושין (דף נ"ג) וכמו שכתבתי בספרי שאגת אריה (סימן ז') והכא נמי אם בשעת מירוח הקובע לתרומה ומעשרות הי' אסור בהנאה לא קרינן ביה דגגה שלח ובנתמרח קודם הפסח דחל עליו חיוב תרומה קודם איסור חמץ ליכא לאוקמי דאם כן הוי ליה שעת הפנוש וקדושה בתרומה ובמפריש תרומה קודם מירוח דאפתי לא הוקבע לטבל דאי הכי אחר מירוח חל עליו שם תרומות ומעשרות כדאמרינן בהרבה מקומות מידי דהוי שהקדימה בשבלים כו' ומשום דגגה שלח ולא של איסור הנאה אין לפוטרו דהיינו דווקא אם אינו שלו בשעת מירוח שחל עליו איסור טבל דדגגה היינו מירוח הקובע לתרומות ומעשרות וכיון דאפשר לבא לידי חיוב טבל במקרח לאחר הפסח דהוי ליה דגגה שלח היכא שמפריש בתוך הפסח שם חיוב עליו וקא משמע לן דאפילו הכי אינו קדושה בתוך הפסח הא כיון דלרב נחמן הא דאינו קדושה היינו דווקא למאן דאמר חמץ שעבר עליו הפסח אסור אם כן למאן דאמר חמץ אסור בהנאה הא אין לחלק בין (בתוך) הפסח לאחר הפסח לר' יהודא לענין איסור הנאה וכיון דאסור בהנאה לעולם ואי אפשר לבוא לידי דגגה שלח על ידי מירוח בשום ענין הוי ליה פטור גמור ואין עליו שם טבל כלל ומאי איריא דתני אינו קדושה הא אפילו שם טבל לא חל עליו לגמרי לפיכך מפרש רב נחמן להא דאינו קדושה אליבא דמאן דאמר חמץ בפסח מותר בהנאה דהשתא אתי שפיר דאינו קדושה אבל שם טבל חל עליו דדבר שמוותר בהנאה אע"פ שאסור באכילה שפיר אוקרי דגגה שלח כמו שהוכחתי שם בספרי אבל לרב הונא דטעמא דאינה קדושה משום שירי נזכרים אפילו בהי' לו שעת הפנוש אי נמי יש לה היתר לאחר זמן אינו קדושה אם כן אפילו למאן דאמר חמץ בפסח אסור בהנאה אתי שפיר הא דאינו קדושה אבל שם טבל חל עליו אי במפריש קודם מירוח דמשום איסור הנאה בלא טעמא דשירי נזכרים אי נמי בנתמרח קודם הפסח ואפשר אפילו

בנתמרח בתוך הפסח לאחר שהתמיץ נמי שרי פיון דיש לו היתר לאחר הפסח לר' שמעון ולא דמי למעשר שני בגבולין דלא קרינו ביה עריסותיכם שלכם אע"ג דיש היתר לאיסורו דשאני התם דאין היתרו בא מאליו אלא בהתיר של פדי או לעלות לירושלים אי נמי על ידי שאלה ומי ימר דעבידי דאתו משא"כ חמץ בפסח ההיתר עבידי דאתו בהערב שמש של שביעי של פסח ושמשא ממילא ערבא אבל עדיין קשה לי דאי אפשר לומר פן דע"כ לרב נחמן באיסורי הנאה אפילו היה לו שעת הפושר נמי אינו קדושה ולא מתרץ לה בהתמיץ במחנה אלא למ"ד חמץ בפסח מותר בהנאה דאי לא תימא הכי אלא באיסורי הנאה נמי שעת הפושר מילתא היא תקשה לה מאי קאמר אבל מפריש תרומות חמץ אינו קדושה מאי פסקא הא במפריש תרומות חמץ נמי זמנין דקדוש בהיתה לה שעת הפושר והכי דמי בהתמיצה בתלוש ועוד אימא רישא במה דברים אמורים פלומר דמשפחת לה לתרומת חמץ בפסח דקדשה במפריש תרומה והתמיצה והרי היתה לו שעת הפושר וא"כ מאי קאמר מפריש תרומה והתמיצה הא בכהאי גוונא דהיתה לה שעת הפושר אפילו בהתמיצה וא"כ הפרישה נמי קדשה אלא ונדאי לרב נחמן באיסור הנאה לא מהני שעת הפושר והשתא אתי שפיר דהרי האי בד"א במפריש כו' אהני תנאי דהאי ברייתא קאי דס"ל חמץ בפסח אסור בהנאה והכי קאמר בד"א דמשפחת לה לתרומת חמץ בפסח במפריש תרומה וא"כ התמיצה אבל במפריש תרומת חמץ שהתמיצה קודם הפרישה אפילו התמיצה בתלוש אפילו הכי אינו קדושה דכיון דחמץ בפסח אסור בהנאה להני תנאי לא מהני שעת הפושר ומכל מקום דברי הפל אינו קדושה משמע ליה לרב נחמן דהאי דברי הפל קאי נמי אפילו למ"ד חמץ בפסח מותר בהנאה והאי ונדאי אליבא דידן תרומת חמץ דאינו קדושה אינו אלא בלא היתה לו שעת הפושר כדמוכח מהא דאין תורמין מן הטמאה ולצדדן קאמר הך סיפא למר בלא היתה לו שעת הפושר ולמר אפילו בהיתה לו אינו קדושה וא"כ הדרא קושין לדוכתא מאי דוחקא לרב נחמן לאוקמי אליבא דמאן דאמר מותר בהנאה פיון דהני תנאי סבירא להו דאסור בהנאה ואפילו הכי אתי שפיר הא דאינו קדושה אבל מטביל טבול בהיתה לו שעת הפושר דטבול ואפילו הכי אינו קדושה הואיל ואסור בהנאה לא מהני שעת הפושר והאי ד"ה נמי אתי שפיר דקאי אפילו למ"ד חמץ שעבר עליו הפסח מותר בהנאה אפילו הכי אינו קדושה דאע"ג דעתיד לבוא לידי היתר לא מהני פיון דאסור בהנאה כמו דלא מהני שעת הפושר דשלעבר.

עוד נראה לי אפילו לפרש"י ותוספות אע"ג דחמץ בפסח אין שירי' נזכרין (דחמץ אסור בהנאה) אפילו הכי חדש שפיר (נקרא) שירי' נזכרין (משום) דעל (חדש) אינו חייבין עלי' מיתה אלא מלקות ועל טבל חייבין עליו מיתה החמור ממלקות הרי (דקודם הפרישה) היה במיתה החמורה משום טבל ולאחר הפרישה אינו אלא במלקות גרידא משום לאו דחדש ושפיר (נקרא) שירי' נזכרין ע"י הפרישה אבל חמץ בפסח בכרת הוא דחמור ממיתה בידי שמים כדאמרין בפ' כל שעה לא נקרא שירי' נזכרין דהא לאחר הפרישה היא חייב פרת על השיריים אע"ג (דעל ידי) הפרישה פקע איסור טבל דבמיתה קלה בחמורה מישוף שייכא.

הרי נתברר לנו היטב דאפילו לרב הונא חלה של חדש קדושה דהנה ליה שירי' נזכרין וכש"כ דקדושה לרב נחמן דהא לו דממעט ולא לאורו גבי חלה לא פתיב: סימן יב וראיתי

(לְבָאָר) חֲדָשׁ שְׁנֵתְעָרְבַּ בְּיָשׁוֹן וְאִין בּוֹ בְּנוֹתָן טַעַם אֵלָּא שֶׁהוּא שֶׁל חֲמֵץ אִם יֵשׁ לוֹ דִּין דְּבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין וְלֹא בְּטַל אוֹ לֹא: וְרוֹאֶה אֲנִי שְׂדִין זֶה נִחְלָק לְשִׁלְשָׁה חֲלָקִים אֶחָד אִם שְׂנִיָּהֶם הַחֲדָשׁ וְהַיָּשׁוֹן הֵם שֶׁל חֲמֵץ הַשְּׂנִי אִם הַחֲדָשׁ הוּא שֶׁל חֲמֵץ וְלֹא הַיָּשׁוֹן הַשְּׂלִישִׁי הוּא לְהִיפּוֹד אִם הַיָּשׁוֹן הוּא שֶׁל חֲמֵץ וְלֹא הַחֲדָשׁ דַּע שֶׁהֲר"ן פֶּתַח בְּפֶרֶק כָּל שְׁעָה שְׁאַחֲרֵים אָמְרוּ דְּהָא דְחֲמֵץ בְּפֶסַח אוֹסֵר בְּמִשְׁהוּ מִשּׁוֹם דְּהוּא לִי דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין שֶׁהוּא מוֹתֵר לְאַחַר הַפֶּסַח פִּינּוֹ דְקִים לָן כַּר"ש וְאֵע"ג דַּר"ש אָסֵר לִי מְדַרְבְּנָן אַחַר הַפֶּסַח מִשּׁוֹם קְנָסָא מ"מ מוֹדָה הוּא דַּעַל יְדֵי תַעֲרוּבוֹת שְׂרִי נִמְצָא שְׁתַּעֲרוּבוֹת זֶה דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא וְהוּא ז"ל הַשִּׁיגוֹ עֲלֵיהֶם וְאוֹמֵר פִּינּוֹ דְחוּמְרָא דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין מְדַרְבְּנָן הוּא קְרוֹב הַדְּבָר לֹאמֵר שֶׁלֹּא הִחְמִירוּ בּוֹ אֵלָּא כְּשֶׁהֲמִין עֲצָמוֹ עֲתִיד לְהִיּוֹת נִיתֵר אֲבָל פִּינּוֹ שֶׁהַחֲמֵץ עֲצָמוֹ אָסוּר אֵע"פ שֶׁתַּעֲרוּבוֹתָו מוֹתֵר אֲפָשָׁר שֶׁהַשְּׂוֹי מְדוּתִיתָו שֶׁלֹּא לְדוּנּוֹ בְּכֻלּוֹ דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין אֵע"פ שֶׁבְעֲלֵי סְבָרָא זֹו אוֹמְרִים פִּינּוֹ דְמְדַאוּרְיִיתָא לַר"ש דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא כְּשֶׁאָסְרוּ ר"ש מִשּׁוֹם קְנָסָא לֹא בָּא לְהַקְלֵ עָלָיו וְלֹא נִהֲיָא לִי שְׂאֵלוֹ הִי' מַה שְׂאֵנּוּ אוֹמְרִין דְאַפִּילוּ בְּאֵלְפֵי לֹא בְּטִיל מְדַאוּרְיִיתָא יָפָה הֵם אוֹמְרִים אֲבָל וּנְדָאִי מִשְׁמַע דְחוּמְרָא מְדַרְבְּנָן הוּא שֶׁלֹּא לְבַטְלוֹ מִעַכְשָׁיו פִּינּוֹ שֶׁהוּא עֲתִיד לְהִיּוֹת נִיתֵר וְכִינּוֹן שֶׁהֵם אָסְרוּהוּ לְאַחַר זְמַנּוֹ אִין רָאוּי שְׂיַחְמִיר עָלָיו חוּמְרָא זֹו בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ ע"כ וְהַשְׂתָּא מִשְׁמַע לִי בְּחֲדָשׁ וַיָּשׁוֹן שְׂנִיָּהֶם שֶׁל חֲמֵץ שְׁנֵתְעָרְבוּ זֶה עִם זֶה לְסִבְרַת הֲר"ן [וְאִין בּוֹ] בְּנוֹתָן טַעַם בְּטַל דְכִינּוֹן דָּאִין לוֹ מִתִּירִין לְחֲדָשׁ עַד יוֹם הַגֶּנֶף שֶׁהוּא בְּתוֹךְ הַפֶּסַח וְכִבְרַת נִיתֵק מְאִיסוּר לְאִיסוּר מְאִיסוּר חֲדָשׁ לְאִיסוּר חֲמֵץ וְאִין לוֹ שְׁעַת הַפְּנוּשָׁר שֶׁל הִיתֵר בֵּינֵתִים הֲרִי אִין לוֹ מִתִּירִין דְמַה לִי אִין לוֹ מִתִּירִין מִחֲמַת אִיסוּר אֶחָד וּמַה לִי אִין לוֹ מִתִּירִין מִחֲמַת שְׁסוּפּוֹ לְהִינְתֵק מְאִיסוּר זֶה לְאַסוּר אַחַר בְּלַתִי שְׁעַת הַפְּנוּשָׁר בֵּינֵתִים וְהֲרִי הֵכָא הָאִיסוּר שְׂנִי שְׁסוּפּוֹ לְהִנְתֵק לוֹ שֶׁהוּא חֲמֵץ בְּפֶסַח פִּינּוֹ שֶׁהוּא עֲצָמוֹ עֲתִיד לְהִיּוֹת נִיתֵר לֹא דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא וְאַפִּילוּ לְסִבְרַת אַחֲרֵים שֶׁהִבִּיא הֲר"ן נְמִי בְּטַל דְתַעֲרוּבוֹת זֶה וּנְדָאִי אִין לוֹ מִתִּירִין לְאַחַר הַפֶּסַח דְהָא לְעֵנֵן אִיסוּר חֲמֵץ אִין פָּאן תַּעֲרוּבוֹת אֵלָּא אִיסוּרוֹ בְּעֵינּוֹ דְהָא הַחֲדָשׁ וְהַיָּשׁוֹן שֶׁל תַּעֲרוּבוֹת שְׂנִיָּהֶם שֶׁל חֲמֵץ הוּא וְכִינּוֹן דַּעַתִּיד לְהִיּוֹת נִיתֵק מְאִיסוּר חֲדָשׁ לְאִיסוּר חֲמֵץ בְּעֵינֵי שְׂאֵסוּר מְדַרְבְּנָן לְאַחַר הַפֶּסַח בְּלַתִי שְׁעַת הַפְּנוּשָׁר בֵּינֵתִים מַעֲתָה דִּינִינֵן לִי כְּדָבָר שְׂאֵין לוֹ מִתִּירִין וְכֵטֵל וְהָא אִין לֹאמֵר פִּינּוֹ דְאַפָּשָׁר לְבַטְלֵ אֵת כָּל הַתַּעֲרוּבוֹת הַזֶּה דְחֲדָשׁ וַיָּשׁוֹן שֶׁל חֲמֵץ קוֹדֵם הַפֶּסַח בְּדָבָר אַחַר שְׂאֵינּוֹ שֶׁל חֲמֵץ דְכִינּוֹן שְׁקוּדֵם הַפֶּסַח לֹא חָל עָלָיו עַדִּין אָסוּר חֲמֵץ אִין בְּזֶה מִשּׁוֹם אִין מְבַטְלִין אָסוּר לְכַתְחִילָה וְנִמְצָאוּ דְאִיסוּר חֲדָשׁ שְׁבַתוֹךְ הַתַּעֲרוּבוֹת הַזֶּה דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא דְמַגְלֵן הִיא דְמִשּׁוֹם הֵכִי דִינִינֵן לִי כְּדָבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין דְכִינּוֹן פְּמוֹת שֶׁהוּא עַכְשָׁיו אִין לוֹ מִתִּירִין אֲבָל סְבָרָא הָאֲחֵרוֹנָה שְׁפַתְבַּת הֲר"ן דְמִשּׁוֹם קְנָסָא דַר' שְׁמַעוֹן לֹא פָקַע מִיָּנָה דִּין דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין דְלֹא בָּא ר"ש לְהַקְלֵ עָלָיו תַּעֲרוּבוֹת זֶה שֶׁל חֲדָשׁ וַיָּשׁוֹן שֶׁל חֲמֵץ הוּא לִי דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין וְאִי מִשּׁוֹם דְסוּפּוֹ לְהִנְתֵק מְאִיסוּר חֲדָשׁ לְאִיסוּר חֲמֵץ הָא חֲמֵץ בְּפֶסַח גּוֹפֵל דִּין דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין עָלָיו לְבַעֲלֵי סְבָרָא זֹו מִשּׁוֹם דְאַפִּילוּ חֲמֵץ בְּעֵינֵי מוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה אַחַר הַפֶּסַח וְלֹא קְנִיס ר"ש לְהַקְלֵ עָלָיו אֵלָּא שְׂיֵישׁ לְדוּן בְּזֶה קֶצֶת וְנִתְבָּרַר חִילוּק הָרֵאשׁוֹן וְהַחִילוּק הַשְּׂנִי חֲדָשׁ שֶׁל חֲמֵץ שְׁנֵתְעָרְבַּ בְּיָשׁוֹן שְׂאֵינּוֹ שֶׁל חֲמֵץ אֵע"ג דְקוֹדֵם יוֹם הַגֶּנֶף נִיתֵק מְאִיסוּר חֲדָשׁ לְאִיסוּר חֲמֵץ אֲפִילוּ הֵכִי הוּא לִי דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין לְסִבְרַת אַחֲרֵים וְלְסְבָרָא אַחֲרוֹנָה מִשּׁוֹם דְתַעֲרוּבוֹת זֶה יֵשׁ לָהּ הִיתֵר לְאַחַר הַפֶּסַח.

ואי משום קנסא דר"ש לא בא להקל עליו אבל לסכרת הר"ן בטל פינון שסופו להנתק מאיסור קדש לאיסור חמץ שאין לו מתירין לאחר הפסח בעינו משום קנסא דר' שמעון החלוק השלישי קדש שאינו של חמץ שנתערב ביטולו של חמץ לסכרת אחרים ונדאי שרי דהא תערובות זה אין לו מתירין אחר הפסח מחמת תערובתו פינון דרובו חמץ ולסכרא אחרונה ונדאי אסור דלא קניס ר"ש להקל עליו אבל לסכרת הר"ן דלא הנה לי דבר שיש לו מתירין אלא פשהמין עצמו עתיד להיות ניתר אבל לא פשאינו ניתר אלא מחמת תערובתו יש לעיין בחילוק זה אי נימא הכא הא המין איסור עצמו שהוא קדש שבתערובות הא הוא עתיד להיות ניתר בעיני' אחר יום הגוף אע"פ שהתערובות שעמו שהוא של חמץ גורם לו לאסור תערובתו שאין עתיד להיות ניתר אפילו הכי הנה לי דבר שיש לו מתירין דכמו דאזלינן בטר המין עצמו להקל (דמשום הכי) חמץ לא דבר שיש לו מתירין הוא אף על פי שהתערובות זה פמות שהוא עכשיו לאחר תערובות עתיד להיות ניתר אפילו הכי בטר מעיקרא אזלינן הואיל והמין עצמו בלתי תערובות ועתיד להיות ניתר בטל הכי נמי אזלינן בטר המין להחמיר בחדש שאינו של חמץ שנתערב ביטולו של חמץ דאע"ג דתערובות הנה פמות שהוא עכשיו אין עתיד להיות ניתר אפילו הכי בטר מעיקרא אזלינן והרי המין עצמו שהוא הקדש הי' עתיד להיות ניתר בעיני' אלו לא נתערב ולא בטל או דלמא להחמיר לא אזלינן בטר המין כדמעיקרא אלא בטר השתא אזלינן הואיל והתערובות הנה כמו שהוא אינו עתיד להיות ניתר לאו דבר שיש לו מתירין הוי והכי מסתבר לי דהשתא היכא שפמות שהוא עכשיו יש לו מתירין כמו חמץ בפסח לאחר שנתערב אפילו הכי בטר צד הקל שלו דמעיקרא אזלינן והואיל והחמץ פמות שהוא אין לה מתירין בטל לדעת הר"ן ש"מ דקל הנה להם לחכמים בזה כל שכן היכא דכמות שהוא עכשיו לאחר שנתערב אין לו מתירין דאלים איסורו דידי' יותר טפי מדעיקרא דאזלינן בטר השתא והוי לי דבר שיש לו מתירין ובטל ויש לי להביא ראיה לזה מפ"ד דבבא מציעא (ד' נ"ג) דתנא התם מעשר שני בטל ברובא באיזה מעשר שני אמרו במעשר שני שאין בו שנה פרוטה פלומר דפחות משנה פרוטה אינו תופס פדיונו וכיון דלאו בר פדיון הוא לא הוי דבר שיש לו מתירין ובטלי ושאנס לירושלים ויצא דהיינו דנפל מחיצות כדמפרש התם דלאו בר אכילה בירושלים הוא פינון דליכא מחיצות ולא דבר שיש לו מתירין הוא ופריה אמעשר שני דאין בו שנה פרוטה וניתי מעשר דאית לי' ונצטרפינהו פלומר מעשר שני שנה חצי פרוטה ונצטרפינהו עם זה המעורב וכיון שיש בשתייהם שנה פרוטה תופסין פדיונם והוי לי' דבר שיש לו מתירין ומשני דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי ומעשר שני זה שאין בו שנה פרוטה על ידי צירוף אפילו הכי שלאחר שנתערב התערובת גורם לו שאין לה פדיון על ידי צירוף והוי ליה דאורייתא ודרבנן מחמת תערובת זה אין לה מתירין ובטל הכי נמי בחדש שאינה של חמץ שנתערב עם היטול של חמץ אע"ג דקודם התערובת יש לו מתירין פינון שאין לה מתירין לאחר התערובת בטל והא ונדאי אין לחלק דשאני התם שהתערובת גרם ע"י תערובתו להמין עצמו שהיא מעשר שני גופא שאין לו מתירין ע"י פדיון אבל הכא התערובת של חמץ מן היטול לא גרם להמין עצמו של איסור שהוא החדש עצמו שאין לו מתירין דהא יום הגוף סופו להתיר איסור קדש שעליו אלא שקודם יום הגוף ינתק התערובת לאיסור חמץ אבל המין עצמו מיום הגוף ואילך עומד בהיתרו לעולם דמה בכך

דכינן דש"מ מהא דפ"ד בבא מציעא דבמעשר שני דאין בו שנה פרוטה לא דנין לי לחומרא למין האיסור פקודם שנתערב דהוי לו מתירין ולחומרא אלא כלאחר שנתערב ולקולא דהשתא אין לה מתירין תו אין סבא לחלק בין התערובות גורם למין האיסור עצמו שאין לו מתירין או שאין לו מתירין להתערובת הנה דכינן דשאין מתירין דלא אזלינן בתר המין להחמיר כמו שהיה קודם התערובות פדאזלינן בתרין לדברי הר"ן להקל משום שאין לו מתירין קודם התערובות דאלו בתר התערובות גם המין עצמו שהיא התמזג חוזר להיתר לאחר הפסח ואפילו הכי אזלינן להקל משום דאין לו מתירין בשעת התערובות הכי נמי גבי חדש נימא הכי להחמיר דניזיל בתר שעת התערובות דיש לו מתירין דאם פן גבי מעשר שני נמי נימא הכי דהי' לו מתירין בשעת התערובות אלא שמע מינן דאזלינן בתר השתא אחר התערובות דאין לו מתירין וכינן דאזלינן בתר השתא תו אין לחלק בין שהמין עצמו אין לו מתירין מהשתא או שהתערובות שעמו שאין לו מתירין מעכב את המין לבוא לידי היתר אכילה ועוד בלי ראיה נמי הדבר מוכרע מעצמו דמאי טעמא אמרו רבנן דבר שיש לו מתירין לא בטיל היינו טעמא דכינן דיש לו מתירין לאחר זמן למה ליה למיכל בעודו באיסורו על ידי ביטול המתן עד לאחר זמן שייבא לידי היתר ואם נתערב בדבר אחר שניתק לאיסור קודם שהיה לו שעת היתר סוף סוף אי אפשר לאכלו בהיתר מחמת התערובות שעמו ובעל פרוסה אין לו מתירין ולא עוד שהתערובות הנה סופו לבוא לידי איסור חמור מהשתא דאלו השתא רובו היתר ומיעוטו איסור וסופו ינתק רובו לאיסור ומיעוטו להיתר הלכך ודאי לאו דבר שיל"מ הוא ובטיל נמצא אתה למד לעגנן חדש שנתערב בישן ואין בחדש בנותן טעם בין שהחדש והישן הוא של חמץ בין שהחדש של חמץ ולא הישן או הישן ולא החדש לא דיבר הר"ן שלשתן בטליו [אם אין בהם] בנותן טעם דאזלינן בתר צד הקל שבו והואיל והאיסור עצמו או התערובות אין לו מתירין פדבר שאין לו מתירין דמי ולסברת אחרים והוא דעת הרמב"ם כמש"כ בסימן שלפני זה כולן בנותן טעם לבד מחדש של חמץ דהוי לי' דבר שיש לו מתירין ולא בטיל משום דתערובות זה יש לו היתר לגמרי לאחר הפסח ואפילו מדרבנן ולסברא אחרונה שלשתן אסורין דלא קניס ר' שמעון להקל עליו ודע דסברא זו היא דעת הרמב"ן בספר המלחמות בפרק כל שעה שכתב כיון דקיימא לן כל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל חמץ בפסח אינו בטל לעולם שהרי תבשיל זה שנתערב בו חמץ ואין אתה אוסרו לעולם אלא ליומו היום אסור ולמחר הוא מותר עצמו בעיני' מותר מן התורה ולא קניס ר' שמעון להקל עליו וליכא למימר בעיני' כיון דחייב לבטלו אין לו מתירין דכל דממילא משתרי ואין היתרו מחוסר מעשה ונדאי יש לו מתירין הוא וכש"כ חמץ של נכרי שנפל לקדרה של ישראל שאפילו בעיני' דבר שיש לו מתירין הוא ע"כ: והנה לגדון דינן בתחלה ראוי לברר אם חמץ בפסח דין דבר שיש לו מתירין עליו או לא והנה אין להקשות על דברי הרמב"ן דחמץ דבר שיש לו מתירין הוא דאף על גב דאסור מדרבנן לאחר הפסח לא קנסו להקל עליו אין להקשות עליו מההיא דפרק ד' דבבא מציעא דמעשר שני שאין בו שנה פרוטה ושנכנס לירושלים ונפל מחיצות בטליו ברוב הואיל ולא בני פדיון הן לא הני לי' דבר שיש לו מתירין והא מן התורה בני פדיון הם דנכנס לירושלים הא אמרינן התם מחיצה לקלוט דרבנן שלא לפדותו עוד אבל מן התורה בר פדיון הוא ובמעשר שני שאין בו שנה פרוטה מן התורה בר פדיון הוא פדיון

התם ונניתי איסור פלומר ונחלל זה המעשר שני עליו והוי לי דבר שיש לו מתירין ומשגי גזירה דלמא אתי לאתויי פרוטות פלומר מדרבנן גזרו שלא לחללו על איסור דלמא אתי לחללו על פרוטה ואתי לידי תקלה אלמא אף על גב דמן התורה בני פדיון ניהו והוי לי דבר שיש לו מתירין אפילו הכי פיון דרבנן הפקיעו מהם תורת פדיון לאו פדבר שיש לו מתירין הם הכי נמי גבי חמץ בפסח אף על גב דמן התורה יש לו מתירין בעינן אפילו הכי פיון דרבנן גזרו עליו פדבר שאין לו מתירין הוא דיש לומר דלא דמי דבשלמא התם גבי מעשר שני אע"ג דיש לו פדיון מן התורה מכל מקום לבתר דאפקועי רבנן לפדיון מינן שוב אי אפשר לו לצאת לעולם מאיסור תורה והואיל ואין לו מתירין כלל אינו פדיון שתאסור התערובות הזה לעולם הלכך בטל ככל איסורין שבתורה אבל בחמץ בפסח הא ונדאי עתיד לצאת מאיסור של תורה מאליו לאחר הפסח ואין בו אלא איסור דרבנן משום קנסא שפיר איפא למימר דלא קנסו להקל עליו והוי ליה דבר שיש לו מתירין ויש לי להמתיק סברא זו מטעם אחר דלאו משום דלא קנסו להקל עליו הוא דלא הוי לי דבר שאין לו מתירין פדברי הרמב"ן דאם פו הא ונדאי הקשה עליו יפה הר"ן דכיון דדבר שיש לו מתירין דרבנן הוא פיון שהם גזרו עליו לאסרו לאחר זמן אין ראוי שיחמור עליו חומרא זו בתוך זמנו אלא היינו טעמא דחמץ בפסח דין דבר שיש לו מתירין עליו אף על פי שאף לאחר.

הפסח אסור אפילו הכי פיון דאין בו איסור אלא מדרבנן הקל ואלו בתוך הפסח עליו איסור של תורה החמור הוי לי פדבר שיש לו מתירין דלא בטיל בתוך הפסח משום שעד שאתה אוכלו בעוד שרביה עליו איסור חמור של תורה המתן עד לאחר זמן שפקע מינן איסור זה החמור ואע"פ שעדיין אין לו מתירין מדרבנן אין לו אלא איסור קל ולגבי איסור תורה פהיתר דמי וזה נכון להסיר תלונת הר"ן ז"ל מסברא זו אלא אי קשיא הא קשיא אי סלקא דעתך חמץ בפסח דבר שיש לו מתירין עליו מאי טעמא דר' יוחנן וריש לקיש דאמרו בפירק פל שעה (דף כ"ט) חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו בנותן טעם הא אמר ר' שמעון בפירק שביעי דנדרים (דף נ"ח) פל דבר שיש לו מתירין פגון טבל ומעשר שני הקדש וחדש לא נתנו בהן חכמים שיעור ואף על גב דכתב שם הרמב"ן אמר לך ר' יוחנן פליגי רבנן עלי דר' שמעון ואפילו דבר שיש לו מתירין בטל ואנא דאמרי פרבנן ע"כ קשה לי הא אפילו אם תמצוי לומר דפליגי רבנן עלי דר"ש בהא הא אמר ר' יוחנן הלכה פסתם משנה ותנן בפירק ב' דביכורים דמעשר שני ובכורים אוסרין בכל שהוא מלאכול בירושלים והינו טעמא פיון דיש לו תקנה לאכלן בירושלים הוי לי דבר שיש לו מתירין ולא בטל אלמא סתם לן תנא כר' שמעון והנה בפירק ד' דבבא מציעא דפיריף התם מרישא דההיא דפ' ב' דביכורים דתנן תרומה עולה באחד ומאה משא"כ במעשר.

ואי איתא לדחזוקיה דהתם הוי ליה דבר שיש לו מתירין לא תקשה דאי אמרת דלרבנן דבר שיש לו מתירין בטל מאי פריף דלמא רבנן היא דאי אפשר לומר פו דסיפא דההיאמוכח דסבירא לי להאי תנא דדבר שיש לו מתירין לא בטיל מדמעשר שני ובכורים אוסרין בכל שהוא והכי נמי לא תקשה מההיא דפירק שביעי דנדרים דתנן קונם



פירות האלו כו' אפילו גידולי גידולין אסורין (ומפרש ר' אבא בגמ' (דף נ"ט) דהיינו טעמא הואיל ואי בעי מתשיל עליהו הוי ליי דבדר שיש לו מתירין אלמא סתים לן תנא כו' שמעון דיש לומר דהא דמפרש טעמא משום דהוי ליי דבדר שיש לו מתירין הני מילי לר' ינאי דהתם אכל לר' יוחנן היינו טעמא דגידולי גידולין אסורין דקונמות אין איסורן ע"י קרקע לפיכך אין בטליו על ידי קרקע פדמוכח התם ומפל מקום מההיא נמי קשה דפריה התם ונהרי תרומה דאי בעי מתשיל עלי' ותנן סאה תרומה טמאה שנפלה לפחות ממאה כו' הא למאה תעלה ואי סלקא דעתך דלרבנן אפילו דבדר שיש לו מתירין בטיל מאי קשה דלמא ההיא רבנן היא וברי' פרק קמא דביצה (דף ד') אמר רב מתנא עצים שנשערו מן הדקל לתוך התנור ביום טוב מרבה עליהו עצים מוכנים ומסיקן ופריה וקא מהפך באיסוריה ומשני פיון דרנבא דהתירא הוא פי קא מהפך בהיתרא קא מהפך וקאמר ולרב אשי דאמר כ"ד שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל מאי איכא למימר ומאי קשה הא ר' אשי ע"כ אליבא דר' שמעון קאמר ודלמא רב מתנא כרבנן סבירא ליי כדס"ל לר' יוחנן ולריש לקיש לפי דעת הרמב"ן.

אלא נודאי שמע מינ' דהא דבדר שיש לו מתירין לא בטיל לכולי עלמא הוא ואם תאמר אי דבדר שיש לו מתירין לכולי עלמא לא בטיל א"כ למאי דסלקא דעתך דר' בפרק הערל (דף פ"ב) דקדשי קדשים לזר דבדר שיש לו מתירין הוא הואיל ומותרין לכהן קשה א"כ אמאי תנן במס' תרומות בכל מקום דתרומה עולה באחד ומאה אמאי הא הני ליי דבדר שיש לו מתירין וכמו שהקשו התוס' שם.

דאי אמרת בשלמא דרבנן פליגי עלי' דר"ש הני מתניתין רבנן הוא אלא אי אמרת דבדר שיש לו מתירין לכולי עלמא לא בטיל הא מני לזמר דלטעמיה דאפילו תמצא לומר דפליגי רבנן ע"כ תרומה עולה במאה ואחד אפילו לר' שמעון דאמר כ"ד שיש לו מתירין לא נתנו בהם חכמים שיעור דקתני סיפא וכל דבדר שאין לו מתירין כגון תרומה ותרומות מעשר וכו' נתנו בהם חכמים שיעור ומדס"ל לר' שמעון דכל דבדר שיש לו מתירין לא בטיל ואפ"ה תרומה בטילה שמע מינ' לאו דבדר שיש לו מתירין הוא וא"כ הא דר"א ע"כ פכולי עלמא לא אתיא ויתבאר זה בס"ד ועוד קשה בין שתאמר רבנן פליגי עליה דר' שמעון ובין שתאמר לא פליגי ע"כ לר' יוחנן גופא דבדר שיש לו מתירין לא בטיל דהא בפרק ה' דביצה (דף ל') גבי שנים שלקחו חביות ובהמה בשותפות סבירא ליי לר' יוחנן דאסורין אע"ג דתחומין דרבנן משום דאין ברירה ונהרי אפילו למ"ד אין ברירה אינו אלא ספיקא שמה נחלף של זה לזה כל חלקו או מקצתו דהא אפשר לומר נמי שמה לא נחלפו כלל ולכל אחד הגיע חלקו ומותר כמו שפכתתי בספר שאגת ארי' סי' (צדיק) ע"ד התוספות והוכחתי שם פן וכיון דספיקא הוי ואפילו הכי אזל ר' יוחנן בתחומין דרבנן לחומרא אע"ג דבכל דרבנן ספיקא לקולא שמע מיניה דס"ל כו"א בפר' קמא דביצה דתנן התם ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביו"ט אין מטלטלין אותה כו' וספיקא אסורה ואם נתערבה באלף כולן אסורות ופריה הגמ' בשלמא לרבה דאמר משום הכנה האי ספיקא דאורייתא וכל ספיקא דאורייתא לחומרא אלא לר' יוסף ולר' יצחק דאמרו משום גזירה ספיקא דרבנן הוא וכל ספיקא דרבנן לקולא ומשני אתאן לספק טריפה אי הכי אימא סיפא נתערבה באלף כולן אסורות אי אמרת בשלמא ספק יו"ט ספק חול הני ליי דבדר שיל"מ וכל דבדר שיל"מ אפילו באלף לא בטיל אלא אי אמרת

ספק טריפה דבר שאין לו מתירין ותבטל ברובה ואמר רב פפא האי תנא תנא דליטרא קציעות היא דאמר כל דבר שבמגן אפילו בדרבנן לא בטיל כש"כ דאורייתא רב אשי אמר לעולם ספק יו"ט ספק חול הוי לי' שיל"מ וכל דבר שיל"מ אפילו בדרבנן לא בטיל פלומר וכמו דלא בטיל הכי נמי ספיקא אסורה אפילו בדרבנן והכי נמי סבירא לי' לר' יוחנן דספיקא אפילו בדרבנן בדבר שיש לו מתירין אסור והוא הדין נמי דלא בטיל דהא האי דלא בטיל בדרבנן וספיקא לחומרא פי הדדי משוי להם לרב אשי וכי תימא דספיקא חמור מביטול ואיסור של תורה יוכיח דאע"ג דבטל אפ"ה ספיקא דאורייתא לחומרא אף אתה אל תתמה אי דבר שיש לו מתירין בטיל לר' יוחנן אפילו בחמץ דאורייתא אע"ג דמחמיר בספיקא אפילו דרבנן והא דאלים לו בתחלת הסוגיא דבר שיש לו מתירין דלא בטיל מספיקא בדרבנן היינו בשל תורה ונוקא דהיינו אליבא דרבה דאמר משום הכנה דהוי מן התורה דספיקא אסור והכי נמי דבר שיש לו מתירין לא בטיל אבל בדרבנן פיון דקא סלקא דעתה דספיקא אפילו בדבר שיש לו מתירין מותר כל שפן דבטל דקל וחומר משל תורה דאע"ג דספיקא אסור אפילו הכי בטל הא ליתא דאין למדין של סופרים משל תורה בקל וחומר כדתנו בפרק ג' ממסכת ידים וכדאמרין בפרק קמא דנדה (דף ז') ותדע דהא רב פפא קאמר האי תנא כו' דאמר כל דבר שבמגן אפילו בדרבנן לא בטיל וכ"ש בדאורייתא ומדמסיים וכ"ש בדאורייתא שמע מיניה דאפתי דחוק לאוקמי להא ספיקא אסורה דאתא לספק טריפה אע"ג דרישא מיירי מאיסור נולד משום האי קושיא דהוי לי' ספיקא דרבנן וילקולא אלמא אע"ג דלהאי תנא כל דבר שבמגן אפילו בדרבנן באלף לא בטיל אפילו הכי ספיקא מותר בדרבנן ש"מ בדרבנן ספיקא קילי מביטול וכיון דספיקא בדבר שיש לו מתירין אפילו בתחומין דרבנן לחומרא כ"ש דלא בטיל ואי סלקא דעתה חמץ בפסח דבר שיש לו מתירין הוא אמאי בטיל לר' יוחנן השתא בדרבנן לא בטיל כ"ש בדאורייתא דהיינו חמץ אלא ונדאי חמץ בפסח לאו דבר שיש לו מתירין הוא ומ"ש שם הרמב"ן ותדע דהא אמר ר' יוחנן ור"ש) כל האיסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויון נסוף והא טבל דבר שיש לו מתירין הוא ולא הוציא מן הפלל פיוצא בו תנא בפרק השוכר במס' עו"ג ע"כ נ"ל דאינו ראיה דהא היינו טעמ' דטבל אוסר במשהו משום דכהיתרו כף איסורו דאמר שמואל חטה אחת פוטרת את הכרי כדמפרש התם.

והרי האי טעמא לא שייך אלא בטבול לתרומה לחוד דהיתרו בכל שיהו אפילו חטה אחת אבל בטבול למעשרות ע"כ ליתא להאי טעמא דהא שיעורי דידהו מן התורה נינהו וכיון דבתרומה קאי יש לומר דלא הוי לי' דבר שיש לו מתירין דהא בפרק ג' דמנחות (דף ל"א) גבי ר' שמעון שזורי שנתערב לו טבל בחולין ללישנא קמא אמר לי' ר' טרפון קח מן השוק ועשר עליו דמדאורייתא ברובא בטל ורוב עם הארץ מעשרין הם והוי לי' מעשר מן הפטור על הפטור אבל מן הנכרים לא דאין קנין לנכרי בא"י להפקיע מן המעשר והוי לי' מן החיוב על הפטור ואיכא דאמרי א"ל קח מן הנכרי דיש קנין אבל לא מן השוק דאין רוב ע"ה מעשרין ומשמע התם בתוס' דאין תקנה להפריש על טבל המעורב אלא בהני דא"ל ר' טרפון אבל בשאר חיובא מעשר מדרבנן כה"ג משל חו"ל ומעציץ שאינו נקוב לא דהני דמי טפי לחיוב מטבל המעורב והוי לי' כמו מהחיוב על הפטור ולפ"ז אי אמרינן אין רוב ע"ה מעשרין ואין קנין לנכרי טבל המעורב בחולין אין לו תקנה להפריש

עָלֵיוּ מַעֲשֵׂר מִדָּא וְכִינּוּן דָּאִין לֹא תִקְנָה בְּזֵה לְאוּ דְבַר שְׁיִישׁ לֹא מִתִּירִין הוּא דְטַעֲמָא דְטָבֵל לֹא בְטַל מְשׁוּם דְבַר דְיִישׁ לֹא מִתִּירִין לְהַפְרִישׁ מִמְקוֹם אַחַר דְהָא לִיתָא וְאֵע"ג דְאֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ עָלֵיוּ מִזְנוּהָ וּבִי כִינּוּן דְיִישׁ לֹא פְסִידָא ע"י זֵה לְאוּ דְבַר שְׁיִישׁ לֹא מִתִּירִין הוּא כַּמ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם ר"ת וְהַשְׁתָּא א"נ דְהָא דְטָבֵל לֹא בְטַל לר"י וְלִרְיִישׁ לְקִישׁ (הוּא) מְטַעֲמָא דְכִהְיִיתְרוּ כֶּף אִסּוּרוֹ וְלֹא מְשׁוּם דְהִנּוּה לִי דְבַר שְׁיִישׁ לֹא מִתִּירִין מְשׁוּם דְסְבִירָא לִי אִין קִנְיָן לְנִכְרִי וְאִין לֹא מִתִּירִין ע"י תִּקְנָה זֹו שְׁיִפְרִישׁ מְשָׁל נִכְרִי עָלֵיוּ דְהִנּוּה לִי מִן הַחַיִּיב עַל הַפְטוֹר וְכֹן בְּשָׂאָר טָבֵל דְדְבָרֵיהֶם נְמִי אִין לֹא תִקְנָה לְהַפְרִישׁ מִמְּנֹו עַל טָבֵל זֵה הַמְעֻנָּרְב בְּחֻלְיִין מְשׁוּם דְכָל הַגֵּי דְמִי לְחַיִּיב נִגְדוּ וְכֹן דַּעַת הַתּוֹס' מֵאִי אִיכָא לְהַפְרִישׁ מִן הַדְּמָאִי שְׁל שׁוּק עָלֵיוּ דְהָא לֹא מְסַתְּבַר לֹא מֵר דס"ל לר' יוֹחָנָן וּר"ל כִּהָאִי לִישְׁנָא דָּאִין רוֹב עִם הָאָרְץ מְעֻשְׂרִין דְהָא הִלְכָה רוֹנַחַת בְּכּוּלֵי גְמָרָא דְרוֹב ע"ה מְעֻשְׂרִין הֵן וּבְנוֹדָאִי ר"י וּר"ל לֹא פְלִיגִי עָלֵהּ מ"מ כִּינּוּן דְהָאִי טַעֲמָא דְכִהְיִיתְרוּ כֶּף אִסּוּרוֹ לֹא שְׁיִיךְ בְּטָבֵל לְמַעֲשָׂרוֹת אֲלֵא בְּטָבֵל לְתַרוּמָה בְּלַבַּד דְהִתְרוּ בְּחֻטָּה אַחַת וְכִינּוּן דְבְטָבֵל לְתַרוּמָה מִיְיָרִי אִי אֶפְשָׁר לְתַרוּם עָלֵיוּ מְשָׁל דְמָאִי דַּעַם הָאָרְץ דָּאִין צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ תַּרוּמָה מִן הַדְּמָאִי דְלֹא נִחְשְׁדוּ ע"ה עָלֵיוּ כְּדָאֲמַרִּינּוּ בַּפ"ק דִּיוֹמָא (וּבְכַמְהָ מְקוֹמוֹת) נִמְצָא טָבֵל שְׁל תַּרוּמָה הַמְעֻנָּרְב בְּרוֹב חֻלְיִין אִין לֹא מִתִּירִין כִּינּוּן דָּאִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ עָלֵיוּ מִמְקוֹם אַחַר בְּטַל לֹא תִקְנָה הִלְכָה אִי לְאוּ מְשׁוּם כִּהְיִיתְרוּ כֶּף אִסּוּרוֹ הִיּוּ בְטַל בְּרוֹב וְלֹא דְמוּ לְטָבֵל לְמַעֲשָׂרוֹת דְיִישׁ לֹא מִתִּירִין אֵע"ג דָּאִין קִנְיָן לְנִכְרִי אֶפְיִלוּ הִכִּי יָכוֹל לְהַפְרִישׁ עָלֵיוּ מִמְקוֹם אַחַר מֵה שֵׁא"כ בְּתַרוּמָה וְכִדָּאֲמַרִּינּוּ וְהַשְׁתָּא ר' יוֹחָנָן וּר"ל דִּיהִבּוּ טַעֲמָא כִּהְיִיתְרוּ כֶּף אִסּוּרוֹ לֹא פְלִיגִי אֲדַר"ש דְאָמַר טָבֵל לֹא בְטַל מְשׁוּם דְהִנּוּה לִי דְבַר שְׁיִישׁ לֹא מִתִּירִין הִינּוּ בְטָבֵל לְמַעֲשָׂרוֹת אֲבָל בְּטָבֵל לְתַרוּמָה לֹא נְאִי לְאוּ מְשׁוּם כִּהְיִיתְרוּ כֶּף אִסּוּרוֹ הִי בְטַל כִּינּוּן דָּאִין לֹא מִתִּירִין וְכִדָּאֲמַרְן: וּמִיָּהּ כֹּל זֵה לְמָאִי דְפִיִּרְשׁוּ הַתּוֹס' דָּאִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ מִטָּבֵל דְרַבְּנָן עַל טָבֵל זֵה הַמְעֻנָּרְב בְּחֻלְיִין אֲבָל לְפִי מ"ש לְעֵיל ס' דְכָל בְּדַרְבְּנָן חַד הוּא וּמְפָרְשִׁינּוּ מִזֵּה עַל זֵה.

א"כ טָבֵל לְתַרוּמָה אֶפְיִלוּ אִם תִּמְצִי לֹא מֵר אִין קִנְיָן לְנִכְרִי אֶפְיִלוּ הִכִּי יִישׁ לֹא מִתִּירִין עַל דִּי שְׁיִפְרִישׁ עָלֵיוּ מְשָׂאָר טָבֵל לְתַרוּמָה דְדְבָרֵיהֶן וְאִי ס"ל לר' יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ דְבַר שְׁיִישׁ לֹא מִתִּירִין לֹא בְטַל הָא כֹּל טָבֵל דְבַר שְׁיִישׁ לֹא מִתִּירִין הוּא וְאֶכְתִּי תִקְשָׁה לְמָה לִי טַעֲמָא דְכִהְיִיתְרוּ כֶּף אִסּוּרוֹ מ"מ הִר"ן שֵׁם בְּפָרְק הַשְּׁוֹכֵר תִּירָץ בְּשֵׁם ר"ת דָּאִי כְּשִׁישׁ לֹא טָבֵל אַחַר שְׁיִפְרִישׁ מִמְּנֹו לְפִי חֻשְׁבּוֹן עַל זֵה הַטָּבֵל שְׁנַתְעָרְב בְּכָאֵן הִכִּי נְמִי דְהִנּוּה לִיָּה דְבַר שְׁיִישׁ לֹא מִתִּירִין אֲלֵא הִכָּא בְּמָאִי עֲסָקִינּוּ כְּגוֹן שְׁאִין לֹא טָבֵל מִמְקוֹם אַחַר כּו' מֵאִי אֲמַרִּי יִפְרִישׁ מִזְנוּהָ וּבִיָּה כְּלוּמַר מְמַעֲנָרְב זֵה לִיתָא שְׁאֵם הִיָּה מְפָרִישׁ מִמְּנֹו לֹא הִיָּה דִי לֹא שְׁיִפְרִישׁ מְמַעֲנָרְב זֵה לְפִי חֻשְׁבּוֹן הַטָּבֵל שְׁנַפְל בּוּ שְׁנַמְצָא שְׁמִפְרִישׁ מִן הַפְטוֹר עַל הַחַיִּיב אֲלֵא הִיָּה צָרִיךְ שְׁיִפְרִישׁ כְּנִגְד כּוּלּוּ כְּאִילוּ הִיָּה הַכֹּל טָבֵל וְכֹל כִּהָאִי גּוֹנָא שְׁאִין לֹא תִקְנָה אֲלֵא אִם כֹּן יִפְסִיד יוֹתֵר מְדִינוּ לְאוּ דְבַר שְׁיִישׁ לֹא מִתִּירִין נִקְרָא ע"כ וְלְדְבָרֵיו צ"ל הָא דְאֲמַרִּינּוּ סוּף פָּרְק ג' דְחֻלְיָה זִיתִי מְסִיק שְׁנַתְעָרְבוּ עִם זִיתִי נִיקוּף.

עֲנָבִי בְּצִיר עִם עֲנָבִי עוֹלָלוֹת. אִם יִישׁ לֹא פְרַנְסָה מִמְקוֹם אַחַר מוֹצִיא לְפִי חֻשְׁבּוֹן וְאִם לֹא מוֹצִיא תַּרוּמָה וְתַרוּמַת מַעֲשֵׂר לְכֹל.

צ"ל שְׁנַתְעָרְבוּ זִיתִי מְסִיק עִם זִיתִי נִיקוּף בְּמַחְצָה עַל מַחְצָה וְכֹן עֲנָבִי בְּצִיר עִם עֲנָבִי עוֹלָלוֹת וְכַ"כ בְּרוֹב מִן הַחַיִּיב דָּאִי רְנָבָא מִן הַפְטוֹר אֲמָאִי בָּאִין לֹא פְרַנְסָה מִמְקוֹם אַחַר

מוציא תרומה ותרומת מעשר לכל תינח תרומה אינה בטילה ברוכב משום טעמא דכהיתירו פך איסורו אלא תרומת מעשר הא היתירו יש לו שיעור מן התורה ואינו במשהו ואמאי אינו בטל ברוכב ואי משום דיש לו מתירין הא פל כהאי גוונא לאו דבר שיש לו מתירין הוא אלא ונדאי פדאמון והתוס' שם בשם ר"ת פ"א בענין אחר ויש לגמגם על זה ואין זה מקומו מ"מ קשה לי (על זה) דאמאי לא קאמר טעמא במינו במשהו משום דהוי דבר שיש לו מתירין כבר עמדו עליו קמאי ו"ל ותרצוהו שפיר הרי נתברר דחמץ אין עליו דין דבר שיש לו מתירין דהא לר' יוחנן חמץ בפסח בנותן טעם אע"ג דוודאי ס"ל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטל ש"מ פדאמון וא"כ תערובות חדש וחמץ אין על החדש דין דבר שיש לו מתירין משום דאינתיק מאיסור לאיסור וכדאמרו: וראיתי להרא"ש בתשובה כלל ב' סימן א' שפכת בשם מהר"ם רבו מה שאנו שותין שכר י"א משום ס"ס ספק חדש ספק ישן אם תמצוי לומר חדש שמה השריש קודם לעומר ואחד אומר דבר שיש לו מתירין אפילו ס"ס אסור אלא להכי שרי דבטלי בששים במים והא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל דווקא במינוי והרא"ש השיג עליו ואמר דהא ידוע שהשעורים נותן טעם במים אלא היינו טעמא דמותר משום ס"ס אפילו בדבר שיש לו מתירין מהני ע"כ ומשמע דלא ס"ל דמשום ניתוקי מאיסור לאיסור לאו דבר שיש לו מתירין הוא דהא שכר של שעורים חמץ דגן גמור הוא כמה שכתבו התוספות והרא"ש ושאר פוסקים בריש פ' אילו עוברין ואי שחי עד לאחר הפסח אסור משום קנסא לר' שמעון ואפילו הכי משוי לה הרא"ש ורבו פדבר שיש לו מתירין אלמא סבירי להו פיון דיש לה מתירין מאיסור חדש זה דהשתא אע"פ שסופו לינתק לאיסור חמץ בפסח דבר שיש לו מתירין הוא ולא בטל וליכא למימר דסבירי ליה דחמץ בפסח נמי דבר שיש לו מתירין הוא שהרי בסוף פרק בתרא דעפ"ם פסק דחמץ יבש ביבש חז בתרי בטל ובפרק כל שעה פסק דבערב פסח משש שעות ולמעלה בנותן טעם בטל ואי דבר שיש לו מתירין הוא אפילו ביבש ובערב פסח משש שעות ולמעלה נמי לא ליבטל במינו אלא ונדאי פדאמון וי"ל דוודאי ניתוק מילתא הוא והרא"ש ו"ל מיירי משכר של נכרים דסתם שכר במדינות אשכנז וצרפת מקום דירת הרא"ש ורבו עד היום משל נכרים היא והא ונדאי חמץ של נכרים אפילו בעינו לכולי עלמא יש לו מתירין הוא דהא חמץ של עפ"ם שבער עליו הפסח שרי ולא קניס ר' שמעון פדאמרינו בפרק כל שעה והרי שכר של נכרים מחדש אין סופו להינתק מאיסור לאיסור הלכך לכ"ע הוי דבר שיש לו מתירין וכמש"כ בס"ד ומ"מ אני רואה לכאורה מדברי הרא"ש בפירושו למסכת נדרים (דף נ"ט) דניתוק לאו פלום הוא וצריף אני להעתיק הסוגי' ולהרחיב בה קצת ביאור אמרינו התיק קונמות הואיל ואי בעי מיתשיל עלי' הוי פדבר שיש לו מתירין ולא בטל ופריף והרי תרומה דאי בעי מיתשיל עלה ובטלי ברוכב דתנו סאה תרומה טמאה שנפלה לפחות ממאה חולין תרקב הא למאה תעלה אמרי בתרומה ביז פהו עסקינו דלא מצי מיתשיל עלה אי הכי אימא סיפא אם היתה טהורה תמפור לכהן אלא בישאאל שנפלה לו מבית אבי אמו פהו עסקינו והא דקתני סיפא תמפור לכהן חוץ מדמי אותו סאה אלא אימא בשלמא קונמות מצנה לאתשולי עלי' משום דר' נתן דאמר כל הנודר פאילו בנה במה והמקימו פאלו מקטיר עליה תרומה מאי מצנה לאיתשולי עלי' זה סוגיות הגמרא ופירש הרא"ש והרי תרומה כו' אע"ג דאי מיתשיל עלה הדרה לטיבילה מ"מ מפלל

תְּרוּמָה יֵצֵא ע"י שְׂאֵלָה ע"כ אֶלְמָא בִּינּוֹן דִּינִצְתָּה מִיַּדֵּי אִיסוּר תְּרוּמָה ע"י שְׂאֵלָה אע"ג דְּעַל יְדֵי זֶה נִיתְקָה מֵאִיסוּר לְאִיסוּר מֵאִיסוּר תְּרוּמָה לְאִיסוּר טָבֵל הֵוָה לִי דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין וּמ"מ אוֹמֵר אֲנִי שְׂבַחְנָם דְּחַק לְפָרֵשׁ פֶּן דְּוֹנְדַאי נִיתְקוּ לְאוּ דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין הוּא וְאֶפְיֵלוּ הֵכִי תְּרוּמָה הֵוָה לִיהּ דְּבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין עַל יְדֵי שְׂאֵלָה אע"ג דְּהִדְרָה לְטִיבְלָה הָא טָבֵל גּוּפָא דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין הוּא פְּדָאֵמֵר ר' שְׁמַעוֹן הֵתֵם וְטַעְמָא מְשׁוּם דְּאֶפְשָׁר לְהַפְרִישׁ עֲלֵיו מִמְקוֹם אַחַר כַּמֶּש"כ לְעִיל.

וְאֶפְשָׁר דְּלֵהֲרַא"ש נְמִי נִיתוּק לְאוּ פְלוּם הוּא וְהָא דְחָשִׁיב לְתְּרוּמָה דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין ע"י שְׂאֵלָה אע"ג דְּהִדְרָה לְטִיבְלָה מְשׁוּם דְּהִכָּא בְּתְּרוּמָה טַמְאָה עֶסְקִינּוּ דְּהִשְׁתָּא פְּשֵׁיִיא תְּרוּמָה רְכִיב עֲלֵי תְּרִיתֵי אִיסוּרֵי לְזֶר הָאוּכְלָה א' מְשׁוּם אִיסוּר זְרוּת וּא' מְשׁוּם תְּרוּמָה טַמְאָה וְאִיסוּרָה אַף לְכַהֵן וְכו' אִיתְשִׁיל עֲלָה וְהִדְרָה לְטִיבְלָה לְאוּ רְכִיב עֲלָה אֶלְא שֵׁם אִיסוּר אֶחָד שֶׁל טָבֵל בְּלִבְד וּס"ל דְּכָל פְּהַאי גּוֹנָא דְּאִיסוּרָה מְשׁוּם שְׁנֵי שְׁמוֹת וְיֵישׁ לֹא מִתִּירִין לְאֶחָד מֵהֶם הֵוָה לִיהּ דְּבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין אע"ג דְּאִין לֹא מִתִּירִין לְשֵׁם הַשְּׁנֵי לְאוּ מְעַבֵּב הָאֵי דְּאִין לֹא מִתִּירִין עַל חֲבָרְנֵי דְּיֵישׁ לֹא מִתִּירִין מְלֻדוֹנֵי פְּדָבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין דְּמוּטֵב לְאֶכְלוּ לְאַחַר זְמַן שְׁתִּיפְקַע מְעֲלֵיו אִיסוּר אַחַד מְלֻאָכְלוּ עֲכָשְׁוּ בְּעוּדוֹ עֲלֵיו פֶּל אִיסוּרִין וְהֵכִי נְמִי פֶּל הִיכָא דְּיֵישׁ לֹא תִקְנָה לִינְתַק מִב' אִיסוּרִים לְאֶחָד פְּגוֹן מִתְּרוּמָה טַמְאָה לְטָבֵל ע"י שְׂאֵלָה פְּדָבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין דְּמִי.

ואע"ג דְּכָתֵב שֵׁם הָרַא"ש הָא דְמַהֲדֵר לְאֶקְשׁוּנֵי וְלֹא מִקְשֵׁי מִפְּמָה שְׂשֻׁנוּ בְּהֵם בְּפִירוּשׁ שְׂתְּרוּמָה עוֹלָה בְּמֵאָה וְאֶחָד מְשׁוּם דְּכּוֹלְהוּ אִיכָא לְאוּקְמִינְהוּ בְּתְּרוּמָה בְּיַד פְּהֵן אָבֵל הִכָּא אִסִּיפָא קָא סְמִיף דְּעַל פְּרַחְזָא לְאוּ בְּיַד פְּהֵן הוּא עַד פְּאֵן וְהִשְׁתָּא לְמָה לִיהּ לְמִדְחַק דְּאִסִּיפָא קָא סְמִיף תִּיפּוּק לִיהּ דְּעֵיקֵר קוֹשְׁיָא שְׁלוּ הוּא מִתְּרוּמָה טַמְאָה דְּוּוּקָא דְּעַל יְדֵי שְׂאֵלָה נִיתְקָה מִתְּרֵי אִיסוּרֵי לְחַדָּא אִיסוּרָא שֶׁל טָבֵל לְבַד אָבֵל מְשַׁאֵר מְשַׁנּוּיּוֹת לְאוּ שְׁיִיף הָאֵי טַעְמָא דְּהָא מְעֵיקֵרָא לִיכָּא עֲלָה אֶלְא אִיסוּר אֶחָד שֶׁל תְּרוּמָה וְכִי מִיתְשִׁיל עֲלָה תִינְתַק מֵאִיסוּר זֶה לְאִיסוּר אַחַר שֶׁל טָבֵל וְלֹא הֵוָה לִיהּ דְּבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין פְּלֵל וְיֵישׁ לֹא מִתִּירִין דְּגַם הָרַא"ש מוֹדָה דְּגַם תְּרוּמָה ע"י שְׂאֵלָה דְּבַר שְׂיֵישׁ לֹא.

מתירין הוא אע"ג דע"י שְׂאֵלָה הִדְרָא לְטִיבְלָה הָא טָבֵל נְמִי דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין הוּא וְכִדְפְּרִישִׁית וּא"כ הֵוָה מְצִי לְמִפְרָז מִפְּמָה מְשַׁנּוּיּוֹת שְׂשֻׁנוּ בְּהַ דְּתְּרוּמָה עוֹלָה בְּמֵאָה וְאֶחָד דאע"ג דְּטְהוּרָה הִיא אֶפְיֵלוּ הֵכִי דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין הוּא ע"י שְׂאֵלָה אָבֵל הִשְׁתָּא דְּהִגְמָרָא פְּרִיף מִתְּרוּמָה טַמְאָה אִין צְרִיף לְפָרֵשׁ הָאֵי דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין ע"י שְׂאֵלָה מְשׁוּם דְּטָבֵל גּוּפֵי דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין.

אֶלְא אֶפְיֵלוּ בְּעוּזָה בְּטָבְלָה שֵׁם דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין עֲלֵיו מְשׁוּם דע"י שְׂאֵלָה זֹו נִיתְקָה מִיַּד מְשַׁנּוּי אִיסוּרִים לְאִיסוּר אֶחָד וְכַמֶּש"כ זֶה נִרְאָה לִי לְלַמּוֹד זְכוּת עַל הָרַא"ש דְּהָא וְנִדְאֵי אִי אֶפְשָׁר לְעֻלוֹת עַל הַדְּעַת דְּנִיתוּק הֵוָה לִיהּ דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין וְאִין רְאוּי לִינְחִס סְבָרָא גְרוּעָה וּמְשׁוּבְשֵׁת (לְהָרַא"ש ו"ל) אָבֵל אֶפְיֵלוּ לְמֵאֵי דְפְּרִישִׁית לְאוּ אֶתִי שְׁפִיר פְּרִוּשׁוֹ ו"ל חַדָּא דְלֵמַאי דס"ל לְהָרַא"ש דְחַמְזֵן לְאוּ דְבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין הוּא כַּמֶּש"כ ע"כ מִתְּרֵי אִיסוּרֵי לְחַדָּא אִיסוּרֵי דְבַר שְׂאִין לֹא מִתִּירִין הוּא הוֹאִיל וְלֹא הִנְתֵּר לְגַמְרֵי אֶלְא עֲדִינּוּ רְכוּב עֲלֵיו אִיסוּר אֶחָד לְעוֹלָם שְׂאִין לֹא מִתִּירִין מְמַנּוּ כַּמֶּש"כ לְקַמּוֹן בְּסִימָן וְעוּד אֶפְיֵלוּ אִם ת"ל דְּמִתְּרֵי אִיסוּרֵי לְחַדָּא אִיסוּרָא פְּדָבַר שְׂיֵישׁ לֹא מִתִּירִין דְּמִי שְׂאֵנֵי הֵתֵם

דעכ"פ סופו לבוא לידי היתר לגמרי אבל הכא תרומה טמאה ע"י שאלה האידא אפשר לשנויא כדבר שיש לו מתירין מהאי טעמא דינתק מתרי איסורי ע"י שאלה זו לאיסור אחד של טבל הא טבל אין לו מתירין ע"י ביטול לגמרי דהא טבול לתרומה אוסר בכל שהוא ואינו בטל משום דכהיתירו פה איסורו דחטה אחת פוטרת את הכרי מן התרומה כדאמרין בפרק השוכר וכמש"כ לעיל ועל פנ אי אפשר לדון תרומה טמאה כדבר שיש לו מתירין משום ניתק זה מתרי איסורי לחדא איסורא פנין דאיסור זה הוא גופי' לא מהני ליה ביטול ואי אפשר לצאת תערוכות זה מאיסור להיתר ונהרי אין לו מתירין ובע"כ אי אפשר לה לומר דהוי ליה דבר שיש לו מתירין אלא משום דאמרין דאיסור דטבל יש לו מתירין על ידי הפרשה והשתא דאתית להכי א"כ אין נפקא מינה בהא דפירש הרא"ש דמה נ"מ הנה ליה דבר שיש לו מתירין משום דמ"מ מכלל תרומה יצאת ע"י שאלה ונהרי פנין דאפתי לא יצאת מאיסור טבל לא מהני לה פלום במאי דניתקה מתרי איסורי לאיסור טבל גרידא פנין דטבל לא מהני ליה ביטול אלא א"כ אתה אומר דאפשר לתרומה זו לצאת נמי מאיסור טבל ע"י הפרשה ממקום אחר א"כ האי טעמא איפא נמי בתרומה טהורה דהנה ליה נמי דבר שיש לו מתירין מהאי טעמא וטעם אחד לשניהן בין טהורה בין טמאה ולא נוסף שום דבר בטמאה שדין דבר שיש לו מתירין עלה משא"כ בטהורה אלא היא היא ומהשתא אפילו אם תיחס סברא זו להרא"ש דס"ל ניתקה מילתא היא אפתי לא הועיל פלום בטעמא דידן' פנין דניתקה לא מהני ליה ביטול ובע"כ צריף לומר דאפשר לה לצאת מניתק זה של טבל להיות היתר ע"י הפרשה ממקום אחר א"כ לא מהני ניתק זה לכלום לשנויא' ע"י לדבר שיש לו מתירין ובהאי טעמא לחוד סגי: ואם תאמר למאי דפרישית דמאי דקאמר ונהרי תרומה דאי בעי מיתשל עלה ואע"ג דע"י שאלה תיהדר לטיבלה הא טבל גופי' יש לו מתירין ע"י הפרשה מאי פריף מהא הא למאה תעלה דילמא ס"ל להאי תנא אין קנן לנכרי ואין תקנה לטבל המעורב להפריש עליו ממקום אחר ואפילו משל דמאי נמי לא דהא לא גזרו תרומה על דמאי וכמו שפתי למעלה דמהאי טעמא מפרש הגמרא טעמא דטבל אוסר בכל שהוא דכהיתירו פה איסורו משום דס"ל אין קנן לנכרי ואפילו להחולקים על התוס' דפ"ג דמנחות וס"ל דטבל המעורב בחולין יש לו תקנה להפריש עליו ממקום אחר ע"י שפריש עליו משאר טבול לתרומה מדבריהם הא לדידהו הא דקאמר טעמיה משום דכהיתירו פה איסורו ולא מטעם דהנה ליה דבר שיש לו מתירין דנפקא מינה אם אין לו טבל ממקום אחר להפריש עליו וכל פהאי גוונא לאו דבר שיש לו מתירין הוא וכדברי ר"ת ז"ל וכיון דהכי הוא אפתי תקשה לה מאי פריף הא למאה תעלה הא דבר שיש לו מתירין הוא ע"י שאלה דילמא מיירי בלית ליה טבל ממקום אחר להפריש עליו וכי הדרא לטיבלא ע"י שאלה תו לית ליה תקנתא אע"ג דמתניתין דדייקינן מינה הא למאה תעלה סתמא קתני אין זה דחוק לאוקמי לה באין לו טבל ממקום אחר דהא הגמרא רצה לאוקמי בתרומה ביז כהן עסקינן אי נמי בישראל שנפל לו מבית אבי אמו כהן אע"ג דמתניתין סתמא קתני אלא דלא איתוקם ליה מגופי' דמתניתין דע"כ לא מתוקמא (אלא) בהכי ויש לומר ולטעמיה דאפילו אם תפרש דהא דרצה הגמרא לומר דתרומה דבר שיש לו מתירין הוא ע"י שאלה אע"ג דהדרא לטיבלא לאו משום דטבל יש לו תקנה אלא משום דמכלל תרומה יצאת ע"י שאלה וכדעת הרא"ש מ"מ תקשה מאי פריף הא למאה תעלה דלמא מיירי

שְׁמַת הַמִּפְרִישׁ שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה זוֹ שֶׁנִּפְלְגָה לַפְּחוֹת מִמָּאָה חֻלְיִן וְהָא הַיּוֹרֵשׁ אֵי אֶפְשָׁר לְמַתְשֵׁל עָלֶיהָ כִּינּוּן דְּלֹא עַל פִּי קִדְשָׁה וּלְפִיכֶךָ הָא לְמָאָה תַעֲלֶה דְאִין לָהּ מִתִּירִין כִּינּוּן דְּאִי אֶפְשָׁר בְּשִׂאלָה לְהוֹצִיא שֵׁם תְּרוּמָה מִמֶּנָּה הַלְכָּךְ נִרְאֶה לִי לְפָרֵשׁ דְּמִשְׁנֵה יִתִּירָא קָא קִשְׂיָא לִיָּה אִי ס"ד דְּתְרוּמָה דְּבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא כָּל הֵיכָא דְיֵישׁ לוֹ תַקְנָה ע"י שִׂאלָה לְמָה לִיָּה לְמִתְנֵי סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלְגָה לַפְּחוֹת מִמָּאָה חֻלְיִן תִּרְקַב לְתַנֵּי סְתָמָא תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלְגָה לְחֻלְיִן תִּרְקַב דְּמִשְׁמַע כָּל חֻדָּא וְחֻדָּא כְּדִינוּ אִי תְרוּמָה שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הִיא אֶפִּילוּ נִפְלְגָה בְּיוֹתֵר מִמָּאָה תִּרְקַב אִי לֹא שְׂאִיל עָלֶיהָ וְאִי תְרוּמָה שְׂאִין לָהּ מִתִּירִין ע"י שִׂאלָה אוֹ שְׂאִי אֶפְשָׁר לְמִשְׁאֵל עָלֶיהָ כְּגוֹן שְׁמַת הַתּוֹרֵם וְנֻדְאֵי בְּפְחוֹת מִמָּאָה תִּרְקַב הָא בְּמָאָה תַעֲלֶה דְכִבְר שְׂנִינּוּ שֵׁם דְּתְרוּמָה עוֹלָה בְּאֶחָד וּמָאָה וּמִדְתַּנּוּ מִשְׁנֵה יִתִּירָה סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלְגָה לַפְּחוֹת מִמָּאָה חֻלְיִן תִּרְקַב ש"מ דְּקָא מִשְׁמַע לָן דְּלַעוֹלָם לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ דְּתִרְקַב אֲלֵא בְּנִפְלְגָה לַפְּחוֹת מִמָּאָה הָא בְּמָאָה מִיִּלְתָּא פְּסִיקְתָּא הִיא דְּתַעֲלֶה לְעוֹלָם אֶפִּילוּ בְּגוֹנוֹן דְּאֶפְשָׁר בְּשִׂאלָה וְכִי מִתְשִׁיל עָלֶיהָ יֵישׁ תַקְנָה לְטְבוּלָה ע"י הַפְּרָשָׁה מִמְקוֹם אַחַר וְהַשְׁתָּא פְּרִיָּךְ שְׁפִיר: וְהִנֵּה יֵישׁ בְּיַדִּי לְהִבִּיא רְאִיָּה לְכַאוּרָה דְּנִיִּתְקַמ מְאִיסוּר לְאִיסוּר לְאוֹ דְּבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא מְהָא דְתַנּוּ סוּף פ"ב דְּעֶרְלָה בְּשֵׁר קְדָשֵׁי קְדָשִׁים וּבְשֵׁר קְדָשִׁים קְלִים שְׁנַתְּבַשְׁלוּ עִם בְּשֵׁר הַתְּאֵנָה אִיסוּר לְטְמָאִים וּמִתְרַ לְטְהוּרִים וְהָךְ בְּבֹא לְר' שְׁמַעוֹן אִיצְטְרִיכָא לִיָּה דְקַתְנֵי רִישָׁא דְהֵיא חֲתִיכָה שֶׁל קְדָשֵׁי קְדָשִׁים וְשֶׁל פִּיגוּל וְשֶׁל נוֹתֵר שְׁנַתְּבַשְׁלוּ עִם הַחֲתִיכוֹת כְּלוּמַר שֶׁל חֻלְיִן וְיֵישׁ בְּשֶׁל חֻלְיִן לְבַטֵּל אֵת שֶׁל קְדָשֵׁי קְדָשִׁים בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ וְשֶׁל פִּיגוּל וְנוֹתֵר בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ וְאִין בְּהָ כְּדִי בִיטוּל כְּנֹלָם אִיסוּר לְזָרִים מִשׁוּם דַּס"ל לְתַנָּא קָמָא דְשָׁנִים אוֹ שְׁלִשָּׁה שְׁמוֹת כְּלוּמַר אִיסוּרִין חֲלוּקִין מְצֻטְרְפִין לְאַסוּר כְּדַתַּנּוּ הֵתֵם וּמִתְרַ לְכַהֲנִים דְּבְשֵׁר קְדָשֵׁי קְדָשִׁים הָוֵתֵר לְהוֹן וְהָרִי אִין בְּפִגוּל וְנוֹתֵר לְבַד בְּכְדִי נוֹתֵן טַעַם ר' שְׁמַעוֹן מִתִּיר לְזָרִים וּלְכַהֲנִים דַּס"ל הֵתֵם דְשִׁתִּים אוֹ שְׁלִשָּׁה שְׁמוֹת אִין מְצֻטְרְפִין וּקְמ"ל סִיפָא דְבְשֵׁר קְדָשֵׁי קְדָשִׁים וְקְלִים מְצֻטְרְפִין שְׁתִּיהֵם לְאַסוּר לְטְמָאִים אֶפִּילוּ לְר' שְׁמַעוֹן דְתַרְנוּןִיָּהוּ חַד שְׁמָא נִיגְהוּ וְהַשְׁתָּא תַקְשָׁה לְר"ש לְמָה לִי צִירוּף בְּהָא דְסִיפָא לְר' שְׁמַעוֹן בְּכְדִי נוֹתֵן טַעַם לְאַסוּר לְטְמָאִים הָא אֶפִּילוּ (אִם) אִין בּוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם נְמִי אִיסוּר לְטְמָאִים דְּהָא אִיסוּר קְדָשִׁים לְטְמָאִים דְּבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא דְהָא יֵישׁ לוֹ תַקְנָה ע"י טְבִילָה וְעָרַב שְׁמֵשׁ וְכָל דְּבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין לְר' שְׁמַעוֹן לֹא בְטִיל כְּדַאמְרִינּוּן הֵתֵם בַּפ"ז דְּדְנָדְרִים וְאֶפִּילוּ תִימָא דְבְשֵׁר קְדָשֵׁי קְדָשִׁים לְטְמָאִים זָרִים לְאוֹ דְּבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא דְהָא אֶפִּילוּ לְכִי תַפְקַע טְנוּמָאָתוֹ מִיְנִיָּה אַכְתִּי אִיסוּרָה לּוֹ מִשׁוּם זָרוֹת וּמִתְרִי אִיסוּרֵי לְחֻדָּא אִיסוּרָא לְאוֹ דְּבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא וְכַמִּש"כ לְעִיל אַבְל בְּשֵׁר קְדָשִׁים קְלִים לְר"ש לְמָה לִי צִירוּף הָא וְנֻדְאֵי טְנוּמָאָת הַגּוֹף לְגַבֵּי קְדָשִׁים קְלִים שְׁמוֹתֵרִים לְזָרִים טְהוּרִים דְּבָר שְׂיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא ע"י טְבִילָה וּבַע"כ הָא דְבְעֵי צִירוּף לְר"ש מִיְיָרִי אוֹ בְּטְנוּמָאָה אֲרִיכְתָא בַת שְׁבַעָה יָמִים אוֹ בְּטְנוּמָאָה קְלָה בַת יוֹמָא כְּגוֹן בַּעַל קָרִי וְטְמָא שְׂרִץ אֲלֵא שְׁנַטְמָא בְּיוֹם שְׁנֵי שֶׁל שְׁחִיטַת קְדָשִׁים קְלִים הִלְלוּ שְׁנַתְּבַשְׁלוּ עִם הַבְּשֵׁר תַאֲנָה דְכִינוּן שְׂאִין זְמַן אֲכִילַת קְדָשִׁים קְלִים אֲלֵא לְשְׁנֵי יָמִים וְלִילָה אַחַת שְׁבִינְתִים כִּי נְטָמָא בְּיוֹם שְׁנֵי לְאַכִּילְתָּן עַד דְּטְבוּל וְעַבּוּד עָרַב שְׁמֵשׁ וְהוֹתֵר לּוֹ מִשׁוּם אִיסוּר טְנוּמָאָה כְּלַתָּה זְמַן אֲכִילְתָּן וְחַל עָלֵיו אִיסוּר נוֹתֵר הָרִי שְׁתַּנְתְּק לְטְמָא זֶה מְאִיסוּר לְאִיסוּר מְאִיסוּר טְנוּמָאָה לְאִיסוּר נוֹתֵר בְּלִתֵּי שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר בִּינְתִים וְכַש"כ בְּטְנוּמָאָה אֲרִיכְתָא שְׁעַד שְׁלֵא פְקַע אִיסוּר טְנוּמָאָה מִמֶּנּוּ קְדִים אִיסוּר נוֹתֵר לְחוּל עָלֵיו מְכַפָּה יָמִים.

והשפּתּא אי אַמְרַתּ בּשְׁלֵמָא דְנִתּוּקֵי לָאוּ פְדָבֵר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין דְּמִי הִיָּינוּ דְבַעֵי צִירוּף אֱלָא  
אי אַמְרַתּ נִתּוּקֵי פְדָבֵר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין דְּמִיָּא לְמָהּ לוֹ צִירוּף הָא אִיסוּר טּוּמְאַהּ לְעוּלָם  
יֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא וְאִם תֵּאמֵר פִּינָן דְּטּוּמְאַתּ הַגּוּף דְּבָר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא הוּאִיל וַיֵּישׁ  
הִיתֵר לְאִיסוּרוֹ ע"י טְבִילָה א"כ קִשָּׁה הָא דְאִמְרִינָן בְּרִישׁ פְּרָק עַד פְּמָה (דָּף כ"ז) אָמַר  
שְׂמוּאֵל תְּרוּמַת חוּץ לְאֶרֶץ בְּטִילָה בְּרוּב רַבָּה מְבַטֵּל לָהּ וְאֵכִיל לָהּ בִּימֵי טּוּמְאַתּוֹ וְהָרִי  
תְּרוּמָה אֵינָה נִפְסָלַת בְּזִמְנֵי פְקֻדָּשִׁים וְאִפְּלוּ הֵכִי בְּטִילָה בְּרוּב לְאֵכִילָה בִּימֵי טּוּמְאַתָּה וְלֹא  
אִמְרִינָן דִּהְוָה לָהּ דְּבָר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין ע"י טְבִילָה וְלִיכָא לְמִימַר דְּרַבָּה לֹא ס"ל הָא דְרַב  
אֲשֵׁי בְּפִרְק קַמָּא דְבִיצָה דְאִפְּלוּ בְּדַרְבְּנָן דְּבָר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין לֹא בְטֵל אֱלָא בְּדַרְבְּנָן ס"ל  
דְּבַטֵּל פְּדָאמַר לִיהֵא לר"פ הֵתֵם דֹּא"כ הוּא לִיהֵא לְהַגְמָרָא לומר אֵהָא דְרַבָּה וְלִרְב אֲשֵׁי דְאִמְרוּ  
דְּבָר שִׁיל"מ אִפְּלוּ בְּדַרְבְּנָן לֹא בְטֵל מֵאִי אִיכָא לְמִימַר פְּדָאמַר לָהּ הֵכִי עָלָה דְרַב מִתְּנָה  
בפ"ק דְבִיצָה וּכְמִש"כ לְעֵיל וְגַם בְּרַמְבַּ"ם פְּרָק י"ג מֵהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת פְּסָק לָהּ דְרַבָּה וְכוּ  
פְּסָקוֹ שְׂאָרֵי פּוֹסְקִים אע"ג דְקִי"ל כְּרַב אֲשֵׁי.

וְאִין לומר דִּהִיָּינוּ טַעְמָא בְּתְרוּמַת חוּץ לְאֶרֶץ דְּבַטֵּלָה בְּרוּב לְאֵכִילָה בִּימֵי טּוּמְאַתּוֹ מִשּׁוּם  
דְּמִיגוּ דְמִהְנֵי בִיטוּל לְזָרִים דְאִין לוֹ מִתִּירִין אֵהְנֵי נְמִי לְפַהְנֵים טְמֵאִים אע"ג דִּישׁ לוֹ מִתִּירִין  
דְאִי אִפְּשֵׁר שְׂתוּעֵיל בִּיטוּל זֶה' לְחֻצְאִין לְזָרִים וְלֹא לְטְמֵאִים אֱלָא מִיגוּ דְמִהְנֵי לְזֶה מִהְנֵי  
נְמִי לְזֶה אֲבָל בְּהָא דְחֻתִּיכַת קְדָשִׁים קְלִים שְׁנִתְבַּשְׁלָה עִם בְּשַׁר הַתְּאֵוָה דְבַטֵּל בְּנוֹתָן טַעַם  
לְטְמֵאִים לִיכָא מִיגוּ דִּהָא בְּלֹאוּ הֵכִי קְדָשִׁים קְלִים מְוַתְרִים לְזָרִים אִפְּלוּ בְּעֵינוּ וְהָא דְלֹא  
חֻשְׁבַּת לָהּ דְּבָר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין בע"כ ש"מ דְּמִשּׁוּם נִתּוּקֵי הוּא וְכַדְפִּירְשִׁתִּי דְאִי אִפְּשֵׁר  
לוֹמַר כּוּ.

חָדָא דְמֵאִי חֻזִּית לומר מִיגוּ לְהַקֵּל אֶדְרַבָּה נִימָא מִיגוּ דְלֹא מִהְנֵי בִיטוּל לְטְמֵאִים לֹא מִהְנֵי  
נְמִי לְזָרִים דְמִיגוּ אִמְרִינָן לְחוּמְרָא וְלֹא לְהַקֵּל לְפִירוּשׁ הַרְמַב"ם וְהִרְע"ב כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי  
לְעֵיל וְעוֹד שְׁהָרִי הַתּוּסְפוֹת וְכַמָּה פּוֹסְקִים ס"ל דְאִין תְּרוּמַת חוּץ לְאֶרֶץ בְּטִילָה בְּרוּב אֱלָא  
לְטְמֵאִים אֲבָל לְזָרִים בְּעֵי מֵאָה וְאַחַד א"כ אִין פֶּאן מִיגוּ לְגַמְרֵי וַיֵּישׁ לוֹמַר דְקַל הוּא שְׂהַקֵּילוּ  
חֻכְמִים בְּתְרוּמַת חוּץ לְאֶרֶץ כְּמוֹ שְׂהַקֵּילוּ לְבַטֵּלָה לְכַתְחִילָה פְּדִי לְאֵכִלוּ בִּימֵי טּוּמְאַתּוֹ  
אע"ג דְאִין מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְחִילָה וְאִפְּלוּ בְּדַרְבְּנָן הֵכִי נְמִי הִקֵּילוּ בּוֹ דְאִפְּלוּ דְבָר שְׁיֵישׁ  
לוֹ מִתִּירִין נְמִי בְטֵל וְאע"ג בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן שְׂאִין לוֹ עֵיקַר מִן הַתּוֹרָה נְמִי מְבַטְלִין לְכַתְחִילָה  
לְכוּלֵי עֲלֵמָא פְּדָאמְרִינָן גְּבִי אִיסוּר נוֹלַד בפ"ק דְבִיצָה דְעֻצִּים שְׁנַשְׁרוּ מִן הַדְּקָל לְתוֹד  
הַתְּנוּר בִּיו"ט דְמַרְבָּה עֲלֵיהֶם עֻצִּים מוּכְנִים וּמְסִיקָן מ"מ דְּבָר שְׁיֵישׁ, לוֹ מִתִּירִין לֹא  
מְבַטְלִין אִי לֹא טַעְמָא דְמַקְלֵי קְלֵי אִיסוּרוֹ תְּרוּמַת חוּץ לְאֶרֶץ דְקִילוּ טְפִי דִּהָא אִמְרִינָן  
הֵתֵם בְּפִרְק עַד פְּמָה דְאִין אִיסוּרִין אֱלָא לְמִי שְׂטוּמְאַתּוֹ יוֹצֵאת מְגוּפוֹ וְלֹא בְּטוּמְאַתּ מְגַע  
וְהֵכִי נְמִי אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ וְאִת"כ מְפָרִישׁ פְּדָאמְרֵי הֵתֵם וְכוּ לְעַנְנֵי הַגְּעֵלָה הִקֵּילוּ בּוֹ בְּיוֹתֵר  
כְּמִש"כ אֲלֵמָא קַל הִי לְהֵם לְחֻכְמִים בְּהָא דְתְרוּמַת חוּץ לְאֶרֶץ יוֹתֵר מְפָל אִיסוּרִים דְדְבָרֵי  
סוּפְרִים וְאִף אֵתָּה אֵל תִּתְמָה אִם אִפְּלוּ דְבָר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין בְּטִילָה בַּהּ: אֲבָל מְפָל מְקוּם  
לְפִירֵשׁ הַרְמַב"ם וְהִרְע"ב בְּפִרְק ב' דְבִיפּוּרִים יֵישׁ לְהוֹכִיחַ דְתְרוּמָה וְקְדָשִׁים לְזָרִים לֹא  
דְבָר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא דִּהָא תְּנִן הֵתֵם גְּבִי מְעַשֵּׂר שְׁנֵי וּבִיפּוּרִים וְאִיסוּרִין בְּכָל שְׁהוּא  
מְלֵאכּוֹל בִּירוּשְׁלַיִם פְּלוּמַר שְׂאִם נִתְעַרְבוּ בִירוּשְׁלַיִם אוֹסְרִין תְּעַרְבוּבָתָן בְּכָל שְׁהוּא דִּהוּי  
לִי דְבָר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין פִּינָן שְׂיִכּוֹל לְאֵכִלוּ שְׂם אֲבָל אִם נִתְעַרְבָה חוּץ לִירוּשְׁלַיִם הוּאִיל  
וַיֵּישׁ טוּרַח לְהַעֲלוֹתָן בְּטִילִין וְלֹא הוּי לִיהֵא דְבָר שְׁיֵישׁ לוֹ מִתִּירִין וְגִדּוּלִיהֶן אִיסוּרִין מְלֵאכּוֹל



בירושלים אף לזרים ולבְּהֵמָה פְּלוֹמֵר אִם זָרְעוּ בִירוּשָׁלַיִם אֲסוּרִין הַגִּידוּלִין וְאוֹסְרִין תַּעֲרֹבְתוּן בְּכָל שֶׁהוּא אֲפִילוֹ לְזָרִים אִם בִּיפְּוֹרִים הֵם וְלִבְהֵמָה אִם מַעֲשֶׂר שְׁנֵי הֵם אִם עַל גַּב דְּלִזְרִים וְלִבְהֵמָה לְאוֹ דְּבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא דְּהָא אִין לְהֵן הֵיתֵר לְעוֹלָם אֲפִילוֹ הִכִּי הוּאִיל וְחָל עַל הַתַּעֲרֹבוֹת שֶׁם בִּיפְּוֹרִים וּמַעֲשֶׂר שְׁנֵי לְאַסְּוֹר לְאַכְלָן חוּץ לִירוּשָׁלַיִם חָל נְמִי לְעִנְיָן זֶה לְאַסְּוֹר לְאַכּוֹל לְזָרִים אִם בִּיפְּוֹרִים הֵם וְלִבְהֵמָה אִם מַעֲשֶׂר שְׁנֵי הוּא פֶּן פִּירְשׁוּ ז"ל וְהָא דְקִתְנֵי הֵתֵם בְּסִיפָא וּר' שְׁמַעוֹן מִתִּיר אַגִּידוּלִין לְחוּד פְּלִיג וּשְׁמַע מִינְיָה דְאַמְרִינָן הוּאִיל לְכוּלֵי עֲלֵמָא פְּהָאִי גְּוֹנָא הוּאִיל וְחָל עֲלֵיו תַּעֲרֹבוֹת זֶה לְאַסְּוֹר בְּכָל שֶׁהוּא מְשׁוּם דְּבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין לְאַסְּוֹר לְפִנְיָם חוּץ לִירוּשָׁלַיִם חָל נְמִי לְאַסְּוֹר לְזָרִים אֲפִילוֹ בִירוּשָׁלַיִם אִם בִּיפְּוֹרִים הֵם וְכֵן לִבְהֵמָה אִם מַעֲשֶׂר שְׁנֵי הוּא אֲסוּר נְמִי מְשׁוּם הָאִי הוּאִיל וְכִינּוּן דְּבִבְהֵמָה גְּוֹנָא אֲמַרִינָן הוּאִיל לְחוּמְרָא אִי סְלָקָא דְעֵתִיף דְתַרוּמָה לְגַבֵּי פְּהֵן טְמָא דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא וְלֹא בְּטַל אִם פֶּן תַּרוּמָה דְעוֹלָה בְּאַחַד וּמֵאָה פְּדַאמְרִינָן בְּכוּלֵי גְּמָרָא הִכִּי מְשַׁפְּחַת לֵה גִימָא הוּאִיל וְחָל עַל הַתַּעֲרֹבוֹת הַזֶּה שֶׁם תַּרוּמָה לְאַסְּוֹר לְפִנְיָם טְמָאִים חָל עֲלֵיו נְמִי שֶׁם תַּרוּמָה לְאַסְּוֹר לְזָרִים.

אֵלָּא שְׁמַע מִינְיָה דְתַרוּמָה לְכַהֵן טְמָא נְמִי בְּטִילָה בְּמֵאָה וְאַחַד וְלֹא הָוִי לִיָּה דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין וְאַפִּילוֹ תַּרוּמוֹת אֲרִיץ יִשְׂרָאֵל נְמִי דְּהָא עוֹלָה בְּאַחַד וּמֵאָה וְהוּא הִדִּין קִדְשִׁים לְטְמָאִים אִין בְּהֵם מְשׁוּם דְּבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין וְאִם פֶּן אִין לְנוּ רְאִיָּה מְהָא דְפָּרָק ב' דְעֵרְלָה דְנִיחָק לְאוֹ דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא מִיָּהוּ פֶּל זֶה לְפִירוּשׁ הַרְמַב"ם וְהֵרַע"ב אֲבָל הֵרָא"ש פִּירְשׁ שֶׁם וְאַסוּרִים בְּכָל שֶׁהוּא מְלַאכְוֹל בִירוּשָׁלַיִם פְּלוֹמֵר לְעִנְיָן שְׁלֵא לְאַכּוֹל כִּי אִם בִירוּשָׁלַיִם הֵן אוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהוּא דְאַפִּילוֹ בְּאַלְף לֹא בְּטַל דְּהָוִי לִיָּה דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין דְאַפְשֶׁר לְהַעֲלוֹתוֹן לִירוּשָׁלַיִם וְהָא דְתַנּוּן לְעִיל דְבִיפְּוֹרִים עוֹלָה בְּאַחַד וּמֵאָה פְּשַׁנְתַּעֲרְבוּ בְּחוּלִין דְלַעֲנִין זָרִים לְאוֹ דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין הוּא וְהֵכָא בְּבִיפְּוֹרִים שְׁנַתַּעֲרְבוּ בְתַרוּמָה דְלִיפָא אֵלָּא אִיסוּר מְחִיצוֹת וַיֵּשׁ לְאַסְּוֹר דֵּישׁ לוֹ מִתִּירִין בִירוּשָׁלַיִם ע"כ וּמְדַמוּקֵי לֵה לֵהָא דְאוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהוּא בְּנַתַּעֲרְבוּ בְתַרוּמָה וְלַפְּהֵנִים וְלֹא מוּקֵי לֵה אֲפִילוֹ בְּנַתַּעֲרְבוּ בְּחוּלִין וְלַפְּהֵנִים וּמְשׁוּם דְלִיפָא אֵלָּא אִיסוּר מְחִיצוֹת הָוִי לִיָּה דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין וְהָאִי דְעוֹלִין בְּמֵאָה וְאַחַד מִיָּרִי לְזָרִים דְאִיסוּר זָרוֹת אִין לוֹ מִתִּירִין שְׁמַע מִינְיָה דַס"ל לְהוּ ז"ל דְבַנְתַּעֲרְבוּ בְּחוּלִין אִם לַפְּהֵנִים בְּטַל.

אִם עַל גַּב דְּלִגְבֵי דִידְהוּ הָוִי לְהוּ דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין וְע"כ הִיָּינוּ טַעְמָא מִיָּגוּ דְאַהֲנֵי בִיטוּל זֶה לְזָרִים דְאִין לְהֵן מִתִּירִין מְהֵנִי נְמִי לַפְּהֵנִים אִם עַל גַּב דֵּישׁ לוֹ מִתִּירִין לְפִיכָה מוּקֵי לֵה בְּנַתַּעֲרַב בְתַרוּמָה דְאַסוּר לְזָרִים אִם לְאַחַר הַתַּעֲרֹבוֹת דְלִית לִיָּה מִיָּגוּ לְפִיכָה אוֹסְרִין לַפְּהֵנִים בְּכָל שֶׁהוּא חוּץ לִירוּשָׁלַיִם מְשׁוּם דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין וְהֵשְׁתָּא כ"ש דְאַתִּי שְׁפִיר הָא דְרַבָּה מְבַטֵּל לֵה בְּרֹב וְאַכְל בִּימֵי טוּמְאָתוֹ לְתַרוּמַת חוּץ לְאַרְץ דְרִישׁ פָּרָק עַד פְּמָה דְאַפִּילוֹ אִם תִּימְצִי לֹמֵר דְתַרוּמָה לְטְמָאִים הָוִי לִיָּה דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין אַפ"ה בְּטִיל דְמִיָּגוּ דְמְהֵנִי בִיטוּל זֶה לְזָרִים מְהֵנִי נְמִי לַפְּהֵנִים דְהָא לְהַקֵּל הוּא דְאַמְרִינָן מִיָּגוּ לְפִירְשׁ הַר"ש וְלֹא לְהַחְמִיר וְאַתִּי שְׁפִיר נְמִי הָא דְתַרוּמַת אֲרִיץ יִשְׂרָאֵל עוֹלָה בְּמֵאָה וְאַחַד דְהָא לֹא אֲמַרִינָן מִיָּגוּ לְהַחְמִיר דְנִימָא הוּאִיל וְלֹא בְּטִיל לַפְּהֵנִים טְמָאִים דְהָוִי לְהוּ דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין לֹא מְהֵנִי נְמִי לְזָרִים אֵלָּא אֲדַרְבָּה לְהַקֵּל אֲמַרִינָן לֵה מִיָּגוּ דְמְהֵנִי לְזָרִים דְהָוִי לִיָּה דְבָר שֵׁישׁ לוֹ מִתִּירִין לֹא מְהֵנִי נְמִי לַפְּהֵנִים דְאִין בִּיטוּל לְחֻצָּאִין וְאַפְשֶׁר נְמִי דְאַפִּילוֹ לְמָאן דְסָבְרָא לִיָּה בִיטוּל בְּרֹב דְתַרוּמַת חוּץ לְאַרְץ לֹא מְהֵנִי אֵלָּא לְכַהֵן טְמָא וְלֹא לְזָרִים אֵלָּא

במאה ואחד כשל ארץ ישראל אפילו הכי פיון דאי אפשר לאסור לטמאים משום דבר שיש לו מתירין בנתערב במאה ואחד משום מגו אם פן בטלה מפאן דין דבר שיש לו מתירין לגמרי אפילו בנתערב בפחות ממאה ואחד אלא ברובה פיון דאי אפשר לה לאסור פדיו דבר שיש לו מתירין נותר בפחות ממאה ואחד ומהשתא יש לנו ראיה דניתוק לאו דבר שיש לו מתירין הוא מדקדשים קלים לטמאים בנותן טעם בטל אף על גב דיש לו מתירין ע"י טבילה דהא התם בקדשים קלים לית ליה מגו בביתול דהא מותר לכל אף לזרים ואין איסורין אלא לטמאים בלבד אלא שמע מיניה משום ניתוקי הוא מאיסור טומאה לאיסור נותר וכמו שפתיבתי לעיל אחר זה ראיתי בספר צמח צדק סימן ס"ט שפתיב ביצת טריפה או ספק טריפה שנוקדה ביום טוב ונתערבה אי בטילה או לא אי מיקרי דבר שיש לו מתירין פיון דלאחר יום טוב תהיה מותרת מאיסור נולד או לא מיקרי דבר שיש לו מתירין פיון דאפילו לאחר יו"ט תהי' אסורה מחמת שהיא טריפה ולא תהיה מותרת לגמרי נראה דמיקרי דבר שיש לו מתירין ואינו בטילה והיינו משום דהשתא ביום טוב חזקתה עליו תרי איסורים איסור נולד ואיסור טריפה אף על גב דאין איסור חל על איסור מפל מקום באיסור כולל קיימא לן דחל איסור על איסור וכאן חל איסור נולד על איסור טריפה ככולל דמתחילה כשביצה היא במעי תרנגולת היא אסורה מחמת טריפה וכשנוקדה ביו"ט מגו דחל איסור נולד על ביצים שנוקדו ביום טוב מן הפשירות חל נמי על ביצה שנוקדה מן הטריפה ולכן מסתברא למימר דלענין נולד מיקרי דבר שיש לו מתירין שהרי יום טוב תהיה מותרת מאיסור נולד, ולא תהיה אסורה רק משום איסור טריפה אם פן למה יאכלנה ביו"ט ע"י תערובות שעדיין חל עליו איסור נולד בכל מה דאפשר למעבד בהיתר עבדינו דטעמא דדבר שיש לו מתירין דלא בטל הוא מטעם זה כדפירש רש"י ריש ביצה והאי טעמא איכא נמי הכא ע"כ.

הרי לדעתו דבר שאסור משום שני איסורין ויש לו מתירין לאחד מהן אף על פי שאין לו מתירין לשני' דבר שיש לו מתירין הוא בעוד שהשני איסורין עליו ואינו בטל מפל מקום יש בדבריו שיבושים דמה שפתיב וכאן חל איסור נולד על איסור טריפה ככולל וכשנוקדה ביו"ט מגו דחל איסור נולד על ביצים שנוקדו ביום טוב מן הפשירות חל נמי על ביצה שנוקדה מן הטריפה שיבוש גדול הוא דלא שייך למימר כולל אלא כגון אוכל גבילה ביום הפיפורים שחל איסור יום הפיפורים על איסור גבילה ע"י כולל מגו דחל על של היתר חל נמי על של איסור דיום הפיפורים הוי ליה איסור כולל לגבי איסור גבילות וכל עליו למאן דאית ליה איסור כולל וכן כל איסור כולל דאמרינן בכלי גמרא בכהאי גוונא הוא שהאיסור האחרון כולל דברים המותרים והאסורים יחד כגון שנשבע שלא אוכל פשירות ונבילות דאמרינן בפ' ג' דשבועות מגו דחזייל על הפשירות חזייל נמי על הנבילות ע"י כולל שאיסור שבועה זו כולל באיסור את הנבילות עם הפשירות ע"י מגו אבל הכא אטו לינת ביצת טריפה זו גורמת איסור לשאר ביצים שנוקדה מן הפשירות ביום טוב דנימא מגו דחל איסור נולד על ביצים פשירות על ידי לינתה זו חל נמי על הטריפה על ידי כולל הא כל אחת ואחת לינתה ביום טוב גורמת לה איסור נולד ולא לינתה חבירתה): סימן יג שאלה למאי דפסקו רוב רבנותא דטעם פעיקר אסור מן התורה בכל האיסורים אי בחזש נמי אמרינן הכי או לא: תשובה בזה יש לי לדון בריש פ"ג דפסחים (דף מ"ד) גרסינן משנת ליתן טעם פעיקר שאם שרה ענבים במים ויש

בְּהֵן טַעַם יֵין חַיִּיב וּמִכָּאן אַתָּה דֵּן לְכָל הַתּוֹרָה בְּוֹלָהּ מֵהַ נְזִיר שְׂאִין אִיסוּרוֹ אִיסוּר עוֹלָם  
וְאִין אִיסוּרוֹ אִיסוּר הַנָּאָה וְיֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ עֲשֵׂה בּוֹ טַעַם כְּעֵיקָר כְּלָאִים שְׂאִיסוּרוֹ  
אִיסוּר עוֹלָם וְאִיסוּרוֹ אִיסוּר הַנָּאָה וְאִין הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ אִינוּ דִּין שְׂעִעֲשֵׂה טַעַם כְּעֵיקָר  
וְה"ה לְעַרְלָה בְּשִׁתִּים וְא"כ חֲדָשׁ אִי אֶפְשָׁר לְמִילָף לְטַעַם כְּעֵיקָר בְּקו"ח מְנַזֵּיר שְׂהָרִי כֹּל  
הַנִּי תִלְתָּא קוֹלִי דְאִיכָּא בְּנִזִּיר אִיכָּא נְמִי בְּחֲדָשׁ שְׂהָרִי בְּסוּף פ"ק דְּקִדּוּשִׁין (דָּף ל"ח) יְלִיף  
רַשְׁב"י לְכִלְאִים וְעַרְלָה שְׂנוּהֶגִין בְּחוּץ לְאַרְצֵי בְּקו"ח מְחֲדָשׁ וְחַשִּׁיב לְהַנִּי תִלְתָּא קוֹלִי  
דְאִיכָּא בְּחֲדָשׁ מִשְׁא"כ לְכִלְאִים וּמְסִיִּים נְמִי הֵתֵם וְה"ה לְעַרְלָה בְּשִׁתִּים דְּבִשְׁלָמָא כֹּל שְׂאֵר  
אִיסוּרִים אִיכָּא לְמִילָף בְּקו"ח מְנַזֵּיר מִיֵּהֵת בְּחֲדָשׁ שְׂהָרִי אִיסוּרֵן אִיסוּר עוֹלָם אֲבָל חֲדָשׁ  
אֶפְיֵלוּ חֲדָא לִיכָּא וְיֵשׁ לֹמֵר לְמֵאִי דְּפִרְש"י הֵתֵם דְּקִדּוּשִׁין יֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ גְּבִי חֲדָשׁ  
הַיְיָנוּ מִיּוֹם ט"ז בְּנִיסָן, מִיְיָרִי דְיֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ ע"י הַקְּרִבַּת הָעוֹמֵר וְיֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ  
דְּגַבִּי נְזִיר פִּרְש"י דְיֵשׁ לוֹ הֵיִתֵּר ע"י שְׂאֵלָה אֲתִי שְׂפִיר דְּנוֹדָאִי חֲדָשׁ חֲמוּר מְנַזֵּיר דְאִין לוֹ  
הֵיִתֵּר כֹּל יְמֵי מְשֻׁף אִיסוּרוֹ רַק בְּיּוֹם הַשְּׁלֵמַת אִיסוּרוֹ לְבַד שְׂהוּא יּוֹם הַגָּף ע"י הַקְּרִבַּת  
הָעוֹמֵר אֲבָל נְזִיר יֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ כֹּל יְמֵי מְשֻׁף נְזִירוֹת ע"י שְׂאֵלָה מְשֻׁעָה שְׂנוּר וְעַד  
הַשְּׁלֵמַתּוֹ וְהַשְּׁתָּא אֲתִי חֲדָשׁ בְּקו"ח מְנַזֵּיר בְּחַד צַד מֵהַ נְזִיר שְׂיֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ כֹּל יְמֵי  
נְזוּרוֹ ע"י שְׂאֵלָה עֲשֵׂה בּוֹ טַעַם כְּעֵיקָר חֲדָשׁ שְׂאִין הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ כֹּל זְמַנּוֹ אֲלָא בְּיּוֹם  
מִשְׁשֵׁלֵם אִיסוּרוֹ לְחוּד אִינוּ דִּין שְׂעִעֲשֵׂה בּוֹ טַעַם כְּעֵיקָר וּבְקִדּוּשִׁין מִיֵּיתִי לְכִלְאִים וְעַרְלָה  
בְּקַל וְחוֹמֵר מְחֲדָשׁ בְּהַאי צַד דְיֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ הַיְיָנוּ בְּיּוֹם מִשְׁשֵׁלֵם אִיסוּרוֹ דְיֵשׁ לְחֲדָשׁ  
הֵיִתֵּר מִשְׁא"כ בְּעַרְלָה וְכִלְאִים וְטַעַם כְּעֵיקָר מִיֵּיתֵינוּ לְחֲדָשׁ מְנַזֵּיר מְשֻׁעָה כֹּל זְמַן  
אִיסוּרוֹ וּכְהַאי גִּוּוֹנָא יֵשׁ לְהַבִּיא חֲמִץ בְּפִסְחָא טַעַם כְּעֵיקָר בְּקו"ח מְחֲדָשׁ אֶפְיֵלוּ לְמ"ד חֲמִץ  
בְּפִסְחָא מִן הַנָּאָה וְחֲמִץ שְׂעֵבֵר עָלֵיו הַפִּסְחָא מִן חֲרָב' שְׂמַעוֹן בְּפִרְקָא כֹּל שְׂעֵה וְאִין חֲמִץ  
אִיסוּר הַנָּאָה וְיֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ אַחַר הַפִּסְחָא אֶפְיֵלוּ הַכִּי קו"ח מִיֵּהוּ אִיכָּא דְאֶפְיֵלוּ הַכִּי  
חֲמִץ בְּפִסְחָא אִין הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ בְּזְמַן אִיסוּרוֹ כֹּל יְמֵי הַפִּסְחָא אֲבָל נְזִיר יֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ  
ע"י שְׂאֵלָה כֹּל אִימַת שְׂיִרְצָה מִיֵּהוּ חֲמִץ בְּלָאוּ הַכִּי קו"ח אִיכָּא שְׂחֲמִיר מְנַזֵּיר שְׂפִן בְּכַרְת  
מִיֵּהוּ כֹּל זֶה לְפִי פִירוּשׁ רַש"י אֲבָל לְמֵאִי שְׂפִירְשׁוּ הַתּוֹס' שְׂם בְּפִסְחָאִים בְּשֵׁם ר"י דְהָא  
דְנִזִּיר דְאִיתָּא בְּשְׂאֵלָה לֹא חַשִּׁיב יֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ דְאִי מִיתְשַׁל אִין זֶה הֵיִתֵּר לְדַבָּר  
שְׂנַאֲסֵר שְׂהַחֲכֵם עוֹקֵר הַנְּזִיר מְעִיקְרוֹ וְנִמְצָא שְׂלֹא נִאֲסֵר מְעוֹלָם ע"כ אֶפְתִּי טַעַם כְּעֵיקָר  
בְּחֲדָשׁ מְנַלֵּן וְנִרְאָה לִי לְדַעַת ר"י אַע"ג דְאִי אֶפְשָׁר לְמִילָף טַעַם כְּעֵיקָר לְחֲדָשׁ בְּקַל וְחוֹמֵר  
מְנַזֵּיר מ"מ אִיכָּא לְמִילָף בְּמַה מְצִינוּ פִּינוּ דְלִיכָּא לְמִפְרָף מִיֵּדִי שְׂהָרִי ר' עֲקִיבָא מְפִיק לִיה  
הֵתֵם הַאי מְשֻׁרַת לְהֵיִתֵּר מְצֻטְרָף לְאִיסוּר וְאֶלִיכָּא דר' עֲקִיבָא רְצָה הַגְּמָרָא הֵתֵם לְמִילָף  
טַעַם כְּעֵיקָר מְבֻשֵׁר בְּחֻלְב בְּמַה מְצִינוּ בְּבֻשֵׁר בְּחֻלְב לָאו טַעֲמָא בְּעֵלְמָא הוּא וְאִיסוּר הֵכָּא  
נְמִי לֹא שְׂנָא אִי לָאו דְבֻשֵׁר בְּחֻלְב חֲדוּשׁ הוּא כְּדָאֲמַרִּינוּ הֵתֵם וְהָא לִיכָּא לְמִפְרָף מַה  
לְנִזִּיר שְׂפִן אִין הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ לְשִׁיטַת ר"י תֵּאֲמַר בְּחֲדָשׁ שְׂפִן יֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ  
ע"י הַקְּרִבַּת עוֹמֵר הָא לָאו פִּירְכָּא הִיא דְלֹא מִיְבַעֵי לְמ"ד בְּזְמַן שְׂאִין בַּה"מ קִיָּים הָאִיר  
הַמְזַרְח מְתִיר דְאִין כָּאן הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ מְחַמַּת הָעוֹמֵר אֲדַרְבָּה הָעוֹמֵר גּוֹרֵם לְאִיסוּר בְּיּוֹם  
הַנִּפְתּוֹ וְאִין גּוֹרֵם לְהַתִּיר כֹּלֵל אֲלָא אֶפְיֵלוּ לר' יְהוּדָא דְאֵמַר בְּזְמַן דְלִיכָּא עוֹמֵר כֹּל יּוֹם  
הַגָּף אִיסוּר מ"מ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ בְּחֲדָשׁ הַכִּי מְשַׁכְּחַת לַה בְּיּוֹם מְשַׁלֵּם זְמַנּוֹ שְׂהוּא יּוֹם הַגָּף  
כְּהַאי גִּוּוֹנָא בְּנִזִּיר נְמִי יֵשׁ הֵיִתֵּר לְאִיסוּרוֹ דְהָא קִיָּים לָן בַּפ"ב דְנִזִּיר (דָּף ט"ו) נְזִיר שְׂפִלוּ  
לוֹ יְמֵי נְזִירוֹתוֹ אִם גִּילַח וְשִׁתָּה יֵין וְנִטְמָא לְמַתִּים הָרִי זֶה סוּפֵג אֶת הָאֵרְבָּעִים וְאִם הִבִּיא

קרבנותיו אפילו ביום שלשים הותר בכולן כדאמרין בפ"ק ובפ"ב דנזיר (וא"כ) ל"ד האיר המזרח מתיר אתיא חדש בקל וחומר מנזיר דחדש אין היתר לאיסורו אבל נזיר יש היתר לאיסורו ולמאן דאמר כל יום הנה אסור וחדש יש היתר לאיסורו ביום משלם זמנו דומיא דנזיר וליפא קו"ח כמה מצינו מיהו אתיא אע"פ שיש לגמגם קצת דלא דמי היתר לאיסורו דחדש שהותר מאליו לאחר יום הנה אע"ג דליפא עומר משא"כ בנזיר דלעולם אין לו היתר אלא ע"י הבאת קרבנות אין זה גמגום למבין פיון דבתרנוניהו יש בידו לגרום ההיתר וברצותו מקצר זמן איסורו וברצותו מאריך יש היתר לאיסורו קרינו להו: אבל קשיא לי אי סלקא דעתך דהא דנזיר מיקרי יש היתר לאיסורו מהאי טעמא דאמרן א"כ אמאי דן לכלאים בקו"ח מנזיר בתלתא חומרי הנה ליה למחשב נמי (האי גנונא) (צ"ע בתוס' פסחים מ"ד ע"ב) דנזיר יש היתר לאיסורו משא"כ פלאים אלא ע"כ דמשום (האי גנונא) הכי לא מקרי נזיר היתר לאיסורו וא"כ הא ניקח ל"ד האיר המזרח מתיר שפיר איפא למילף לטעם פעיקר לחדש מנזיר כמה מצינו אלא לר' יהודא דאמר כל יום הנה אסור איפא למיפרך מה לנזיר שפן אין היתר לאיסורו תאמר בחדש שיש היתר לאיסורו אבל מ"מ אפילו לסברת ר"י משמע דנודאי טעם פעיקר מן התורה בחדש שהרי (משנת) ילפינו לה התם אליבא דר"ע להיתר מצטרף לאיסור ואמרין ר"ע טעם פעיקר מנא ליה יליף מגיעולי נכרים געולי נכרים לאו טעמא בעלמא הוא ואסור הכא נמי לא שנא ורפנו גיעולי נכרים נמי חידוש הוא דהא כל נותן טעם לפגם מותר דגמרין מנבילה ונהא אסור ור' עקיבא פדרב חייא ברי' דרב הונא דאמר לא אסרה תורה אלא בקדירה בת יומא הלכך לאו נותן טעם לפגם הוא.

ורפנו קדירה בת יומא נמי לא אפשר דלא פגמה פורתא. ובפרק חמישי דעכו"ם (דף ס"ז) יליף ר' מאיר דנותן טעם לפגם אסור מגיעולי נכרים דאסר הפתוב אע"ג דנותן טעם לפגם הוא דאפילו קדירה בת יומא אי אפשר דלא פגמה פורתא ור' שמעון פליג (על ר' מאיר התם) וסבירא ליה דקדירה בת יומא לא פגמה כלל ולא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלא לפגם הוא אבל נותן טעם לפגם שרי ואיפסקא הלכתא התם כר' שמעון ולידיד' פיון דקדירה בת יומא לא פגמה כלל געולי נכרים צ"ע בתוס' ד"ה ואידך (דף ס"ז ע"ב) לאו חידוש הוא ושפיר איפא למילף מגיעולי נכרים לטעם פעיקר פיון דלאו חידוש הוא ולחדש נמי ילפינו מינ' לטעם פעיקר ועל דרך שפכתבו התוס' התם הקשה הר"ר יוסף הכי יליף ר"ע טעם פעיקר בנזיר מגיעולי נכרים הא נזיר קל מכל איסורין שבתורה שאין איסורו עולם ויש היתר לאיסורו ומירץ דבמדן נמי היו פליהם בלועות מיין ואסורין לנזיר ע"כ (והכי) נמי יש לומר דבמדן היו פליהם בלועות מחדש ואסור להו א"כ אע"ג דחדש קל מנזיר אפ"ה גמרין ליה לטעם פעיקר (מנזיר) ולא פרכינו מידי והא דנקט האי תנא דמשנת ליתן טעם פעיקר לדון בקו"ח מנזיר בערלה וכלאים לרנוחא דמילתא נקט לה אבל ה"ה לאיסורין הקלים מנזיר פגון חדש אפילו הכי ילפינו לה לטעם פעיקר מנזיר ואפשר דנקט נמי הני תלתא חומרי דכלאים ומרתי דערלה משום סירכא דלישנ' דר' שמעון בן יוחאי בספ"ק דקדושין דיליף מיניה לכלאים וערלה שנוהגין בחוץ לארץ בקו"ח מחדש (בהני חומרא) ומדע דאמרין התם ור"ע טעם פעיקר מנא ליה יליף בחלב לאו טעמא בעלמא הוא ואסור הכי נמי לא שנא ורפנו מבשר בחלב לא גמרין דחידוש הוא דאי תרי פולי יומא בחלב שרי בשל ליה בישולי אסור אלמא

טעמא דחידוש הוא הא לאו הכי הנה ילפינו טעם פעיקר מבשר בחלב ולא צריך קרא דמשרת לטעם פעיקר ואמאי הא איפא למפרה מה לבשר בחלב שפן אסור בהנאה ותינח איסורי הנאה אבל אפתי דלאו איסורי הנאה מנא לן ואם פן אפתי משרת מפיק ליה לטעם פעיקר דלאו איסורי הנאה פנזיר ואף על גב דאפשר לומר דהוא הדין דהוי מצי למדחי הכי אלא דעדיפא מיניה קאמר דבשר בחלב חידוש הוא ואפילו שאר איסורי הנאה לא גמרינו מיניה משום דחידוש הוא מפל מקום בפרק ח' דחולין דיליף אבני לטעם פעיקר מבשר בחלב וסבירא ליה דבשר בחלב לאו חידוש ודייק לה ממתניתין דהתם דבשר בחלב אסור בנותן טעם ואי סלקא דעתך דחידוש הוא אף על גב דליכא נותן טעם נמי אפתי דלאו איסורי הנאה מנא לן דנותן טעם אסור נהרי בכולי פרקא (ריהטא הסוגיא) דבשר בחלב אסור בהנאה ודלא כר' שמעון דשרי בהנאה התם דהא בפירוש תנו בפרק כל הבשר אסור לבשל בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אסור לבשל ואסור בהנאה כו' ועוד דאפילו שאר איסורי הנאה לבד מפלאי הכרם נמי אי אפשר למילף לטעם פעיקר מבשר בחלב דהא אמרינו בפ"ב דפסחים (דף כ"ד) דכל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרוך אכילתו ונהנתו.

לבד מפלאי הכרם ובשר בחלב דאמר אבני גופי' התם דלוקין עליהם אף שלא פדרו אכילתם ונהנתו משום דלא פתיב בהו אכילה והכי נמי איפא למפרה מה לבשר בחלב שפן לוקין עליהם שלא פדרו אכילתו תאמר בשאר איסורים חוץ מפלאי הכרם שאין לוקין עליהם אלא פדרו אכילתו ואין לומר דהא דאמר אבני שפשר בחלב לוקה שלא פדרו אכילתו היינו לאיסי בן יהודא דיליף לה לבשר בחלב שאסור מגזירה שנה דקודש קודש מובשר בשנה טריפה דלא פתיב ביה אכילה בגופי' אבל לשאר תנאי ואמוראי דיליף להו מקראי אחרניא לבשר בחלב דמי לכל האיסורין דאין לוקין עליהם אלא דרוך אכילתו לבר מתנא דבי ר"י דיליף לה מלא תבשל גדי אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול דלדידן' נמי פינו דלא פתיב ביה אכילה לוקין אף שלא פדרו הנאותו.

מ"מ כל הפוסקים פסקו דבשר בחלב לוקין עליהם אף שלא פדרו אכילתו וא"כ איפא למפרה פדפרכינו אלא, שמע מיניה דטעם פעיקר אפילו מחמירתא לקולתא נמי ילפינו לבד מחידוש פגון בשר בחלב לכולי עלמא וגיעולי נכרים לר' שמעון הוא דלא ילפינו לה והשתא שפיר ילפינו לטעם פעיקר בחודש הקל שיש היתר לאיסורו מנזיר אף על גב דחמיר מיניה דאין היתר לאיסורו ואף שהדבר תמוה בעיני דהאיך אפשר ללמוד קל מחמור להחמיר עליו מפל מקום פאן נסמון על רבותינו חכמי התלמוד שדעתם רחבה מדעתינו: אלא שגם לדברי רש"י יש מקום לומר דאי אפשר למילף טעם פעיקר לחוד מנזיר בקו"ח אלא במה מצינו אע"ג דנזיר יש היתר לאיסורו פל ימי משך נזירות פל ימי איסורו וחודש אין היתר לאיסורו אלא ביום הגוף ואפילו הכי על יום הגוף עצמו דיש היתר לאיסורו אין פאן קו"ח ואי אפשר למילף לטעם פעיקר שהוא אסור בההוא יומא בקו"ח אלא במה מצינו לחוד וללא מהני חומר של פל הימים דאין היתר לאיסורו ליום הגוף שיש היתר לאיסורו לדון בקו"ח מנזיר שיש היתר לאיסורו לעולם והא דמיייתי ר"ש לכלאים שנהג פחוץ לארץ בקו"ח מחודש בהאי צד דחודש יש היתר לאיסורו, מיום הגוף גופי'

מִיָּתִי לֵה דַע"ג דֵּהוּא יוֹמָא יֵשׁ הֵיִתֵּר לְאַיְסוּרוֹ ע"י עוֹמֵר אֶפִּילוּ הֵכִי נוֹהֵג בְּחוּץ לְאַרְץ  
אֶפִּילוּ בִּהְהוּא יוֹמָא.

דֵּהָא רַחֲמֵנָא אָמַר וְלַחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם דְּמִשְׁמַע שְׂבָכָל מְקוֹם  
שְׂאֵתֶם יוֹשְׁבִים אֶפִּילוּ בְּחוּץ לְאַרְץ וְעַלָּה קָאִי עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה דְּהוּנִי לִיה עַד וְעַד בְּכָלִל  
וְכָל יוֹם הֵנָּה אָסוּר וְאֶפִּילוּ בְּכָל מְקוֹם לר' יְהוּדָא אַע"ג דִּישׁ הֵיִתֵּר לְאַיְסוּר דַּיּוֹם הֵנָּה  
אֶפִּילוּ הֵכִי נוֹהֵג בְּחוּץ לְאַרְץ קו"ח לְכֹלְאִים שְׂאִין הֵיִתֵּר לְאַיְסוּרוֹ דְּנוֹהֵג אֶפִּילוּ בְּחוּץ לְאַרְץ  
וְאִין לִי לְהֶאֱרִיף עוֹד בְּזָה.

הָרִי לְמַדְנֵוּ לְטַעַם כְּעִיקָר בְּחֻדָּשׁ שְׂאָסוּר מִן הַתּוֹרָה לְהֵנִי רַבּוּנְתָא שְׂפָסְקוּ טַעַם כְּעִיקָר מִן  
הַתּוֹרָה בְּכָל אִיְסוּרֵי: סִימָן יד שְׂאֵלָה בְּאִיזָה מְקוֹם אָסוּר לְקַצֹּר קוֹדֵם לְעוֹמֵר מִן הַתּוֹרָה  
כְּדַכְתִּיב רַאשִׁית קְצִירְכֶם: תְּשׁוּבָה שְׂאֵלָה זֹו נִחְלָקֵת לְכַמָּה חֲלָקִים בְּפָרְק ר' יִשְׁמַעֵאל תְּנִיא  
וְאָסוּר לְקַצֹּר לְפָנֵי הָעוֹמֵר מ"מ הֵנִי מִיָּלִי בְּקוֹצֵר מִמְּקוֹם שְׂרָאִי לְהִבִּיא מִמְּנֵוּ עוֹמֵר אֲבָל  
בְּקוֹצֵר מִמְּקוֹם שְׂאִין עוֹמֵר רָאִי לְבוֹא מִמְּנֵוּ לִית לֹן בֵּה וּמֵהָאִי טַעַמָּא בְּסוּף פָּרְק ר'  
יִשְׁמַעֵאל (דָּף ע"א) קוֹצֵרִין מִבֵּית הַשְּׁלַחִין וְשִׁבְעֵמֶקִים וּבְגִמְרָא) תְּנִיא ר' בְּנִימִין אוֹמַר  
כְּתוּב אֲחַד אוֹמַר וּקְצִירְתֶּם קְצִירָה וְהִבַּאתֶם אֶת הָעוֹמֵר וּכְתִיב רַאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַפֶּהָן.

הָא כִּי צַד מִמְּקוֹם שְׂאֵתָה מְבִיא אִי אֵתָה קוֹצֵר וּמִמְּקוֹם שְׂאִי אֵתָה מְבִיא אֵתָה קוֹצֵר וּפְרִיף  
אִימָא מִמִּין שְׂאֵתָה מְבִיא אִי אֵתָה קוֹצֵר וּמִמִּין שְׂאִי אֵתָה מְבִיא אֵתָה קוֹצֵר וּמִשְׁנֵי הֵהִיא  
לֹא מְצִית אֲמַרְתָּ מִדְר' יוֹחֲנָן כְּלוּמַר דְּיִלְיָף הֵתֶם רַאשִׁית רַאשִׁית מַחֲלָה וּכְיִנּוּן דְּמִמְּקוֹם שְׂאִי  
אֵתָה מְבִיא אֵתָה קוֹצֵר א"כ מוֹתֵר לְקַצֹּר בְּחוּץ לְאַרְץ קוֹדֵם לְעוֹמֵר וְלְכַאוּרָה נִרְאָה לִי  
דְּתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דר' יוֹסִי בר' יְהוּדָא וּרְבִנּוּ דְּפִלְיָגִי (בְּמִנְחוֹת דָּף פ"ג) אִם עוֹמֵר בָּא מִחוּץ  
לְאַרְץ (דְּלר' יוֹסִי בר' יְהוּדָא דס"ל דְּעוֹמֵר בָּא מִחוּץ לְאַרְץ) הֵנָּה לִיה חוּץ לְאַרְץ מְקוֹם  
שְׂאֵתָה מְבִיא וְאָסוּר לְקַצֹּר בְּחוּץ לְאַרְץ קוֹדֵם לְעוֹמֵר (וּלְרַבּוּנְוּ דס"ל דְּאִין עוֹמֵר בָּא מִחוּץ  
לְאַרְץ הֵנָּה לִיה חוּץ לְאַרְץ מְקוֹם שְׂאִי אֵתָה מְבִיא) וּמוֹתֵר לְקַצֹּר בְּחוּץ לְאַרְץ קוֹדֵם  
לְעוֹמֵר וּמִסְתַּבְּרָא דְּהִלְכָה כְּרַבּוּנְוּ דְּאִין עוֹמֵר בָּא מִחוּץ לְאַרְץ וְהֵנָּה לִיה מְקוֹם שְׂאִי אֵתָה  
מְבִיא וְאֵתָה קוֹצֵר (דְּקִיָּמָא לֹן יַחֲדִיד וּרְבִים) הִלְכָה כְּרַבִּים וְעוֹד דְּסַתֵּם לֹן תְּנָא כְּנוּמִי דְּתַנּוּ  
בְּרִישׁ פָּרְק ט' דְּמִנְחוֹת (דָּף פ"ג) כָּל קְרַבְנֹת הַצִּבּוּר וְהַיַּחֲדִיד בָּאִין מֵאַרְץ וּמִחוּץ לְאַרְץ מִן  
הַחֻדָּשׁ וּמִן הַיָּשׁוּן חוּץ מִן הָעוֹמֵר וּשְׂפִי הִלְחֵם שְׂאִין בָּאִין אֶלָּא מִן הַחֻדָּשׁ וּמִן הָאֶרֶץ וַאֲע"ג  
דְּקִים לֹן כר"א דְּחֻדָּשׁ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מְקוֹם מְפָל מְקוֹם אָף עַל גַּב דְּאִיְסוּר חֻדָּשׁ  
נוֹהֵג בְּחוּץ לְאַרְץ אִין עוֹמֵר בָּא מִמְּנֵוּ דְּמִיעוּט רַחֲמֵנָא מְדַכְתִּיב כִּי תְּבוֹאוּ אֶל הָאֶרֶץ דְּאִין  
עוֹמֵר בָּא מִחוּץ לְאַרְץ וּדְלָא כר' יוֹסִי בר' יְהוּדָא דְּדְרִישׁ לְהָאִי כִי תְּבוֹאוּ לְזַמֵּן בִּיאָה הוּא  
דְּאֵתִי וּכְבָר נִתְבָּאָר זֶה לְמַעְלָה בְּסִימָן כֹּן נִרְאָה לְכַאוּרָה לְעִין וְכֹן כְּתִב הֶרֶמְב"ם בְּפָרְק ז'  
מֵהִלְכוֹת תְּמִידִים וּמוֹסְפִין אָסוּר לְקַצֹּר בֵּא"י מִין מַחֲמֶשֶׁת מִיָּנִי תְּבוֹאָה קוֹדֵם לְקַצִּירֵת  
הָעוֹמֵר שְׂנַאֲמַר רַאשִׁית קְצִירְכֶם שְׂיֵהָא תַּחֲזִילָה לְכָל הַנְּקַצְרִים ע"כ הָרִי שְׂלָא אָסַר אֶלָּא  
בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּחוּץ לְאַרְץ אֲבָל מְפָל מְקוֹם יֵשׁ לְדוֹן דְּחוּץ לְאַרְץ לֹא אִימְעוּט מְשׁוּם  
מְקוֹם שְׂאִי אֵתָה מְבִיא דְלָא קְרוֹי מְקוֹם שְׂאִי אֵתָה מְבִיא אֶלָּא הִיכָא שְׂאִי אֶפְשָׁר לְבוֹא  
עוֹמֵר מֵאוֹתוֹ מְקוֹם בְּשׁוּם עֲנִין כָּלִל אֲבָל חוּץ לְאַרְץ שְׂאִי שְׂהָרִי אֶפְשָׁר לְבוֹא לְקַדוּשַׁת  
א"י עַל יְדֵי כְּפִיּוּשׁ רַבִּים וּכְמ"ש הֶרֶמְב"ם רִישׁ ה' תְּרוּמוֹת אֲבָל יַחֲדִיד מִיִּשְׂרָאֵל אוּ מִשְׁפָּחָה  
אוּ שְׁבֵט שְׂהִלְכוּ וּכְבָשׁוּ לְעַצְמָן מְקוֹם אִפִּי' מִן הָאֶרֶץ שְׂנִיִּתְנָה לְאַבְרָהָם אִינוּ נִקְרָא א"י

כְּדִי שְׂיִגְהֹגוּ בּוֹ כָּל הַמְצֻזוֹת וּמִפְּנֵי זֶה חִלַּק יְהוֹשֻׁעַ וּבֵית דִּינּוֹ כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְטִים אַע"פ שֶׁלֹּא נִכְבְּשָׁה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהִי כִּיבוּשׁ יְחִיד כְּשִׁיעֲלָה כָּל שִׁבְט וְשִׁבְט וְיִכְבְּשׁ חִלְקוֹ ע"כ וְכֵן כָּתַב רַש"י בְּתַחֲלִילַת סֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ עַל פְּסוּק כָּל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ פֶּה רַגְלִיכֶם לָכֶם יִהְיֶה בְּשֵׁם הַסִּפְרֵי נִמְצָא דְכָל חוּץ לְאֶרֶץ אֲפָשָׁר לְבֹא לְיַדֵי קְדוּשַׁת ע"י כִּיבוּשׁ רַבִּים וְאֲפָשָׁר לְעוֹמֵר לְבֹא מִמֶּנּוּ וְאֵף עַל פִּי שְׁתַּבּוּאָה זֹו אֵי אֲפָשָׁר לְבֹא מִמֶּנּוּ כִּינּוֹן שְׁעַכְשָׁיו קִרְקַע זֹו שֶׁגְּדֻלָּה בּוֹ אֵין עֲלֵי קְדוּשַׁת הָאֶרֶץ וְאֵין עוֹמֵר \*\*\*(הַתְּשׁוּבָה זֹו לֹא נִדְעָה לָנוּ לְמִי הִיא.

אם להגאון המחבר או לבני הגאון מו"ה אשר זצלה"ה) \*\* בא אלא מן הגדול בקרקע ארץ ישראל מכל מקום משום הכי לית לן בה שהרי לא קפיד קרא על התבואה שיהא ראוי להביא עומר ממנו דהא אפילו ממין שאי אתה מביא מכל מקום אי אתה קוצר כדר' יוחנן דיליף ראשית ראשית מחלה וליכא קפידא אלא על הקרקע שיהי' מקום שראוי לבוא עומר ממנו ונהרי חוץ לארץ נמי קרקע זו ראוי להביא עומר ממנו על ידי כביוש רבים ועדיף טפי ממין שאי אתה מביא ואפילו הכי אי אתה קוצר אף על גב דאותו מין אי אפשיך להביא ממנו בשום ענין אלא מדגלי קרא וקצרתם את קצירה ונהבאתם את העומר ילפינן מיניה דממקום שאי אתה מביא אתה קוצר ודי לן למעט מיניה מקום שאי אפשיך להביא ממנו בשום ענין כגון בית השלחים ושבעמקים דאין שום תקנה להביא עומר ממנו אבל חוץ לארץ שאפשיך בתקנה שיבוא עומר ממנו ע"י כביוש רבים לא אימעוט מהאי קרא דנקצרתם את קצירה: סימן טו \* ) לשון הרמב"ם פ' ט' מהל' שמקטה ויובל דין ב' אין שמקטת פספים נוהגת מה"ת אלא בזמן שהיובל נוהג שיש שם שמקטת קרקע שהרי ישוב הקרקע לבצעליו בלא פסוף ודבר זה קבלה הוא אמרו חכמים בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט פסוף בין בארץ ישראל בין בחוץ לארץ ובזמן שאין אתה משמט קרקע אין אתה משמט פספים בשביעית אפילו בארץ ומדברי סופרים שתהא שמקטת פספים נוהגת בזמן הזה בכל מקום ואף על פי שאין היובל נוהג כדי שלא תשתפח תורת שמקטת הפספים מישראל עד כאן לשונו וכתב הפסוף משנה וזה לשונו בפרק השולח (דף ל"ו ע"א) וכרבי ונראה מדברי רבינו שמפרש שמה שאמרו שם בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט פספים ליובל קרי אתה משמט קרקע שהרי שדות חוזרים לבצעלי' וכמו שכתב בספ"י אבל שמקטת קרקע אף בזמן הזה נוהגת מן התורה עכ"ל ומתחלה נדקדק על הפסוף משנה ז"ל איך סיים שלרבי שמקטת קרקע אף בזמן הזה נוהגת מן התורה אם כן הא דאמרינן ריש מועד קטן סוף (דף ב') בין למאן דאמר משום זורע בין למ"ד משום חורש זריעה.

וחרשה בשביעית מי שרי אמר אביי בשביעית בזמן הזה ורבי היא דתנא ר' אומר וזה דבר השמקטה שמוט בשתי שמטות הפתוב מדבר אחד שמקטת קרקע ואחד שמקטת פספים בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט פספים ובזמן שאין אתה משמט קרקע אין אתה משמט פספים ולפי דעת הרב הפסוף משנה שמפרש הא דבזמן שאתה משמט קרקע איובל קאי שקרוי שמקטת קרקע אבל שמקטת קרקע בשביעית אף בזמן הזה נוהגת מן התורה הדרי קושית המקשין לדונכתין זריעה וחרשה בשביעית מי שרי אכן תלונה זו לאו על הרב פסוף משנה כי אם על הרמב"ם ז"ל שהרי הרמב"ם ז"ל כתב בפרק ד' מהלכות שמקטה דין כ"ה שנוהגת בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית ומשמע מפשט

לשוננו שהוא מדאורייתא וכמ"ש הפספס משנה שם ועוד אני תמה מה ראה הרמב"ם ז"ל לפסוק בקה ארבי דאמר שמיטת קרקע בזמן הזה דרבנן והוא הדין לשמיטת פספים פיון דרבנן פליגי עלי' וכדאמר רבא בריש מועד קטן לעולם רבנן אבות אסור רחמנא כו' וכיון דרבנן פליגי ארבי הא קיימא לו הלכה כרבי מחבירו ולא מחבירו פדאמרין פרק ב' דכתובות (דף כ"א ע"א) ועוד פיון דרבא פליג אאבוי בשני המקומות בפרק השולח (דף ל"ו) ובמועד קטן סוף (דף ב') ומוקי תרי מתניתין האי דפרוזבול והאי דמועד קטן דלא פרי שמע מיניה דרבנן סבירא ליה פדאמר ריש פרקין אלו קשרים (שבת קי"ב ע"א) מדמתרין ר' יוחנן אליבא דר' יהודא שמע מיניה כר' יהודא סבירא ליה ואבוי ורבא הלכה פרבא ואף שהתוספות פרק השולח (דף ל"ו) ד"ה מי איפא מידי כו' מפרשים הא דאמר רבא שם הפקרבית דין וכו' לא קאי רק אקושני' בתרא דפריה מי איפא מידי דמדאורייתא לא משמט שביעית ותקנו רבנן דתשמט משמע דקושניא ראשונה אי אפשר לתרין אלא פאבוי דאמר בשביעית בזמן הזה דהוי דרבנן הא רש"י ז"ל פירש דרבא קאי גם על קושניא ראשונה דאפילו לרבנן דסבירא להו דשביעית בזמן הזה להשמטת מלנה דאורייתא יכול הלל לתקן מטעם הפקר בית דין וכן פירש הר"ן שם וכן נראה באמת דעת התוספות שם ריש ע"ב במה שכתבו אי נמי הא בעי' אליבא דרבא דאמר הפקר בית דין וכו' הרי דסבירא להו דתירוץא דרבא אתקנת הלל קאי וסבירא ליה פרבנן דשביעית להשמטת מלנה הוי דאורייתא וכן נראה לעניית דעתי עיקר חדא דיגיד עליו ריעו האי דמועד קטן דמשני רבא גם פן לאוקמי מתני' פרבנן דסברי שביעית בזמן הזה דאורייתא ועוד אי רבא קאי אקושניא אחרונה קשה אמאי דחי רבא תירוץו של אבוי דאמר שב ואל תעשה הוא הא רבא גופי' סבירא ליה הכי ביבמות (דף צ"א) וכפירש רש"י שם ע"ב אמר ליה רב חסדא לרבא בעאי פנ"ל ע"ש (אכן לפי מה שכתב הרשב"א סברת המקשה בחדושו לפי שצריך לומר משמט אני לא מקרי שב ואל תעשה לא קשה מידי דאפשר גם סברת רבא פן) וכן פירש הרשב"א בחדושו דתירוץא דרבא אקושניא קמייטא.

ומזה למד שם לדינא דהפקר בית דין כו' עיין שם אכן דעת הראב"ד בהשגת פרק ט' מהלכות שמיטה (הלכה י"ו) דתירוץ דרבא אקושניא ראשונה קאי ע"ש ואם פן הי' לו לפסוק פרבנן דאין הלכה כר' מחביריו בפרט שרבא סבירא ליה הכי פללו של דבר מדברי הש"ס דפרק קמא דמועד קטן מוכח בהדיא דהא דאמר רבי שביעית בזמן הזה דרבנן קאי אעבודת קרקע שהוא בזמן הזה דרבנן ומיניה יליף רבי להשמטת פספים שהוא גם פן בזמן הזה דרבנן אף שהוא חובת הגוף אפילו הכי אינו נוהג בזמן הזה מדאורייתא מפח הקיש ונה דבר השמיטה שמוט בשתי שמיטת הפתוב מדבר והקשו זה לזה ולרבנן הוי תרנוייהו בזמן הזה דאורייתא עבודת קרקע הוי לדידהו דאורייתא פדמוכח בריש מ"ק דאמר רבא אפילו תימא רבנן פנ"ל ושמיתת פספים הנה נמי בזמן הזה לרבנן דאורייתא כמו שפירש רש"י בהשולח בתירוץא דרבא דקאי גם על קושניא קמייטא ואליבא דרבנן דשמיתת פספים בזמן הזה דאורייתא ואפילו אם תימצא לומר פפירש התוספות שם בע"א דתירוץ דרבא רק אקושניא בתרייתא קאי מפל מקום פיון דרבנן פליגי אהקישא דרבי וכדמוכח בריש מועד קטן מניין לנו לומר שיהי' השמטת פספים בזמן הזה דרבנן הא חובת הגוף הוא ואינו תלוי לא בחובת הארץ ולא במקדש



וְכָל שָׁפָן לְהַרְמַב"ם ו"ל שְׁפֶסֶק בְּשִׁבְעֵית לַעֲנִין עֲבוֹדַת קַרְקַע הָיָה בְּזִמְנָה הַזֶּה דְּאוֹרֵייתָא וּלְעֲנִין הַשְּׁמִטָּה כְּסָפִים הָיָה בְּזִמְנָה הַזֶּה דְּרַבְּנָן וְכַלְפֵּי לֵאמֹר הָא מְצַד הַמְּוֹשְׁלָל אֶפְסָא הִי אֶפְשָׁר לְמִסְתַּבְּרָא דְחֹבֵת קַרְקַע אֶפְשָׁר לֹאמֹר דְּבְזִמְנָה הַזֶּה דְּרַבְּנָן וְכַדְאֲמַרִּינוּ בְּפָרְקָא ב' דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף כ"ה) לַעֲנִין חֲלָה וְתַרוּמָה וְכֵן פְּסֵק הַרְמַב"ם פָּרְקָא א' מֵהִלְכוֹת תַּרוּמָה דְּתַרוּמָה בְּזִמְנָה הַזֶּה דְּרַבְּנָן וְכֵן פְּסֵק לַעֲנִין חֲלָה פָּרְקָא ה' מֵהִלְכוֹת בְּפוּרִים ע"ש וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר לֹאמֹר דְּהוּא הַדִּין שְׁבִיעֵית לַעֲנִין עֲבוֹדַת קַרְקַע וְכֵמוּ שְׁפִירֵשׁ רַש"י פָּרְקָא ב' דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף כ"ה) דְּתַרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְשְׁמִיטָה תְּלוּיִין זֶה בְּזֶה פְּדַכְתִּיב בְּשַׁנְיָה הַשְּׁלִישִׁית שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר ע"ש אֲבָל הַשְּׁמִטָּה כְּסָפִים שְׁאִינוּ תְּלוּיִין בְּקַרְקַע וְהָיָה הַגּוֹף הַזֶּה דְּאוֹרֵייתָא אַף בְּזִמְנָה הַזֶּה אֲבָל אֵיפְסָא וְנֹדָאֵי לֹא מִסְתַּבְּרָא אֲבָל גַּם זֶה לִיתָא דְמַמָּה נִפְשָׁא אֵי סְבִירָא לִיהִי הַקִּישָׁא דְרַבִּי הָיָה שְׁנִיָּהּ דְּרַבְּנָן וְכַדְמוּכַח בְּרִישׁ מוֹעֵד קָטָן הַגָּז"ל וְכֵן כְּתָבוּ בְּהַדְיָא הַתּוֹסְפוֹת בְּקִדּוּשֵׁין (דָּף ל"ח) סוּף ד"ה הַשְּׁמִטָּה כְּסָפִים דְּלַרְבֵּי דְדַרְיָשׁ בְּזִמְנָה שְׁאֵתָה מְשַׁמֵּט קַרְקַע כְּנ"ל אַף לְפִי פִירֵשׁ רַבִּינוּ תָּם דְקָאֵי אֵיבָל אֶפְיָלוּ הֵכִי אֵין שְׁבִיעֵית בְּעֲבוֹדַת קַרְקַע.

דִּילְפִינוּ גַם כֵּן מֵיבָל עֵינֵין שָׁם וְאֵי סְבִירָא לִיהִי כְּרַבְּנָן דְלֹא דְרָשִׁי הָאֵי הַקִּישָׁא הָיָה שְׁנִיָּהּ מְדְאוֹרֵייתָא עֲבוֹדַת קַרְקַע מְתִירוּצָא דְרַבָּא רִישׁ מוֹעֵד קָטָן וְהַשְּׁמִטָּה כְּסָפִים מְתִירוּצָא דְרַבָּא פָּרְקָא הַשּׁוֹלַח (דָּף ל"ו) וְכֵן כְּתוּב בְּהַדְיָא הַרְשֵׁב"א ו"ל בְּחִדּוּשֵׁינוּ פָּרְקָא הַשּׁוֹלַח בְּד"ה וּלְעֲנִין פְּסֵק כְּנ"ל דְמַהֲאֵי דְרִישׁ מוֹעֵד קָטָן מוּכַח דְלַרְבֵּי דְרַבִּי הָיָה שְׁבִיעֵית לַעֲבוֹדַת קַרְקַע דְּאוֹרֵייתָא וְכֵן מְפָרַק הַשּׁוֹלַח מוּכַח כֵּן עֵינֵין שָׁם וְהֵינֵינוּ לְפִי תִירוּץ דְרַבָּא בְּכָל הַמְקוֹמוֹת: וּלְעֲנִין מֵהַ שְׁפִירֵשׁ הַרְמַב"ם בְּרִישׁ פָּרְקָא ט' מֵהִלְכוֹת שְׁמִיטָה דְמָה שְׁאֲמָרוּ בְּזִמְנָה שְׁאֵתָה מְשַׁמֵּט קַרְקַע אֵתָה מְשַׁמֵּעַ כְּסָפִים לִיבָל קָרִי מְשַׁמֵּט קַרְקַע שְׁהַשְּׁדוֹת חוֹזְרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן כְּפִירֵשׁ ר"ת גִּיטִין ל"ו וְקִדּוּשֵׁין סוּף (דָּף ל"ח) וְאַחֲרֵינוּ נִמְשְׁכוּ הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א בְּחִדּוּשֵׁיו וְהַרְ"ן ו"ל וְדִלֵּא כְּפִירֵשׁ רַש"י שְׁפִירֵשׁ דְּבְזִמְנָה שְׁאֵתָה מְשַׁמֵּט קָאֵי אֲשִׁבְעֵית גּוּפָא וְלַעֲבוֹדַת קַרְקַע בְּשִׁבְעֵית בְּחִרִישָׁה וְזַרְיָעָה קָרִי לָהּ שְׁמִיטָה קַרְקַע וְאֲנִי בַעַר וְלֹא אֲדַע לְהַבִּין אֲמָרִי קוּדֵשׁ שֶׁל כָּל הַגְּדוּלִים הָאֵלוּ מֵהַ רְאוּ עַל כֵּךָ לְפָרֵשׁ כֵּן אֵיבְעֵית אֵימָא קָרָא דְהָא בְּקָרָא לֹא נִזְכָּר שָׁם יוֹבֵל כָּלֵל דְּכַתְּבֵי מִקֵּץ שְׁבַע שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִיטָה וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִיטָה שְׁמוּט וְכו' וְמֵהַ עֲנִין יוֹבֵל לְכָאן שְׁלֵא הַזְכִּירוּ הַפְּתוּב כָּלֵל אֵיבָרָא שְׁרַש"י ו"ל גּוּפָא מְבִיא שָׁם בְּרִייתָא מִתְלַמוּד יְרוּשְׁלָמִי וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִיטָה שְׁמוּט אֶחָד שְׁמִיטָה יוֹבֵל וְאֶחָד שְׁמִיטָה שְׁבִיעֵית וְלַמַּד מְפָאן שְׁאִין הַשְּׁבִיעֵית נוֹהֵג אֲלֵא בְּזִמְנָה שְׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג מְכָל מְקוֹם נִרְאָה שְׁאִין זֶה כְּפִינוּת רַבִּי בְּמָה שְׁאֲמַר בְּזִמְנָה שְׁאֵתָה מְשַׁמֵּט קַרְקַע שְׁיֵהֵי קָאֵי עַל יוֹבֵל כֵּינֵן שְׁאִין יוֹבֵל נִזְכָּר בְּקָרָא וְכו' וְהוּא בָּא לְפָרֵשׁ דְשִׁתִּי שְׁמִיטוֹת הַנִּזְכָּרִים בְּקָרָא קָאֵי א' עַל יוֹבֵל הִי לֹו לְפָרֵשׁ אַחַר שְׁמִיטָה יוֹבֵל וְכֵמוּ שְׁפִירֵשׁ תַּנָּא דְּבְרִייתָא יְרוּשְׁלָמִי הַגָּז"ל אֲלֵא וְנֹדָאֵי אֵין כְּפִינוּת ר' בְּמָה שְׁאֲמַר אֶחָד שְׁמִיטָה קַרְקַע כּו' שְׁיֵהֵי קָאֵי עַל יוֹבֵל וְאֵיבְעֵית אֵימָא גְמָרָא אֵיךְ אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְהָא דְאָמַר רַבִּי בְּזִמְנָה שְׁאֵתָה מְשַׁמֵּט קַרְקַע קָאֵי עַל יוֹבֵל אֲבָל גּוּף שְׁמִיטָה קַרְקַע בְּשִׁבְעֵית מְחִרִישָׁה וְזַרְיָעָה לֹא נִזְכָּר בְּדְבָרֵי רַבִּי אִם כֵּן כְּשִׁפְרִיךְ הַש"ס בְּרִישׁ מוֹעֵד קָטָן סוּף (דָּף ב') תְּרִישָׁה וְזַרְיָעָה בְּשִׁבְעֵית מִי שְׁרִי וּמְשַׁנֵּי אַבְיֵי בְּשִׁבְעֵית בְּזִמְנָה הַזֶּה וְרַבִּי הִיא דְתַנָּא רַבִּי אֹמֵר וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִיטָה שְׁמוּט בְּשַׁנְיָה שְׁמִיטוֹת הַפְּתוּב מְדַבֵּר כּו' וְהָא בְּכָאן בְּדְבָרֵי רַבִּי לֹא נִזְכָּר שְׁמִיטָה קַרְקַע שֶׁל שְׁבִיעֵית הֵינֵינוּ תְּרִישָׁה וְזַרְיָעָה כָּלֵל רַק שְׁמִיטָה קַרְקַע שֶׁל יוֹבֵל וּמְנִיין לְאַבְיֵי לְלַמּוּד מְמַנּוּ שְׁמִיטָה קַרְקַע שֶׁל שְׁבִיעֵית הֵינֵינוּ תְּרִישָׁה וְזַרְיָעָה שֶׁל שְׁבִיעֵית שְׁיֵהֵי מְדְרַבְּנָן אַף לְפִי מֵהַ שְׁפִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת

קדושין (דף ל"ח) דמה אתה משמט פספס לאו דווקא פספס אלא לכלל שביעית קרוי פספס לא קשה מידי יע"ש אף דבריהם דחוקים דהיו לו לכנות שמות הנזפרים בקרא יובל שמטה וכמו שזכר תנא בירושלמי ואין לומר שזה הסברא מחויבת מצד המושפל פינן שאין יובל נוהג אין שביעית בשמיטת קרקע נוהג ואם פן פשמיעטה תורה יובל שאינו נוהג בזמן הזה היינו אפילו בבית שני וכדלקמן בסמוך ומטעם דבעינו פל יושבי עליו אין השביעית בעבודת קרקע נוהג מטעם שהם קשורים יחד שמטת קרקע של שביעית עם יובל אם פן פל שפן למה הנצרה ר"ת לסתור פירוש רש"י ו"ל ולפרש מה שאמר רבי בזמן שאתה משמט קרקע כו' קאי על יובל מטעם דבעינו פל יושבי עלי ופרש פדברי רש"י ו"ל דקאי אשביעית וג"כ מטעם דכל יושבי דיובל ושמטה קשורים יחד ונדא מילתא היא ועוד אמאי תלה אביי במועד קטן הנ"ל בדברי הל"א ר' לא אמר אלא לענון שמטת פספס וזה שחידש לנו רבי אבל עבודת קרקע בלאו דרבי קשור הוא ביובל אלא ונדאי דהא ליתא שיהי' שביעית לדעתם ו"ל תלוי ביובל ותדע שהרי אמרו בעירובין (דף ל"ב) מני יובל אחר גלות שבת ראובן וגד וחצי מנשה לקדש שמטין וקשה ממה נפשך איך מנו שמטין אי מדאורייתא הא אמרת בזמן שאינו יובל אין שמטה ואי מדרבנן למה לן לומר שמנו יובל כדי לקדש שמטין מדרבנן תיפוק ליה יובל גופא עשו מדרבנן אלא ונדאי ס"ל ששביעית בבית שני הוא דאורייתא ויובל דרבנן כדי לקדש שמטין ואין לומר דסבירא להו להנה גדולים הנ"ל דלא שייך משמט קרקע אשביעית דלשון משמט משמע שהוא משמט מיד זה לזה וזה שייך בהשמטת פספס שהוא משמט מיד מלנה ללנה וכן ביובל שהשדות חוזרין לבעליהן ומשמט מיד קונה ליד המוכר אבל ביטול הקרקע בעבודה בשביעית לא שייך לשון שמטה דמיד מי נשמטת וכן נראה מלשון הרמב"ם שהבאתי בס"ק זה וכן נראה בהדיא מלשון הרשב"א בחדושי פ"ק השולח (דף ל"ו) סוף ד"ה אמר אביי בשתי שמטות כו' ע"ש זה אינו דהא בהדיא דרשינן בריש מו"ק (דף ג' ע"א) והשביעית תשמטנה ונטשתה תשמענה מלקשקש פלומר דהינו עידור שהיא חרושה בזתים ע"ש וכן פירש רש"י בפירוש החומש תשמטנה מעבודת קרקע פגון חרישה ונטשתה מאכילת פירות דבר אחר תשמטנה מעבודה גמורה פגון חרישה וזריעה ונעשתה מזבל וידוע שרש"י ו"ל בפירוש החומש מפרש הפל לפי הקרוב לפשוטו וענו לשון שמטה בעבודת קרקע היא לשון חז"ל על שביעית שהוא אפקעתא דמלקא שהתורה הפקיעה הקרקע מיד הבעלים להודיע שאין הארץ שלהם כמ"ש הפתוב פי לי הארץ ומה שהוקשה לרש"י ו"ל מפ"ק השולח (דף ל"ו ע"א) הנ"ל במה שאמר רבי בזמן שאתה משמע קרקע כו' מנא ליה דשמטת קרקע מעבודה נוהגת בזמן הזה והנצרה להביא הך ברייתא דירושלמי שגלמוד מיובל לפי ע"ד אין צורה לזה דאפשר לומר שרבי סבר לה פרבנן דבי רב פתובות פ"ק ב' (דף כ"ה ע"א) דאפילו למאן דאמר חלה בזמן הזה דאורייתא תרומה דרבנן שהרי שבע שפכשו ושבע שחילקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו בתרומה ופרש"י שהרי תלה.

הפתוב המעשר במנן שנות השמיטה שנאמר בשנה השלישית שנת המעשר ושמטה לא מנו אלא משפכשו וחילקו כו' עכ"ל ומעתה ממה נפשך אי תלוי חיובו בזמן הזה בשבע שפכשו כו' אם פן ממילא שמעינן שהשמטה לא נהגה בזמן הזה דהא לא נהגה בשבע שפכשו ואי אין חיובו דזמן הזה תלוי בשבע שפכשו כו' ורבנן דאמרי התם שהרי בשבע

שְׁכַבְשׁוּ אֵין פְּנוּנָתָם לְלַמּוּד דִּינוּ דְזַמְנָא הַזֶּה מְשַׁבַּע שְׁכַבְשׁוּ וְהָא דְאָמְרוּ שְׁהָרִי בְּשַׁבַּע שְׁכַבְשׁוּ כּו' פְּנוּנָתָם שְׁאִין לְלַמּוּד תְּרוּמָה מַחֲלָה לְחַיִּיב בְּזַמְנָא הַזֶּה מְדַאֲרֵינָא מִטַּעַם שְׁמַצִּינוּ פַּעַם אֶחָד שְׁהָיו חַיִּיבִים בְּחֻלָּה מְדַאֲרֵינָא וְלֹא הָיו חַיִּיבִים בְּתְרוּמָה וְהֵם שְׁבַע שְׁכַבְשׁוּ כּו' וְאִם כֵּן צָרִיךְ לֹמַר שְׁלִפְטוֹר תְּרוּמָה בְּזַמְנָא הַזֶּה יֵשׁ אֵיזָה לְיַמּוּד (לְפִטוֹר בְּזַמְנָא הַזֶּה) דְּהָא אֵין לֹמַר דְּגַם בְּזַמְנָא הַזֶּה יִלְפִינוּ תְּרוּמָה מְשַׁמְיָטָה וְשְׁמִיטָה יִלְפִינוּ מִיּוֹבֵל.

וּכְהָא בְּרֵינָא דְתַלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי שְׁמֵבִיא רַש"י ז"ל פֶּרֶק הַשּׁוֹלֵחַ (צ"ח ל"ו) הֵנ"ל אִם כֵּן לָמָּה תְּלוּ רַבָּנָא דְבֵי רַב פְּטוֹר תְּרוּמָה מִטַּעַם שְׁבַע שְׁכַבְשׁוּ וְשַׁבַּע שְׁכַבְשׁוּ גּוֹפְנִי יְלִיף לָהּ מְשַׁמְיָטָה עַדִּיפָא הָוֵה לִיָּה לְמִילָף תְּרוּמָה מְשַׁמְיָטָה לְעַנְיָן פְּטוֹר בְּזַמְנָא הַזֶּה שְׁהָרִי הַקִּישׁוּ הַפְּתוּב שְׁנָה הַשְּׁלִישִׁית שְׁנַת הַמַּעֲשָׂר.

אֵלָּא וְנֹדְעִי שְׁאִין שׁוּם לְיַמּוּד מְפֻרָשׁ גַּבֵּי שְׁמִיטָה שְׁתַּהֲלִי בְּזַמְנָא הַזֶּה רַק דְּרַבָּנָא וְתְרוּמָה שְׁתַּהֲלִי בְּזַמְנָא הַזֶּה דְּרַבָּנָא צָרִיךְ לֹמַר דְּסְבִירִי לְהוּ לְרַבָּנָא דְבֵי רַב שְׁיֵשׁ לָהֶם. אֵיזָה לְיַמּוּד מְמַקּוּם אַחַר אֵלָּא דְאֶפְשָׁר לְלַמּוּד מַחֲלָה שְׁהִיא דְאֲוֵרֵינָא עַל זֶה הַשִּׁיבוּ שְׁאִין לְדַמּוּת לְחֻלָּה שְׁהָרִי בְּשַׁבַּע שְׁכַבְשׁוּ הָיו חַיִּיבִין בְּחֻלָּה כּו' וְכִינּוּ שְׁיֵשׁ לָנוּ אֵיזָה לְיַמּוּד דְתְרוּמָה בְּזַמְנָא הַזֶּה דְרַבָּנָא יְלִיף רַבִּי לְעַנְיָן שְׁמִיטָה בְּזַמְנָא הַזֶּה מְתְרוּמָה בְּזַמְנָא הַזֶּה בְּהַקִּישָׁא מְשַׁנָּה הַשְּׁלִישִׁית שְׁנַת הַמַּעֲשָׂר לְהִיּוֹת שְׁמִיטָה בְּזַמְנָא הַזֶּה רַק דְּרַבָּנָא כְּמוֹ שְׁלִמְדוּ רַבָּנָא דְבֵי רַב מְהַקִּישָׁא הֵנ"ל לְעַנְיָן שְׁבַע שְׁכַבְשׁוּ וְכו' וְחִזְרִי רַבִּי וְלַמַּד הַשְּׁמִטָה כְּסָפִים מְהַשְּׁמִטָה קַרְקַע בְּהַקִּישָׁא דְשְׁנֵי שְׁמִיטוֹת הַפְּתוּב מְדַבֵּר וְמָה שְׁאָמַר אַבְיִי אֵלֵיבְנִי בְּשַׁבְעֵית בְּזַמְנָא הַזֶּה אֵין פְּנוּנָתוֹ בְּזַמְנָא הַזֶּה אַחַר חֲנוּכָּת הַבַּיִת אֵלָּא אֶפְלוּ בְּזַמְנָא בֵּית שְׁנֵי הָיו הַשְּׁמִיטָה דְרַבָּנָא כְּמוֹ בְּזַמְנָא הַזֶּה שְׁאָמְרוּ גַבֵּי תְרוּמָה וְחֻלָּה פֶּרֶק ב' דְּכַתּוּבָת הֵנ"ל דְאָמְרִינוּ הֵתָם וְכִי אֶסְקִינָהּ עֲזָרָא לָאוּ כֹּלְהוּ סְלִיקוּ שְׁמַע מִינֵיהּ שְׁאָף בְּבֵית שְׁנֵי קְאָמְרִי דְהִנֵּה תְרוּמָה וְחֻלָּה דְרַבָּנָא וְכֵן פְּתַב הַרְמַב"ם סוֹף פֶּרֶק א' מְהַלְכוֹת תְּרוּמָה וְהוּא הַדִּין לְרַבִּי בְּשַׁמִּיטָה דְהָא מִינֵיהּ יְלִיף וְכֵן אֵבֵל לֹא הִנְצִיחַ רַבִּי לְדַרְשָׁא הַמְּוַזְכֵּר בְּבְרֵינָא דְתַלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי וְכֵן מְתוּרָץ כָּל קְוָשִׁיּוֹת שְׁהַקְשָׁה ר"ת ז"ל דְהִי לֹא לְהַש"ס לְהַבִּיא בְּרֵינָא דְתַלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי שְׁאִין פְּנוּנָת רַבִּי כָּלָל עַל לְיַמּוּד הַהוּא שְׁהָרִי לֹא נִזְכַּר כָּלָל בְּקִרְאָה שְׁמִיטָה יּוֹבֵל וְכו' אֵבֵל רַבָּנָא דְפְלִיגִי עַל רַבִּי סְבִירָא לְהוּ דְתְרוּמָה וְגַם חֻלָּה בְּזַמְנָא, הַזֶּה דְרַבָּנָא וְכְמוֹ שְׁפָסַק הַרְמַב"ם ז"ל סוֹף פֶּרֶק א' מְהַלְכוֹת תְּרוּמָה וּפֶרֶק ה' מְהַלְכוֹת בִּיכּוּרִים וְהַקִּישָׁא דְמַעֲשָׂר וְשְׁמִיטָה מְקַרָּא שְׁנָה הַשְּׁלִישִׁית שְׁנַת הַמַּעֲשָׂר לִית לְהוּ וְהִנֵּה לִיָּה שְׁמִיטָה קַרְקַעוֹת לְעַבּוּדַת קַרְקַע בְּשַׁבְעֵית דְאֲוֵרֵינָא וְכָל שְׁכָן שְׁמִיטָה כְּסָפִים שְׁהוּא חוֹבַת הַגּוֹף שְׁהוּי דְאֲוֵרֵינָא דְלִית לְהוּ הִיקְשָׁא דְשְׁמִיטָה לְיּוֹבֵל אֲדַרְבָּה אִית לְהוּ דִּישׁ שְׁמִיטָה אִף עַל פִּי שְׁאִין וְכְהָא בְּרֵינָא דְתוֹרַת פְּהִנְגִּים שְׁמֵבִיא רַש"י בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלֵחַ שְׁחוּלֵק עַל בְּרֵינָא דְתַלְמוּד יְרוּשְׁלָמִי וְאִם כֵּן הָוֵה שְׁבִיעֵית בְּזַמְנָא הַזֶּה דְאֲוֵרֵינָא לְעַבּוּדַת קַרְקַע בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלְהַשְּׁמִטָה כְּסָפִים בְּכָל מְקוּם דְחוֹבַת הַגּוֹף נִיגְהוּ וְכֵן הוּא בְּהַדְיָא דַּעַת הַרְשָׁב"א ז"ל בְּחִדּוּשֵׁי לְהַשּׁוֹת דִּין הַשְּׁמִטָה כְּסָפִים בְּשַׁבְעֵית, בְּכָל מְקוּם לְדִין עַבּוּדַת קַרְקַע בְּשַׁבְעֵית בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאִם זֶה דְאֲוֵרֵינָא זֶה נְמִי דְאֲוֵרֵינָא בְּכָל מְקוּם וְדִלָּא פְּרַמְב"ם ז"ל שְׁחוּלֵק בִּינֵיהֶם וְסְבִירָא לִי עַבּוּדַת קַרְקַע הָוֵה דְאֲוֵרֵינָא וְהַשְּׁמִטָה כְּסָפִים שְׁהוּא חוֹבַת הַגּוֹף הָוֵי דְרַבָּנָא וְזֶה תִּימָא דְאִיפְכָא הָיָה אֶפְשָׁר לֹמַר וְכַמ"ש לְעִיל.

אָבֵל לְקוֹשֵׁטָא דְמִילְתָא פִּרְוִיָּהּ דְאִוְרִיָּתָא פִּן נ"ל: וְעוֹד נִרְאָה לַעֲנ"ד רַאֲי' דְהַשְׁמַטָּת  
פְּסָפִים בְּזִמְנֵי הַזֶּה דְאִוְרִיָּתָא מְהָא דְאִמְרִי' בְּמִכּוֹת (דָּף ג' ע"ב) אָמַר רַב יְהוּדָא אָמַר שְׂמוּאֵל  
הָאוּמַר לְחִבְרֵי עַל מְנַת שְׁלֵא תִשְׁמִיטֵי שְׁבִיעִית מְשֻׁמְטוֹ לִימָא קְסָבַר שְׂמוּאֵל  
מִתְנָה עַל מָה שְׁפָתוֹב בְּתוֹרָה הוּא וְכָל הַמִּתְנָה עַל מָה שְׁפָתוֹב בְּתוֹרָה תְּנָאוּ בְּטַל וְהָא  
אִתְמַר הָאוּמַר לְחִבְרֵי עַל מְנַת שְׁאִין לָהּ עַלִי אוֹנָאָה רַב אָמַר יֵשׁ לוֹ עַלִי אוֹנָאָה וּשְׂמוּאֵל  
אָמַר אִין לוֹ עַלִי אוֹנָאָה הָא אִתְמַר עַלָּה כו' וּמַאי קוּשְׁיָא נִימָא דְשְׂמוּאֵל מִיִּירִי בְּשְׁבִיעִית  
בְּזוּה"ז דְהָיִי דְרַבְּנֵי וְנַחְמִים עָשׂוּ חִיזוּק לְדַבְרֵיהֶם יוֹתֵר מִשְׁלַ תוֹרָה דְאִפִּילוּ בְּדַבְרֵי שְׂבִיעִית  
תְּנָאוּ בְּטַל וְכַדְמִסִּיק הַש"ס פָּרָק אַע"פ דְכַתְּוִיב (דָּף נ"ו ע"א) אֲלִיבָא דַר' יְהוּדָא דְסָבַר  
בְּדַבְרֵי שְׂבִיעִית תְּנָאוּ קִיָּים וְאִפִּילוּ הִכִי בְּכַתְּוִיבָה שְׁהוּא דְרַבְּנֵי סְבִירָא לִיהָ תְּנָאוּ בְּטַל מִטַעַם  
חֻכְמִים עָשׂוּ חִיזוּק לְדַבְרֵיהֶם יוֹתֵר מִשְׁלַ תוֹרָה וְכֵן דַּעַת הַפּוֹסְקִים ז"ל בְּהָאִי סְבָרָא דְחִזוּ"ל  
עָשׂוּ חִיזוּק יוֹתֵר מִשְׁלַ תוֹרָה, כְּמַבְנֵאָר בְּאִבּוֹ הַעֲזָר סִימָן ס"ט פְּעִירָה י' שְׁאִין תְּנָאי מוֹעִיל  
בְּכַתְּוִיבָה וְכִמוֹ שְׁפָתַב הַר"ן פָּרָק אַע"פ לְפִי מָה דְקִיָּמָא לֵן פְּתוּבַת אִשָּׁה דְרַבְּנֵי עֵינֵי שָׁם  
וּלְפִי זֶה אִפִּילוּ אָמַר שְׁלֵא תִשְׁמִטְנוּ בְּשְׁבִיעִית אִפִּילוּ הִכִי שְׁבִיעִית מְשֻׁמְטוֹ אִף עַל גַּב  
דְּהוּהָ תְּנָאי שְׂבִיעִית פִּינֵן דְהוּהָ דְרַבְּנֵי וְאִינוּ דוּמָה לְאוֹנָאָה דְהָיִי דְאִוְרִיָּתָא אֲלֵא וְנִדְאִי  
הַשְׁמַטָּת פְּסָפִים בְּזִמְנֵי הַזֶּה הוּא דְאִוְרִיָּתָא וְהוּא דוּמִיָּא דְאוֹנָאָה.

וְאִין לֹאמַר דְלֵא שְׁיָיָהּ לֹאמַר חֻכְמִים עָשׂוּ חִיזוּק לְדַבְרֵיהֶם יוֹתֵר מִשְׁלַ תוֹרָה אֲלֵא בְּדַבְרֵי  
שְׁאִין עָקְרוּ מְדִאוֹרִיָּתָא אָבֵל בְּדַבְרֵי שְׁעִקְרוּ בְּדִאוֹרִיָּתָא לֵא שְׁיָיָהּ לֹאמַר הָאִי סְבָרָא וְכִמוֹ  
שְׁנִרְאָה לְכִאוֹרָה מְדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת פ' אַע"פ (דָּף נ"ו ע"ב) דְיִבּוּר הַמִּתְחִיל קְסָבַר ר' מֵאִיר  
כו' זֶה לִיתָא דְלֵא כְּתוּב הַתּוֹסְפוֹת הָתָם הָאִי סְבָרָא אֲלֵא הִכָּא שְׁעִיקַר הַדְּבַר דְאִוְרִיָּתָא  
וְנַחְמִים תְּקִינוּ גַם כֵּן דְנִגְמְתוּ כְּגוֹן כְּתוּבָה לְמֵאן דְאָמַר דְהוּהָ דְאִוְרִיָּתָא וְנַחְמִים תְּקִינוּ  
כְּתוּבָה גַם לְאִלְמְנָה הִנֵּה תְּקִינְתֶּם כְּעִין דְאִוְרִיָּתָא לְמֵאן דְאָמַר שְׂמוּלִי דְאִוְרִיָּתָא חִמְרִי  
הוּהָ הָאִי גַם כֵּן דְאִוְרִיָּתָא וְכֵן יֵשׁ לֹאמַר לְמֵאן דְסָבַר חֻכְמִים עָשׂוּ חִיזוּק לְדַבְרֵיהֶם יוֹתֵר  
אִפְשָׁר לֹאמַר שְׂבִיעִית מִילְתָּא לֵא אִמְרִינוּ חִיזוּק יוֹתֵר פִּינֵן שְׁעִיקְרוּ שְׁלַ דְבַר הוּא  
דְאִוְרִיָּתָא אָבֵל הִכָּא שְׁעִיקְרוּ שְׁלַ דְבַר עֵתָה אִינוּ דְאִוְרִיָּתָא אֲלֵא שְׁהִי דְאִוְרִיָּתָא וְכֵהָאִי  
דְתַרּוּמָה בְּזִמְנֵי הַזֶּה דְרַבְּנֵי אִף עַל גַּב דְבְּזִמְנֵי מְקַדֵּשׁ רַאשׁוֹן הִי דְאִוְרִיָּתָא לֵא חֲשַׁבִּינוּ עֵתָה  
רַק לְדְרַבְּנֵי אָבֵל בְּזִמְנֵי הַמְּקַדֵּשׁ אִף שְׁתַּרּוּמַת תְּאֵנִים הִיוּ דְרַבְּנֵי חֲשַׁבִּינוּ לְהוּ כְּדִאוֹרִיָּתָא  
וְכֵהָאִי דְפָרָק הַעֲרַל (דָּף פ"א סע"א) וְאִם כֵּן הַשְׁמַטָּת פְּסָפִים אִף שְׂבִיעִית הַמְּקַדֵּשׁ שְׁהִי  
הַשְׁמַטָּת קַרְקַע הִי גַם הַשְׁמַטָּת פְּסָפִים דְאִוְרִיָּתָא מְכַל מְקוֹם עֵתָה לֵא דְאִוְרִיָּתָא כְּלָל  
וְשְׁיָיָהּ לֹאמַר חֻכְמִים עָשׂוּ חִיזוּק לְדַבְרֵיהֶם פְּנ"ל וְאִין לֹאמַר פִּינֵן דְשְׁבִיעִית לְעַבּוּדַת קַרְקַע  
גוּהֵג בְּזִמְנֵי הַזֶּה דְאִוְרִיָּתָא גַם הַשְׁמַטָּת פְּסָפִים נְגַרְרִים אַחֲרֵי וְהוּהָ כְּמוֹ כְּתוּבַת אִלְמְנָה עִם  
כְּתוּבַת בְּתוּלָה וְתַרּוּמַת תְּאֵנִים עִם תְּרומַת גִּזְרֵי וְיָקָב דְחֲשַׁבִּינוּ כְּאִילוּ הַכֵּל דְאִוְרִיָּתָא  
וְאִין לֹאמַר בְּהֶם חֻכְמִים עָשׂוּ חִיזוּק יוֹתֵר כו' זֶה לִיתָא דְאִין עֲנִין הַשְׁמַטָּת פְּסָפִים דְשְׁבִיעִית  
עִם עַבּוּדַת קַרְקַע בְּשְׁבִיעִית שְׁזָה חוּבַת הַגּוֹף וְזֶה מְצָנָה הַתְּלוּי' בְּאַרְץ וְהָיִי חוּבַת קַרְקַע  
וְאִלוּ שְׁנֵי דְבָרִים דוּמִין לְדִין יְרוּשָׁת הַבַּעַל עִם יְרוּשָׁת קְרוּבִים שְׁזָכְרוּ הַתּוֹסְפוֹת פָּרָק  
אַע"פ (דָּף נ"ו ע"ב) בְּדַבְרֵי הַמִּתְחִיל קְסָבַר ר' מֵאִיר הִי אֹמַר מְדָלָא מְשַׁנֵּי הַש"ס פָּרָק  
קִמָּא דְמִכּוֹת (דָּף ג' ע"ב) הַנְּל' דְשְׂמוּאֵל בְּשְׁבִיעִית בְּזִמְנֵי הַזֶּה אִיִּירִי דְהָיִי הַשְׁמַטָּת פְּסָפִים  
רַק דְרַבְּנֵי וְנַחְמִים עָשׂוּ חִיזוּק לְדַבְרֵיהֶם יוֹתֵר כו' וְכֵהָאִי דַר' יְהוּדָא דְפָרָק אַע"פ (דָּף נ"ו ע"א)  
סוּף ע"א) שְׁמַע מִיָּנִיָּה דְסִתְמָא דְש"ס ס"ל דְהַשְׁמַטָּת פְּסָפִים בְּזִמְנֵי הַזֶּה דְאִוְרִיָּתָא

וכתירוץא דרבא פרק השולח (דף ל"ו ע"ב ה"ל) שתירץ אפרוזבול דמתקנת הלל הפקר בית דין וכו' לכן הוי שביעית בענין זה כמו אונאה דהוי דאורייתא ולכן אם אמר על מנת שלא תשמטני בשביעית תנאו קנים כמו גבי אונאה ובזה מתירץ לשון הש"ס ריש פרק קמא דמכות (דף ג') לימא, קסבר שמואל מתנה, על מה שכתוב בתורה הוא וכל המתנה כו' מאי לימא הא לכאורה האי מילתא לית בה ספיקא דהיינו טעמא דשמואל וגם במסקנא הכי הנה ועוד ביותר תיבת הוא לית בה הבנה לכאורה כלל וכהנ"ל מדייק הרשב"א ז"ל בחידושו פרק השולח (דף ל"ו ע"ב) במה שאמר אביי שב ואל תעשה הוא ע"ש וכאן קשה יותר אלא ונדאי שיש לפנינו שני דרכים אם השמטת פספים הוי בזמן הזה דרבנן וכמו שתירץ אביי פרק השולח (דף ל"ו ע"א) או שהוא דאורייתא וכתירוץא דרבא שם ע"ב לכן התחיל המקשן בהאי סברא דס"ל לרבא דקיימא לן כנותיה לגבי אביי לכן אמר לימא קסבר שמואל מתנה על מה שכתוב בתורה הוא לפי שיש עוד סברא לומר דהוי רק מתנה אדרבנן וכו' וכן הוא המסקנא דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה ובדברי רז"ל הלשון בדקדוק היכא שאמרו מתנה על מה שכתוב בתורה הוי דווקא בתורה ולא לשון מושאל לומר דאף לדרבנן קרי ליה בתורה שהרי בפרק אע"פ דף נ"ו ע"ב) מדייק הש"ס ושמעינן לר' מאיר דאמר כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הא בדרבנן תנאו קנים עיין שם הרי היכא שאמרו בתורה בתורה דוקא הוא וכן מורה לשון הטור סי' זה שהתחיל תיכף בסעיף ב' ואפילו התנה על מנת שלא תשמטני בשביעית משמט דהוי ליה מתנה על מה שכתוב בתורה והשמטת פספים נוהגת האידנא עכ"ל הרי שכתוב מתנה על מה שכתוב בתורה ועל זה סיים שהשמטת פספים נוהגת משמע שנוהג מן התורה וכן נראה מהרא"ש בתשובה פלל ע"ד סוף סימן ד' וז"ל מי שכתב בשטר שיכול לגבות חובו בדרכים שאינם דתים הרי הוא מתנה לעבור על מ"ש בתורה כו' עיין שם (אבל דעת הרא"ש ז"ל בפסקיו פרק קמא דמכות גבי תרי לישני דשמואל במלנה עשר שנים כו' דשמטת פספים בזמן הזה דרבנן ע"ש) וכן דעת רש"י ז"ל פרק קמא דעו"ג (דף ט') ריש ע"ב וז"ל האי מאן דלא ידע בכמה שני בשבוע קאי.

למנין סדר שמטות שהיו ישראל מונין והולכין בפני הבית (פירש לפי שמשם אנו צריכים להתחיל המנין כדי שתדע עתה בכמה שני הוא עומד ק"ל) דק"ל שביעית בזמן הזה נהגא ואפילו לרבי דאמר בזמן שאמה משמט קרקע אמה משמט פספים מודה הוא דמדרבנן נהגא כו' וכן כתב הרא"ש הרי התחילו דקיימא לן שביעית נוהגת בזמן הזה אלא שאפ"י לרבי הנצרכו לומר דהוי דרבנן וכן הוא בהדיא דעת התוספות ערכין ריש (דף י"ג) דאפילו בגלות בכל קודם בנין בית שני מנו שמטין בשביל השמטת פספים שנוהג בין בארץ בין בחוצה לארץ ע"ש וכן נראה לענ"ד עיקר דהשמטת פספים בזמן הזה הוי דאורייתא וכרבנן דפליגי ארבי וכו': (סעיף ב') אלא בזמן שהיובל נוהג היינו פרבי דדריש זה דבר השמטה שמוט בשתי שמטות הכתוב מדבר בזמן שאמה משמע קרקע אמה משמט פספים וכפירש הרמב"ם ור"ת הבאתי לעיל ריש סימן זה דהשמטת קרקע שנוצר פאן הוא יובל ששדות חוזרת לבעליהן ויובל אינו נוהג בזמן הזה דכתיב וקראתם דרור לכל יושבי דוקא בזמן שכל יושבי עלי ואמרינו בערכין סוף (דף ל"ב) דאפילו בבית ראשון משגלו שבט ראובן ושבט.

גד ונחצי שבת מנשה בטלו היוכלות וכל שפן בבית שני דלאו פולהו עלו עיין שם וכל שפן אחר חורפון אכן ר"ת ו"ל הביאו התוס' גיטין (דף ל"ו סוף ע"א) הנה אומר שפבית שני נהג יובל והא דאמרין בערכין סוף (דף ה"ל) מנו יוכלות לקדש שמיטין היינו למאי דסקלא דעתין התם דלא חזרו עשרת השבטים ולא היו בבבל אלא ב' שבטים וכשעלו בבית שני לא היו כל יושבי עליה אבל במסקנא דאמרין ירמיה החזירו ויאשיהו מלך עליהם נמצא דהיו שם מי"ב שבטים אף על גב דלא עלו פולהו חשיב כל יושבי עד כאן לשונו והנה לכאורה הוקשה לי על דבריו ו"ל האידא אפשר לומר דבבית שני מקרי כל יושבי עליה הא אמרין פרק ב' דכתובות (דף כ"ה סוף ע"א) לפי מאי דהשיב רב הונא ברי דרב הושע לרבנן דבי רב אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דכתיב בבואכם בביאת פולכם וכי אסקינהו עזרא לאו פולהו סלקי הרי דבבית שני לא מקרי ביאת פולם וכן מצאתי בחידושי הרשב"א פרק השולח שהקשה פן בשם הרמב"ן על ר"ת ו"ל והטעים הרמב"ן ו"ל דבריו הנעמים בזה הלשון ואם עלו כל השבטים עד שקרא בהם (ר"ת ו"ל) כל יושבי עלי כל שפן שאני קורא בהם בבואכם וזה דבר השמיטה ברור כו' עד כאן לשונו והייתי פמתהנה בעצמי שכוננתי לדעת הגדול הרמב"ן ו"ל אחר זה מצאתי לתוספות ו"ל פרק יוצא דופן (דף מ"ז ע"א) דבור המתחיל לא פולהו כו' הקשו קושלי הג"ל על ר"ת ותירצו דבבואכם משמע טפי בביאת פולכם עד כאן לשונו ואף שאין תלמיד קטן פמוני מקריע מכל מקום הסברא נותנת טפי דכל יושבי משמע טפי שיהיה פולם מלשון בבואכם וכדברי הרמב"ן ו"ל ומה שכתב ר"ת ו"ל ראיה מהא דאמרין פריתות (דף י"א ע"א) ואשמים אילי צאן על אשמותם אומר רב חסדא שפולן שפחות חרופות בעלו ושפחה חרופה היינו חצי שפחה ונחצי בת חורין המאורסת לעבד עברי ואין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג פדאמרין סוף פרק המקדש שדהו כו' עכ"ל והרשב"א ו"ל בחידושו הביא דברי הרמב"ן שתירץ פמה תירוצים והאחרון מהם דרב חסדא סובר (גיטין דף מ"ג ע"א) חצי שפחה ונחצי בת חורין בת אתרוסי היא הלכך משפחת לה פגון שקדשום בזמן הבית שהי' היובל נוהג וחרב הבית ובעלום בימי עזרא עד כאן לשונו ולא אבין לכאורה דבריו הקדושים ו"ל מה הוצרך לפרש הא דרב חסדא סבר שחצי שפחה כו' בת אתרוסי היא דאפילו אי סבר לה פרב ששת דגיטין (דף מ"ג ה"ל) דאמר חצי בת חורין לאו בת אתרוסי א"ש ומה ששנינו בכריתות שפחה חרופה המאורסת לעבד עברי לאו דוקא מאורסת אלא מיוחדת לעבד עברי ותירצו אפשר לתרץ שייחד לעבד עברי בזמן שהי' עבד עברי נוהג ובעלום בימי עזרא.

ואפשר לתרץ דסבירא ליה ו"ל דאם היא לאו בת אתרוסי ולא הנה פה קדושין מעולם ועבד עברי משמש פה רק על ידי יחוד שהאדם מיוחד אותה לו אם פן בכלות השש שנים לעבד עברי או פהגיע היובל לנרצע הוא יוצא ואין האשה ר"ל שפחה שהיתה מיוחדת לו צריכה הימנו גט והרי היא פנויה והבא עליה אינו חייב אשם שהרי עתה לאו שפחה חרופה היאוכה"ל מצאתי פהרא"ש ו"ל פרק השולח רמז ל"ז בשם הר"ר מאיר הלוי ו"ל דלמ"ד אין קדושי קדושין מצי מגרש לה פלא גט ע"ש אלא משום דקאי אישוראל גמור שקידש חצי שפחה ונחציו בת חורין וכ"ש הקא אם היא מיוחדת פלא קדושין פלל וכיון שעבד עברי לא הי' נוהג אלא בזמן הבית שהי' היובל נוהג ובהגעעת זמן היובל

נפטריו העבדים לבתיהם ונשארו השפחות בבית אדוניהם פנויות ומאין נמצאו שפחות  
חרופות בימי עזרא.

לכן הוצרה לפרש דסבירא ליה לרב חסדא דבת איתרוסי היא ואם פן העבדים קדשו  
אותם וביציאתם מבית אדוניהם לא גרשו אותם והיו כל ימיהם שפחות חרופות ונבעלו  
בימי עזרא וכיון שכ"כ הרמב"ן ז"ל תמיהני עליו איך פתב בפשיטות שרב חסדא סבירא  
ליה דבת איתרוסי היא אף שרב חסדא הקשה למאי דדרקיש רבה בר רב הונא לדמות  
המקדש חצי' שפחה וחצי' בת חורין למקדש חצי' אשה שאינו מקודשת והקשה לו ר"ח  
מי דמי התם שייר בקנינו הכא לא שייר בקנינו משום הא אינו מוכרח דרב חסדא סבירא  
ליה דבת איתרוסי היא רק שדחה דמינו של רבה שרצה לדמות קדושי חצי' בת חורין  
לחצי אשה שפולה בת חורין אבל לפום קושטא אפשר דסבירא ליה לרב חסדא דלאו  
בת איתרוסי היא ותדע שהרי רב חסדא שם בסוף העמוד אמר חצי' שפחה וחצי' בת  
חורין שנתקדשה לראובן ונשתחררה וחררה ונתקדשה לשמעון ומתו שניהם מתיבמת  
ללוי ואין אני קורא בה אשת שני מתים ממה נפשך אי קדושי דראובן קדושי קדושי  
דשמעון לאו קדושי ואי קדושי דשמעון קדושי דראובן לאו קדושי הרי שרב  
חסדא גופא מספק אי בת איתרוסי היא ואמאי לא פשיט לנפשי' דבת איתרוסי היא מהא  
דהוא גופא אמר בכריתות שכולן שפחות חרופות בעלו בימי עזרא ואי אפשר למצוא  
שפחה חרופה בימי עזרא אלא אם פן סבירא לן דבת איתרוסי הוא וכנ"ל בדברי הרמב"ן  
ז"ל ואף שהתוס' ז"ל הקשו על רש"י ז"ל במה שפירש שרב חסדא מספקא ליה אי בת  
איתרוסי דהא רב חסדא גופא פשיטא ליה דהווי קדושי ורבה בר הונא נראה דמספקא לי'  
אי גמרי קדושי ראשון אי פקעי ואין דבריהם ז"ל מוכרחים וכו' דמה שהקשה רב חסדא  
לעיל מיניה בע"א לרבה לאו משום דפשיטא ליה דהווי קדושי אלא לדחות דמינו של  
רבה שלמד דין חצי' בת חורין מחצי אשה וכו' אבל בגוף הדין מסתפק הוא אי בת  
איתרוסי היא אבל מה שכתב התוספות שספיקו של רב חסדא הוא אי גמרו קדושי ראשון  
אי פקעי לא נהירא לפי ע"ד דאם פן הנה להש"ס לסדר מתחילה הפלוגתא דאי גמרי אי  
פקעי ואחר כך מימרא דרב חסדא הנ"ל שהוא נובע מפלוגתא שהיא אלא נדאי כפירש"י  
ז"ל וזהו שדקדק רש"י ז"ל בצחות לשונו וכתב ומיהו משום פלוגתא דאמוראי דלעיל  
מספקא לן הי מינייהו הווי קדושי וכוונתו לשלול שלא תטעה שהספק הוא אי פקעי  
קדושי ראשון או גמרי לכן כתב דטפי מסתבר לומר שהספק הוא מאמוראים הנזכרים  
לעיל מיניה והם רבה בר ר"ה ורב ששת ולא מאמוראים שנזכר פלוגתן אחר זה וכן  
נראה בהדיא דעת הרמב"ם ז"ל שספיקו של רב חסדא הוא במקדש חצי' בת חורין אי  
הווי קדושי או לא אבל אין הספק אי פקעי או גמרי שהרי בפרק ו' מ"ה עבדים כתב וזה  
לשונו שפחה חרופה אם רצה לשחרר חצי' שנשארו ותיעשה אשת איש גמורה משתחרר  
בין בכסף כו' עכ"ל הרי שפסק כמאן דאמר גמרי קדושי ראשון וכן פסק בפרק ג'  
מהלכות איסורי ביאה והעמקתי לשונו לקמן בסמוך בסעף קטן זה ואלו סוף פרק ו'  
יבום פסק כרב חסדא ממה נפשך אי קדושי ראובן אלא נדאי שהרמב"ם ז"ל מפרש  
שהספק הוא אי הווי קדושי לחצי שפחה כו' עם ישראל שאינו עבד עברי וכמו של  
שאבאר והנה הרשב"א ז"ל בחידושי פירק השולח תמה על הרמב"ן ז"ל וכתב בזה  
הלשון ואינו יודע למה הוצרה רבינו לדחוק כגון שקדשו בפני הבית דלמאן דאית ליה

לקמן (צ"ח מ"ג ה"ל) חצי' שפחה וְחֶצְיָ' בת חורין שְׁנַתְקַדְשָׁה קדושי' קדושי' אֶפְיָלוּ בְּזִמְנָא  
הַזֶּה מִשְׁפַּחַת לֵה דְלַרְב חֶסְדָּא וְרַבָּה בַר רַב הוּנָא דְסַבִּירָא לֵיהּ הֵכִי הָא דְאֶמְרִינָן הֵתָם  
בְּכַרִּיתוּת אֵין שְׁפַחָה חְרוּפָה אֱלָא הַמְאֹרְסָת לְעֶבֶד עֲבָרִי לָאוּ לְאִפּוּקִי מְאֹרְסָה לְיִשְׂרָאֵל  
גְּמוּר אֱלָא לְמַעוּטֵי מְאֹרְסָה לְעֶבֶד כְּנֻעֵנִי וְכוּ נִרְאָה מְהָא דְאֶמְרִינָן לְקַמְן דְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת  
כְּשֵׁם שְׁאֶמְרוּ הַמְקַדְּשֵׁי חֶצְיָ אִישָׁה אֵינָה מְקַנְדְּשַׁת כְּחֶצְיָ שְׁפַחָה כּו' שְׁנַתְקַדְּשָׁה אֵין קדושי'  
קדושי' וְאִם לְחֻשְׁפָּה אָדָם לּוֹמַר אֵינָה שְׁפַחָה חְרוּפָה זֹו שְׁחֶצְיָ' שְׁפַחָה וְחֶצְיָ' בת חורין  
הַמְאֹרְסָת לְעֶבֶד עֲבָרִי כּו' אֶלְמָא מְדַמֵּינִי עֲלֵה דְהָאִי דְחֶצְיָ' שְׁפַחָה וְחֶצְיָ' בת חורין  
שְׁנַתְקַדְּשָׁה לְיִשְׂרָאֵל אֵינָה שְׁפַחָה חְרוּפָה כּו' ש"מ דְהוּא הַדִּין שְׁנַתְקַדְּשָׁה לְיִשְׂרָאֵל הָוִי  
שְׁפַחָה חְרוּפָה וְכוּ פִּירֵשׁ רַש"י ז"ל שֵׁם כּו' וְהוּא הַדִּין לְכָל יִשְׂרָאֵל אֱלָא אֹרְחָא דְמִילְתָא  
נִקְט מִשׁוּם דְעֶבֶד עֲבָרִי מִן חֶצְיָ שְׁפַחָה עַכ"ל הַרְשֵׁב"א ז"ל בְּחִידוּשָׁיו הֵגֵה הַרְשֵׁב"א ז"ל  
תּוֹפְס בְּפִשְׁטוּת שְׁיִשְׂרָאֵל גְּמוּר שְׁקִינְדֵּשׁ חֶצְיָ שְׁפַחָה וְחֶצְיָ' בת חורין לְמַאן דְסַבִּירָא לֵיהּ  
דְהוּו קדושי' הַגֵּית הָאִי אִישָׁה אַף בְּזִמְנָא הַזֶּה שְׁפַחָה חְרוּפָה וְהָבָא עֲלֵיהּ בְּאִשְׁמָה דְהָא לְעַנְנָן  
יִשְׂרָאֵל גְּמוּר אֵין חִילּוּק בֵּין בְּזִמְנָא הַזֶּה לְזִמְנָא הַיּוֹבֵל וְזֶה פְּשׁוּט וְכוּ נִרְאָה בְּהַדְּיָא דַעַת  
הָרַא"ש ז"ל סוּף פֶּרֶק הַשּׁוֹלְחַן רֵמֶז ל"ז שְׁפַסְק פְּרַבָּה בַר רַב הוּנָא דְחֶצְיָ שְׁפַחָה שְׁנַתְקַדְּשָׁה  
קדושי' קדושי' וְסִיִּים וְהָא דְקדושי' קדושי' לָאוּ לְחִיּוּבֵי מִיתָה הָבָא עֲלֵיו אֱלָא לְחִיּוּבֵי  
אִשְׁמָה וְכוּ מִיכַח מְדַקְאָמַר וְאִם נִפְשָׁה לּוֹמַר אֵיזוּ שְׁפַחָה חְרוּפָה זֹו שְׁחֶצְיָ' שְׁפַחָה הַמְאֹרְסָת  
לְעֶבֶד עֲבָרִי כְּלוּמַר אֶלְמָא תְּפַסִּי בְּהַ קדושי' וְהִינְנוּ דְנִקְא לְהַתְחַיֵּיב בְּאִשָּׁה וְכוּ פִּירֵשׁ רַש"י  
בְּסִמּוּף גְּמָרֵי קדושי' רַאשׁוֹן וּמַעֲיַקְרָא הִי חֵיִיב עֲלֵי אִשְׁמָה וְהַשְׁתָּא הָוִי בְּמִיתָה כּו' עַכ"ל  
הָרַא"ש ז"ל וְכוּ נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָרַב הַמַּגִּיד ז"ל בַּפ' ד' מֵהַלְכוּת אִישׁוֹת דִּין ט"ז שְׁפַתְב  
דְּיִשְׂרָאֵל שְׁקִינְדֵּשׁ חֶצְיָ שְׁפַחָה וְחֶצְיָ' בת חורין הָוִי שְׁפַחָה חְרוּפָה וּלְפִי ע"ד אֵי אֶפְשָׁר לּוֹמַר  
כֵּן בְּדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שֵׁם הַמְקַדְּשֵׁי אִשָּׁה שְׁחֶצְיָ' שְׁפַחָה וְחֶצְיָ' בת חורין אֵינָה  
מְקַנְדְּשַׁת קדושי' גְּמוּרִין עַד שְׁתַּשְׁתַּחֲרַר וְאַחַר שְׁנַשְׁתַּחֲרַרָה גְּמָרוּ קדושי' כְּקדושי' קַטְנָה  
שְׁגָדְלָה וְאֵין צְרִיף לְקַדְּשָׁה קדושי' אַחֲרֵים בְּאִ אַחַר וְקִנְדְּשָׁה אַחַר שְׁנַשְׁתַּחֲרַרָה הָרִי זֹו  
סְפַק קדושי' לְשִׁנְיָהֶם וְאֵיזוּ הִיא שְׁפַחָה חְרוּפָה הַאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה זֹו מִי שְׁחֶצְיָ' שְׁפַחָה וְחֶצְיָ'  
בת חורין שְׁקַדְּשָׁה עֶבֶד עֲבָרִי וּמִי שְׁחֶצְיָ עֶבֶד וְחֶצְיָ בֵּן חוֹרִין שְׁקִינְדֵּשׁ בת חורין הָרִי זֹו  
סְפַק קדושי' עַכ"ל וְכַתְבַּת הָרַב הַמַּגִּיד וְזֶה לְשׁוֹנוֹ הַמְקַדְּשֵׁי אִשָּׁה שְׁחֶצְיָ' שְׁפַחָה כְּנ"ל בְּגִיטִין  
פֶּרֶק הַשּׁוֹלְחַן נִחְלָקוּ אֲמוּרָאִים אִם קדושי' קדושי' וּפּוֹסְק רַבֵּינוּ כְּדַבְּרֵי הָאוּמַר שְׁהֵם  
קדושי' וְשְׁפַחָה חְרוּפָה הַאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה הִיא זֹו כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאָר בְּסִמּוּף עוֹד שֵׁם אֵיתְמַר  
חֶצְיָ שְׁפַחָה וְחֶצְיָ' בת חורין שְׁנַתְקַדְּשָׁה לְרַאובְן וְנִשְׁתַּחֲרַרָה וְחִזְרָה וְנִתְקַדְּשָׁה לְשִׁמְעוֹן  
אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר חֶמָא אָמַר רַב נַחְמָן פְּקַעֵי קדושי' רַאשׁוֹן ר' זִירָא אָמַר רַב נַחְמָן גְּמָרֵי  
קדושי' רַאשׁוֹן אָמַר ר' זִירָא כְּנֻתֵי' דִּידֵי מְסַתְבָּרָא דְכְּתִיב לֹא יוֹמְתוּ כִּי לֹא חִנְפְּשָׁה הָא  
חִנְפְּשָׁה יוֹמְתוּ וְנִדְחִית רַאִי' זֹו שֵׁם וְהַנִּרְאָה מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ שְׁהוּא פּוֹסְק כְּדַבְּרֵי הָאוּמַר  
מְקַנְדְּשַׁת שְׁזוּ הִיא שְׁפַחָה חְרוּפָה הַאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה וְהִיא מְקַנְדְּשַׁת וְאֵינָה כְּאִשָּׁת אִישׁ שְׁהָרִי  
אֵין בְּהָ מִיתָה וְזֶה פְּשׁוּט וְכַשְׁנַשְׁתַּחֲרַרָה דַעַתוֹ לְפִי הַנִּרְאָה כְּמַאן דְאָמַר גְּמָרֵי קדושי' רַאשׁוֹן  
וְאִם כֵּן הוּא יֵשׁ לְתַמּוּה אֵיף כְּתַב בְּאִ אַחַר וְקַדְּשָׁה אַחַר שְׁנַשְׁתַּחֲרַרָה הָרִי זֹו סְפַק קדושי'  
לְשִׁנְיָהֶם דְהָא מִשְׁמַע דְלְמַאן דְאָמַר דְגְּמָרֵי קדושי' רַאשׁוֹן כֵּינּוּן שְׁנַשְׁתַּחֲרַרָה נַעֲשִׂית אִשָּׁת  
אִישׁ וּמוֹמְתִין עֲלֵי' כְּמוֹ שְׁנַזְכַּר בְּסוּגְיָא עַל כֵּן נִרְאָה לּוֹמַר בְּדַעַת רַבֵּינוּ שְׁהוּא פּוֹסְק בְּדִין  
זֶה כְּשַׁנְשַׁתְחֲרַרָה וְחִזְרָה וְנִתְקַדְּשָׁה לְאַחַר שְׁהוּא סְפַק וְהַבִּיאוּ, לְזֶה מֵהַ שְׁאֶמְרוּ שֵׁם לְמַעֲלָה



מזה אמר רב חסדא גתקדשה לראובן ונשתחררה וחוזה לשמעון ונתקדשה מתניבמת  
ללוי ואין אני קורא בו אשת שני מתים ממה נפשך אי קדושי דראובן קדושין קדושי  
דשמעון לאו קדושין ואי קדושי דשמעון קדושין קדושי דראובן לאו קדושין וממימרא  
זו נראה דרב חסדא מספקא ליה איאלו קדושין משניהם חלין וכבר כתב רבינו מימרא  
סוף פ' ו' מה' ייבום ונחליצה ואם פן מ"ש ואין צריף לקדשה קדושין אחרים אינו מפני  
שיהי' קדושין הראשונים קדושין גמורים אלא כל שבא עלי' אחר כף ביאתו עושה אותה  
אשת איש גמורה וקרי היא פקטנה כו' עכ"ל הרב המגיד ו"ל הנף רואה שקרב המגיד  
ו"ל חשב ישראל המקדש חצי' שפחה כו' לשפחה חרופה לחיב עלי' לאחר שבא עלי'  
באשם אלא דסבירא ליה בדעת הרמב"ם ו"ל שאחר השחרור אם קידש אחר נשאר מהן  
בספק אי פקעי קדושין ראשונים או גמרי וזהו ספיקו של רב חסדא והיינו פפירש  
התוספות שזכרתי למעלה שפירשו ספיקו של רב חסדא הוא בפלוגתא דרב יוסף ור'  
זירא אי גמרי קדושין הראשונים על ידי שחרור או פקעי ואני תמה על הרב המגיד ו"ל  
שהסכים בדעת הרמב"ם לומר שזו היא שפחה חרופה האמורה בתורה וחיבין עלי' אשם  
ואפילו הכי כשנשתחררה יש ספק אם גמרי קדושין הראשונים או פקעי תדא מהו זה  
שכתב הרמב"ם בסוף דבריו ואיזו שפחה חרופה האמורה בתורה כו' והלא מה שזכר עד  
הנה ישראל שקידש חצי' שפחה ונחצי' בת חורין שפחה חרופה היא ועוד איך אפשר  
לומר שהיא שפחה חרופה בעודה חצי' שפחה ונחצי' בת חורין וכשנשתחררה יש ספק  
אם גמרי קדושין הראשונים או פקעי והיינו מפת פלוגתא דרב יוסף בר חמא ור' זירא  
ומספקינו הלכתא כמאן כמו שנסתפק רב חסדא וכו' בדברי הרב המגיד אם פן אמאי  
פסק הרמב"ם ו"ל פרק ז' מה' עבדים דין ו' וז"ל שפחה חרופה אם רצה לשחרר חצי'  
הנשאר ותעשה אשת איש גמורה משחרר כו' הרי דס"ל שעל ידי השחרור נגמרו קדושין  
הראשונים כו' זירא ואמאי בכאן נסתפק אי גמרי אי פקעי וכן כתב עוד פרק ו' מהלכות  
איסורי ביאה וז"ל שפחה חרופה האמורה בתורה היא חצי' שפחה ונחצי' בת חורין  
המקודשת לעבד עברי שנאמר לא יומתו פי לא חנפשה הא אם נשתחררה כולה חיבין  
עלי' מיתת בית דין שהרי נעשית אשת איש גמורה כמו שבארנו בהלכות אישות עכ"ל  
והיינו כו' זירא דפרק השולח (דף מ"ג ע"ב) וכפי הראיה שאמר ר' זירא כנותן ידי  
מסתברא מפת הפסוק לא יומתו פי לא חנפשה ולא נזכר שם ברמב"ם שצריף שיבעל  
אותה אחר השחרור ואז תחייב מיתה הבא עלי' אחר ביאת הבעל שהוא העבד עברי  
כמו שעלה על דעת הרב המגיד וכו': לכן אני אומר שהרמב"ם ו"ל סבירא ליה שאין דין  
שפחה חרופה בכל הדינים שלא נהג אלא דנקא במקודשת לעבד עברי ולא לישראל  
גמור וטעמא רבא יש בדבר הזה דהגע בעצמה הא דאמרינו בגיטין (דף מ"ג ע"א ה')  
דברא אמר המקדש חצי' שפחה כו' אין קדושי קדושין בר רב הונא דרש גם פן פרבא  
דכמו שהמקדש חצי' אשה אינה מקודשת כף חצי' שפחה כו' שנתקדשה אינה מקודשת  
והקשה לו רב חסדא מי דמי התם שייך בקנינו הקא לא שייך בקנינו וחוז רבה בר רב  
הונא ודרש שהמקדש חצי' שפחה ונחצי' בת חורין קדושי קדושין ויש לדקדק אמאי לא  
חשש רבא לקושיות רב חסדא כמו שחשש רבה בר רב הונא שהרי רבא אחר רבה בר'  
הונא הי' נחתנו של רב חסדא כדאיתא פרק קמא דבבא בתרא ובבבבכות פרק הרוואה  
ובכתובות ובשאר דנקתא ועוד יש לדקדק על הפוסקים ו"ל שנמשכו אחר סברת רב

חסדא ורבה בר רב הונא שחצילי שפחה כו' שנתקדשה קדושי קדושין ואמאי הא קנימא לן מאבני ורבא הלכתא כבתראי ורבא בתרא הוא וסבירא ליה דאין קדושי קדושין אלא הענין דהתם קודם לענין דחצילי שפחה ונחצילי בת חורין בעי הש"ס מי שחציו עבד ונחציו בן חורין שקידש בת חורין מהו אפילו למאי דקנימא לן האומר התקדשי לחציי מקודשת התם חזילי לכולי' הא לא חזילי לכולי' ואפילו למאי דקנימא לן שהאומר לאשה חציו מקודשת לי אינה מקודשת התם שייך בקנינו האי עבד לא שייך בקנינו ולא איפשטא ואפילו רבא גופא אמר התם ראוי ליטול ואין לו אף שאפשר לפרש מה שאמר ואין לו היינו לפי דסבירא ליה קדושי לאו קדושין וכמו דסבירא ליה גבי חצילי שפחה ונחצילי בת חורין אין קדושי קדושין מקל מקום הפוסקים ז"ל סוברים שרבא אומר בן דרף דחילי ולא איפשטא האיבועי' והר"ן פירק קמא דקדושין פתב דסלקא בתיקו אלמא שהיתה הגירסא לפניו בתיקו ולכן פסקו גבי חצילי עבד ונחצילי בן חורין הוי ספק קדושין וכיון דהתם רבא דרף דחילי אמר ולא פשיטא ליה שלא יהיו קדושיו קדושין מטעמא דאפשר לדמות לאומר התקדשי לחציי ע"ג דשם חזילי לכולא וכאן לא חזילי לכולי' אפילו הכי אפשר לומר דהוי קדושין ואמאי בחצילי, שפחה ונחצילי בת חורין פשיטא לרבא דאינה מקודשת ועל פירוש הטעם משום דלא חזילי לכולא מאי שנא הא מהא אלא ודאי אמינא ביה טעמא דרבא לטעמא אזיל דסבירא ליה פירק ב' דקדושין (דף נ"א ע"א) קדושין שאין מסורין לביאה לא הנה קדושין ואפילו לפי התוספות, ז"ל שפירשם התם ובפרק ב' דיבמות דף כ"ג ע"ב) דלא מקרי קדושין שאין מסורים לביאה אלא היכא שאיסור הביאה באה על ידי הקדושין.

ובנה הנה אפשר לומר הטעם שאינו מדחילי סברת רבא דאמר גבי חציו עבד ונחצילי בן חורין ראוי ליטול ואין לו משום דאפשר לומר טעמו של רבא דגבי חצילי עבד הוי קדושין שאין מסורין לביאה דעל ידי קדושין גרע טפי דאיתי צד עבדות ומשתמש באשת איש וכמו שכתבו, התוספות סברא זו גיטין (דף מ"ג ע"א הנ"ל) דבור המתחיל ואי אמרת כו' ע"ש ועיין יבמות (דף מ"ה ריש ע"ב) איתא בפשיטות דחצילי עבד ונחצילי בן חורין שקידש בת ישראל הולד אין לו תקנה משום דאיתי צד עבדות ומשתמש באשת איש אלמא תפסי ביה קדושין ועיין בחידושי הרשב"א פירק השולח (דף מ"ג) מסיק דחצילי עבד ונחצילי בן חורין שקידש בת ישראל קדושין ודלא כהפוסקים שהסוברים דהוי ספק קדושין אבל אנו קנימא לן כאבני ביע"ל קג"ם וקדושין שאין מסורין לביאה הווי קדושין לכן בחצילי ונחצילי בן חורין הוי ספקא דדינא אי הווי קדושיו קדושין או לא אכן אף לדעת תוספות הנ"ל נראה לע"ד דעד כאן לא ממעט התוס' היכא דבלאו הכי הביאה אסורה לא מקרי קדושין שאין מסורין לביאה אלא כגון חייבי עשה וחייבי לאוין שבו מנוחס אחריו נמצא שביאתו הוי ביאה אלא שהבן פגום מחמת עבירה והקדושין הועילו שאינו לוקה משום לא תהי' קדשה.

וכמו שכתב הרמב"ם מהלכות אישות שהבועל אשה בלא קדושין לוקה משום לא תהי' קדשה אבל בחצילי שפחה מה הועילו הקדושין הבן אינו מתייחס אחריו והקדושין לא הועילו לענין קדשה שהרי לצד שפחה לא הועיל שאין קדושי תופסין בה ואין ברירה לכן למאי דסבירא ליה קדושין שאין מסורים לביאה לא הווי קדושין בחצילי שפחה ונחצילי בת חורין נמי לא הווי קדושין לכן פסק רבא בפשיטות דלא הווי קדושין אבל שאר אמוראי

סְבָרֵי דְקַדְוִישֵׁינָא לֹן כְּאַבְיֵי דְקַדְוִישֵׁינָא שְׂאִין מְסוּרִין לְבִיאָה הוּוּ קַדְוִישֵׁינָא וּמְסַתְפָּקֵי לְגַבֵּי חֲצִי  
שְׂפָחָה וְחֲצָלָיָא בֵּת חוֹרִין דְשָׂמָא הִיא גְרוּעָה מְשָׂאָר קַדְוִישֵׁינָא שְׂאִין מְסוּרִין לְבִיאָה וּכְמוֹ  
שְׂפָתוֹב הַתּוֹסְפוֹת וְהָרָא"שׁ שֵׁם לְעִנְיָן חֲצִי עֶבֶד דְגֵרַע מְעַרְיוֹת דְיֵשׁ לְהֵם קַדְוִישֵׁינָא לְעֵלְמָא  
מַה שְׂאִין כּוֹן בְּעֶבֶד וְשְׂפָחָה שְׂאִין לְהֵם קַדְוִישֵׁינָא בְּשׁוּם מְקוּם וְאִין רְאִיָּה מְשַׂפָּחָה חְרוּפָה  
לְעֶבֶד עֲבָרֵי דְהֵתָם כִּינּוּן שֶׁהוּא מְוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה בְּשַׂפָּחָה הוֹעִילוּ הַקַּדְוִישֵׁינָא בְּמַקְצָת  
שְׂמִשְׁתַּמְשׁ בְּצַד חְרוּת עֲמָה עַל יְדֵי הַקַּדְוִישֵׁינָא וְאִם אַחַר כֵּן מְשַׂתְחַרְרֵת מִתְּפִשְׁטָת הַקַּדְוִישֵׁינָא  
גַּם עַל צַד הַשְּׂנִי שֶׁהִיא עֲבָדוֹת וְנִעְשִׂית אִשְׁת אִישׁ גְּמוּרָה כְּמוֹ שְׂפָתָב הֶרְמֵב"ם פֶּרֶק ז' מַה'  
עֲבָדִים וּפֶרֶק ג' מַה' אִיסוּרֵי בִיאָה חֲיִיבִים עֲלֶיהָ מִיתָה תִּיכְף אַחַר הַשְּׂחָרוֹר וְאִם כֵּן אִם  
כָּא אַחַר וְקַדְוִישָׁה אַחַר הַשְּׂחָרוֹר וְדַאי שְׂאִין חוֹשְׁשֵׁינָא לְקַדְוִישׁוֹ כִּינּוּן שֶׁהִיא אִשְׁת אִישׁ גְּמוּרָה  
מַה שְׂאִין כּוֹן בְּיִשְׂרָאֵל גְּמוּר שְׂקִידָשׁ חֲצִי שְׂפָחָה וְחֲצָלָיָא בֵּת חוֹרִין שְׂאִין קַדְוִישׁוֹ קַדְוִישֵׁינָא  
גְּמוּרִים מִן הַתּוֹרָה אֲלָא מְדַרְבְּנָן כְּקַדְוִישֵׁי קִטְנָה שֶׁהֵם תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים אַחַר הַשְּׂחָרוֹר וְאִם  
אַחַר הַשְּׂחָרוֹר עֲשָׂה בְּהָ מַעֲשֵׂה אִישׁוֹת נִעְשִׂית אִשְׁת אִישׁ גְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹ גַבֵּי קִטְנָה  
אַבְל אִם אַחַר הַשְּׂחָרוֹר קוֹדֵם שְׂבַעֲל הַמְּקַדְשׁ רֵאשׁוֹן כָּא אַחַר וְקַדְוִישׁ הַנִּינּוּ תְּרַנּוּיָהוּ סִפְק  
קַדְוִישֵׁינָא וּכְמוֹ שְׂפָתָב הֶרְמֵב"ם פֶּרֶק ד' מַה' אִישׁוֹת וְנִמְצָא שְׂכָל זְמַן שְׂלֵא נִשְׂתַּחֲרָה אִין  
לָהּ דִּין שְׂפָחָה חְרוּפָה לְחִיבֵי אֵת הַבָּא עֲלֵיהָ אֲשֶׁם שְׂהָרֵי אִין קַדְוִישׁוֹ קַדְוִישֵׁינָא גְּמוּרִים מִן  
הַתּוֹרָה וְאִין כִּינּוּת הֶרְמֵב"ם, שֵׁם בְּמַה שְׂפָתָב אִינָה מְקַדְשֵׁת קַדְוִישֵׁינָא גְּמוּרִים לֹמַר שְׂאִין  
חֲיִיבִים עֲלֵיהָ מִיתָה אֲבָל חֲיִיבִין עֲלֵיהָ אֲשֶׁם דָּאִם כֵּן הִנֵּה לֹו לְפָרֵשׁ דְכְּשֶׁנִּשְׂתַּחֲרָה חֲיִיבִים  
עֲלֶיהָ מִיתָה כְּמוֹ שְׂפִירֵשׁ בְּדַבְרֵי פֶרֶק ג' מַה' אִיסוּרֵי בִיאָה וּפֶרֶק ז' מַה' עֲבָדִים וְעוֹד אִם  
חֲיִיבִין עֲלֵיהָ מִיתָה דְהוּי אִשְׁת אִישׁ גְּמוּרָה אִיךְ אֲפֹשֶׁר לֹמַר שְׂאִם כָּא אַחַר וְקַדְוִישׁ שְׂהָרֵי  
קַדְוִישֵׁינָא שְׂנִי נִתְפָּסִים בְּהָ אֲלָא וְנִדְאֵי הִיכָא שְׂחֲיִיבִים עֲלֵיהָ אֲשֶׁם הַנִּינּוּ קַדְוִישֵׁינָא גְּמוּרִים רַק  
מִשׁוּם כִּי לֹא חוֹפְשָׁה אִין בְּהָ חִיּוּב מִיתָה וְאַחַר הַשְּׂחָרוֹר תִּיכְף חֲיִיבִין עֲלֵיהָ מִיתָה כִּי נִגְמְרוּ  
קַדְוִישֵׁינָא וְזֵה דוֹקָא בְּעֶבֶד עֲבָרֵי מִשׁוּם דְהַנִּינּוּ קַדְוִישׁוֹ קַדְוִישֵׁינָא גְּמוּרִים שְׂהָרֵי הוּא מְוֹתֵר בְּהָ  
וְכַן"ל אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל אַחַר שְׂקִידָשׁ חֲצִי שְׂפָחָה וְחֲצָלָיָא בֵּת חוֹרִין דִּינוּ כְּמוֹ שְׂפָתָב הֶרְמֵב"ם  
פֶּרֶק ד' מַה' אִישׁוֹת וְכַן"ל וְזֵה הוּא כִּינּוּת הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפ' ד' הַל' י"ז שְׂפָתָב וְאִינָה שְׂפָחָה  
חְרוּפָה הָאִמּוּרָה בַּתּוֹרָה כּוֹ' פִּירֵשׁ כִּינּוּן שְׂאֵתָה אוֹמֵר שְׂהַמְּקַדְשׁ חֲצִי שְׂפָחָה וְחֲצָלָיָא בֵּת  
חוֹרִין אִין קַדְוִישׁוֹ קַדְוִישֵׁינָא גְּמוּרִים וְאִין חֲיִיבִין עֲלֶיהָ אֲשֶׁם אִם כֵּן מַאי שְׂפָחָה חְרוּפָה  
הָאִמּוּרָה בַּתּוֹרָה שְׂחֲיִיבֵי עֲלֶיהָ אֲשֶׁם וְתִירֵץ דְזֵה דוֹקָא בְּשְׂקִידָשָׁה עֶבֶד עֲבָרֵי כֵן נִרְאָה  
לְעַ"ד פְּשוּט בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם ז"ל וְכֵן הִבִּין הֶרְאָב"ד ז"ל בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם וְכֵן הוּא דַעַתוֹ  
ז"ל בְּפֶרֶק ד' מַה' אִישׁוֹת שֵׁם הַשִּׁיג עַל הֶרְמֵב"ם בְּמַה שְׂפָתָב שְׂאִם נִשְׂתַּחֲרָה אִין צְרִיךְ  
לְקַדְוִישָׁה קַדְוִישֵׁינָא אַחֲרִים וְהוּא ז"ל אוֹמֵר שְׂקִידָשֵׁי הֶרֵאשׁוֹן שְׂקִידָשָׁה בְּהִיּוֹתָה חֲצִי שְׂפָחָה  
וְחֲצָלָיָא בֵּת חוֹרִין אִין קַדְוִישׁוֹ גְּמוּרִים וְאַחַר הַשְּׂחָרוֹר צְרִיךְ לְחַזֵּר וּלְקַדְשׁ כְּדֵי שְׂתַּהֲנֵי לֹו  
אִשְׁתָּה גְּמוּרָה וְאִלוּ בְּפֶרֶק ג' מַה' אִיסוּרֵי בִיאָה כְּשְׂפָתָב הֶרְמֵב"ם שְׂהַשְּׂפָחָה חְרוּפָה אַחַר  
הַשְּׂחָרוֹר נִעְשִׂית אִשְׁת אִישׁ גְּמוּרָה וְהִנֵּה חֲיִיבִין עֲלֶיהָ מִיתָת בֵּית דִּין לֹא הַשִּׁיג לֹמַר וְהוּא  
שְׂקִידָשׁ אוֹתָה אַחַר הַשְּׂחָרוֹר אֲלָא וְדַאי שְׂבַשְׂפָּחָה חְרוּפָה הָאִמּוּרָה בַּתּוֹרָה דְהַנִּינּוּ בְּעֶבֶד  
עֲבָרֵי דֵי בְּקַדְוִישֵׁינָא הֶרֵאשׁוֹנִים דְקַדְוִישֵׁינָא לֹן כּוֹ' יִרְא דְגְמָרֵי קַדְוִישֵׁינָא הֶרֵאשׁוֹנִים.

וְזֵהוּ כִּינּוּת הֶרְאָב"ד ז"ל בְּפֶרֶק ז' מַה' עֲבָדִים כְּשְׂפָתָב הֶרְמֵב"ם שְׂפָחָה חְרוּפָה אִם רָצָה  
לְשַׂחֲרָר חֲצִי הַנְּשָׂאָר וְתִיעֲשֵׂה אִשְׁת אִישׁ גְּמוּרָה הָרִי זֵה מְשַׂחֲרָר בֵּין בְּכֶסֶף בֵּין בְּשֶׁטֶר  
שְׂאֵף הַכֶּסֶף (נִרְאָה לִי שֶׁצ"ל שְׂאֵף הַשֶּׁטֶר גּוֹמֵר שְׂחָרוֹרָה וְה"ל אִף מִשׁוּם שְׂפָתָב לְמַעְלָה

מהאי דינא שהמשחרר חצי עבדו בכסף מהני ובשטר לא מהני פרבה (גיטין דף מ"א ע"ב) היינו דוקא בשעדיין נשאר חצי העבד אצלו וכדאמרינו התם ריש (דף מ"ב).

וכ"כ הרמב"ם שם בשחרר חצי ומכר או נתן חצי דמהני בשטר לזה קא משמע לן הרמב"ם פאן פיון שהיתה רק חצי שפחה וגמר לשחררה גומר שחרורה אף בשטר וק"ל) גומר שחרורה. פתב הראב"ד וז"ל שפחה חרופה פירש המאונסת לעבד עברי והיא חציה שפחה וחציה בת חורין עכ"ל ולכאורה קשה מה בא זה ללמד וכי דרכו של הראב"ד לעשות פירושים על דברי הרמב"ם אלא ודאי פונונתו לקיים דבריו שפתב בפרק ד' מה' אישות בהשגתו על הרמב"ם שקדושיו שקידוש לחציה שפחה וחציה בת חורין אין קדושיו גמורין וכשמשתחררת צריף לחזור ולקדש אותה וכאן פתב הרמב"ם שעל ידי השחרור נעשית אשת איש גמורה וע"כ אף בלא חזר וקדשה אחר השחרור דאי בחזר וקדשה מאי למימרא וזה בקושני' על דברי הראב"ד הנ"ל וידוע דכל מקום שאין הראב"ד משיגו הוא מסכים לדבריו לכן פתב הראב"ד שאין מכאן קושני' על דברי שבפרק ד' מאישות הנ"ל דכאן בנתקדשה לעבד עברי איירי ובנתקדשה לעבד עברי הקדושין שלו קדושין גמורים שהרי היא מותרת לו ולכך הפא עליה חוץ מעבד עברי שהוא חייב אשם אלא פיון שלא נשתחררה אין בה מיתה פדכתוב לא יומתו כי לא חונפשה ואחר השחרור נעשית אשת איש גמורה לכן לא פתב הראב"ד פלום בפרק ג' מהלכות איסורי ביאה כשפתב הרמב"ם שעל ידי שחרור נעשית אשת איש גמורה והי' חייבין עלי' מיתת בית דין לפי ששם פירש הרמב"ם ז"ל גופא איזה שפחה חרופה האמורה בתורה חצי שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה לעבד עברי וכו' אבל פאן בפרק ז' מה' עבדים פתב סתם שפחה חרופה וכדי שלא תטעה שגם ישראל גמור שקידוש חצי שפחה וחצי בת חורין נקראת שפחה חרופה וכמו שעלה על דעת הרא"ש והרשב"א והרב המגיד ז"ל וכנ"ל ועל ידי השחרור נעשית אשת איש גמורה הנצרך הראב"ד ז"ל לפירש פן נראה לע"ד ברור בדעת הרמב"ם והראב"ד ז"ל: ואם לחשף אדם לומר אם איתא פמו שחילקתי בין מקודשת לעבד עברי למקודשת לישראל ומטעם שפתבתי דבעבד עברי פיון שמוותרת לו הוה קדושין ראויים לביאה מה שאין פן באחר אם פן הא דאמר רב ששת גיטין דף מ"ג סוף ע"א) כשם שהמקדש חצי אשה אינו מקודשת כף חצי שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה אין קדושין קדושין ואם לחשף אדם לומר איזו שפחה חרופה זו שחציה שפחה וחציה בת חורין המאונסת לעבד עברי אלמא בת איתרוסי היא אלא מאי אית לך למימר מאי מאונסת מיוחדת הכא נמי מאי מאונסת מיוחדת ואם פמו שפתבתי לחלק מה הוקשה לרב ששת מקדושין עבד עברי לקדושי ישראל גמור בחציה שפחה וחציה בת חורין אלא ודאי שוויים הם וכן פירש רש"י ז"ל בקושני' רב ששת בדבור המתחיל ואם לחשף כו' המאונסת לעבד עברי והוא הדין לכל ישראל אלא אורחא דמילתא נקט משום דעבד עברי מותר בשפחה עכ"ל אומר אני ח"ו לומר פן לקושטא דמילתא אלא רב ששת אומר פן למאן דלחשף לומר פן וגם רש"י ז"ל מפרש פן דברי רב ששת שאמר פן אליבא מי שרוצה להקשות על רב ששת וכוונתו של רב ששת לומר דלא שייך פלל ארוסין לחצי אשה בשום אופן בעולם ואפילו בעבד עברי שקידוש חצי שפחה וחציה בת חורין אלא שעיקר דינו אתי לאשמועינן לדין הנהוג לנו דהיינו בישראל שקידוש חצי שפחה וחציה בת חורין ואגב אשמעינן דגם בעבד עברי לא שייך בה קדושין פלל לפי שאין קדושין

כָּלֵל לְחֻצְיָא אִשָּׁה וְאִם כּוֹנֵן עֲבֵד עֲבָרֵי הַקְדוּשִׁין הֵם רַק לְחֻצְיָאין שְׁלֹצֵד הַשְּׁפָחָה אֵין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין לְכּוֹן לֹא מְהֵי גַם לְצַד הַבַּת חוֹרִין וְאִגְבֵי יָצָא לּוֹ עוֹד נ"מ לְעֵנִין שְׁפָחָה חְרוּפָה שְׁחִיבָת אִשָּׁם אֲשֶׁר אִם הָעֲבֵד עֲבָרֵי לֹא קִידָשׁ אוֹתָהּ רַק שְׁנִתְיַחֲדָה לּוֹ וְכִמוֹ שְׁפָא בְּסוּף דְּבָרֵי אֵלֹא שְׁעִיקָר כּוֹנֵנְתוֹ לְדִין הַנְּהוּג וְכִנ"ל לְאִשְׁמוּעֵינּוּ דְלֹא שְׁיָיָה קְדוּשִׁין כָּלֵל לְחֻצְיָאין לְזֶה אָמַר וְאִם לְחֻשָּׁה אָדָם שְׁמַצִּינוּ קְדוּשִׁין חֲלִין לְחֻצְיָאין גַּבֵי שְׁפָחָה חְרוּפָה לְעֲבֵד עֲבָרֵי וְכִינּוּן שְׁקְדוּשִׁין חֲלִין לְחֻצְיָאין אִם כּוֹן גַּם בְּיִשְׂרָאֵל גְּמוּר בְּחֻצְיָא שְׁפָחָה וְחֻצְיָא בַּת חוֹרִין נְמִי נִימָא הַקְדוּשִׁין חֲלִין וּמְמִילָא אֲפֹשֶׁר לֹא מְרַשָּׁא בְּאֵלֵי אַחַר חִיב אִשָּׁם שְׁהָרֵי בַּתוֹרָה לֹא נִזְכָּר עֲבֵד עֲבָרֵי אֵלֹא דַר' עֲקִיבָא מוֹקִי לָהּ בְּעֲבֵד עֲבָרֵי מְשׁוּם שְׁהוּא מְוֹתֵר בְּהַ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י בְּכַרִּיתוֹת (דף י"א ע"א) עֵינּוּן שָׁם וְכִינּוּן דְּאֲפֹשֶׁר שְׁגַם לְשֹׁאֵר יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּהַ נִימָא אִם בְּאֵלֵי אַחַר חִיב אִשָּׁם וְכִמוֹ שְׁעֵלָה עַל דַּעַת הָרֵא"ש וְהַרְשָׁב"א וְהָרַב הַמַּגִּיד וְאִף שְׁיֵשׁ לְחֻלְקָא בֵּין, עֲבֵד עֲבָרֵי שְׁמֹתֵר בְּשְׁפָחָה לְכּוֹן הַוִּינּוּן קְדוּשִׁין קְדוּשִׁין וְכִמוֹ שְׁאֲכַתּוּב בְּסוּמָה.

רַב שְׁשֵׁת לֹא רָצָה בְּחִילוּק זֶה לְפִי דְסַבִּירָא לִיָּה דְאִף בְּעֲבֵד עֲבָרֵי לֹא הוּוּ קְדוּשִׁין כָּלֵל דְאֵין לְחֻצְיָא אִשָּׁה קְדוּשִׁין כָּלֵל לְזֶה קְאָמַר דְמִלְתָּא דְאֵין שׁוּם צַד קְדוּשִׁין כָּלֵל לְחֻצְיָא אִשָּׁה שְׁיָיָא גַם בַּע"ע וְהָתָם בְּלֹא קְדוּשִׁין אֵינְרֵי רַק מְחַמַּת הַיִּיחוּד לְעֲבֵד עֲבָרֵי חִיב אִשָּׁם וְגִזְזִיתַת הַפְּתוּב הוּא וְכִמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י שָׁם נִמְצָא שְׁעִיקָר כּוֹנֵנְתַת רַב שְׁשֵׁת לֹא מְרַשָּׁא שׁוּם צַד קְדוּשִׁין בְּעוֹלָם לְחֻצְיָא אִשָּׁה וּמְדוּנֵיקָא בְּזֶה מַה שְׁאָמַר אֵלֵמָא בַּת אִיְתְרוּסִי הִיא הָרֵי שְׁעִיקָר כּוֹנֵנְתוֹ לֹא מְרַשָּׁא דְלֹא שְׁיָיָה בְּהַצַּד קְדוּשִׁין כָּלֵל לְכּוֹן הַקְּשָׁה דְהָא מְצִינוּ בְּהַ צַד קְדוּשִׁין וְכ"ל: אֲבָל הַפּוֹסְקִים ז"ל סוֹבְרִים שְׁכָל הַנֵּי אֲמוּרָאֵי חוֹלְקִים עַל רַב שְׁשֵׁת דְהֵינּוּ רַבָּה בַּר רַב הוּנָא וְרַב חֲסֵדָא וְרַב יוֹסֵף בַּר חֲמָא וְר' זִירָא וְסוֹבְרִים שְׁיֵשׁ צַד קְדוּשִׁין בְּחֻצְיָא שְׁפָחָה וְחֻצְיָא בַּת חוֹרִין וְאִם כּוֹן הָא דְאֲמַרִּינוּ בְּשְׁפָחָה חְרוּפָה הַמְקוֹדְשֵׁת לְעֲבֵד עֲבָרֵי הוּא כְּפִשְׁטָא אֵלֹא דְשָׁם הַוִּינּוּן הַקְדוּשִׁין מְדַאֲוֵרֵיקָא מְדַחֲיָב עַלֵי אִשָּׁם וְכִמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י בְּכַרִּיתוֹת (דף י"א) הַנֵּ"ל שְׁמַטְעַם זֶה מוֹקְמִינוּ לָהּ בְּמֵאֲוֹרְסַת ע"ש וּמְדַמּוֹקְמִינוּ לָהּ בְּמֵאֲוֹרְסַת לְעֲבֵד עֲבָרֵי וְלֹא מוֹקְמִינוּ לָהּ סֵתָם בְּמֵאֲוֹרְסַת אֵלֹא וְדַאי דְוּוּקָא גַבֵי עֲבֵד עֲבָרֵי תּוֹפְסִין הַקְדוּשִׁין מְדַאֲוֵרֵיקָא מְשׁוּם דְהַוִּינּוּן רַאויִין לְבִיאָה מְפִנֵי שְׁהִיא מְוֹתֵרַת לּוֹ אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל אַחַר אֵין בְּהַ קְדוּשִׁי דְאֲוֵרֵיקָא אֵלֹא מְדַרְבְּנּוּן פְּקֻדוּשִׁי קְטַנָּה וְכִמוֹ שְׁפָתַב הַרְמְב"ם פֶּרֶק ד' מָה אִישׁוֹת הַנֵּ"ל וְכִן פִּירֵשׁ הַרְמְב"ם בְּהַדְיָא בְּפִירֵשׁ הַמְשַׁנּוֹת פֶּרֶק ג' דְּכַרִּיתוֹת שְׁדוּקָא הַמְקוֹדְשֵׁת לְעֲבֵד עֲבָרֵי נְקֵרַת שְׁפָחָה חְרוּפָה עֵינּוּן שָׁם וְעִיקָר הַסְּמָה שְׁל פּוֹסְקִים אֵלוֹ הוּא מְפַח דְּבָרֵי רַב חֲסֵדָא שְׁאָמַר אֵי קְדוּשִׁי רַאויִבּוּן קְדוּשִׁין קְדוּשִׁי שְׁמַעוֹן לֹאֵו קְדוּשִׁין כְּנ"ל וְכִמוֹ שְׁהִבִיא הַרְמְב"ם מִיְמָרָא זֶה סוּף פֶּרֶק ו' מֵהַלְכוֹת יִיבּוּם וְכִן בְּפֶרֶק ד' מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת פָּתַב שְׁאִם אַחַר הַשְּׁחֵרוּר בְּאֵ אַחַר וְקֻדְשָׁה הוּי סְפַק קְדוּשִׁין לְשִׁנְיָהֵם אֵלֵמָא מְסַפְקָא לִיָּה אִם הַקְדוּשִׁין חֲלִין כָּלֵל אֲבָל אֵין לֹא מְרַשָּׁא הַרְמְב"ם וְסִינְעֵתוֹ פִּי' הַסְּפַק כְּפִי' הַתּוֹסְפוֹת שְׁמָא פְּקַעֵי קְדוּשִׁי רַאשׁוֹן שְׁהָרֵי הוּא פְּסַק בְּהַדְיָא גַבֵי שְׁפָחָה חְרוּפָה פֶּרֶק ג' מֵהַלְכוֹת אִיְסוּרֵי בִיאָה וְפֶרֶק ו' מֵהַלְכוֹת עֲבָדִים שְׁנַגְמָרוּ קְדוּשִׁי רַאשׁוֹן וּבְגִמְרָא מְשַׁמַּע שְׁלְעֵנִין זֶה אֵי פְּקַעֵי קְדוּשִׁין אֵי גְמָרֵי אֵין חִילוּק בֵּין שְׁפָחָה חְרוּפָה דְהֵינּוּן הַמְקוֹדְשֵׁת לְעֲבֵד עֲבָרֵי וּבֵין שְׁאָר יִשְׂרָאֵל שְׁקִידָשׁ חֻצְיָא שְׁפָחָה וְחֻצְיָא בַּת חוֹרִין שְׁהָרֵי פְּשֻׁטָא דְשְׁמַעֲתָא בְּפִלּוּגְתָא דְרַב יוֹסֵף וְר' זִירָא אֵי פְּקַעֵי קְדוּשִׁין אֵי גְמָרֵי לֹא אֵינְרֵי מְשַׁפָּחָה חְרוּפָה בְּעֲבֵד עֲבָרֵי וּמְבִיאִים רַאנָּה מְקַרָא דְנִימָר בְּשְׁפָחָה חְרוּפָה לֹא יוֹמְתוֹ פִּי לֹא חוֹפְשָׁה אֵלֹא וְדַאי אֵי סְבִירֵי לִיָּה שְׁחַכְמִים

תקנו קדושים לתצני' שפחה וחסני' בת חורין ודאי פועין דאורייתא תקנום ואי גבי שפחה חרופה לעבד עברי פקעי או גמרי הוא הדין נמי לישראל גמור עם חצי' שפחה רק שאנו מסופקים מתחילה אם תקנו לה שיהי' הקדושים חליו ככל וכנ"ל וכן פירש הב"ח בא"ה סוף סימן מ"ד שספיקו של הרמב"ם אם הקדושים חליו עיין שם שמעינו פללו של דבר הרמב"ם ו"ל והראב"ד ו"ל סוברים שאין דין שפחה חרופה בישראל שקידש חצי' שפחה וחסני' בת חורין אלא ונקא בעבד עברי שקידשה הוא דחייב הבא עליה אשם וכן הוא דעת הרמב"ם ו"ל לכן בחנם תמה הרשב"א ו"ל על הרמב"ם למה הוצרכו לדחוק פגון שקידשו בפני הבית דלמאן דאית ליה לקמן חצי' שפחה וחסני' בת חורין שנתקדשה קדושי' קדושים אפילו בזמן הזה משפחת לה כו' ליתא דאין חייב אשם אלא ונקא בעבד עברי שמסר לו רבו חצי' שפחה וחסני' בת חורין וקידשה בזה ונקא הבא עליה חייב אשם אבל לא בישראל גמור שקידש חצי' שפחה וחסני' בת חורין ואפשר דלא חלו הקדושים ככל וארבעה המה עמודי ההוראה הרמב"ם והראב"ד ו"ל פנזפר מדבריהם לעיל שאין חייב אשם שפחה חרופה אלא מעבד עברי ונקא ור"ת מקושטתו שהקשה בתוספות הא דאין שפחה חרופה אלא מעבד עברי ואין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג וגם הרמב"ם ו"ל שתיגרז פגון שקדשו בפני הבית כו' סובר גם כן דאין שפחה חרופה אלא מעבד עברי והמה המכריעים נגד דעת הרא"ש והרשב"א והרב המגיד הנ"ל: ולפי זה ראית ר"ת ו"ל נכונה דבבית שני הי' היובל נוהג דכיון שאין עבד עברי נוהג אלא בזמן היובל ואין שפחה חרופה אלא מעבד עברי וכו' מאין היו שפחה חרופה בימי עזרא והרמב"ם ו"ל תיגרז וזה לשונו ויש לומר שאם קונה עבד בזמן הבית ונרצע וחרב הבית קודם שיצא ובטל היובל שהוא עובד לעולם ודינו כעבד עברי להתירו בשפחה עכ"ל והר"ם ו"ל פרק השולח בגיטין (דף תקע"ב ע"ב) בפסקא דפרוזבול תפס תקרוץ זה לעיקר עיין שם ולפי ענ"ד אי אפשר לומר כן שהרי הש"ס סוף עירובין ריש דף ל"ג) פריה ולא מנו שמיטין ויובלות בבית ראשון אחר שגלו שבט ראובן ושבט גד והכתיב בירמיה שהוכיחם בימי צדקיה' מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי גו' והיונו בה מקץ שבע שנים והכתיב ועבדו שש שנים ואמר רב נחמן בר יצחק שש לנמכר ושבע לנרצע וכתיב וישמעו וישלחו ומסקנא אמר ר' יוחנן ירמיה החזירו לעשרת השבטים שגלו בימי חזקיה' ויאשיהו מלך עליהם ומנו אחר זה שמיטין ויובלות דהיינו שחזרו למנות פיון שהיו כל יושבי' עליה ומיום שהתחילו למנות בימי יאשי' עד חורבן בית ראשון לא הי' אלא שלשים ושש שנים והיובל הי' ארבע עשרה שנה אחר החורבן כדכתיב ביחזקאל וכדאמרינו פרק ב' דערכין (דף י"ב ע"ב) ומשנת י"ח ליאשי' חזרו והתחילו למנות שמיטין ויובל ולא הגיעו ליובל שהרי מהתחלת המנין הנ"ל עד חורבן הבית לא הנה אלא ל"ו שנה וכנ"ל ואם כן הדרי קושיא לדוכתא מאי וישמעו וישלחו.

אף דאפשר לתרץ דוישמעו וישלחו לא קאי אנרצע שיוצא ביובל אלא אנמכר קאי שיוצא בשש מפל מקום הש"ס אינו רוצה לפרש הקרא אנמכר וגם המקשן לא הקשה אלא מפח נרצע מדהביא הא דהוינו בה כו' ולא הקשה מפשטא דקרא דכתיב וישמעו וישלחו שמע מיניה שבלא נרצע לא הוי קשה ליה נהרי מפח קושיא זו הוכרח הש"ס לומר שירמיה החזירו לעשרת השבטים משום דסבר דוישמעו וישלחו אנרצע קאי והנה לפי האמת מאי דאמרינו קא דמשגלו שבט ראובן ושבט גד וחסני' שבט מנשה פסקו היובלות זה

הָיָה בַשָּׁנָה י"ב לְאַחַז כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י ז"ל בְּבִיאיִם (מְלָכִים ס"ו) י"ז שְׁבַשְׁנַת י"ב לְאַחַז  
הָיָה גְלוֹת שֶׁל אוֹתָן הַשְּׁבָטִים שֶׁבַעֲבָר הִירְדָּן וְזֶה הָיָה תִשְׁעַ שָׁנִים קוֹדֵם גְּלוֹת כָּלֵל עֲשָׂרַת  
הַשְּׁבָטִים שֶׁהוּא גְלוֹת הוֹשַׁע בֶּן אֵלֶּה שֶׁהָיָה בְּשָׁנָה שְׁשִׁית לְמַלְכוּת חִזְקִיָּה וּבִזְהָ יֵשׁ לְתַמּוּהָ  
עַל רַש"י ז"ל בְּמָה שֶׁפֶתַח עֲרֻכִין (דָּף י"ב ע"ב) דְּמִשְׁפָּסְקוֹ הַיּוֹבְלוֹת עַד שֶׁהִחְזִירוֹן יִרְמְיָה  
הָיוּ יוֹתֵר מִתְשַׁעִים שָׁנָה וְהֵלֵא הֵם יוֹתֵר מִמֵּאָה שָׁנִים ד' שָׁנִים שֶׁל אַחַז שֶׁמְלָךְ ט"ז שָׁנָה  
וְגְלוֹת שְׁבָטִים הֵנָּה לְהָיָה בִּי"ב לְמַלְכוּתוֹ נִשְׁאַרוּ ד' שָׁנִים מִמַּלְכוּתוֹ לְשָׁנֵי גְלוֹתָם כ"ט שָׁנִים  
לְחִזְקִיָּה הָרִי נ"ה שָׁנִים לְמִנְשָׂה הָרִי פ"ח שְׁתֵּי שָׁנִים לְאַמּוֹן הָרִי צ' י"ז שָׁנָה שֶׁל יֵאֱשִׁיָּה  
הָרִי ק"ז שָׁנָה וּבַשָּׁנָה י"ח לְיֵאֱשִׁיָּה הָיָה שְׁנַת יוֹבֵל כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י בְּשֵׁם סֹדֵר עוֹלָם  
עֲרֻכִין (דָּף י"ב ע"ב) וְאַז הִחְזִירוֹן יִרְמְיָה לְעֲשָׂרַת הַשְּׁבָטִים וַיֵּאֱשִׁיָּה מְלָךְ עֲלֵיהֶם עֵינֵן שָׁם  
אַךְ עַל רַש"י אֵין תְּמָה כָּל כֶּף לְפִי שֶׁרַש"י פֶּתַח שָׁם לְפִי גְרַסַת הַסְּפָרִים אוֹתוֹ ג' שָׁנִים  
דְּאַגְלִינָהוּ סִנְחָרַב כו' וּפְקִירוֹשׁוֹ אוֹתָן ג' שְׁצַר סִנְחָרַב עַל שְׁנִמְרוֹן לֹא קִחְשִׁיב וּמָה שְׁצַר עַל  
שְׁנִמְרוֹן הָיָה בְּגְלוֹת הוֹשַׁע עִם כָּלֵל עֲשָׂרַת הַשְּׁבָטִים וְזֶה הָיָה בְּשִׁשִּׁית שֶׁל חִזְקִיָּה וּמֵאוֹתָן  
שָׁנָה עַד י"ח לְיֵאֱשִׁיָּה הָנִיחַ צ"ד שָׁנָה בְּלֹא שְׁשִׁית שֶׁל חִזְקִיָּה וּבְלֹא י"ח שֶׁל יֵאֱשִׁיָּה אֲבָל  
לְפִי הָאֱמַת הוֹכִיחַ רַש"י ז"ל שְׁאוֹתָהּ גִּירָסָא מִשְׁוֹבֶשֶׁת וְצָרִיף לְגִרְוֹס כָּל הַנֶּהָ שְׁנֵי דְאַגְלִינָהוּ  
סִנְחָרַב עַד דְּאַתִּי יִרְמְיָה לֹא חָשִׁיב לְהוֹי לְפִי שֶׁלֹּא מְנוּ מִשְׁגְּלוֹ שְׁבָט רְאוּבֵן וְגַד עַד שֶׁהִחְזִירוֹן  
יִרְמְיָה וְכְמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י שָׁם בְּמִסְקָנָא מַעֲתָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל תּוֹס' ז"ל שֶׁכְּתָבוּ עֲרֻכִין  
(דָּף י"ב ע"ב) ד"ה הַנֶּהָ שְׁנֵי כו' שֶׁהָרִי מִשְׁשָׂה לְחִזְקִיָּה עַד י"ט לְיֵאֱשִׁיָּה שֶׁהִחְזִירוֹן יִרְמְיָה  
הוּא קְרוֹב לְמֵאָה שָׁנָה עַכ"ל וְהַחֲשָׁבוֹן שֶׁלָּהֶם אֲמִיתִי אַךְ לְמָה הִתְחִילוּ מִשְׁשָׂה לְחִזְקִיָּה  
שֶׁהָיוּ בְּאוֹתוֹ פַּעַם גְּלוֹת הוֹשַׁע הֵלֵא אֲנִי בְּפִסְיָקִי מִנִּיחַ יוֹבֵל עֲסוּקִים וּמִזְמַן גְּלוֹת שְׁבָט  
רְאוּבֵן וְגַד שֶׁהָיוּ עֲשָׂר שָׁנִים מִקּוֹדֵם לְגְלוֹת הוֹשַׁע פִּסְקוֹ הַיּוֹבְלוֹת וְהַנִּיחַ מִזֶּה שָׁאֵם אֲנוּ  
אוֹמְרִים שֶׁמִּגְלוֹת הוֹשַׁע בְּטָלוּ הַיּוֹבְלוֹת נִמְצָא לְרַבֵּן בַּשָּׁנָה אַרְבַּע לְמַלְכוּת חִזְקִיָּה הָיָה צֵא  
וְחָשׁוֹב לְמַפְרַע י"ח שֶׁל יֵאֱשִׁיָּה שְׁתֵּי שָׁנִים שֶׁל אֲמוֹן הָרִי עֲשָׂרִים נ"ה שֶׁל מִנְשָׂה הָרִי ע"ה  
הוֹסִיף עֲלֵיהֶן כ"ה שֶׁל חִזְקִיָּה וְשָׁנָה הַקְדוּמָה לָהּ דְּהֵינּוּ שְׁנַת אַרְבַּע לְחִזְקִיָּה הָיָה יוֹבֵל וְלֹר'  
הַיּוֹדָא דְסַבִּירִי לִיָּה שְׁנַת־חֲמִשִּׁים עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן הָיָה שָׁנָה שְׁשִׁית לְחִזְקִיָּה שֶׁהִיא שְׁנַת  
גְּלוֹת הוֹשַׁע הָיָה יוֹבֵל אֲבָל לְפִי הָאֱמַת לְפִי מָה שֶׁאֲמָרוּ בַּש"ס סוֹף עֲרֻכִין (סוֹף דָּף ל"ב)  
דְּמִשְׁגְּלוֹ שְׁבָט רְאוּבֵן וְגַד כו' בְּטָלוּ הַיּוֹבְלוֹת (אַךְ לְפִי פִירֵשׁ רַש"י בְּמְלָכִים ה' שֶׁשְׁלֹשָׁה  
גְּלוֹת הָיוּ וְהָרֵאשׁוֹן הָיָה עַל שְׁבָט זְבוּלוֹן דָּן וְכָל אֶרֶץ נַפְתָּלִי וְזֶה הָיָה תִשְׁעַ שָׁנִים קוֹדֵם  
גְּלוֹת שְׁבָט רְאוּבֵן וְגַד וּמֵאוֹתוֹ פַּעַם לֹא הָיוּ כָּל יוֹשְׁבֵי עֲלֵיָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ אֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ  
ז"ל מִשְׁגְּלוֹ שְׁבָט רְאוּבֵן כו' וְצ"ע אַךְ אֵין נִפְקוּתָא כָּל כֶּף שְׁבִין אֵלוּ הַשְּׁתֵּי גְלוֹת לֹא הָיָה  
יוֹבֵל אֲבָל בֵּין גְּלוֹת שְׁבָט רְאוּבֵן כו' לְגְלוֹת יֵאֱשִׁיָּה הָיָה יוֹבֵל וְכַנ"ל) נִמְצָא שֶׁלֹּא מְנוּ יוֹבֵל  
בִּימֵי חִזְקִיָּה וְכֵן הוּא הָאֱמַת לְפִי דְבָרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁאֲמָרוּ מִשְׁגְּלוֹ שְׁבָט רְאוּבֵן כו' בְּטָלוּ  
יּוֹבְלוֹת לֹא הָיָה יוֹבֵל שֶׁהָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת בִּימֵי חִזְקִיָּה וְכַנ"ל: מַעֲתָה נָשׁוּב לְדְבָרֵי הַש"ס  
דְּסוֹף עֲרֻכִין רִישׁ (דָּף ל"ג) שְׁרוּצָה לְפָרֵשׁ דְּמָאֵי דְכְּתַב בְּיִרְמְיָה וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּשְׁלַחוּ קָאֵי  
אַעֲבָדִים נְרָצְעִים.

וּמִנֵּי הָיָה לָהֶם עֲבָדִים נְרָצְעִים שֶׁהָיָה חֲיִיבִים לְשַׁלַּח וְלֹא שֶׁלַּחוּ עַד אוֹתוֹ פַּעַם דְּהֵינּוּ בִּימֵי  
צְדָקְיָהוּ שֶׁהָיָה מְלָךְ אַחַר חִזְקִיָּה הַשְּׁבָטִים כ"ה שָׁנָה וְצָרִיף לֹאמַר שֶׁהָיָה אֲצֵלֶם עֲבָדִים  
נְרָצְעִים קוֹדֵם גְּלוֹת שְׁבָט רְאוּבֵן שֶׁהָרִי מִשָּׁם וְאֵילָף אֵין עֶבֶד עֲבָרִי נוֹהֵג כָּלֵל דְּאֵין עֶבֶד  
עֲבָרִי נוֹהֵג אֲלֵא בְּזִמְן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג כְּדֵאִיתָא בְּעֲרֻכִין סוֹף פֶּרֶק הַמְּקַדָּשׁ שְׁזֵהוּ וּבְקִדּוּשֵׁין

סוף פֶּרֶק הָאוֹמֵר וְכֹן פִּיֶּרְשׁוּ הַתּוֹסֵפוֹת עֲרֻכִין דָּף ל"ג ע"א) דָּעַל אוֹתוֹן עֲבָדִים שֶׁהָיוּ לָהֶם קוֹדֵם שֶׁגָּלוּ קָאֵי ע"ש וְאֵף שֶׁלְּכַאוּרָה הוּא דוֹחֵק שֶׁהָרִי הָעֲבָדִים הָיוּ בְּזִמְן הַרְצָעָה בְּנֵי י"ח אוּ בְּנֵי עֶשְׂרִים שֶׁהָרִי כְּבָר עֲבָדוּ שֵׁשׁ שָׁנִים וְאֶפְיָלוּ אִם הַרְצָעָה הִיְתָה חֲמֵשׁ שָׁנִים אַחַר גְּלוּת שֶׁבֶט רְאוּבֵן כְּגוֹן שֶׁקָּנָה אֶת הָעֶבֶד בְּאוֹתוֹ שָׁנָה שֶׁהָיָה גְלוּת וּבְכָלוֹת שֵׁשׁ שָׁלוֹ לֹא רָצָה לְצֵאת וְנִרְצָע (אִךְ מִסְתַּפֵּק אֲנִי אִם שִׁינְיָה רְצִיעָה כִּינּוֹן הַיּוֹבֵל וְיֹתֵר נִרְאֶה דָּאִין רְצִיעָה בְּלֹא יוֹבֵל אֵף שֶׁהִיְתָה הַקְּנִיָּה בְּזִמְן הַיּוֹבֵל) נִמְצָא שֶׁהוּא בֶּן ח"י שָׁנִים בְּזִמְן רְצִיעָתוֹ שֶׁהוּא חֲמֵשׁ שָׁנִים אַחַר הַגְּלוּת וְהִיא שָׁנָה שְׁלִישִׁית לְמַלְכוּת חֲזַקְיָה וּמִשָּׁם לַח"י שָׁנָה שֶׁל מַלְכוּת יֵאֻשְׁיָה עֲרָךְ מֵאָה שָׁנָה וּמִשָּׁם כ"ה שָׁנִים לְמַלְכוּת צְדָקְיָה נִמְצָאוּ חָיו הָעֲבָדִים עֲרָךְ ק"מ שָׁנָה אֵף שֶׁהוּא קִצֵּת דוֹחֵק מִן־כְּרָחִים לְסַפּוֹל אִךְ לְדַעַת הַרְמַב"ן ז"ל דְּסָבִירִי לִיָּה עֶבֶד שֶׁנִּרְצָע וּפְסֻק הַיּוֹבֵל הוּא עֶבֶד עוֹלָם וּמוֹתֵר אֶפְיָלוּ בְּשִׁפְחָה וְאִם כֵּן אֵיזָה עֲבָדִים מְחֻנְיָבִים הָיוּ לְשַׁלַּח בִּימֵי צְדָקָיָה עַל כְּרַחֲמֵי הָעֲבָדִים שֶׁהָיוּ אֶצְלָם בְּזִמְן הַיּוֹבֵל נִרְצָעִים וְלֹא שֶׁלְּחוּ אוֹתָם חֲפָשִׁי וְהָרִי הַיּוֹבֵל הָיָה קוֹדֵם שְׁנוֹת חֲזַקְיָה מ"ח, אוּ מ"ז שָׁנָה וְהַנִּרְצָעִים הָיוּ גַם כֵּן קָרוֹב לְעֶשְׂרִים וְכַנ"ל נִמְצָא שֶׁהָיָה עַד ג' אוּ ד' לְמַלְכוּת חֲזַקְיָה לֹא פָּחוּת מִן שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁנִים וּמֵאָה מְחֻנְיָה עַד שְׁנַת ח"י לִיאֻשְׁיָה וּמִשָּׁם עַד צְדָקְיָה כ"ה נִמְצָאוּ הָעֲבָדִים חָיו קָרוֹב לְמֵאֵתִיּוֹם שָׁנָה הִיְתַכּוֹן לֹמֵר כֵּן אֵלֶּא וְדָאֵי הָא לִיתָא דְנִרְצָע וּפְסֻק הַיּוֹבֵל מְחֻנְיָב לְשַׁלְּחוּ תִּיְקָף אוּ בְּשָׁנִים שֶׁהִי רְאוּי לְהִיֹּת יוֹבֵל אִם לֹא בְּטַל וְעַל אֵלוּ עֲבָדִים שֶׁלֹּא שֶׁלְּחוּם נֶאֱמַר וַיִּשְׁמְעוּ וַיִּשְׁלְּחוּ אִךְ יֵשׁ לְדַקְדָּק לְפִי זֶה הָא דְעֵבִיד פֶּרֶק קָמָא דְקְדוּשִׁין (דָּף ט"ו סוף ע"א) צְרִיכוּתָא דְאִיצְטְרִיף לְמַכְתָּב לְעוֹלָם וְאִיצְטְרִיף לְמַכְתָּב כּו' ע"ש אֲכֹן לְפִי הָאֱמַת זֶה רְאִיָּה לְדַבְרֵי דָּאֵי כְּדַעַת הַרְמַב"ן דְּלָמָּא לְעוֹלָם הוּא בְּאֱמַת כְּפִשְׁטָא וְהִיכִי דְמִי כְּגוֹן שֶׁבְטַל הַיּוֹבֵל אַחַר הַרְצָעָה וְכַנ"ל אֲכֹן מֵה שֶׁתִּירֵץ הַרְמַב"ן וְכַתְּבֵנו אוֹתוֹ בְּתַחֲלוֹת דְּבַרְיֵנו הוּא נִכּוֹן מְאוֹד לְפִי מֵה שֶׁתּוֹפֵס ר"ת גּוֹפֵא לְעִיקָר שִׁירְמִיָּה הַחֲזִיר אֶת עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים וְהַתְּחִילוּ לְמַנּוֹת יוֹבְלוֹת וְנִמְצָאוּ קוֹדֵם חֲנוּכָּתוֹ הִי עֶבֶד עֲבָרִי נוֹהֵג וּמְסַר לוֹ רְבוֹ חֲצִי שִׁפְחָה וְחֲצִי בַת חוֹרִין וְאֵלוּ הִי כְּמָה בְּשַׁנַּת הַחֲנוּכָּתוֹ עֲצָמוּ וְהָעֶבֶד עֲבָרִי קִידָשׁ אוֹתָם וַיֵּצֵא מִבֵּית אֲדוֹנוֹ אַחַר שֵׁשׁ שָׁלוֹ וְלֹא גִירָשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ הַחֲצִי שִׁפְחָה וְהִיא נִבְעֵלָה לְכַמָּה אֲנָשִׁים בְּמִשְׁפַּחַת הַשָּׁנִים שֶׁהָיוּ בְּגְלוּת בְּכָל וְהִבִּיאוּ עַל שִׁפְחוֹת אֵלוּ אֲשָׁמוֹת חֲרוּפָה וְזֶה פָּשׁוּט בְּלִי דוֹחֵק כָּלֵל וְעַל דְּבָרֵי ר"ת גּוֹפֵא קִשָּׁה לִי כְּמָה שֶׁכְּתֹב דְּלִמְסַקְנָא דְשִׁמְעָתָא דְאָמַר ר' יוֹחָנָן יִרְמִיָּה הַחֲזִיר וַיֹּאשְׁפִי מְלָךְ עֲלֵיהֶם מְנוּ יוֹבְלוֹת גַּם בְּבֵית שְׁנֵי חֲדָא דְפִשְׁטָא דְשִׁמְעָתָא מִשְׁמַע דִּק' יוֹחָנָן לֹא בָּא (לְתַרְצֵי) אֵלֶּא לְתַרְצֵי שִׁלּוּחַ עֲבָדִים שֶׁנִּמְצָא בְּקָרָא בִּימֵי צְדָקָיָה וְלֹא קָאֵי כָּלֵל עַל בֵּית שְׁנֵי וְתַדַּע שֶׁהָרִי מְרָא דְשִׁמְעָתָא שֶׁתַּרְצֵי בְּבֵית שְׁנֵי מְנוּ יוֹבְלוֹת לְקִידָשׁ שְׁמִיטִין הוּא רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק וְהוֹכְרַח לְאוֹקְמֵי אוֹתָהּ בְּרִייתָא דְלֹא כַר' יְהוּדָא וְהָרִי רַב נַחְמָן גּוֹפֵא סָבִירִי לִיָּה שִׁירְמִיָּה הַחֲזִיר וַיֹּאשְׁפִי מְלָךְ עֲלֵיהֶן וּמִבִּיא פְּסוּק גַּם יְהוּדָה שֶׁת קָצִיר לָךְ וְגו' כְּדָאִיתָא הֵתָם וּבְמַגִּילָה (דָּף י"ד אֵלֶּא וְדָאֵי שְׁזָה לֹא מְהַיֵּי לְגַבֵּי בֵּית שְׁנֵי כִּינּוֹן דְּבִימֵי עֲזָרָא לְאוּ כְּוִלָּהוּ סְלִיקוּ וְתַדַּע דְּהִגַּע בְּעֲצָמָהּ הַמְקַשֵּׁן שֶׁהַקִּשָּׁה הַשְּׁתָּא מִשְׁגָּלָה שֶׁבֶט רְאוּבֵן כּו' לֹא מְנוּ יוֹבְלוֹת עֲזָרָא דְכְּתִיב בִּיָּה כָּל הַקְּהֵל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִיבּוּא כּו' הָנִי מְנוּ וְלָמָּה לוֹ כְּוִלִי הִיא הָנִי לִיָּה לְהַקְשׁוֹת בְּקִיצוֹר הָא מִשְׁגָּלָה שֶׁבֶט רְאוּבֵן כּו' כְּטָלוּ יוֹבְלוֹת אֵלֶּא וְדָאֵי שֶׁהַמְקַשֵּׁן יָדַע שִׁירְמִיָּה הַחֲזִיר וְרַק גְּוִשְׁיֵיתוֹ בְּקַל וְחוֹמֵר מִשְׁבֶּט רְאוּבֵן כּו' שֶׁהָיוּ חֲסָרִים רַק שְׁנֵי שְׁבָטִים וְחֲצֵי קָרִינֵן אִין כָּל יוֹשְׁבֵי עֲלֵיהֶן כָּל שְׁכֵן עֲזָרָא שֶׁנִּשְׁאַרוּ בְּגוֹלָה רֹב יִשְׂרָאֵל וְלֹא סִילְקוּ אֵלֶּא ד' רִיבּוּא דְלֹא קָרִינֵן כָּל יוֹשְׁבֵי וְזֶה פָּשׁוּט וּבְזָה מוּכָן הִיטִיב דְּבָרֵי חֲכָמֵי



המשנה פָּרַק השולח (דף מ"א סע"א) חָצִי עֶבֶד וְחָצִי בֶן חוּרִין עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד וְאֵת עֶצְמוֹ יוֹם אֶחָד דְּבָרֵי בֵּית הַלֵּל בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים תִּקְנֶתֶם אֶת רַבּוֹ וְאֵת עֶצְמוֹ לֹא תִקְנֶתֶם לִישָׂא שְׁפָחָה אֵינּוּ יָכוֹל כּו' וְחִזְרוּ בָּהֶם בֵּית הַלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי ב"ש וְהוֹקֵשָׁה לִי מֵעוֹלָם מֵהוּ לְשׁוֹן לְהוֹרוֹת הִי' לוֹ לֹמַר וְחִזְרוּ ב"ה וְהוֹדוּ לְדַבְּרֵי ב"ש אֲלֵא וְדַאי הֶעֱנִין דְּהֵנָּה הַתּוֹסְפוֹת ז"ל הִקְשׁוּ דִּמְכּוֹר עֶצְמוֹ בְּעֶבֶד עֲבָרֵי דְשָׂרֵי בְּשִׁפְחָה כְּנֻעָנִית וְאֶפְּלוּ אִין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים הָא אִיפָּא לְמַאן דְּאָמַר דְּרַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שְׁפָחָה כְּנֻעָנִית (הוּא דַעַת תְּנָא קְמָא דְרַאבִּי"ע קְדוּשִׁין (דף כ' ע"א) אוֹ דַעַת רַבִּי תַמּוּרָה (דף ל' ע"א) עֵינִין שְׁם בְּפִירֵשׁ רִש"י) וְחִרְצוּ דְאֶמְרִינּוּ בְּאִיזְהוּ נָשָׂה (דף ע"א ע"א) גֵּר וּמְשׁוֹחֲרָר אִין נִמְכְּרִין בְּעֶבֶד עֲבָרֵי מְשׁוּם דְּבַעֲינּוּ וְשָׁב אֶל מְשֻׁפְחָתוֹ עכ"ל וּבְאֵמַת בְּפָרַק אִיזְהוּ נָשָׂה לֹא נִזְכָּר שְׁם מְשׁוֹחֲרָר אֶדְ מַצַּד הַסְּבָרָא דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת נְכוּנִים דְּכִינּוּ דְטַעְמוֹ שֶׁל גֵּר שְׂאִינוּ נִמְכָּר מְשׁוּם דְּבַעֲינּוּ וְשָׁב אֶל מְשֻׁפְחָתוֹ וְלִיפָּא מַה לִּי גֵר\* (מַה לִּי מְשׁוֹחֲרָר שְׁנֵיהֶם מְשֻׁפְחָתָם גּוֹיִם אֲכַן אִי קִשִּׁי לִי הָא קִשִּׁי אִי דְהָא אֶמְרִינּוּ הֵתֵם נְמִי דְאִין גֵּר קוֹנָה עֶבֶד עֲבָרֵי מְטַעַם דְּגַמְרִי דְמַקְנֵי קְנָה דְלֹא מַקְנֵי לֹא קְנָה וְאֶפְּלוּ הֵכִי מְסַקִּינּוּ הֵתֵם הָא דְתַנְיָנָא אִין גֵּר קוֹנָה עֶבֶד עֲבָרֵי שְׁיָהָא דִּינּוּ כִּישְׂרָאֵל הַקּוֹנָה שְׁעוֹבֵד אֶת הַבֶּן אֲלֵא כְּנֻמְכָר לְנִכְרֵי שְׂאִינוּ עוֹבֵד אֶת הַבֶּן וְאִם כֵּן ע"כ גַּם הָא דְתַנְיָנָא שְׂאִין הַגֵּר נִמְכָּר בְּעֶבֶד עֲבָרֵי הוּא גַּם כֵּן פִּירוּשׁוֹ שְׁנִמְכָּר אֲלֵא דְהוּי, מְכִירְתּוֹ לִישְׂרָאֵל כְּאִילוּ נִמְכָּר לְגוּי שְׂאִינוּ עוֹבֵד אֶת הַבֶּן דְאִי אֶמְרַתְּ שֶׁהַגֵּר אֵינּוּ נִמְכָּר כָּלֵל אִם כֵּן הוּי נִגְדַּת הַגְּמָרָא הַנ"ל דְמַקְנֵי קְנִי וְכו' שֶׁהוּא אֵינּוּ מַקְנָה כָּלֵל וְהוּא קוֹנָה עֶבֶד עֲבָרֵי אֲלֵא שְׂאִינוּ עוֹבֵד אֶת הַבֶּן וְאִין קְנֵינִיתוֹ לְמַדִּין מִן מְכִירְתּוֹ וּמְנַלֵּן לְחֵלֶק בֵּינֵיהֶם אֲלֵא וְדַאי לְמַסְקֵנָא גַּם הָא דְתַנְיָנּוּ דְאִין גֵּר נִמְכָּר בְּעֶבֶד עֲבָרֵי הֵינּוּ לְהִיּוֹת דִּינּוּ כְּנֻמְכָר לִישְׂרָאֵל אֲלֵא כְּנֻמְכָר לְגוּי וְכו"ל וְהַסְּבָרָא מְחַזְּקֵת לִי בְּכַף שְׁהָרֵי אֲנּוּ לְמַדִּין הָא דְאִין נִמְכָּר בְּעֶבֶד עֲבָרֵי הוּא מְדַכְתִּיב וְשָׁב אֶל מְשֻׁפְחָתוֹ וְלִימּוּד זֶה נִלְמוּד גַּם כֵּן לְעֵנִין שְׂאִין עֶבֶד עֲבָרֵי כֵּהֵן נִרְצָע בְּפָרַק קְמָא דְקְדוּשִׁין (דף כ"א ע"ב) מְשׁוּם דְּבַעֲינּוּ וְשָׁב אֶל מְשֻׁפְחָתוֹ לְמוֹחֲזֵק שְׁהִי בְּמְשֻׁפְחָתוֹ וְעַל יְדֵי הַרְצָעָה נַעֲשֶׂה בְּעַל מוּם ע"ש וְכוּן פְּסֻק הַרְמַב"ם פָּרַק ג' מַה' עֲבָדִים דִּין ח' וְשְׁנֵי הַדְּרָשׁוֹת נִדְרָשִׁין מִתִּיבָה אַחַת דְּכַתִּיב וְשָׁב אֶל מְשֻׁפְחָתוֹ מֵאִי שְׁנָא לְגַבִּי כֵּהֵן שְׂאִין אוֹמְרִים שֶׁהוּא נִמְכָּר לְעֶבֶד עֲבָרֵי וְהַמִּיעוּט שֶׁל וְשָׁב קָאִי אֲדִין שְׂאֵחַר קְנֵינִיתוֹ דְּהֵינּוּ שְׂאִין נִרְצָע וְלֹא אֶמְרִינּוּ שֶׁהַתּוֹרָה מִיַּעֲטָה מִן וְשָׁב שְׁלֵא יְהֵא נִמְכָּר כָּלֵל וּמֵאִי שְׁנָא גַבִּי גֵּר דְנִימָא דוֹשָׁב מִמַּעַט לִיָּה שְׂאִינוּ נִמְכָּר כָּלֵל אֲלֵא וְדַאי גַּם גֵּר נִמְכָּר אֲלֵא שְׂאִינוּ נִרְצָע וְאִינוּ עוֹבֵד אֶת הַבֶּן וְכו"ל: וְאִם כֵּן קִשָּׁה קוֹשֵׁת הַתּוֹסְפוֹת גַּבִּי חָצִי עֶבֶד וְחָצִי בֶן חוּרִין לְמַכְּוֹר עֶצְמוֹ בְּעֶבֶד עֲבָרֵי וּמוֹתֵר בְּשִׁפְחָה וּבְפָרַק קְמָא דְבָבָא בְּתָרָא (דף י"ג ע"א) כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת וְז"ל\*\* (בְּזִמְן הַזֶּה לִיפָּא גְרִים וְעֲבָדִים)\*\* וְאוֹמַר ר"י דְאִין זֶה תִּקְנָה דְאָסוּר לְמַכְּוֹר עֶצְמוֹ בְּעֶבֶד עֲבָרֵי כְּדִמְרִינּוּ פ"ק דְקְדוּשִׁין אֲוֹנָן שְׁשֻׁמְעָה עַל הַר סִינַי כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים וְכו' וְגַם זֶה תִּימָא שְׁהָרֵי שְׁם הִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת גּוֹפָא דְמַה תִּקְנָה הִיא לְכוּף אֶת רַבּוֹ שְׁיַעֲשֻׁנוּ כֵּן חוּרִין וְהָא קִינֵימָא לֵן פָּרַק הַשּׁוֹלֵחַ (דף ל"ה) שְׁהַמְשַׁחֲרַר אֶת עֶבְדוֹ עוֹבֵר בַּעֲשֶׂה וְכִי תִימָא מְשׁוּם מְצָנָה וְכִי אוֹמְרִים לְאֲדָם חֲטָא בְּשִׁבִיל שְׁיִזְכָּה כּו' וְחִרְצוּ דְמְשׁוּם מְצָנוֹת פְּרִי וְרַבִּי שָׂרִי כּו' ע"ש הָרִי שְׁהַתִּירוּ לְאֲדוֹן לְעַבְדוֹר בַּעֲשֶׂה מְפֹרְשֵׁת דְכַתִּיב וְהַתְּנַחֲלָתֶם לְבָנֵיכֶם כֵּן"ל וּמוֹטֵב הִיָּה שְׁהַעֲבֵד יִמְכּוֹר עֶצְמוֹ בְּעֶבֶד עֲבָרֵי וְיַעֲבֹר עַל אֲוֹנָן שְׁשֻׁמְעָה כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים שְׂאִינוּ אֲלֵא דְרַשׁ בְּעֵלְמָא וְיִשָּׂא שְׁפָחָה וּיְקַיִּים לְשִׁבְתָּ יִצְרָה וְאָף עַל גַּב דְּעַכְשָׁיו מְקַיִּים מְצָנוֹת פְּרִיָּה וְרַבִּיָּה מַה שְׂאִין כֵּן ע"י שְׁפָחָה לֹא יְקַיִּים רַק שִׁבְתָּ בְּעֵלְמָא

מִפֶּל מְקוֹם מָה אֵיכָפֶת לִיה לְהֵרֵב שְׁיַעֲבֹר כּו' פִּינֹן שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יְכוּל לְקַיֵּים מַצָּנֹת שְׁבֶת שְׁהָרִי גַם בֵּית שְׁמַאי מוֹדִים אֵלָיו הֵיךְ מוֹתֵר בְּשִׁפְחָה שְׁאִין לָנו לְכוֹף אֶת הָרֵב לְשַׁחֲרֹרוֹ וְכִמוֹ שְׁאָמְרוּ לִישָׂא שִׁפְחָה אֵינּוּ יְכוּל מִשְׁמַע שְׁאֵם יְכוּל אֵין לְכוֹף אֶלָּא וְדַאי הָעֵינְקֵר בְּעֵינֵי דְגַם פֶּאן הִלְכְתָא כְּבִית הִלֵּל שְׁאִין לְכוֹף אֶת הָרֵב לְשַׁחֲרֹרוֹ דְּהָא יֵשׁ לוֹ תְּקֻנָּה לְמַפְּוֹר עַצְמוֹ בְּעֶבֶד עֲבָרִי אֶלָּא פִּינֹן דְּשְׁמַאי וְהִלֵּל הָיוּ בִּימֵי בֵּית שְׁנִי וְלֹא הֵיךְ יוֹבֵל נוֹהֵג אֵין עֶבֶד עֲבָרִי נוֹהֵג לְכֹן הִנְכַרְחוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי אֶבֶל בְּאַמַּת לְעֻנְיָן דִּינָא אֵין ב"ה מוֹדִים לְדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי כֹּן נִרְאָה לִי שְׁמַעֵינּוּ מִזֶּה שְׁבִימֵי שְׁמַאי וְהִלֵּל שְׁהָיוּ בִּימֵי בֵּית שְׁנִי כְּדַאֲמַרִּינּוּ פֶּרְקֵי קַמָּא דְּשְׁבֶת הִלֵּל נִהַג גְּשִׂיאֹתוֹ ק' שְׁנָה קוֹדֵם חֲנוּכָּת הַבֵּית וְחֲזוֹר לְהוֹרוֹת כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי מִשּׁוּם שְׁלֹא נִהַג יוֹבֵל בְּיָמָיו וְאֵין לוֹמֵר דְּנִימָא אַף שְׁשְׁמַאי וְהִלֵּל הָיוּ בְּפִנֵי הַבֵּית מִפֶּל מְקוֹם תְּלַמִּידֵיהֶם הָיוּ אַחַר הַחֲנוּכָּת שְׁהֵם נִקְרְאִים בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הִלֵּל וְהֵם שְׁחֲזְרוּ לְהוֹרוֹת אַחַר הַחֲנוּכָּת כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי מְפָנִי שְׁבֶטֶל הַיּוֹבֵל אֶבֶל בְּזִמְנֵי הַבֵּית הֵיךְ הַיּוֹבֵל נוֹהֵג וּבְאֹתוֹ פֻּעַם לֹא חֲזְרוּ לְדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי מִטַּעַם הַנ"ל שְׁהֵיךְ הַיּוֹבֵל נוֹהֵג וְיְכוּל לְמַפְּוֹר עַצְמוֹ בְּעֶבֶד עֲבָרִי זֶה לִיתָא דְּהָא בְּש"ס פְּסָחִים (דָּף פ"ח סוֹף ע"א) רְמִינּוּ מִתְּנִיתִין אֶבְרִיָּתָא אִם חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֶן חוֹרִין יֶאֱכֹל פְּסַח מִשְׁלַע עַצְמוֹ וּמִשְׁנִינִין כֶּאֱן כְּמִשְׁנָה רֵאשׁוּנָה וְכֶאֱן כְּמִשְׁנָה אַחֲרוּנָה עֵינִן שְׁם הָרִי שְׁגַם פְּסָחִים גְּשִׁינִית שֶׁהוּא בְּזִמְנֵי הַבֵּית וְאֵין לוֹמֵר גְּשִׁינִית לְעֶתִיד לְבוֹא כְּשִׁיבְנָה הַבֵּית בְּמַהֲרָה לִיתָא שְׁאֵז חֲזְרוּ לְמִנּוֹת יוֹבֵלִים שְׁיֵהֵיךְ כֹּל יוֹשְׁבֵיהֶּ עֲלֵיהֶּ וְיִחְזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרְאָתָן שְׁאֵין כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ לְשַׁחֲרֹרוֹ שְׁהָרִי יְכוּל לְמַפְּוֹר עַצְמוֹ בְּעֶבֶד עֲבָרִי וְכַנ"ל אַחַר כְּתָבֵי כֹל זֶה עֵינִינִתִי בְּתוֹסְפוֹת פְּסָחִים (דָּף פ"ח ע"א) וְרֵאִיתִי שְׁתִּירְצוּ דְּהָא דְּלִישָׂא שִׁפְחָה אֵינּוּ יְכוּל אֵינְרִי בְּזִמְנֵי שְׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג ע"ש וְהֵינּוּ דְּלֹא כַר"ת שְׁבִבִית שְׁנִי הֵיךְ נוֹהֵג יוֹבֵל וְכֹן דַּעַת הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א בְּחִידוּשָׁיו פֶּרְקֵי הַשּׁוֹלַח וְכֹן דַּעַת הַרְמַב"ם ז"ל בְּהַדְּיָא פֶּרְקֵי י' מֵהִלְכוֹת שְׁמִיטָה וְיוֹבֵל שְׁבִבִית שְׁנִי לֹא מְנוּ יוֹבֵלִים אֶלָּא לְקַדְשׁ שְׁמִיטִין וְכַדַּבְּרֵי רַב גַּחְמָן בַּר יִצְחָק עֲרִכִין (סוֹף דָּף ל"ב) לְפִי שֶׁהוּא פּוֹסֵק כְּרַבְּנֵי שְׁשִׁנִּית חֲמִשִּׁים עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן וְכֹן עֵינְקֵר שְׁבִבִית שְׁנִי לֹא נִהַג קְדוּשַׁת יוֹבֵל: (סַעִי ג') הִנֵּה בְּש"ס מְדַמָּה הָאוֹמֵר שְׁלֹא תִשְׁמִיטֵנִי בְּשְׁבִיעִית לְאוֹמֵר ע"מ שְׁאֵינּוּ לֵךְ עָלֵי אוֹנְאָה וְכִמוֹ דְּשָׁם סוֹבֵר שְׁמוּאֵל אֵין לוֹ עָלָיו אוֹנְאָה הוּא הַדִּין גְּמִי הֵכָא אֵין הַשְּׁבִיעִית מִשְׁמַטָּתוֹ וְאִם כֹּן קִשָּׁה שְׁהָרִי כֹל הַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ גְּבִי אוֹנְאָה כְּרַב דְּאָמַר גְּבִי ע"מ שְׁאֵין לֵךְ עָלֵי אוֹנְאָה יֵשׁ לוֹ עָלָיו אוֹנְאָה כְּדַפְּסָקִינּוּ בַּחו"מ סִימָן רכ"ז סַעִיף כ"א וְאִמָּא כֶּאֱן פְּסָקוּ שְׁאֵין הַשְּׁבִיעִית מִשְׁמַט וְהָא דְּמֵינִן לְהַדְּדִי וְמָה שְׁכַתְּבַת הַסַּמ"ע סִי רכ"ז ס"ק ל"ז דְּשְׁאֵנִי שְׁבִיעִית דִּינְדַע וּמַחֲמִיל מָה שְׁאֵין כֹּן בְּאוֹנְאָה כּו' דְּלֹא יִדַע דְּאִית בְּיָה אוֹנְאָה דְּלִיחִיל וְכֹן כְּתַב הַש"ף כֶּאֱן סִימָן זֶה וְאַמַּת הַש"ס פֶּרְקֵי הַזֵּהָב (דָּף נ"א סַעִיף א) מַחֲלֵק כֹּן אֵלִיבָא דְּרַב בֵּין תְּנַאי דְּעַל מְנַת שְׁאֵין לֵךְ עָלֵי שְׂאָר וְכִסּוֹת דְּסַבִּירִי לִיָּה לִר' יְהוּדָא פִּינֹן שֶׁהוּא דְּבַר שְׁבִמְמוֹן תְּנַאוּ קֵיִים מִשּׁוּם דִּינְדַעָה וְקַמְחֲלָה וּבֵין הָאוֹמֵר עַל מְנַת שְׁאֵין לֵךְ עָלֵי אוֹנְאָה דְּסַבִּירִי לִיָּה לְרַב שְׁיֵשׁ לוֹ עָלָיו אוֹנְאָה מִשּׁוּם דְּמִי יִדַע וּמַחֲמִיל לְכֹן הַסַּמ"ע וְהַש"ף ז"ל סוֹבְרִים דְּשְׁבִיעִית דְּמִיָּא לְשְׂאָר כְּסוֹת דְּמַקְרִי יִדַע וּמַחֲמִיל מִשּׁוּם שְׁיִוִדַעַע שְׁשְׁבִיעִית מִשְׁמַט וְיִדַע וּמַחֲמִיל וְנַעֲלַם מֵהֶם דְּבַרִי הַתּוֹסְפוֹת רִישׁ פ' הַפּוֹתֵב (ד' פ"ד) דְּשָׁם מִקְשָׁה הַש"ס אֵהָא דְּאָמַר רַב הִלְכָה כְּרַבְּנֵי לְפִי עֻנְיָן יִרְוֹשַׁת הַבַּעַל שְׁאֵם הַתְּנָה שְׁלֹא יִירְשָׁנָה תְּנַאוּ בְּטַל מְפָנִי שֶׁהַתְּנָה עַל מָה שְׁכַתּוֹב בְּתוֹרָה וְקָאֵמַר רַב דְּלֹא מִטַּעֲמָא דְּר"ש ב"ג לְפִי דְּסַבֵּר רַב בְּמַתְנָה עַל מָה שְׁכַתּוֹב בְּתוֹרָה תְּנַאוּ קֵיִים וּיְרִוֹשַׁת הַבַּעַל דְּרַבְּנֵי וְחַכְמִים

עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה ופריה וסבר רב בדאורייתא תנאו קנים והא אמר רב על מנת שאין לה עלי אונאה יש לו עליו אונאה והקשו התוספות ונ"ל דבפרק הזהב מוקי רב לנפשי' אפילו כר' יהודא דאמר בדבר שבמזון תנאו קנים ועד כאן לא קאמר ר' יהודא אלא דינדה וקמחלה.

הכא (ר"ל גבי אונאה) מי ידע דמחיל ותיקצו הכא ליכא לשינוי' הכי דהכא נמי לא ידע דמחיל שיהי אינו ברור לו שהיא תמות בחייו ושמה הוא ימות בחייו לכה פריה שפיר עד כאן לשונו וכן כתב עוד התוספות בפשיטות פרק הזהב (דף נ"א ריש ע"ב) ע"ש הרי אפילו במיתת אשה שהוא שכיח יותר ממיתת האיש כדאמרינו התם (דף פ"ג ע"ב) לענין ירושת הבעל לאשתו אמר אב"י מיתה שכיחא כו' ופירשו התוספות משום דרוב פועמים מסתכנת בלידה והדבר מוכרח התם דאם לא פו מה בכך שמיטה שכיחא דכמו כן מיתה שלו שכיחא אלא נדאי שמיטה שכיחא יותר ואפילו הכי אמרינו פיון שאינו ברור לו שהיא תמות בחייו לא ידע דמחיל קרינו ליה כל שפן בנדון שלא תשמיטני בשביעית שבידו לנגשו לגבות חובו קודם זמן השמיטה וגם שהלנה מעצמו אפשר שיפרע לו קודם זמן השמיטה וכמו שכתבו התוספות פרק הזהב (דף נ"א ע"ב) בד"ה אבל הכא כו' אליבא דשמואל דאמר גבי אונאה הטעם שאין לו עליו אונאה משום דלאו נדאי קעקר דגבי שביעית נמי לא ידע דקעקר דשמה יפרע לו קודם שביעית ע"ש וכן כתבו התוספות פרק קמא דמכות (דף ג' ע"ב) ד"ה ושמואל כו' ע"ש ומעתה אף לרב דסבירי ליה גבי אונאה דיש לו עליו אונאה מטעם דלא ידע דמחיל הוא הדין נמי בשמיטה סבירי ליה דהשביעית משמטת משום דלא ידע דמחיל וכו': וראיתי בכה"ג ריש סימן זה בהגהות הטור כתב דעד כאן דאמרינו פרק קמא דמכות דשביעית דמיא לאונאה היינו דוקא לשמואל דמחלק בין נדאי קא עקר לספק קעקר אבל לרב בין היכא דידע דמחיל להיכא דלא קעקר אבל לרב דמחלק בין היכא דידע דמחיל להיכא דלא ידע דמחיל שביעית גם פן לא דמיא לאונאה אלא לשאר פסות ועונה דידע שהשביעית משמטת ידע ומחיל מקרי וכתב שפך מצא להרב בעל לחם משנה שפן כתב פרק י"ג מה' מכירה וכתב שהוא דוסק ובעל כה"ג כתב עליו שלא ביאר הדוסק ובאמת שלא היו צריכי לבאר דאף אלו לא נאמר מ"ש התוספות פרק הכותב ריש (דף פ"ד) ובפרק הזהב דף נ"א ריש ע"ב) הלא מעצמינו יש לנו לדמות פיון שכתבו התוס' לדעת שמואל דמחלק בין נדאי עקר כו' דשביעית לא מקרי נדאי עקר מטעם דשמה יפרע קודם שביעית סברא זו עצמה נכונה לומר גם לרב דמחלק בין ידע דמחיל ללא ידע דשביעית מקרי לא ידע דמחיל מטעם דשמה יפרע וכו' ועוד נראה דדבר שהוא ספק אי אתי לידי כף מקרי טפי לא ידע דמחיל מדקרי לאו נדאי דעקר שיהי התוספות פרק הזהב הקשו הא דאמרינו פתובות (דף נ"ו סע"א) טעמא דכתבה הא ע"פ אינה יכולה למחול לכתובתה והוא סבר דבדבר שבמזון תנאו קנים לישני דכתובה לא ידעה דמחלה דאימר היא תמות קודם וי"ל דהתם פריה לשמואל דלא מפליג עכ"ל ומאי תיקצו הא שמואל מחלק בין נדאי עקר לספק וכיון דאפשר שהיא תמות קודם הוי ספק עקר אם כוהא דמקשה הש"ס שם ע"ב על ר' מאיר דאמר לא מהני תנאי גבי פתובה דרבנן ומשני קסבר ר' מאיר פתובה דאורייתא ומה בכך דהוי דאורייתא הא לשמואל מהני לר' מאיר אף בדאורייתא היכא דספק קעקר אלא נדאי דלענין עקר לא מהני לכאורה מה שהוא ספק אי אתי לעקירה דהא מפל מקום אם הוא

ימות קודם הוי עקירה מעכשיו ולא אמר שמואל דספק עקירה מהני אלא היכא שיש ספק אם יש פאן עקירה פלל כמו באונאה שפא אין אונאה פלל אבל היכא דהוי עתה בהתנאי עקירה ודאית אלא שיש צד לומר שלא יהיה עקירה לבסוף לא מקרי ספק עקירה פן צ"ל לדעת התוספות הנ"ל ואלו בספק ידע ומחיל מהני אפילו אם הספק הוא אם יהיה הדבר לאחר זמן פן וכמ"ש התוספות בתירוץ הנ"ל לעגנו פתובה וכנ"ל ומה שכתב בשם לחם משנה וז"ל והא דמדמי בגמרא פרק קמא דמפות היינו דנקא לאבני דאית ליה מסונרתא רב כר' מאיר ושמואל כר"י ולית הלכתא פנותי' וסוגיא דמפות לא מקשי אלא לאבני ואף על גב דשינויי לא הוי אלא לאבני דהוה דלא פהלכתא מפל מקום פינו דבגמרא מדמי על מנת שלא תשמטני בשביעית לעל מנת שאין לה עלי אונאה ולא לעל מנת שלא תשמטני שביעית בטעם נכון נקטינו פנותיה עכ"ל.

ובעל כה"ג כתב עליו שהיה דוחק גדול דסתמא דתלמודא יקשה אליבא דאבני דלית הלכתא פנותיה עכ"ל ואין זה טענה דהא התוספות פרק הזהב (דף נ"א ריש ע"ב) פתבו לחד תירוץא דהא דפריה הש"ס פרק אע"פ פריה אליבא דאבני ע"ש.

אכן בלאו הכי אינם מובנים דבריו פלל ואע"ג דשינוי לא הוי אלא לאבני כו' מפל מקום פינו דבגמרא מדמי על מנת שלא תשמטני בשביעית לעל מנת שאין לה עלי אונאה כו' וכנ"ל לא ידעתי מה הוא וז"ל סח אדרבא משום דהש"ס מדמה להדדי נאנו קיימא לן באין לה עלי אונאה פרב דיש לו עליו אונאה ולא מהני תנאו אם פן גם גבי שביעית בלא תשמטני בשביעית לא יהא מהני תנאו ויהא השביעית משמטתו וזו היא התחלת הקושיא שהקשינו בריש ס"ק זה ועוד שסיים ולא ע"מ שלא תשמטני שביעית כו' אדרבא אלו היה הש"ס מדמה לעל מנת שלא תשמטני שביעית היה יותר נכון דכמו דשלא תשמטני שביעית השביעית משמטתו הוא הדין באין לה עלי אונאה יש לו עליו אונאה וע"כ צ"ל שיש איזה חסרון דברים שלא העתיק בעל כה"ג לכל דברי בעל לחם משנה ואין ראוי לעשות פן להטעות לאיש הפחות פמוני שאין בידי ספר הלחם משנה וע"י העתקות בעל כה"ג אני תמיה עליו ובלי ספק שבעל לחם משנה תיקן דבריו דאם לא פן אין פירש לדבריו פלל וכנ"ל: ומה שכתב בעל כה"ג וז"ל ואין צורך לזה דבפרק קמא דמפות מקשה אליבא דשמואל דמחלק בין ודאי קעקר לספק קעקר ודמי לאונאה אבל לרב דמחלק בין ידע דמחיל ללא ידע דמחיל שביעית ודאי דמי לשאר וכסות דידע דמחיל ועם זה אין צורך לומר דהרא"ש וסייעתו וז"ל חולקים על התוספות דהתוספות פתבו פן לשמואל אבל לא לרב עכ"ל.

הנה מ"ש דלרב דמחלק בין ידע כו' שביעית ודאי דמי לשאר וכסות כו' פבר פתבתי דאפילו מצד המושפל בלא דברי התוספות דפרק הזהב ודפרק הכותב אין לחלק בין ספק עקר לספק ידע ומחיל וכ"ש מה שכתב שהתוספות פתבו פן לשמואל ולא לרב ודרי התוספות דפרק הכותב ודפרק הזהב הנ"ל מפורשים שלא כדבריו ונעלמו ממנו דברי תוספות הנ"ל לכן נראה לענ"ד עיקר פדעת התוספות בפרק הזהב (דף נ"א ע"ב) ד"ה בד"א כו' דגם לעגנו אונאה הלכתא שמואל דאומר על מנת שאין לה עלי אונאה אין לו עליו אונאה ומה שכתב הרא"ש וז"ל פרק הזהב בשם ר"ח דהלכתא פרב באיסורי ודין אונאה איסור הוא פבר דחו התוספות וז"ל זה התם וז"ל דהא לא פליגי אם מותר לעשות

פן אלא פליגי אם חייב להחזיר האונאה והלכה כשמואל בדיני עכ"ל ותמיהני על הרא"ש ז"ל במה שכתב וז"ל ולא דמי' ה' פלוגתא לפלוגתא דפליגי רב ושמואל לענין גזל בכמה דוכתי וק"ל כשמואל בדינא דהכא פליגי בלכתחילה אם מותר להתנות פן ולהפטר מאונאה עכ"ל אם פן מנלן לומר דסבירא ליה לרב דלא מהני תנאה דלמא באמת מהני תנאה ורב לענין אסורא קאמר שאינו רשאי לעשות פן לכתחילה אבל בדיעבד מהני תנאה ומאי מקשה הש"ס מברייתא דהנושא והנותן באמנה כו' אדרב נימא דברייתא איירי בדיעבד וכל שפן מה שמקשה הש"ס פתובות ריש (דף פ"ד) דרב אדרב לפי מאי דסליק אדעתן דרב סבירי ליה במתנה על מה שכתב בתורה תנאו קיים מהא דאמר בעל מנת שאין לה אונאה שיש לו עליו אונאה ומאי קושיא דרב אמר שאינו רשאי להתנות ואם התנה אפשר דסבירא ליה דמהני תנאו כמו גבי פתובה אי היתה דאוריית' דהוי מהני ביה תנאה אלא ודאי פשוט בדברי התוספות הג"ל דלא פליגי אם מותר לעשות פן אלא פליגי אם חייב להחזיר האונאה וכנ"ל ומה שכתב הרא"ש ז"ל בשם השאלות דרב אחאי דפסק כרב משום דהאי ברייתא בדאמר בסתם אבל במפרש אתי' כרב עכ"ל כבר הביאו התוספות ז"ל שם דברי השאלות ומירצו הברייתא דבדאמר בסתם כו' הג"ל.

ואני אוסיף לחזק דברי תוספות הג"ל דנדאי ברייתא הג"ל אינה מתנגדת לשמואל דאם לא פן כמו שהקשה הש"ס מברייתא קמייתא אדרב הכי נמי הנה לי להש"ס להקשות מהאי ברייתא בתרייתא לשמואל ולפי דעתי הנה סליק דשמואל בתיובתא ואמאי הקשה הש"ס טפי אדרב מדשמואל אלא ודאי שאין קושיא מהאי ברייתא בתרייתא אדשמואל עיין בתוספות מ"ש בשם ריב"ן ודבריו נראה לענ"ד מבוארים גם מפירש"י ז"ל שהרי נראה ששני מיני סתם הם שמעיקרא בדברי רבא פירש רש"י סתם על מנת שאין לה אונאה בלא ידע דניחול ואחר כך בדברי ברייתא בתרייתא פרש"י בד"א דיש לזה אונאה על זה בסתם מכר אבל במפרש כגון כ' עכ"ל ולכאורה קשה כיון שרש"י ז"ל פירש כבר בדברי רבא שאמר כאן בסתם שפירושו בסתם על מנת שאין לה עלי אונאה למה הוצרך לחזור ולפרש סתם האמור בברייתא ולא עוד ששינה בפירושו בברייתא שסתם האמור בברייתא היינו סתם מכר אלא ודאי פנונתו לתרץ שלא תקשה מברייתא זאת לשמואל דסבירי ליה בעל מנת שאין לה עלי אונאה אין לו אונאה ובבריית' קתני בסתם ולפי פירוש הקדום ברש"י ז"ל פירושו שאמר סתם על מנת שאין לה עלי אונאה יש לו עליו אונאה ואם פן קשיא לשמואל ולכן הוצרך רש"י ז"ל לפרש דסתם הנאמר בברייתא אינו מוכרח לפרש כמו שמפרש רבא אליבא דרב אלא סתם האמור בברייתא היינו סתם מכר בלא שום תנאי אבל אם אמר על מנת שאין לה עלי אונאה לאו בכלל סתם הוא ואפשר דסבירי ליה לתנא דברייתא דאין לו עליו אונאה וכסברת שמואל לכן פירש רש"י גם פן על מה שאמרו בברייתא אבל במפרש מוכר שאמר כו' והוסיף רש"י ז"ל תיבת כגון וכוננתו להודיע שאין פנונת התנא לומר בדוקא באומר כך מפרש יודע אני ששנה כך וכך אבל באומר סתם ע"מ שאין לה עלי אונאה לא מקרי מפרש לכן פירש שנה לאו דוקא אלא הוא הדין נמי באומר כגון זה והיינו באומר על מנת שאין לה עלי אונאה הוי גם פן בכלל מפרש עוד אפשר לומר למה אמר התנא מוכר שאמר ללוקח חפץ זה שאני מוכר לה במאתיים יודע אני שאינו שנה אלא מנה על מנת שאין לה עלי אונאה אין לו עליו אונאה לרבותא כתב פן ולאפוקי מדעת הרמב"ם ז"ל שכתב פרק ו' מה' מכירה

ומביאו הטור והמחבר לקמן סימן רכ"ז סעיף כ"ב דלא מהני מפרש יודע אני כו' אלא בשאמר לו פן פשיעור הטעות שיש בו במקח או קרוב לה בכדי שהדעת טועה ע"ש לזה אשמעינו התנא שאין הדבר פן אלא אפילו אם אמר עד הפל דהיינו שאמר שנה מנה במאיתים ולא נמצא בו אלא פדי אונאה דהיינו שנה מנה וק"ד ואין זה קרוב לכדי אונאתו אפילוהכי אין לו עליו אונאה וכל שכן באומר סתם על מנת שאין לה עלי אונאה דלא שייך לומר להשביח דעתו פשיטא שאין לו עליו אונאה ועוד אני תמה על דברי הרא"ש ז"ל איך אפשר לפרש דרב ושמואל פליגי אם מותר להתנות פן מאחר דמסקינן דגם לרב במפרש האונאה אין לו עליו אונאה ומותר להתנות ופלוגתיהו רק בסתם ומטעם דלא ידע דנמחול אם פן מה איסור יש פאן וממה נפשך אם לא יהיה בו אונאה לא אהני פלום בתנאו ואם יהיה בו אונאה כל שפן שלא אהני פלום שהרי ס"ל לרב דיש לו עליו אונאה ואם פן מאיזה צד יהיה איסור בדבר להתנות פן ואם נאמר שאף על פי כן יש איסור פיון שלפי דעתו הוא מתנה על מה שכתוב בתורה אפשר דגם שמואל ס"ל פן דאסור להתנות אלא דס"ל דמהני תנאו אף שלכתחילה אסור לעשות פן ואם פן הא דאמרינן בריש תמורה (דף ד' ע"ב) בפלוגתא דאביי ורבא מאי דאמר רחמנא לא תעביד אם אי עביד מהני או לא מהני ומאריה הש"ס שם ולבסוף (דף ו' סע"א) אמרי' השתא דשנינו פל הני שינוי' אביי ורבא במאי פליגי אמאי לא קאמר הש"ס דפליגי בהא אם אמר על מנת שאין לה עלי אונאה דאביי סבירי ליה פשמואל דמהני תנאו ואין לו עליו אונאה שהרי גם בפרק הנהב מוקי אביי לרב כר' מאיר כדאמרינן אמר אביי מחנורתא רב אמר כר' מאיר ושמואל כר' יהודא ורבא סבירי ליה פרב דלא מהני תנאו ויש לו עליו אונאה וכמו שמתרץ רבא בפרק הנהב לאוקמי לדבר ככ"ע (ובאמת צריף ליישב דהתם בתמורה מיייתי הש"ס הרבה דברים שבין אביי ורבא אמאי לא מיייתי התם דין אונאה דרחמנא אמר לא תונו איש את עמיתו ואי עביד לא מהני שהרי מחוייב להחזיר האונאה או תקשה באם הוא פחות משות דמהני ואין צריף להחזיר) אכן נראה לענ"ד לפרש לפי מה שקבלתי אף שלא מצאתי הדבר בשום פוסק מפוסקים הראשונים ז"ל והענין דלפעמים מצינו האמוראים האחרונים מתרצין דברי האמוראים הקודמים להם על מה שהקשו על דבריהם ממתני' או מברייתא ומתרצין האחרונים פאן איירי באופן זה וכאן באופן זה ולא נאמר בתירוץ זה לא קשיא ולפעמים קאמר הש"ס לא קשיא פאן באופן זה וכאן באופן זה ומאיזה טעם קאמר לא קשיא ומאיזה טעם במקום אחר לא קאמר לא קשיא אלא קאמר פאן וכו' אלא הענין הוא היכא שהאמורא מתרץ וכוננתו רק ליישב דברי אמורא הקודם וליה לא סבירי ליה להלקתא דברי האמורא הקודם קאמר לא קשי' ר"ל שעל האמורא הקודם לא קשיא מהאי ברייתא או מהאי מתניתין דהאי ברייתא מוקי האמורא הקודם על אופן זה ולא קשיא עליו פלום והיכא שהאמורא האחרון רוצה למוקים שיהיה דברי הראשון להלקתא קאמר סתם פאן איירי באופן זה ולא קאמר, לא קשיא להודיע שאין פנונתו רק לתרץ הקושיא על האמורא אלא הדבר פן לדינא והנה אף שקבלתי פן הנה הדבר כמסתפק בעיני עד שמצאתי און לי והיא לפענ"ד ראיה נכונה וברורה מדאמרינן בפרק הגזל קמא (דף ק"ו ע"א) אהא דאמר רב מנה לי ביזדה אין לה בידי פלום ונשבע ובאו עדים פטור ואמר יתיב רב נחמן וקאמר להא שמעתא והקשה עליו רב אחא בר מניומי ממתני' היכן פקדוני כו' ומירץ לו רב נחמן וחסור והקשה לו

אימא סיפא כו' ותיגרין לו רב נחמן לא קשיא פאן בקפין פאן בשלא קפין אמר ליה רמי בר חמא לרב נחמן מפדי דרב לא סבירא לה משכונני נפשך אדרב למה לה א"ל לפרושה לדרב דרב הכי מתרין לה למתני' ופירש רש"י משכונני נפשך לבא במקומו לתרין קושיא ולהעמיד דבריו כו' ע"ש ויש לדקדק תדא מנא ליה לרמי בר חמא דרב נחמן לא סבירי ליה לדרב וראיתי בני"י שפכתב ונ"ל משמע דהוי שמיע ליה מיניה דליתא להא דרב ולפי ענ"ד הוא דוחק דהנה לי למימר הכי שמעינא מינה דלית לה לדרב ועוד למה המתין רמי בר חמא עד שתירין רב נחמן מה שהקשה לו רב אחא מסיפא אתירוץ ראשון הנה לו להקשות משכונני נפשך אדרב למה לה אלא ודאי מתחילה באמת הנה סבר רמי בר חמא דרב נחמן סבירי לי פרב עד לבסוף שתירין רב נחמן לא קשיא פאן בקפין מדקאמר לא קשיא כו' מפלל דלא בא אלא לתרין אליבא דרב ואיהו לא סבירי ליה הכי לכן הקשה משכונני נפשך אדרב למה לה מפאן אתה למד דגם רבא שתירין בפרק הזהב בענין על מנת שאין לה עלי אונאה לא קשיא פאן בסתם פאן במפרש לאו דאיהו סבירי ליה הכי דאם פן לא הנה לו לומר לא קשיא אלא פאן בסתם פאן במפרש אלא ודאי פוונתו רק לתרין אליבא דרב הכי מתרין לה וכמו שאמר רב נחמן רבי' דרבא פרק הגוזל הנ"ל לכן לא קאמר הש"ס בריש תמורה הנ"ל דפלוגתא דאביי ורבא באומר על מנת שאין לה עלי אונאה אי מהני או לא דאם פן לרבא דאמר מאי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני הוי דינא בעל מנת שאון לה אונאה יש לו עליו אונאה ורבא לא סבירי ליה הכי וכן"ל ועוד אף אם תימצוי לומר שאין זה דקדק כל פה להוכיח מדאמר רבא לא קשיא מפלל דלא סבירי ליה לדרב ואם פן הדבר ספק אי סבירי ליה לרבא פרב או שהוא מתרין פן רק אליבא דרב אפילו הכי לא הנה יכול הש"ס לומר דפליגי אביי ורבא בתמורה באונאה דאם פן הנה קשה הלכתא אהלכתא דהא קיימא לן אביי ורבא הלכתא פרבא וברב ושמואל קיי"ל הלכתא כשמואל בדינא וכהנ"ל מקשה הש"ס פרק קמא דכתובות ריש (דף י"ג ע"א) מפל זה נראה לענ"ד עיקר דגבי אונאה אין חילוק בין סתם למפרש והאומר על מנת שאין לה עלי אונאה אין עליו אונאה וכדעת התוספות ז"ל אכן בהא אני מסתפק באומר על מנת שאין לה עלי אונאה והנה בו יותר מפדי שיעור אונאה שהוא שתות והוי דינו ביטול מקח אי נימא דוקא לגבי שיעור אונאה אהני תנאו ולא לגבי שיעור ביטול מקח או נימא דגם שיעור ביטול מקח גם פן נכלל בכלל תנאי האונאה דהא בתורה לא פתיב ביטול מקח והפל נכלל בלאו דאונאה או נימא מדהוציאה התורה עבדים וקרקעות מדין אונאה פדאמרין פרק הזהב (דף נ"ו ע"ב) ואפילו הכי אמרינן שם דף נ"ז ע"א) אונאה אין להם אבל ביטול מקח יש להם אלמא שאין ביטול מקח בכלל אונאה סתם האמורה בתורה גם אם יש לחלק בין לשון תורה ללשון בני אדם ולומר דבלשון בני אדם הפל נכלל בלשון אונאה וצריף יישוב לזה אף אין פאן מקומו ואם יזכני השם להגיע לשם נדבר בו: שאלה טז דם שבישלו או שפלו או עובר עליו מן התורה או אין איסורו אלא מדרבנן: תשובה בפרק פל הפשר (דף ק"ט) תנו הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו וכ' התוספות פי' בקונטרס במסכת פרייתות (דף כ"ב) מוקי לה בלב עוף דאין בדמו פזית אבל בבמה חייב פרת אם לא קרעו לאחר בישולו וא"א לומר פן דבהדיא אמרינן בהקומץ רבה (דף כ"א) דדם שבישלו אינו עובר עליו אם אכלו והא דמוקי לה בפרק דם שחיטה בלב עוף משום

דבכל עגנו קתני מתניתין דאינו עובר עליו בין חי ובין מבושל ע"כ ולכאורה יש לתמוה על בעלי תוספות ז"ל דס"ל דם שבבשלו אין עוברין עליו וכתבו דבהדיא אמרינו בהקומץ הכי אדרבה שהרי מההיא סוגיא דפרק הקומץ במסקנא משמע להדיא איפכא דהכי גרסינו התם (ד' כ"א) אמר זעירי אמר ר' חנינא דם שבבשלו אינו עובר עליו יתיב רבא וקאמר לה להא שמעמא איתביה אפיי הקפה את הדם ואכלו או שהמטה את החלב וגמעו חייב לא קשיא פאן שהקפה באור פאן שהקפה בחמה באור לא הדר בחמה הדר בחמה נמילימא הואיל ואדחי אידחי דהא בעי מיניה ר' מני מר' יוחנן דם שקרש ואכלו מהו א"ל הואיל ונדחה ידחה אישתיק א"ל דילמא נודאי פאן בחטאות החיצונות פאן בחטאות הפנימיות אמר אדפרתן מילתא דא"ר חסדא דם שקרש בחטאות (החיצונות) ואכלו חייב ולקח ונתן אמר רחמנא והאי בר לקיחה ונתינה הוא בחטאות הפנימיות ואכלו פטור וטבל והנה אמר רחמנא והאי לאו בר טבילה והנאה הוא ופירש"י פאן בחטאות החיצונות הא דקתני הקפה את הדם בחמה ואכלו חייב וה"ה של חולין הואיל וראוי לכפרה בקדשים והא דאמר זעירי אינו עובר עליו בחטאות הפנימיות כגון פרים ושעירים הנשפרין ע"כ נמצא לפירושו דם שבשלו בחולין ובחטאות החיצונות עובר עליו והרי הא דזעירי א"ר חנינא דאמר דם שבבשלו אינו עובר עליו לא מיתוקם אלא בחטאות הפנימיות בלבד ולפי פירושו ז"ל משמע דאין חילוק בדם שבבשלו באור לבשלו בחמה דבחטאות החיצונות וכן בחולין בתרנוניהו עובר עליו דהא דזעירי אר"ח מוקי לה בחטאות הפנימיות לחוד והא דחמנא הקפה את הדם ואכלו חייב מוקי לה בחטאות החיצונות וה"ה לחולין שניהן שוין בזה ול"ש הקפה באור ול"ש הקפה בחמה בתרנוניהו בחטאות החיצונות ובחולין חייב ולפ"ז כי מוקי לה פאן בחה"ח פאן בחה"פ הדר ביה משינויא קמא דכאן שהקפה באור וכאן שהקפה בחמה שהרי בחטאות החיצונות ובחולין בין הקפה באור בין הקפה בחמה עוברין עליו ובחטאות הפנימיות בשניהם אין עוברין עליו אע"ג דבחמה הדר מ"מ אמרינו הואיל ונדחה ידחה שהרי כל זמן שהוא קרוש אינו ראוי להנאה בחטאות הפנימיות דטבל והנה אמר רחמנא והאי לאו בר טבילה והנאה הוא ונ"ל דהא דאיתא בפירש"י שלפנינו פאן בחטאות החיצונות הא דקתני הקפה את הדם בחמה ואכלו חייב תיבת בחמה טעות סופר הוא דלפירושו ז"ל מאי דנחקי לאוקמי הא דנתן הקפה את הדם ואכלו חייב בהקפה בחמה אפילו באור נמי חייב בחולין ובחטאות החיצונות שהרי לפי שיטתו לא מתוקמי הא דזעירי אר"ח דדם שבבשלו אינו עובר עליו אלא בחטאות הפנימיות לחוד תו אמרינו התם ורבא דידיה אמר אפילו בחטאות הפנימיות ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות אמר ר"פ הלכך דם חמור שקרש ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחטאות החיצונות ולמאי דאמר רבא לפי שיטת רש"י ז"ל נדחו דברי זעירי אר"ח לגמרי דאפילו בחטאות הפנימיות דכתב רחמנא וטבל והנה ובבבשול לאו בר טבילה והנאה הוא אפ"ה חייב הואיל וראוי בחטאות החיצונות כ"ש שחייב על דם שבבשלו בחולין ונחטאות החיצונות שהרי אפילו לרב חסדא דפטור בחטאות הפנימיות מ"מ בחולין ונחטאות החיצונות חייב כ"ש לרבא דידיה דחייב בחטאות הפנימיות כ"ש דחייב בחולין ובחטאות החיצונות ולר"ח אע"ג דפטור עלי' בחטאות הפנימיות מודה בחולין ונחטאות החיצונות דעובר עליהן א"כ שפיר פירש"י לפי שיטתו דהא דנתן הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו דדווקא בלב עוף שאין



בְּדָמוֹ כְּזֵית אֶבֶל בְּלֵב בְּהֵמָה דְּאִיפָּא בְּדָמוֹ כְּזֵית עוֹבֵר עָלָיו אֶפְיָלוֹ אַחַר בִּישׁוּל דְּבַחְוֵלִין כּו"ע מוֹדָה דְּדָם שְׂבִשְׁלוֹ עוֹבֵר עָלָיו וּתְמַהֲנֵי עַל הַתּוֹסְפוֹת דְּשׁוּיִין לְרַש"י לְטוּעָה וְכֹאֵלוּ נְעִלְמֵי מְמַנּוּ הַסּוּגִיָּא דְּמִנְחוֹת וְחֵס לִיהַ לְמַחְשָׁד לְרַבֵּינוּ ז"ל בְּזֵה דְּלִפִּי שְׂיִטְתּוֹ כּו"ע מוֹדוֹ דְּדָם שְׂבִשְׁלוֹ עוֹבֵר עָלָיו בְּחֻלְיִין וְיָפָה פִּירֵשׁ לְשִׂיטְתּוֹ הָא מִתְנִיתִין דְּפִרְקָא כָּל הַבְּשָׂר בְּלֵב עוֹף וְנוֹקָא וְכִדְכֻתִּיבָנָא: וְלִשְׂיטַת רַבּוֹתֵינוּ בְּעַלֵּי הַתּוֹסְפוֹת נ"ל דִּס"ל דְּהֵאֵי שְׂיִנוּיֵי דְּכָאן שְׂהֵקֶפָה בְּאוּר כָּאן שְׂהֵקֶפָה בְּחֵמָה קִיָּמֵי נְמִי לְפִי הַמְּסַקְנָא וְהֵכִי הוּא פִּירוּשׁוֹ דְּכֹלֵי סוּגִיָּא דְּנוֹדָאֵי הָא דְּזַעֲרֵי אר"ח דְּדָם שְׂבִשְׁלוֹ אע"ע אֶפְיָלוֹ בְּחֻלְיִין נְמִי אֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו וְכ"ש בְּקִדְשִׁים בֵּין בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וּבֵין בְּחֻטְאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וְהֵינּוּ דְּנִקְט בְּסִתְמָא דָּם שְׂבִשְׁלוֹ אֵינּוּ ע"ע דְּבִכּוּלְהוֹן אע"ע אַחַר שְׂבִשְׁלוֹ וְהָא דְּתַנִּי הַקֶּפָּה אֵת הַדָּם וְאֶכְלוּ חֵיב מִיָּרִי שְׂהֵקֶפָה בְּחֵמָה דְּנוֹקָא דְּהֵדֵר וְלֹא אֶמְרִינּוּ הוּאֵיל וְנִדְחָה יְדְחָה דְּמִיָּרִי בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת דְּנִלְקַח וְנִתְּן אֶמֶר רַחֲמָנָא וְהֵאֵי בַר לְקִיטָה וְנִתְּנָה הֵיא וְאֶפְיָלוֹ בְּעוֹד שְׂהוּא קְרוּשׁ נְמִי רְאוּי לְזַרְיָקָה הוּא וְלֹא נִדְחָה לְעוֹלָם מִתּוֹרַת זְרִיקָה וְהָא דְּבַעֵי מִיָּנִיָּה ר' מְנִי מַר' יוֹחֲנָן דָּם שְׂקֶרֶשׁ וְאֶכְלוּ מֵהוּ וּפְשִׁט לִיהַ הוּאֵיל וְנִדְחָה יְדְחָה מִיָּרִי בְּחֻטְאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת דְּנוֹקָא דְּטַבֵּל וְהֵזָה אֶמֶר רַחֲמָנָא וְהֵאֵי לָאו בַר טְבִילָה וְהֵזָה הוּא דְּכִינּוּ שְׂאִינָה רְאוּי לְהֵזָה בְּעוֹדָה קְרוּשׁ אע"ג דְּהֵדֵר וְנַעֲשֶׂה צְלוּל אֶמְרִינּוּ הוּאֵיל וְנִדְחָה יְדְחָה וְדָם שְׂקֶרֶשׁ בְּחֻלְיִין הַדְּבָר בְּרוּר לְפִי שְׂיטָה זֹו דְּעוֹבְרִין עָלָיו דְּדָמֵי לְחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וְהָא דְּמוֹקֵי לְהַבְרִיָּתָא דְּהֵקֶפָה אֵת הַדָּם וְאֶכְלוּ חֵיב בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת לָאו דְּנוֹקָא דֵּה"ה דְּבַחְוֵלִין נְמִי חֵיב וְהָא דְּמוֹקֵי לָה בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וְלֹא מוֹקֵי לָה נְמִי בְּחֻלְיִין מִשּׁוּם דְּהָא בְּהָא תְּלִיא דְּאֵלוּ הֵיָה פְטוּר עַל דָּם שְׂקֶרֶשׁ בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת נְמִי כְּמוֹ בְּחֻטְאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת הֵיָה פְטוּר נְמִי בְּחֻלְיִין דְּכִינּוּ דְּבַכְלֵי הַקִּדְשִׁים פְטוּר דְּכְוֹנִתִּיהַ אֵין לָנוּ לְחֵיבּוֹ בְּחֻלְיִין כְּמוֹ בְּדָם שְׂבִשְׁלוֹ דְּאֵין עוֹבְרִין עָלָיו אֶפְיָלוֹ בְּחֻלְיִין לְפִי שְׂיטָה זֹו הוּאֵיל דְּכְוֹנִתִּיהַ אֵינּוּ רְאוּי לְזַרְיָקָה בְּכָל הַקִּדְשִׁים וְה"נ דְּכְוֹנִתִּיהַ אֶבֶל כִּינּוּ דְּבַחְוֵלִין הַחִיצוֹנוֹת רְאוּי לְזַרְיָקָה וְעוֹבְרִין עָלָיו ה"ה דְּעוֹבְרִין עָלָיו.

בְּחֻלְיִין וְרַבָּא דִּידְיָה דְּאֶמֶר אֶפְיָלוֹ בְּחֻטְאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וְאֶכְלוּ חֵיב הוּאֵיל וְכַנְגָדוֹ רְאוּי בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וְאֶדָּם שְׂקֶרֶשׁ קָאֵי וְלִדְיָדִיהַ לִיתָא לְדַר"י שְׂפִשְׁט לר' מְנִי דְּדָם שְׂקֶרֶשׁ וְאֶכְלוּ הוּאֵיל וְנִדְחָה יְדְחָה דֹאע"ג דְּדָם שְׂקֶרֶשׁ אֵינּוּ רְאוּי לְזַרְיָקָה בְּחֻטְאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת בְּעוֹדוֹ קְרוּשׁ מִשּׁוּם דְּטַבֵּל וְהֵזָה אֶמֶר רַחֲמָנָא וְהֵאֵי לָאו בַר טְבִילָה וְהֵזָה הוּא וְאֶפְיָלוֹ חֲזוֹר וְנַעֲשֶׂה צְלוּל מִסִּתְבָּרָא דְּאֶמְרִינּוּ הוּאֵיל וְנִדְחָה יְדְחָה לְעַנְיָן זְרִיקָה דְּקִי"ל דִּישׁ דִּיחוּי בְּשַׁחוּטִין אֶצֶל הַקִּדְשִׁים כְּדִתְנִין בְּמַס' יוֹמָא ר"פ שְׁנֵי שְׂעִירֵי יוֹה"כ מ"מ אִם אֶכֶל עוֹבֵר עָלָיו הוּאֵיל וְרְאוּי בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וְכָל שְׂכַן דְּעוֹבֵר עָלָיו בְּחֻלְיִין (\*).

וְנִמְצָא עַכְשָׁיו פְּסָקוֹן שֶׁל הַדְּבָרִים לְפִי שְׂיטָה זֹו דְּדָם שְׂבִשְׁלוֹ אֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו בֵּין בְּחֻלְיִין וּבֵין בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וּבֵין בְּחֻטְאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וּבְהָא לִית דִּינָא וְלִית דִּינָא וְכִינָא וּבְדָם שְׂקֶרֶשׁ לר"ח בַּחַה"פ אע"ע אֶפְיָלוֹ שְׁחֲזוֹר וְנַעֲשֶׂה צְלוּל מ"מ אֶמְרִינּוּ הוּאֵיל וְנִדְחָה יְדְחָה וְשׁוּב אֵינּוּ חֲזוֹר וְנִרְאָה לְזַרְיָקָה וְכִינּוּ דְּנִדְחָה מְזַרְיָקָה לְעוֹלָם אֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו (וּמִסִּתְבָּר לִי דַלְר"ש וְחֲנָן הַמְצָרִי דְּלִית לָהּ דִּיחוּיִין אֶפְיָלוֹ בְּקִדְשִׁים שְׁחוּטִין כְּדְּאֶמְרִינּוּ בְּיוֹמָא (דָּף ס"ב) וּבַפ"ב דְּזִבְחִים (דָּף ל"ה) דָּם הַקְּרוּשׁ בְּחֵמָה אֶפְיָלוֹ בְּחֻטְאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת עוֹבֵר עָלָיו אִם אֶכְלוּ שְׂהָרֵי שְׂחֲזוֹר וְנַעֲשֶׂה צְלוּל יְהֵיָה רְאוּי לְזַרְיָקָה מִשּׁוּם הֵכִי ע"ע אֶפְיָלוֹ בְּעוֹדוֹ קְרוּשׁ וְהֵינּוּ שְׂנוּיֵי דְּקָא מְשַׁנֵּינּוּ בְּתַחֲלִילָה כָּאן שְׂהֵקֶפָה בְּאוּר כָּאן שְׂהֵקֶפָה בְּחֵמָה בְּאוּר לָא הֵדֵר וּבְחֵמָה הֵדֵר וְלֹא אֶקְשִׁינּוּ אֶלָּא מִשּׁוּם דְּבַחְוֵלִין נְמִי גִימָא הוּאֵיל וְנִדְחָה יְדְחָה וְאֶפְיָלוֹ

פְּשָׁחוֹר וְנַעֲשֶׂה צְלוּל אֵינוֹ רְאוּי הוֹאִיל וְנִדְחָה יִדְחָה אֲבָל מֵאֵן דְּלִית לֵיהּ דִּיחּוּיָן לִית לֵן  
בַּה אֲלָא שְׁקֻשָּׁה לִי אַמְאִי אִישְׁתִּיק פִּי אַקְשִׁי בַחֲמָה נְמִי לִימָא הוֹאִיל וְנִדְחָה יִדְחָה דְּהָא בְּעִי  
מִינֵיהּ ר' מְנִי מַר' יוֹחֲנָן דָּם שְׁקֻרֵשׁ וְאֲכָלוּ מַהוּ וַאֲלִי הוֹאִיל וְנִדְחָה יִדְחָה מְאִי קוּשְׁיָא ר'  
יוֹחֲנָן ס"ל כְּמֵאן דְּאִית לֵיהּ דִּיחּוּי דְּהָא שְׁמַעִינוּ לֵיהּ בְּכַמְה דְּוֹכְתִי וּמַהֵם בַּפ"ק דְּקִידוּשִׁין  
(דָּף ז') גְּבִי בְּהֵמָה שָׁל ב' שְׁוֹתְפִים הַקְדִּישׁ חֲצִיָּה וְחִזּוֹר וְלָקַח וְהַקְדִּישׁ חֲצִיָּה קְדוּשָׁה וְאֵינָה  
קְרִיבָה מִשׁוּם דְּדִיחּוּי מְעִיקְרָא הֵוִי דִּיחּוּי אֲלִמָּא אֲפִילוּ בְּבַעֲלֵי חַיִּים אִית לֵיהּ דִּיחּוּיָה גְּבִי  
קְדָשִׁים וּכ"ש בְּשַׁחוּטִים דְּחַמִּיר טְפִי פְדֻמוּכַח הֵתֵם גְּבִי הָא דְקֶאֱמַר ש"מ בַּע"ח אֵין גְּדַחִין  
וְהָכִי מוּכַח בְּכַמְה דְּוֹכְתִי וְהָאִי תִנָּא דְהַקְפָּה אֵת הַדָּם וְאֲכָלוּ דְמַסְחִיב וְאוּקְיָמְנָא דְהַקְפָּה  
בַּחֲמָה אֲתִי כַר"ש וְיַחֲנֵן הַמְצָרִי דְלִית לֵהוּ דִּיחּוּיָן וּצ"ע) וְנִחְזוֹר לַעֲנֵן סוּגְיָא זֵו דְדָם  
שְׁקֻרֵשׁ בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת \*\* (מְדַבְּרִי רַבִּינוּ הַגָּאוֹן הַמְחַבֵּר ו"ל הַגָּ"ל נִרְאֶה דְלֵא הִי  
לַפְנֵי בְדַפּוּס ד' הַתּוֹס' אֲשֶׁר לַפְנֵינוּ בַּגִּמ' דְּמִנְחוֹת הַגָּ"ל ד"ה פֶּאן וּבְאֵמַת שְׁדַבְּרִי הַתּוֹסְפוֹת  
שָׁם הֵם הוֹסְפָה אַא ו"ל בְּשֵׁם מְהַרִּיב"ל וְעֵינֵן בַּמַּהֲרַש"ק שָׁם:\*\*) לְמֵאן דְּאִית לֵיהּ דִּיחּוּיָן  
וְקִי"ל הָכִי אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו וּבַחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וּבְחֻלִּין עוֹבְרִין עָלָיו וְלִרְבָּא אֲלִיבָא  
דִּידְיָה דָם שְׁבַשְׁלוּ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו בְּכָל דְּוֹכְתָא וְדָם שְׁקֻרֵשׁ אֲפִילוּ קוֹדָם שְׁנַעֲשֶׂה צְלוּל  
עוֹבֵר עָלָיו בְּכָל דְּוֹכְתָא בְּחֻלִּין וּבַחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וְה"ה בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת הוֹאִיל  
וּכְנַגְדוֹ רְאוּי בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וְלִשְׁיטַת רַש"י לְזַעֲרִי אַר"ח וְלַר"ח דָם שְׁבַשְׁלוּ בֵּין בָּאוֹר  
וּבֵין בַּחֲמָה וְה"ה לְדָם שְׁקֻרֵשׁ בַּחֲמָה פ"א ע"ע וּבְחֻלִּין וּבַח"ה עוֹבְרִין עַל שְׁלִשְׁתָּן אֲלָא דְּהָא  
אַיְבָא בִּינֵיהּ בֵּין דָם שְׁבַשְׁלוּ בָּאוֹר לְדָם שְׁבַשְׁלוּ בַּחֲמָה וְדָם שְׁקֻרֵשׁ דָם שְׁבַשְׁלוּ בָּאוֹר  
שׁוֹב אֵין לוֹ תַקְנָה לְזַרְיָקָה וְאֵע"ע לְכו"ע וְאֵלוּ דָם שְׁבַשְׁלוּ בַּחֲמָה וְדָם שְׁקֻרֵשׁ דְּהַדְרִי  
וְאֲפֻשֶׁר לְחִזּוֹר וְלִהְיוֹת צְלוּל לְמֵאן דְּאִית לֵיהּ דִּיחּוּיָן אַע"ע בַּחֲמָה פ"א וְלִמֵּאן דְּלִית לֵיהּ  
דִּיחּוּיָן ע"ע בַּחֲמָה פ"א אֲפִילוּ קוֹדָם שְׁנַעֲשֶׂה צְלוּל (וְלִשְׁיטָה זֵו ג"כ יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת אַמְאִי  
אִישְׁתִּיק הו"ל לְשִׁנּוּי לַר"י אִית לֵיהּ דִּיחּוּיָן וְלִתְנָא דְּבַרְיָתָא דְהַקְפָּה אֵת הַדָּם לִית לֵיהּ  
דִּיחּוּיָן) וְלִרְבָּא אֲלִיבָא דִּידְיָה ל"ש דָם שְׁבַשְׁלוּ בָּאוֹר ל"ש דָם שְׁבַשְׁלוּ בַּחֲמָה אוֹ דָם  
שְׁקֻרֵשׁ בֵּין בְּחֻלִּין וּבֵין בַּחֲמָה וּבֵין בַּחֲמָה פ"א עוֹבְרִין עָלָיו הוֹאִיל וּכְנַגְדוֹ רְאוּי בַּחֲטָאוֹת  
הַחִיצוֹנוֹת: וּמִסְתַּבֵּר לִי דְהַלְכָה פְּרָבָא אֲלִיבָא דִּידְיָה דְאֵמַר אַפִּי בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וְאֲכָלוּ  
חִיב הוֹאִיל וּכְנַגְדוֹ רְאוּי בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת לֹא מְבַעֲיָא לְגִי סְפָרִים שְׁלָנוּ דְגָרְסִי רְבָא  
בְּאֲל"ף דְקִי"ל כְּנוּמִיָּה דְבַתְרָא הוּא אֲלָא אַפִּי אַת"ל דְרְאוּי לְגָרוֹס רַבָּה בַּה"א מְדַאוּתִיב  
לִיה אַבְי וְדָרָף אַבְי לְהַקְשׁוֹת בַּחֲמָה לְרַבָּה דְרַבִּיָּה הֵוִי דְאֵלוּ רְבָא חֲבִירוֹ הֵוִי מ"מ הִילְכְתָא  
כְּנוּמִיָּה שְׁהַרִי אֲמַרִּין הֵתֵם אֲמַר רַב פְּפָא הִלְכָף פְּלוֹמֵר הוֹאִיל דְאֲמַרִּין הוֹאִיל וּכְנַגְדוֹ  
רְאוּי דָם חֲמוֹר שְׁקֻרֵשׁ וְאֲכָלוּ חִיב הוֹאִיל וּכְנַגְדוֹ רְאוּי בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת אֲלִמָּא ר"פ  
דְבַתְרָא הוּא וְהִילְכְתָא כְּנוּמִיָּה א"ל דְאֲמַרִּין הוֹאִיל וּכְנַגְדוֹ רְאוּי בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וְכֵן  
דַּעַת הַרְשֵׁב"א ו"ל בַּחֲמָה הַאֲרוֹךְ [בֵּית ג' שַׁעַר ג'] וְהַרְא"ה בְּבִדְק הַבֵּית שֵׁם וְהַר"ן דְדָם  
שְׁבַשְׁלוּ אַע"ע אֲבָל הַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשֵׁיוּ בַּמַּס' חֻלִּין בַּפ' פֶּל הַבְּשָׁר כְּתַב שְׁרָאָה בְּסַפֵּר  
הַעֲיִטוֹר דְאִיבָא מ"ד דְמַעְבָּר הוּא דְלֹא עֵבֵר הָא אִיסוּרָא אִיבָא מִיַּד דְהֵוִי אַחְצִי שְׁעִיִּוֹר  
וְאִיבָא מ"ד דְהֵיָא דְמִנְחוֹת דְנוּקָא בְּדָם קְדָשִׁים וְחֻלִּין מְקַדְשִׁים לֹא יִלְפִינָן אַפִּי לְהַקְל  
ע"כ וְאִיבָא לְתַמּוּהָ עַל מ"ד דְדוּנוּקָא בְּדָם קְדָשִׁים הוּא דְאֵינוֹ ע"ע אֲבָל בְּדָם חֻלִּין ע"ע  
דַּא"כ מְאִי פְרִיף אַבְי מְהָא דְהַקְפָּה אֵת הַדָּם וְאֲכָלוּ חִיב דִּילְמָא הָא מִיַּיְרִי בְּדָם מִן הַחֻלִּין  
וּי"ל דְנוּדְאִי לְמֵאִי דַס"ד הַשְׁתָּא לֹא אַסִּיק אַדְעַתְנִי דְאִיבָא לְפִלוּגִי לַעֲנֵן דָם שְׁבַשְׁלוּ בֵּין

חוליו לקדשים וְהוּי סְבַר דָּדָם שְׁבִשְׁלוֹ אִפִּי בְּחֻלִּין אִינוּ ע"ע ומה"ט אקשי' ליה מהקפה את הדם וְאָכְלוּ דְחֵיב אָבֵל לְבַת דְּשִׁנִּי לִיה פֶּאן בַּחַה"ח פֶּאן בַּחַה"פ הַשְׁתָּא יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין חֻלִּין לְקַדְשִׁים דַּבְּחַה"פ דָּם שְׁבִשְׁלוֹ אַע"ע וּבַחַה"ח וּבְחֻלִּין ע"ע וּמְפָרְשִׁים הַסּוּגִיָּא עַל דְּרָף שִׁיטַת רַש"י דְּהַשְׁתָּא דְאַתִּית לְהַאי שְׁיֻנוּיָא דְכָאן בַּחַה"ח פֶּאן בַּחַה"פ הַדָּר בֵּיה מְשִׁינוּיָא קַמָּא דְכָאן שְׁהַקְפָּה בְּאוּר פֶּאן שְׁהַקְשָׁה בַּחֲמָה וּכְמַש"כ לְעִיל וּמ"מ יֵשׁ לְתַמְנָה קֶצֶת לְפִי דְבְרִיהֶם דְּהָאִי אֲמָרוּ סְתָמָא דְּהָאִי דְּמִנְחֹת דְּוּקָא בְּדָם קְדָשִׁים פִּינּוּ דַע"כ מְפָרְשִׁים הָא דְמַסִּיק פֶּאן בַּחַה"ח פֶּאן בַּחַה"פ אָדָם שְׁבִשְׁלוֹ נְמִי קָאִי וְכַשִּׁיטַת רַש"י א"כ בְּקְדָשִׁים נְמִי אִיכָּא לְפִלּוּגֵי דַּבְּחַה"פ אַע"ע וּבַחַה"ח ע"ע וְאִי ס"ל פְּרָבָא אֲלִיבָא דִּידְהִי הָא לְשִׁיטָתוֹ ע"כ אִפִּי בַּחַה"פ ע"ע הוֹאִיל וּכְנַגְדוֹ רָאוּי בְּחֻטְאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וְאֲדַחִי לִיה לְגַמְרֵי הָא דְזַעֲרִי אַר"ח וְאִפִּי בְּקְדָשִׁים דָּם שְׁבִשְׁלוֹ ע"ע וּכְמַש"כ לְעִיל וּכ"ש לְשִׁיטַת הַתּוֹס' א"א לִיִּשְׁב דְּבְרִיהֶם דְּלֹאוֹתוֹ שִׁיטָה דָּם שְׁבִשְׁלוֹ בְּכ"מ אַע"ע בֵּין בְּחֻלִּין וּבֵין בְּכָל הַקְדָּשִׁים וְאִין חִילּוּק בֵּין קְדָשִׁים לְקְדָשִׁים בְּהָא מִלְתָּא וְשִׁינוּיָא דְכָאן בַּחַה"ח פֶּאן בַּחַה"פ אֲבִישְׁלוֹ בַּחֲמָה וְדָם שְׁקָרֵשׁ בְּלַחֹד קָאִי.

וּבְדוּחַק יֵשׁ לְפָרֵשׁ דַּה"ק דְּאֲפֹשֶׁר זַעֲרִי אַר"ח לֹא אָמַר דָּדָם שְׁבִשְׁלוֹ אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו אֲלֹא בְּקְדָשִׁים דְּהִיָּנוּ חֻטְאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת אֲלִיבָא דַּר' חֲסֵדָא וּמִשׁוּם דְּאִין קְדָשִׁים נוֹהֲגִין בְּזִמְנָה זֶה מִשׁוּ"ה מְסֻתִים לֵה סְתוּמִי וְלֹא נִחְתִּי לְפִלּוּגֵי בְּקְדָשִׁים גּוֹפִיָּהוּ בֵּין חַה"פ לְחַה"ח פִּינּוּ דַּבְּחַה"ז לִיכָּא נ"מ בְּזַה מ"מ עֵיקַר דְּבְרִיהֶם אִינָם מְוַחְוֹרִים דַּא"כ הָאִיךָ מְסֻתִים חֻלִּין מְקַדְשִׁים לֹא גְמָרִינוּ אִפִּי לְהַקֵּל דְּאַפִּי אַת"ל דְּגְמָרִינוּ חֻלִּין מְקַדְשִׁים לְהַקֵּל מִצַּד הַסְּבָרָא שְׁהָרִי ק"ו הוּא מ"מ הֵכָּא גְמָרִינוּ חֻלִּין מְהִנֵּי קְדָשִׁים שְׁהַחֲמִירוּ עֲלֵיהֶם לְדָם שְׁבִשְׁלוֹ דַע"ע בְּהוּ שְׁהֵן חַה"ח וְכִינּוּ דְּאִיכָּא לְאַגְמוּרֵי מְקַדְשִׁים קוּלָּא וְחֻמְרָא לְחֻמְרָא אֲזִלִּינוּ אָבֵל אִם הִקֵּיל רַחֲמָנָא אִיזָה קוּלָּא בְּכָל הַקְדָּשִׁים נ"ל וְנֻדְּאִי דְּגְמָרִינוּ חֻלִּין דְּקִילֵי מִיִּנְיָהוּ בַּק"ו מְקַדְשִׁים דְּחֲמִירֵי וּמִנ"ל לְעֵשׂוֹת כָּלֵל מַה שְׁהוּא נֶגֶד הַסְּבָרָא דְּחֻלִּין מְקַדְשִׁים לֹא גְמָרִינוּ אִפִּי לְהַקֵּל אָבֵל מ"מ אַף שְׁדְּבְרִיהֶם מְגוּמְגָמִים הַדְּבַר בְּרוּר שְׁבַעֲלֵי סְבָרָא זֹו בְּשִׁיטַת (הַתּוֹס') (צ"ל רַש"י) אֲזִלִּי וּמַש"כ הָעֵיטוּר עוֹד אִיכָּא מ"ד מְעַבְרָה הוּא דְּלֹא עָבַר הָא אִיסוּרָא אִיכָּא מִיַּד דְּהִנָּה אַחְצֵי שְׁיַעוּר סְבָרָא זֹו תְּמוּהָ הִיא בְּעִינֵי דְּכִינּוּ דְּמִיעֵט רַחֲמָנָא לְדָם שְׁבִשְׁלוֹ דַּע"ע אִיסוּרָא מִנ"ל וְלֹא דְּמִי לְחֲצֵי שְׁיַעוּר דְּאָסוּר מַה"ת לַר"י ר"פ יוה"כ (ד' ע"ד) דְּהִתָּם ה"ט דְּכִינּוּ דְּחֲזִי לְאַצְטְרוּפֵי אִיסוּרָא קָא אָכִיל א"נ דְּרַבִּי רַחֲמָנָא לְאִיסוּר מְכַל חֵלֶב וּמִיעֵט מְעוֹנָשׁ דְּגַבִּי עוֹנָשׁ אָכִילָה כְּתִיב בֵּיה וּסְתָם אָכִילָה בְּכּוֹזִית כְּדִאֲמָרִינוּ הִתָּם אָבֵל גַּבִּי דָּם שְׁבִשְׁלוֹ פִּינּוּ דְּאִינוּ בְּכָלֵל עוֹנָשׁ אִיסוּר מִנ"ל וְהָרִי זֶה דְּבַר בְּרוּר וּפְשׁוּט בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּה פֵּל הִיכִי דְּמִיעֵט רַחֲמָנָא מְעוֹנָשׁ אִפִּי אִיסוּר גְּרִידָא לִית בֵּיה אִם לֹא שְׁרַבְיָא קָרָא לְהַדְיָא לְאִיסוּר וְכֵן דְּרָף הַגַּמ' בְּמִקּוּמוֹת הַרְבֵּה רַבּוּ מְלַסְפֵּר לְכָל מִי שְׁבָקִי בְּגַמ' הַלְכָּף אִין דְּבָרִים אֵלּוּ מְחֻוֹרִים כָּלֵל וְלֹא נִשְׁאַר לָנוּ אֲלֵא ב' שִׁיטוֹת לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דָּם שְׁבִשְׁלוֹ אַע"ע בְּכ"מ אִם בְּשָׁלוֹ בְּאוּר אֲלֵא שְׁאָם בְּשָׁלוֹ בַּחֲמָה אוֹ שְׁקָרֵשׁ לַר"ח בְּחֻלִּין וּבַחַה"ח ע"ע וּבַחַה"פ אַע"ע וְלִרְבָּא אֲלִיבָא דִּידְהִי אִפִּי בַּחַה"פ ע"ע וְלְשִׁיטַת רַש"י אִין חִילּוּק בֵּין דָּם שְׁבִשְׁלוֹ בְּאוּר אוֹ בַּחֲמָה אוֹ שְׁקָרֵשׁ לְרַב חֲסֵדָא וְלְזַעֲרֵי אַר"ח בַּחַה"פ לְחֹד אַע"ע אָבֵל בְּחֻלִּין וּבַחַה"ח ע"ע וְלִרְבָּא אֲלִיבָא דִּידְהִי אִפִּי בַּחַה"פ ע"ע כ"ש בְּחֻלִּין וּבַחַה"ח דַּע"ע: וְק"ל עַל שִׁיטַת רַש"י שְׁהָרִי שְׁם בְּמִנְחֹת לְמַעְלָה מְאוּתוֹ סוּגִיָּא אֲמָרִינוּ מַעַל מְנַחֲתָהּ וְלֹא מַעַל דְּמִיךָ פְּלוּמֵר דָּדָם לֹא בְּעֵי מְלַח וּפְרִיף אֲלֵא טַעֲמָא דְּמַעֲטֵי קָרָא לְדָם הָא לֹא

הכי ה"א דם ליבועי מלח פינן דמלחין נפיק ליה מתורת דם דאמר זעירי אר"ח דם שבפישלו אינו עובר עליו ור"י אמר זעירי דם שמלחו אינו ע"ע ור"י דידיה אמר אברים שצלאן והעלן אין בהם משום ריח נוח ומשני מ"ד מישדא בהו משהו למצנה בעלמא קמ"ל והרי טעמא דר"י אמר זעירי דדם שמלחו אע"ע משום דמליח פרוחם ובעד שפישלו ס"ל לזעירי כר"ח רבו דאע"ע והשתא אי ס"ד דהא דא"ז אר"ח דם שבפישלו אע"ע אינו אלא בחה"פ אבל בתולין ובחה"ח ע"ע ש"מ דבבישול לא נפק מתורת דם עדיין ראוי לזריקה שרי טעמי' פדמפרש רב חסדא דם שקרש בחטאת ואכלו חייב ולקח ונתן אמר רחמנא והאי בר לקיחה ונתינה הוא והא דבחה"פ אע"ע לאו משום דאינו ראוי לזריקה דהא בחה"ח ראוי לזריקה אלא פדמפרש ר"ח טעמא בחה"פ ואכלו פטור וטבל והנה רחמנא והאי לאו בר טבילה והנאה הוא וכיון דדם שבפישלו ע"ע אלא בר זריקה הוא ואפתי לא נפק מתורת דם כ"ש דם שמלחו דמשום דהוי פרוחם לא נפיק מתורת דם ובר זריקה הוא וע"ע בתולין ובחה"ח והא דאמר זעירי דם שמלחו אע"ע היינו בחה"פ דווקא וכיון דכל דם שמלחו בר זריקה הוא דאפתי לא נפק מתורת דם לענין זריקה אלא לענין הנאה של חה"פ לחוד כמו דם שבפישלו א"כ איצטריף קרא דמעל מנחתה ולא מעל דמיף דסד"א דדם חה"ח בעי מליחה שרי אחר המליחה אפתי לא נפק מתורת דם לענין זריקת חה"ח והא לא מסתבר דלא ניחא ליה לומר דאדם בעי מליחה דנחלוך בין דם לדם דמקצת דמים בעי מליחה כגון של חה"ח ומקצת דמים לא בעו כגון של חה"פ דאינו דברים של טעם פלל ועוד יש להקשות לדעת רש"י דאין חילוק בין דם שבפישלו באור לבשלו בחמה או שקרש דא"כ למה נקיט ר"ח דם שקרש בחה"ח ואכלו חייב הו"ל לומר דדם שבפישלו בחה"ח ואכלו חייב דהו"ל רבותא טפי דאע"ג דלא הדר מ"מ חייב אלא שפזו יש לומר דמשום רבותא דסיפא נקט דם שקרש וקמ"ל דבחה"פ אפילו נקרש לחוד אע"ג דהדר אפ"ה אם אכלו פטור וה"ט כדר"י הואיל ונדהה ידחה והא דנקט ר"פ דם חמור שקרש ולא נקט דם חמור שבפישלו דהוי רבותא טפי משום דר"פ לפלוגתא דר"ח ורבה קאי ולרבה דאית ליה הואיל וכנגדו ראוי קא יליף למילתיה וכיון דאינהו נקטי למילתיהו בקרש משום רבותא דחה"פ אליבא דר' חסדא.

נקט איהו נמי למילתיה נמי בקרוש וה"ה לדם שבפישלו נמי חייב מ"מ נ"ל דדברי התוס' וסייעתם עיקר דדם שבפישלו אע"ע כמש"כ לפנינו בס"ד והנה כבר עלה בלבי שיטה אחת ולכאורה היא נכונה להשיב שלום בין כל הסברות וזו היא שנינו ברפ"ה דמס' פרייתות (ד' כ') אכל דם שחיטה בבהמה חיה ועוף בין טמאין ובין טהורין דם נחירה דם עיקור דם הקנה שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו דם הטחול דם הלב דם בצים דם חגבים דם התמצית אין חייבין עליו ולמדנו מפאן דשני מיני דמים אסרה תורה וחלוקין הם בעונש דעל דם הנפש דקחשיב ברישא דמתני' חייבין עליו פרת ועל דם הטחול ודם הלב וכן דם הפליות ודם האברים על פולן אין חייבין עליהם פרת אבל עובר עליו בל"ת פדאמרין שם בגמ' (דף כ"א) וטעמא דמילתא משום דגבי עונש של דם כתב רחמנא פי נפש כל בשר דמו הוא כל אונקליו יפרת אבל לגבי לאו גרידא של דם לא נאמר דם הנפש גבייהו משו"ה אפי' על שאר דם ע"ע בל"ת ולענין פפרה נמי אמרינן התם בגמ' דף, כ"ב פי הדם הוא בנפש יכפר דם שהנפש יוצאה בו מכפר דם שאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר וגבי עונש נאמר הטעם בתורה פי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא נאמר לבני

ישראל וגו' כל אנכליו יפרת ונאמר ונתתי פני בנפש האנכלת את הדם והכרתי אותה מקרב עמה כי נפש הפשר בדם היא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשותיכם כי הדם הוא בנפש יכפר אלמא לא חייבה התורה פרת אלא על דם הנפש ונוקא שראוי לזריקה ומה"ט אמרינו דדם שבישולו או שמלחו אע"ע דכיון דלאחר בישול או מליחה אינו ראוי לזריקה הו"ל פדם אברים שאין ענוש עליהם פרת ומיניה כמו שדם אברים אע"פ שאינו בכרת מ"מ עובר עליו בל"ת דכל דם לא תאכלו אע"פ שאינו ראוי לזריקה לכפר ה"נ דם הנפש לאחר שיצא מתורת פפרה ע"י בישול ומליחה אע"פ שיצא מתורת ענוש דדם הנפש הראוי לכפרה מ"מ הוא בכלל לאו דדם לא תאכלו פדם האברים.

ונה קרוב לסברת איפא מ"ד שפכת העיטור דמעבר הוא דלא עבר הא איסורא איפא אבל לא מטעמא דידהו דמדמו ליה לחצי שיעור דהא ליתא אלא מטעמא דפרישית ועוד איפא בין טעמא דידי לדבריהם ו"ל דלדידי אע"ג דאין ענוש פרת אחר בישול או מליחה מ"מ לאו מיהו איפא בין פדם הנפש ובין פדם האברים וחיוב מלקות ולדידהו איסורא איפא מלקות ליפא ולפנינו נדבר עוד בזה: ועתה נפלפל בין סברת רש"י ותוס' ו"ל להוכיח איזה מהו נראית עיקר ונ"ל להביא ראיה שסברת התוס' עיקר מהא דאמרינו בפ"ה דיומא (דף נ"ט) ובפ"ק דמעילה (דף י"א) ת"ר מועלין בדמים דר"מ ור"ש ונחכמים אומרים אין מועלין בהם ע"כ לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין בהו מנה"מ אמר עולא אמר קרא לכם שלכם יהא דבי ר"י תנא לכפר לכפרה נתתו ולא למעילה ור' יוחנן אמר א"ק הוא לפני פפרה כלאחר פפרה מה לאחר פפרה אין בו מעילה אף לפני פפרה אין בו מעילה ובמסקנא דשמעתא ביומא אמרינו והני תלתא קראי בדם למה לי חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומאה ופירש"י חד למעוטי מנותר שאם אכל דם נותר בשוגג אינו חייב אלא אחת משום דם וכן אם אכל דם קדשים בטומאת הגוף שהיא בכרת בכולן אינו חייב אלא אחת משום דם וכן אם שגג בדם והזיד באחת מאלו פטור מפרת ע"כ ויש לי להקשות שהרי במס' פרייתות סופ"ה דף כ"ג אמרינו א"ל רבא לר"נ ומי אמר ר"ש איסור חל על איסור (ואמתני' קאי דמחייב חטאת אנותר של חלב דחגיל איסור נותר אאיסור חלב) והא תנא רש"א האוכל נבלה ביו"כ פטור ומשני אלא בקדשים גלי רחמנא דאתי איסור חל על איסור דתני אשר לה לרבות את האימורין ואימורין קאי עליהו באיסור עולין וחלב קאי עליהו באיסור פרת וקאתי איסור טומאה וחייל עליה ומייתי עוד ראיה מהא דתנא רבי אומר כל חלב לד' לרבות אימורי קדשים קלים למעילה ומעילה איסור מיתה וקא חגיל על איסור חלב דאיסור פרת הוא ש"מ בקדשים גלי קרא ופריה וקא תנא רש"א אין פיגול בעולין ואין נותר בעולין אלא תנאי היא ואלבא דר"ש דאיפא דאמרי בקדשים איסור חל על איסור ואיפא דאמרי בקדשים גמי אין איסור חל איסור ולמ"ד בקדשים גמי אין איסור חל על איסור פל חלב לד' מאי עביד ליה מוקי ליה בנולדי קדשים דקסברי ונולדי קדשים בהווייתו הו קדושים דתרווייהו בהדדי אתו ע"כ: והשתא לר"ש הו קרא למעוטי דם מנותר וטומאה ל"ל להאי תנא דס"ל אליבא דר"ש דבקדשים גמי ס"ל לר"ש דאין איסור חל על איסור בלא קרא גמי היאך ס"ד דתיחול איסור טומאה ואיסור נותר על איסור דם דקדים ולמ"ל קרא למעוטיניהו ושנויי דהתם בנולדות קדשים לא שנייה הקא אלא ע"כ ש"מ דדם שבישולו אינו ע"ע א"כ איצטריה קרא דסד"א דם קדשים שבישולו דפקע

איסור דם מינה לחייב עליה משום נותר או טנמא קמ"ל דלא אכל לסברת רש"י תקשי מיני' לרבה דאית ליה לפי פירושו ו"ל דדם שבשלו אפי' בחטאות הפנימיות ע"ע הואיל שפנגדו ראוי בחטאת החיצונות א"כ פיון דדם שבשלו ע"ע בכ"מ בין בחולין בין בכל הקדשים פנימים וחיצונים א"כ למ"ל למעוטי דם מנותר וטנמא אליבא דר"ש ומפח ראי' זו נסתר נמי סברתי שפתבתי דדם שבשלו ע"ע לחייב פרת אכל ע"ע בל"ת א"כ אפתי תקשי למעוטי דם מנותר וטנמא לר"ש ל"ל דאע"ג דלאחר בישול אינו אלא בל"ת גרידא דהוי איסור קל לא חניל עליה איסור חמור דנותר וטנמא שהם בכרת אליבא דר"ש כדאמרינן התם בכריתות ודניק לה מדאמר ר"ש דאוכל גבילה ביוה"כ פטור ולא חניל איסור יו"כ דבכרת דחמיר על איסור גבילה דקיל שאינו אלא בלאו בעלמא אלא ע"כ דם שבשלו וה"ה שמלחו דמליח פרותח אע"ע בלא כלום בין בדם הנפש בין בדם האברים ואפי' לאו גרידא נמי ליכא ואינו אסור אלא מדרבנן: עוד נ"ל להביא ראי' לזה מהא דאמרינן בפ"ק דמס' פרייתות (דף ד') תניא פל חלב וכל דם לא תאכלו מה חלב לוקה ב' אף דם לוקה שמים דברי ר"י וחכ"א אין בו אלא אזהרה אחת ומ"ש חלב שלוקה שמים בלא היקשא דכתיב ביה תרי קראי פל חלב וכל דם לא תאכלו פל חלב שור וכשב דם נמי בלאו היקשא נילקו שמים דכתיב בי' תרי לאוין פל חלב וכל דם לא תאכלו וכל דם לא תאכלו בכל מושבתיכם לעוף ולבהמה אלא אימא מה חלב לוקה ג' אף דם לוקה ג' ומ"ש חלב דלוקה שלוש דכתיב ביה הדין תרי לאוין ולא דורות הא תלתא דם נמי איצטריף סד"א הואיל ואיתמעט דם מטנמא ליתמעט מזרות קמ"ל היקשא ע"כ מדמחייב ר"י, אדם משום זרות ע"כ או דס"ל איסורחל על איסור ע"י כולל דמיגו דחל איסור זרות אבשר חל נמי אדם אע"ג דאסירי וקנימי משום דם וכן הא דמחייב אכלב משום זרות ע"כ נמי משום כולל הוא דמחייב ליה דמיגו דחל אבשר חל נמי אכלב דבנולדי קדשים ליכא לאוקמי ונימא דס"ל לר"י ונולדי קדשים בהננייתו הם קדושים כדמוקי לה להא דכל חלב לד' אליבא דר"ש דבשלקמא איסור מעילה א"ש בנולדי קדשים דבהדדי קאתו פיון דבהננייתו הם קדושים חל איסור מעילה בשעת לידה עם איסור חלב בהדי הדדי אכל איסור זרות דכל זר לא יאכל קדש אינו חל עד אחר שחיטה וזריקה דפקע איסור מעילה וכל איסור זרות כדאמרינן במס' יבמות פ' ד' אהין (דף ל"ב) גבי זר שאכל מליקה דחשיב ליה לאיסור זרות ואיסור גבילה דמליקה איסור בת אחת משום דלא חל איסור זרות עד לאחר שחיטה דפקע ליה איסור מעילה וכל איסור זרות וא"כ איף חל איסור זרות על איסור חלב וע"כ או שחל ע"י כולל דע"כ לא שמעינן לי לר"י דאין איסור חל על איסור במס' חולין (דף ק') גבי גבלת עוף דאין איסור גבלה וטרפה חל על עוף טמא אלא באיסור גרידא אכל באיסור כולל מודה דחל על איסור או דס"ל דבמוקדשין איסור חל על איסור וכהאי תנא דס"ל הכי אליבא דר"ש ואיסור זרות נמי חשיב ליה פאיסור מוקדשין לחול על איסור אחר אכל הא ונדאי איכא למיזק דאמרינן התם בכריתות אלא לרבנן היקשא למאי אתא פלומר למאי היקכתא אקיש רחמנא דם לחלב ומשני לכדתניא פל חלב וכל דם לא תאכלו מה חלב מיוחד שחלבו חלוק מבשרו ואין מצטרפין זה עם זה אף דם שדמו חלוק מבשרו אוציא דם שרצים הואיל דאין דמו חלוק מצטרפין והשתא תקשי לר"ש למאן דאית ליה אליבא דידיה דאפי' במוקדשין אין איסור חל על איסור בשום ענין אפילו באיסור כולל א"כ

ע"כ לא ס"ל דהקישא לחיוב משום זרות קאתי שְהַרִי אין איסור זרות חל על איסור דם ואפ"ל על איסור חלב אינו חל ואי אתה יכול לומר מה חלב לוקה ג' ואחד מהן איסור זרות דהא על איסור חלב גופיה אינו חל איסור זרות וְהָא נְמִי א"א לומר דאית ליה היקשא לענין צירוף פדאמר אליבא דרבנן וילמד שאין דם ובשר מצטרפין ביחד לחייב עליהן משום טומאה לבד משרצים שמצטרפין וע"ז לחייב עליהן מדם טומאה דהא ר"ש צירוף לית ליה פדאמרינן במס' מפות פ"ג (דף י"ז) רש"א כ"ש למפות ולא אמרו פזית אלא לענין קרפן בלבד וא"כ לר"ש היקשא דדם לחלב למאי אתא אלא ע"כ דם שבישולו אכ"ע ואתא ליה היקשא לר"ש לחייב על דם משום זרות פדאמרינן אדר"י ואין פאן אלא איסור זרות לחוד דלאחר בישול פקע ליה איסור דם ומ"מ האי איסור זרות דקאמינא לאו איסור זרות ממש דא"כ אע"ג דבדם משפחת לה לאחר בישול בחלב לא משפחת לה לאיסור זרות פלל ואי אתה יכול לומר מה חלב לוקה ג' אלא לר"ש איסור מעילה במזיד הוא דרבי קרא שחייב על דם דאע"ג דאימעוט דם מאיסור מעילה בשוגג לענין חומש נאשם מעילות מ"מ לענין מזיד חייב על דם משום לאו דמעילה ובלאחר בישול דפקע לי' איסור דם ובחלב משפחת לה בנולדי קדשים וקסבר נולדי קדשים בהנונייתו הו קדושים דאיסור חלב ואיסור דהזיד במעילה בהדדי קאתי בשעת לידת הבהמה ומ"מ איסור דם עם איסור דהזיד במעילה ליכא למימר בנולדי קדשים דבהדדי הדדי קאתי פנין דע"כ ס"ל נולדי קדשים בהנונייתו הם קדושים ולא במעי אמן.

דאי ס"ד במעי אמן הם קדושים איסור חלב איסור הזיד במעילה דליתא בהדי הדדי בנולדי קדשים לא משפחת לה. א"כ איסור הזיד במעילה דחל במעי אמן קדים לאיסור חלב שאינו חל עד שעת לידה וא"כ האי היקשא דדם לחלב אינו שונה דבחלב עובר משום הזיד במעילה ולא משום חלב ובדם עובר על שתיהן ועוד ע"כ למ"ד אין איסור חל על איסור במוקדשין אדר"ש מוקי פל חלב לד' בנולדי קדשים וקסבר נולדי קדשים בהנונייתו הם קדושים פדאמר ה"ם וכיון דנולדי קדשים בהנונייתו הם קדושים וא"כ איסור דם קדים דנוהג בשליל פדתנן בפ"ד דחולין (דף ע"ד) השוחט את הבהמה ומצא בה בן שמונה חי או מת או בן תשעה מת קורעו ומוציא את דמו וכיון דנוהג בשליל קדים איסור דם לאיסורא דהזיד במעילה פדאמרינן בפ"ג ג"ה (דף ק') לענין ג"ה דאי נוהג בשליל איסור טומאה וג"ה בהדדי חייב משום דג"ה נמי חל במעי אמן פנין דנוהג בשליל וכיון דאיסור דם קדים תו לא משפחת לה לאיסור דהזיד במעילה שאפילו בנולדי קדשים אינו חל עד שתלד שתחול על איסור דם אם לא בלאחר בישול וש"מ דם שבישולו אע"ע בלא כלום ואפ"ל איסור לאו מדאורייתא לית ביה וה"ה דאיסורא גרידא פמו חצי שיעור נמי מדאורייתא לית ביה דאי ס"ד דאיכא עליה איסור דאורייתא פמו בחצי שיעור וכאיכא מ"ד שכתב העיטור א"כ אפתי תקשא ל"ל קרא למעוטי דם מנותר וטומאה וגם היכי משפחת לה היקשא דדם לחלב לר"ש הו אין איסור חל על איסור ואפ"ל בלאחר בישול לא משפחת לה פנין דאכתי איכא איסורא דאורייתא באיסורא גרידא אע"פ שאין בו מלקות פמו חצי שיעור נמי אמרינן דאין איסור חל על איסור ואע"פ שהתוס' כתבו בפ"ג דמס' שבועות (דף כ"ג) גבי שבועה שלא אוכל ואכל נבלות דבחצי שיעור דליכא אלא איסורא בפעלמא אע"ג דאיסור מה"ת לר"י שבועה חל עליו וכ"כ בפ"ג ג"ה (דף ק"ב) גבי נטל צפור שאין בו פזית דעל חצי שיעור אע"ג דאיסור מה"ת כו"ע מודה דאיסור חל על

איסור מ"מ יש בְּיָדֵי רְאִיּוֹת בְּרוּרוֹת דְּלִמְאֵי דְקִיִּי"ל כר"י דְחֻצֵי שְׁיַעוּר אָסוּר מֵה"ת אֵין  
איסור חל עָלָיו וְה"ה לְדָם שְׁבֻשָׁל אִס"ד דְּאָסוּר מֵה"ת אֵין אִיסוּר אַחַר חַל עָלָיו וְהִדְרָא  
קוּשְׁיָא לְדוֹכְתָא קְרָא לְמַעוּטֵי דָם מְנוּתָר וְטוֹמְאָה לִמ"ל וְהִקְיִישָׁא דָם לְחֵלֶב לר"ש לִמְאֵי  
אַתָּא אֵלָא ע"כ דָם שְׁבֻשָׁלוּ שְׁרִיָא מִן הַתּוֹרָה לְגַמְרֵי וְאַכְתוּב אַחַד מִן הַרְאִיּוֹת שְׁבִינְדֵי  
דְאַמְרִינֵן אֵין אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר אִפִּי' עַל חֻצֵי שְׁיַעוּר לִמְאֵי דְקִיִּי"ל דְּאָסוּר מֵה"ת מֵהֵא  
שְׁמַעְתָּא גּוּפָא דְכָרִיתוֹת דְמוֹכִיחַ הַש"ס דְלִרְבִי דֹאע"ג דס"ל דְאֵין אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר  
בְּאִיסוּר קַל עַל אִיסוּר חָמוּר בְּקִדְשִׁים שְׁמַעֲנִין לִי וְכו' דְתַנָּיָא ר"א כָּל חֵלֶב לִד' לְרַבּוֹת  
אִימוּרֵי ק"ק לְמַעֲלָה וּמַעֲלָה אִיסוּר מִיִּתְהָ וְקָא חֲנִיל עַל אִיסוּר חֵלֶב דְאִיסוּר פֶּרֶת הִיא  
וּש"מ בְּקִדְשִׁים גְּלִי קְרָא וּמִנ"ל דִּילְמָא לְעוֹלָם אִימָא לָךְ דְלִרְבִי אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר לִיה  
לִיה כָּלֵל וְאַפְּי' בְּקִדְשִׁים וְהָא דְרַבִּי קְרָא אִימוּרֵי קִדְשִׁים קָלִים לְמַעֲלָה אַע"ג דְאִית בְּהוּ  
אִיסוּר חֵלֶב נ"מ אִם אָכַל חֻצֵי שְׁיַעוּר מִשָּׁל הִקְדַּשׁ אַחַר וְחֻצֵי שְׁיַעוּר מֵאִימוּרֵי קִדְשִׁים  
קָלִים דְאֵין פָּאן מִחֵלֶב אֵלָא חֻצֵי שְׁיַעוּר וְאֵין פָּאן מִשּׁוּם אֵין אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר דְהָא  
בְּכָל הָאָסוּרִים שְׁבַתּוּרָה אַחַע"א דְחֻצֵי שְׁיַעוּר וּסְד"א דְעַל אִימוּרֵי קִדְשִׁים קָלִים אֵין  
עוֹבְרִין עָלָיו מִשּׁוּם מַעֲלָה קִמ"ל כָּל חֵלֶב לִד' דַּע"ע מִשּׁוּם מַעֲלָה וְאַל תִּדְחַה דַּע"כ הָא  
דְרַבִּי רַחֲמָנָא אִימוּרֵי קִדְשִׁים קָלִים לְמַעֲלָה ע"כ לְכַשְׁיַעוּר שְׁלָם דְחֵלֶב רַבִּי רַחֲמָנָא וְקִמ"ל  
דְאִיסוּר מַעֲלָה חַל עַל אִיסוּר חֵלֶב דְאֵי לְחֻצֵי שְׁיַעוּר ל"ל קְרָא פְּשִׁיטָא דְאִיסוּר מַעֲלָה חַל  
עַל אִיסוּר חֻצֵי שְׁיַעוּר דְאִיסוּר חֵלֶב דְהָא בְּחֻצֵי שְׁיַעוּר אֵין פָּאן מִשּׁוּם אֵין אִיסוּר חַל עַל  
אִיסוּר דְהָא קִמ"ל קְרָא דְסְד"א דְבַק"ק אֵין בְּהֵם מַעֲלָה כָּלֵל כַּדְפִירִש"י בַּס"פ כ"ה (דָּף  
קו"ז) גְּבִי הָא דְתַנּוּ הֵתָם חוֹמֵר בְּחֵלֶב שְׁהַחֵלֶב מוֹעֲלִין בּוֹ וְקָאָמַר בְּגַמְרָא מְנָא הֲנִי מִיְלִי  
וּפִירִש"י מִנֵּה"מ דְחֵלֶב יֵשׁ בּוֹ מַעֲלָה וְלֹא מְפַלֵּג דְאַפִּילוּ חֵלֶב ק"ק אַע"ג שְׂאֵין בְּהֵם  
מַעֲלָה בְּחִיטָה דְהָא מְמוֹן בְּעֵלִים הֵן יֵשׁ בּוֹ מַעֲלָה בְּאִימוּרֵיהֶם לְאַחַר שְׁנִזְרַק דָּמִן עַכ"ל  
תַּדַּע דְאַפִּילוּ לִיּוֹתֵרַת הַכֶּבֶד וְב' הַפְּלִיּוֹת יִלִּיף הֵתָם מִקְרָא דְמוֹעֲלִין בְּהֵן אַע"ג דְלִית בְּהוּ  
מִשּׁוּם אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר דְהָא שְׁרִי בְּאַכִּילָה אֵלָא ע"כ טַעֲמָא כַּדְפִירִש"י וּש"מ דְאַמְרִינֵן  
דְאֵין אִיסוּר חַל עַל אִיסוּר דְחֻצֵי שְׁיַעוּר נְמִי וּלְפַמ"ש ג"כ א"א לְדַחוֹת רְאִיּוֹתֵי מֵהָא דְמִיַּעַט  
רַחֲמָנָא לְדָם מְטוֹמְאָה וְנוֹתָר אַע"ג דְאֵי אַחַע"א לר"ש דְנ"מ אִם אָכַל חֻצֵי שְׁיַעוּר מִדָּם  
דְנוֹתָר וְחֻצֵי שְׁיַעוּר מְנוּתָר אַחַר בְּשׁוּגְגָלְעֵנִן קְרַבֵּן דְמוּדָה ר"ש דְלַעֲנֵן קְרַבֵּן בְּעֵי פְּזִית  
כְּדַתְנָיָא רִש"א כ"ש לְמַכּוֹת וְלֹא אָמְרוּ כְּזִית אֵלָא לַעֲנֵן קְרַבֵּן דְאֵי מִשּׁוּם אֵין אַחַע"א  
בְּחֻצֵי שְׁיַעוּר לֹא אָמְרִינֵן וְכֵן הָא דְמִיַּעַט רַחֲמָנָא לְדָם מְטוֹמְאָה נ"מ אִם אָכַל ח"ש מְבַשֵּׁר  
קִדְשִׁים וְחֻצֵי שְׁיַעוּר מִדָּם קִדְשִׁים בְּטוֹמְאָה בְּשׁוּגְגָלְעֵנִן דְאֵין בְּחֻצֵי שְׁיַעוּר מִשּׁוּם אַחַע"א דְעַל  
טוֹמְאָה וְנוֹתָר חֲזִיבִין חֲטָאת בְּשׁוּגְגָלְעֵנִן כְּדַתְנֵן רַפ"ק דְכָרִיתוֹת דְהָא לִיתָא דְבְּחֻצֵי שְׁיַעוּר נְמִי  
אָמְרִינֵן אֵין אַחַע"א וְכַדְכְּתִיבָנָא וְעוֹד נִרְאָה דְאַפִּילוּ לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת דְבְּחֻצֵי שְׁיַעוּר לֹא  
אָמְרִינֵן אַחַע"א א"א לְאוּקְמֵי הָא דְטוֹמְאָה וְנוֹתָר בְּחֻצֵי שְׁיַעוּר וְאַלִּיבָא דַר"ש דְכִינֵן דְאִית  
לִיה כ"ש לְמַכּוֹת אֵלְמָא כָּל שְׁהוּא לְדִידֵי' אִיסוּר גְּמוּר מִקְרֵי לַעֲנֵן עוֹנְשִׁין כְּמוֹ פְּזִית לְרַבֵּן  
אַע"ג דְלַעֲנֵן קְרַבֵּן בְּעֵי שְׁיַעוּרָא מ"מ אָכַל חֻצֵי שְׁיַעוּר שְׁל נוֹתָר מִדָּם קִדְשִׁים אוֹ בְּטוֹמְאָה  
וְהַשְּׁלִים לְשְׁיַעוּרוֹ לְנוֹתָר אַחַר שְׁפִיר א"ל אֵין אִיסוּר חַע"א דְהָא ח"ש אִיסוּר גְּמוּר הוּא  
לְעוֹנְשִׁין אַע"ג דְלַעֲנֵן קְרַבֵּן שְׁיַעוּרָא בְּעֵי וַא"ת לִמְאֵי דְפְּרִישִׁית דְלִיבָא שׁוּם אִיסוּר מֵה"ת  
בְּדָם שְׁבֻשָׁלוּ א"כ תִּקְשָׁה לָךְ הָא דְאַמְרִינֵן רַפ"ק דְבְּכּוֹרוֹת (דָּף ו') וְחֵלֶב דְבִהֶמָּה טְהוּרָה  
מִנ"ל דְשְׁרֵי אֵלִימָא מְדַאָסַר רַחֲמָנָא בְּשׁוּר בְּחֵלֶב הָא לְחוּדֵי' שְׁרֵי וְאַימָא חֵלֶב לְחוּדֵי' אָסוּר



באכילה ומותר בהנאה בשר בקלב בהנאה נמי אסור ולר"ש דשרי בהנאה משפחת לה למלקי על בשוליה ונהרי לפני זה אמר הש"ס דלמ"ד דם נעפר ונעשה חלב חלב דבהמה טהורה דשרי חידוש הוא דמעיקרא דם הוא ולמאן דל"ל דם נעפר ונעשה חלב הו"ל חלב חידוש דליכא מידי דאחי מחי ושריא רחמנא והאי חלב פאבר מן החי הוא ושרי ונהרי בבו"ח קיי"ל בפרק פל הפשר (דף ק"ח) דדרה בישול אסרה תורה ואי תרי ליה פול יומא בתקבא שריא בשיל לי' בשוליה אסור והשתא היאך בעי למילף דחלב שרי מדאסר רחמנא בו"ח הא חלב לחודי שרי' אפתי למ"ד דדם נעפר ונעשה חלב לעולם אימא לה דחלב אסור משום דם והא דאסר רחמנא בשר בתקב אינו ראיה דאימתי נעשה בב"ח לאחר בישול וכבר פקע בבישול אסור דם ולא יהא פח חלב הנאסר משום לתא דדם חמור מאסור דם שע"י בישול פקע אסורו ולעולם חלב קודם בישול אסור משום דם וי"ל דעדיפא מינה קא דחי ליה דאפילו לאחר בישול ליכא למילף מינה דחלב שרי דילמא אסור משום דאחי מן החי דאפילו הכי איצטריו למיתסר בב"ח משום בישולו או הנאתו (ולשלמות המלאכה מלאכת הקודש אכתוב מה שק"ל עוד בהאי).

שמעתא דמנחות בהאי סוגיא דדם שבשלו דאמר ר"פ הלכה דם חמור שקרש ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחה"ח ופירש"י הלכה דאמרת אמרינן הואיל וכנגדו ראוי דם חמור אע"פ שאינו ראוי לקרבן ואיכא למימר דלא חייבה תורה פרת אלא על דם הראוי לקרבן אלא אפילו חמור דאין קרבן בטמאים אפ"ה חייב ע"כ ותימה לי ל"ל לר"פ למילף מהא דאמר רבה דידיה אפילו בחה"פ ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחה"ח דעל דם חמור חייב אע"פ שאינו ראוי לקרבן דאין קרבן בטמאים הא משנה שלמה שנינו ברפ"ה במסכת פרייתות אכל דם שחיטה בבהמה בחיה ובעוף בין טמאים ובין טהורים דם נחירה דם עיקור דם הקנה שהנשמה יוצאה בו חייבין עליו ועוד דמשמע דלר"ח דא"ל דם שקרש בחה"פ ואכלו פטור וטבל והנה אמר רחמנא והאי לאו בר טבילה והנאה ול"ל הואיל וכנגדו ראוי באה"ח על דם חמור אין חייבין עליו וה"ה לדם דשאר טמאים הואיל דלאו בני קרבן נינהו א"כ תקשה ליה לר"ח מתני' דמחייב על דם טמאים פרת דהא קתני בסיפא דם הטחול דם הלב דם בצים דם חגבים דם התמצית אין חייבין עליו והאי דם הטחול דם הלב דם התמצית דקתני בסיפא דאחייע היינו פרת הוא דליכא הא ל"ת גרידא מיהו איכא מקלל דדם טמאין חייבין עליו דקתני ברישא היינו חייבין עליו פרת קאמר ואם נפרש הא דר"פ כפשוטו דדם חמור שקרש הוא דקא יליף לה מהא דרבה דחייבין עליו כמו דס"ל לרבה דדם שקרש בחה"פ ואכלו חייב הואיל וכנגדו ראוי בחה"ח ה"ה נמי בדם חמור שקרש חייב הואיל וכנגדו ראוי בחה"ח ג"כ קשיא משמע דלר"ח דפטור דם שקרש בחה"פ פטור נמי בדם חמור שקרש ואמאי נדמי' לדר"ח לחה"פ נדמי' לחה"ח כמו דם חולין שקרש חייב עליו כמו בחה"ח פדתגיא הקפה את הדם ואכלו חייב דמשמע אפילו בחולין נמי חייב וכמש"כ למעלה וע"כ לא קפטר ר"ח בדם שקרש אלא בחה"פ לחוד הואיל ובדידיה עצמו אינו ראוי להקרבה דטבל והנה אמרה רחמנא והאי לאו בר טבילה והנאה הוא אבל בדם חולין חייב הואיל וראוי להקרבה בשום קרבן פגון חטאת החיצונה ה"ה נמי בדם חמור ודם כל הטמאים ראוי לחייבו כמו בדם חולין ואפילו לר"ח וא"כ מאי הילכה דקאמר ר"פ ויליף לה מדרבה הא ר"ח ג"כ מודה ולא פטר אלא בדם חה"פ גופא ולא בשאר כל מיני דמים ל"ש של טמאים ל"ש טהורין תו ק"ל לר"ח דאמר

דָּם שֶׁקָרַשׁ בַּחֶה"פּ וְאָכְלוּ פְטוּר מִשּׁוּם דָּלָא חֲזִי לְמִילְתֵיהּ לְהַזָּאָה אַבְל בַּחֶה"ח אִם אָכַל חֲזִיב הוּאִיל וְחֲזִי לְמִילְתֵיהּ לְנִתְיָנָה וְכֵן בְּחֻלְיִין נְמִי חֲזִיב א"כ בַּחֶה"פ אִמְאֵי פְטוּר וְכִי מִשּׁוּם דְּאֶקְדָּשְׁיָן פִּקְע לְאִסוּר דָּם לְאַחַר בִּישׁוּל מִינְיָה דְּאֵלוּ לֹא קִדְשִׁיהּ אִסוּר דָּם רְכִיב עָלָיו לְעוֹלָם וְאִין תִּקְנָה לְאִסוּרוֹ אֶפְיָלוּ בְּבִישׁוּל וּמִשּׁוּם דְּאֶקְדָּשְׁיָן קָלִישׁ לִיהּ לְאִסוּר דָּם שָׁבוּ וּפְקַע ע"י בִּישׁוּל אִסוּר שָׁבוּ לְהִיכֵן אֲזַל אֱלֹא שְׁבֻזָּה י"ל דְּוָדַאי זֶה אִין סְבָרָא לִוְמַר לר"ח דע"י הַקְדִּישׁוֹ קָלִישׁ לִיהּ לְאִסוּר דָּם שָׁבוּ דְלִפְקַע ע"י בִּישׁוּל מִשּׁא"כ קוֹדֵם הַקְדִּישׁוֹ דְּאִסוּר שָׁבוּ לְהִיכֵן אֲזַל אֱלֹא מִשּׁוּם דְּאָמַר רַבָּא בַפ"ק דְּמַסְכֵּת פְּרִיתוֹת (דף ד') ג' פְּרִיתוֹת הָאֻמוֹרוֹת בְּדָם לְמֵאֵי אֲתָא אַחַת לְדָם חֻלְיִין וְאַחַת לְדָם קְדָשִׁים וְאַחַת לְדָם פִּסּוּי.

וְאָמַר רַבָּא חֲמִשָּׁה לְאוּיִן הָאֻמוֹרִין בְּדָם לְמָה אַחַת לְדָם חֻלְיִין וְאַחַת לְדָם קְדָשִׁים וְאַחַת לְדָם פִּסּוּי וְאַחַת לְדָם אִיבָרִין וְאַחַת לְדָם הַתְּמַצִּית וּמִשְׁמַע דְּעַל דָּם קְדָשִׁים עוֹבְרִין בְּב' לְאוּיִן דְּהוּי בְּכָלֵל לְאוּ דְּחֻלְיִין דְּלֹא גָרַע קְדָשִׁים מְחֻלְיִין וְנוֹסֵף עוֹד לְאוּ אֶחָד מִשּׁוּם דָּם קְדָשִׁים וְכֵן לְעַנְנֵן פְּרַת הוּי בְּכָלֵל פְּרַת דְּחֻלְיִין וְנוֹסֵף עוֹד פְּרַת מִשּׁוּם דָּם קְדָשִׁים וְנ"מ שְׂאֵם אָכְלוּ בְּשׁוּגַג חֲזִיב ב' חֲטָאוֹת וְעַל לְאוּ וְכַרְת הַנוֹסֵף בְּדָם קְדָשִׁים עַל דָּם חֻלְיִין קָאָמַר ר"ח דָּם שֶׁקָרַשׁ בַּחֶה"פ וְאָכְלוּ פְטוּר הוּאִיל וְלֹא חֲזִי לְמִילְתֵיהּ לְהַקְרִיבָה דְּטָבַל וְהַזָּה אָמַר רַחֲמֵנָא וְהֵאֵי לְאוּ בַר טְבִילָה וְהַזָּה הוּא מִשּׁו"ה פִּקְע לִיהּ הִלְאוּ וְכַרְת הַנוֹסֵף עַלִּי אַבְל בַּחֶה"ח אע"פ שֶׁקָרַשׁ הוּאִיל וְחֲזִי לְמִילְתֵיהּ לְהַקְרִיבָה עֲדִיין בְּקַדְוִשְׁתֵיהּ קָאֵי וְרְכִיב עָלֶיהָ לְאוּ וְכַרְת הַנוֹסֵף עָלָיו הַקְדִּישׁוֹ וְעֲדִיין לֹא פִקְע לְאַחַר שֶׁקָרַשׁ וְרַבָּה דִּידֵיהּ ס"ל וְרֵאוּי עֲדִיין בַּחֶה"ח גַּם בַּחֶה"פ לֹא פִקְע לְאוּ וְכַרְת שֶׁרְכִיב עָלָיו מִחֲמַת הַקְדִּישׁוֹ אַבְל בְּלֹא וְכַרְת שִׁישׁ עַל דָּם אֶפְיָלוּ בְּחֻלְיִין כו"ע מוֹדוֹ דְּאֶפְיָלוּ לְאַחַר שֶׁקָרַשׁ בְּאִסוּרוֹ עוֹמֵד וְלֹא פִקְע לְעוֹלָם בֵּין בַּחֶה"פ וּבֵין בַּחֶה"ח אֱלֹא שֶׁע"ז קָשָׁה דֹא"כ ר"פ דְּאָמַר הִלְכָּהּ דָּם חֲמוּר שֶׁקָרַשׁ וְאָכְלוּ חֲזִיב הוּאִיל וְכַנְגָדוֹ רֵאוּי בַּחֶה"ח אֵהֵי קָאֵי אֵי אֱלֹאוּ וְכַרְת דְּחֻלְיִין ל"ל הוּאִיל וְכַנְגָדוֹ רֵאוּי בַּחֶה"ח הָא בְּלֹא וְכַרְת שֶׁל חֻלְיִין רֵאוּי בַּחֶה"פ כְּמוֹ בַּחֶה"ח וְשִׁנְיָהּ שְׁוִין וְאֶפְיָלוּ דְּחֻלְיִין נְמִי שְׁנָה לְהֵן בְּלֹא שׁוּם הוּאִיל וְכַנְגָדוֹ רֵאוּי וְאֵי עַל לְאוּ וְכַרְת דְּקְדָשִׁים מֵה עַנְנֵן חֲמוּר אַצֵּל קְדָשִׁים וְאֶפְיָלוּ בְּטְהוּרִין שֶׁל חֻלְיִין אִינוּ עוֹבֵר עָלֶיהֶן בְּלֹא וְכַרְת שֶׁל דָּם קְדָשִׁים וְדָבָרִים אֵלוּ צָרִיף נְגַר וּבַר נְגַר דִּיפְרִיקִינְהוּ אֱלֹא שְׂאִין זֶה מְקוֹם הָאֲרִיכוֹת וְלֹא בָּאֵתִי אֱלֹא הוּאִיל וְאַתָּא לִידָן שְׁמַעְתָּא זֹו לְעוֹרַר אֵת הַמַּעֲיִין עָלֶיהֶן): וְעוֹד נ"ל לְהַבִּיא רֵאזָה דְּאֶפְיָלוּ לְרַבָּא דָּם שֶׁבִישׁוּלוֹ אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו שְׁהָרִי בְּמַסְכֵּת זְבָחִים ר"פ הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלָה (דף ק"ו) אֶמְרִינֵן אֲזַהֲרָה לְשׁוֹחֵט קְדָשִׁים בַּחוּץ מִנ"ל וְיִלְיָף לָהּ הֵתָם מִק"ו וּמֵה בְּמִקוֹם שֶׁלֹא עָנַשׁ הַזֹּהֵר מְקוֹם שֶׁעָנַשׁ אִינוּ דִּין שֶׁהַזֹּהֵר וּפְרִיף א"כ לֹא יֵאָמַר לְאוּ בְּחֻלְיִין וְתִיתִי בִק"ו מִנְּבִילָה מֵה נְבִילָה שֶׁלֹא עָנַשׁ הַזֹּהֵר חֲלָב שֶׁעָנַשׁ א"ד שֶׁהַזֹּהֵר וְקָאָמַר רַבָּא מִנְּבִילָה לֹא אֲתִיָּא דְּאִיפָּא לְמַפְרָף מֵה לְנְבִילָה שֶׁכֵּן מְטַמֵּא מְשַׁרְצִים טְמֵאִין מֵה לְשַׁרְצִים טְמֵאִין שֶׁכֵּן מְטַמֵּאִין בְּמִשְׁהוּ מְשַׁרְצִים טְהוּרִין שְׂאִיסוּרוֹן בְּמִשְׁהוּ מְעַרְלָה וְכִלְאֵי הַפְּרָם מֵה לְעַרְלָה וְכִלְאֵי הַפְּרָם שֶׁכֵּן אִסוּרִים בְּהַנָּאָה מְשַׁבִּיעֵית מֵה לְשַׁבִּיעֵית שֶׁכֵּן תּוֹפְשֵׁת אֵת דְּמִיָּה מִתְרוּמָה שֶׁכֵּן לֹא הוֹתֵרָה מְפָלְלָה מְפָלְלָה נְמִי שֶׁכֵּן לֹא הוֹתֵרָה מְפָלְלָה וְהָרִי שֶׁקִּיל וְטָרִי הַש"ס טוֹבָא לְאוּ דְּחֻלְיִין לְמֵאֵי אִיפְטָרִיף עַד דְּמִתְרַץ לְהֵאֵי פִּירְכָא דְּמֵה לְחֻלְיִין שֶׁכֵּן הוֹתֵרָה מְפָלְלָה פְּלוּמַר שֶׁחֲלָב חֲזִיָּה שְׁרִי וְהָרִי אִפְתִּי אִיפָּא לְמִזְדֵּק לְאוּ דָּדָם לְמ"ל תִּיתִי בִק"ו מְכֻלְהוּ דְּקָא חֲשִׁיב לְהוּ הַגְּמָרָא דְּמֵה הִנָּה שֶׁלֹא עָנַשׁ הַזֹּהֵר דָּם שֶׁעָנַשׁ אִינוּ דִּין שֶׁהַזֹּהֵר

ובלאו דדמ ליפא למפרך מידי דבש'למא בשאר איסורי אכילה שענוש עליהן פרת ליפא למפרך לא יאמר לאוי דידהו ונילוף בק"ו מפל הגי דלא ענוש הזהיר היכא שענוש אינו דין שהזהיר דהא נודאי לאו קושטיא היא שקהרי ליפא מידי באיסורי אכילה שענוש עליהן פרת אלא טמא שאכל את הקודש והאכל חלב ודם ונוטר ופיגול והאכל חמץ בפסח והאכל ביוה"כ כמש"כ ברפ"ק דכריתות ומטמא שאכל את הקודש ונוטר ופיגול לק"מ לא יאמר בדידהו לאו ותיתי ק"ו מפל הגי דאמרן דהא איפא למיפרך מה לכולהו שפן לא היתה להן שעת הפנשר תאמר בטמא ונוטר שהיתה להן שעת הפנשר קודם שנטמא וקודם שנעשה נותר ובפיגול היתה לו שעת הפנשר קודם שנעשה פיגול ואע"ג דלאו דנבילה חשיב לה הש"ס לא היתה לה שעת הפנשר במסכת חולין פרק העור והרוטב (דף ק"כ) דקאמר לא לכתוב רחמנא בחמץ ותיתי מהנה פלומר מחלב ונבילה מה להנה שפן לא היתה להן שעת הפנשר ופירש התוספות דנבילה כמו שהיא עתה מתה לא היתה לה שעת הפנשר א"נ מחיים היתה בה איסור אמ"ה ואפילו למ"ד לאו לאכרים עומדת היתה בה איסור שאינה זבוחה ע"כ וקהרי פיגול אינו אלא בד' עבודות של דם פדאימא בכולי מסכתא זבחים ומנחות וכיון דפיגול חל בזריקה אמ"כ לא היתה לו שעת הפנשר דקודם שחיטה היתה בה איסור שאינה זבוחה או אמ"ה ולאחר שחיטה אסורה קודם זריקה משום קדשים דכ"ז שלא נזרק דמן אסורים באכילה משום שזאמר ודם זבוחי ישפך והדר והפנשר תאכל פדאמר בפסחים בפרק פיצד צולין (דף ע"ז) וכן לתי' קמא של התוספות פיגול דמי לנבילה שקהרי כמו שהוא עתה פיגול לא היתה לו שעת הפנשר מ"מ לפי מה שפירש התוספות עוד טעם דמחיים היתה בה איסור שאינה זבוחה איפא למימר דה"ט חשיב לה לנבילה לא היתה לה שעת הפנשר משום דאותו איסור שהיתה לה מחיים דהיינו איסור שאינו זבוחה אפתי השתא נמי רכיב עלה אכל איסור פיגול דניפק מאיסור לאיסור דמחיים היתה בה איסור שאינו זבוחה ואמ"ה ולבתר שחיטה פקע האי איסורא ורכיב עלה איסור אחר ואחר זריקה פקע האי איסורא נמי ורכיב עלה איסור חדש דפיגול שלא היתה עליה עד עכשיו איפא למימר דזה מיקרי היתה לו שעת הפנשר הואיל והיתה לו שעת הפנשר מאיסור פיגול דאיכא עליה עכשיו ועוד דאפילו לתי' ראשון של התוספות י"ל דהתם פריה שפיר מה לנבילה שפמו שהיא עתה לא היתה לה שעת הפנשר תאמר בחמץ כמו שהוא עתה חמץ היתה לו שעת הפנשר ולא דמי לנבילה אכל הכא אע"ג דפיגול דמי לנבילה בהא מילתא דלא היתה לו שעת הפנשר מעת שחל עליו (נראה שפאן חסר קצת): שאלה יז ב"ה יום ד' כ"ו שבט תקמ"ל בולח פארי ותנשא לו זרוע עם גבורה ובידו הארה בעמקי התורה לו העוז ותעצומות ושם חביון עוזו ה"ה אדמ"ו הרב הגאון הגדול המפורסם פמהו' ארי' ליב נ"י יריע אף יזריח את פני משיח אלקי יעקב יחזה בשוב ה' שבות עמו: מתחילין בברכה לראש צדיק יגיעהו החיים והשלום יחדיו יהי תמים מלמעלה יריק ה' עליו את שפעת טובתו עוד יחדש פנשר נעוריו יאריה ימים בשןבע וגיל בל ימוטו אשוריו לנצח א"ס: וזאת שנית היתה עלי פקודת מר גיסי הגביר המפורסם פו"מ ושת"ה כ"ה הירץ יצ"ו לכתוב לאדמ"ו ולבקש ממנו לגלות דעתו הרמה ולהורות את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון אנשי פאריס בעסק בה"ק אשר שמה פי הדבר נחוי ע"פ ציוי השררה יר"ה ואמרתי פי אל יזר בעיני אדמ"ו פי אדבר דבר מה להלכה ולא למעשה וזה נוסח השאלה: הנה זה מזמן חמישים שנה או יותר

שְׁהָיוּ קוֹבְרִים הַמֵּתִים בְּגֵן שֶׁל א"נ אֶחָד וְהָיוּ מְשַׁלְּמִים לוֹ כָּל פַּעַם סֵף יְדוּעַ שֶׁהִי מִתְרַצָּה לְזֶה וְזֶה לְעֶרְףָּה ד' שָׁנָה שְׁלֹא הִי הַא"נ רוֹצֵה עוֹד בְּזֶה לְקַבֵּר שְׁמָה מֵתִים וְרָצָה לְחַרְוֵשׁ וּלְזַרְוֵעַ הַגְּנֵה וּלְהַשְׁלִיךְ הַמֵּתִים חוּצָה מִקְבָּרֵיהֶם וְעִמְדוֹ בְּדִין עִמּוֹ לִפְנֵי הַשָּׂרָרָה יר"ה וְיִצְאָה הַפֶּסֶק דִּין שְׁעָד ה' שָׁנִים הַא"נ לֹא יִגַע יָד בְּקִבְרוֹת וּבַמֵּתִים אֲמָנָם כְּכֹלֹת זְמַן הַנְּזַפֵּר הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ לְחַרְוֵשׁ וּלְזַרְוֵעַ וּלְעֲשׂוֹת מַה שְׁיִרְצָה וְאַחַר כָּל זֹאת עָשׂוּ כַּמָּה תַּחְבּוּלוֹת לְיִקְנוֹת הַגֵּן מִן הַא"נ וְלֹא רָצָה.

וְגַם לֹא עָלָה בְּיָדָם לְיִקְנוֹת ב"ה אַחַר וְעַתָּה קְרוֹב לְזֶה שְׁיַעֲבֹר זְמַן הַמְּוֹגְבֵּל מִן הַשָּׂרָרָה יר"ה וְע"י הַשְׁתַּדְּלוֹת גְּדוֹל נִתְרַצּוּ קֹהֵל הַסְּפָרְדִים שְׁיֵשׁ לָהֶם קִבְרוֹת בְּצַד זֶה הַגֵּן וְרַק חוּמָה מִפְּסִיק בִּינֵיהֶם שְׁיִוְצִיאוּ הַמֵּתִים מִן הַגֵּן שֶׁל הַא"נ וְלִקְוֹבָרָם בְּקִבְרוֹת שְׁלֵהֶן מֵעַתָּה שְׂאוּל יִשְׁאַלוּ: א אִם מִוְתֵר לַפְּנוֹת הַמֵּתִים מִן הַגֵּן לְקִבְרוֹת שֶׁל קֹהֵל סְפָרְדִים.

ב אִם נֶאֱמַר שְׁמוֹתָר לַפְּנוֹת וְהִנֵּה הַמְּקוֹם שֶׁל הַקִּבְרוֹת דְּקֹהֵל סְפָרְדִים קָטָן מְאֹד וְרוֹצִים שְׁיִקְבְּרוּ הַמֵּתִים אֲשֶׁר הֵם בְּאַרְוֹנוֹת זֶה ע"ג זֶה וְע"ד כֵּן נִתְרַצּוּ אִם מִוְתֵר לְעֲשׂוֹת כֵּן: ג הַעֲצָמוֹת שֶׁל הַמֵּתִים אִם צָרִיכִין לְהַשִּׁים שֶׁל כָּל מֵת בְּשֵׁק מִיְּחֻד לְבָדוֹ אוֹ מִוְתֵר לְעֶרֶב הַעֲצָמוֹת שֶׁל הַמֵּתִים בְּיַחַד: ד הַאֲרוֹנוֹת שְׁפִינוּ מֵהֶם הַמֵּתִים אִם צָרִיכִין קְבוּרָה, אוֹ שְׂרִיפָה: ה בְּאֲשֶׁר שְׁדַעְתֶּם לְקִנּוֹת קִרְקַע לְבַה"ק כִּי צִד יִתְנַהֲגוּ עִם הַקִּנְיָ וְהִנֵּה ע"ד שְׂאֵלָה הַרְאִשׁוֹנָה כִּינּוּן דְּהַדְבָר בְּרוּר שֶׁהִגּוּי יִחַרְוֵשׁ וְיִזְרַע וְיִוְצִיא הַמֵּתִים חוּצָה וְיִהְיוּ כְּדוֹמָן עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְהָרִי פְּשִׁיטָא מִוְתֵר לַפְּנוֹתָם.

דְּהָרִי הַטּוֹר פֶּסֶק בְּסִי' שֶׁמ"ג דְּלִכְבוֹד מִוְתֵר לַפְּנוֹתוֹ וְאֵע"ג דְּשֵׁם בְּטוֹר לֹא כָּתַב רַק כְּגוֹן לְהַעֲלוֹת לֹא"י אוֹ לְקַבֵּר אֲבוֹתָיו מ"מ פְּשִׁיטָא דְזֶה מִיְּקָרִי יוֹתֵר לְכְבוֹדוֹ שְׁלֹא יִהְיֶה ח"ו כ"כ בְּבִזְיוֹן וְכ' ב"י בְּשֵׁם הַג"א דְּבְמִקוֹם שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיִוְצִיאוּם נְכָרִים מְצֻנָּה לַפְּנוֹתָם וְכ"כ בְּסוּף ס' מְהָרִי"ל בְּלִקוּטִים דְּהוֹרָה מְהָר"ש רַבּוֹ שֶׁל מְהָרִי"ל דְּכָל שְׁיֵשׁ חֲשַׁשׁ שְׁיִוְצִיאוּ הַמֵּתִים מִקְבְּרוֹ מִוְתֵר לַפְּנוֹתוֹ וְכ"כ בְּדַרְשֵׁי וּמְהָרֵשׁ"ל וְכֵן הוֹרָה הַגָּאוֹן חֲכָם צְבִי בְּתַשׁוּ' ס' נ' וְהַרְמ"ע מִפְּאַנּוֹ ס' מ"ד וְשָׂאָר אַחֲרוֹנִים.

וְע"ד הַשְּׂאֵלָה ב' אִם מִוְתֵר לְהַנִּיחַ הַאֲרוֹנוֹת זֶה ע"ג זֶה גַם זֶה מְבֹאָר בְּסִי' שֶׁס"ג בְּשֵׁם רַבֵּנוּ הָאִי גָּאוֹן וּמְבֹאָר בְּרֵאָלִי שֶׁהִבִּיא שֵׁם דְּאִפִּי לְכַתְּחִילָה שְׂרִי כָּל שְׁיֵשׁ הַפֶּסֶק וְי"ו טְפָחִים אֲבָל בְּצִיר מְהֵכָא לֹא וְרֵאִיתִי בְּרִשְׁבִּי"ץ ח"ג ס' קי"ט שֶׁהִבִּיא מֵאֲבָל רַבְתִּי דְּהֵיכָא דְּהַאֲרוֹנוֹת זֶה ע"ג זֶה סְגִי בַג"ט וְדוֹקָא זֶה בְּצַד זֶה בְּעֵי ו' טְפָחִים וּמוֹכַח שֵׁם בְּתַשׁוּ' דְּרֵאָה דְּבָרֵי רַבֵּינוּ הָאִי גָּאוֹן וְאִפִּי"ה פֶּסֶק כֵּן מִפְּנֵי שְׁעַת הַדְּחָק וּבְנֻדָּאִי כְּדָאִי הוּא הָרַב הַגְּדוֹל רִשְׁבִּי"ץ לְסִמּוּךְ עָלָיו וּמְצֻנְרָף לְזֶה דְּהָרִי בֵּא"ה כְּתַב בְּתַשׁוּ' לְשִׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ב ס' צ"ז דְּנִהְגּוּ בְּקַהֲלוֹת לְהַקְלֵל בְּזֶה מִפְּנֵי שְׁעַת הַדְּחָק: וְע"ד הַשְּׂאֵלָה הַג' הִנֵּה מְבֹאָר בְּסִי' שֶׁס"ג בְּשֵׁם רַבֵּינוּ הָאִי גָּאוֹן דְּאָסוּר לְעֶרֶב עֲצָמוֹת ב' מֵתִים וְשָׁגַם לְעֲצָמוֹת צָרִיף שְׁיַעוּר הַרְחָק ו' טְפָחִים כָּל הֵיכָא דְּאִפְשָׁר אֲמָנָם בְּאֲמַת נִרְאָה סְתִירָה לְזֶה מְדַבְּרֵי מִס' שְׁמַחוֹת שֶׁהִבִּיא הַטּוֹר בְּסִימָן ת"ג דְּנִחְלָקוּ רִיב"ן וְר"ע דְּרִיב"ן סְבַר הַמְּלַקֵּט עֲצָמוֹת שְׁנֵי מֵתִים מֵנִיחַ זֶה בְּרֵאֵשׁ אֲפֶרְסֵקל מְכָאן וְזֶה בְּרֵאֵשׁ אֲפֶרְסֵקל מְכָאן וְרַע"ס דְּסוּף אֲפֶרְסֵקל לְהַתְּעַפֵּל וְנִמְצָא עֲצָמוֹת בְּמֵתִים מְעוֹרְבִים אֵלָא מֵנִיחַ בְּאַרְזִים ע"כ: וְהִנֵּה מוֹכַח מְדַבְּרֵי שְׁנֵיהֶם דְּנִהְיָ דְּמַעְרוֹבוֹת אָסוּר אֲבָל לֹא בְּעֵי הַרְחָקָה לְעֲצָמוֹת דְּאִי ס"ד דְּבְעֵי הַרְחָקָה א"כ מֵאִי קָא מְקַשָּׁה ר"ע סוּפוֹ שֶׁל אֲפֶרְסֵקל לְהַתְּעַפֵּל וּמַה בְּכָף וְכִי עֲדִיפָא עֲצָמוֹת מִתְּחִילַת הַקְּבוּרָה

דלא בעינו בארזים וכל דאיפא הרחקה לא חיישינו שיתערבו ואם פן מ"ש בעצמות א"ו צ"ל דלא בעינו הרחקה ולהכי חשש ר"ע לתערובות כל שמתעכל האפרסקל וקאמר דמניחין בארזים אפי' זה בצד זה וכן פ'י בדרישה שם וצ"ל דרפנו האי סובר דבאמת בארזים מותר להניח זה בצד זה אבל פינו דאין לנו ארזים ובקרישים בעלמא יש חשש שיתעכלו ונמצאו מתערבים ולהכי בעי הרחקה וכיון דידוע דהלכה כר"ע שפיר פסק רבינו האי גאון דגם בעצמות בעי הרחקה וראיתי ברדב"ז ח"ב סי' תרי"א שכתב דמותר לערב עצמות מתים הרבה והביא רא'י מהא דתנו במס' שקלים חוץ המגריפה המיוסדת לקברות ומדה' צריכין למגריפה לקבץ עצמות המפונזרים ש"מ דבהרבה מתים איירי דאילו במת אחד לא שינוי פזור עד שצריכין מגריפה ע"ש ובאמת יש לתמוה איך אישפתמיטלי מיני' דברי רבינו האי גאון שזכרנו ובפרטות שהעתיקם הרמב"ן והטור גם מדברי מס' שמחות שזכרנו מוכח פן דהרי אפי' לריב"ן אסור לערב עכ"פ לכתחילה שיהי גם הוא אמר מניח זה בראש אפרסקל מפאן וזה בראש אפרסקל מפאן והרא'י שיהביא מהמשנה דמס' שקלים אין כדאי לדחות דברי מס' שמחות ודברי רבינו האי גאון ויש לדחות ראיתו בנקל שעשו בשביל כך מגריפה כדי שלא ליגע בינדים אע"ג דמותר ליגע כל שאינו עצמות אביו מ"מ הא חזינו שיותר כבוד הוא שלא ליגע בינדים ואפשר נמי דהרדב"ז מיירי להעלות לא"י כמו שכתב בתחלת התשובה אעפ"י שפן הרא'י שיהביא לא משמע פן עכ"פ לענין הלכה בנודאי נראה שצריף להשים עצמות של כל מת בשק לבדו ולהרחיק זה מזה ו' טפחים כדברי רבינו האי גאון או ג' טפחים פשהם זה למעלה מזה כל זמן שאפשר מיהו אם לא אפשר הרי כתב רבינו האי גאון בעצמו דאם אי אפשר אין להניחם בלא קבורה: ולענין שאלה הד' הארונות שפינו מהם המתים גם זה פשוט בשו"ע שמותר לשורפן ולענין השאלה הה' הנה מרגלא בפומייהו דאינשא פשרוצים לעשות בית הקברות חדש שאין קונין לחלוטין ואין גומרין את הקנין עד שיהי' ח"ו ב"מ מוכן לקבור שם ובאמת מימי לא ראיתי בשום ספר דבר מזה.

אעפ"כ מנהג של ישראל תורה היא ואולי עושין ע"ד לא יפתח אדם פיו לשטן ח"ו וסימנא מילתא היא: כל זה פתבתי פנושא ונותן בהלכה אבל למעשה לא אכריע ואצפה לשמוע דברי אדומו"ר ואחרי פיו לא ישנו פי בא יבא דברי קדשו ולא יאחר פי דבר נחוץ ופאר תפארת הדרתו ילין ויתענג על רוב שלום עוד ישגי' יעשה חיל בישראל כנפש האדון היקרה והנשיאה ונפש תלמידו יוסף דוד זינצהיים תשובה כתבו קבלתי וכל מה שכתב בענין קבורת המתים ולפנותם משדה הנכרי שקברוהו לשם ולקוברם לפי שעה עד שיקנו קרקע לבה"ק חדש בבית הקברות הישנה של הספרדים כל דבריו הוא כדיו וכהלכה ומבוארים בדברי הפוסקים להדיא ומה שדחה דברי הרדב"ז וראיתו יפה פינון ומפני שאין בה"מ בלא חידוש באתי להשתשע עמו בדבר הלכה ולפלפל קצת בענין זה הנה מבואר בדברי רב האי גאון שיהביא הרמב"ן בת"ה והטור והאחרונים ביו"ד סימן שס"ב דאפי' עצמות ב' מתים אין לערב יחד אלא צריף הרחקה ביניהם ו' טפחים בין בא לקוברם זה למעלה מזה או זה בצד זה וזה הדבר מבואר מעצמו וברור הוא כמו שבתחילת הקבורה צריף הפסק בין מת למת ו' טפחים שהוא אמה כדתניא סוף פ"ו דב"ב בשמעתי דכוכין דף ק"א ה"א נמי היכא דבעי לקבור עצמות המתים בעי הרחקה ו' טפחים בין עצמות מת זה לעצמות מת אחר וזהו כבוד המתים.

אָלאַ שײַש לי לְדַקְדָּק בְּזֶה טוֹבָא בַּפ"ו דְּסִנְהֶדְרִין (דָּף מ"ז) דְּאָמְרִינן הֵתָם מַנִּין שְׂאִין קוֹבְרִין רְשָׁע אַצֵּל צְדִיק שְׁנֹאֲמַר וַיְהִי הֵם קוֹבְרִים אִישׁ וְהִנֵּה רָאוּ אֶת הַגְּדוּד וַיִּשְׁלִיכוּ אֶת הָאִישׁ בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע וַיִּגַע, הָאִישׁ בְּעֲצָמוֹת אֱלִישָׁע וַיְחִי וַיָּקָם עַל רִגְלָיו וְהִנֵּה הָא וַנְּדָא לָא קָשָׁה לִי דַמְנ"ל לְמִילָף מִזְנִיָּה דְאִין קוֹבְרִין רְשָׁע אַצֵּל צְדִיק מְדַהְסִי' הַקַּב"ה אֶת הָאִישׁ הַהוּא.

דְּלִמָּא שְׂאֵנִי הֵתָם שְׁהִי קְבוּרָה בְּתוֹף קֶבֶר אֱלִישָׁע עֲצָמוֹ וַיִּגַע בְּעֲצָמָיו שְׁלוֹ אֲבָל זֶה לִית לֶן בַּה דְּמִשְׁמַע לְהַגְמ' דְּאִין לְחַלְקָ בֵּינֵיהֶם אֲבָל אִי קָשָׁה לִי הָא קָשָׁה לִי כִינִין דְּמַדְיָנָא פֶּל מַת יֵש לֹ תְּפִיסָה ג' טְפָחִים וְצָרִיף לְהֶרְחִיק מִזֶּה לְזֶה ו' טְפָחִים ג' טְפָחִים כְּדִי תְּפִיסָה לְזֶה וּג"ט כְּדִי תְּפִיסָה לְזֶה וּמִפְּנֵי כְּבוֹדֵן שֶׁל מַתִּים וְהַשְׁתָּא מַנ"ל הָא דְּאִין קוֹבְרִין רְשָׁע אַצֵּל צְדִיק דִּילְמָא לְעוֹלָם קוֹבְרִין כְּמוֹ שְׁקוֹבְרִין שְׂאָר מַתִּים זֶה אַצֵּל זֶה וְשְׂאֵנִי הֵכָא כִינִין שְׁנֹקְבַר הָאִישׁ תוֹף קֶבֶר אֱלִישָׁע עֲצָמוֹ וְלֹא הִי מְרַחֵיק כְּדִי תְּפִיסָה בֵּינֵיהֶם מַש"ה חִי וַיָּקָם עַל רִגְלָיו אֲבָל הִיכָא דְּאִיכָא כְּדִי תְּפִיסָה אֶפְיָלוֹ רְשָׁע אַצֵּל צְדִיק לִית לֶן בַּה וּבִיּוֹתֵר קָשָׁה מְדִילִיף מִכָּאֵן דְּאִין קוֹבְרִין רְשָׁע אַצֵּל צְדִיק מִשְׁמַע הָא בְּשׁוּוֹיָן בַּכַּה"ג שְׁפִיר דְּמִי וְאִמָּאִי הָא בְּשׁוּוֹיָן נְמִי בְּעִינֵן כְּדִי תְּפִיסָה לְזֶה וּכְדִי תְּפִיסָה לְזֶה וְהָא הֵכָא לִיכָא שְׁהִרִי נִגַע הָאִישׁ בְּעֲצָמוֹת אֱלִישָׁע מִמֶּשׁ וְהִי נִרְאָה לִי לְלַמּוֹד מִכָּאֵן דְּהִנִּי מִיְלִי דְּבַעֲיָנִין הֶרְחַקָה בֵּינֵן ב' מַתִּים ו' טְפָחִים כְּדִי תְּפִיסָה לְזֶה וְלְזֶה דְּוֹנָקָא בְּקוֹבְרִים שְׁם שְׁלֹא לְפָנוּתָם לְעוֹלָם אֲבָל בְּקוֹבְרִין שְׁם לְפִי שְׁעָה כְּדִי לְהַנִּיחוּ אַח"כ לְקַבְרוֹת אַבּוּתִיו אִין צָרִיף לְהֶרְחִיק כְּדִי תְּפִיסָה לְזֶה וְלְזֶה.

וְהַדְּבָר יְדוּעָ כִּי בְּדוֹרוֹת הֶרְאִשׁוּנִים מִן הַסֵּתָם הִי מְנַהֲגָם לְקַבְרוֹר לְפִי שְׁעָה בְּקֶבֶר אֶחָד עַד שְׂיִתְעַפֵּל הַבְּשָׂר וְאַח"כ מְלַקְטִין הָעֲצָמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתָם בְּקַבְרוֹת אַבּוּתֵיהֶם בְּמַעְרוֹת וּבְכוּכִין וְזֶה הוּא יוֹם לִיקוּט עֲצָמוֹת דְּאָמְרִינן בַּפ"ק דְּמו"ק וּבְסוּף פ"ח דְּפִסְחִים וּבַפ"ט טְבוּל יוֹם וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּגַמ' וּמִשְׁמַע לִיה לְהַגְמ' דְּהִכִּי הוּי הָאִי עוֹבְדָא דְקָרָא דְנִיְהִי קוֹבְרִין אִישׁ וַיִּשְׁלִיכוּ אֶת הָאִישׁ בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע וַיִּגַע בְּעֲצָמוֹת אֱלִישָׁע שְׁקַבְרוּהוּ שְׁם לְפִי שְׁעָה עַד שְׂיִתְעַפֵּל הַבְּשָׂר וְהִיא קְבוּרָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל לְפִי שְׁעָה הוּי שְׁהִרִי נִגַע הָאִישׁ בְּעֲצָמוֹת אֱלִישָׁע וְלֹא נִגַעוּ עֲצָמוֹת הָאִישׁ בְּעֲצָמוֹת אֱלִישָׁע מְפֻלָּל שְׁלֹא נִעְפַּל הַבְּשָׂר עַדִּין וְכִינִין שְׁפִין דְּוֹנָקָא מַה"ט שְׂאִין קוֹבְרִין רְשָׁע אַצֵּל צְדִיק הוּא דְּחִי הָא בְּשׁוּוֹיָן שְׁפִיר דְּמִי דְּלְפִי שְׁעָה א"צ כְּדִי תְּפִיסָה בְּשׁוּוֹיָן וְתַדַּע לָךְ דְּרְשָׁע אַצֵּל צְדִיק אִפִּי' לְפִי שְׁעָה כְּדִי עֵיפוּל הַבְּשָׂר אִין קוֹבְרִין שְׁהִרִי הֵתָם בַּפ"ו דְּסִנְהֶדְרִין חֲזִינֵן גְּבִי הַרוּגִי ב"ד וְלֹא הִיו קוֹבְרִין אוֹתָם בְּקַבְרוֹת אַבּוּתֵי' אֲלֵא ב' בְּתֵי קַבְרוֹת הִיו מְתַקְנִים לְב"ד א' לְנִגְהָרְגִים וְלְנִחְנָקִים וְא' לְנִסְקָלִים וְלְנִשְׁרָפִים נִתְעַפֵּל הַבְּשָׂר מְלַקְטִין אֶת הָעֲצָמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתָן בְּמַקוֹמָן וְעַלָּה מִפ' הַגְמָרָא כֹּל כֹּף לְמָה פְּלוּמַר לְמָה אִין קוֹבְרִין אוֹתוֹ בְּקַבְרוֹת אַבּוּתֵיו מִיָּד לְפִי שְׂאִין קוֹבְרִין רְשָׁע אַצֵּל צְדִיק וּמִיְתִי לָה מַהֵהוּא קָרָא דְּוִיִּגַע הָאִישׁ בְּעֲצָמוֹת אֱלִישָׁע וּמְסִיָּים שְׁם כְּשֶׁם שְׂאִין קוֹבְרִין רְשָׁע אַצֵּל צְדִיק כְּדִי אִין קוֹבְרִין רְשָׁע חֲמוּר אַצֵּל רְשָׁע קַל פִּי' מַש"ה תִּיקְנוּ ב' בְּתֵי קַבְרוֹת לְנִסְקָלִים וְלְנִשְׁרָפִים שְׁהֶם רְשָׁעִים חֲמוּרִים בַּפ"ע וְלְנִחְנָקִים וְלְנִגְהָרְגִים שְׁהֶן קָלִים בַּפ"ע כְּדִי שְׁלֹא יִקְבְּרוּ אֵלּוֹ אַצֵּל אֵלּוֹ הַקָּלִים אַצֵּל הַחֲמוּרִים וְהִרִי אֵלּוֹ הַרוּגִי ב"ד כְּוֹלָם לֹא הִיו נִקְבְּרִים בְּקַבְרוֹת שֶׁל ב"ד אֲלֵא לְפִי שְׁעָה עַד שְׂיִתְעַפֵּל הַבְּשָׂר דְּהָא אַח"כ מְלַקְטִין הָעֲצָמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתָם בְּקַבְרוֹת אַבּוּתֵי' כְּדִמְסִיק וְאַפ"ה תִּיקְנוּ ב' בְּתֵי קַבְרוֹת שְׁלֹא יִקְבְּרוּ הַחֲמוּרִים אַצֵּל הַקָּלִים וּשְׁמַע מִיָּנָה אִפִּי' לְפִי שְׁעָה אִין קוֹבְרִין רְשָׁע

חמור אצל רשע קל ומכ"ש רשע אצל צדיק אפ"ל לפי שעה לא ועוד דפריה ה"תם וליתקנו  
ד' קברות ומשני ב' קברות גמרא גמירי לה ומשמע אי לאו האי טעמא היו מתקנין ד'  
אע"ג דאין נקברים שם אלא לפי שעה ש"מ פדאמרן ועוד אי ס"ד דקבורת רשע אצל  
צדיק לפי שעה שפיר דמי תקשה לה הא דמסיק ה"תם בגמ' דהרוגי ב"ד פ"ג דאיקטלי  
ומתו שלא פאורחיהו הוי להם פפ"ה ופריה מדתנן ולא היו מתאבלין אלא אונגין שאין  
אנינות אלא בלב ואי ס"ד פ"ג דאיקבור הוי להו פפ"ה ליאבלו ומשני בעינן נמי עיכול  
בשר דיקא נמי דקתני נתעפל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותם במקומן ש"מ  
והשתא א"א בנקבר לפי שעה אפ"ל רשע אצל צדיק שפיר דמי מני' נמי ברשע אצל צדיק  
הנקבר לעולם כמו הרוגי ב"ד שעד זמן עיכול הבשר דלא הו"ל פפ"ה פרשעים דמי  
ומעיכול בשר ואילך פצדיקים דמו שהרי קוברין אותו מעיכול בשר ואילך בקברי  
אבותיו נמי דמה לי רשע עולם וקבורת שעה לקבורת עולם ורשע שעה הא נדאי דא  
נדא אחת היא ועוד מצד הסברא נראה שרשע לפי שעה וקבורת עולם קל יותר מקבורת  
שעה ורשע עולם שפ"ה זה לבא לכפ"ה וזה לאו וא"כ אמאי תיקנו ב' ב"ק לב"ד ליקבור  
בקבר של אבותיו מיד שהרי מזמן עיכול בשר ואילך סופו להיות צדיק ואינו אלא רשע  
שעה עד זמן עיכול ולית לן בה אלא ש"מ דרשע אצל צדיק בכל ענין אין קוברין זה אצל  
זה מיהו אפתי איכא למידק משום דאמרין ה"תם רב אשי אמר אבילות מאימתי קא  
מתחלא מסתימת הגולל וכפ"ה מאימתי הוי מכי חזו צערה דקברא פורתא הילכך הואיל  
ואינדיחו ידחו א"ה ל"ל עיכול בשר משום דלא אפ"ר והשתא אי הא דאין קוברין רשע  
אצל צדיק אפ"ל לפי שעה לא השתא תקשי לרב אשי דס"ל דמכי חזו צערה דקברא  
איתפפר לו ובדין הוי דהוי רשאי לקבורו מיד בקברות אבותיו דכי חזו צערה דקברא  
פורתא הו"ל פצדיק אלא משום דלא אפ"ר ליתלו משום דנבקע פריסו ומסריח פדפי'  
שם אם פן מה הועילו שתיקנו ב' ב"ק לב"ד מפני שאין קוברין רשע אצל צדיק ורשע  
קל אצל רשע חמור הא אפתי לא יצאנו ידי חובתנו מלקבור אפ"ל רשע אצל צדיק פ"ג  
דמיד סמוך לקבורה מכי חזי צערא דקברא פורתא נתפפר לו ומן הראוי הי' לקבור  
בקברות אבותיו דה"ל צדיק אלא משום דלא אפ"ר ממתנין ליה זמן רב עד כדי עיכול  
בשר שהוא ימים רבים אחר הקבורה א"כ מי שנידון היום בב"ד היאך קוברין אותו אצל  
מי שנידון אתמול שזה כבר איפפר ליה מאתמול מכי חזי צערא דקברא פורתא והו"ל  
צדיק וזה בשעת הקבורה הו"ל עדיין רשע וכן כל ימים שמקבורת נידון ראשון עד זמן  
עיכול עצמותיו איך קוברים אצלו הנידונים בנתיים רשעים אצל צדיק וא"כ הנידון אחר  
קבורת הראשון צריך לקבורו בפ"ע ונפיש להו בתי קברות טובא וי"ל דהא לא קשה  
מידי דהא נדאי מדינא אפ"ל לפי תירוץ ראשון דאין מתפפר לו עד לאחר עיכול הבשר  
הי' מן הראוי לתקן ד' בתי קברות לכל ד' מיתות ב"ד קברות בפ"ע דהא נמי אין קוברין  
רשע חמור אצל רשע קל אלא דאמי הלכתא והעמידו על ב' בתי קברות וגז"כ בנידונין  
לקבור רשע חמור אצל רשע קל משא"כ בשאר מתים ה"נ איכא למימר אליבא דרב  
אשי דגזירת המלך היא בנידונין לקבור רשע לפי שעה אצל מי שנקבר כבר דהו"ל צדיק  
ולא להרבות בקברות של ב"ד אבל הא דלא היו קוברין אותן בקברות אבותיו עד עיכול  
בשר וכן הא דמתקנין ב' בתי קברות בב"ד דתלי הגמ' בטעמא דאין קוברין רשע אצל  
צדיק ולא רשע קל אצל רשע חמור אם איתא דלפי שעה לא, חיישינן למה לי ב' בתי

קברות ואפילו אחד לא צריף אלא יקבירוהו מיד בקברות אבותיו אלא ונדאי ש"מ דרשע  
אצל צדיק ורשע קל אצל רשע חמור אפי' לפי שעה אין קוברין זה אצל זה מש"ה יליף  
שפיר הא דאין קוברין רשע אצל צדיק מהווא האיש שנגע בעצמות אלישע וחי דאלו  
משעמא דתפיסת קבר לית לן בה וכדפרקינשי: ולפ"ז בנידון השאלה שמוציאים המתים  
משדה הנכרי לקבור לפי שעה בבית הקברות של הספרדים עד שיקנו להם קרקע לבה"ק  
ויקברו אותם שם לא הי' צריף להניח פדי תפיסה דהיינו אמה ו"ט בין זה לזה בין אי  
קוברין למעלה זה ע"ג זה או זה בצד זה וזה נראה לי הלכה למעשה בבתי קברות של  
איזה קהילה שיש להם ב"ד קבוע וראשי עם הממונים על הצבור: אבל בעיר זו שאנו  
דנין בהן היא העיר רבתי פאריס במדינות צרפתי ראוי להחמיר למעשה בין בא לקוברם  
זה ע"ג זה או זה בצד זה צריף הרחקה ו"ט ביניהם מפני שאין להם סדר פשאר קהלות  
ואל יבוא הדבר לידי התרשלות ולא יקנו קרקע לבית הקברות אחר: וע"ד ששאל מעכ"ת  
איך לנהוג עם הארונות הישנות אם לקוברן או לשורפם נראה שצריף לשורפם ולקבור  
עפרם בקרקע בבית הקברות במקום מיוחד פעובדא דהאי גברא דאוגיר חמרא ליין נסוף  
וייהב לי' חטא באגרא דאורי ליה רב חסדא שם פן והדברים ארופים מאד ואין לי פנאי  
פעת להאריך בהן: וע"ד מה שכתב שיש מקפידים שלא לגמור המקח בקרקע בית  
הקברות עד שימות מת אחד קפידא זו אין לה עקור ושרש ודברי הכל הם רק פן ראוי  
לנהוג שיקנו קרקע לגמרי לב"ה רק קודם המקח יעשו חברא של קברנים הנקרא חברא  
קדישא ואנשי החברה יגזרו צום על עצמם ביום ב' או ה' ויאמרו סליחות ויבקשו רחמים  
ובלע המנות לנצח אין זה לקט אלא שכחה לענין עצמות מתים אלו אין, ראוי לערבם  
אלא להשים פל אחד ואחד בשק מיוחד ואין להאריך בזה כי הדבר פשוט כמו שכתב  
מכ"ת ובלע המנות לנצח: כ"ד אהובו נאמנו שאלה יח אשה אחת נקראת בשמה רחל בת  
מ' חיים מקהלתנו יצ"ו יושבת עגונה וגלמודה מבעלה הר"ר ישראל בר צחק מברעזין  
מחזה"מ פסח תקיא"ל.

אשר מזמן הזה אבד זכרו ונשתקע שמו והאשה הנ"ל בוכה במר נפשה ומבקשת  
שיתירוה מפבלי העיגון ע"פ גב"ד שבידה איף שבעלה ר"י הנ"ל נטבע במים שאין להם  
סוף ביום ב' א' דחזה"מ פסח הנ"ל והעלוהו מהמים ביום ג' ג' אייר תקיא"ל שמצאוהו  
בעיר ברעזין הנ"ל על שפת הנהר שלצד העיר סמוך ממש אצל העיר כאשר חקרתי על  
הדבר הזה אף שאין מבואר בגב"ד והנה באשר יודע אני בעצמי מן ערכי שאין אני אף  
פתמיד שהגיע להוראה ומיראי הוראה אני ובפרט בעתים הללו אשר נתרבו בעו"ה  
הצרות אשר אני דואג מאד בצער בת רבים וראשי ואברי פכדים מחמת חולשת גופי  
שהייתי עוסק ברפואה בימים הללו ושמעתיא בעי צילותא מפל זה הנה מהראוי להרחיק  
א"ע ממשא פכד זה אף מחמת שהעגונה הנ"ל מנשים שאננות בנות עירי והאשה הנ"ל  
בוכה ומבכה תמיד על בעל געוריה ומי יכול לאטנם אנו אמרתי עלי הדבר מוטל להודיע  
צעה לרבים אשר שתי מברא מים חיים בורות עמוקים ים התלמוד בהפוסקים ומלאו  
פרסם מהם ה"ה הרבנים גאוני עולם אשר המה ובפרט פבוד אחי עטרת תפארת ראשי  
הרב המאור הגדול המפורסם מופת הדור נ"י וקדושו סיני ועוקר הרים כש"ת מו"ה ארי'  
ני' ומהם אבקש להשגיח בעינים פקוחות באשה עגונה זאת פן ימצאו מזור ותרופה  
למפתה להתירה מפבלי עיגון ולהרשותה להנשא לכל גבר וחפץ ד' בידם יצליח והמקום



יְהִי בְעֶזְרָם: הֶעֱתַק מִבֵּיּוֹת בַּיִת דִּין בְּמוֹתָב תִּלְתָּא ב"ד כַּחֲדָא הַוִּינָא וְאַתָּא לְקַדְמָנָא הַר"ר מִלְּשָׁה בַהֲר"ר רְאוּבֵן וְהַגִּיד לְפָנֵינוּ כּו' בּוּזָה"ל הַר"ר יִשְׂרָאֵל ב"ה יִצְחָק בְּיוֹם א' דַּחוּה"מ פֶּסַח תְּקִיא"ל אִיז גַּעְקוּמַעֲן צו מִיר אוּיף דְּעַר סְלֵאבֵּאדִי (שֶׁהוּא סְמוּךְ לְעִיר בְּרַעְזִין אַחֲרֵי הַנְּהָר) עִם אֲמוֹ הָאֵט עַר גַּעֲלִיגֵט תְּפִילִין צָנָא דְּאוּוֹנְעֵן הָאֵט דְּיָא מִוֹטְטֵעַר אַיִם גְּטְרוּפִין אִין תְּפִילִין אִין שִׁיף אִיבְעַר צו פֶּאָרִין לְעִיר בְּרַעְזִין אַזוּי אִיז עַר גִּיגְאַנְגֵעֵן אִין תְּפִילִין אִין שִׁיף אִוְן עַר אִיז גִּיווּעְזִין אִין אִינן קִוְטִיעֵנְעֵם זִופְעֵצֵעַ עִם קְרִסִי פֶסֶף אִוְן אוּיבִין אוּיף דְּעִם קִוְטִיעֵנְעֵם זִופְעֵצֵעַ אִיז גִּיווּעְזִין א גִּיווּעֵנְטִינֵעַ זִופִּיצֵעַ אִוְן אִיז גִּיווּעְזִין אִין דֵּיטִשֵׁעַ שְׁטִיווּעֵל אָנָּב הָאָב גִּזְעָהֶעֶן וּוִיא זֵינָא זֵינֵעֵן גַּעְפֶּאָרִין אוּיף דְּעִם טִיף אַזוּי הָאֵט אִינן וּוִינֵט אִוְם גִּיקְעֶרֶט דְּיָא שִׁיף מִיט אֲלֵעִם: אַחַר זֶה אִיז גַּעְקוּמִין הַר"ר שְׁלֵמָה בַהֲר"ר מְנַחֵם וְהַר"ר נֶתָן בַהֲר"ר יְהוּדָא וְהַגִּידוּ לְפָנֵינוּ ב"ד כּו' זֶה שְׁלֵא בְּפָנֵי זֶה בּוּזָה"ל מִיר הָאָבִין אַרוּיס גַּענוּמִין הַר"ר יִשְׂרָאֵל הַנְּ"ל מִן הַנְּהָר דֵּהֵינּוּ מִיר הָאָבִין אַיִם דְּעַר וּוּנִשְׁט עַל שְׁפַת הַנְּהָר.

אִז א"י הָאָבִין אַיִם אַרוּיס גַּעצוּיגִין הָאָבִין מִיר גַּענוּמִין אַיִם פֶּוֹן וּוּנִשְׁעַר אִין דְּיָא זַעֲלִבִיגַע קְלִינְדֶּעַר פֶּאָשֶׁר הַגִּיד הַר"ר מִלְּשָׁה הַנְּ"ל אִין אִינן קִוְטִיעֵנְעֵם זִופְעֵצֵעַ עִם קְרִסִי פֶסֶף אִוְן אוּיבִין אִיז גִּיווּעְזִין אִינן גִּיווּעֵנְטִינֵעַר זִופִּיצֵעַ אִוְן אִין תְּפִילִין דֵּהֵינּוּ דְּעַר שְׁלֵא רֵאשׁ אִיז גִּיווּעְזִין אוּיף דְּעִם הָאָלִז אִוְן דְּעַר שְׁלֵא יָד אִיז גִּיווּעְזִין אוּיף דְּעַר הָאָנֵט אָנָּב הָאָבִין אוּיף דְּעִם וּוּאָגִין גִּילִיגֵט: וְאַחַר זֶה בָּאוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים מִח"ק הַר"ר רְאוּבֵן בַהֲר"ר מְרֻדְכִי וְהַר"ר אַבְרָהָם בַהֲר"ר מ"סג"ל וְהַגִּידוּ כּו' פֶּאָשֶׁר הַפְּשִׁיטוּ אֶת בְּגָדָיו מִצָּאוּ הַתְּפִילִין שְׁלֵא רֵאשׁ עַל הַצְּנָאָר וְשְׁלֵא יָד עַל הַיָּד פֶּאָשֶׁר הִנֵּה פְרוּף וְגַם שְׁטִיווּעֵל עַל רַגְלָיו טִיטִשֵׁעַ הַכֹּל פֶּאָשֶׁר הַגִּידוּ עֲדִים הַנְּ"ל וְקַבְרוּהוּ כֹּל הַנְּ"ל הַגִּבְיָה פְּדַת כּו' יוֹם ד' כ"ז מְנַחֵם תְּקִיא"ל וְחַתְמוּ עָלָיו תִּלְתָּא.

כֹּל הַנְּ"ל הַנְּעֵתַק מִגַּב"ד בַּח"י שְׁנֵי הָאָנְשִׁים אוֹת בָּאוֹת כְּפִי הַלְּשׁוֹן שְׁמִבְּנָאָר שְׁם בְּלִי שְׁנוּי וְגַם הַעֲדִים שְׁנֵי אַנְשִׁים מִח"ק הַנְּעֵתַק מִמֶּשׁ אוֹת בָּאוֹת וְנִכְתַּב בְּזֶה הַלְּשׁוֹן מִמֶּשׁ בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ בַּגַּב"ד הַנְּ"ל.

וְהִנֵּה בְּבֵּא הַגַּב"ד הַנְּ"ל לִידֵי רְאִיתִי לַפַּעַנ"ד וְקֵט שְׁפִלִי שְׁאִין בְּדַבְרֵי הַעֲדוֹת הַנְּ"ל כְּדִי לְהַתִּיר אֶת הָאִשָּׁה הַנְּ"ל פֶּאָשֶׁר אַבְאָר אִי"ה וְשִׁלְחָתִי בְּמִכְתָּב לְעִיר בַּרְעִזִין הַנְּ"ל לְחַקֵּר הַדְּבָר וְלִשְׁלֹחַ אֵלַי וְזֶה דְּבָרֵי הַגַּב"ד הַשְּׁנֵי הַנְּשָׁלַח אֵלַי וְנ"ל: בְּמוֹתָב תִּלְתָּא כּו' וְאַתָּא לְקַדְמָנָא הַר"ר מְנַחֵם נַחוּם בַּה' יְהוּדָא וְהַגִּיד כּו' אוֹדוֹת הַנְּטַבֵּעַ הַר"ר יִשְׂרָאֵל בַהֲר"ר יִצְחָק וְאַמֵּר בּוּזָה"ל: וּוִיא דְּעַר א"י אִלִיעֵקְסִיָּא אִיז גִּיקוּמַעֲן אִוְן הָאֵט גִּיזְאַגֵט אִיף הָאָב אִינן יְהוּדִי אִיבְעַר גַּענוּמַעֲן אִינן דְּעַר טְרוּנְקֵעֵנְעֵם אַזוּי בֵּין, אִיף בַּאֲלֵד גִּילֵאֲפֵעֵן אִוְן הָאָב אַיִם הַמְּנוּחַ הַר"ר יִשְׂרָאֵל דְּעַרְקֵאָנֵט תִּיקָף בְּטַבִּיעוֹת עֵין אִז עַר אִיז הַר"ר יִשְׂרָאֵל אִן זֵינן צוּרָה אִוְן זֵינֵעַ שְׁנוּאֲרֵצֵעַ הָאָר אִוְן אִן זֵינֵעַ קְלִינְדֶּעַר אִוְן תְּפִילִין הָאֵט עַר גַּעְהָאֵט דְּעַר שְׁלֵא יָד אִיז אַרוּם גִּיווּעֵקִילֵט גִּיווּעְזֵעֵן אַרוּם הָאָנֵט אִוְן דְּעַר שְׁלֵא רֵאשׁ אִיז אַרוּם גִּיווּעֵקִילֵט גִּיווּעְזֵעֵן אוּיף דְּעִם קֶאָפּ וְהַדָּר קָם חַד מִינָן ה"ה פְּמַהוּרְךָ י"ט גוּטְמָאָן בַּהֲק' הַרְד"ב וְהַגִּיד ג"כ כּו' בּוּזָה"ל אִז אִיף הָאָב אַיִם הַר"ר יִשְׂרָאֵל הַנְּ"ל דְּעַר וּוּיִשְׁט אוּיף דְּעִם בְּרַעַג אִוְן דְּיָא פִּיס זֵינֵעֵן גִּיווּעְזֵעֵן אִין וּוּאֲשֶׁר אִוְן הָאָב אַיִם דְּעַר קֵאָנֵט אִז דֵּאֲשׁ אִיז הַר"ר יִשְׂרָאֵל הַנְּ"ל הַנְּטַבֵּעַ תִּיקָף בַּח"ע וְכִסִּימֵן הַנְּ"ל גַּם הַעֲדוּ אוֹתָן הַעֲדִים הַנְּ"ל אִז הַר"ר יִשְׂרָאֵל אִיז נְטַבֵּעַ

געווארין יום ב' א' דחוהמ"פ תקיא"ל ונמצא הנטבע הנ"ל ביום ג' ג' אייר שנה הנ"ל הוגבה כל הנ"ל יום א' כ"ה ניסן תקיב"ל ונתתמו תלתא: ואח"ז כתב הר"ר יעקב שמש דעיר ברעזין ונ"ל וגם אני ח"מ הכרתיו תיכף בט"ע בצורתו ובשעריו שחורים שהוא ה' ישראל הנטבע ובו ביום שהעלוהו מהמים בו ביום ניפר לעינים כ"ד השמש א' כ"ה ניסן תקיב"ל ונתתם למטה בח"י יעקב שמש: ותחלה נדבר בעז"ה בעדי שני עדים הראשונים הר"ר שלמה בהר"מ והר"ר נתן בהר"י והנה התחלות דבריהם סותרות זא"ז שהתחיל בזה"ל מיר האבן ארויש גענומען הר"ר ישראל מן הנהר ואח"ז תיכף חזורים ומפרשים דבריהם בזה"ל דהיינו מיר האבן אים דער ונישט על שפת הנהר אז א"י האבן אים ארויס געצויגען מיר אים גינומען פון וואשיר אין דין זעלביגע קליידער פאשר הגיד הר"ר משה הנ"ל: והנה לפום ריהטא משמע שהם מצאו את הנטבע הנ' אחר שהוציאוהו מן המים הא"י שמצאוהו והנה לפי זה אין מועיל עדותם כלל ולפי סברת הר"ן ו"ל בתשובה סימן ע"א נידון השאלה דמיימון מלאקי והובאו דבריו בב"י סימן י"ז ונ"ל ולפיכך בנידון זה שאין העד מעיד דחז"ל בשעתא אין להתיר אשה זו שאעפ"י שנתקלו קצת מפרשים בהא דתנן ואין מעידין אלא עד ג' ימים בסתמא מאי דינא שבתוספות כתבו בלשון זה ויכול להיות היכא דאין יודעין מתי נהרג אין לתלותו אלא בתוך ג' ימים מסתברא לי שאין ענין לנדון זה דהני מקלי לשיעור שלשה ימים דיותר מסתבר לתלות תוך ג' כו' אבל בנפלט מן המים שאין שיעורו אלא שעה אחת בלבד מן הסתם אין לתלות ולומר שתוך אותו שעה שנפלט ראוהו שיותר מצוי ששהא יותר משעה א' עכ"ל הר"ן ו"ל וגם הריב"ש כתב בתשובה הובא בב"י סי' הנ"ל ונ"ל.

ואף אם ספק אם אשתהי או לא אשתהי תצא פדעת הרשב"א בנסתפק לאחר ג' ימים כו' עיי"ש. והנה הרב רמ"א ו"ל בהג' ש"ע סימן הנ"ל סעיף כ"ו הכריע פדברי הריב"ש הנ"ל שאף אם נשאת תצא ע"ש והנה אף אם נאמר ונפרש דברי העדים הנ"ל בדוחק גדול שמצאוהו עדין במים והא דקאמרי שמצאוהו על שפת הנהר נפרש לשון על בסמוך ולשון שאמרו אז דין א"י האבן אים ארויש געצויגען נפרש ג"כ בדוחק שלא סימנו בדבריהם בסוף לומר ארויש געצויגען פון וואשער רק סתם ארויש געצויגען ואפשר לפרש שהם מספרים שהוציאוהו מאמצע המים על שפתו ובאמת עדין בשעה שמצאוהו הי' במים וכל הדחוקים הנ"ל אפשר הינו מוכרחים לפרש בדבריהם פדי שלא יהיו דבריהם סותרים זא"ז אעפ"כ אחר כל הדחוקים הנ"ל לפענ"ד אין ממש בעדותן באשר שאינם אומרים שהפירוהו בט"ע או ע"י סמנים מובהקים בגופו או בכליו רק שהעידו בזה"ל האבן מיר גענומען פון וואשר אין דין זעלביגע קליידער פאשר הגיד הר"ר משה הנ"ל דהיינו אין קייטיינעם זופעצע עם ק"כ און אויבען איז גיוועזען כו': והנה לפ"ד העדים הנ"ל לא הי' להם שום טביעות עין בבגדים הנ"ל ולא שום סימן שפירוהו על זה שהבגדים היו של ה' ישראל רק שמעידין שמצאו את האיש הנה שהעלוהו בבגדים פאלו שהעיד הר"מ הנ"ל שנטבע בהם הר"ר ישראל הנ"ל והנה לא הוי אפילו כמו סימן מובהק בבגדים רק כמו חזון וסומק והנה אף אם לא חיישינן לשאלה לאמהני בחזון וסומק אליבא דכ"ע ע"פ מסקנת הגמרא ביבמות ובב"מ: והנה כל דברי העדים הנ"ל רק שהי' השני בגדים א' של קיטייא וא' של בגד והנה בגדים לאין מספר של קיטייא ושל בגד והנה אם געיל פילא בקנפה דמחטא בעדות שני אנשים מח"ק ונכתב עדותן בגב"ד

בלשון הקודש והנה בנודאי ב"ד התומים העתיקו דבריהם מלשון אשפנוז ללשון הק' והב"ד הנ"ל לאו תנא ירושלמי הוא דדייקי בלישני ואפשר שלא פינונו ממש מהעתקתם מלשון אשפנוז ללה"ק באשר שפתבו ונ"ל און הר"ר ראובן והר"ר אברהם הגידו באשר שהפשיטו את בגדיו וגם תפילין כו' והנה משמעות את בגדיו משמע שהפירוט ע"י ט"ע שהם הבגדים של הר"ר ישראל הנ"ל הנטבע והנה לפי רוב הפוסקים דלא חיישינו לשאלה וביותר אם ראוהו שנטבע בבגדים האלו כמש"כ בכמה פוסקים אחרונים ובפרט בד"מ סימן הנ"ל ס"ק כ"ז ובק"ע סעיף ס"ג בקיצור פסקי הרב מוהר"ם פאדווא דהיינו היכא שראוהו בספינה קודם הטביעה מלנפש בבגדים אלו ואח"כ פשראוהו אח"כ שהעלוהו מן המים ג"כ מלנפש בבגדים אלו אזי לא חיישינו לשאלה ואף דשוותא דמרו הרמ"ף לא ידענא דמנ"ל לומר פן.

דכיון דחיישינו שמא עלה מן המים למה לא נחש לזה שלאחר שעלה השאיל כליו לאחר ואף אם נאמר דסברתו הוי מפני שזה הוא דבר רחוק שאחר שעלה מהמים השאיל כליו לאחר וגם זה נטבע בפלים אלו אף על פי כן אין לה בו אלא חדושו ששם מיירי בנודאי שהיו סימנים מובהקים בפלים רק מחמת חששא דשאלה והנה פינו שמצאו פעת איש אחד והעלוהו מהמים בפלים האלו בנודאי תלינו שזה הוא האיש שנטבע בפעם הראשון בפלים אלו וזה הוא האיש שהעלוהו עכשיו ולא חיישינו דלמא עלה מהמים והשאיל כליו לאחר ונטבע גם השני בבגדים אלו אפשר שזה סברא רחוקה לאמר שיהיו הבגדים נטבעין שני פעמים זא"ז אף בנדון דידן אף לפי סברת הרמ"ף יש לחלק שמאחר שהר"ר משה שראה הטביעה לא העיד שהפיר הבגדים שנטבע בהם ה' ישראל שהם היו בגדים של הר"י הנטבע לא בט"ע ולא בסימן רק העיד על מין בגדים מאיזה מין היו והו"ל יותר מחינור וסומק ואח"כ העידו הקברנים הנ"ל שהם הפירו הבגדים בט"ע שהם בגדי הר"ר ישראל א"כ יש לחוש דלמא בגדיו השאיל הר"י הנ"ל לאחר ונטבע בבגדיו האחר והוא הליבש בגדים אחרים ונפל ג"כ למים ונמצא הבגדים לא נפלו רק פעם אחת במים כזה בנודאי חיישינו היכא שלא ראינו שנפל בכלים אלו למים אף דיודע דנפל למים ומפירין אותו עפ"י סימנים שבכליו מודה מהר"ם דחיישינו לשאלה דשמא הוא נפל בכלים אחרים וכליו שאל לאיש אחר והשני נפל ג"כ למים רק מחמת שראו אותו שנפל בכלים אלו למים והעלוהו מהמים בכלים אלו אז לא חיישינו דלמא אינש אחר ינא הוא דנפל ג"כ למים ושאל הפלים האלו שנפל הראשון למים בהם ונפל גם הוא בכלים אלו למים פוקי האי לא חיישינו לסברת מוהר"ם א"ל אכל בנדון דידן אפשר דגם מוהר"ם א"ל מודה דחיישינו מאחר שהעד הראשון שראה שנפל הר"י הנ"ל למים אין מעיד על זה שנפל בכליו רק העיד על מין הפלים ואף לא על הצבע דחינור וסומק והשני הקברנים אף שהעידו שהפירו הפלים בט"ע שהם של הר"ר ישראל הנ"ל א"כ לסברא דחיישינו לשאלה חיישינו דלמא הוא אחר ושאל את הפלים מהר"י הנ"ל ונטבע ומה מהני מה שידוע לנו שהר"י הנ"ל נטבע ג"כ פינו שאין אנו יודעים אם נטבע הר"י הנ"ל בכליו או בכלים של אחרים מאחר שהעד שראה הטביעה אינו מעיד על ט"ע של כליו ומכ"ש לפי סברת הבעל המאור והרא"ש והטור ז"ל דבאלו שראו הטביעה דחיישינו יותר על בדרךמי ואף אם מפירו בט"ע אינו מהני א"כ הוא הדין והסברא אפשר גם בכליו לומר מאחר שהעיד הר"ר משה הנ"ל שהר"י הנ"ל נטבע בפלים כאלו הם אומרים שהן כליו דמה

בין ט"ע דגופו או בט"ע דכליו ולפי סברת הפוסקים האלו דהוי הריעותא מחמת שראו הטביעה אזי אין מהני ט"ע דגופו הוא הדין אם ראו טביעת הפלים אזי אינו מהני ט"ע דכלים וכבר כתבו כל האחרונים דלדעת הרא"ש אין חילוק בין ראה הטביעה או שמע: ובר מן דין קשה בעיני מאוד לפענ"ד דאף אם העידו העדים בנודאי שיש להם ט"ע בכלים אלו וגם העד שראה הטביעה הי' מעיד על ט"ע בפגדים וגם לסברת הפוסקים שלא חיישינו לשאלה וא"כ מהני סימני מובהקים ביותר ולפום ריהטא דכ"ש דט"ע דהוי אליבא דכ"ע חזק אעפ"כ מאן לימא לן דט"ע בכלים שנטבעו והיו במים יותר משני שבועות שלא נשתנה פרצוף פניהם מט"ע שלקהם אף דגבי אדם אמרינו דמים מצמת צמתי אלו לא מציינו דברים אלו מפורש בדברי התלמוד בנודאי לא הי' שום אדם אומר סברא זו אבל בכלים לא מציינו סברא זו מאן יוכל להגיד סברא זו מלבד דט"ע בכלים לא יפסדו במים ובפרט לפום ריהטא החוש הוא מכחש שבנודאי אם יהיו מונחים בגדים במים כמה וכמה ימים ובפרט בגדים צבועים ישתנו צורתם הלא אף על אדם גופו אם לא היו מציינו דברים אלו בדברי התלמוד מפורש בנודאי מסברא דנפש' לא הי' שום אדם ממציא מלבד סברא זו כאשר באמת הי' דעת המקשן והנה התלמוד חידש לנו דין זה ואין לה בו אלא חידושו ומאי דתנא תנא ומאי דלא תנא כו'.

ולפי סברא זו נ"ל לפענ"ד לתרץ קושיות הגאון מהר"ל מפראג שיהובא בב"ש סימן הנ"ל ס"ק ס"ט על הפוסקים דפסקו דסימנין מדרבנן ופסקו ג"כ אע"פ שיש סימנים מובהקים יותר בכליו אין מעידין דחיישינו לשאלה והקשה הוא ו"ל דא"כ דאף אם אמרינו סימני' דרבנן ג"כ חיישינו לשאלה א"כ אף ט"ע בכלי לא מהני.

א"כ קשה למה תנא אף שיש סימני' בגופו ובכליו לא מהני תיפוק ליה אף ט"ע דהוא דאורי' אינו מהני ולמה תנא במתניתן סימנים שהן דרבנן ולא אשמעינן רבותא דאפילו ט"ע דאורייתא אינו מהני מחמת חשש שאלה ורצה הגאון הנ"ל להוכיח דאלא נודאי דלדעת האומרים דסימנין דרבנן לא חיישינו כלל לשאלה וא"כ באמת ט"ע מהני וגם סימנים מובהקים ביותר מהני והב"ש ו"ל לא רצה להודיה לו על סימנים מובהקים ביותר דלפי סברתו אף המובהקים ביותר שעל הפלים אעפ"כ לגבי דאדם מחמת החשש דשאלה אף המובהק שביותר שעל הפלי נעשה לגבי אדם שאינו מובהק והוא הדין בט"ע מחמת חשש שאלה נעשה לגבי דאדם הפלי שהוא סימן שאינו מובהק אף שיש בפלי ההיא ט"ע ועכ"פ זאת הודה הב"ש ו"ל שבאם שמצאו אצלו פלי דלא מושלי והיו בהם ט"ע מהני בנודאי וא"כ מתניתן איירי בכלי דלא מושלי ולפ"ז סימנים אינו מהני אבל ט"ע מהני וחקל בזה על הרב ב"י ו"ל שכתב בתשובה דאף אלו הפלים דלא מושלי לא מהני ט"ע מחמת דחיישינו לשאלה וגם הח"מ נסתפק בזה והב"ש ו"ל הכריע דנודאי מהני דאל"כ למה לא תנא במתני' אף ט"ע בכלי לא מהני אלא ע"כ דט"ע דכלי דלא מושלי מהני זה עיקר דברי הגאון המנוח הב"ש ו"ל ונאני אומר מנ"ל להוכיח דין חדש זה שלא נזכר עדין בשום פוסק ולא אשתמיט שום תנא להשמיענו דאם מצאו אצלו פלי דלא מושלי מהני הט"ע אף שאין מכירין את ההרוג.

ולפענ"ד אפשר לומר דכיון דמתני' קתנא אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם אף עפ"י שיש סימנים בגופו ובכליו ופי' שבאם שלא ראו הפ"פ עם החוטם אע"פ שיש

סימנים כו' לא מהני והנה לדעתה לפירוש ר"ת ו"ל וסיעתו דסוכרים דאיירי דנשחת ג"כ כל גופו אבל אם הי' גופו שלם מהני וא"כ בפשיא איירי דנשחת כל גופו יהי' האיד שיהני' אם ההשחתה היתה מחמת אריכות הזמן שנשפתה יותר מג' ימים דלדעת ר"ת ו"ל וסיעתו מהני באם שהי' שלם רק מחמת שנשחת כל גופו עם הפ"פ והחוטם מחמת אריכות הזמן או שאכלוהו וגררוהו חיתו יער או מחמת מפת חרב דבזה איירי מתני' לדעת ר"ת דאינו מהני אבל, אם לא גברה עדין המכה מהני אף, אחר ג' ימים הנה בנודאי אם שלנה המכה בגופו פולי האי כ"ש שהשחיתו ט"ע בפלג פלגו ומכ"ש לדעת הב"ש ו"ל שפכת שאיירי דנוקא בפלים שנמצאו עליו ולא שנמצאו אצלו כמש"כ סוף ס"ק ס"ט ה"ל ובנודאי אף שמעיד אחד שמפיר הפלים בט"ע לא סמכינן עליו פי היכי דלא סמכינן על המעיד על ט"ע שבגופו על זה הנמצא אלא אפילו לדעת החולקים על ר"ת ו"ל וסבירא להו דאיירי שגופו שלם וגם תוף ג' ימים אעפ"כ מןכרחים אנו לומר דמחמת שראינו שבתוף ג' ימים נשחת ונפסד הפ"פ עם החוטם ושלטה המכה באדם בזמן קצר כזה להשחית פולי האי בנודאי הי' הדבר בעיני החכמים החולקים על ר"י בן בתירא ולא חשו הדבר לא בזמן ולא במקום ולא באדם רק השווו מדותיהם אמרו שבכל אדם ובכל זמן ובכל מקום חיישינן לאחר ג' ימים שנשחת ונשפתה הט"ע אף אם הוא שלם ובתוף ג' ימים להיכא דהריעותא לפנינו שנשחת הפ"פ ובנודאי אם בזמן קצר גברה המכה או המקום או שאכלוהו חיות או שהרגוהו בחרב עד שנשחת הפ"פ בנודאי מחמת זה יש לחוש מאוד שע"י המכה או המקום או הזמן או מחמת הדם שיצא ממנו בשעת הריגתו נשפתה גם הט"ע של הבגדים ואם יכופס וסר מהם הדם מכ"ש שישפתה הט"ע מחמת הכביסה במים וא"כ א"צ מתני' להשמיענו שאין מעידין על ט"ע דכליו הואיל ואיירי בענין זה דט"ע דגופו נשחת ולא מהני ואם שלטה ההשחתה בגופו מכ"ש בכליו אלא אפילו סימן מובהק שא"א להשתנות אעפ"כ לא מהני מחמת חשש שאלה ועבור זה לא תני במתני' ט"ע בכליו דלעולם בענין זה דאיירי מתני' לא מהני ט"ע דכלים הינצא לנו מפל מה שכתבנו שט"ע בפלים לגבי מצאו הרוג או נשחת הפ"פ אף בלא הריגה דאינו מהני והוי הט"ע גרוע מהסימנים מובהקים מכ"ש בנדון דידן אף אם נאמר מחמת משמעות הלשון שהעידו שני הסברנים משמע שהפירו הפלים בט"ע ואף אם נאמר דלא חיישינן לשאלה או אם נאמר כפי סברת הגאון מהר"ל מפראג ונחשוב לממ"נ מחמת שהי' להם ט"ע בכלים וג"כ יש עוד עד אחד שמעיד על סימן בינוני שבגופו דהיינו שערור' שחורים שהיו סימן בינוני לפי משמעות הגמ' דתירץ דוקא ארוך וגויץ לא הוי סימן פלל.

אבל שאר סימנים הוי סימן בינוני וכן משמעות כל הפוסקים אעפ"כ לפי סברתנו דהוי הט"ע שבפלים גרוע מסימנים מובהקים פנ"ל א"כ אין כאן ממ"נ פלל פנין דהט"ע לא מהני פלל ובפרט במים שנשפתה יותר משני שבועות ומים זדונים עברו על ראשו ונדי לנו במה שאמרו חכמים שגופו אינו משתנה ומצמת צמית אבל פלגו מנ"ל למימר הכי דלא נשפתה הט"ע דכלים וא"כ דאזלי הט"ע, דכלים א"כ אינו מהני אף בהצטרף הסימן הבינוני דבגופו: ולענ"ד לפום ריהטא זה הוא סברת המקשן שהקשה ביבמות דף ק"כ ע"א על מתני' אעפ"י שיש סימנים בגופו ובכליו ורמינהו מצאו קשור בכיס או בכליו אפילו לזמן מרובה כשר והקשו התוס' ו"ל על המקשן וא"ת מאי קושיא ודילמא מפיר הגט או הכיס בט"ע כו' ויש לו להיות נאמן במגו כו' ותיקצו פגון דאיכא עדים שאבדו

א"נ במצאו אחר והנה כל דבריהם אינם מובנים לי שאין זה מדרג הסוגיא פי עדין הקושיא במקומו עומד מנ"ל למקשן דאיירי בהכי פגון דאיכא עדים או דמצאו אחר אבל לפענ"ד קושית המקשן מדקתני בברייתא אפילו לזמן מרובה והיו הפיס והגט מושלכים לארץ זמן מרובה ורבים מצוים שם כמשמע מפ"ה התוס' שם ד"ה שמצאו בכליו שפירשו דווקא בכליו לא ע"ג קרקע אבל גבי מצאו קשור בכיס או בטבעת אנו מוכרחים לפרשו באף אם מצאו בקרקע פשר דזה היא הפעולה של הפיס דאל"כ שאם מיירי שלא מצאם בקרקע א"כ היינו בין פלו אלא ודאי דמיירי אף שמצאם בקרקע ובמקום ששיירות מצויות ואף לזמן מרובה ואעפ"כ פשר והלא לזמן מרובה כשמשליך לארץ אבד הט"ע מהגט ומהפיס רק מוכרח לומר שמחזירים מחמת סימנין ועבור זה פריד המקשן דש"מ דסימנים דאורייתא: היוצא לנו מפל זה דאף אם נאמר דדברי הקב"ה שיעידו ונ"ל כאשר שהפשיטו את בגדיו כו' פירושם שהפירו את בגדיו בט"ע אעפ"כ לענ"ד אין לסמוך ע"ז כמו שאין סומכין על המעידים על ט"ע דגופו לאחר ג' ימים אף אם הגוף שלם לדעת החולקים על ר"ת ומכ"ש בבגדים שהי' במים יותר משני שבועות רק אם נאמר שט"ע של שני עדים מהני לעולם כפי דעת החולקים על הרי"ף באשר אדבר בו אי"ה אף בלאו הכי יש עדים רבים המעידים על ט"ע דגופו של הנטבע דנדון דיין: והנה עבור כל מה שפתבתי הי' נראה בעיני שאין להתיר האשה הנ"ל, ע"פ גב"ד שני עדים הר"ר שלמה והר"ר נתן באשר שלא הגידו בפירוש שהפירוהו בט"ע דגופו כלל רק משמעות דבריהם שעיקר הפרתם מחמת בגדים שמצאוהו בבגדים כאלו כמו שהעיד הר"ר משה בהר"ר ראובן שראה את הנטבע בבגדים כאלו וזה לא הני לדעתי אפי' כמו חינוך וספק שלא העיד הר"ר מ בהר"ר הנ"ל על הצבע כלל רק על מין בגדים ומין בגדים כאלו אין מספר וגם העדים הקב"ה הנ"ל אף אם נאמר שהפירו הבגדים בט"ע שהם של הנטבע הנ"ל ואף אם נאמר כפי קולת הר"ן והריטב"א והני שסוברין דלא חיישינן לשאלה אעפ"כ אין מועיל דמי הגיד לנו שהט"ע דבגדים מועיל אף לאחר זמן שהט"ע דגוף אינו מועיל והט"ע של הבגדים יהיו מועילים ובפרט בגדים שהיה במים זה זמן רב בודאי נשחת ונאבד הט"ע שלקם ושום סימן מובהק לא העידו על הבגדים ועבור כל הנ"ל שלחתי לעיר ברעזין לעשות גב"ד אחר והנה בהעדות שני' מפנרש יותר איך שהפירו תיקף בט"ע שזה הנמצא הוא ר' ישראל והנה אף ע"י עדותם לא יצאנו מדי ספק אשתי והנה בעדות הר"ר מנחם בהר"ר יהודא אינו מבואר כלל אם בעת ביאתו על שפת הנהר אם מצאו במים או חוץ למים והנה בזה לדעת הריב"ש שהובא בהג"ה שו"ע סעיף ס"ו ספק אם נשתהא או לא אזלינן לחומרא ואף אם נשאת תצא ופירשו הטעם ה"ה הח"מ בס"ק נ"א והב"ש בס"ק פ"ב דהואיל והשיעור מועט רק שעה א' אזלינן לחומרא שיותר מצוי ששהא יותר משעה א' וטעם הנ"ל מבואר בתשובת הר"ן ז"ל בס"י ע"ח בנדון מיימון מאלקי שהובא בב"י ס"י י"ז ובדברי הר"ן אינו מבואר שאם נשאת תצא וחומרא דאם נשאת תצא מבואר בדברי הריב"ש הובא בב"י סימן הנ"ל קודם תשובת הר"ן ועבור זה נרשם בהג"ה הנ"ל על דין ספק אישתי שהן דברי הריב"ש מחמת שהרמ"א החמיר באם נשאת תצא בדברי הריב"ש וטעם הריב"ש מבואר בב"י הואיל דבנודאי אשתי אין פאן עדות כלל והבא עליה בחטאת ובניה ממזרים ובספק אשתי אפשר אינו פן אבל מ"מ אם נשאת תצא ודימה הוא ז"ל הדברים לשנים, אומרים

מת ושנים אומרים לא מת דאם נישאת תצא אלא אם כן בנישאת לא משני עדים כו' והנה סברת הריב"ש צריך ביאור דע"כ איירי שהעלוהו אחד מהמים ולא ידעו כלל מהטביעה והפירוהו ע"י ט"ע וע"ז פסק דאם נודאי אשתהא שתצא והבא עליה בחטאת ובניה ממזרים אבל אם ספק אשתהא אפשר אינו כן מכל מקום אם נשאת תצא דאם לא כן דאיירי שיידעו מהטביעה שזה האיש, נטבע ואח"כ בהעלותו מן המים הפירוהו בט"ע אחר ששקהא ובזה פסק הריב"ש בנודאי שקהא שבהניה ממזרים ובספק אשתהי זה דבר שא"א להעלות על הלב כלל הלא במים שאין להם סוף כיון שראינו שנפל אף ע"י נכרי כההוא עובדא דחסא שהיה ע"י נכרי ואף שלא העלוהו אם נשאת לא תצא ומהגרע שהעלוהו ושהו אותו קודם שהפירוהו יותר משעה א' ואח"ז הפירוהו בט"ע שעבור זה תצא ובג"ל ממזרים דכיון דנשתנה פ"פ ש"מ שזה אחר ולא זה שראינו שנפל למים ומה בכך שזה אחר כיון שלא ראינו שזה שנפל עליה בחיים מהמים אם נשאת אשתו לא תצא ומאי מפסיד מה שטועים בזה אלא נודאי דמנכר להיות שהריב"ש איירי בענין שמצאו אחד במים ונשתהא אחר העלותו מהמים יותר משעה ורוצים להעיד עליו עפ"י ט"ע שזה הוא ראובן ומעולם לא ראו שראובן זה נפל למים רק ע"י הפרה זו מעידין עליו שזה הוא ראובן וכיון דנשתהא, שיעור יותר, משעה הנה בנודאי נתפח ונשתנה הפ"פ ובנודאי אין זה, ראובן שמעידין עליו מחמת ההפרה דט"ע דהואיל דנודאי נתפח באשר אבאר לקמן א"י"ה] נודאי נשתנה הפ"פ והט"ע לקף אם נשאת אשת ראובן עפ"י עדות זה הבא עליה בחטאת ובג"ל ממזרים שהרי ראובן זה לא בא לעולם לכלל ספק שמת ובנודאי בחזקת חי הוא עומד ולית שום דבר המתנגד נגד חזקה דכדי להעלותו בכלל ספק מת וא"כ בספק אשתהי באופן זה שלא ראו הטביעה הוי ספק דאורייתא ואם נשאת תצא וא"כ דאיירי סברת הריב"ש באופן שמעולם לא ראו שזה ראובן נפל למים רק מחמת הט"ע מעידין עליו שזה הוא ראובן לקף כיון דאשתהי אם נשאת תצא ובג"ל ממזרים וא"כ דאיירי בשלא ראו הטביעה הלא להר"ז והרא"ש והטור בשלא ראו הטביעה מעידין אף שלא ראוהו מיד.

והנה על הריב"ש ז"ל דלא סבירא ליה האי סברא לחלק בין ראו הטביעה ללא ראו וס"ל דאף בלא, ראו הטביעה אין מעידין אלא מיד גיחא אבל על הרמ"א ז"ל קשיא שהוא הביא סברות הריב"ש בהג"ה סעיף כ"ו והביא דעת הר"ז והרא"ש והטור בהג"ה סעיף כ"ז וזאת הוי תרתי דסתרי ובדוחק נוכל לתרץ דלדעת הרמ"א ז"ל מה שהרא"ש מיקל בשלא ראו הטביעה לא איירי בשלא ראה שום אדם רק העדים לא ראו ולא שמעו אבל אחרים ראו אבל צ"ע דאם כן גיחש שפא העד משקר מאחר שלא שמע וצ"ע דלענ"ד טעם הרא"ש דמחלק בין ראה הטביעה ללא ראה מוכרח דסבירא ליה דאם ראה הטביעה חושדין אותו למשקר מחמת בידמי: ואין לומר דהריב"ש איירי בראו הטביעה שזה ראובן נטבע ואעפ"כ תצא ודקשיא לך אמאי תצא הלא בלא הכי במשאל"ס אם נשאת לא תצא ומאי מגרע הט"ע אפשר לתרץ כגון שראה הטביעה ולא שהו עד שתצא נפשו ובאמת אם לא שהו עד ש"נ ונישאת תצא כמבואר בהג"ה שו"ע סי' ה"ל סעיף ל"ד אבל מי שהעידו עליו שהיה בספינה שנשברה בים או כדומה לזה או אפילו שטבע רק לא העידו ששקהא במים כדי שתצא נפשו תצא ונרשם בהג"ה ה"ל ב"י בשם הרמב"ן ז"ל ובאמת בב"י מבואר דברי התשובה ה"ל בשנינוי לשון ואפשר לפרש בענין אחר

והטעם שנתן הרמב"ן ז"ל מפני שאפשר להנצל ע"ג עץ או קורה פדרף שנוצלים הרבה פעמים והנה באמת הצלה זו מצאנו בגמ' יבמות דף קכ"א ע"א גבי מעשה דר"ג שנוצטער על ר"ע אמר לו מי העלנה אמר לו דף של ספינה נודמן לי כו' אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שאין להם סוף אשתו אסורה והנה ר"ג נתן טעם לשבח לדברי חכמים שאמרו משאל"ס אשתו אסורה ממעשה דר"ע הנ' ועוד מצינו כמה מעשי' כאלו כמעשה דר"ע ור"מ ואמר גל' טורדני במקום למקום וכמעשה דרבי בשני ב"א מכמרין מכמורין בירדן ונכנס למחילה של דגים כו' והנה פולם ר"ג ור"ע ורבי פולם אמרו על מעשים אלו כמה גדולים ד"ח והנה משמעות לשונם ז"ל כי בהיות שאפשר להנצל ע"י הצלות אלו השכיח' אף שרובם למיתה ומדינא הי' לו לילך אחרי הרוב ואף שיש לנו חזקה נגד הרוב להעמיד האיש על חזקתו בחיים והאשה בחזקת א"א אעפ"כ רובא עדיף מחזקה והי' לנו לילך בטר רובא ולהתירה להנשא לכתחילה וגדולים דברי חכמים שאמרו משאל"ס אשתו אסורה לכתחילה ומחמת שהיא אסורה מדרבנן אמר רב אשי ביבמות דף ה"ל ע"ב אם נשאת לא תצא והנה לדברי הרמב"ן ז"ל שנתן טעם על אם לא שהא פדי ש"נ שתצא היא מחמת שאפשר להנצל.

ע"ג עץ או קורה פדרף שנוצלים הרבה פעמים ומשמע באם שלא הי' אפשר ההצלה ע"י עץ או קורה תיקף שגפול למים היתה אשתו מותרת אף אם לא שהיה פדי שת"נ דכיון דגפול הוא בכלל רובן למיתה רק מטעם חשש הצלה אסורה ובאמת לפי טעם חשש הצלה זו אינו אסורה אלא מדרבנן ואם נשאת לא תצא כנ"ל וא"כ קשה אמאי פסק הרמב"ן תצא ולענ"ד נראה לתרץ דברי הרמב"ן הנ"ל כף דהא בלא"ה יש לדקדק על דברי הרמב"ן ז"ל אמאי תפס בלשון ההצלה ע"י קורה ועץ ולא תפס דברי כל הפוסקים שהביאו הטעם דגפול למים שאל"ס מחמת מחילות של דגים שטעם הנ"ל הובא בגמ' במעשה דרבי בשני ב"א מכמרין מכמורין הנ"ל קודם דדף וקורה ההוא בגמ' ממעשה דר"ג ור"ע והנה על מסדרי התלמוד ז"ל אין להקשות אמאי הביאו מעשה דרבי המאונח בים קודם כמעשה דר"ג זה אינו קושיא כולל דעיקר טעמם ז"ל מה שהביאו המעשה דרבי הוא פדי לפרש טעם מתני' שאמרו מים שאל"ס אשתו אסורה הוא מחמת דמחילות של דגים שכיחי ועבור זה הוי מיעוטא דשכיח וגזרי חכמים ואף אם ירצה בע"ד לחלוק ולומר דבמשאל"ס מחילות של דגים שכיחי אבל ההצלה על ידם לא שכיחי אעפ"כ מוכרחים אנו לומר עבור סידר המעשה בגמ' שהקדימו מעשה דרבי למעשה דר"ג הוי מיעוטא זה שכיח יותר ואף שההצלה אינו שכיחא דבאמת אם הוי ההצלה שכיחא הוי מוקי ליה חזקה דחיים בהדי מיעוטי דהצלה ואיתרע ליה רובא דמיתה רק מחמת שההצלה אינו שכיחא אעפ"כ עבור חששא זו חששו חכמים ואמרו אשתו אסורה אבל עבור חששא דדף או קורה אי אפשר לחוש דלאו בכל מקום שכיחא להיות דף או קורה במים רק במקום שנושברה ספינה כמו במעשה דר"ג ור"ע שנושברה ספינה ולא מטורפת כמעשה דר"מ ור"ע ועבור שנושברה הספינה ומסתמא היתה ספינה גדולה פדרף הספינות בלב ים שיש בה דפים וקורות הרבה ועבור זה חוששיני: והנה לפענ"ד עבור זה הביא הרמב"ן ז"ל בלשונו אבל אם אינו מעיד אלא שנושברה הספינה בלבד זה אינו פלוג' ואם נשאת תצא פי שפא ניצול ע"ג עץ או קורה שישנו כפא מהספינה שנושברה והוסיף עוד בצחות לשונו פדרף שנוצלים הרבה פעמים להורות על הצלת מחילות של



דגים השכיחא בכל מקום במשאל"ס וסמיה מיעוטא דרף וקורה ומיעוטא דדגים אף שבשניהם ההצלה לא שכיחא בהדי חזקה ואתרע ליה רנפא אבל מה שכתב רמ"א ו"ל בהג"ה ש"ע סעיף ל"ד על מי שהעידו עליו שהי' בספינה שנשפרה וכדומה לזה או שטבע רק שלא העידו עליו ששקא עד פדי שת"נ תצא ומשמע מלשונו ו"ל אף שטבע בלא שבירת הספינה תצא ונרשם ב"י בשם הרמב"ן ולפענ"ד הרמב"ן איירי בשניהם יחד שטבע במקום שנשפרה הספינה דוקא ומטעם פנ"ל אבל אם נטבע שלא במקום שנשפרה הספינה אף שאם לא שקה פדי שת"נ לא תצא דאינו רק מיעוטא דמיעוטא להנצל ע"י מחילות של דגים ולא איתרעי רנפא הנזכרים למים מתים פמבואר ברמב"ם פי"ג מה' גירושין הלכה כ' או שטבע בים הגדול וכיוצא בדברים אלו שרנפא למיתה ואף שהרב המ"מ ו"ל רצה לדקדק לפי גירסת הפסוק משנה מחמת שכתב ומת שבאם לא שקה עד שת"נ תצא וגם הכ"מ ו"ל דייק זה מסוף בדברי הרמב"ם ו"ל וכמבואר בדבריהם ו"ל פל זה אינו מוכרח ואעפ"כ מחמת שקה הרב המגיד והכ"מ ו"ל מפרשים בדברי הרמב"ם ו"ל שאף בלא נשפרה אם לא שקה עד פדי שת"נ שתצא וקרב רמ"א ו"ל מפרש בדברי הרמב"ן ו"ל ג"כ אף שלא במקום שנשפרה אם לא שקה כו' תצא ח"ו מי יוכל להרים ראשו לחלוק על דברי מלכים האדירים האלה אבל האמת יורה דרכו לפענ"ד דמה שהחמירו באם שלא שקה עד שת"נ שתצא הוא מחמת חנוך א"א החמירו אף באסורא דרבנן מחמת שרנפא למיתה אבל שיהי' בעיניהם חשש איסור דאורייתא לדעתו אין סברא פלל דמ"ט הואיל ורנפא למיתה: והנה אחר כתבי פל אלה מצאתי בתשוב' ב"י עם המבי"ט שהביא תשו' הריב"ש וז"ל והנהו תלת דרבי אליעזר ב"פ שנוהתני עליהם ח"ח וח"מ אם נשאת תצא ואעפ"י שרנפא לאיבוד פיון שאפשר בהם ההצלה אין הולכין בהם אחר הרוב אלא אחר החזקה אעפ"י שרנפא וחזקה רנפא עדיף הכא איפא תרי חזקה חזקת האי שיש קיים וחזקת האשה שיהי' א"א עכ"ד הנה לא הבנתי דבריו פלל דמאי תרי חזקה הלא הפל א' אם האיש אינו קיים אין האשה א"א ועוד אם פסברתו א"כ בכל משאל"ס אמאי אם נשאת לא תצא הלא איפא תרי חזקה והנה הח"מ והב"ש לא פתבו טעמו דאיפא תרי חזקה רק פתבו טעם הר"ן וגם הב"י נראה שהוא אינו סובר טעם הריב"ש רק טעם הר"ן מדהביא בספרו ב"י תשובת הריב"ש באמצע תשובת הר"ן דמיזון מאלקי ע"ש א"ו דעיקר טעם דנשאת תצא הוא מחמת טעם הר"ן ולא מחמת טעם הריב"ש: והנה מצינו מפורש בדברי הרמב"ם ו"ל בפ"ה המשיני מס' גיטין פ"ג על משנת ר' אליעזר בן פרטא על ספינה שאבדה בים שנותנים עליה חומרי חיים וחומרי מתים פירוש שאבדה שנשפרו העונן והמשיטין והלכה הספינה להנהגת המים ולא נשאר עונן ומשיטין שיתנהגו בה משמע' לשונו שהספינה עדין שלימה ולא נשפרה ומסתמא אנשים יושבים בתוכה רק מפני שאין לה עונן ומשוט סופה להשתבר אחר זמן עבור זה נותנין עליה חומרי חיים אבל אם נשפרה ונפלו האנשים מתוכה אף שלא שיהו עד שת"נ אין נותנים עליהם חומרי חיים פלל לענין שאם הייתה בת פהו נשאת לישראל להיות אסורה בתרומה אף שזר האוכלה במיתה והאשה ההיא עדין בספק זרה אעפ"כ אין נותנים עליה חומרי חיים פלל דאל"כ הו"ל להרמב"ם לפרש מתני' שאבדה בענין זה או עכ"פ גם בענין זה שנשפרה ונפלו לים ולא שיהו כו' א"ו שבענין זה אין נותנים עליה ח"ח פלל ומותרת לאכול בתרומה מחמת דאזלינו בטר רנפא לכו הוכרח לפרש שאין בה עונן

ומשוטות ואף שגם בזה רובן למיתה דאל"כ אמאי נותני' חומרי מתים נעמידם בחזקת קיים אעפ"כ מאחר שאין ידוע לנו זמן המיתה מעמיד' אותם בחזקת חיים היוצא לנו מזה לפי פי' המשנה הנ"ל שפירש הרמב"ם ז"ל מבואר שס"ל שתקוף שגפול למים אף שלא שהו עליו עד שת"נ הוא בכלל מת ומתרת אשתו אף לאכול בתרומה שהאוכלו במיתה וא"כ אף אם נאמר פדברי המ"מ והכ"מ ז"ל שהחמיר בא"א שאם לא שהו שתצא אינו מחמת חשש איסור דאורייתא רק מחמת חומרא א"א: היוצא לנו מפל אריכות הדברים שעכ"פ הן לדעת הרמב"ם והן לדעת הרמב"ן מוכרח להיות שמה שהחמירו באם לא שהא עד שת"נ שתצא הוא מחמת חומרא א"א החמירו אף בדברבנו אבל לא מחמת שיהי' הספק דאורייתא וא"כ קשה על הריב"ש ז"ל שאם נוקים דבריו מה שכתב באם אשתהי לאחר שהעלוהו מהמים יותר משעה תצא והבא עלי' בחטאת ובג' ממזרים איירי באופן שראו שגפול למים ולא שהא עשת"נ ועבור זה אם אחר ההעלה מהמים אף אם הפירוהו רק לאחר דאשתהי שעה א' תצא ובג' ממזרים אמאי הלא אינו רק חומרא דרבנו שתצא ואמאי בג' ממזרים ובר מן דין קשה קושני' עצומה דאם איירי שראו שגפול למים רק שלא שהו עד שת"נ ועבור זה תצא מספק שמה עלה מן המים ומה שפסק בג' ממזרים אפשר לפרש שהם ספק ממזרים אבל מה שפסק הבא עלי' בחטאת אמאי פסק הלא הוי ספק עלה ספק לא עלה אף אם נאמר לדבריו דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא שאפשר ס"ל דלאו רובן למיתה אעפ"כ הי' לו לפסוק דהבא עלי' באשם תלוי פדין כל ספק וכאשר מבואר בראיתו בגמ' פתובות דף כ"ג ע"ב גבי פלוגתא דתקמים ור' מנחם בר"י שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת אם נשאת לא תצא ופריה הבא עליה באשם תלוי קאי ושני רב ששת שניסת לאחד מעידיה היא גופא באשם כו' באומרת ברי לי ואף שנוכל לתרץ שהריב"ש איירי במי שבא עלי' וא"כ היא לא דייקא ועבור זה הבא עלי' בחטאת כסברת התוס' ד"ה הבא עלי' באשם תלוי קאי ותימא דבבבטאת קאי כו' ות' ר"ת דחזקה דאשה דייקא ומינסבה מרע לה להך חזקה דא"א כו' וא"כ בבא עלי' דרף זנות דלא דייקא בכן הבא עלי' בחטאת ובגמ' דאיירי דרף אישות דעיקר הדין לענין תצא א"כ מוכרח לומר בבא עלי' דרף אישות אבל הריב"ש מייירי בבא עלי' דרף זנות קאי עלי' בחטאת קשה חדא מאי שני לי' לשני לשון התלמוד ולאירי דרף אישות הלא אין רצונו להשמיענו אם חייב חטאת או אשם רק תוכן דבריו להשמיענו שבזה הוי איסור דאורייתא וממילא נלמוד דאם דרף אישות חייב אשם תלוי דאז דייקא ומינסבה ואם דרף זנות דלא שייך סברת דייקא ומינסבה אזי חייב חטאת כפי סברת התוס' הנ"ל ועוד ע"כ מוכרחים אנו לומר שהריב"ש ז"ל אינו סובר סברת ר"ת בזה דחזקת דייקא ומינסבה תהא מרע לחזקת א"א דא"כ דמרע לחזקת א"א אזי נודאי מרע גם לחזקת להעמיד הבעל בחזקת שהוא חיים דהא שני החזקות הנ"ל ממוצא אחד הנה דאם הבעל קיים אזי היא א"א ואם אין הבעל קיים אינה א"א וכיון דחזקת דייקא ומינסבה מרע לחזקת א"א כסברת התוס' לענין שהבא עלי' באשם א"כ אף הבעל בחזקת שאינו קיים ואם כן אם נפל למים ונשאת אמאי תצא הואיל והחזקה דייקא ומינסבה מסייע לרובא דרובן למיתה ואף אם נאמר דס"ל דאין רובן למיתה עכ"פ מוכרח לומר דלכל הפחות מחצה למיתה דאל"כ אמאי נותני' עלי' חומרי מתים במשנת דראב"פ אף אם יפרש ספינה שאבדה דלא כפירש הרמב"ם ז"ל רק אבדה נשברה.

אעפ"כ אמאי נותנים עלי' חומרי מתים הלא לדבריו אף נפל למים ונשאת דאיפא חזקת דייקא בהדי סברא שמת ואעפ"כ תצא ובג' ממזרים מכ"ש לענן תרומה דאין סברת חזקת דייקא מכ"ש שאין ליתן עלי' חומרי מתים דהא ח"מ נותנים עלי' פשהיא אשת פהן ובת ישראל ורצונה לאכול בתרומה מתמת בעלה וא"כ פשרצונה לאכול בתרומה אזי אינה דייקא אחר מיתת הבעל ואפשר שהסברא נותנת שהיא דייקא שהוא חי מתמת חומר עונש מיתה וא"כ אמאי אינה אוכלת ועוד שבאמת סברת דייקא לא מצינו רק באיסור א"א דמתמת חומר שהחמירו בה בסופה שתצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה עבור זה האמינוה על סברת דייקא ומנסכה אבל בשאר איסורים אף באיסור מיתה אינה מועלת סברת דייקא וא"כ אף אם הוי רק מחצה על מחצה דהיינו מחצה לחיים ומחצה למיתה וחסקת חיים מסייע למחצית חיים א"כ אמאי נותנין ח"מ אלא ודאי דרובן למיתה ומחמת דחזקת חיים מסייע למיעוט חיים אעפ"כ נותני' עליו חומרי חיים וח"מ ואם נאמר דהריב"ש ז"ל פסק בסברת התוס' דחזקת דייקא ומינסכה מרע לה לחזקת א"א וחזקת חיים א"כ קשה אמאי פסק אם נשתהי לאחר שהעלוהו מהמים שתצא ובג' ממזרים הלא רובן למיתה ואף אם מחצה למיתה הלא מסייע להאי מחצה חזקה דדייקא ומינסכה אלא ודאי מוכרחים אנו לומר שהריב"ש ז"ל אינו סובר סברת ר"ת דחזקת דייקא מרע לחזקת א"א ואעפ"כ אמרו בגמ' דהבא עלי' באשם תלוי ולא אמרי בחטאת אף דליכא סברת דייקא וא"כ במזנה ג"כ באשם ולא בחטאת וקשיא על הריב"ש דאם איירי בנשתהי לאחר שהעלוהו שפסק שתצא הוא באופן שראו שנטבע רק לא שהו עד ש"נ ועבורזה הוי ספק חי ספק מת פמשנת ראב"פ ואמאי הבא עליה בחטאת ולא באשם כסברת המקושן בכחובות על פלוגת' רמב"י ונחמיי דמשם ראיתו על ספק אשתהי דתצא כמבאר בב"י ז"ל א"ו דהריב"ש איירי גבי אשתהי לאחר שהעלוהו באופן שלא ראו הנפילה ולא הי' לאיש הזה עדין שום ספק מיתה ולא איתרע חזקתו דחיים והיום קשמצאוהו ורוצין להחזיקו.

במת מחמת הט"ע וכיון דאשתהי ונדאי אזי ס"ל להריב"ש פהר"ן שפירש בדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ג ה"ל הלכה כ"ב ואם שהא לאחר שהעלוהו מן הים שעה ונתפח. והנה הרשב"א והריטב"א והמ"מ והנ"י ושאר פוסקים מפרשים דפירושו ונתפח דחיישינו שפא נתפח אף אם לא ראינו דנתפח והר"ן ז"ל מפרש דפירושו ונתפח שאם שהא יותר משעה ודאי נתפח אף שאינו ניכר וא"כ נשתנה בנדאי הפ"פ ואף שמעידין עפ"י ט"ע שנה הוא אעפ"כ תצא והבא עליה בחטאת ונדאי ולא באשם תלוי שפא על הספק שעדיין מעולם לא יצאתה אשה זו מכלל א"א אם כן הבא עלי' בחטאת ונדאי ומחמת שבודאי אשתהי באופן זה שלא ראו הטביעה הוי איסורא דאורייתא לכן פסק בספק אשתהי שבאופן זה תצא מחמת ספיקא דאורייתא לחומרא אבל אם ראו הטביעה לדעת הפוסקים דלא מגרע ראית הטביעה כפי סברת החולקים על הר"ן והרא"ש והטור ז"ל והנה אף שלא שהא כדי שת"נ מהראוי שגם בנדאי אשתהי שאם נשאת שלא תצא רק מי יקל ראשו נגד משמע' המ"מ והכ"מ והרמ"א ז"ל בהג"ה סעיף ל"ד כתב בפירושו שתצא מחמת הא"א ועכ"פ בספק אשתהי מעולם לא יצא הדבר לאיסור ובודאי פשראו הטביעה ויצאה מכלל א"א דאורייתא אזי אף אם נשאת תצא בנדאי אשתהי אבל בספק אשתהי לא תצא בנדאי ואפשר שגם לכתחילה תנשא וא"כ בנידון דידן שראו הטביעה

וּנְצִיחָהּ הָאִשָּׁה הַגָּ' ל מְפָלֵל א"א דְּאוֹרְיִיתָא אַף שְׂאִינוּ מְבִנְרֵי בְּדַבְרֵי הָעֵד שְׂרָאָה הַטְּבִיעָה אִם שְׂקָא כַּש"נ וְאֶפְשָׁר שְׂלֵא שְׂקָא אַעפ"כ לַענ"ד יְצִיחָהּ הָאִשָּׁה הַגָּ' ל מְפָלֵל א"א דְּאוֹרְיִיתָא מַעַת שְׂנַפֵּל בְּעֵלְהָ לַמִּים דְּרַוְבָּן לְמִיתָה: וְהִנֵּה הָר"ן ו"ל מְרֵן דְּשִׁמְעֵתִי, דָּאִם סָפֵק אֲשֶׁתְּהִי לֹא תִנְשָׂא וְנָתַן הַטַּעַם הוֹאִיל שְׂאִין שְׂיַעוּרוֹ אֶלָּא שְׂעָה א' מִהַסְתָּם אֵין לְתִלוּתוֹ וְלוֹמַר שְׂבִתוּף אוֹתוֹ שְׂעָה שְׂנַפְלֵט רְאוּהוּ שְׂיִוְתֵר מְצוּי שְׂשִׁיקָא יוֹתֵר מְשִׁעָה א' עַכ"ד וְהִנֵּה הָר"ן ו"ל לֹא סִיִּים בְּדַבְרֵיוֹ שְׂאִם נִשְׂאָת תַּצָּא וְהִי אֶפְשָׁר לוֹמַר לְפִיּוֹם רִיבְהִטָּא שְׂאִם נִשְׂאָת לֹא תַצָּא וְהִנֵּה בְּאַמַּת הַמַּעֲנֵן בְּדַבְרֵי הָר"ן בְּמַעֲשֵׂה דְמִימּוֹן מְאַלְקֵי בִּתְשׁוּבָה זֹאת בְּסִימָן ע"ח הִי הַמַּעֲשֵׂה כִּף וְ"ל מִימּוֹן מְאַלְקֵי הִנֵּה בְּסִפִּינָה שְׂנַטְרָפָה זֶה כִּפָּה שְׂנִים וּמַעוֹלָם לֹא נִרְאָה אִישׁ מְפָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִלְכוּ בְּסִפִּינָה וְדָנוּהָ לְשִׁבּוּרָה וְהָאֲנָשִׁים הַיּוֹרְדִים בָּהּ לְנִטְבָּעִים וְעַתָּה מְקָרוֹב בָּא נְכָרֵי אֶחָד וּמִסְל"ת כִּי הוּא הִנֵּה מְפִיר מִימּוֹן מְאַלְקֵי הַגָּ' ל וְהַפִּירוֹ עַל שְׂפַת הַיָּם מֵת וְהַפִּירוֹ בְּפִרְצוֹף פְּנֵיו וְכו' וְשִׂאֵלוּהוּ כִּפָּה יָמִים יֵשׁ מִזְמַן הַטְּבִיעָה וְכו' עוֹד שְׂאֵלוּהוּ אִם יָדַע מִזְמַן שְׂעֵלָה לְיִבְשָׁה אָמַר שְׂדַבְרָה זֶה שְׂאֵל לְצוּפָה הַמְגַדֵּל וְאָמַר לוֹ כִּמוֹ שְׂשִׁיחָה יָמִים הִנֵּה לְכִי הַמַּעֲשֵׂה שְׂפַתְּבָה שְׂהַסְפִּינָה נְטְרָפָה כו' וְדָנוּהָ לְשִׁבּוּרָה וְהָאֲנָשִׁים לְנִטְבָּעִים וּמַעוֹלָם לֹא יָדְעוּ בְּבִירוֹר שְׂמִימּוֹן מְאַלְקֵי הַגָּ' ל נְטַבֵּעַ רַק הַנְּכָרֵי בָּא וְאוֹמַר שְׂמַצָּאוֹ עַל שְׂפַת הַנְּהָר וְהַפִּירוֹ בַּט"ע הִנֵּה בְּזֶה בְּנוֹדָי אַף אִם הִיָּתָה נִשְׂאָת אֲשֶׁת מִימּוֹן הַגָּ' ל הִיָּתָה מְחֻנְיָבָת לְצִיָּאָת וּמָה שְׂלֵא כְּתִב הָר"ן דָּאִם נִשְׂאָת תַּצָּא דְלֹא אֵינִי מְזֶה כְּלָל רַק הַשִּׁיב לְהַשׁוֹאֵלִים דְּבָר שְׂלֵא תִנְשָׂא וְנִשְׂאָ וְנָתַן דְּרָף פְּלִפּוּל וְסָבְרָא וְנָתַן טַעַם תְּחִילַת דְּבָרֵיו מִחֻמַּת שְׂהוּי סָפֵק אֲשֶׁתְּהִי וְשִׁעוּרוֹ אֵינוֹ אֶלָּא שְׂעָה אַחַת עֲבוּר זֶה רְצָה לְפָסוּק שְׂלֵא תִנְשָׂא וּמְשַׁמְעוּ לְשׁוֹנוֹ מַה שְׂמַחְמִיר בְּסָפֵק אֲשֶׁתְּהִי הוּא לְכִי פִּירוּשׁוֹ שְׂפִירֵשׁ בְּדַבְרֵי הַרְמָב"ם ו"ל וְ"ל וְאֶפְשָׁר שְׂהַרְמָב"ם ו"ל תַּפְס לֹא לְשׁוֹן הַגַּמ' אֲבָל אִם אֲשֶׁתְּהִי וְתַפַּח תַּפַּח כְּלוֹמַר בְּנוֹדָי תַּפַּח וְתִיכָף אַח"כ כְּתִב סְבָרְתוֹ הַגָּ' ל וְ"ל וּלְפִיכָף בְּנִדּוֹן זֶה פִּינוֹן שְׂזֶה הָעֵד לֹא הָעֵיד דְחַזְנִי בְּשַׁעֲתָא אֵין לְהַתִּיר אִשָּׁה זֹו דְּהוֹאִיל שְׂאִין שְׂיַעוּרוֹ אֶלָּא שְׂעָה א' וְכו' וְהִנֵּה לַענ"ד מַה שְׂפַתְּבָה וּלְפִיכָף בַּנ"ד מְשַׁמְע' דְּכִינוֹן דְּאֶמְרֵי דְלֹאֲחַר שְׂעָה וְדָאי תַּפַּח א"כ בְּסָפֵק אֲשֶׁתְּהִי אֲזַלִּינוּ לְחוּמָר' דְּכִינוֹן דְּתַפַּח וְדָאי א"כ אֵינוֹ רַק סָפֵק אֶחָד דְּלִמָּא אֲשֶׁתְּהִי אוֹ לֹא וּבְנִדּוֹן זֶה דְּהוּי סָפִיקָא דְּאוֹרְיִיתָא דְּמַעוֹלָם לֹא רְאוּ טְבִיעוֹת מִימּוֹן הַגָּ' ל וְסָפִיקָא לְחוּמָרָא אֲבָל אִם לֹא הוּי הַסְבָּרָא וְדָאי תַּפַּח אֶפְשָׁר שְׂלֵא הִי מְחַמִּיר כְּלָל בְּסָפֵק אֲשֶׁתְּהִי דְּהוּי ס"ס סָפֵק אֲשֶׁתְּהִי אוֹ לֹא וְאֵת"ל אֲשֶׁתְּהִי שְׂמָא לֹא תַפַּח וְלֹא נִשְׂתַּנָּה עֲדִין הַפ"פ וְאֶף דָּאֵין הַס"ס מִתְהַפֵּף מִנְכַּרְח לְהִיּוֹת דַּס"ל לְהָר"ן דָּאֶף בְּדָאוֹרְיִיתָא א"כ צ"ס מִתְהַפֵּף דָּאֵל"כ לְמָה כְּתִב וּלְפִיכָף דְּמְשַׁמְעַ לְכִי סְבָרְת הַרְמָב"ם דְּנוֹדָי תַּפַּח א"כ אֵינוֹ אֶלָּא סָפֵק א' וְהִנֵּה בְּאַמַּת כָּל הַפּוֹסְקִים ה"ה הַרְשָׁב"א וְהַרְיָטְב"א וְהַמ"מ וְשְׂאֵרֵי פּוֹסְקִים אַחֲרֵים ו"ל אֵינָם מְפָרְשִׁים בְּדַבְרֵי הַרְמָב"ם ו"ל תִּיבַת וְנִתְפַּח דְּכְתִב דְּנוֹדָי תַּפַּח רַק חֲזִינֵינוּ שְׂמָא תַּפַּח וְא"כ הוּי ס"ס וְהִנֵּה בְּאַמַּת גַּם מְהָר"ן אֵין לְהוֹכִיחַ שַׁס"ל כִּפִּי הַרְמָב"ם לְפִירוּשׁוֹ דְּנוֹדָי תַּפַּח רַק כְּתִב חוּמָרָא זֹו עַפ"י סְבָרְת הַרְמָב"ם ו"ל וְהוּא ו"ל סִיִּים בִּתְשׁוּבָה זֹו עֵיקַר חוּמָרְתוֹ שְׂיַצָּא לוֹ לְאַסּוֹר אֲשֶׁת מִימּוֹן מְאַלְקֵי הַגָּ' ל מִחֻמַּת שְׂצוּפָה הַמְגַדֵּל הַגִּיד לְנְכָרֵי שְׂמַצָּאוֹ עַל שְׂפַת הַיָּם כִּי כִמוֹ שְׂשִׁיחָה יָמִים עֲבָרוּ שְׂפִלְטוּ הַמִּים אֲבָל בַּל"ז לֹא הוּי אִיסוּר וְא"כ בַּנ"ד בְּעֵדוֹת הַר"ר מְנַחֵם ב"ר יְהוּדָא אֵינוֹ מְבִנְאָר כְּלָל אִם מְצָאוּ חוּץ לַמִּים וְא"כ הוּי ג' סְפִיקוֹת חֲדָא שְׂמָא מְצָאוּ בְּמִים וְאֵת"ל שְׂמַצָּאוּ חוּץ לַמִּים שְׂמָא לֹא אֲשֶׁתְּהִי שְׂיַעוּר שְׂעָה א' וְאֵת"ל אֲשֶׁתְּהִי שְׂמָא לֹא נִתְפַּח וּבַג' סְפִיקוֹת אַף בְּדָאוֹרְיִיתָא וְלֹא מִתְהַפֵּף מְהַנִּי

וביותר נראה כי בלאו הכי נ"ד אינו דומה כלל למעשה דהר"ן ו"ל פי הר"ן פתב סבירתו על מעשה דמימון הנ"ל שהשליכוהו המים על שפת הים עבור זה פתב שיותר מצוי ששקא יותר משעה א' אכן בנדון דידן שהערל מצאו במים ונהלף תיכף להודיע הדבר ליהודים ומסתמא תיכף הודיע הדבר ובפרט שמקום שמצאוהו הוא קרוב מאד ממש ואין לשהות בהליכתו ממקום שמצאו עד מקום שהודיע לתוף העיר כמו חצי רבע שעה והר"ר מנחם הנ"ל העיד שתיכף פשהודיע הערל הנ"ל הלך בחפזון ובנדאי לא הי' רבע שעה וביותר עפ"י עדות מו' י"ט גוטמאן שהעיד איך שמצא עדין רגליו במים והנה בנדאי אם נדמה הדבר לסברה שהובא בק"ע סעיף רמ"ט בשם תשובת רבי בצלאל אשכנזי שאם מצאו על שפת הים מקום שגלי הים מצייפים עליו מים כל שעה מיצמת צמית ולא מניחים להשתנות ואם נאמר גם בנ"ד הואיל שרגליו היו עדין במים א"א להשתנות ולפי דקדוקי במעשה דגמ' דהעלוהו אגישרא כו' וגם מדקדוקי מלשון הרמב"ם משמע דוקא שהשליכוהו המים מפל וכל ולא נשאר אפילו מקצתו במים אז אפשר להשתנות אבל אם נשאר מקצתו א"א להשתנות וא"כ אף בנדון דידן עדין א"א הנה להשתנות ואף אם ירצה בעל דין לחלוק ולומר שאין נ"ד דומה לסברת רבב"א הנ"ל דהתם הי' המים מצייפים על כל הגוף בכל עת אף שהי' הפסק אבל נ"ד לא הי' כל הגוף א"כ א"ל שנדאי לא הניחו המים להשתנות אעפ"כ מדי ספק לא יצאנו דאפשר לומר שמא לא הניחו להשתנות וא"כ נתוסף לנו עוד ספק וא"כ הני ס"ס המתהפך דשמא לא אשתהי ואת"ל לא אשתהי לא יוכל לתפוח מחמת שהיו רגליו במים וגם נוכל לומר להיפוך שמא אינו יוכל לתפוח מטעם הנ"ל ואת"ל שיוכל לתפוח שמא עדיין לא שקא שעה א' וס"ס המתהפך פשיטא שאף בדאורייתא מהני מכ"ש ובנדון דידן דהני רק חומרא דרבנן: היצא מפל מה שכתבתי בנידון דידן באשר שהר"ר משה בהר"ר ראובן העיד שהר"ר ישראל הנ"ל נפל למים אף שלא העיד ששקא עליו עד כדי שתצא נפשו הוי תיכף בכלל רובן למיתה אף שהר"ר המגיד משנה והכ"מ והרמ"א ו"ל פתבו דהיכא דלא שקא עליו עכש"נ ונשאת שתצא אין זה אלא חומרא דרבנן ובעדות של הר"ר מנחם הנ"ל הוי ג' ספיקות ספק מצאו במים או חוץ למים ואת"ל חוץ למים שמא לא אשתהי ואת"ל אשתהי שמא עדיין לא נתפח וכן בעדות של מו' גוטמאן הנ"ל מציינו ס"ס המתהפך וכ"ז מהני אף בדאורייתא מכ"ש באיסורא דרבנן ועוד נראה להוכיח דבשני עדים כשרים מעולם לא חיישינן לפ"ד להפוסקים החולקים על הרי"ף דס"ל דאף בתרי סהדי היכא דלא אמרי מת וקברנוהו לא סמכינן עליהם דחיישינן דלמא באומדן דעתא קא מסהדי וחלקו עליו כל הפוסקים ה"ה הרמב"ם והרמב"ן והר"ז והרא"ש והנ"י ו"ל וכ"ש הראב"ד ו"ל דס"ל אף בעד אחד לא אמר בדדמי ולא בעינן וקברתיו ואף שיש לחלק דאפשר דלא חלקו עליו רק במלחמה דחששא דמלחמה מחמת דקסברי שהני דאיטול איהו פליט ואף דחזי בי' גירא או רומחא אפשר דעביד סמתי וחי' והנה התם אין הריעותא לפנינו עבור זה חלקו עליו ולא הצריכו גבי שנים לומר וקברנוהו בכדי להוציא מספיקא הנ"ל וסוגיא דשמעתין מסייע להם לפום ריהטא מחמת דלא קא מפעי הש"ס בשני עדים במלחמה ואף לדברי הרי"ף והרמב"ם רק אי מפרשי שניהם דבעי' דגמרא אף היכא דקאמר וקברתיו וא"כ לגבי שני עדים ודאי מהני רק גבי עד א' משום דלא קא מסייע לסהדותא ס"ד דדייקא עבור זה קא מפעי ובשני עדים היכא דקאמרי וקברנוהו א"א למבעי כלל אבל אפשר

דגבי שני עדים היכא דלא אמרי וקברנוהו ואפשר דלא סמכינן עליהו משום דיש לחוש  
בדדמי מטעמים הנ"ל אפשר פל הגי דאיקטל או דעבד סמתי דאינו מוכרח דלא אבעי  
בשני עדים דכיון דמיררו באומר קברתיו א"כ א"א למבעי בשני עדים ואעפ"כ פסק בשני  
עדים אף דלא אמר וקברנוהו מהימני כפי שפתח המ"מ ו"ל הנה מוכרח לומר שטעמם  
ו"ל דכיון דאין הריעותא לפנינו וקיי"ל כר"ע דאין בודקין עדי נשים בחקירה ודרישה  
עבור זה סומכין עליהו אף דלא אמרי וקברנוהו ואפשר לומר דטעו מטעמים הנ"ל בדדמי  
אעפ"כ בתר סהדותא דתרי סהדי לא דייקינו ואמרינו מסתמא דייקו שפיר נחזו דנודאי  
מת אף שלא סימו בדבריהם לומר וקברנוהו כי היכא שגדע אנו שהדבר ידוע להם  
בבירור הנה מחמת דקיי"ל כר"ע דלא בדקי' עדות נשים בדרו"ח פסקו פנ"ל ואף שיש  
לומר הא דלא מצריף ר"ע דו"ח הוא שאין חושדין שני עדים למשקרי דטעם חקירות  
ובדיקות דלמא יטעו ויודע שקרוותם ועבור זה בדיני ממונות אמר ר' חגינא דלא בעי  
דו"ח שלא תנעול דלת בפני לוי ור"ע סבר פינו דאיכא פתובה למישקל פדיני ממונות  
דמא וא"כ הסבא נותנת דדוקא היכא דאין לתלות שום טעות שיכולין העדים לטעות  
אזי אין צריכין דו"ח שיתנו לנו אות אמת דלא אמרו בדדמי כגון שיאמר קברנוהו או  
כדומה שגדע שאין אמרי בדדמי וא"כ מנ"ל לכל הפוסקים לחלוק על הרי"ף ו"ל והנה  
על הראב"ד והרמב"ן ו"ל לא קשה מידי דהם מפרשים האבעי' בגמרא דוקא בדלא אמר  
העד קברנוהו אבל אם אמר קברנוהו אפילו עד א' מהימן וגם הר"ן ס"ל הכי וטעמו  
מבואר בספרו בעל המאור היכי דאמר העד וקברתיו לית למבעי דפשיטא דנאמן דהא  
אפילו היא מהימנא וכן דעת הרמב"ן ו"ל במלחמות ה' וכן דעת הראב"ד הביא דבריו  
הרא"ש ו"ל אף שפל אהד נתן טעם אחר לדבריו אעפ"כ פולם מסכימים לדעת אחת  
דבעד א' שאמר קברתיו לא מבעי דמהימנא וא"כ הא דקא מיבעי בגמרא עד אהד  
במלחמה מהו היכא דלא אמר וקברתיו ועכ"ז לא קא מיבעי בשני עדים היכא דלא קאמרי  
וקברנוהו מזה יצא להם סברתם לחלוק על הרי"ף ו"ל דבשני עדים לא חיישינו דאמרי  
בדדמי אף דלא אמרי וקברנוהו דאל"כ למה לא קא מיבעי בשני עדים אבל על המ"מ  
ו"ל דמפרש בדברי הרמב"ם דהא איבעי בגמ' דוקא בדאמר קברתיו והחששא מחמת  
דלא קא מסייע להעד סברת דייקא ומינסבה אבל בשני עדים היכא דאמרי דקברנוהו  
א"א למבעי פלל דודאי מהימני וא"כ מנ"ל לומר דגבי שני עדים דלא אמרי קברנוהו  
דמהימני אמאי נחוש דלמא אמרי בדדמי אלא סברתו ו"ל מחמת דראינו דגבי עדי נשים  
לא בעינו דרו"ח אין חילוק בין היכא שידוע לנו שיכולים למטעי או לא דבתר סהדותא  
דתרי סהדי לא דייקינו דנודאי ידעו הדבר בבירור וא"צ לחקור על זה דאמרו בטעות  
מחמת בדדמי כפי סברת הרמב"ן ו"ל במלחמות ה' דמה להן ולצרה זאת להכניס ראשם  
בספק אלא ונדאי ידוע להם בבירור ה"ה נמי בגידון דידן דשני עדים העידו ה"ה הר"ר  
מנחם בהר"י וה"ה הר"ר יעקב שמש שהפירוהו לה' ישראל תיקף בט"ע ולא מפרשי  
דבריהם אם מצאו חוץ למים אמרינו מסתמא מצאו אותו במים דלא הוי ספק פלל דלמא  
אשתני אבל אם מצאו חוץ למים והוי הספק אצלם דאשתהי ונשתנה הפ"פ לא היו  
מכניסים ראשם להעיד שזה הוא ר' ישראל מחמת שהי' חוששין שמה נשתנה כמו שאנו  
אמרי שאין מכניסין ראשם במלחמה אף אם לא אמרו וקברנוהו והטעם דאין ריעותא  
לפנינו לאמר שהעד אמר בדדמי ה"ה דהכא דאין ריעותא לפנינו דנאמר שפמאווהו חוץ

למים והוי אצלם ספק אשתהי ואעפ"כ אמרו בדדמי זה לא אמרינו כלל והנה לענ"ד גם הריב"ש ו"ל מודה לזה היכא דאין העדים מפרשים דבריהם שאצלם הוי הספק אשתהי כגון דלא אומרים מפרש שמצאוהו חוץ למים אנו אומרים דנדאי מצאוהו במים ולא היו מכניסין ראשיהם לומר שהפירוהו תיכף בט"ע ובפרט שני עדים דלא דייקינו בתרייהו כלל מפל הלין טעמא נלענ"ד דאשה זאת שרי' הן מחמת ספק ספיקא הן מחמת שני עדים הנ"ל וביותר פי גם זה נלענ"ד כי מחמת שמצאו את האישה בתפילין על צנארו כמו שנטבע ה' ישראל הנ"ל הוי סימן שעל גופו וסימן מובהק ביותר שאחד מן אלה לא ימצא שיעבור הנקה בתפילין וכיוצא בזה מצינו בתשובת הב"ח ו"ל סימן ע"ה מעשה באחד שנפל למים שבשעה שהלך בדרכו הי' לובש בגד אחת פונמקא ועל הרגל השנית לא יכול להניח הפונמקא רק כרף רגלו בעשב והניח העשב על המנעל וכשמצאוהו הי' כן וצירף הב"ח עפ"י זה להתיר האשה דאין דרף בני אדם ללכת כלל בפונמקא אחת ע"ש הה"ד הקא שאין דרף שום אדם לעבור הנקה בתפילין ובפרט בזה דאיתרמי איש אחר ונשתנה הפ"פ שישטעו כ"ז שהוא ר' ישראל מפל הנ"ל נראה לי להתיר אשת ר' ישראל הנ"ל אף מי אני לבוא עד הלום להכניס ראשי בהיתר א"א רק מחמת שהאשה הנ"ל מבנות עירי הנכרתה להודיע צערה לרבים למי שלבו שלם בדבר לעיין בשריותא דהאי איתתא ובפרט כבוד אחי הרב המאה"ג המפורסם וכו' ודברי בטליו פי רק נשאתי ונתתי דרף מו"מ פתלמיד היושב לפני הרב ובדיני ממונות הרב ותלמיד מונין להם א' וכבר נתבאר דהיתר עגונה הוי דיני ממונות דמטעם זה פסקינו כרבי, עקיבא דלא בעינו דרו"ח ומכ"ש דנילף מטעם זה להחמיר דהוי דיני ממונות ואין מונין אלא אחד וא"כ בטלה דעתי אצל כ"א ובפרט נגד אחי הרב המפורסם וכו' בכך אין לסמוך על דברי כלל רק אם יורו רבני המאה"ג להתיר כ"ד המדבר נאום יצחק אברהם באמ"ו הג' המפור' מוהר"א זצללה"ה תשובה ע"ד האשה מ' רחל בת מה' חיים אשר נטבע בעלה ה' ישראל בה' יצחק במים שאין להם סוף סמוך לעיר ברעזין ביום ב' א' דח"ה פסח אח"ז ביום ג' אייר העלו איש א' מן הנקה הנ"ל אשר נטבע בה' ה' ישראל הנ"ל והנה בידי אשה מ' רחל הנ"ל גב"ד מהרבה עדים.

והנה האשה הנ"ל בוכה ומתנפלת להורות לה ע"פ ד"ת את הדרף אשר תלך בה היש לה עזר, ותרופה להתירה מכבלי העיגון או לא. והנה לא אטריח את עצמי להעתיק הגב"ד באשר שפמה עדים המבוארים בגב"ד אין שום ממש בעדותו קצת מהם מה שראוי לישא וליתן אם דבריהם כפי להתיר את האשה מ' רחל הנ"ל יוכן מעצמו מתוך גוף התשובה שאכתוב בעז"ה וזה החלי בעזרת צורי וגואלי אחלי יפנו דרכי לשמור חוקיה רבים רודפי וצרי מעדותיה לא נטיתי ידיה עשונני ויכונונוני הבינני ואלמדה מצותיה בפרק האשה בתרא דף קכ"א גבי הני גברא שנטבעו במים ואסקינהו ואנסבוהו לדביתייהו מסיק הש"ס והני מקלי דכי אסקי חזינא בשעת' אבל אישתהי מיתפח תפח וכתב הר"ן בתשו' סי' ע"א וז"ל ולפיכך בנידון זה פינון שזה העד לא העיד דחזינה בשעת' אין להתיר אשה זו שאע"פ שנהלקו קצת מפרשים בהא דתנן ואין מעדין אלא עד ג' ימים בסתמא מאי דינן שבתוס' פתבו פלשון הזה ויכול להיות דהיכ' דאין ידוע מתי נהרג אין לתלותו אלא בתוך ג' ימים מסתברא לי שאין ענין לנדון זה דה"מ לשעור ג' ימים דמסתמא אי לאחר ג' ימים הי' נזכר לעין ויותר קרוב לתלותו בתוך ג' ימים מלאחר ג'

ימים אבל בנפל לו לים שאין שעורו אלא שעה א' בלבד מן הסתם אין לתלותו ולומר שתוף אותה שעה שנפלט ראוהו שיותר מצוי ששעה יותר משעה א' ע"כ הרי ס"ל ז"ל דלגבני מיא מספיקא לכ"ע לא תלינו לקולא לומר דחזני' בשעתיה וא"כ בנ"ד נמי מספיקא לא תלינו דחזני' בשעת' אותן העדים שהפירוהו בט"ע כנ"ל לכאורה אבל כי דייקת שפיר לא דמי להדדי אפי' כי אוכלא לדנא דשם בעובדא דהר"ן אמר הגוי במסל"ת שראה את מיימון מת על שפת הים אחר שפלט הים את הנטבעים בפנינה ליבשה הרי נפלט ממילא מן הים ולא ע"י הגוי שהפירו למיימון בט"ע אמרינו וכי אחורי תרעא הוי קאי מה"ט הדעת נוטה יותר דחזני' בתר שעתיה מלומר דחזני' בשעת' אבל בנ"ד שהגוי שמצא את הנטבע בנהר הלה והגיד בעיר ברעזין והוא סמוך וקרוב מאד למקום שנמצא הנטבע ומיד רץ ה' מנחם בהר"י והפירו בט"ע לה' ישראל בהר"י הנ"ל כמבואר בגב"ד א"כ הדבר שקול לומר דחזני' בשעת' כמו לבתר שעה.

וא"כ הדבר ברור שמודה הר"ן דלדעת התוספ' אזלינו לקולא וזה פשוט וא"צ לפני' אלא שכל זה אינו אלא לדעת התוספ' והרא"ש בשם ר"ת דספיקא דתוף ג' ימים אזלינו לקולא וכ"כ הנ"י בשם הריטב"א אלא שכתב עוד דיש חוששין להחמיר והרב המגיד כתב בפרק י"ג מהלכות גירושין שהרשב"א הניח הדבר בצריף תלמוד והר"ן כתב שם שהתוס' לא אמרו הדבר אלא באפשר וכבר ספק עליהם הרשב"א ז"ל וטעמא דמקילין כתב הנ"י בשם הריטב"א פינן, שאין נראה לנו שום שינוי פנים ושמה ניתפח חששא דרבנן הוא ע"כ: ויש לי לעיין בזה דהכי תנן בפ' האשה בתרא ד' ק"כ אין מעידין אלא עד ג' ימים ר' יהודה בן בבא אומר לא כל האדם ולא כל המקום ולא כל השעות שוין ובגמרא ד' קכ"א איבעיא להו ר' יהודה בן בבא לקולא פליג או לחומרא פליג ת"ש דההוא גברא דטבע בכרמי ואסקוהו אבי הדאי לבתר תלתא יומין ואנסוב ר' דימא מנהרדעא לדביתהו ותו ההוא גברא דטבע בדגלת ואסקוהו אגשרא דשביסתנא ואנסובה רבא לדביתהו אפומא דשושביני לבתר ה' יומי אא"ב לקולא פליג אינהו דעביד כר' יהודה ב"ב אא"א לחומרא פליג אינהו דעביד כמאן והנה ע"כ למאן דאזיל בספק דתוף ג' ימים לקולא ע"כ הא דתנן אין מעידין אלא עד ג' ימים איירי שבא אדם א' ממקום אחר לכאן ואין אנו מפירין אותו ומת ואחר ג"י למיתתו בא א' ומפירו בט"ע שהוא פלוני אין מעידין ואלו בא בתוף ג"י למיתתו מעידין דאילו היכא דמצאו לא' מת או נהרג עפ"י השדה אזלינו מספיקא לקולא ובע"כ צריף אתה לומר בן למאן דאזיל מספיקא לחומרא דהא דתנן אין מעידין אלא עד ג"י הא בתוף ג' מעידין היינו כדפי' דאלת"ה הוי' לי' ספיקא ואזלינו לחומרא ולמאי דס"ד השתא דמיא ויבשה שוין ע"כ אם מצאו א' במים ומספקא לן אם הוא תוף ג"י או לאחר ג"י מספיקא אזלינו לקולא לדעת המקילין א"כ מאי מקשה אא"א לחומרא פליג אינהו דעביד כמאן אדרבא אינהו דעביד ככולי עלמא השתא היכי שלא ראו שנטבע והעלוהו מן המים ומפירין אותו בט"ע שהוא פלו' אשתו מותרת להנשא ואע"ג דאיכא למימר שזה זמן רב שננטבע אזלינו מספיקא לקולא וסמכינן על ט"ע כ"ש היכי שראינו שפלו' זה נטבע זה יותר מג"י ועכשיו העלוהו מן המים ומפירין בט"ע שהוא אותו פלוני לא כ"ש דסמכינן על ט"ע ממ"נ אם לא עלה אותו פלוני שננטבע אשתו מותרת ואם תמצא לומר שעלה מ"מ פינן שמפירין בט"ע שהוא אותו פלוני שהעלוהו עכשיו איכא למימר דהדר נפל ואפתי הוא בתוף ג"י לנפילתו אחרונה כי לא מסתבר



כָּלֵל לומר דְּמַחֲמַת שְׂרָאוּ שְׁנֵטְבַע מְגָרַע גְּרַע אֲדַרְבָּא אִיתְגֹּרִי אִיתְגֹּר וּנ"ל דְּלֹא קִשָּׁה מִיַּדִּי שְׁהָרִי הַש"ס דְּחֵי לְפִשְׁטוֹת זֹו שְׁאֲנִי מֵיָא דְּצַמְתִּי וּמְקִשִּׁי וְהָאֲמַרְתָּ מֵיָא מְרֻזוּ מְכָה וּמְשַׁנִּי ה"מ הֵיכִי דְּאִיכָא מְכָה אָבֵל הֵיכָא דְּלִיכָא מְכָה מִיְצַמְתָּ צַמִּית וְהָא דְּמֵיָא מְרֻזוּ מְכָה ע"כ סְבָרָא גְּמוּרָה הִיא שְׁהָרִי לְעֵיל מוֹקִי לָהּ לְמַתְנִיתִין דְּתַנּוּ מַעֲשָׂה בְּעַסְיָא בְּאֶחָד שְׁשִׁילְשָׁלוּ לֵימָּם וְלֹא עֲלִתָּהּ בְּיָדָם אֲלֵא רְגִלוֹ וְאָמְרוּ חֲכָמִים מִן הָאֲרַפְנוּבָה וּלְמַעְלָה תַּנְשָׂא מִן הָאֲרַפְנוּבָה וּלְמַטָּה לֹא תַנְשָׂא אַע"ג דְּסָבִי לִי לְתַנָּא דְּמַתְנִיתִין דְּמַגְוִיָּד חֵי מְשׁוּם דְּשְׁאֲנִי מֵיָא דְּמְרֻזוּ מְכָה וְהַשְׁתָּא קפ"ד דְּלַעוֹלָם מֵיָא מְרֻזוּ בֵּין דְּאִיכָא מְכָה בֵּין דְּלִיכָא מְכָה וְכִינּוּן דְּסַמְכִינוּ אֲהָא דְּמִיָּא מְרֻזוּ אִפִּי' לְקוֹלָא וְלִהְתִּיר כ"ש דְּלַחוּמְרָא אֲמַרִּינוּ דְּמֵיָא מְרֻזוּ א"כ אַע"ג דְּבִיבְשָׁה אַחַר ג"י אֵינָה אֲלֵא חוּמְרָא בְּעֲלָמָא הָא דְּאִין מְעִידִין עֲלֵיו מְכָל מְקוּם בְּמֵיָא דְּמְרֻזוּ מְדִינָא אִין מְעִידִין עֲלֵיו כִּינּוּן דְּאִפִּי' לְקוֹלָא סְמַכִּינוּ אֲסַבְרָא דְּמֵיָא מְרֻזוּ וּמְשַׁנִּי דְּלֹאוּ הֵכִי הוּא כִּדְס"ד אֲלֵא שְׁאֲנִי מֵיָא דְּצַמְתִּי וְעַדִּיכָא מֵיָא מִיבְשָׁה וְהִזְדַּר אֲסַבְרָא לָהּ לְקוֹשְׁנִי הָרֵאשׁוּנָה וְהָא אֲמַרְתָּ דְּמֵיָא מְרֻזוּ מְכָה וְקס"ד הוּא הִדִּין בְּלֹא מְכָה וּמְשַׁנִּי ה"מ וְכו' וְה"ה דְּבִשְׁנוּי קָמָא לֹא הִנֵּה צָרִיךְ לומר דְּמֵיָא צַמְתִּי לְפִי שְׁיֻטָא זֹו רַק בְּדִלָא מְרֻזוּ סְגִי לְדַחוֹת הִתִּי' אֲלֵא קוֹשְׁטָא דְּמִילְתָא קְאָמַר לִי דְּמֵיָא אִפִּי' צַמְתִּי וּנ"מ לְמִי שְׁנָפַל בְּמִים שְׁיֻשׁ לָהֶם סוּף וְשָׁהָה יוֹתֵר מִג"י בְּמִים אַעפ"י שְׁמִי שְׂרָאָה שְׁנָפַל אֵינּוּ מְפִירוּ בַט"ע וּכְשֶׁאֲסַקוּהוּ חֲזִי' בְּשַׁעֲתִּי אֶחָד שְׁהִפִּירוּהוּ בַט"ע דְּאִי לֹא מְרֻזוּ וְלֹא צַמְתִּי אֲשֵׁתוּ אֲסוּרָה אָבֵל הַשְׁתָּא דְּאָמַר צַמְתִּי אֲשֵׁתוּ מוֹתֶרֶת וּלְפִי"ז בַע"כ צ"ל לְד' ר"ת וְסִינְיַעְתּוּ הַמְּקִילִין בְּסַפְקֵי אִישְׁתֵּהִי לְמֵאִי דְּקס"ד דְּהִפְשִׁטוּן דְּבְּמֵיָא בְּלֹא מְכָה נְמִי מְרֻזוּ כְּמוֹ שְׁמַסִּיק בְּסוּף דְּמֵיָא עִם מְכָה מְרֻזוּ ע"כ אֵינּוּ מְרֻזוּ אֲלֵא לְבַתֵּר ג"י דַּאֲל"כ לֹא מִתּוֹקְמִי עֲנוּבָדָא דב' ת"ח שְׁהִי' בְּאִים עִם אָבָא יוֹסִי בֶן סִימַאי בְּסַפִּינָה שְׁהִתִּיר ר' נְשׁוּתִיָּהוּ שְׁאָבִיא לְקַמְן בַּס"ד וְהִי' בְּכָאן מְקוּם עֵינּוּ עַל קֶצֶת פּוֹסְקִים אִם לֹא נֹאמַר שְׁהִשְׁתָּא ס"ד לְחַלְקֵי בֵּין גְּבָרָא רַבָּה לְדִלָּאוּ ג"ר דְּלֹא כְּמַסְקֵינָהּ הַש"ס רַק כַּס"ד דְּר' אֲשִׁי שְׁאָכְתוּב לְקַמְן בַּס"ד מ"מ מִינֵי' וְכוּ' מוּכַח נְמִי דְּהַשְׁתָּא קס"ד דְּמֵיָא אֵינּוּ מְרֻזוּ אֲלֵא לְבַתֵּר ג"י וְאִין לְהֶאֱרִיךְ וּבַע"כ לְדַעַת הַמְּקִילִין בְּסַפִּיקָא דְּתוֹךְ ג"י צַא"ל כֹּן דְּהָא דְּמַקְשִׁי אֲלֵא אִי אֲמַרְתָּ לְחוּמְרָא פְּלִיג אֵינְהוּ דְּעַבִּיד כְּמֵאן הֵינּוּ מְשׁוּם דְּקס"ד דְּמֵיָא מְרֻזוּ אִפִּי' בְּלֹא מְכָה וְכַדְפִּי' דַּאֲל"כ א"כ מֵאִי מְקִשִּׁי אֵינְהוּ דְּעַבִּיד כְּמֵאן נִימָא רַבָּא כְּעוּבָדָא דְּדַגְלָתָהּ הֵינּוּ חֲדַקְל כְּדַפִּי' רַש"י בַב"ק ד' ל"א שְׁהוּא א' מֵאַרְבַּע נְהָרוֹת דְּקָרָא דַּה"ל מִים שְׁאֲל"ס דְּאֵינּוּ אֲסוּר אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וּמְשׁוּם הָאִי טַעְמָא קִי"ל אִם נִשְׂאָת לֹא תַצַּא עַבִּיד כְּכֹלְלִי' עֲלָמָא דְּלִימָא דַע"כ לֹא גְזָרוּ רַבָּנָן דַּא"מ אֲלֵא עַד ג"י הֵינּוּ בַּא' שְׁמַת וְלֹא הִפִּירוּהוּ מִי הוּא עַד לְבַתֵּר ג"י וְכַמ"ש לְמַעְלָה גְזָרוּ רַבָּנָן דַּא"מ עֲלֵיו עוֹד דַּה"ל חֲדָא גְזִירָה אָבֵל בְּמִים שְׁאֲל"ס דְּמִדְּאוּרֵיָּתָא שְׂרִי' וְרַבָּנָן גְזָרוּ שְׁלֹא תַנְשָׂא אִי אֲמַרִּינוּ דְּאִין מְעִידִין אֲלֵא עַד ג"י הו"ל גְזִירָה לְגְזִירָה שְׁהָרִי גוּף הָאִיסוּר דְּמִשְׁאֲל"ס אֵינּוּ אֲלֵא דְּרַבָּנָן דְּיִלְמָא לֹא גְזָרוּ רַבָּנָן וּמְנָא לִי לְהַקְשׁוֹת אֲלֵא וְדַאִי הַשְׁתָּא קס"ד דְּמֵיָא גְרַע מִיבְשָׁה מְשׁוּם דְּמְרֻזוּ אִפִּי' בְּלֹא מְכָה וְיִלְיָף לָהּ מְהָא דְּשַׁנִּינוּ לְמַעְלָה בְּעוּבָדָא דְּאֲסִיָּא דְּמֵיָא מְרֻזוּ וְסַמְכוּ ע"ז אִפִּי' לְקוֹלָא אֲלָמָא הָא דְּמְרֻזוּ מִיְלְתָא הִיא א"כ בְּלַאחַר ג"י מְדִינָא אִין מְעִידִין עֲלֵיו בְּמִים אַע"ג דְּבִיבְשָׁה חוּמְרָא בְּעֲלָמָא הוּא וְלֹא הֵנִי גְזִירָה לְגְזִירָה וְגַם לְפוֹסְקִים הַמְּחַמִּירִי' בְּסַפְקֵי אִישְׁתֵּהִי יֵשׁ לְפַלְפֵּל הַרְבֵּה בְּסוּגְנִי' זֹו אֲלֵא שְׂרַצוּנִי לְקַצֵּר: וְאִין לְהַקְשׁוֹת לְדַבְרֵי ר"ת וְסִינְיַעְתּוּ דְּבַסְפֵּק דְּתוֹךְ ג"י אֲזִלִּינוּ לְקוֹלָא אֲלָמָא ס"ל ז"ל דְּמִדִּינָא אִפִּי' אַחַר ג"י מְעִידִין עֲלֵיו וְחֲכָמִים הִחְמִירוּ וּמְשׁוּ"ה בְּסַפִּיקָא אֲזִלִּינוּ לְקוֹלָא מְהָא דַּאֲמִי' בַּמַּס'

בכורות ר"פ יש בכור (דף מ"ו ע"ב) אר"ל פדחת פוטרת בכל מקום מן חוץ הנחלה מאי טעמא יפיר אמר רחמנא ור"י אמר אפי' לנחלה ומקשי' מדתנן' פדחת בלא פ"פ פ"פ בלא פדחת אין מעידין עד שיהיה שניהם עם החוטם ואמר אבני ואי תימא ר"נ מ"ק הפרת פניהם ענתה בם ומשני שאני עדות אשה דהחמירו בה רבנן ומקשי' ומי החמירו והא תנן הוחזקו להיות משאימם עד מפי עד מפי אשה מפי עבד מפי שפחה ומשני כי הקילו בה רבנן בסופה בתחילתה לא הקילו רבנן ואי כדברייהם ז"ל אדמקשי' האי שינויי דמשני אדר"י שאני ע"א דהחמירו בה רבנן מדתנן הוחזקו להיות משאימ' תקשי' לה מתני' גופא מדתנן א"מ אלא עד ג"י ולא בתר ג"י אע"ג דמדינא מעידין אף בתר ג"י החמירו בה רבנן בע"א והא תנן הוחזקו כו' אלמא אקילו בה רבנן בע"א אלא ע"כ מדינא א"מ אלא עד ג"י משום דאחר ג"י א"א להפירו בט"ע וא"כ בספק תוה ג"י אית לן למיזל לחומרא: וי"ל דלטעמך הנה להקשות מדהחמירו רבנן במשאל"ס דלא תנשא אע"ג דקי"ל שאם נישאת ל"ת כדאמר בשיליהי יבמות ומקשה אמאי החמירו רבנן פיון דמדינא תנשא לכתחלה והא תנן הוחזקו וכו' אלמא אע"ג דמדינא לא תנשא ע"פ עדים אלא הקילו רבנן ותנשא לכתחלה א"ו זו אינו קושיא דהא טעמא לחוד והא טעמא לחוד דהא דאקילו להיות משאימם עד מפי עד וכו' היינו אי משום דמילתא דעבידי לגלוי' לא משקרי אי משום דהיא גופא דייקי' ומנסבא וכדאמר ר"ז טעמא בר"פ האשה רבה ד' פ"ח מתוה חומר שהחמרת עליה בסופה הקלטה עלי' בתחילה ומשום עגונה הקילו בה רבנן כדאמר התם וגבי משיל"ס מה"ט החמירו דחששו משום למעוטי דנמלטי' ע"י גל טורד או דף של ספינה או מחילה של דגים כדאמ' התם וכמו שבכל התורה פוליה עשו רבנן סייג לתורה להחמיר דלא ליתני' לידי איסור דאורייתא ה"ה ה"נ דכונתני' ראוי לעשות סייג וגדר וה"ה בהא דאמ' אלא עד ג"י נמי עשו רבנן סייג משום דלפעמים תפח ונשתנה פ"פ אחר ג"י וגזרו לא תפח אטו תפח אבל בהא פיון דס"ל לר"ל ור"י דבפדחת לחוד בלא פ"פ הוי הפירא אמאי החמירו רבנן דבפדחת בלא פ"פ אין מעידין עליו דהני' חומרא בלא טעם ואין זה משום סייג פיון דליכא למיגזור אטו מידי ואין זה אלא חומרא יתירא בעלמא פריד שפיר ומי אחמירו רבנן מהא דהוחזקו הרי עלו דברי ר"ת ז"ל וסייעתו כהוגן ולדידהו בנידון שלנו דהני' ספק חזני' בשעת' סמכינן עלי' וא"כ איתתא זו שריא ואפי' הר"ן מודה בזה כדכתבנא אלא שכל זה אינו אלא לדעת ר"ת וסייעתו המקילין בספק אישתהי' אבל להפוסקים המחמירי' בספק אישתהי' ליכא שיריותא לאתתא זו ויש לחפש לה היתר מצד אחר: דע בר"פ האשה שלום (דף קט"ו) אמרינן איבעיא להו עד א' במלחמה מהו טעמא דעד א' מהימן משום דמילתא דעבידא לגלוי' הוא לא משקרי ה"נ לא משקרי או דילמא טעמא דעד א' משום דהיא גופא דייקא ומינסב' והכא דאמר בדדמי לא דייקי ומינסב' ואמרינן ת"ש מעשה בשני ת"ח שהיו באין עם אבא יוסי בן סימאי בספינה וטבעה והשיא ר' נשותיהן עפ"י נשים והא מים במלחמה דמי ונשים אפי' מאה כעד א' דמי וקתני השיא ודחי ותסברא מים שאין להם סוף ניגהו ומים שאל"ס אשתו אסורה אלא היכי דמי דאמרי אסקינהו קמן ונזינהו לאלתר וקאמר סימני' דלאו עלי' סמכינן אלא אסימני' וכתב הרי"ף וליכא למגמר דסמכינן אנשים וה"ה לעד א' ולא איפשיט בעיין אלא מיהו פיון דאמרי' בפירקא דלקמן שהוא גברא דטבע בדיגלת ואסקוהו אגישרא (דשביסתנא) ואסבא רבא לדביתהו אפומי' דשושבינ' לבתר ה' יומי

שְׁמַעֲיִנוּ דְעַד א' בְּמִים שֶׁאֵל"ס נֶאֱמָר וְדוֹקָא הֵיכִי דְאָמַר אֶסְקוּהוּ לְקַמְיָן וְחִזְיָתִי לְאַלְתֵּר  
וְאִשְׁתְּמוּדְעָנָא ל' דְּאִיהוּ פְּלוּנִי וְכִדְאֶסְקִינָא לְמַעֲשֵׂה דְשִׁנֵּי ת"ח שְׁהִיּוּ בְּאִים עִם אָבָא יוֹסִי  
בְּן סִימְאִי וְכִדְאֶמְרִינוּ בְּהוּא גְבָרָא דְטַבְעָא בְּדַגְלַת וְאֶסְקִינָהוּ אַגְיִשְׁרָא וְה"ה לְעַד א'  
בְּמַלְחָמָה הֵיכִי דְאָמַר מֵת וּקְבָרְתִּי וְאִי לֹא קְמַסְהֵדִי הֵכִי אִפִּי תְּרִי סְהֵדִי לֹא סְמַכִּינוּ עַלְיָהוּ  
וְכ"ש עַד א' אוֹ אִשָּׁה חִיִּישִׁינוּ דִּילְמָא אֶאֱמָרְדָן דְעַתָּה קָא מְסַהֵדִי וְכִן הִילְכְתָא עַכ"ל וְכַתְּב  
הֵרָא"ש ע"ז מ"ש הֵרִי"ף, דְתֵרִי, סְהֵדִי מְסַהֵדִי בְּאֶמְדָנָא לֹא מְשַׁמַּע פֶּן בְּגַמ' מְדַקְאָמַר וְהָא  
מִים דְכַמְלַחְמָה דְמוּ וְק' נְשִׁים כְּעַד א' דְמוּ מְשַׁמַּע אִי הֲוֹנִי כְב' עֵדִים לֹא אֶמְרִינוּ בְּדַדְמִי  
וְכִן מְסַתְּבָרָא דְבַתֵּר סְהֵדוּתָא דְתֵרִי סְהֵדִי לֹא דִיִּיקִינוּ וְהֵרָאב"ד פְּתַב דְעַד א' בְּמַלְחָמָה לֹא  
בְּעִינוּ מֵת וּקְבָרְתִּי וּמְנַסְבָּא לָהּ לְכַתְּחִלָּה וְנִיִּיק לָהּ מְעוּבָדָא דְחֶסֶף דַּפ' בְּתֵרָא דְאֶנְסִיבָא  
אֶפּוּמִי דְחַד סְהֵדִי דְאָמַר מֵאֵן אִיפָּא בִּי חֶסֶף טַבְעָא וְלֹא אֶפְקוּ אִפִּי בְּמִים שֶׁאֵל"ס  
אֶלְמָא בְּמִים שִׁיל"ס אִפִּי לְכַתְּחִלָּה מְנַסְבִּינוּ לָהּ וְאֶפִּי לֹא אָמַר קְבָרְתִּי וְאִינוּ נ"ל רֵאִי  
דְמִים שִׁיל"ס לֹא דְמוּ לְמַלְחָמָה דְלֹא שִׁיָּיָהּ לְמִימַר בְּהוּ בְּדַדְמִי דְכִוּוּן שְׁעַמְד וְרוּאָה פֶּן  
סְבִיבוֹת הַמִּים וְשָׁהָה כְּדִי שְׁתַּצָּא נְפִשׁוֹ וְדֹאִי מֵת וְיֵרָא' הָא דְבְּעִי וְאֶסְקוּהוּ לְקַמְיָן וְחִזְיָהוּ  
לְאַלְתֵּר הֵינְנוּ לְאוֹתָם שְׁרָאוּ הַטְּבִיעָה דְהִנְהוּ אֶמְרִי בְּדַדְמִי דְכִינּוּ שְׁרָאוּ שְׁנַפְלוּ לְמִים בְּדַבְר  
מוּעָט יִאמְרוּ שְׁאֵלוּ הֵם שְׁנַפְלוּ לְמִים אֲבָל מִי שְׁלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה וּמְצָאוּ שְׁמַת וְאָמְרוּ  
שְׁמַכִּירוּ בַט"ע לְחוּדִי נֶאֱמָר וְאִין מְדַקְדָּקִינוּ אַחֲרֵי וְאוֹתָן שְׁרָאוּ הַטְּבִיעָה הֵינְנוּ מְשׁוּם  
דְאֶמְרִי בְּדַדְמִי.

וְכִן פִּי ר"י הָא דְבְּעִינוּ הֵכָא סִימְנִין וְלֹא סְגִי בַט"ע לְחוּדִי הֵינְנוּ מְשׁוּם שְׁרָאוּ הַטְּבִיעָה  
וְאָמְרוּ בְּדַדְמִי וְכ"כ הֵרֵז"ה ע"כ. הַעֲתַקְתִּי אֶת כָּל זֶה כְּדִי שְׁיִוְבוּן הֵיטִיב מ"ש לְפָנֵינוּ בַס"ד  
וּפִי קֶצֶת מִן הָאֲחֵרוֹנִים ו"ל דְלַדְעַת הֵרָא"ש ו"ל הֵיכָא דְלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה אִפִּי לֹא חִזִּי  
בְּשַׁעֲתָי ש"ד וְלֹא בְּעִינוּ דְחִזִּי בְּשַׁעֲתָי אֲלֵא לְמִי שְׁרָאָה הַטְּבִיעָה דֹא"ל דְאָמַר בְּדַדְמִי א"כ.

בַּנ"ד אַע"ג שְׁאוֹתָן עֵדִים שְׁהַכִּירוּ בַט"ע אַע"ג דְשַׁמְעוּ מִן הַטְּבִיעָה וְשַׁמִּיעָה כְּרֵאִי דְמִי  
דְאָמַר בְּדַדְמִי כַמ"ש הָאֲחֵרוֹנִי מ"מ פִּינּוּן דְב' עֵדִים הַפִּירוּהוּ בַט"ע אִפִּי א"ת דְלֹא חִזִּי  
בְּשַׁעֲתָי מ"מ פִּינּוּן דְשִׁנֵּי עֵדִים הֵם לֹא אִמ' בְּדַדְמִי כַמ"ש הֵרָא"ש וְכ"פ הֵרָבָה פּוֹסְקִים  
וְדִלָּא כְּהֵרִי"ף ו"ל אֲלֵא שְׁלַדְעַת הֵרָאב"ד ו"ל שְׁהוּכִיחַ מְעוּבָדָא דְחֶסֶף שַׁע"א בְּמַלְחָמָה  
לֹא בְּעִינוּ מֵת וּקְבָרְתִּי דְאֶפִּי בַע"א לֹא חִיִּישִׁינוּ דֹאמ' בְּדַדְמִי א"כ אִין לְחַלְקַת בֵּין מִי שְׁרָאָה  
הַטְּבִיעָה לְלֹא רָאָה וְא"כ ע"כ הָא דְקָאֻמַר הַש"ס וְה"מ דְחִזִּי בְּשַׁעֲתָי הֵינְנוּ מְשׁוּם דְלַבְתֵּר  
שְׁעַתִּיהָ נִשְׁתַּנָּה פ"פ וְא"א לְהַכִּירוּ בַט"ע וְלֹא"ט אִין חִילּוּק בֵּין ע"א לְמֵאָה עֵדִים וְלַעוֹלָם  
בַע"י דְחִזִּי בְּשַׁעֲתָי וְהִנֵּה לְכַאוּרָה מֵהַ שְׁדַחָה הֵרָא"ש לְרֵאִיוֹת הֵרָאב"ד מְשׁוּם דְבְּמִים  
שִׁיל"ס לֹא שְׁיָיָהּ בְּדַדְמִי לִיתָא דַע"כ שְׁיָיָהּ בְּהוּ בְּדַדְמִי מְדַקְאָמַר הַש"ס וְהָא מִים כְּמַלְחָמָה  
דְמִי וְאֶפִּי לֹא אֶסִּיק אֲדַעֲתָי דְמִים שֶׁאֵל"ס הוּא שְׁהֵרִי בְּתֵר הֵכִי דְחִי לָהּ וְתִסְבָּרָא מִי  
שֶׁאֵל"ס נִינְהוּ וְע"כ הָא דְקָאֻמַר מִים כְּמַלְחָמָה דְמִי וְשְׁיָיָהּ לְמִימַר בְּדַדְמִי הֵינְנוּ בְּגוּף  
הַטְּבִיעָה דִּילְמָא לֹא מֵת בְּמִים אִי מְשׁוּם שְׁלֹא שְׁהָה עָלָיו כְּדִי שְׁתַּצָּא נְפִשׁוֹ אוֹ שְׁרָאָה סְפִינָה  
הַמְטוֹרְפַת בְּיָם אוֹ סְפִינָה שְׁאָבְדָה בְּיָם דְאֶפִּי נּוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי חַיִּים כְּדַתְנּוּן בַּפ"ג דְגִיטִין  
(דַּר ד"ח) אוֹ כַה"ג וְלֹא אִיִּירִי אֶפִּי מֵאֶסְקוּהוּ עַד לְבַסּוּף דְדַחֲלִי לָהּ וּמוֹקִי לָהּ בְּהֵכִי וְכִינּוּ  
דְשִׁיָּיָהּ בְּדַדְמִי בְּגוּף הַטְּבִיעָה ל"ש מִים שִׁיל"ס ל"ש מִי שֶׁאֵל"ס בְּשִׁנְיָהֶם שְׁיָיָהּ בְּדַדְמִי  
א"כ מוֹכַח לָהּ כְּדַעַת הֵרָאב"ד שְׁפִיר מְעוּבָדָא דְחֶסֶף דַע"א בְּמַלְחָמָה לֹא בְּעִי מֵת וּקְבָרְתִּי  
וְהֵרִי הֵרָא"ש גּוּפוֹ דְחִי לְסַבְרַת הֵרִי"ף דְבַב' עֵדִים לֹא אֶמְרִינוּ דְמְסַהֵדִי בְּדַדְמִי, מְדַקְאָמַר

הש"ס וְהָא מִיָּם כְּמִלְחָמָה דְּמִי וְק' נְשִׁים כְּעַד א' דְּמִי מִשְׁמַע אִי הָוִי כְּשֵׁנִי עֵדִים לָא אָמְרִינּוּ  
בְּדַדְּמִי אֵלָא שְׂאֵנִי תְּמָה עַל רְאִיּוֹת הֶרְאָב"ד דְּדִיִּיק מְעוּבָדָא דְּחֶסֶא דְּבַמְשַׁאל"ס לָא מְפָקִינּוּ  
לָהּ בְּדִיעֵבַד מְפָלֵל דְּבַמְשִׁיל"ס מְנֻסְבִּינּוּ לָהּ לְכַתְּחִלָּה דִּילְמָא בְּמִים שִׁיל"ס נְמִי דִיעֵבַד אִין  
וּלְכַתְּחִלָּה לָא וּמְעֵשָׂה שְׁהִיָּה כְּהִיָּה וְא"ת דְּהִכִּי מִיִּתִּי רֵאִי דָּאִי ס"ד דְּע"א בְּמִלְחָמָה  
חִיִּישִׁינּוּ לְבַדְּדָמִי אִמְאִי לָא אֶפְקוּהָ אֵלָא ע"כ לָא חִיִּישִׁינּוּ אִפִּי בְּעַד א' לְבַדְּדָמִי א"כ לְמָה  
מוֹכִיחַ לָהּ מְדִיוּקָא מְפָלֵל דְּבַמִּים שִׁיל"ס מְנֻסְבִּינּוּ לָהּ לְכַתְּחִלָּה שְׂאֵינּוּ זֶה דִּיּוּק פְּדַכְתְּבִי  
מְגוּפִי דְּעוּבָדָא הוּי' לִי לְהוֹכִיחַ מְדָלָא אֶפְקוּהָ וְזֶה דְּבַר תִּימָא עַל הֶרְאָב"ד ז"ל: וְנִחְזֹר  
לְעֵנְיָנּוּ מ"מ מְדָלָא אֶפְקוּהָ ש"מ דְּבַע"א נְמִי לָא חִיִּישִׁינּוּ לְבַדְּדָמִי יֵשׁ לִזְמַר דְּחֶשְׁשָׁא  
דְּבַדְּדָמִי אִינוּ אֵלָא לְכַתְּחִלָּה אָבֵל אִי אִינְסָבָא לָא מְפָקִינּוּ לָהּ מִינְי' כְּמ"ש הֶרְמִב"ם ז"ל  
בְּפ' י"ג מַה"ג וְכִמּוּ שְׁפִי דְּבָרִיו הִב"ש בְּאָבֹן הָעֶזֶר ס' ז' ס' ח וְזֶה מְבֹאָר לְהִדְיָא מְדַבְּרִי  
הֶרְאָב"ד דְּהוֹכִיחַ מְדִיוּקָא וְלֹא מְגוּפִי דְּעוּבָדָא אֵלָא וְנִדְּאִי ס"ל אַע"ג דְּלַדְעָתוּ שְׁיָיָה בְּדַדְּמִי  
בְּגוּף הֶטְבִּיעָה מ"מ מְשׁוּם חֶשְׁשׁ דְּבַדְּדָמִי לָא מְפָקִינּוּ לָהּ וְכִיּוּן דְּרְאִיּוֹת הֶרְאָב"ד אִינוּ  
רְאִיָּה אִפְתִּי א"ל דְּבַע"א חִיִּישִׁינּוּ לְבַדְּדָמִי וְיֵשׁ מְקִים לְסַבְּרַת הֶרְא"ש לְחֻלְק בֵּין רְאִיָּה  
הֶטְבִּיעָה לְלֹא רְאִיָּה וּלְפִי סַבְּרָא זֹו בְּנ"ד אִיתְתָּא שְׁרִיָּא.

אֵלָא לְפִי זֶה יֵשׁ לִי תִימָא רַבְתָּא עַל הֶרִי"ף ז"ל אִיָּה מְצָא יָדִיו וְרַגְלָיו בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ וְכִיּוּן  
שְׂאֵפִי בְּמִים שְׂיֵשׁ לָהֶם סוּף שְׁיָיָה בְּדַדְּמִי וְסַבְּרָא לִי ז"ל דְּב' עֵדִים נְמִי מְסַהְדִי בְּדַדְּמִי  
אֵלָא הָא דְקִי"ל בְּשִׁלְהִי יְבָמוֹת, דָּף ק"כ"א דְּנָפֵל בְּמִים שִׁיל"ס אֲשֶׁתּוּ מְוֹתֶרֶת וְשַׁאל"ס  
אֲשֶׁתּוּ אֲסוּרָה כִּיּוּן דְּבַתְרִי סְהָדִי חִיִּישִׁינּוּ דִּילְמָא מְסַהְדִי בְּדַדְּמִי ה"ה לְמַאָה דְּתַרִי כְּמַאָה  
אִמְאִי מִים שִׁיל"ס אֲשֶׁתּוּ מְוֹתֶרֶת נִיחֻשׁ לִי בְּדַדְּמִי וְע"כ מִים שִׁיל"ס נְמִי בְּעֵי דְאַסְקִינְהוּ  
וְכו' וְכֵהָא גְּוֹנָא בְּמִים שִׁיל"ס נְמִי סְגִי' א"כ אִין בֵּין מִים שִׁיל"ס לְמִים שִׁיל"ס וְלֹא  
כְּלוּם בְּשִׁלְמָא לְשָׂאָר פּוֹסְקִים דְּבַע"א חִיִּישִׁינּוּ לְבַדְּדָמִי וְבַב' עֵדִים לָא חִיִּישִׁינּוּ לְבַדְּדָמִי  
אִיכָּא בִּינְיָהוּ הִיכְי' שְׁמַעֲדִין ב' עֵדִים עַל הֶטְבִּיעָה דְּבַמִּים שִׁיל"ס אֲשֶׁתּוּ מְוֹתֶרֶת דְּלִמְאִי  
נִיחֻשׁ לָהּ אִי לְבַדְּדָמִי בְּשֵׁנִי עֵדִים לָא חִיִּישִׁינּוּ לְבַדְּדָמִי וְאִי דִילְמָא נָפֵק כִּיּוּן שְׁשִׁהָהוּ כְּש"נ  
א"א דְּנָפֵק הוּי' חֲזִי לִיהָ אָבֵל בְּמִים שְׂאֵינּוּ ל"ס אַע"ג דְּבַדְּדָמִי לָא חִיִּישִׁינּוּ מ"מ חִיִּישִׁינּוּ  
דִּילְמָא נָפֵק לְאַלְתֵּר לְמַרְחֹק וְלֹא חֲזִי לִי אָבֵל לְהֶרִי"ף קָשָׁה וְאוֹמֵר אֲנִי כִי מְעֵינָת בִּי  
שְׁפִיר נִרְאָה שְׂדַבְּרִי הֶרִי"ף נְכוּנִים וְדַבְּרִי הֶרְא"ש תְּמוּהִים שְׁהִרִי הֶרִי"ף ע"כ מְפָרֵשׁ  
לְבַעֲיָי' דְּע"א בְּמִלְחָמָה בְּאוֹמֵר מֵת וְקַבְּרִיתּוּ אַע"ג דָּתּוּ לִיכָּא לְמִיחֻשׁ דִּילְמָא הֶעִיד בְּדַדְּמִי  
מ"מ מְסַפְקָא לָן אִי טַעְמָא דְּע"א נְאָמֵן מְשׁוּם דְּהִיא גּוּפָא דִּיִּיקָא וּמְנַסְבָּא וְא"כ אַע"ג דְּאוֹמֵר  
הֶעִיד מֵת וְקַבְּרִיתּוּ וְלִיכָּא לְמִיחֻשׁ דִּילְמָא הֶעִיד בְּדַדְּמִי מ"מ כִּיּוּן דְּאִין הֶעִיד נְאָמֵן מְצַד  
עֲצָמוּ אֵלָא מְשׁוּם שְׁהִיא דִּיִּיקָא דְּבַמִּלְחָמָה א"ל בְּדַדְּמִי כְּדַמְפ' רַבָּא הֶתָּם ס"ד דְּכָל הֲנִי  
דְּאִיקְטוּל הוּא פְּלִיט אַת"ל כִּיּוּן דְּשְׁלוּם בִּינוּ לְבִינָה נְטָרָה עַד דְּחֻזָּא זִימְנִין דְּמַחוּ לִי בְּגִירָא  
אוּ בְּרוּמְחָא וְסַבְּרָא וְנִדְּאִי מֵת וְאִיכָּא דְּעֵבִיד סְמִתְרִי וְחִיָּה א"כ אִיכָּא לְמִיחֻשׁ דִּילְמָא הִיא  
לֹא קְדִיק עַד שְׁתַּתְּבַרֵּר לָהּ שְׁמַת וְנִדְּאִי אֵלָא כִּיּוּן שְׁתַּתְּבַרֵּר לָהּ שְׁמַת בְּמִלְחָמָה סְמָכָה  
אַדְדָּמִי ס"ד כָּל הֲנִי אִיקְטוּל וְהוּא פְּלִיט אוּ כִיּוּן שְׁתַּתְּבַרֵּר לָהּ דְּמַחוּ לִי בְּגִירָא אוּ בְּרוּמְחָא  
סְמָכִי אַדְדָּמִי וְלֹא תְּדִיִּיק יוֹתֵר עַד שְׁתַּתְּבַרֵּר לָהּ שְׁמַת וְנִדְּאִי.

וְזֶה מְבֹאָר לְהִדְיָא בְּדַבְּרִי הֶרִי"ף ז"ל שְׁהִרִי פֶשֶׁט לְבַעֲיָי' מְעוּבָדָא דְּדַגְלַת אִפִּי הִכִּי בְּעֵינּוּ  
מֵת וְקַבְּרִיתּוּ מְפָלֵל לְמִי דְּאִיבְעִי לָן ס"ד דְּאַפִּי מֵת וְקַבְּרִיתּוּ לָא מְהֵנִי מְטַעְמָא דְּאַמְרוּ  
וְאַתִּינּוּ לְמִיפְשׁוּט מְעוּבָדָא דְּב' ת"ח וְהָא מִים כְּמִלְחָמָה דְּמִי וְאִיכָּא לְמִיחֻשׁ רַק לְבַדְּדָמִי

בגוונא דכתבי למעלה פגון בספינה המטורפת או שאבדה בים או לא שקה עליו עד שתצא נפשו וכה"ג והשתא ניקח לי לדעת הרי"ף מאי דמסיים ומאה נשים כע"א דמן דלא אתינן לה למימר פיון דאינהו אלא כע"א חיישינן דילמא אמרו הנשים בדרךמי שהרי בעיני אינו אלא במת וקברתיו ומחמת בדרךמי דידה מספקא לו דילמא לא דייקי אלא פי' פיון דמאה נשים אינו אלא כע"א אע"ג דהני' פמת וקברתיו שהרי הנשים אמרו ששההו עליהם עד שתצאו נפשם ולא שייך אצלם לומר דילמא אמרו בדרךמי מ"מ נוחוש דילמא האשה סמכי על בדרךמי ולא תידוק שיתברר, לה שנוודאי מת רק עד שיתברר לה בחד מהני אנפי דאמרן פגון ספינה המטורפת בים או אחד משאר דברים דאמרן שקרובים למיתה לא תדייק יותר: והשתא אתי שפיר דדוןקא משום דמאה נשים כע"א דמי נאלו בשני עדים פשרים פיון דרחמנא האמינום ואין צריכים לדייקי דידה משיאים ע"פ במלחמה במת וקברנוהו ובמים אם העידו ששההו עליו עד שתצא נפשו ותו ליפא למיחוש בעדותם דילמא העידו בדרךמי פי לדייקי דידה בשני עדים לא בעינן דרחמנא האמינום ובעיני אינו אלא כע"א דרחמנא לא האמינו רק משום עגונה תקנו רבנן דע"א נאמן בזה איבעי' לו דילמא טעמא דתקנו רבנן דעד א' נאמן משום דהיא דייקי ובמילתי דא' לבדדמי לא תידוק שפיר וכדאמרן אע"ג דבעדות העד ליפא למיחוש לה לבדרךמי אבל היכי דאיפא למיחוש דילמא העד גופא העיד בדרךמי פגון במת ולא קברתיו במלחמה אפי' בשני עדים חיישינן לה לבדרךמי ואין משיאים ע"פ וכדברי הרי"ף ז"ל ואנדא לה קוש' הרא"ש עלי': והשתא דאתית להכי אין מפאן ראי' לסברת הראב"ד ז"ל דבמים שיל"ס שייך בדרךמי לפי מאי דס"ד השתא וכמ"ש לעיל דונדאי פיון דשהה עליו עד שתצא נפשו תו לא שייך בדרךמי אצל העד ואף מטעמא דבדרךמי דידה קאמרינו דמים פמלחמה דמי וכבר הרחבנו בזה כל הצורך ולפי דרכך אתה למד דע"כ לא ס"ל להרי"ף ז"ל סברת הראב"ד ז"ל דבמים שיל"ס שייך בדרךמי דא"כ ע"כ צריך אתה לומר דלפי מאי דס"ד למיפשוט מעובדא דשני ת"ח דע"א במלחמה נאמן והרי אפתי לא אסיק אדעתך דאמרי' דאסקינהו עד בטר הכי דדח' לפשיטותי בזה וא"כ רוצה למיפשוט דאפי' בעד א' לא חיישינן לבדרךמי א"כ למה לי דמאה נשים כע"א דמי אפי' אי כשני עדים דמי מ"מ דלא חיישינן לבדרךמי דאי ס"ד דחיישינן בשני עדים נמי הוי' לו למיחוש לסברת הרי"ף אלא שיש לדחות דאי לאו משום דכעד א' דמין ה"א איפכא שאף שנפשוט מפאן דגב' עד א' לא חיישינן לבדרךמי מ"מ לגבי דיוקא דידה חיישינן לבדרךמי והא דהשיאה ר' נשותיהן היינו משום פיון דאיפא ב' עדים שוב א"צ דיוקא דידה מהאי טעמא קאמר' דכעד א' דמיין ואיפשוט לו תרנוניהו דבעדים לא חיישינן לבדרךמי ולא לגבי דוק' דידה חיישינן לדדמי ונחזור לענייננו הנה דברי הרא"ש תמוהי' מאוד בעיני דמדהשיג על הרי"ף מהא דקאמר מאה נשים כע"א דמי משמע אי הוי' כב' עדים לא אמרינו בדרךמי דומה לו ז"ל דאנן בדרךמי דעדים אסקינ' הכא א"כ לפ"ז ע"כ בשיל"ס שייך בדרךמי פיון דהפשוט הנה לא אסיק אדעתך דאסקינהו כו' וקאמר מים פמלחמה דמי אלא שייך בדרךמי בגוף הטביעה ואיך כתב על דברי הראב"ד ז"ל ראי' דמים שיל"ס ל"ד למלחמה דלא שייך למימר בהוא בדרךמי הרי לפי מה שהבין הוא ז"ל ע"כ שייך בהו בדרךמי וכדאמרן מ"מ גוף הדין של הרא"ש דמחלק בין ראה הטביעה ללא ראה לא נדחה פיון דלפי מ"ש אין ראי' לסברת הראב"ד מ"מ הא יש מן האחרונים ז"ל

שפיל דברי הרא"ש דהאי חילוקא אינו אלא לענוו בדדמי אבל לענוו דחזו' בשעתו' אין לחלק וכן מטין דברי הרא"ש למדקדק בהם היטיב ופשוטא דשמעתא נמי מוכח פן וגם ר"פ פסקו דאפ"י בע"א ל"א דאמר בדדמי א"כ אין מקום לסברת הרא"ש לחלק בין ראיה הטביעה ללא ראיה וע"כ הא דבעיא ש"ס חזו' בשעתו' בכל גונוי בעי ומטעמא דאמרן א"כ אין התיר להתיר בנ"ד מהאי טעמא דאמרן: אבל היסוד והעיקר הגדול שראוי לסמוך בשריותא דהיא איתתא למעשה נ"ל לסמוך על עדות ה' מנחם בה' יהודא שהעיד שהפיר את בגדי האי ששהוציא מן המים בט"ע שהם בגדי ה' ישראל הנטבע בחוה"מ פסח.

אע"ג דלחד שינוי' בפרק בתרא דיבמות ופרק ב' דב"מ אמרינו פליו חיישינו לשאלה מ"מ בנ"ד איתתא שריא וכמו שאבאר בס"ד רק שתחילה ראוי לברר ענוו א' דע דבפרק ג' דגיטין (דף כ"ח) שלשה דברים אמר ר' אלעזר פן פרטא לפני חכמים וקיימו את דבריו על עיר שהקיפה פרקו' ועל הספינה המטורפת ביים ועל היוצא לידון שהם בחזקת קיימי' אבל עיר שפבשה פרקום וספינה שאבדה ביים והיוצא ליהרג נותנין עליהם חומרי חיי' וחומרי מתים בת ישראל לכהן ובת פהן לישראל לא תאכל בתרומה וכתב הריב"ש בתשובה הביאו הב"י וכן בהנהו תלת דר"א פן פרטא שנותנין עליהם חומרא חיי' וחומרא מתים אם נשאת תצא ואע"ג דחד מינייהו ספינה שאבדה ביים אין זה טבע במים שאל"ס שאם נשאת לא תצא שטבע במים שאל"ס מעיד שטבע ביים ושהה שיעור שתצא נפשו ואז הצלתו ע"י מחילה של דגים או שיצא במקום רחוק הוי' מיעוטא דמיעוטא דלא שכיח משום הכי אמרי שאם נשאת לא תצא וכן כתב הב"י למעלה בשם תשו' להרמב"ן צריך לחקור אם ראיה שטבע ממש ושהה כדי שתצא נפשו ולא ראוהו או שפא ראיה ספינה המטורפת ביים וחשבה להשבר או שראיה שנשברה ספינה בלב ים פי רוב העולם קורין לדברים האלו טביעה ואין מדקדק בין שנשברה במקום רחוק מאוד מהעיר שיחשבוהו הרואים שא"א למי שנפל שם להנצל ולצאת אל היבשה ובין שראיהו טבע ממש וכיסוהו המים ושהה עליו.

ויש הפרש גדול בין זה לזה אפ"י במים שאל"ס כי במעיד שטבע ממש ושהה עליו אם נשאת בדיעבד לא תצא כמ"ש במס' יבמות ואם אינו מעיד אלא שנשברה ספינה בלבד זה אינו כלום ואפילו נשאת תצא פי שפא ניצול ע"ג עץ או קורה פדרה שנצולים הרבה פעמים ובספינה המטורפת ביים הרי הוא בחזקת קיים לכל דבר ואם נשברה נותנין עליו חומרא חיים וחומרא מתים כדאי' בפרק פל הגט עכ"ל ס"ל ז"ל דאם לא שהה בכדי שתצא נפשו תצא ותמיה לי דקי"ל במס' יבמות מים שיש להם סוף אשתו מותרת ומים שאין להם סוף אשתו אסורה ואמרינו שם ה"ד מים שיש להם סוף אמר אב"י כל שעומד ורואה מארבע רוחותיו וטעמא דמילתו' דמים שאין להם סוף אשתו אסורה פינו דאינו רואה מד' רוחותיו שפא יצא לאלתר למרחוק ולא ראהו נמצא שזהו החילוק בין מים שיש להם סוף ובין מים שאין להם סוף.

דאילו במים שיש להם סוף פינו ששהה עד שתצא נפשו אם איתא דנפק הוי' חזו' ליה ובמים שאין להם סוף חיישינו דילמא נפק לאלתר למרחוק ולא חזו ליה נמצא מים שאין

להם סוף וְשָׁהָה עָלָיו בְּכַדֵי שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ וּמִיָּם שֵׁשׁ לָהֶם סוּף וְלֹא שָׁהָה שְׁוֹנִין דְּכַמוּ שֵׁשׁ לְחוּשׁ בְּמִים שֵׁשׁ לָהֶם סוּף בְּדִלְמָא שָׁהָה דִּילְמָא יִצָּא הַנְּטֻבָּע הַאי חֲשִׁישָׁא גּוּפִיָּא אִיפָּא בְּמִים שְׂאִין לָהֶם סוּף אִפְּלִיּוּ בְּדִשְׁהָה דִּילְמָא יִצָּא לְאַלְתֵּר לְמַרְחוּק לִיבְשָׁה וְלֹא שָׁהָה בְּמִים בְּכַדֵי שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ דְּמָה לִי חֲשִׁישָׁא דִּילְמָא יִצָּא לְאַלְתֵּר בְּדִלְמָא שָׁהָה אוּ יִצָּא לְמַרְחוּק אַף בְּדִשְׁהָה וְלֹא רְאוּהוּ וְנִדְּאֵי דָּא וְדָא אַחַת הִיא וְכִינּוּן דְּקִי"ל מִים שְׂאִין לָהֶם סוּף אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא וְלֹא חֲיִישִׁינּוּ בְּדִיעֵבַד דִּילְמָא נִפְקַ לְמַרְחוּק קוּנְדָם שְׂשָׁהָה בְּמִים בְּכַדֵי שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ הוּא הִדִּין מִים שֵׁשׁ לָהֶם סוּף אִם לֹא שָׁהָה עַד בְּכַדֵי שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא וְהָא דְתַנּוּ הֵתָם אַר"י מַעֲשֶׂה בְּסוּמָא שְׂיָרַד לְטַבּוּל בְּמַעֲרָה וְיָרַד מוּשְׁכּוֹ אַחֲרָיו וְשָׁהָה פְּדֵי שַׁת"נ וְהִשְׂיֵאוּ אֵת נְשׂוּתֵיהֶם הֵינּוּ מְשׁוּם דָּאֵי לֹא שָׁהָה פְּדֵי שַׁת"נ לְכַתְּחִילָה לֹא תִנְשָׂא אֲבָל בְּדִיעֵבַד לֹא שָׁהָה בְּמִים שֵׁשׁ לָהֶם סוּף דְּמֵי לְשָׁהָה בְּמִים שְׂאִין לָהֶם סוּף וְתַרְנוּנֵיהוּ אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא וְאֶדְרַבָּא מִים שֵׁשׁ לָהֶם סוּף וְלֹא שָׁהָה עַדִּיפָּא מְמִים שְׂאִין לָהֶם סוּף אַע"ג דְּשָׁהָה דְּאִילוּ בְּמִים שְׂאִין לָהֶם סוּף אִיפָּא לְמִיחֻשׁ לְמַחֲלָה שֶׁל דְּגִים וּבְמִים שֵׁשׁ לָהֶם סוּף מְחִילָה ש"ד לֹא שְׂכִיחָא פְּדִאֲמֵרִינּוּ הֵתָם גַּבֵי מַעֲשֶׂה בְּשַׁנִּי בְּנֵי אָדָם שְׁהִיוּ מְכַמְרִין מְכַמְרִין בִּיְרֵדוֹן כּו' וַא"ל דְּהֵינּוּ טַעֲמָא דַּאע"ג דְּבַמִּי שֵׁשׁ לָהֶם סוּף וְלֹא שָׁהָה תַצָּא מְשׁוּם דְּחִיִּישִׁינּוּ דִּילְמָא יִצָּא הַנְּטֻבָּע בְּמָקוּם קְרוּב מְמָקוּם שְׁנַטְבַּע מִשָּׂא"כ בְּמִים שְׂאִין לָהֶם סוּף וְשָׁהָה דִּילְמָא יִצָּא לְמַרְחוּק וְלֹא רְאוּהוּ לֹא חֲיִישִׁינּוּ דַּא"א דְנִפְקַ הָנִי נִפְקַ לְמָקוּם קְרוּב שְׂיָבוּשׁ גָּדוֹל הוּא וַא"א לֹא מֵר כֵּן דְּהָרֵי חֲכָמִים פְּלִילָא פְּיִילָא דְּמִים שְׂאִין לָהֶם סוּף אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא וּמִי לֹא עֲסָקִינּוּ שְׁהֵרֹאָה עוּמַד רְחוּק מְמָקוּם שְׁהַנְּטֻבָּע נְטֻבָּע וְרוּאָה מַרְחוּק שְׁנַטְבַּע א' וְאִלוּ הָיָה מְקוּם הַטְּבִיעָה כָּל שְׁהוּא יוֹתֵר רְחוּק פְּטַפַּח אוּ טְפָחִים לֹא הָיָה רְאָהוּ וְאִפְּלִיּוּ הֵכִי אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא וְאִמָּאֵי נִיחֻשׁ דִּילְמָא יִצָּא לְאַלְתֵּר בְּרְחוּק כָּל שְׁהוּא מְמָקוּם שְׁנַטְבַּע זֶה לֹא רְאוּהוּ וְכִי ס"ד דְּדוּוּקָא מְצוּמָצָם בְּאוּתוּ מְקוּם שְׁנַטְבַּע הוּא דְּחִיִּישִׁינּוּ דִּילְמָא יִצָּא אֲבָל רְחוּק] כָּל שְׁהוּא מְמָקוּם הַטְּבִיעָה לֹא חֲיִישִׁינּוּ זֶה דְּבַר שְׂאִין הַדְּעַת סוּבְלוּ פְּלִל אֵלָא וְנִדְּאֵי בְּנַטְבַּע [בְּמִשְׁלִ"ס] אַף שְׁלֹא שָׁהָה עַד בְּכַדֵי שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ נְמִי אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא דְּמַשְׁעָה שְׁנַטְבַּע הוּא בְּחֻזְקַת מַת וְרַבְּנָן הַחֲמִירוּ דְּבַעֵי שְׂשָׁהָה עַד שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ לְכַתְּחִילָה וְכֵן הַחֲמִירוּ בְּמִים שְׂאִין לָהֶם סוּף וּבְדִיעֵבַד בְּתַרְנוּנֵיהוּ אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא: וְיוֹתֵר קָשָׁה לִי עַל תְּשׁוּ' לְהַרְמַב"ן דַּס"ל.

דְּאִם הַעִיד בְּסַתְמָא שְׁנַטְבַּע חוֹשְׁשִׁין לְהַחְמִיר דִּילְמָא לֹא שָׁהָה בְּכַדֵי שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ מְהָא דְּאָמַר שָׁם (דָּף קכ"א ע"ב) הֵהוּא דְּהִנּוּה קְאָמַר וְאֶזְיֵל מֵאֵן אִיפָּא בִי חֲסָא טְבַע חֲסָא אָמַר רַב נַחְמָן הָאֵלֵהִי אֲכִלוּ כְּוֹנֵרֵי לְחֲסָא מְדַבְּרוּהָ דְּרַב נַחְמָן אֶזְיֵלָה דְּבִיתָהּ דְּחֲסָא וְאִינְסָבָא וְלֹא אָמַרִי לָהּ וְלֹא מִיָּדֵי א"ר אֲשִׁי ש"מ הָא דְּאָמַרוּ רַבְּנָן מִים שְׂאִין לָהֶם סוּף אֲשֵׁתוֹ אֲסוּרָה ה"מ לְכַתְּחִילָה אֲבָל אֵי נְסִיב לֹא מְפָקִינּוּ לָהּ מִיָּנִיָּה אַע"ג דְּקְאָמַר סְתָם טְבַע חֲסָא וְלֹא אָמַר שְׂשָׁהָה עָלָיו בְּכַדֵי שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ ש"מ דְּאִפְּלִיּוּ לֹא שָׁהָה עָלָיו בְּכַדֵי שַׁת"נ אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא דָּאֵי אָמַר הֵהוּא גּוֹי שְׂשָׁהָה מְשׁוּם דְּבַעֵי שְׂשָׁהָה בְּפִי שְׂשָׁהָה וְאִם לֹא אִפְּלִיּוּ נִשְׂאֵת תַצָּא לֹא שְׂתִיק גַּמַר' מִיָּנִיָּה מְלַפְרֵשׁ בְּהִדְיָא שְׂאָמַר כֵּן דְּבַר שְׁגוּף הִדִּין תְּלוּי בּוּ וְלִיפָּא לְמִימַר דְּלַעוּלָם אִם לֹא שָׁהָה בְּכַדֵי שְׂתַצָּא נִפְשׁוֹ אִפְּלִיּוּ אִם נִשְׂאֵת תַצָּא וְהָא דְּלֹא אָמַרוּ וְלֹא מִיָּדֵי לְדְבִיתָהּ דְּחֲסָא דְּאִינְסָבָא הֵינּוּ מְטַעֲמָא דַּא' בְּאִיפָּא דְּאָמַרִי אִנְסָבָא ר' נַחְמָן לְדְבִיתָהּ אָמַר חֲסָא גְּבָרָא רַבָּה אִיתִי' אִם אִיתָא דְּסָלִיק קְלָא אִיתָא לִיָּה לְמִילְתָא וְלֹא פְּלִיגִי הֵנִי לִישְׁנָא אֵלָא לְלִישְׁנָא קְמָא דְּוּוּקָא.

משום דאינסבא לא אמר ולא מידי אבל לכתחילה לא הוי מינסב ר"נ לדביתהו וכדמסיק הש"ס אל"ב ולא היא לא שנא גברא רבה ול"ש לאו גברא רבה דיעבד אין לכתחילה לא וללשנא בתרא מטעמא דגברא רבה אית' הוי' מינסב לה רב נחמן אפילו לכתחילה א"כ היכא מוכיח ר' אשי מפאן דבמים שאין להם סוף אי נסיב לא מפקינן לה מיניה דילמא שאני חסא דאית' גברא רבה שהרי אם לא שקה עד שתצא נפשו תצא והכא לא חשו לה ולעולם דלאו גברא רבה במים שאין להם סוף אפילו ניסת תצא וא"ת הא ר' אשי גופי' א' התם למעלה (שם ע"א) הא דאמר רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה ה"מ באינש דעלמא אבל צורבא מרבינן לא אי דסליק קלי' איתא ליה אלמא ס"ל לר' אשי גופי' לחלק בין צורבא מרבינן לאינש דעלמא א"כ מנ"ל לר"א להוכיח מעובדא דחסא דאי נסיב לא מפקינן לה מיניה דילמא גברא רבה שאני ונ"ל דהכא דייק לה ר' אשי דאא"ב דבמים שאין להם סוף אי נסיב לא מפקינן לה מיניה והא דלא תנשא לכתחילה אינו אלא חומרא בעלמא היינו דגברא רבה תנשא לכתחילה ולא גזרינן ג"ר אטו לאו גברא רבה אא"א דלאו גברא רבה במים שאין להם סוף מדינא אסורה ואם נשאת תצא א"כ נגזור ג"ר אטו לאו גברא רבה ועי"ל דהכי דייק ר' אשי מדלא אנסבא רב נחמן לכתחילה אלמא אינו מחלק בין ג"ר לדלאו ג"ר וראשון עיקר.

פי ע"ז יש כמה גמגומים ואין להאריך עוד בזה ומה שנגראה שקשה להו ז"ל דבספינה שאבדה בים נותנין עלי' חומרי חיים ובת פהו לישראל לא תאכל בתרומה ואלו במים שאין להם סוף קי"ל דאם נשאת לא תצא אני אומר אי משום הא לא אינרא דכמו שגזרו חכמים לענן נשואים שלא תנשא לכתחילה הכי נמי גזרו לענן תרומה אע"ג שאם נשאת לא תצא תדע שהרי כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' תרומה ד"ג הניחה בעלה גוסס במדינה אחרת בין שהיתה פהנת אשת ישראל או ישראלית אשת פהו לא תאכל בתרומה שרוב גוססים למיתה ע"כ.

הרי בכהנת אשת ישראל אע"ג דרוב גוססים למיתה מ"מ החרירו שלא תאכל בתרומה אע"ג דלענן נשואין בגוסס לא תנשא לכתחילה ואם נשאת לא תצא פדמשמע בכ"מ בתוספות ופוסקים דמדמי לה למים שאין להם סוף וה"נ דכונתיה: ואגב אורחין באתי להודיע כי שגגה גדולה יצאה פאן מלפני השליט בכ"מ שכת' ע"ז שכתב הרמב"ם הניחה בעלה גוסס וז"ל מימרא דרבה ואע"ג דרבה חילק בין זמן שהגיע לגבורות ולא הגיע לגבורות הא אסיקנא בתיובתא ואע"ג דבתר הכי אמרו ואי בעית אימא פיון דאיפלג איפליג סמך רבינו על דברי אבבי ופשטא דברייתא ועל מ"ש בתחילה תיובתא דרבה דשינויאי דכיון דפלג פלג שינויא דחיקא הוא וכן דעת הרי"ף והרשב"א וכן הכריעו מהירושלמי ע"כ ואגב חורפי' לא דק דמה ענין הגיע לגבורת לגוסס ורבה תרתי מקלי קאמר דבזמן שהגיע לגבורת אין נותן לאשתו גט בחזקת שהוא קיים וכן בגוסס ואיתבי' אבבי אזמן שהגיע לגבורת מברייתא דתנא אפילו בן ק' שנה אבל בגוסס ליכא מאן דפליג ארבה ונחזור לענינו דבספינה שאבדה בים נותנין עליו ח"ח דתנן אינו אלא מדרבנן ואם נשאת לא תצא ואפילו הכי בת פהו לישראל לא תאכל בתרומה כמו גוסס [ואע"ג] דחד.



מתלת מילי דר"א בן פרטא שהוא עיר שפכשויה פרקום מסתברא דהא דנותנין עליו ח"מ הוא חששא גמורה ואם נשאת תצא פי כן דרף עיר שפכשויה פרקום והרבה בני אדם נמלטין מידם גם מי שאינו נמלט אין הורגין את הכל רק מניחים אותם למס עובד מ"מ י"ל דספינה שאבדה בים היינו מים שאין להם סוף ואם נשאת ל"ת והא פדאייתא ותדע דע"כ הא דיוצא ליהרג דתנן ונותנים עליו ח"ח אינו אלא חומרא בעלמא מדרבנן ולא חששא דאורייתא הוא ללישנא קמא דר' יוסף דמוקי להא דיוצא ליהרג בב"ד של ישראל שהרי מקשה עליו הש"ס מדתנן כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו באיש פלוני שנגמר דינו בב"ד של פלוני ופלוני עדין הרי זה יהרג ומשני דילמא בורח שאני ואס"ד דחשש גמור הוא דילמא חזי ליה זכותא אטו משום דבורח הוא קטלינן ליה לגברא שלא פדין דילמא חזי ליה זכותא אחר שנגמר דינו אלא ע"כ מילתא דלא שכיחא הוא ול"ח לה מהאי טעמא קטלינן ליה לגברא מדינא והא דיוצא ליהרג נותנין עליו ח"ח חומרא בעלמא הוא מדרבנן וע"כ י"ל דהא דספינה המטורפת בים היינו מים שאין להם סוף וחומרא מדרבנן היא הא דנותנין עליו ח"ח והרמב"ם פ"א בפ"ה המשנה ספינה המטורפת בים הוא שפוער עליה הים ורצה לשברה והמלחים אינם יכולים להנהיגה כפי רצונם מגודל הסער אבל העצים והפלים נשארו הספינה שאבדה בים הוא שנגשברו העצים והפלים שלהם ונאבד הכל ונשארה הספינה על פני המים להנהגת המים ולא נשאר עונן ולא משוטו' שיתנהגו בה ע"כ וכבר יש מי שרוצים לדקדק מדבריו מדמפ' וספינה שאבדה בים הוא שנגשברו הפלים מקלל שאם נטבעו האנשים בתוך הים אע"פ שלא שהו עליהם עד שתצא נפשם אין נותנין עליהם ח"ח וכ"כ מהרש"ק בתשובה סימן נ"ג בשם מהריב"ש וכן דקדק אחי הרב נ"י בתשובה ולדידי אין זה דקדוק כלל שהרי עיקר מה שרוצה התנא ללמדנו בהני תלת דסיפא הוא זאת דאע"ג דבתלתא דרישא הן בחזקת קיימין מ"מ בתלתא דסיפא אינו פן אלא נותנין עליהם חומרי מתים א"כ קמ"ל התנא רבותא לפי פ"ה הרמב"ם דספינה שאבדה בים דהיינו שנגשברו הפלים כו' נמי נותנים עליהם חומרי מתים ואין דינן פאותן דרישא שהן בחזקת קיימין ולעולם ס"ל דאף אם נטבעו האנשים ולא שהו עליהם עד שתצא נפשם שנותנין עליהם נמי ח"ח ובת פהו לישראל נמי לא תאכל בתרומה ונחזור לעניננו דמוכח ללישנא קמא דר"י שיוצא ליהרג בב"ד של ישראל שנותנין עליו ח"ח אינו אלא מדרבנן וא"כ י"ל אפילו לתשובת הרמב"ן והריב"ש אם לא שהא עליו בשתצא נפשו אע"ג דסבירא להו ז"ל דאם נשאת תצא אינו אלא מדרבנן ואפ"ש דה"נ סבירא להו ביוצא ליהרג בב"ד של ישראל נמי אם נשאת תצא וכיון דאינו אלא מדרבנן א"כ בנ"ד שיש ע"א שמעיד שראה שנפל בעל האשה זו למים כשנהפכה הספינה שהיה בתוכה אע"ג דלא שהא עד פשתצא נשמתו מ"מ מדאורייתא הוא בחזקת מת משעה שנפל למים וזה דבר שהחוש מעיד ע"ז שרוב הנטבעים אינם נמלטין ומדאורייתא אזלינן בתר רובא וע"כ הא דהקמירו בתשובה להרמב"ן והריב"ש בדלא שהא שאם נשאת תצא אינו אלא מדרבנן נותנין עליו ח"ח ולדבריהם צריך לחלק בין לא שהא ובין מים שאין להם סוף דקי"ל אם נשאת ל"ת משום דנמלטין במים שאין להם סוף הני מעוטי דמעוטי דלא שכיחא מה"ט לא גזרו אלא שלא תנשא לכתחילה ואם נשאת ל"ת אבל בדלא שהא נמלטין הני מעוטי דשכיח חשו לה חכמים אפילו בדיעבד אם נשאת תצא וכיון דבנידון דינן משעה שנפל בעל אשה זו

למים הוי בחזקת מת מדאורייתא ואין פאן אלא איסורא דרבנן וכיון שפן יש לסמוך על עדות ה' מנחם ב"ה יהוד' שהפיר את בגדי האיש שהוציא מן המים בט"ע שהם בגדי בעל אשה זו ונהרי בפ"ב דב"מ ובפ' בתרא דיבמות (דף ק"כ) איפא תרתי שנויי להאי דאמרין סי' דאורייתא הא דקתני אע"פ שיש סימן בגופו ובכליו אמרינן גופו דאריף וגוץ כליו דחיישינן לשאלה איבעית אימא כליו בחנורי וסומקי פלומר אבל בסימן גמור בכליו נידון עליו דלא חיישינן לשאלה א"כ י"ל דאפילו להמחמירים לפסוק לחומרא פשינויי דכליו חיישינן לשאלה היינו במקום דאיפא למיחוש לאיסורא דאורייתא פגון שפמצאו א' מת ואין מפירין אותו בט"ע שפגופו אלא בט"ע דכליו חששו להחמיר לפסוק לחומרא פהאי שנויי' דכליו חיישינן לשאלה אבל במקום שאינו אלא איסור מדרבנן פיון דאיפא תרתי שנויי' בשל סופרים הלכה בדברי המקולי' בשנויי דלא חיישינן לשאלה ואע"ג דאיפא לפרושי דלא פליגי הני תרי שנויי ולכ"ע חיישינן לשאלה והא דמשני בשנויי' בתרא כליו בחנורי וסומקא דמשמע דבסי' חשוב בפלים מהני ולא חיישינן לשאלה י"ל דמייירי באותן פלים שאין דרוך להשאילם כמו שפירש רש"י ותוספות אברייתא או שפמצא בין כליו פשר והא דנאדי משנויי קמא דטעמא דמתניתין משום דחיישינן לשאלה ומייירי בכלים שדרפן להשאילם משום דניחא לי לאוקמא מתניתין דגופו וכליו בחזקת גוונא גופו דאריף וגוץ וכליו בחנורי וסומקא דהני סי' לאו פלום נינהו ולא לאוקמי מתניתין בתרי טעמא גופו דאריף וגוץ דלאו סי' נינהו וכליו איירי בסי' חשובים אלא שחיישינן לשאלה מ"מ הרי כתבו התוספות בהדיא ביבמות דלשנויי בתרא לא חיישינן לשאלה גם ה"ר"ן והנ"י פסקו דלא חיישינן לשאלה כמו שהביא הב"י אע"ג דכתב הב"י דדעת ה"ר"ף והרמב"ם דחיישינן לשאלה ליתא שהרי הם ז"ל לא הזכירו מזה פלל אי חיישינן לשאלה או לא ואפילו את"ל כמ"ש דהני תרי שנויי לא פליגי אהדדי ולכ"ע חיישינן לשאלה ואפשר דה"ט דפוסקים המחמירי למיחוש לשאלה מ"מ בנידון דידן איתתא שריא לא מיבעיא להמקילין בספק אישתהי דאיתתא שריא אלא אפילו למחמירין בספק אישתהי מ"מ פיון דאיתתא זו יוצאת מחזקת אשת איש דאורייתא וכמו שנתבאר לעיל הוי ליה ספק אישתהי ספיקא דרבנן ואזלינן לקולא אע"פ שאחי הרב נר"י מפקפק לומר דלא שייך ט"ע בבגדי הנטבע במים דמחמת שנושרו במים אנדא להו צבעייהו דמ"מ שייך בהן טביעות עין אטו ט"ע בצבע לבד תלי' ולא אמרו רז"ל אלא מי שהיה בעל חי דלאחר ג"י אי הי' במיא ואישתהי נשתנה פ"פ ותפח וא"א להפירו בט"ע שהיה לו בחיים חיותו אבל בפגדים אין לנו לבדות מלבינו לומר שאין מפירין בט"ע הואיל ונשרו במים ולא אישתמטו הש"ס והפוסקים להשמיענו זאת ומה שרצה אחי להכריע זה מחמת קושיות התוספות יש לי פלפול ארוך בזה אלא שיאריף הענין מאוד ואי"ה פנים אל פנים אדבר עמו ומה שרצה להכריע זה מקושית מהר"ל מפראג שהקשה למאן דאמר סימנים דרבנן אמאי תנן אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו מאי אירני' סימנים דרבנן דלא מהני בכלים אפילו ט"ע דאורייתא נמי לא מהני בכלים להאי שנויי דמשני פלים חיישינן לשאלה לדידי קושית מהר"ל מפראג לאו קושיא פלל שהרי סימנין מובהקים ביותר אפילו למ"ד סימנין דרבנן מ"מ בסימנים מובהקים ביותר דכ"ע דאורייתא נינהו וסמכינן עלייהו כמבואר בדברי הפוסקים ז"ל א"כ הא דנקט התנא אע"פ שיש סימנים בגופו ובכליו לצדדים קתני בגופו לא מהני סימנים שאינו מובהקים ביותר

דלאו דאורייתא ניהו ללישנא דסימנים דרבנן ובכליו אפילו סימנים מןבקהים ביותר נמי לא סמכינן עליהו להאי שינויי דתיישבין לשאלה ואל תתמה דגופו וכליו דתנן לאו בחדא גוונא מיירי דגופו מיירי בסימנים שאין מןבקהים ביותר משום דלאו דאורייתא ניהו וכליו איירי אפילו בסימנים מןבקהים ביותר דהוי דאורייתא מ"מ לא מהני בכליו משום דתיישבין לשאלה שהרי למ"ד סימנים דאורייתא מוקי לה להש"ס גופו דאריף וגוין וכליו דתיישבין לשאלה כלומר ואפילו סימנים גמורים בכלים לא מהני אלמא גופו וכליו דתנן לאו בחדא גוונא מיירי א"כ ה"נ יש לפרש אליבא דמ"ד סימנים דרבנן ואנדא לה קושית מהר"ל מפראג: ועתה אשיב ידי לעיין בדברי אחי הרב המאור הגדול מהו אברהם נ"י הנה פיו פתח בחכמה לפלפל בדברי הריב"ש בתשובה שכתב בספק אישתהי ספק לא אישתהי גבי מיא אזלינן לחומרא ואם נשאת תצא והבא עלי' באשם תלוי קאי ובנודאי אישתהי הבא עלי' בחטאת ובג' ממזרים אם הריב"ש מיירי שראינו שנפל למים רק שלא שקה עד שת"נ ואח"כ העלו א' מן המים ואשתהי, או ספק אישתהי או מיירי שלא ראה שנפל למים רק מצאו א' מת על שפת הים שפלטתהו הים ע"ז פתב הריב"ש מ"ש זהו תורף דבריו והאריף הרבה בזה ואני תמה עליו מה מקום להסתפק בזה הרי מבואר להדיא בתשובת הריב"ש הובא בב"י גבי נשאת ע"פ עד פשר בזה"ל ואם הנה בכאן מי שמעיד בטביעה במים שאין להם סוף אז לא היתה אסורה אלא מדרבנן לכתחילה אבל בכאן אין מי שמעיד על הטביעה אלא שאומר שאחר שנהפכה הדוגיא ראה מכלוף מת על שפת הים ואינו אומר בפירושו שמכלוף הנה בדוגיא ושקה שיעור שתצא נפשו ע"כ מבואר להדיא שאיירי שלא ראה העד שנטבע רק מצא את מכלוף על שפת הים והפירו בט"ע ע"ז פתב הריב"ש בנודאי אישתהי קאי בחטאת ובספק כו' ויש ללמד זכות על אחי הרב נ"י שהוא לא ראה רק דברי הריב"ש מ"ש הב"י גבי בד"א שהוא ביבשה שלא העתיק שם הב"י סוף דברי הריב"ש שכתב ואם הנה בכאן וכו' אבל שם גופו מסיים הב"י ולקמן בסימן זה אכתוב תשלום לתשובה זו ומה שתמה אחי הרב נר"י על הרמ"א שפסק בספק אישתהי אם נשאת תצא ואם איירי בשלא ראה הטביעה הלא להר"ן והרא"ש והטור בשלא ראו הטביעה מעידין אף שלא ראוהו מיד והנה על הריב"ש ז"ל דלא, ס"ל האי סברא לחלק בין ראו הטביעה ללא ראו וס"ל דאף בלא, ראו הטביעה אין מעידין אלא מיד ניחא אבל על הרמ"א ז"ל קשי' שהוא הביא סברות הריב"ש בהגה סימן כ"ו והביא דעת הר"ן והטור והרא"ש בהגה סעיף כ"ח וזאת הוי תרתי דסתרי עכ"ד לא קשיא מידי דרמ"א מחלק בין ראה הטביעה ללא ראה לענין אם מפירו בט"ע בלי סימן (אבל) דבראה הטביעה תישבין לה לבדדמי אבל לענין חזי בשעתה ס"ל דהרא"ש מסייעתו גופי' בעי אפי' מי שלא ראה הטביעה וכבר נתברר כ"ז למעלה וע"כ צ"ל דברי רמ"א פן שהרי טעם החילוק בין ראה הטביעה ללא ראה הוא משום דמי שראה הטביעה אומר בנדמי ואי ס"ל לרמ"א למי שראה הטביעה הוא משום דאמר בנדמי מהאי טעמא בעינן חזי' בשעתה אמאי פסק בספק אישתהי שתצא פיון דאינו אלא משום חששא דבדדמי אפילו בנודאי אישתהי לא תצא שהרי פתב המחבר בסעיף ל"ג עד א' אומר ראיתו שמת במלחמה או במפולת או שטבע בים הגדול ומת וכיוצא בדברים אלו שרובם למיתה אם אמר קברתיו נאמן ותנשא על פיו ואם לא אמר קברתיו לא תנשא ואם נשאת.

לא תצא ע"כ ולא הגי' עליו רמ"א כלום אלמא ס"ל משום חששא דבדדמי לא תצא ועוד דבסעיף כ"ו אפתי לא אסיק מע"א שמעיד על הטביעה אלא משני עדים והיינו דנקיט בכל הסעיף בלשון רבים מעידין עליו אם הפירושהו בשני עדים קי"ל דלא חיישינו לבדדמי דלא פהרי"ף ו"ל ואי טעמא דחז"ל לאלתר הוא בראה הטביעה ומשום בדדמי א"כ בב' עדים א"צ דחז"ל לאלתר ואמאי כתב רמ"א דבספק אישתהי תצא הלא אפילו בנדאי אישתהי בב' עדים תנשא לכתחילה לפי סברא זו אלא ונדאי פדאמרן וזה פשוט ומ"ש עוד ובדונק נוכל לתרץ דלדעת הרמ"א ו"ל מה שהרא"ש מקיל בשלא ראו הטביעה לא איירי בשלא ראה שום אדם רק העדים לא ראו ולא שמעו אבל אחרים ראו אבל צ"ע דא"כ נחוש שמא העד משקר מאחר שלא שמע וצ"ע דלענ"ד טעם הרא"ש דמחלק בין ראה הטביעה ללא ראה מוכרח דסבירא ליה דאם ראה הטביעה חושדין אותו למשקר מחמת בדדמי עכ"ל דברים אלו אינם מובנים כלל ומה שמדקדק מדמחמיר הר"ן בספק אישתהי אינו אלא לפי מה שפי' בדברי הרמב"ם דאם אישתהי ונדאי תפח דליפא אלא ספיקא חדא בעובדא דהר"ן שלא ראה את טביעות מיימון אבל לשאר פוסקים שמפ' באישתהי דחיישינו דילמא תפח בספק אישתהי הוי ס"ס ספק אישתהי ספק לא אישתהי את"ל אישתהי שמא לא תפח עכ"ל ונדברי תימא הם שהרי הרשב"א והמ"מ מפ' דשמא תפח ואפ"ה מחמירין בספק אישתהי כמ"ש למעלה ועוד הא דרצה הש"ס לפשוט ביבמות דריב"ב לקולא פליג מדשרו רבא ורב דימא מנהרדעי להני נשי אינשי שנטבעו במים שאין להם סוף ואסקינהו לבתר ג"י מאי ראיה היא זו לעולם לבתר ג"י לכ"ע אין מעידין משום דדילמא נשתנה פרצוף פנים ונהו עובדא שאני דהוי ליה ס"ס ספק דילמא לא נשתנה פרצוף פנים והוא אותו פ' שנטבע לפני כמה ימים ואת"ל שהוא אינו אותו פלוני רק נשתנה פ"פ מ"מ דילמא אותו פ' שראו שנטבע לפני כמה ימים לא עלה ואע"ג שהוא ס"ס שאינו מתהפך שא"א לומר ספק עלה ס' לא עלה את"ל עלה שוב ליפא ספיקא אחרנא מ"מ הרי לדברי אחי נר"ו לדעת הר"ן א"צ ס"ס המתהפכת אבל דע לה אחי לא זו הדרה לדרוה בדרכי ס"ס ואפילו להתיר איסור קל כ"ש איסור ערוה החמורה שהרי יסוד הס"ס שכתבת לדעת הר"ן הוא ספק אישתהי ספק לא אישתהי את"ל דאישתהי ספק תפח ס' לא תפח הלא שני הספיקות אינם אלא שם א' דהיינו ס' אישתנה ס' לא אישתנה אי משום דלא אישתהי דעדיין לא הגיע זמן שיתפח ואי משום דארף דאישתהי והגיע זמן שאפשר לתפח מ"מ דילמא לא תפח ואין זה אלא כאלו אתה אומר כל היום ס' נשתנה ס' לא נשתנה מ"מ אינו אלא ספיקא חדא ושם א' הוא ונדמיה להא דאמר בפ"ק דכתובות (דף ט') אמר ר' אליעזר האומר פ"פ מצאתי נאמן לאוסרה עליו ואמאי ס"ס הוא ספק תחתיו ס' אינו תחתיו ואת"ל תחתיו ספק באונס ספק ברצון לא צריכא באשת כהן ואי בעית אימא באשת ישראל וכגון דמביל בה אבוי קידושין פחותה מבת ג' שנים ויום א' וכתבו התוספות וא"ת אפתי איכא ס"ס ספק באונס ספק ברצון ואת"ל ברצון ספק כשהיתה קטנה ופיתוי קטנה אונס הוא פדאמרין בהבא על יבמתו (דף ס"א) וי"ל דשם אונס חד הוא ע"כ הרי אין לעשות ס"ס בדבר שהשני ספיקות הנה משם א' ולנבון פמוה יבין מעצמו שהס"ס שכתבו התוספות אלים טפי מס"ס דידה ומ"מ לא דייקין ליה לס"ס ק"ו לס"ס דנידון שלנו דלא סמכינן עלה ודעת לנבון נקל משו"ה קצרת ודע לה פי ברשת זו נלכד בעל ס' דברי ריבות הובא בק"ע ונ"ל הרוג הנמצא שלם והפירושהו

בט"ע יש להתיר אשתו מטעם ס"ס הא' שפא הלכה כר"ת דמעידין אפילו לאחר פמה  
במים פשגופו שלם ואת"ל דאין הלכה פמותו שפא הלכה פאותו דס"ל דמספיקא תלינו  
להקל שהוא תוה ג' וס"ס פנה מתהפף ע"כ האשה מותרת ע"כ ואין זה אלא כדא"ח  
וקורא אני עליו פבוד לאיש שבת מריב המה דברי בעל הריבות מטעמא דאמרן והנה אם  
הנה מקום לדבריו הנה בנידון דינן איתתא שריא דס"ס זו בעצמו שינה בנידון שלנו  
דלדעת ר"ת במיא נמי לא צריף דחזני' לאלתר בדגופו שלם כמ"ש הרא"ש וש"פ וגם  
איפא ספיקא דילמא חזי' בשעתה' אלא שטעות הוא מטעמא דאמרן דאינו אלא שם א' אם  
אישתנה פ"פ או לא אישתנה ואם נרפיב ס"ס שפא עם הס"ס של בעל הריבות יהנה ג'  
ספיקות אלא דליתא לפי האמת אלא חד ספיקא דכל הספיקות אינו אלא שם א' ספק  
נשתנה ספק לא נשתנה ובזה נדחו דבריה שפכתבת להתיר מטעם ג' ספיקות וגם הס"ס  
שכתבת להתיר ספק שפא לא אישתהי את"ל אישתהי שפא לא יכול לתפוח מחמת שהיו  
רגליו במים ליתא דאינו אלא שם א' ספק לא אישתנה ואינו אלא ספק א' גם בזה אין  
דעתי מספקת עמה דמחמת שרגליו במים אינו משתנה רק אם הנה בא.

מעשה לידי שהנה רוב גופו במים ע"ז הייתי נושא ונותן אבל זה פשוט בעיני דמחמת  
שהנה רגליו במים אין מגינים על גופו מלהשתנות ול"ד לתשובת ר"ב אשפנזי פאשר  
דחית בעצמה ויפה פנונת עוד אמרתי אחת היא ולא אכחד ממה אהובי אחי אע"פ  
שפרגלמא בפומייהו דאחרונים ז"ל להתיר עגונה ע"פ ס"ס אין דעתי נוחה מזה כלל  
שהרי ראינו שהחמירו חכמים בע"א במים שאין להם סוף אשתו אסורה וכן בגוסס  
ובראוהו מגוייד או צלוב אין מעידין עליהם אע"ג דהני רובן למיתה מ"מ החמירו רבנן  
מחמת חומר איסור אשת איש דלא תנשא לכתחילה ומאן יימר לן דראוי.

לסמוך לכתחילה על ס"ס להתיר באיסור א"א אע"ג דבתשו' הרשב"א סי' ת"א רוצה  
השואל לדקדק מספק דכתובות דק"ל ס"ס עדיף מרוב דרוב אינו מתיר ביוחסין וס"ס  
מתיר ולדידי לא ראנה היא כלל דהתם היינו טעמא דרוב אינו מתיר משום דגזרו ביוחסין  
רוב העיר אטו רוב סיעה כדמפרש הש"ס התם גבי תינוקת שירדה למלאות מים מן העין  
אבל בס"ס דאלמנת עיפה דליכא למיגזר מידי סמכינן על ס"ס ולא משום דס"ס אלים  
טפי מרובא ואדרבא יש לי להוכיח מאותו סוגיא דרובא עדיף מס"ס שהרי דייק הש"ס  
התם דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי מדתנא ט' צפרדעים ושרץ א' ביניהם ונגע בא'  
מהם ואינו יודע באיזה מהם נגע ספיקו טמא וע"כ הא דספיקא טמא היינו ברה"י דאלו  
ברה"ר הא תנא בסיפא דאפילו ט' שרצים וצפרדע א' ביניהם ונגע בא' מהם ואינו יודע  
באיזה מהם נגע ברה"י ספיקו טמא וברה"ר ספיקו טהור וא"כ מנ"ל להוכיח דכל קבוע  
כמחצה על מחצה דמי דילמא בקבוע נמי אזלינן בתר רובא והא דט' צפרדעים ושרץ א'  
ביניהם דספיקא טמא היינו טעמא משום דברה"י לא אזלינן בתר רובא לטהר כמו  
דאזלינן בתר ס"ס לטהר ברה"י פדתנן (במסכת טהרות פ"ו משנה ד') כל שאטה יכול  
לרבות ספיקות וס"ס ברה"י טמא ברה"ר טהור כיצד נכנס למבוי וטומאה בחדר ספק  
נכנס ספק לא נכנס טומאה בבית ספק נכנס ספק לא נכנס ואפילו נכנס ספק היתה שם  
ספק לא היתה שם ואפילו היתה שם ספק שיש בה פשיעור ספק שאין בה פשיעור ואפילו  
שיש בה ספק טומאה ספק טהרה ואפילו טומאה ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טמא א"ו  
קים ליה להש"ס דרובא אלים מס"ס וא"כ אע"ג דלא סמכינן אס"ס ברה"י לטהר מ"מ

רַבָּא דְאֵלִים טְפִי סְמְכִינָן עָלֵיו לְטַהַר בְּרַה"י וּמִשְׁנֵתֵינוּ מוֹכַח לָהּ מִדְתָּנוּן כָּל שְׂאֵתָהּ יְכוּל לְהַרְבוֹת ס' וּס"ס בְּרַה"י טְמֵא וְלֹא קַמ"ל דְאַפִּילוּ עַל רַבָּא לֹא סְמְכִינָן בְּרַה"י דְאֵלִים מִס"ס ש"מ עַל רַבָּא סְמְכִינָן לְטַהַר בְּרַה"י וְע"כ טַעְמָא דַּט' צְפַרְדְּעִים וְשָׂרְז' א' דְסַפִּיקָא טְמֵא הֵינּוּ מְטַעַם קְבוּעַ אֱלָא שְׂיֵשׁ לְדַחֲוֹת דְשִׂאנִי ט' צְפַרְדְּעִים וְשָׂרְז' א' דְאֵי לֹאוּ מְטַעְמָא דְקְבוּעַ הָוֵי אֲזֵלִינוּ בְּתַר רַבָּא הֵינּוּ מְשׁוּם שֶׁהוּא רַבָּא דְאֵיתָא קָמָן מַה"ט עֲדִיף מִס"ס וְסְמְכִינָן אֵהָא רַבָּא לְטַהַר אֲפִילוּ בְרַה"י אֲבָל רַבָּא דְלֵיתָא קָמָן גְּרַע מִס"ס וְא"כ הֵכָא דֹאע"ג דְהַחְמִירוּ רַבָּנָן בְּמִים שְׂאִין לָהֶם סוּף וְחִבְרַתִּי דְלֹא סְמְכִינָן אֲרַבָּא הֵינּוּ מְשׁוּם דְהֶוְנָ' רַבָּא דְלֵיתָא קָמָן דְגָרִיעַ מִס"ס אֲבָל עַל ס"ס י"ל דְשִׁפִּיר סְמְכִינָן אֲפִי בְּאִיסוּר א"א וְיֵשׁ לִי פְלַפּוּל רַב וְעֲצוּם בְּזָה אֲבָל אֵין רְצוּנִי לְהֶאָרִיף עוֹד בְּזָה וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים רַק בְּאֵתִי לְעוֹרֵר אֵת לֵב הַמְעַיְינִים בְּזָה שְׂיֵהִי מְתוּנִים בְּאִיסוּר עֲרוּהָ הַחֲמוּרָה וְאֵל יִקְלוּ רֵאשִׁם לְהַקֵּל מַחֲמַת ס"ס פִּי קָרוֹב הַדְּבָר לְהַקֵּל בְּאִיסוּר דְאִוְרֵייתָא וְמָה גַם בְּעֲרוּהָ הַחֲמוּרָה וְכ"כ הַמְרָדְכֵי בְּשֵׁם ר' בְּרוּךְ שֶׁבְהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת הַחְמִירוּ חֲכָמִים אֲפִילוּ בְּמִקּוֹם ס"ס וּמִימֵי לֹא מְלֵאנִי לְבִי לְהַתִּיר שׁוּם עֲגוּנָה מַחֲמַת ס"ס פִּי בְּקַל יֵבֵא לְטַעוֹת בְּהֶם וּלְהַכְשֵׁל בְּאִיסוּר תוֹרָה ח"ו וְאֵע"פ שֶׁהַרְבֵּה מִן הָאֲחֻרּוֹנִים הִשְׁתַּמְשׁוּ בְּזָה מ"מ אֵהוּ אֲחֵי שְׂבַק דִּידְהוּ וְתָא אֲבַתְרָאֵי שְׂלֵא לְהַתִּיר עֲגוּנָה ע"פ ס"ס וְה' יִצְיִלֵינוּ מִשְׂגִּיאוֹת וְעוֹד יֵשׁ לְהֵבִיא רֵאזָה דְרַבָּא עֲדִיף מִס"ס שְׂהָרֵי בְּדָבָר שְׂיֵשׁ לוֹ מִתִּירִין הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מַחְמִירִים בַּס"ס כְּמַבְנֵאָר בִּי"ד ס' ק"י וְאֵילוּ בְּתַר רַבָּא וְנֹדָאֵי אֲזֵלִינוּ דְהֵינּוּ בְּתַר רַבָּא דְלֵיתָא.

קָמָן כְּדַמוֹכַח בְּמַסְכַּת בֵּיצָה (דף ז') גְּבִי בְּדַק בְּקִינָה שֶׁל תְּרַנְגוּלִים מִעִי"ט ע"ש כָּל הַסּוּגֵיָא וְבֵא"ח ס' תְּקִי"ג סְעִיף ו' וְדֵלֵא כְרַש"ל שֶׁם הוּבָא בְּמ"א וּבְמ"ד גַּם מ"ש עוֹד אֲחֵי שְׂשֻׁעָרוֹת שְׁחוּרוֹת הָוֵי ס' בֵּינוּנֵי לְפִי מִשְׁמַעוֹת הַגְּמָרָא דְתַנְיָרְז' דְוּוּקָא אֲרִיף וְגוֹיץ לֹא הָוֵי ס' כָּל אֲבָל שְׂאֵרֵי סִמְנִים הָוֵי סִמְן בֵּינוּנֵי וְכֵן מִשְׁמַעוֹת כָּל הַפּוֹסְקִים אֲגַב חוּרְפָּה לֹא דְקַדְקַת בְּזָה כָּל דְשֻׁעָרוֹת שְׁחוּרוֹת וְאֲרִיף וְגוֹיץ חֲדָא מִקְלָתָא הִיא פִּי הַרְבֵּה אֵינְשֵׁי שְׁעָרוֹתֵיהֶם שְׁחוּרוֹת וְאֲפִילוּ עַל אֲרוּף וְגוֹיץ לֹא הִיָּה צְרִיף הַתַּנָּא לְאַשְׁמוּעֵינוּ דְאֵין מְעִידִין עָלֵיו אֱלָא בְּאֲרוּף וְגוֹיץ כְּגוֹנוּבָא דְכַתֵּב מִהֲרַא"י בְּכַתְּבֵיו ס' קס"א.

וְנִרְאָה דְמַסְתְּמָא לֹא אֵיירִי דְאֲרִיף בְּרוּחַב אֲצַבַּע מִשְׂאָר כְּנֵי אָדָם בֵּינוּנֵי דְפְשִׁיטָא דְהָא לֹא הָוֵי סִמְנָא כָּלָל וְלֹא אֵיִצְטְרִיף לְאַשְׁמוּעֵי אֱלָא וְנֹדָאֵי אֵיירִי שְׁמֹנְפֶלֶג קֶצֶת בְּאֲרִיכוֹת וְאֵפ"ה לֹא מְהַנִּי ע"כ וּבְסִי הַנ"ל כְּתַב עַל א' שֶׁהִיָּה אָדָם בֵּינוּנֵי לֹא אֲרִיף וְלֹא גוֹיץ בְּיוֹתֵר וְשֻׁעָרוֹתֵיו הָיוּ שְׁחוּרוֹת וּמְסַלְסֵלִים וְחוּטְמוֹ הִיָּה קֶצֶת עֲמוּק וְהִשִּׁיב שְׁכ"ז אֵינוּ מוֹעִיל וְאֲפִילוּ לְמ"ד ס' דְאִוְרֵייתָא בְּצִירוּף כָּל הֵנִי ס' אֵינוּ מְהַנִּי כ"ש שְׁעָרוֹת שְׁחוּרוֹת לְכ"ע לֹא הָוֵי ס' בֵּינוּנֵי וְזָה פְּשוּט לֹא גִיתָן לִיקְתוּב וְעוֹד יֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּדְבָרֵי הַרְבֵּה אֲבָל מְפַנֵּי חוּלֵי הָעֵינַיִם ל"ע א"א לִי לְהֶאָרִיף הֵינְצָא מְדַבְּרִינוּ דְאֵיתָתָא שְׂרִי' לְהַנְשֵׂא לְכָל גְּבַר דִּיתְצַבִּי' מַחֲמַת ס' כָּלֵיו וְגַם שֶׁהוּא סְפַק אֵיִשְׁתַּהֵי וְכִבְרַ יֵצֵאת מְחֻזְקַת אִיסוּר דְאִוְרֵייתָא מִשְׁעָה שְׂרָאוּ שְׁנַפְל בְּעֵלָה תוּף הַנְּהַר וְעוֹד יֵשׁ לְצַרְף סְבֵרַת ר"ת וְקֶצֶת פּוֹסְקִים שְׂפַתְבוּ לְהַתִּיר בְּמֵיָא אֲפִילוּ אֵיִשְׁתַּהֵי פְּשִׁאָסְקוּהוּ אִם גְּמַצָּא גּוּפוֹ שְׁלָם: הַגְּהוֹת אֲשֶׁר: חֲדוּשִׁים וְהַעֲרוֹת מֵאֵת הַגָּאוֹן הַמְּפוֹרָסִים מו"ה אֲשֶׁר בֵּן שֶׁל הַגָּאוֹן הַמְּחַבֵּר ז"ל אב"ד בְּקַרְלֶסְרוּא וּמְדִינַת בֹּאדְעוֹן וְקֵרָא בְּשֵׁם הַגְּהוֹת אֲשֶׁר: וּוְאֵלֶרֶשְׁטֵיין שְׁנַת תְּקַס"ו לְאֵמֵר אֲשֶׁר בֵּן הַגָּאוֹן הַמְּחַבֵּר ז"ל מָה שְׂפַתֵב אֵאמ"ו ז"ל סִמְן ב' בְּתַשׁוּבָה י"ד (כ"ד ע"ב) דְבַע"כ הָא דְאִיסוּר לְקִיָּים כְּלֵאזֵי בְּכַרְם אֵינוּ אֱלָא מְק"ו דְכִלְאֵי זְרַעִים דְאֵין אִסוּרִים בְּהַנְּאָה אִיסוּר לְקִיָּיִמן

כה"כ שְׁאֲסוּרִים בְּהִנָּאָה לֹא כ"ש לְכַאוּרָה יֵשׁ לְעֵינַי בְּהָא בְּתַרְתִּי חֲדָא דֹא"כ אֵין מְלָקוּת בְּמַקְזִינִים פְּלֵאֵי הַפְּרָם אֲפִילוּ לר"ע פִּינּוּן דְּלֹא אֲתֵיָא אֲלֵא מִק"ו כְּדִק"ל בְּכָל מְקוּם אֵין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין וְאֲפִילוּ לְמ"ד עוֹנְשֵׁין מ"ה מ"מ לְכ"ע אֵין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין כְּדֵאִתָּא בְּמַסְכַּת מִפּוֹת (דָּף י"ז ע"ב) וּבִשְׁאָר דְּוֹכְתֵי וְהָא בְּאַמְתֵי אֵין חִילּוּק לר"ע בֵּין מְקַזְזִים פְּלֵאֵי זְרַעִים לְמַקְזִינִים פְּלֵאֵי פְּרָם דְּבַתְרֻנְוִיָּהּ לּוֹקָה פְּדַמוּכַח לְהִדְיָא בְּסוּף מַסְכַּת מִפּוֹת (דָּף כ"א ע"ב) דְּתַנּוּ הֵתָם בְּמַתְנִיתִין יֵשׁ חוֹרֵשׁ תְּלָם א' וְחֵיִב עָלְיוּ מִשּׁוּם שְׁמוּנָה לְאוּוִין הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוּר וְחִמּוֹר וְהוּן מְוֹקְדָשִׁים וְכִלְאִים בְּכָרָם וְכו' וְאֲמַרְיָנוּ עָלֵהּ בְּגַמְרָא אָמַר ר' יֵנְאִי בְּחַבּוּרָה גְּמַנּוּ וְגַמְרוּ הַחוּפָּה בְּכִלְאִים לּוֹקָה וְאָמַר ר' יוֹחָנָן לֹאֹ מְשַׁנְתִּינוּ הִיא זֹו יֵשׁ חוֹרֵשׁ תְּלָם א' וְחֵיִב עָלְיוּ וְכו' וְכִלְאִים בְּכָרָם הֵיא חוֹרֵשׁ דְּמַחֲזִיב מִשּׁוּם פְּלֵאִים הֵיכִי מְשַׁפְּחַת לֵה לֹאֹ דְּמִפְּסִי בְּהִדְנָי דְּאֲזִיל וְאָמַר לֵיהּ רִישׁ לְקִישׁ אֵי לֹאֹ דְּקִילְסָה גְּבָרָא רַבָּה הֵוִי אָמִינָא מַתְנִי מְנִי ר"ע הִיא דְּתַנִּיָּא הַמְּנַכֵּשׁ וְהַמְּחַפֵּה בְּכִלְאִי לּוֹקָה ר' עֲקִיבָא אָמַר אָף הַמְּקַזְזִים הֵרִי לְהִדְיָא דְּאָף בְּמַקְזִינִים פְּלֵאִים בְּכָרָם דְּבַהֲכִי מִיָּרִי מַתְנִיתִין דְּיֵשׁ חוֹרֵשׁ תְּלָם א' ס"ל גְּמִי דְּלוֹקָה לר"ע וְכִמוּ דְּלוֹקָה בְּמַקְזִינִים פְּלֵאֵי זְרַעִים לר"ע וְאֲמַאי וְהָא אֵין מְזַהֲרִין מִה' וְעוֹד אִם אִתָּא לְהֵאֵי ק"ו שְׁהַמְצִיא אֲאִמ"ו הַגָּאוֹן זֹלָה"ה לְעַנְנֵן מְקַזְזִים (וְלִיכָא שׁוּם פִּינְרָכָא וְלֹא שׁוּם יוֹכִיחַ מַחֲד מְשַׁאָר פְּלֵאִי סוּרִים) א"כ קִשָּׁה לְכַאוּרָה לְמָה לִי דְּכַתְב רַחֲמָנָא הִלָּאֹ דְּלֹא תִזְרַע פְּרָמָה פְּלֵאִי לְהוֹרוֹת עֵיקַר אִיסוּר זְרִיעַת פְּלֵאֵי הַפְּרָם הָא וְדֵאֵי שְׁפִיר אֵיכָא לְמִילָף אִיסוּר זְרִיעָה גּוֹפִיא בְּכִלְאֵי הַפְּרָם מְפִלֵאֵי זְרַעִים מִהֵאֵי ק"ו עֲצָמוּ דִּילִיף לֵה לְמַקְזִינִים כַּה"כ וְהַשְׁתָּא פִּינּוּ דְּנִפְקָא לֹן לְאִיסוּר הַנָּאָה בַּכַּה"כ מְקַרָא דְּפִן תִּקְדַּשׁ הַמְּלָאָה דְּדַרְשֵׁינּוּ תוּקַד אִשׁ פְּדֵאֲמַרְיָנוּ בְּקִידוּשֵׁין (דָּף נ"ו ע"ב) לְמָה לִי תוּ דְּכַתְב רַחֲמָנָא הִלָּאֹ דְּלֹא תִזְרַע פְּרָמָה עַל אִיסוּר זְרִיעָה ת"ל דְּזוֹרַע וּמְקַזְזִים פְּלֵאִים בְּכָרָם תְּרַנְוִיָּהּ נּוּכַל לְמִילָף דְּכִלְאֵי זְרַעִים דְּאֵין אִיסוּרִים בְּהִנָּאָה זוֹרַע וּמְקַזְזִים אִיסוּר כַּה"כ שְׁאֲסוּרִים בְּהִנָּאָה לֹא כ"ש וְאֲמַרְתִּי לְקַזִּינִים מְיָלִי דְּאֵבוֹת וְהֵנִי תְּרִי קוֹנְשִׁיּוֹת חֲדָא מְתוֹרַצַּת בְּחַבְרָתָה ע"פ דְּבַרֵי הַמְּהַרְש"א שְׁפַתְב לְבַעַל סָמ"ג בְּמַסְכַּת סְנֵהֲדָרִין (דָּף ס"ד ע"ב) בְּד"ה וּמְזַרְעָה וְלֹא פִל זְרַעָה וּמְזָה נְרָאָה לְתַת טַעַם הָא דְּאֲמַרֵי בְּכָל דְּוֹכְתָא אֵין עוֹנְשֵׁין מִן הַדִּין אַע"ג דְּקַל וְחוֹמֶר מְדָה הִיא בְּתוֹרָה בְּכ"מ אֵין לְדוֹן פִּן לְעַנְנֵן עוֹנְשׁ דְּאֵימָא זֵה שְׁעָשָׂה עֲבִירָה חֲמוּרָה מְזוּ אֵינוּ מְתַפְּר בְּעוֹנְשׁ הַמְּפּוֹרֵשׁ בְּקִלָּה מְמַנָּה עַכ"ל וְא"כ אֲתִי שְׁפִיר דְּנִדְאֵי הַנְּצָרָה רַחֲמָנָא לְמַכְתָּב לֹאֹ מְפּוֹרֵשׁ עַל זְרִיעַת כַּה"כ גּוֹפָא וְהוּא קִרָא דְּל"ת פְּרָמָה פְּלֵאִי פְּדֵי לְלָקוֹת עָלֵהּ דְּאֵי מִק"ו דְּכִלְאֵי זְרַעִים הֵא אֵין מְזַהֲרִין מ"ה אֲבָל לְבַתֵר דְּכַתִּיב ל"ת פְּרָמָה פְּלֵאִים וְיִדְעִינוּ מְזָה הַעוֹנְשׁ דְּזוֹרַע כַּה"כ וְחִזִּינוּ דְּאֲפִילוּ זוֹרַע גּוֹפָא דְּחַמִיר יוֹתֵר מְמַקְזִינִים גְּרִידָא גְּמִי מְתַפְּר בְּמַלְקוֹת שׁוּב מְמִילָא שְׁפִיר אֵיכָא לְמִילָף מְקַזִּים כַּה"כ מְמַקְזִינִים פְּלֵאֵי זְרַעִים דְּקִילִי שְׁמוֹתֵרִים בְּהִנָּאָה וְאֲפִילוּ לְמַלְקוֹת גְּמִי דְּלֹא שְׁיָיָה הֵכָא פְּלָל לְמִימַר אֵין מְזַהֲרִין מ"ה לְגַבֵי מְקַזִּים דְּטַעְמוּ שְׁל דְּבַר פְּמוּ שְׁפַתְב הַמְּהַרְש"א דְּאֵימָא אֲדַרְבָּה מְפַנֵי שְׁהַלְמַד הוּא חֲמוּר מְהַלְמַד אֵינוּ מְתַפְּר בְּעוֹנְשׁ הַמְּלַמֵד דְּקִיל מִינֵיהּ שְׁהֵרִי הַשְׁתָּא חִזִּינוּ דְּאֲפִילוּ זוֹרַע פְּלֵאֵי פְּרָם דְּחַמִיר טוֹבָא מְמַקְזִינִים מְתַפְּר בְּמַלְקוֹת וְכ"ש מְקַזִּים גְּרִידָא וְכָל זֵה לְבַתֵר דְּכַתִּיב לֹאֹ מְפּוֹרֵשׁ שְׁעוֹנְשׁוּ מַלְקוֹת עַל זְרִיעַת כַּה"כ גּוֹפָא וּמַש"ה הַנְּצָרָה רַחֲמָנָא לְמַכְתָּב ל"ת פְּרָמָה פְּלֵאִים וּמְמִילָא אָף בְּמַקְזִינִים כַּה"כ דְּאֲתֵיָא מִק"ו דְּכִלְאֵי זְרַעִים גְּמִי לּוֹקָה וְלִק"מ: אָמְנָם פִּל זֵה לְפִי דְּבַרֵי הַמְּהַרְש"א הַנְּזַפְרִים אֲבָל הַבַּעַל הַלִּיכוֹת עוֹלָם וְהַקְרָבֵן אֲהָרֵן פְּתַבו טַעַם אַחַר וְהוּא מְפַנֵי שְׁק"ו גִּיתָן לְדָרוֹשׁ מְעַצְמוּ וְכִינוּן שְׁהוּא מְסוּר לְסַבְרָא פְּעַמִים שְׁאָדָם דִּן ק"ו פְּרִיכָא וְאוּלִי

הפירכא נעלם מאתנו ומש"ה אין לענוש בעבורו לא ענוש מיתה ולא ענוש מלקות אלא די באיסורא בעלמא ולפ"ז אין לקיים הקל וחומר שהמציא אאמ"ו הגאון זלה"ה לענוש מקיים כה"כ, דקשה פדאמרן וע"כ לשיטה זו ליתא להאי קל וחומר פל עיקר ואין להקשות לשיטה זו דע"כ ליתא להך ק"ו א"כ באמת ההיא דמקיים פלאים בכרם לר"ע מנ"ל נהרי ההוא קרא דמיתי הגמ' על הא דאמר ר"ע אף המקיים בכלאי זרעי פתיב פדאמר' מ"ט דר"ע דתניא שדה לא תזרע פלאים אין לי אלא זרע מקיים מנין ת"ל וכו' והאי קרא בכלאי זרעים נאמר נאפתי מקיים כה"כ מנין דאפילו מלקות נמי איכא עלה לר"ע וכדאמרן זה אינו קושיא פלל מפני שראיתי הדבר מפונש בירושלמי מביאו הר"ש בפ"ח דכלאים משנה א' וז"ל ירושלמי פתיב לא תזרע ולא פלאים אין לי אלא זרע מקיים מנין ת"ל פלל פלל פלאים עכ"ל והא לה לשון המפרש על הירושלמי ת"ל פלל פלל ולא פלאים פלל פלל פתיב ל"ת פלאים פרמה ה"א דלא קפיד קרא בכלאים רק לזרעה והשתא דכתיב פרמה קודם פלאים ומפסיק בין לא תזרע לכלאים משמע פלאים בכל מקום אפילו בלא זרעה אלא אפילו מקיים עכ"ל.

הרי הדבר מפונש בירושלמי דיליף לה לאיסור מקיים כה"כ מקרא דכלאי פלל פלל עצמו ופשיטא דממילא לוקין עלה לר"ע מילפוטא זו והנה שם תיכף בסמוך מביא הירושלמי האי פלוגתא דמקיים פלאים דר"ע מחייב ונחכמים פוטר' ויש להבין לחכמים דפליגי עלי' דר"ע לענוש מקיים א"כ מאי עבדו להו בהך דיוקא דכתיב פרמה קודם פלאים דמיניה יליף ר"ע למקיים כה"כ וכדאמרן ובמאי פליגי ר"ע ונחכמים בזה דמר דניק ליה הך דיוקא בקרא ויליף מיניה דמקיים חייב ומר לא דניק הכי בקרא ויש ליתן טעם בזה והנה לשיטת הירושלמי גופא ודאי אתי שפיר דהא ס"ל שם דלא פליגי חכמים ור"ע אלא במקיים שלא עי"ד מעשה ולענוש מלקות אבל הפל מודים באיסור שאסור מדאורייתא פשלא קיים עי"ד מעשה אלא דאין לוקין עלה לרבנן משום דהוי לאו שאין בו מעשה ולר"ע לאו שאב"מ לוקין עליו ומעשה במקיים עי"ד מעשה אף לרבנן נמי לוקה וא"כ לא פליגי פלל רבנן ור"ע במשמעות ההיא דרשה בדיוקא דקרא דכתיב פרמה קודם פלאים ואיצטריך הא אף לרבנן למילף מיניה מקיים פלאים בכרם אי עי"ד מעשה אפילו למלקות ואי בשלא עי"ד מעשה לאיסור לאו גרידא ואין בין ר"ע לרבנן במשמעות הך דיוקא ולא פלוג דהא לא פליגי אלא לענוש מלקות בלאו שאב"מ אמנם מה שאני מזהיר לדעת בהא טעמייהו דרבנן ור"ע הוא לשיטת תלמודא דידן לפי מה שהוכיח אאמ"ו הגאון זלה"ה בסימן הקדום ובטורי אבן במגילה שם (דף י"ג) דע"כ ס"ל לתלמודא דידן דלרבנן דפליגי עליה דר"ע אפילו איסורא נמי ליכא במקיים פלאים וכאשר הביא על זה פמה ראיות וכן מסיק עוד לקמן בסימן וכן דעת בעל משנה למלה בה' פלאים והביא שם ג"כ הראי' ממס' ע"ז שמביא בטורי אבן שם במגילה מההיא דרוצה הגמ' לפשוט דשרי לשפור ביי"ג הואיל ומיעטי תפלה הוא מהא דתניא אין עודרין עם הנכרי בכלאים ע"ש וכיון שכן מעשה לפי שיטת בעל הליכות עולם וקרבן אהרן בטעמא דאין מזהירין מ"ה דלדידהו ע"כ ליתא לקל וחומר שהמציא אאמ"ו וז"ל במקיים כה"כ לענוש, מלקות וכמו שפיר אמרנו וע"כצ"ל אף לתלמודא דידן דסבר במקיי' כה"כ דלוקה לר"ע ס"ל נמי בהא דילפינו לה מהך דיוקא דניק ליה התלמוד ירושלמי מדכתיב פרמה קודם פלאים והא תלמודא דידן ס"ל בפלוגתא דר"ע ורבנן דלא פירושלמי דאיסורא איכא לדברי הפל



אלא לרבנן דפליגי עלי' דר"ע אפילו איסור גרידא נמי ליפא מדאורייתא וע"כ לרבנן אין זה דיוקא פלל הא דכתיב פרמך קודם פלאים ולר"ע הך דיוקא מילתא היא ויליף מיניה דמקנים כה"כ לוקה ועל זה אני דן באיזה טעם או סברא פליגי ומ"ט למר דייקנין הכי ולמר לא דייקנין הכי אלא מותר לקנים כה"כ מה"ת לרבנן ואמר אני דבאמת אף לרבנן דר"ע הא דכתיב.

פרמך קודם פלאים דיוקא היא אלא דילפי מיניה ילפותא אחרניא דהנה בפ"ז דמס' פלאים תנן במשנה ד' וה' המספך את גפנו על גבי תבואתו של חבירו הרי זה קדש וחיוב באחריותו ר' יוסי ור' שמעון אומרים אין אדם מקדש דבר שאינו שלו אמר ר' יוסי מעשה באחד שזרע פרמו בשביעית ובא מעשה לפני ר"ע ואמר אין אדם מקדש דבר שאינו שלו כלומר פיון דבשביעית הפל הפקר הוי כדבר שאינו שלו ואינו אוסר וכתב הר"ש שם בטעמא דת"ק ונ"ל וטעמא דת"ק מרבי בירושלמי מקרא דאמרין לא תזרע פרמך אין לי אלא פרמך פרם אחר מנין ת"ל פלאים עכ"ל והא, לה לשון הירושלמי עלה דהאי מתני'.

פתיב ל"ת פרמך פלאים אין לי אלא פרמך פרם אחר מנין ת"ל פרם ולא פלאים ופי' המפרש ונ"ל פרם אחר מנין ת"ל פלאים ה"ג הר"ש ז"ל ומדכתיב פלאים בטר פרמך הוא דדייק לה ויש ליישב הלשון פרם ולא פלאים שאמר פרמך קודם שאמר פלאים משמע פלאים בכל מקום אפילו אינו שלה עכ"ל ויש לדקדק גם כן איך דרשו ר"ש ור' יוסי ור"ע להאי קרא ומאי עבדו להו להאי דיוקא דכתיב פלאים בטר פרמך דמיניה יליף ת"ק דאדם אוסר פרם של חבירו בכלאים ובמאי פליגי עם ת"ק במשמעות דרשה זו ונראה לי דהני תנאי תנאי ונהיא פלוגתא במקנים תליא באידך פלוגתא דאין אדם אוסר שאינו שלו בכלאים ותינו דלת"ק במתני' דהמספך פיון דאיהו יליף ליה מההיא דיוקא מדכתיב פרמך קודם פלאים דאדם אוסר דבר שאינו שלו בכלאים ממילא תו ליפא למילף מדיוקא זה גופא אידך דרשה דדריש הירושלמי על מקנים פלאים ואף לתלמודא דידן נמי ע"כ מהאי דיוקא גופא אתיא במקנים פלאים בכרם דלוקה לר"ע לשיטת בעל הליכות עולם וכדאמרן והאיך אפשר למילף מחד דיוקא הני שתי דרשות פיון דבגין כל חד מהני שתי דרשות הוצרך קרא למכתב פרמך קודם פלאים ושתיים לא שמענו אלא ע"כ צ"ל באמת דת"ק דס"ל אדם מקדש דבר שאינו שלו ויליף הואיל דכתיב פרמך קודם פלאים לדידן' המקנים כה"כ אינו עובר בלא פלום וס"ל פתקמים דפליגי אר"ע במקנים וגם חכמים דר"ע דס"ל במקנים ליפא אפילו איסורא וכתלמודא דידן דקיימינן ביה השתא ס"ל כת"ק במתני' דהמספך גפנו ע"ג תבואתו של חבירו ולהורות דאדם מקדש דבר שאינו שלו בכה"כ פתב רחמנא פרמך קודם פלאים ומאן דס"ל המקנים בכלאים חייב ויליף לה בכה"כ מהך דיוקא גופא מדכתיב פרמך קודם פלאים ס"ל באמת כמ"ד במספך גפנו אין אדם מקדש דבר שאינו שלו ולהכי ר"ע דס"ל מקנים חייב אזיל לשיטתו וס"ל באמת בכה"כ אין אדם מקדש דבר שאינו שלו וכמו שאמר במתני' להדיא בההוא מעשה שזרע אחד פרמו בשביעית ובא המעשה לפני ר"ע ואמר אין אדם מקדש דבר שאינו שלו והשתא מיושב כל מה שדקדקנו והשתא נחזי אנן לר' שמעון בההיא מתני' דהמספך גפנו ע"ג תבואתו של חבירו דאיהו ס"ל נמי דאין אדם מקדש דבר שאינו שלו בע"כ לדידה הא דכתיב פרמך קודם פלאים לחייב מקנים בכלאי פרם קאתי וכמו

לר"ע ומעתה מה טוב להבין פלוגתא דר' שמעון ואיסי בן יהודה גבי בשר בתלב דפסחים (דף כ"ד) יליף לה איסי בן יהודה לאיסור אכילה בב"ח מגזירה שנה נאמר פאן כי עם קדוש אתה ונאמר להלן ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טריפה ל"ת מה להלן אסור אף פאן אסור ואין לי אלא באכילה בהנאה מנין אמרת קל וחומר ומה ערלה שלא נעבדה בה.

עבירה אסורה בהנאה בב"ח שנעבדה בו עבירה אינו דין שיהא אסור בהנאה מה לערלה שפן לא היתה לה שעת הכושר תאמר בב"ח שה"ל שעת הכושר חמץ בפסח שפן ענוש פרת פלאי הפך שפן ענוש פרת אסור בהנאה מה לחמץ בפסח שפן ענוש פרת תאמר בב"ח שאינו ענוש פרת פלאי הפך יוכיחו שאין ענוש פרת ואסור בהנאה ובחולין ובמנחות ובכורות (דף י') אומר ר' שמעון בב"ח מותר בהנאה שנאמר כי עם קדוש אתה ולהלן הוא אומר ואנשי קודש תהיון לי מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה אף פאן אסור באכילה ומותר בהנאה וכתבו התוס' שם תימא דבפרק כל שעה דריש איסי בן יהודה איסור אכילה מהכא ואיסור הנאה יליף מק"ו דערלה והשתא במאי פליגי ע"ש שמהדרים אחר טעם במאי דפליגי ר"ש ואיסי ב"י ולפי מה שאמרנו אתי שפיר די"ל ר"ש אגזיל לשיטתו ולדידך האי ק"ו דאיסי בן יהודה מעיקרא מןפרך הוא דהנה לכאורה יש להקשות על האי ק"ו דמאי קאמר פלאי הפך יוכיחו הא איכא למיפרך מה לכלאי הפך שפן אסור אפילו לקיימן והרואה פלאים בכרמו אסור לקיימן אפילו ואם הוא לא זרען תאמר בב"ח שמוותר לקיימו והא נדאי פירכא גדולה היא ואין לומר לאיסי ב"י היא גופא גיליף דאף בב"ח אסור לקיימם דהא נדאי י"ל כל שאר איסורי הנאה וחמץ בפסח יוכיחו דמותרין לקיימן ולא אסרה התורה להניח חמץ בביתו אלא תוך פסח לבד דעובר בב"י וב"י וא"כ פשיטא דליכא למילף בב"ח במה מצינו מכה"כ למיסר לקיימו וכעין זה כתבו התוס' שם בד"ה מה לכלאי פך שפן לוקין עליהן שלא פדרך הנאתן דליכא למימר היא גופא גיליף במה מצינו מכה"כ ללקות על בב"ח שלא פדרך הנאה די"ל שור הנסקל וחמץ יוכיחו והכי נמי הכא אמנם בלא"ה נמי הא נדאי לא מסתבר פלל לומר דבב"ח לאיסי ב"י אסור לקיימו וקשה הא דאמרן אבל לפי מה שהוכיח אאמ"ו הגאון ז"ל ובעל משנה למלך ז"ל דתלמודא דידן ס"ל דרבנן דפליגי על ר"ע במקיים פלאים לדידהו אפי' איסורא דאורייתא נמי ליכא ודלא פהירושלמי דס"ל דאף לרבנן איסור מיתה איכא וכאמור לעיל א"כ לק"מ די"ל דאיסי בן יהודה לא ס"ל כר"ע במקיים פלאים אלא פרבנן דפליגי עליו ואפילו איסורא נמי ליכא מדאורייתא במקיים פלאים ושפיר יליף לה להנאה בבב"ח מקל וחומר וליכא שום פירכא ומעתה כיון דכבר שמעינן לר"ש בההיא מתני' דהמסבך גפנו דסבר אין אדם מקדש דבר שאינו שלו וע"כ הא דכתיב פרמך קודם פלאים למיסר בכלאי פך אף מקיים קאתי וכו"ע וכנזכר לעיל וא"כ לדידך דכה"כ אסור לקיימן מדאורייתא וכו"ע הק"ו דאיסי ב"י מןפרך דמה לכה"כ שאסור לקיימן ומש"ה ר' שמעון לשיטתו שפיר אומר דבב"ח מותר בהנאה ובכה"כ פליגי ר"ש ואיסי ב"י דאב"י ס"ל פחכמים דפליגי על ר"ע במקיים פלאים ור"ש אגזיל לשיטתו וס"ל כר"ע דמחייב במקיים וא"ש ומוכח גם מכאן פדעת אאמ"ו הגאון ז"ל דתלמודא דידן לרבנן דר"ע במקיים אפי' איסורא נמי ליכא מה"ת דאלו לשיטת ר' ושלמי דאיסורא לדברי הפל איכא א"כ איסי בן יהודה דלא פמאן והק"ו דיליף לבב"ח מןפרך דמה לכה"כ דאיסור תורה מיתה איכא

לקיימן לדברי הכל או דתלמודא דידן פליג בהא אתלמוד ירושלמי והוא נכון לפענ"ד ודוק בעיקר דברינו האמורים לעיל בגוף ענין זה אבל בהא שאמרנו דלר"ש לשיטתו דמקיים בכלאים אסור מה"ת לדידה הק"ו דאב"י למיסר בב"ח מןפך משום האי פירכא הדרנא ביה דזה נסתר דהא אפתי י"ל שור הנסקל יוכיח ואי תימא מה לשור הנסקל שלא היה לו שעת הכושר לאכילה וכמ"ש התוס' שם בפסחים בד"ה מה לחמץ י"ל הדר דינא חמץ בפסח יוכיח דכיון שפבראמרנו שור הנסקל יוכיח הדר תו אין מקום לפירכא פל דהו דאמרנו בפירק פל הבשר (דף קט"ו) שפן גדולי קרקע ע"ש ובאמת תמה אני על דברי הגאון בעל צ"ח שכתב בפסחים בסוגיא זו והוא בד' (מ"ג ע"ב) לדפי הספר צ"ח בסוף עמוד וזה לשונו ונדעת הרמב"ם גלענ"ד דס"ל דליפא למימר שור הנסקל יוכיח דמה לשור הנסקל שצנעבדה בו עבירה חמורה שיש בו מיתת ב"ד וא"כ צריף שוב למימר ערלה יוכיח ופרכינן פל דהו עכ"ל ודבריו אינם מובנים לי פלל דאיזה פירכא פל דהו יש למיפך אם לא היא דאמרנו בפירק פל הבשר שפן גדולי קרקע והא זה לא שייך בשור הנסקל ודבריו תמוהים ולכן אמינא ליישב קושץ' תוס' שהקשו מ"ט דר"ש דלא יליף איסור הנאה בב"ח מק"ו כמו אב"י באופן אחר והיינו לפי דברי התוס' בפירק פל הבשר שם בד"ה כה"כ יוכיחו הקשה הר' יעקב מאורלינ"ש מה לכולהו שפן לא הותרו מפלגן תאמר בב"ח שהותר וכו' ע"ש ויש לי עיונים רבים על תירוץ שכתבו דדוןקא בב"ח דכתיב פל קרוי הותר מפלגו ואין פאן מקומו להאריף בזה אבל נ"ל לתרץ קושץ' הר"י מאורלינ"ש ע"פ דברי בעל צ"ח שכתב בפסחים בגמרא (דף כ"ב) בד"ה והרי דם וכו' ע"ש שהעלה דלר' יהודא דס"ל לכם דכתיב גבי ערלה אחי להוציא הנטוע לרבים א"כ ערלה קרויה הותר מפלגו ע"ש והשתא י"ל דאיסי ב"י ס"ל בהא כר' יהודא ולק"מ קושץ' הר"י מאורלינ"ש ור' שמעון ס"ל פחכמים דפליגי עלה דר' יהודא וס"ל לכם גבי ערלה לרבות הנטוע לרבים וא"כ הק"ו דאיסי מןפך פקושץ' הר"י מאורלינ"ש דהא שור הנסקל ושאר אסורי הנאה לא הותרו מפלגן וא"ש: עוד לעיל בסיון זה בדברי קדשו פתוב לאמר וזה לשונו והשתא נמי א"ש דבריינתא דמייירי בשל איסור נקט מברייך ומרפיב וכו' ותו איסורא אחריןא ליפא בגוף הנטיעה אם לא בנוטע בשבת או בשביעית דכל כה"ג אין גוף הנטיעה אסורה אלא יומא הוא דקא גרם ליה ואפשר דחוזרין עלי' עכ"ל ולכאורה איפא עוד איסורא אחריןא דלאו יומא קא גרם פשבת ושביעית אלא בגוף הנטיעה איפא איסור לעולם והיינו הנוטע בנחל איתן דעביד איסור דאורייתא דהתורה אמרה אשר לא יעבד בו ולא יזרע ותנן בפירק עגלה ערופה ומקומה אסור מלזרוע ומלעבד ומרבינן שם בגמ' מקרא פל עבודה שהיא בגופה של קרקע ונוטע בכלל וכן פתב להדיא הרמב"ם בפ"י מה' רוצח הלכה ט' הנחל שצנערפה בו העגלה אסור בזריעה ועבודה לעולם שצאמר אשר לא יעבד בו ולא יזרע וכל העובד שם וכו' פגון שחרש או חפר או זרע או נטע וכיוצא באלו ה"ז לוקה ומ"מ דברי אאמ"ו ז"ל ברורים ויש לדחות הא שאמרנו ובפרט לפי מה שכתב רבינו שמשון בסוף ספרו ספר פריתות וז"ל דבהכי ניקחא מה שמקשי' העולם יאסר פל העולם בתרישה וזריעה מטעם נחל איתן שהוא קבוע ולמאי דפי' ניקחא פנין דלא ידעינן היכן נחל איתן לא שייך למימר פל קבוע אבל אי ידעינן מקומו אמינא פי הנזרע בתוכו אסור וכו' וכתב הפרי חדש בי"ד סי' ק"י ומ"ש הרב ז"ל פי הנזרע בתוכו אסור נראה דמפיק לה הרב מדאמר בפ' פל הבשר לא

תאכל כל תועבה כל שתעבתי לך הרי הוא בבל תאכל ופרכינו התם דכלאי זרעים הם  
עצמם תועבה וליתסרו דהא תעבתי לך הוא ומשנינו דאיתקווש לכלאי בהמה וכו' וא"כ  
הכא גבי נחל איתן דליפא קרא למשרי הנזרע לתוכו אסור דהא תעבתי לך הוא עכ"ל  
והשתא לר' אבהו דאמר כל מקום שנאמר לא תאכל א' אסור אכילה וא' אסור הנאה  
במשמע א"כ הא ודאי דהנזרע תוך נחל איתן או הנטוע בו כמו שאסור באכילה מל"ת  
כל תועבה ה"נ אסור בהנאה וכמו דאמרינן התם בפ' כל הפשר לענין בב"ח ותו ממילא  
הוי הנוטע בנחל איתן כמו כלאי פנים האסורין בהנאה ולא איצטריף עליה מיעוטא דלא  
חילל ולא חיללו דת"ל בלא"ה אין חזר עליה פינו דאסור בהנאה ומטעמא שפכת אאמ"ו  
הגאון ז"ל בכה"כ וא"ש הברייתא דנקט מבריה ומרפיב דבנוטע לא משפחת לה של  
אסור אם לא שהוא אסור הנאה ועל זה ל"צ קרא דלא חילל ולא חיללו ואיתא הך  
ברייתא פשאר תנאי דס"ל ע"כ כר' אבהו בפ' כל שעה ע"ש בריש"י ותוס' (דף כ"ב ע"א)  
בד"ה ור"ש נמי בסוף דבריהם שפכתו דלכאורה נמי לא אתי חזק' כר"מ וכו' ע"ש  
ואע"פ דרש"י פתב שם בריש עמוד ב' וליחזק' למאי איתקש דם למים וכתב רש"י  
ומגבילה לא אותביניה לחזק' למאי איצטריף וכו' ואי כר"מ ס"ל איצטריף להקדים  
נתינה דגר למכירה דנקרי מ"מ הא בלא"ה ודאי איפא עכ"פ חד תנא דע"כ ס"ל כר' אבהו  
ולא פחזק' ומאן גיהו ר"י הגלילי דאמר שם (דף כ"ג ע"א) דקרא דייעשה לכל מלאכה  
להיתר הנאה קאתי וע"כ, כר' אבהו ס"ל ולא פחזק' אמנם יש לי לעיין טובא לכאורה  
על עיקר דברי רבינו שמשון והפרי חדש דהא אמרינן שם בסוף הסוגיא (דף כ"ג ע"ב)  
מפדי אותביניהו כל הני קראי ושניניהו חזק' ור' אבהו במאי פליגי וכו' מפדי בין למר  
ובין למר אסוריה בהנאה מאי בינייהו והשתא לפי מאי דתפס רבינו שמשון להלכה  
דהנזרע תוך נחל איתן אסור מלא תאכל כל תועבה א"כ מ"פ מאי בינייהו לימא איפא  
בינייהו אליפא דהלכתא לענין הנזרע בנחל איתן דלר' אבהו אסור באכילה ובהנאה  
ולחזק' באכילה אסור מל"ת כל תועבה אבל בהנאה מותר ולא הנה צריף הגמ' לומר  
א"ב חולין שנשחטו בעזרה שזה אינו אלא אליפא דר' יהודא דאמר דברי' פכתבן אבל  
לא לר"מ אלא ה"ל לומר איפא בינייהו פדאמרן לפי מאי דתפס רבינו שמשון להלכה  
היא דל"ת כל תועבה למיסר מיניה מה שנזרע בנחל איתן ואין לומר דהא מיניה ביה  
מוכח דסוגיא זו ע"כ לא ס"ל האי דרשה מל"ת כל תועבה כל שתעבתי לך הרי הוא  
בב"ת דאל"כ איך אמר חשב"ע א"ב נת"ל דחשב"ע לר' אבהו נמי דאורייתא מדרשה זו  
גופא דל"ת כל תועבה לפירש"י דלאו דאורייתא היינו הנאה וא"כ הא מיקרי תועבה  
דהיא גופא נמי קשה על רבינו שמשון דתפס דרשה זו להלכתא מדוע באמת לא אמר  
הגמ' א"ב אליפא דהלכתא ולענין נחל איתן ובסוף הגהה זו אדבר בזה עיין שם ולכאורה  
יש ליישב זה דמשו"ה לא אמר התלמוד הזרע בנחל איתן איפא בינייהו משום דאף  
לחזק' אסור בהנאה כמו לר' אבהו והיינו אכילה מל"ת כל תועבה ונראה מקל וחומר  
דאיסי בן יהודא שהבאנו לעיל בדברינו ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה אסורה בהנאה  
זה שנעבדה בו ערלה לא כ"ש ואין לומר א"כ גם קוש' התוס' לקמן שם בד"ה מאי  
בינייהו תימא לרשב"א לימא דא"ב חמץ בוקשה וחמץ עי"ד תערובת דמריבין בריש אלו  
עוברין מכל מחמצת לא תאכלו דלחזק' מותר בהנאה ולר' אבהו אסור בהנאה והניחו  
בקוש'א ומאי קשה הא אפתי אף לחזק' אסור בהנאה מק"ו דערלה זה אינו די"ל

דְּהַרְשָׁבִי אֲדַמְקֶשֶׁה הִכִּי ס"ל כר"ת בְּרִישׁ פ' אֵלֹו עוֹבְרִין דְּאֵלֹו עוֹבְרִין הִיָּינוּ מֵעַל הַשְּׁוֹלְחֵן  
אָבֵל בַּל יִרְאֶה לִיכָּא בְּנוֹקְשָׁה וְתַעְרוֹבָת א"כ לֹא נַעֲבֹדָה בְּהֵן עֲבִירָה וְשִׁפִּיר הַקֶּשֶׁה גַּם אִין  
לוֹמַר אִם אֵיתָא דְחִזְקִי ס"ל דְּהֵאֵי ק"ו מִקְלֵתָא הִיא א"כ אִיךְ אָמַר חִזְקִי מִנִּינֵן לְחַמֵּץ בְּפִסְחָא  
שְׂאֵסוֹר בְּהִנְאָה שְׂנֵאָמַר לֹא יֵאָכֵל חֻמֵּץ לֹא יֵהָא בּוֹ הִתֵּר אֲכִילָה וְת"ל בְּלֹא"ה אִיסוֹר הִנְאָה  
בְּחַמֵּץ בְּפִסְחָא מִק' דְּעַרְלָה וּבְאַמַּת כְּבָר הַקֶּשׁוּ פִּן הַמְּפָרְשִׁים וּכְבָר תִּירְצוּ זֶה עֵינֵן בְּאוֹר  
חֻדְשׁ וּבִסְפָר צ"ח עַל פְּסַחִי (דָּף כ"ח) בְּתוֹס' בּוֹד"ה וְחַד לְפָנַי זְמַנּוֹ כְּתַב בְּדַעַת תּוֹס' דְּהֵם  
סְבָרִי דְּלִיכָּא לְמִילָף חֻמֵּץ מְעַרְלָה וְכֵה"כ דְּמָה לְהִנֵּי שְׂלֵא קִבַּע הַכְּתוּב זְמַן לְאִיסוֹרוֹ דְּכָל  
אֵימַת שְׂנוֹטֵעַ עֵץ וְכָל אֵימַת שְׂזוֹרֵעַ פְּלֵאִים בְּכָרִם אִיסוֹרִין מִשְׂא"כ חֻמֵּץ שְׂקִבַּע זְמַן  
לְאִיסוֹרוֹ דְּאִפִּילוֹ לר' יְהוּדָא דְּחַמֵּץ אִיסוֹר לְעוֹלָם הִיָּינוּ חֻמֵּץ שְׂהִי בְּפִסְחָא אָבֵל אִם חִיָּמֵץ  
אֲחֵר פִּסְחָא הָא וְדָאֵי שְׂמֹנְתֵר וּא"כ אִיִּצְטָרִיךְ קָרָא לְתוֹף הַפִּסְחָא וְכו' עכ"ל ע"ש.

גַּם בְּהָא דְּאִמְרִינוּ חוֹלִין שְׂנֵשְׁחֵטוּ בְּעִזְרָה לֹא דְּאוֹרֵייתָא כְּבָר הִרְגִּישׁוּ הַמְּפָרְשִׁים נְמִי לְמָה  
לְאִילְפִינוּ לָהּ מִק'וֹ דְּעַרְלָה וּכְבָר עֲמָדוֹ עַל זֶה וּבְאַמַּת לְפִי שְׂיִטַּת תּוֹס' שְׂם בְּפִסְחָים (דָּף  
כ"ב ע"ב) בּוֹד"ה חוֹלִין ש"ב לֹא דְּאוֹרֵייתָא שְׂהוֹכִיחוּ דְּלִגְמָרִי לֹא דְּאוֹרֵייתָא קְאָמַר וְאָף  
הַשְּׁחִיטָה נְמִי לֹא א"כ לֹא נַעֲבֹדָה בְּהֵן עֲבִירָה כָּלֵל וּבְלֹא"ה נְמִי כְּבָר תִּירְצוּ הַמְּפָרְשִׁים  
קְוֹשְׁלִי זֹו וְאִנִּי ג"כ כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּחִזְדוּשֵׁי דְּלִק"מ מִחֻשְׁב"ע אִפִּי לְדַעַת רִש"י דִּס"ל לֹא  
דְּאוֹרֵייתָא הִיָּינוּ אִיסוֹר הִנְאָה עכ"פ הָא וְדָאֵי לְכֹאֹרָה יֵשׁ לִיִּשְׁבַּע מַה שְׂהַקְשִׁיתִי עַל רַבִּינוּ  
שְׂמִשׁוֹן לְגַבִּי הַנְּזָרַע בְּנַחַל אֵיתָן וּכְדֹאֲמָרוֹן וְאִין לוֹמַר אִפְתִּי אִיכָּא נ"מ בְּנִזְרַע בְּנַחַל אֵיתָן  
בֵּין חִזְקִי לר' אַבְהוֹ דְּלר' אַבְהוֹ אִם נְהִנְהָ דְּלוֹקָה עֲלָה אָבֵל לְחִזְקִי דְּיִלְיָף לָהּ לְאִיסוֹר  
הִנְאָה מִק'וֹ דְּעַרְלָה אִין לוֹקָה עֲלָה דְּאִין מְזַהִירִין מִן הַדִּין וְאִפְתִּי לִימָא הָא אִיכָּא בִּינֵינָהוּ  
זֶה אִינוּ דִּי"ל דִּס"ל לְרַבִּינוּ שְׂמִשׁוֹן כְּמוֹ שְׂפַתְבַּעַל כֵּה"ג שְׂהַקְשָׁה בְּשֵׁם הַרְא"ם לְמָה לֵן  
ג' פְּעָמִים לֹא תְבַשֵּׁל וְחַד עַל אֲכִילָה ת"ל מל"ת פֶּל תוֹעֵבָה וְתִירְץ דְּבַעֵי קָרָא לְלִקוֹת עֲלָה  
דְּעַל לֹא דְּל"ת פֶּל תוֹעֵבָה לִיכָּא מְלִקוֹת דְּהוּי לֹא שְׂבַכְלָלוֹת ע"ש וּא"כ אָף לר' אַבְהוֹ נְמִי  
לִיכָּא מְלִקוֹת בְּנִהְנָה מִן הַנְּזָרַע בְּנַחַל אֵיתָן וְאִפִּי בְּאַכִילָה נְמִי לֹא וְאִפִּי לְדַעַת הַרְא"ה בִּס'  
הַחִינּוּף (ע"ש ב' רָאָה מְצוּהַ תִּס"ט) דְּהֵלָּא דְּל"ת פֶּל תוֹעֵבָה לֹא הוּי לֹא שְׂבַכְלָלוֹת מ"מ  
אִפְתִּי בְּלֹא"ה נְמִי הָא י"ל דִּס"ל לְרַבִּינוּ שְׂמִשׁוֹן פְּדַעַת הַרְמַב"ם דְּבַכָּל אִיסוֹרִין אִין מְלִקוֹת  
כָּלֵל עַל הִנְאָה כְּנֹדַע וְאִתִּי שְׂפִיר וּלְק"מ עַל רַבִּינוּ שְׂמִשׁוֹן מְהֵאֵי סוּגְיָא וּלְפ"ז הָא דְּקָאֲמַר  
רַבִּינוּ שְׂמִשׁוֹן כִּי הַנְּזָרַע בְּתוֹכוֹ אִיסוֹר ע"כ פְּנוֹנְתוֹ אִיסוֹר בְּהִנְאָה נְמִי וְהִיָּינוּ אִי כר"א דְּלֹא  
תֹאכֵל אָף הִנְאָה בְּמִשְׁמַע וְאִי כְּחִזְקִי מִק'וֹ דְּעַרְלָה דְּהָא בֵּין לר"א בֵּין לְחִזְקִי לְתַרְנוּנֵיהוּ  
ע"כ גַּם בְּהִנְאָה אִיסוֹר וּכְדֹאֲמָרוֹן: וְדַע דְּכַעִין זֶה בַּע"כ צ"ל לְפִי מַה שְׂפַתְבַּעַת הַבֵּית חֻדְשׁ בְּטוֹר  
י"ד ס' ט"ז לְדַעַת בַּה"ג לְעַנְיֵן שְׂחִיטַת אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ דְּאוֹסֵר לְאַכּוֹל הַשְּׂנִי בּוֹ בְּיוֹם וְכַתְּבַ  
הַב"ח וְז"ל וְכַתְּבַ הַר"ן דְּקִנְסָה הוּא וְכו' וּלְפַעַנ"ד יִרְאֶה דְּבַה"ג מְפָרְשׁ הָא דְּקָאֲמַר בְּפָרֻק  
כ"ה או"ב לִיתְסֵר דְּהִכִּי פְּרִיף לִיתְסֵר הַשְּׂנִי לְעוֹלָם מִשׁוּם דְּנַעֲבֹדָה בּוֹ עֲבִירָה וְה"נ פְּרִיף  
גַּבִּי שְׁלוּחַ הֶקֶן כְּדַפִּירִש"י שְׂם וּמִשְׁנֵי מְדָאֵסֵר רְחֻמְנָא לְגַבּוּהַ מְפָלֵל דְּלִהְדִּיּוּט שְׂרִי וְהַלְפָּד  
לֹא נְאָסֵר לְעוֹלָם מִיָּהוּ בּוֹ בְּיוֹם וְדָאֵי אִיסוֹר מְטַעַם דְּכָל שְׂתַעֲבַתִּי לָהּ ה"ה בְּבַל תֹּאכֵל וְכִינוּן  
מִהוּא שְׂלֵא לִישְׁחֵטוּ בְּיוֹם אֶחָד אִיסוֹר לְאַכּוֹל בְּיוֹמוֹ עכ"ל וְהִנְהָ לַהַב"ח שְׂיִצְאָ לְחַלְקָה עַל  
כָּל שְׂאָר רַבּוֹנוֹתָא שְׂהִבִּינוּ בְּדַעַת בַּה"ג שְׂאִינוּ אוֹסֵר אֶלָּא מְדַרְבְּנָן וּמִשׁוּם קִנְסָה וּמְפָרְשׁ  
אִיָּהוּ דַּעַת בַּה"ג דְּאִיסוֹרוֹ מְדָאוֹרֵייתָא מִשׁוּם לֹא תֹאכֵל פֶּל תוֹעֵבָה בְּנֹדַאֵי צ"ל דִּס"ל לְבַה"ג  
דְּהִלְכָה כְּחִזְקִי וְלֹא כר' אַבְהוֹ וְכִמוֹ שְׂפַסְקוּ פִּן הַרִי"ף וְהַרְא"ש מְדָלָא אוֹסֵר גַּבִּי או"ב

השני אלא לאכול לבו ביום ואינו אסור בהנאה לבו ביום אבל קשה לכאורה א"כ מה פריף הגמ' חזקת' ור"א במאי פליגי ומאי בינייהו לימא הא איפא בינייהו דלר' אבהו השני אסור אפילו בהנאה לבו ביום ולחזקת' אינו אסור אלא באכילה והשתא טובא איפא בינייהו אליבא דהלכתא למאי דתפס הבה"ג להלכה דא"ב אסור לבו ביום באכילה מה"ת מקרא תועבה לפרוש הב"ח וע"כ צ"ל פדאמרן דאם הוא אסור לבו ביום באכילה מה"ת מקרא דל"ת כל תועבה שוב ממילא אף בהנאה אסור ואפ"ל לחזקת' נמי מקל וחומר דערלה שלא נעבדה בה עבירה ואסור בהנאה או"ב דנעבדה בו עבירה לא כ"ש וליפא למימר דהא איפא בינייהו אלא דזה אינו אלא לר' שמעון דס"ל דחמץ שעבר עליו הפסח מותר מה"ת דפשיטא דהאי ק"ו מעליא הוא והכי הלכתא דקיי"ל כר"ש דחמץ שע"ע הפסח מותר מה"ת וא"כ ליפא למיפריה מה לערלה שפן אין היתר לאיסורו תאמר באו"ב שיש היתר לאיסורו שאין איסורו אלא בו ביום דהא י"ל חמץ בפסח יוכיח דיש נמי היתר לאיסורו לאחר פסח ואפ"ה אסור בהנאה אבל לר' יהודא דסבר חמץ שע"ע הפסח אסור מה"ת א"כ הא נדאי הך ק"ו מןפריף הוא דמה לערלה וחמץ וכה"כ ושור הנסקל וכל שאר איסורי הנאה שפן איסורם אסור עולם וצ"ל דמשמע לי' להגמ' דפריף חזקת' ור' אבהו במאי פליגי דע"כ לא פליגי הני אמוראי אלא בדבר דאיפא נפקותא אליבא דהלכתא וכיון דהלכה פר"ש דחמץ שע"ע הפסח מותר מה"ת ואין איסורו אסור עולם א"כ במאי פליגי חזקת' ור"א דשוב אף לחזקת' או"ב אסור בו ביום אף בהנאה מק"ו דערלה דאם תאמר מה לערלה שאיסורו אסור עולם חמץ יוכיח מה לחמץ שפן ענוש פרת כה"כ ושור הנסקל יוכיחו ושוב ליפא אפ"ל פירכא פל דהו ובפריט למאי דדנייק בעל צל"ח בדברי חזקת' דנקט מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה ולא נקט נמי שור הנסקל כמו שהוא מרבנן דנקט תרנונייהו בסוף הסוגי' ובעי למימר משום דחזקת' ס"ל כר"ש דחמץ שע"ע הפסח מותר ע"ש הרי דחזקת' גופא סבר פר"ש וא"ש ולכאורה נכון הוא מצד עצמותו דכפי הנראה הא ליפא שום פירכא לדידן להך קל וחומר אבל בכל זאת פיון דחזינון דהבה"ג אינו אסור לבו ביום שחיטת או"ב אלא באכילה בלבד כנראה מדבריו להדיא וא"כ בע"כ צ"ל דס"ל דאיפא אינה פירכא אף דאנן לא ידעינן מה היא מ"מ בע"כ איהו ס"ל הכי להלכה וא"כ אפתי קשה לימא דהא איפא בינייהו בין ר"א לחזקת' דלר' אסור בהנאה ולחזקת' מותר בהנאה ואינו אסור אלא באכילה וכפסק הבה"ג לפי שיטת הב"ח לכן נ"ל ליישב שיטת הב"ח לדעת הכה"ג באופן אחר עפ"י מה שראיתי בצל"ח בפסחים (דף כ"ג ע"א) דפריף הגמ' על ר' אבהו נהרי חדש דרתמנא אמר לחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה ותנו קוצר לשחת ומאכיל לבהמה הרי דמותר בהנאה ומשני שאני התם דאמר קרא קצירכם שלכם? הא וחזקת' אמר קצירכם דכל ישראל משמע ומביא הגאון בעל צל"ח שם דברי הירושלמי דמשני על קושיא זו מחדש דשאני חדש שקבע הפתוב זמן לאיסורו ואין איסורו אסור עולם אלא יש היתר לאיסורו ביום הנף ולכך אפילו בזמן איסורו עכ"פ מותר בהנאה ובאיסור פהאי גוונא אף ר' אבהו מודה דל"ת אינו אף הנאה במשמע וכתב הגאון הנ"ל וז"ל ועיקר דברי הירושלמי לחלק בין קבע זמן ללא קבע זמן נראה דהיינו אליבא דר' יהודא דסבר בנבילה דברים ככתבן ואיסור הנאה יליף מאותו.

אתה משליך לכלב בזה שיניך לחלק בין דבר שקבוע זמן דאנו דדרשינו אותו למעוטי  
שאר איסורין דכנותי' דבשר בשדה טריפה ונהכי דרשינו אותו שהוא איסור עולם אתה  
משליך לכלב ואי אתה משליך שאר איסורים שהם איסור עולם לכלב אבל לר"מ דגמר  
מדאיצטריך בנבילה לגר וגו' מפלל דלא תאכל גם איסור הנאה במשמע א"כ משמעות  
המלה של לא תאכל הוא איסור הנאה כמו אכילה ובמשמעות הדבור לא שיניך לחלק בין  
איסור זמן לאיסור עולם וכו' אבל תלמודא דידן רוצה לתרץ גם אליבא דר"מ ולר"מ  
משמעות המלה דלא תאכל הוא גם הנאה לכן הוצרך לתרץ קצירכם דכל ישראל וכן  
שוב לא הקשה בירושלמי מתרומה ונזיר משום דהני ודאי אינם דומיא דטריפה שאסור  
לכל ישראל ובתלמודא דידן שהקשה מפל אלו היינו לר"מ וכמו שפכתתי לעיל אבל  
אליבא דר' יהודא גם תלמודא דידן מודה לדברי הירושלמי דכל הני אי אפשר למילף  
מאותו עכ"ל ע"ש ובסוף הסוגי' בתוס' בד"ה מ"ב ששל יסוד זה מתרץ התימא לרשב"א  
לימא דא"ב חמץ גוקשה ע"ש והשתא גם אני אענה אבתרי' פיון שהתוס' פתבו לעיל (דף  
כ"ב ע"א) בד"ה ור"ש דאליבא דר"מ מודה חזקת' י"ל דגם הבה"ג ס"ל פכל זה וכיון  
דחזקת' ור' אבהו לא פליגי רק אליבא דר' יהודא דאמר דברים פכתבן ולדידיה בין  
להירושלמי בין לגמרא דידן לא תאכל הנאמר גבי איסור שאינו איסור עולם אינו אסור  
אלא באכילה דליכא למילף מאותו אלא דומיא דטריפה ולכן בחדש אף ר' אבהו מודה  
וממילא הוא הדין לאותו ואת בנו דאין איסורו אלא לבו ביום אפי' ר' אבהו מודה אליב'  
דר' יהודא דאין במשמעו אלא איסור אכילה מקרא דל"ת פל תועבה ולעגון או"ב לא  
נשמע פלל הנאה ושפיר פריך במאי פליגי חזקת' ור"א פיון דלא פליגי אלא אליבא דר'  
יהודא ולדידי' או"ב דיש היתר לאיסורו ליכא למילף פלל מאותו למיסר בהנאה ובין  
לר"א ובין לחזקת' מותר בהנאה לפום מאי דקיימינן השתא פדעת בה"ג דע"כ ליתא  
לדידי' ק"ו מערלה פאמור לעיל והוצרך הגמ' לשנויי חולין שב"ע איכא בינייהו והיינו  
לר' יהודא דאמר דברים פכתבן נאפי' לדעת רש"י דס"ל דחזקת' אתיא אפי' כר"מ נמי  
א"ש אף די"ל דהגמ' דפריך חזקת' ור"א במאי פליגי היינו מאי איכא בינייהו אליבא דר'  
יהודא דיליף מאותו משום דס"ל דברים פכתבן ובזה הלכה פמותו דר"מ ור"י הלכה  
כר"י בכל מקום ובאמת אליבא דר"מ פבר ידע הגמ' די"ל או"ב א"ב אבל הגמ' דפריך  
חזקת' ור"א במה פליגי היינו למאי דקי"ל כר"י דברים פכתבן ולדידי' טעמ' דר' אבהו  
מאותו ודוןקא דומי' דטריפה שאיסורו לעולם ואין למילף מיני' או"ב א"כ מאי בינייהו  
ועל זה קאמר הש"ס חשב"ע איכא בינייהו דזהו אינו אלא אליבא דר"י ולא לר"מ  
ואדרבה השתא ניחא טפי דבין לר"מ בין לר"י איכא נפקותא בין חזקת' לר"א והיינו  
אליבא דר"מ א"ב או"ב ואליב' דר"י חשב"ע והוא נכון ואל ידחני המתעקש לומר פיון  
דבכלל לאו זה דלא תאכל פל תועבה י"ל דיש בכללו עוד שאר דברים הקרוי תועבה  
שאיסורן עולם וממילא אינהו שפיר יש למיליף מאותו אתה משליך לכלב למיסר  
בהנאה לר' אבהו גם אליב' דר' יהודא א"כ שוב אין לחלק ולהוציא מן הפלל או"ב אף  
על פי שיש היתר לאיסורו פיון שהוא בכלל לאו זה דל"ת פל תועבה לדעת בה"ג דנדאי  
זה אינו דנה אולי הי' אפשר לומר אם במשמעות המלה של לא תאכל הנה הנאה נמי  
במשמע כמו לר"מ אבל לר"מ פל זה אינו וכל דברינו אינם אלא לר' יהודא דיליף מאותו  
ולא תאכל באמת אין במשמעו רק אכילה רק מאותו דדרשינו דאי אתה משליך לכלב

כָּל אִיסוּר אֲכִילָה שְׂאִיסוּרוֹ אִיסוּר עוֹלָם דְּוָמְיָא דְטְרִיפָה א"כ מַה בְּכֹף אִם אִיסוּר אֶחָד שְׂאִינוּ אִיסוּר עוֹלָם נִכְלָל בְּלֹא אֶחָד שֶׁל לֹא תֹאכַל עִם שְׂאֵר אִיסוּרִים שֶׁל אִיסוּר עוֹלָם הֵינּוּ וְדַאי יֵשׁ לְמִילָף מֵאוֹתוֹ לְמִיסְרִיָּהוּ בְּהִנָּאָה מְשׁוּם דְּהִינּוּ דְוָמְיָא לְטְרִיפָה אֲבָל הָאִיסוּר שְׂאִין אִיסוּרוֹ שֶׁל אִיסוּר עוֹלָם בְּהִיתָר הִנָּאָה קָאִי מְשׁוּם דְּלִיפָא לְמַעוּטֵי מֵאוֹתוֹ דְּלֹא דְמִיָּא לְטְרִיפָה וְזֵהוּ בְּרוּר: וְרֵאִיתִי לְהֶרְמַב"ם בְּפִי"ח מַה' פְּסוּלֵי הַמְּוֹקְדָּשִׁים דִּין ג' שְׁפָתַב כָּל קָרְבָן שְׂנֵאָמַר שֶׁהוּא פְּסוּל בֵּין שְׂנֵפְסֵל בְּמַחְשָׁבָה בֵּין בְּמַעֲשֵׂה בֵּין שְׂאִירַע בּוֹ דְּבַר שְׁפָסְלוֹ כָּל הָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ כְּפִיט בְּמִזִּיד לֹוֹקָה שְׂנֵאָמַר לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה עכ"ל וְהִנֵּה בְּהָא וְדַאי לִיפָא נ"מ בֵּין חֻזְקָי לר' אֲבָהוּ דְהָא אָף לְחֻזְקָי נְמִי בְּלֹא"ה אִיסוּר בְּהִנָּאָה בְּהָא מְטַעַם אַחַר וְהוּא מְשׁוּם דְּקִי"ל כָּל פְּסוּלֵי קְדָשִׁים בְּשִׁרְיָפָה כְּדֵאִיתָא בְּפְסָחִים (דָּף ד"ד וְדָף פ"ב) תְּנִיָּא ר"ש אוֹמַר וְכו' וּמְמִילָא דְאִיסוּרֵי בְּהִנָּאָה וְאֵעִפ"י דְּמִסְקֵנַת הַגְּמָרָא בְּפְסָחִים שָׁם (דָּף פ"ב ע"ב) דְּהָא דְכָל פְּסוּלֵי בְּקוֹדֶשׁ בְּשִׁרְיָפָה לֹא שְׂנָא קְדָשִׁים קְלִים וְלֹא שְׂנָא קְדָשִׁי קְדָשִׁים גְּמָרָא גְּמִירֵי לֵה וְא"כ אִם לֹא שְׂרָף וְנִהְנָה אֵעִפ"י שְׁעֵבַר עַל דְּבַר הַלְכָה מ"מ הָא וְדַאי אִין לֹוֹקָה דְהָא קִי"ל אִין עוֹנְשִׁין עַל הַלְכָה לְמַשָּׂה מְסִינֵי וְכֵן כְּתַב הַר"ן בְּפָרָק כָּלֵל גְּדוּל וְאָפְי' בְּהִנֵּי פְסוּלִים דְּכִתִּיב שְׂרִיפָה מְפֹרָשׁ בְּקָרָא כְּמוֹ בְּנוֹתָר וּבְטוֹמָאוֹת בְּשִׁר דְּכִתִּיב בְּפִירוּשׁ בְּאִשׁ תִּשְׂרַף הָא אִין זֵה אֵלָא בְּעֲשֵׂה מ"מ אֲפִתִּי לִיפָא נ"מ דְהָא אָף לר' אֲבָהוּ נְמִי בְּהִנָּאָה לִיפָא מְלָקוֹת לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּסִבֵּר דְאִין לֹוֹקִין עַל הִנָּאָה בְּשׁוּם אִיסוּר הִנָּאָה וְנִלְעַנ"ד דְּמִסּוּגָי' זֹו לְמַד הַרְמַב"ם דִּין זֵה דֹאֵעִפ"י דְּכָל מְקוּם שְׂנֵאָמַר לֹא יֹאכַל אוֹ ל"ת א' אִיסוּר אֲכִילָה וְאֶחָד אִיסוּר הִנָּאָה מְשַׁמַּע לר' אֲבָהוּ שֶׁזֶּה אִינוּ אֵלָא לְעַנְנֵי אִיסוּר הִנָּאָה אֲבָל מְלָקוֹת לִיפָא עַלֵה דְלְכָאוּרָה מנ"ל לְחֻלְקַב בְּהִכִּי וְהַתּוֹס' בְּאֵמַת לֹא ס"ל חִילּוּק זֵה כְּפִתּוּב בְּאַרְיִכוֹת בְּזֵה בְּדַבְרֵי בַעַל מְשֻׁנָה לְמַלְךָ בְּפ"ה מַהל' יְסוּדֵי תוֹרָה אֲבָל מְסוּגָיָא זֹו גּוֹפ' יֵשׁ לְעֲשׂוֹת סְמוּכִים לְדַבְרֵי דְלְכָאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּין מַה פְּרִיף מַה בִּינִיָּהוּ אִימָא פְּסַח שְׂנֵתִבְשַׁל וְנִהְנָה מְמַנּוּ אִיפָא בִּינִיָּהוּ דְהַתּוֹרָה אֲמָרָה אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ בְּשַׁל מְבוֹשָׁל וְהָא וְדַאי אִין לְחֻלְקַב בֵּין אַל תֹּאכְלוּ לֹלֹא תֹאכְלוּ וְא"כ אִם בְּשַׁלְהוּ וְנִהְנָה מִמֶּנּוּ לר' אֲבָהוּ לֹוֹקָה אִם אִיתָא דְלֹוֹקִין עַל הִנָּאָה כְּדַעַת הַחֻלְקִים עַל הַרְמַב"ם דְאֵל תֹּאכְלוּ אָף הִנָּאָה מְשַׁמַּע אֲבָל לְחֻזְקָי דְלֹא תֹאכַל אִין הִנָּאָה בְּמִשְׁמַע אִין לֹוֹקָה בְּפְסַח שְׂבִשְׁלוֹ וְנִהְנָה מִמֶּנּוּ דֹאֵעִפ"י וְדַאי אָף לְחֻזְקָי נְמִי אִיסוּרָא מִיְהַת אִיפָא לְהַנּוֹת וּמְטַעַמָא דְאֲמָרָן וְלֹא יֵצֵא זֵה מְכַלֵּל שְׂאֵר פְּסוּלִים בְּקוֹדֶשׁ דְּבַעו שְׂרִיפָה וְהִכִּי מְבוֹאֵר לְהַדְיָא כְּדַבְרֵי רש"י בְּמס' חוֹלִין בְּפ' כ"ה אָמַר רִישׁ לְקִישׁ מִנִּין לְבַב"ח שְׂאִיסוּר ת"ל אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבְשַׁל מְבוֹשָׁל שְׂאִין ת"ל מְבוֹשָׁל וּמַה ת"ל מְבוֹשָׁל לֹוֹמַר לָךְ יֵשׁ לָךְ בְּשׁוּל אַחַר שֶׁהוּא כְּזֵה נָאִי זֵה זֵה בְּב"ח אָמַר לִי ר' יוֹחָנָן כְּעוֹרָה זֹו שְׂשֻׁנָה רַבִּי לֹא תֹאכְלוּנוּ בְּב"ח הַפְּתוּב מְדַבֵּר וְכו' וּמְשַׁנֵּי אִי מַהִּיָּא ה"א ה"מ בְּאַכִילָה אֲבָל בְּהִנָּאָה לֹא קַמ"ל פִּירֵשׁ"י קַמ"ל מַהִּיָּא קָרָא דְכִתִּיבָה אֲזַנְהָרָה דִּידְנִי גְבִי פְּסַח מַה פְּסַח מְבוֹשָׁל אִיסוּר בְּאַכִילָה וּבְהִנָּאָה דְכָל קְדָשִׁים שְׂאִינָם רָאוּי' לְאַכִילָה תְּעוֹבֵר צוּרְתָן וַיֵּצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרִיפָה אָף זֵה אִיסוּר בְּהִנָּאָה עכ"ל הֵרִי לְהַדְיָא דְפְּסַח שְׂנֵתִבְשַׁל אִיסוּר בְּהִנָּאָה מְטַעַם שְׂיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה מְשׁוּם דְּכָל פְּסוּלִים בְּקוֹדֶשׁ בְּשִׁרְיָפָה וּמ"מ הָא וְדַאי אִי מְשׁוּם הָא אִם עֵבֵר וְלֹא שְׂרָפוּ וְנִהְנָה לִיפָא מְלָקוֹת וּכְדֹאֲמָרָן וְהִרֵי אֲמָרִינּוּ בְּמס' בְּכוֹרוֹת (דָּף ט"ז ע"א) מִנִּין לְחֻמְשׁ חֲטָאוֹת מִתּוֹת ת"ל מִמְּפָרִיסֵי הַפְּרָסָה טְמֵא וּפְרִיף הַגַּמ' חֻמְשׁ חֲטָאוֹת מִתּוֹת הַלְכָתָא גְּמִירֵי לֵה וּמְסִיק שָׁם הַגַּמ' דְאִיֶּצְטְרַף, קָרָא וְאִיֶּצְטְרַף הִילְכָתָא דְאִי מְקָרָא ה"א לְרַעֲיָה קַמ"ל הִילְכָתָא לְמִיתָה נָאִי מַהִּלְכָתָא ה"א הִכִּי דְעֵבֵר אִיקָרִי וְאֲכַל מִהִנֵּי חֻמְשׁ חֲטָאוֹת אִיסוּרָא



איפא לאו ליפא קמ"ל דאיפא לאו פירש"י דאיפא לאו ל"ת ממעלה הגרה עכ"ל והוא הדבר ממש בענין שלפנינו לגבי פסח מבושל דכיון דהא דפסולי בקודש בשריפה הילקתא וא"כ אי איקרי דעבר ולא שרף ונהנה לאו ליפא ואין לוקה עלה לחזקת אכל לר' אבהו כיון דאל תאכלו ממנו אף הנאה משמע אם נהנה לוקה.

והשתא הא טובא איפא בינייהו אלא הוכיח הרמב"ם מזה דאין לוקין כלל על שום הנאה ואפי' לר' אבהו נמי ליפא מלקות אם נהנה מפסח מבושל ואיסורא אפי' לחזקת איפא וכדאמרן וליפא בינייהו מידי בהא ומשו"ה אמר הש"ס חולין שנשחטו בעזרה איפא בינייהו וצריך עיון על החולקים על הרמב"ם וסוברי דלוקין על הנאה ודע דהא שפתי בתי דאר.

לחזקת איסור הנאה ממילא נשמע בפסולי קדשים מדבעי שריפה מכלל דאסורי בהנאה אף דנדאי כן נראה להדיא מדברי רש"י שהבאנו בההיא דריש לקיש דיליף איסור הנאה לבב"ח מבשל מבושל דגבי פסח שהוכיח רש"י דפסח מבושל אסור בהנאה מהא דכל קדשים שאינם ראויים לאכילה יצאו לבית שריפה ונראה להדיא מדבריו דבכל מידי דאמר רחמנא דבעי שריפה ממילא ע"כ נשמע איסור הנאה ועיין בפסחים (דף ד"ב ע"א) בתוס' בד"ה אותו ע"ש ועיין עוד בפסחים (דף כ"ד ע"א) בתוס' בד"ה ואם ענין לאכילה לא א"ש וכו' ועוד שם בד"ה הקישא הוא וי"ל דצריך הקישא משום איסור הנאה דלא תוקי קרא דנהבשר לאיסור הנאה שיהא בלאו ועיין שם במהרש"א דמבאש תשרף דכתיב בי' לא הוי דענין אלא איסור הנאה בעלמא בטמאה ולכך איצטרך וכו' ע"ש.

עכ"פ איסור נדאי שמענא בהנאה מדבעי שריפה אבל ראיתי שם לבעל צל"ח ברצותו ליישב מה דקשה על הרמב"ם דסבר דהיכא דכבר איפא איסור עשה מזהירין מן הדין דא"כ נסתר קושניית הגמ' דפריה וכ"ת אין מזהירין מ"ה דהא פאנפתיב באש תשרף ונדענו איסור אכילתו ול"ל לא יאכל הא ק"ו הוא מן מעשר הקל שכתב ליישב ונ"ל ונראה עפ"י מש"כ התוס' בד"ה היקשא הוא דהך דבעי למילף קדש ממעשר היינו לאיסור הנאה א"כ שפיר קאמר אין מזהירין מ"ה דאיסור הנאה לא ידענו אף דכתיב באש ישרף אפתי אימא בשעת בעורו ליתנהי מיני' וצריך למילף ממעשר וכו' עכ"ל ומ"מ דברינו אתו שפיר וקיימים הם אף אי נימא דלא נשמע איסור הנאה בדבר דמצריך בי' רחמנא שריפה דאימא בשעת בעורו מתנהי מיני' ואף דאפתי יש לדחות ולענין בזה מ"מ בלא"ה א"ש בפשטות דהא שם בפסחים וכן במכות (דף י"ח) אמר ר' אלעזר לא יאכל פי קדש הוא כל שבקדש פסול בא הפתוב ליתן לא תעשה על אכילתו והיינו מדכתיב פי קדש יתירא מרבה מיני' שאר כל פסולי קודש וכן פתב הרמב"ם בפ"ח מפה"מ הלכה יו"ד האוכל כזית מבשר קדשי' שנותר במזיד חייב וכו' והיכן הנהיר הפתוב על הפגול ונותר במלואים שהרי נאמר שם לא יאכל, פי קדש הוא להנהיר על כל שפיסולו בקדש שהוא בל"ת על אכילתו עכ"ל והרי במקרא זה הנאמר בפ' תצונה ואם יותר מבשר המלואים ומן הלחם עד הבקר וגו' לא יאכל פי קדש הוא פתיב בי' לא יאכל בציר"י ואף חזקת מודה דאר איסור הנאה משמע וכמו דאמר בחמץ משום דכתיב בי' לא יאכל חמץ בציר"י ואם כן כיון דפסח מבושל לא נפקא מכלל שאר כל פסולי

קדושים אף לחזקתו אסור בהנאה מהאי קרא דלא יאכל כי קדש דכתיב בי' לא יאכל בציר"י.

ואם כן לענין איסור שפיר אמרנו דאין נפקא מינה בין חזקתו לר' אפהו בפסח מבןשול לגבי הנאה אבל אפתי לענין מלקות טובא א"ב פינן דבהא דאמר ר' אלעזר כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו אין לוקין עלה משום דהוי לאו שבפלות כדאמרין שם בגמרא בפסחים להדיא אם כן אפתי איפא נפקא מינה בין ר"א לחזקתו בנהנה מפסח מבןשול דלחזקתו דלא עבר אלא על הלאו שבפלות דלא יאכל כי קדש הפולל כל שבקדש פסול אין לוקה ולר' אפהו דהלאו דאל תאכלו המפורש בפסח גופי' אף הנאה במשמע לוקה עלה וה"ל להגמ' למימר הא איפא בינייהו נאפילו למ"ד לוקין על לאו שבפלות אף דאין הלכה פנותי' נמי טובא איפא בין חזקתו לר"א והיינו אם התרו בו משום לאו דאל תאכל ממנו בשל מבןשול אי נמי אם התרו בו משום הני תרי לאווי לוקה שמונים לר' אפהו ולחזקתו אינו לוקה אלא ארבעים משום לא יאכל כי קדש ואלפיא דמאן דאמר לוקין על לאו שבפלות ואלפיא דידן דהלכתא דאין לוקין אלאו שבפלות ליפא מלקות פלל לחזקתו על הנאת פסח מבןשול אלא ש"מ פהרמב"ם דליפא מלקות פלל על שום הנאה ותיובתא על החולקים עליו ובשלמא משאר פסולי קדשים לא קשה עליהם אף את"ל דידו להרמב"ם דאיתנהו בכלל לא תאכל כל תועבה וכמ"ש הרמב"ם והוא מספרי די"ל דס"ל דהלאו דל"ת פל תועבה הוי לאו שבפלות וכנזכר לעיל בדברי כה"ג והשתא שפיר לא אמר הש"ס א"ב הני דבעי למימר איפא בינייהו אליפא דהלכתא נאנן קיי"ל אין לוקין אלאו שבפלות ואיסורא איפא גם לחזקתו זולת קרא דל"ת פל תועבה מקרא דלא יאכל כי קדש דכל שבקדש פסול יש למיסר גם בהנאה מקרא זה אף לחזקתו דלא יאכל בציר"י כתיב ומלקות ליפא בשניהם משום לאו שבפלות אבל מפסח מבןשול ודאי קשה על החולקים על הרמב"ם וסברי דלוקין על הנאה א"כ לימא נ"מ בין חזקתו לר' אפהו פסח מבןשול אי לוקה על הנאתו משום לאו דאל תאכלו דהא לענין מבןשול דמפורש בלאו לד"ה לוקה עליו כדאיתא בפסחים (דף מ"א) ולא הוי לאו שבפלות ע"ש.

ויש לי להאריך בסוגי' זו פולה בעיונים רבים בפלפולא רבה ויבאו בחבור בפני עצמו אם אנפה להוציא חדושי בס"ד פי בהגהותי האלה דברי אינם אלא סניף לדברי קדשו של אאמ"ו הגאון זלה"ה ויראתי למלל רברבין בגשתי אל הקונדש ע"כ דברי מעוטים: אמנם בענין זה טרם אני אכלה לדבר צריך אני להבין בין בסוף הסוגיא דקאמר הגמ' חשב"ע איפא.

בינייהו דלחזקתו דאורייתא מאותו ולר' אפהו ע"כ ל"ד והיינו לר"י דאמר דברים ככתבן ואותו למעט שאר איסורי' ובין בריש הסוגיא (דף כ"ב ע"א) דפריף ואידף והיינו ר' יהודא ומשני חשב"ע ל"ד וקשה מנ"ל להגמ' הא דר' יהודא ס"ל חשב"ע ל"ד ומה מקשה ואידף אימא דר' יהודא אית ליה הדיא דל"ת פל תועבה ומפיק מיניה איסור חולין ששחטו בעזרה לאכילה ותו איתא הנאה מקרא דאותו ע"כ איסורי' שפתורה ובפרט לרבינו שמשון דנפקא ליה מהא איסור לגזרע בנחל איתן ולבה"ג לדעת ב"ח אסרינו מיניה או"ב לבו ביום ותפסו להלכה דרשה זו דכל שתעבתי לך הרי הוא ככל תאכל

כְּאִמּוֹר לְעֵיל וְאִמּוֹר לֹא אָמַר הַתְּלִמוּד הַכִּי אֲלֵיכָא דר' יְהוּדָא לְעֵנִין חֲשַׁב"ע נְמִי וַיֵּשׁ לִיתָן עוֹד תְּבָלִין בְּזַה דר' מֵאִיר דְּמַפְיָק חֲשַׁב"ע מֵאוֹתוֹ דְּאִסוּר בְּהִנְאָה אֲזִיל לְשִׁיטָתוֹ דְּמַפְיָק מֵהֵיא דְל"ת כָּל תּוֹעֵבָה דְרִישָׁה אַחֲרֵינָא כְּדָאֵמַר ר"מ גּוֹפָא בְּמַס' ע"ז (דָּף ס"ז) מִנִּין לְאִיסוּרֵי שְׂמֻצְטְרָפִי זֶה עִם זֶה שְׂנֵאָמַר ל"ת כָּל תּוֹעֵבָה וּא"כ אֵינְצְטְרָף לִיהָ הָאִי קָרָא דְל"ת כָּל תּוֹעֵבָה לְהָא וְלֹא דְרִישׁ כָּלֵל דְּכָל שְׂתַעֲבַתִּי הָרִי הוּא בְּבַל תֹּאכַל וּלְזֹאת הָעֲרָנִי הַבַּעַל אִוֵּר חֲדָשׁ שְׂהַזְכִּיר סְבָרָא זֶה בְּסוּגֵי זֶה בְּתַחֲלִימָה לְגַבֵּי עֵנִין אַחַר ע"ש שְׂפַתְב דר"מ דְּבַעֵי הֵיא דְל"ת כָּל תּוֹעֵבָה עַל אִיסוּרֵי שְׂמֻצְרָפִים זֶה עִם זֶה אֵין לְמִדְרַשׁ תּוֹ מִינְיָה כָּל שְׂתַעֲבַתִּי לָהּ וּלְמִילָף מִינְיָה אִיסוּר בְּשֵׁר בְּחָלָב עַכ"פ אֲנִן בְּדִינָן הָכָא לר"מ יְהִי אִיף שְׂיִהֵי הָא וְדַאי צְרִיף בִּיאֹר מַנ"ל לְתַלְמוּדָא הָכָא דר' יְהוּדָא סְבַר חֲשַׁב"ע ל"ד אִימָא דְיִלְיָף לָהּ שְׂפִיר מַל"ת כָּל תּוֹעֵבָה וְעַתָּה אֲפַרְשׁ שִׁיחֲתִי הִנֵּה קִנְשִׁיתִינוּ זֶה הִיא לְבַד לְפִירשׁ"י דְּפִירשׁ בְּהָא דְמִשְׁנֵי אֲלֵיכָא דר"י חֲשַׁב"ע ל"ד הֵינֵנו אִיסוּר הִנְאָה לְחוּד ל"ד אֲבָל הַשְּׁחִיטָה וְגַם אֲכִילָה אִסוּר מְדִאוּרֵימָא מְפִי יַחֲסֵק דֵּא"כ חֲשַׁב"ע הָא וְדַאי מִיקְרוּ תּוֹעֵבָה כִּינֵן דְּכָבֵר נִשְׁחַטוּ בְּעֵזְרָה בְּעֵבְרָה מְקָרָא דְכִי יַחֲסֵק וְשׁוּב מִמִּילָא הָרִי הֵן בְּכָלֵל לָאו דְל"ת כָּל תּוֹעֵבָה וְאִית בְּהוּ לָאו עַל אֲכִילָה וּמִמִּילָא אִיסוּרִין בְּהִנְאָה מֵאוֹתוֹ דְּגַבֵּי טְרִיפָה דְהַשְׁתָּא הָא מְפּוֹרְשׁ בְּהוּ לָאו בְּאֲכִילָה וְאֵין בִּינֵיהֶם לְבִין שְׂאָר אִיסוּרִים שְׂנֵאָמַר גְּבִיהֶם לָאו בְּאֲכִילָה וְלֹא כְּלוּם.

וּמְהֵרָאֵי לֹאֵר אוֹתוֹ אַתָּה מְשַׁלֵּיף לְכָלֵב וְאִי אַתָּה מְשַׁלֵּיף לְכָלֵב כָּל אִיסוּרִים שְׂבַתוֹרָה וְגַם חֲשַׁב"ע בְּכָלֵלֵם כְּמוֹ אֲחַד מִשְׂאָר כָּל אִיסוּרִים לר' יְהוּדָא דְלִפִּי פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים נִרְאָה בְּרוּר כְּמוֹ שְׂפַתְב הָכָא בַּעַל צַל"ח וְנ"ל בְּתוֹס' בַּד"ה חֻלְיִן שְׂנִשְׁחַטוּ וְכו' דַּע כִּי הַחִלּוּק שְׂבִין רַש"י לְתוֹס' הוּא שְׂנִחְלָקוּ בְּסְבָרָא דְלַרְש"י אִם הַבְּרִירָה חֲפְשִׁית בְּיַדֵּינוּ לְאוּקְמִי אוֹתוֹ לְמַעוּטֵי שׁוּר הַנִּסְקָל וְחִמֵּץ אוֹ לְאוּקְמִי עַל חֲשַׁב"ע אֲזַ מַצַּד הַסְּבָרָא מוֹקְמִינֵן לָהּ עַל שׁוּר הַנִּסְקָל וְחִמֵּץ שְׁהֵם אִיסוּר לָאו כְּמוֹ טְרִיפָה וְלֹא מוֹקְמִינֵן עַל חֲשַׁב"ע שְׂהוּא רַק עֲשָׂה וְלָכֵן פִּירשׁ"י דְלַר"י חֲשַׁב"ע ל"ד הֵינֵנו הִנְאָה אֲבָל גּוֹף אִיסוּר חֲשַׁב"ע שְׂפִיר הוּא מַה"ת לְאִסוּר הָאֲכִילָה בְּעֲשָׂה וְאֵעִפ"כ לֹא מוֹקְמִינֵן אוֹתוֹ לְאִסוּר בְּחֻלְיִן שַׁנ"ב הִנְאָה שְׂכָל זְמַן שְׂיֵשׁ בְּיַדֵּינוּ לְאוּקְמִי עַל אִיסוּר לָאו לֹא מוֹקְמִינֵן לִיהָ עַל אִיסוּר עֲשָׂה רַק לר"מ דְלֹא צְרִיף לְמִילָף אִיסוּרֵי לָאו מֵאוֹתוֹ דְּכָבֵר נ"ל מְנַבְּלָה עַל כְּרַחֲף מוֹקְמִינֵן אוֹתוֹ עַל חֲשַׁב"ע אֲבָל הַתוֹס' ס"ל דָּאֵם הַבְּרִירָה חֲפְשִׁית בְּיַדֵּינוּ יוֹתֵר מוֹקְמִינֵן אוֹתוֹ לְמַעוּטֵי חֲשַׁב"ע שְׂהוּא אִיסוּר מְחִיצָה כְּמוֹ בְּשֵׁר בְּשֻׁדָּה טְרִיפָה וְלֹא מוֹקְמִינֵן לִיהָ עַל שַׁה"נ וְחִמֵּץ שְׂאִינָם אִיסוּר מְחִיצָה וְלָכֵן לְפִי סְבָרָא זֶה צ"ל דר"י ס"ל חֲשַׁב"ע ל"ד הֵינֵנו לְגַמְרֵי אֲפִילוּ אִיסוּר אֲכִילָה וְלָכֵן לִיכָא שׁוּם אִיסוּר מְחִיצָה דְּוִמְיָא דְּבְשֵׁר בְּשֻׁדָּה בַּתוֹרָה וְע"כ מוֹקְמִינֵן אוֹתוֹ עַל־שְׂאָר אִיסוּרִים עַכ"ל וְהַשְׁתָּא לְפִי מַה שְׂאֲמַרְנוּ כְּבָר הָא גַם חֲשַׁב"ע כְּבָר יֵצְאוּ מִעֲשָׂה וּבָאוּ לְכָלֵל אִיסוּר לָאו דְל"ת כָּל תּוֹעֵבָה וּמְהֵרָאֵי לְמַעֲטִינְהוּ מֵאוֹתוֹ כְּמוֹ שְׂאָר כָּל אִיסוּרִים וּלְאוּסְרָם בְּהִנְאָה וְאֲדַרְבָּה הַשְׁתָּא אֲפֹשֶׁר דְּמְהֵרָאֵי שְׂלֵא לְמַעֲט מֵאוֹתוֹ רַק חֲשַׁב"ע לְבַד דְּדַמְיָא לְבְשֵׁר בְּשֻׁדָּה טְרִיפָה בְּשֻׁנֵי צְדָדִים דְּהַשְׁתָּא אִית בְּהוּ אִיסוּר לָאו דְל"ת כָּל תּוֹעֵבָה וְגַם אִיכָא גְּבִייהוּ מִשׁוּם אִיסוּר מְחִיצָה כְּמוֹ טְרִיפָה לְגַמְרֵי מַה שְׂאִין כֵּן שְׂאָר אִיסוּרֵי דְלֹא דְמִי לְטְרִיפָה אֲלֵא בְּחַד צַד דְּאִיתְנָהוּ בְּלָאו אֲבָל אִיסוּר מְחִיצָה אֵין בְּהֵם אֲבָל עַכ"פ אִי אֵינְמָא דְּבַהּהוּא צַד הַדְּמִיּוֹן דְּאִיסוּר מְחִיצָה לֹא אִיכְפַת לִיהָ כָּלֵל לְרַש"י אֲלֵא אִידָף גִּיסָא הוּא הָעֵינְקָר וְכָל הֵיכָא דְּאִיכָא לָאו בְּאֲכִילָה דִּי לָנוּ בְּדַמִּיּוֹן זֶה לְטְרִיפָה לְמַעֲטוּ מֵאוֹתוֹ מְכָל מְקוֹם מְהֵרָאֵי שְׂלֵא לְהוֹצִיא חֻלְיִן שְׂנִשְׁחַטוּ בְּעֵזְרָה מִשְׂאָר כָּל אִיסוּרֵי תוֹרָה וּלְמַעֲטִינְהוּ

בְּנֵלֶם מְאוֹתוֹ כִּינֹן דְּלֹאוּ דְּאֶכִּילָה בְּחֻלִּין שְׁנִשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה שְׁמַעְנוּ מְלֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה  
דְּהָא לְשִׁיטַת רִשׁ"י וְנֹדַי קְרוּיִם חֻלִּין שְׁנִשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה תּוֹעֵבָה וּפְשִׁיטָא דְּקִשְׂיָא לְרִשׁ"י  
מִנ"ל לְהַגְמֵרָא לֹוּמֵר אֶלִּיבָא דִּר"י חֻלִּין שְׁנִשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה לָאוּ דְּאוֹרְיִיתָא לְעִנְיֵן אִיסוּר  
הַנָּאָה אֲבָל לְשִׁיטַת תּוֹסְפּוֹת דְּפִינְרָשׁוּ הָא דְּקֹאֲמֵר הַגְמֵרָא לִר' יְהוּדָא חֻלִּין שְׁנִשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה  
לָאוּ דְּאוֹרְיִיתָא הִינְנוּ אֶפִּילוּ אִיסוּר שְׁחִיטָה נְמִי לָאוּ דְּאוֹרְיִיתָא וְלִית לִיהּ פְּלִל כָּל עֵינְקֵר  
הֵהִיא דְּרִשְׁעָה דְּכִי יִרְחַק מִמָּדָּה הַמְּקוֹם בְּרִיחֻק מְקוֹם וְלֹא בְּקִירוּב מְקוֹם הַשְּׁתָּא לְפִי זֶה לָאוּ  
מִיִּקְרוּ כָּלֵל תּוֹעֵבָה וְלִיתְנָהוּ כָּלֵל בְּכָלֵל לָאוּ דְּלֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה וְהִרִי לְפִי מַה שְׁהִנִּיחַ  
הַגְּאוֹן בַּעַל צִל"ח כְּנִזְכָּר בְּדִבְרֵי שְׁהִבְאֵנוּ לְעֵיל סְבֵרַת הַתּוֹסְפּוֹת הִיא דְּכָל כְּמָה דְּמַצִּינוּ  
לְמַעוּטֵי מְאוֹתוֹ חֻלִּין שְׁנִשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה לָאוּ מְמַעְטִינוּ מְאוֹתוֹ אִיסוּר אַחַר וּמִשּׁוּם הֵכִי הִנְצִירָד  
הַגְמֵרָא לְמִימֵר אֶלִּיבָא דִּר' יְהוּדָא חֻלִּין שְׁנִשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה לָאוּ דְּאוֹרְיִיתָא וְהִינְנוּ לְגַמְרֵי לָאוּ  
דְּאוֹרְיִיתָא אֶפִּילוּ שְׁחִיטָה לָאוּ וְלִיכָּא שׁוּם אִיסוּר מְחִיצָה וְע"כ אוֹתוֹ לְכָל אִיסוּרִין שְׁבַתוֹרָה  
וְחֻלִּין שְׁנִשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה לָאוּ דְּאוֹרְיִיתָא לְגַמְרֵי וְלֹא קִשְׂעָה מִיַּדִּי לְשִׁיטַת תּוֹסְפּוֹת אֲבָל לְרִשׁ"י  
קִשְׂעָה כְּנִזְכָּר: